

3374

URZĄD STATYSTYCZNY W JELENIEJ GÓRZE

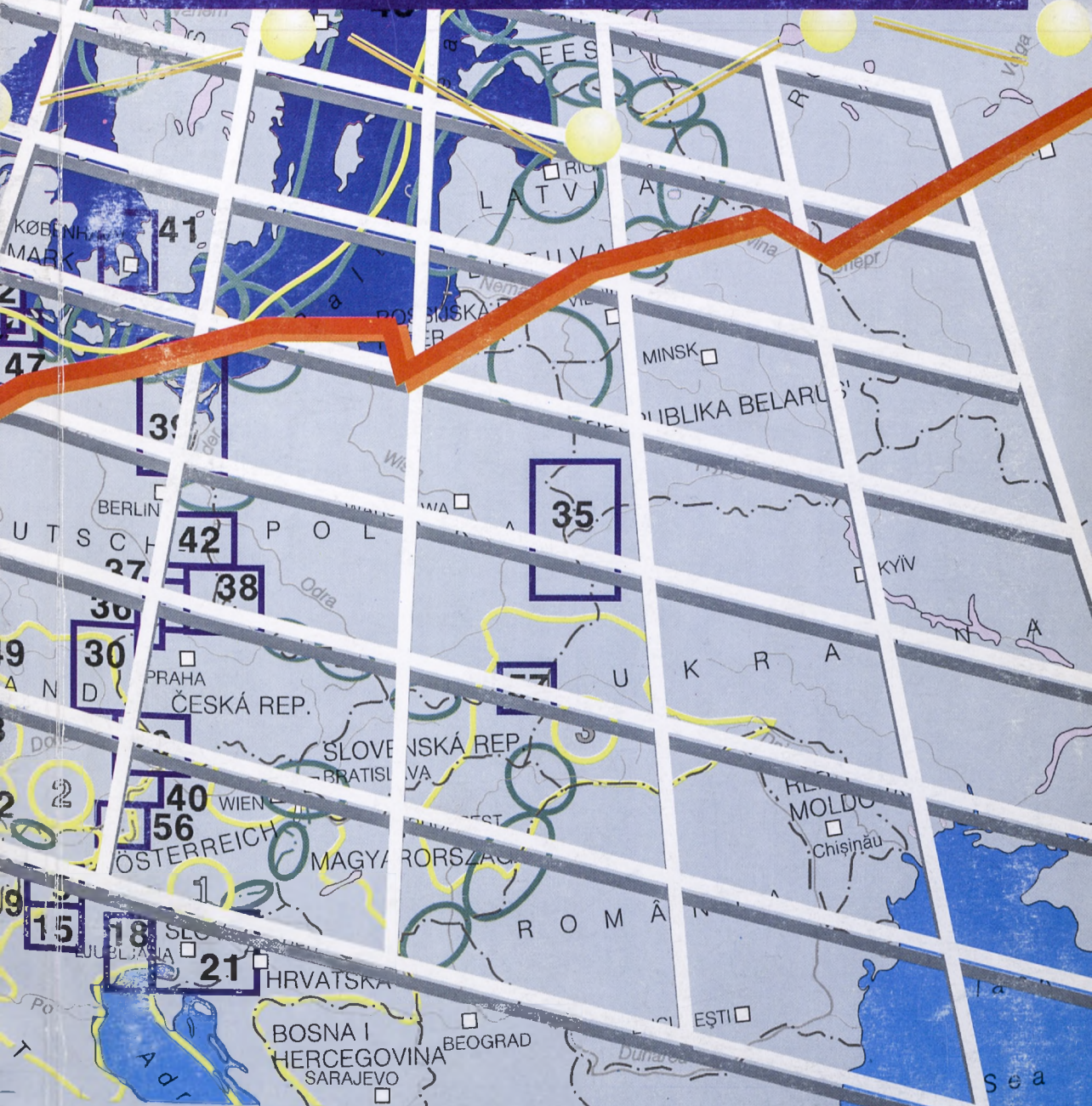
48

58

Onežskoje

PANORAMA

EUROREGIONÓW

JELENIA GÓRA 1997

URZĄD STATYSTYCZNY W JELENIEJ GÓRZE

***PANORAMA
EUROREGIONÓW***

opracowanie

Tadeusz Borys

Zbigniew Panasiewicz

URZĄD STATYSTYCZNY we WROCŁAWIU
ODDZIAŁ w JELENIEJ GÓRZE
BIBLIOTEKA

Nr ewidencyjny 3374

JELENIA GÓRA 1997

Zespół redakcyjny

Kazimierz Żurawski - przewodniczący

Sławomir Banaszak

Alina Bieńkowska

Tadeusz Borys

Anna Jaskulska

Zbigniew Panasiewicz

Marzena Szpadel

podrozdziały: 1.1., 1.2. (red), 1.3., 1.4., 2.1., 2.2., 2.3. - Tadeusz Borys

podrozdziały: 2.4. i rozdział 3. - Zbigniew Panasiewicz

podrozdział: 1.2. - Zbigniew Kulik

Redakcja techniczna i projekt okładki

Krystyna Dąbrowska

Opracowanie map

Witold Bieńkowski

All rights reserved

ISSN 83-904949-7-3

Przy korzystaniu z niniejszej publikacji prosimy o podanie źródła

Druk i oprawa: Przedsiębiorstwo Poligraficzno-Wydawnicze „Dorga”
58-500 Jelenia Góra, ul. Wojska Polskiego 40

SŁOWO WSTĘPNE

Współpraca transgraniczna, prowadzona przy wykorzystaniu sprawdzonych już w krajach Europy Zachodniej form, metod oraz ogólnoeuropejskich standardów, jest ważnym elementem zbliżania się Polski do struktur Unii Europejskiej. Szczególną, najwyżej zorganizowaną i sformalizowaną odmianą tej współpracy są euroregiony.

Przekazana Państwu edycja „PANORAMA EUROREGIONÓW” jest rodzajem przewodnika po tych sformalizowanych strukturach i pierwszą próbą statystycznego opisu obszarów Polski, na których są rozwijane i umacniane więzi euroregionalne z krajami najbliższego sąsiedztwa.

W sensie merytorycznym *Panorama* jest kontynuacją wcześniejszych opracowań Urzędu Statystycznego w Jeleniej Górze, m.in. takich jak: „Metodyczne i praktyczne problemy statystyki euroregionów”, „Euroregion Neisse - Nisa - Nysa; podstawowe informacje”, „Współpraca transgraniczna w Polsce - efekty i możliwości współpracy strony polskiej na przykładzie Euroregionu Neisse - Nisa - Nysa”, „Miasta w Euroregionie Neisse - Nisa - Nysa” i „Gminy przygraniczne”.

Nowe wydawnictwo zawiera usystematyzowaną i aktualną informację dotyczącą euroregionów na polskich granicach. Prezentuje przede wszystkim ich doświadczenia w opracowywaniu reguł instytucjonalnych, organizacyjnych i finansowych. Mogą one być wykorzystywane w innych obszarach transgranicznych, gdzie nie występują jeszcze wszystkie cechy współpracy euroregionalnej.

Zgromadzenie w jednej publikacji kompleksowej informacji o wszystkich euroregionach w Polsce umożliwia dokonywanie analiz porównawczych w różnych przekrojach - terytorialnym, czasowym, merytorycznym itp. Podobnym celom może służyć zamieszczony w publikacji zestaw tablic statystycznych w układzie przestrzennym euroregion - gmina, przedstawiający podstawowe zagadnienia społecz-

no-gospodarcze występujące w 10 euroregionach i 588 gminach, które prowadzą w ramach tych struktur współpracę zagraniczną.

Publikacja zawiera także informacje o współpracy transgranicznej w Europie, i o działalności Stowarzyszenia Europejskich Regionów Granicznych (SERG).

Wydawnictwo zostało wzbogacone zestawem map poszczególnych euroregionów w Polsce oraz prezentuje sieć euroregionów w Europie. Dodatkowym uzupełnieniem jest obszerny aneks zawierający komplety podstawowych dokumentów prawnych, tworzących ramy funkcjonowania euroregionów, teksty porozumień międzypaństwowych o współpracy przygranicznej oraz uchwały i statuty euroregionów.

Podstawę przygotowania publikacji stanowiły m.in.:

- * obszerna bibliografia, tematycznie związana z funkcjonowaniem euroregionów,
- * biuletyny informacyjne wydawane przez polskie sekretariaty i biura euroregionów,
- * protokoły z posiedzeń władz euroregionów i grup roboczych,
- * międzypaństwowe traktaty, porozumienia i uchwały o współpracy przygranicznej oraz statuty, regulaminy i umowy euroregionów,
- * specjalne opracowania i informacje dla potrzeb publikacji, przygotowane przez niektóre urzędy statystyczne, euroregiony i instytucje, które przekazały: *Viktor von Malchius* - Przewodniczący Rady Doradczej SERG, *Konrad Großer* z Instytutu Geografii Regionalnej w Lipsku, *Ladislav Knap* - Dyrektor Oddziału w Libercu Czeskiego Urzędu Statystycznego, *Irena Tumidalska* z Urzędu Statystycznego w Wałbrzychu, *Franciszek Górka* - Dyrektor Urzędu Statystycznego w Nowym Sączu, *Jan Jędrusiak* - Dyrektor Urzędu Statystycznego w Krośnic, *Ryszard Wiśniewski* - Dyrektor Urzędu Statystycznego w Lublinie, *Agata Mikołajczuk* z Biura ds. Euroregionu „Pomerania” i Zarządu Miasta Szczecina, *Ryszard Zdebski* - Dyrektor Biura

Komunalnego Związku Celowego Gmin Pomorza Zachodniego „Pomerania”, *Henryk Maciej Woźniak* - Prezydent Euroregionu „Pro Europa Viadrina”, *Bożena Buchowicz* - Dyrektor Biura Stowarzyszenia Gmin Euroregionu „Sprewa - Nysa - Bóbr”, *Julian Golak* - Sekretarz Euroregionu „Glacensis” i Pełnomocnik Stowarzyszenia Gmin Ziemi Kłodzkiej do spraw Współpracy Przygranicznej, *Jan Rożkowski* - Prezes Stowarzyszenia Gmin Dorzecza Osobłogi, *Antoni Nowak* - Sekretarz Euroregionu „Tatry”, *Piotr Heliński* - Dyrektor Wykonawczy Euroregionu „Karpackiego”, *Zbigniew Suski* - Kierownik Biura Euroregionu „Karpackiego”, *Zbigniew Moskal* - Zastępcę Kierownika Sekretariatu Euroregionu „Bug”, *Agnieszka Opanowska* z Biura Euroregionu „Niemen” i *Jacek Jakubiec* z Biura Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu „Nysa”.

Serdecznie dziękujemy wymienionym Osobom za ich wkład pracy, zaś szczególne słowa uznania przekazujemy *Andrzejowi Skrzydło* z Departamentu Integracji Europejskiej Ministerstwa Spraw Zagranicznych za cenne wskazówki oraz dostarczenie szeregu unikalnych opracowań i materiałów, które podwyższyły wartość merytoryczną publikacji.

Podobne podziękowania należą się *Zbigniewowi Kulikowi*, Wiceprezydentowi Stowarzyszenia Europejskich Regionów Granicznych, za opracowanie podrozdziału 1.2., obrazującego działalność *Stowarzyszenia* i udostępnienie wielu dokumentów o współpracy transgranicznej w Europie.

Należy podkreślić, że statystyczna charakterystyka euroregionów i gmin została opracowana na podstawie informacji zawartych w Banku Danych Lokalnych, który jest uporządkowanym zbiorem danych o gminach i miejscowościach polskich. BDL został opracowany w naszym resorcie przez Urząd Statystyczny w Jeleniej Górze i Ośrodek Informatyki Statystycznej w Radomiu w ścisłej współpracy z Departamentami Głównego Urzędu Statystycznego.

PANORAMĘ EUROREGIONÓW przygotował zespół pracowników Urzędu Statystycznego w Jeleniej Górze, który w resorcie statystyki publicznej specjalizuje

się w tematyce współpracy transgranicznej. Odpowiednie warunki dla pogłębiania tej specjalizacji stworzyła decyzja *Tadeusza Toczyńskiego* - Prezesa GUS, nakładająca na urząd jeleniogórski statutowy obowiązek prowadzenia i koordynowania wycinka spraw, ujętego w programach współpracy zagranicznej Głównego Urzędu Statystycznego, w części objętej projektem PL 53 „Statystyka regionalna - euroregiony”. Obowiązek ten realizujemy w ścisłej współpracy z Akademią Ekonomiczną we Wrocławiu, Wydziałem Gospodarki Regionalnej i Turystyki w Jeleniej Górze. Ogromnej pomocy w wykonywaniu powierzonych zadań koordynacyjnych udzielają urzędowi pracownicy naukowcy tej uczelni - prof. dr hab. *Tadeusz Borys* i dr *Zbigniew Panasiewicz*, którzy są głównymi autorami przekazanej Państwu publikacji.

Satysfakcją dla nas będzie, jeżeli przekazana Państwu publikacja dostarczyła pełniejszej wiedzy o obszarach współpracy transgranicznej w Polsce i stała się dodatkowym impulsem do rozwijania pogłębionej współpracy regionalnej z krajami najbliższego sąsiedztwa.

Kazimierz Żurawski

Dyrektor Urzędu Statystycznego
w Jeleniej Górze

Jelenia Góra, wrzesień 1997 rok

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne -----	3
1. Współpraca transgraniczna w Europie-----	8
1.1. Euroregion jako szczególna forma regionu transgranicznego-----	8
1.2. Stowarzyszenie Europejskich Regionów Granicznych (SERG) -----	15
1.3. Podstawy prawne i ogólne zasady funkcjonowania euroregionów ---	24
1.4. Rozwój sieci euroregionów -----	32
2. Euroregiony w Polsce-----	44
2.1. Podstawy prawne i instytucjonalne -----	44
2.2. Zasady funkcjonowania euroregionów -----	49
2.3. Rozwój sieci euroregionów -----	56
2.4. Ogólne dane statystyczne o euroregionach -----	63
3. Obszary współpracy euroregionalnej w Polsce-----	75
3. 1. Euroregion „Pomerania”-----	79
3. 2. Euroregion „Pro Europa Viadrina”-----	113
3. 3. Euroregion „Sprewa - Nysa - Bóbr” -----	135
3. 4. Euroregion „Neisse - Nisa - Nysa” -----	159
3. 5. Euroregion „Glacensis”-----	189
3. 6. Euroregion „Pradziad”-----	211
3. 7. Euroregion „Tatry”-----	225
3. 8. Euroregion „Karpacki” -----	247
3. 9. Euroregion „Bug” -----	305
3.10. Euroregion „Niemen” -----	383
3.11. Euroregion „Jantar” (Amber) - w organizacji-----	411
Uwagi metodologiczne do tablic statystycznych-----	413
Aneks: umowy międzynarodowe, międzypaństwowe oraz ważniejsze dokumenty regionalne dotyczące współpracy-----	421
Wykaz map, rysunków, tablic i aneksów-----	507
Wykaz adresów-----	509
Bibliografia, w tym źródła cytowane -----	510

1. WSPÓŁPRACA TRANSGRANICZNA W EUROPIE

1.1. Euroregion jako szczególna forma regionu transgranicznego

W „Europejskiej Karcie Regionów Granicznych i Transgranicznych” *współpracę transgraniczną* nazywa się współpracę sąsiedzką przylegających do siebie regionów granicznych lub współpracę zagraniczną władz szczebla regionalnego i lokalnego, organizacji lub instytucji reprezentujących obszary graniczne. Współpraca ta pomaga w łagodzeniu niekorzystnych skutków istnienia granic i w przewyżnianiu skutków położenia terenów przygranicznych na narodowych obrzeżach państw oraz służy poprawie warunków życiowych osiadłej tam ludności [Europejska 1995]. Jest to zgodne z „Europejską Konwencją Ramową o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi”, w której za współpracę transgraniczną uważa się każde wspólnie podjęte działanie mające na celu umocnienie i rozwój sąsiedzkich kontaktów między wspólnotami i władzami terytorialnymi dwóch lub większej liczby stron, jak również zawarcie porozumień i przyjęcie uzgodnień koniecznych do realizacji takich zamierzeń [Europejska 1980]. Istota tych określeń oddana jest także we wszystkich umowach i porozumieniach dotyczących współpracy transgranicznej, jakie w ostatnich latach Polska zawarła z sąsiadami. W dokumentach tych współpraca transgraniczna oznacza „wszystkie uzgodnione przedsięwzięcia natury ekonomicznej, społecznej, prawnej, administracyjnej, technicznej, naukowej i innej, zmierzające do umocnienia i rozwoju stosunków między władzami regionalnymi i lokalnymi obu Państw, jak również zawieranie przez nie stosownych porozumień” (por. np. [Umowa 1995]). *Współpraca transgraniczna jest to więc proces, poprzez który regiony lub samorządy lokalne jednoczą swoje wysiłki w celu wspólnego rozwiązywania problemów, pomimo oddzielającej je granicy państwowej.*

Przytoczone określenie eksponuje wyraźnie dwie podstawowe cechy tej współpracy:

- * sąsiedzkość kontaktów, tzn. że dotyczy ona bezpośrednio do siebie przylegających obszarów przygranicznych,
- * regionalny lub lokalny poziom współpracy.

Współpraca transgraniczna jest szczególną formą współpracy międzynarodowej (zagranicznej, z zagranicą), podobnie jak *współpraca euroregionalna* jest szczególną formą współpracy transgranicznej, która wyróżnia się dodatkowo następującymi cechami:

- * wyższym stopniem instytucjonalizacji struktur współpracy transgranicznej (np. powoływanie rad euroregionu, sekretariatów, grup roboczych itp.),
- * licznymi powiązaniem z wyspecjalizowanymi krajowymi i międzynarodowymi organami koordynacji współpracy transgranicznej,
- * specyficznym charakterem powoływania euroregionu przy możliwości pierwszeństwa zarówno inicjatyw oddolnych (lokalnych), regionalnych, jak i rządowych.

Przy identyfikacji obszarów współpracy transgranicznej, zgodnie z powszechnie przyjętą konwencją nie obejmującej współpracy zagranicznej regionów wewnętrznych¹, ważne jest względnie jednoznaczne rozumienie takich terminów, jak: pogranicze, region graniczny (przygraniczny), region transgraniczny i euroregion (por. [Borys 1996, s. 16-19]).

Pogranicze to obszar (strefa) w pobliżu granicy; pogranicze dość powszechnie pojmowane jest jako obszar zróżnicowany etnicznie i kulturowo, położony na obrzeżach państwa. Tak rozumiane pogranicze uwidacznia się w życiu społecznym, ekonomicznym i w kulturze jako styk (*obszar stykowy*) wskazujący z jednej strony na odrębność dwóch obszarów, a z drugiej strony - na wzajemne wpływy (przenikanie) w wyniku różnorodnych kontaktów przekraczających granicę. To przenikanie czyni z pogranicza *obszar przejściowy*, rodzaj *pomostu*.

¹ tzn. takich regionów, które nie sąsiadują z terytorium innego państwa.

Region graniczny to region zlokalizowany po jednej stronie granicy, czyli region, którego jedną z granic tworzy granica państwowa [Fic 1995]. Podobne określenie zawiera „Praktyczny przewodnik współpracy transgranicznej”: region graniczny to region lub subregion, przylegający do granicy państwowej i jego władze lokalne [Praktyczny 1997].

Region transgraniczny to region zlokalizowany po obu stronach granicy, tzn. gdy cecha lub cechy delimitacji regionalnej obszaru mają charakter transgraniczny. Regiony transgraniczne w Europie reprezentują szerokie spektrum pod względem przestrzennym, demograficznym (np. gęstości zaludnienia), stopnia rozwoju gospodarczego i społecznego. Można je więc klasyfikować według różnych kryteriów. Charakter tych kryteriów często określa konkretne problemy, z jakimi mają regiony transgraniczne do czynienia, oraz różne przeszkody utrudniające współpracę. Do istotnych kryteriów rozróżniania regionów transgranicznych należą przede wszystkim [Borys 1996, s.18-19; Praktyczny 1997]:

- * *stopień jednorodności regionu* (geograficznej, ekonomicznej, wspólnoty kulturowej, świadomości regionalnej itp.),
- * *eliminacja lub niska formalizacja granicy państwowej,*
- * *stopień rozwoju i status regionu,*
- * *umiejscowienie regionu wzdłuż granic Unii Europejskiej,*
- * *istnienie współpracy ponadgranicznej oraz stopień instytucjonalizacji struktur tej współpracy.*

Przy uwzględnieniu aspektu *jednorodności geograficznej* (parametrów fizyczno-geograficznych) region transgraniczny to „terytorium po obu stronach granicy państw, które z geograficznego punktu widzenia stanowi wyraźną całość” [Fic 1995, s.3]. Wyższy stopień tej jednorodności wykazują regiony transgraniczne położone wzdłuż granic lądowych, niższy - wzdłuż granic morskich. Do tych ostatnich zalicza się np. regiony transgraniczne „Sardynia (Włochy) - Korsyka (Francja)”, „Nord-Pas-de-Calais (Francja) - Kent (Wielka Brytania)”, czy „Walia (Wielka Brytania) - Irlandia”.

Przykładem określenia uwzględniającego szerzej kryterium jednorodności jest definicja regionu transgranicznego jako terytorium po obu stronach granicy, stanowiącego „jednolity kompleks terenów, wykazujących cechy wspólne, których ludność ma wspólne tradycje kulturowe i chce ona współpracować, by pobudzać rozwój kulturalny, społeczny i gospodarczy” [Fic 1995, s.3]. Należy podkreślić ogromne znaczenie występowania tych cech dla perspektyw rozwoju współpracy ponadgranicznej na tych obszarach. Niektóre regiony transgraniczne mają wysoko rozwinięte poczucie wspólnej tożsamości lub świadomości regionalnej, gdzie współpraca występuje jako proces naturalny. Takie poczucie wspólnej tożsamości może wynikać z *czynników historycznych, kulturowych i językowych* (np. Północna Portugalia - Galicja w Hiszpanii, pogranicze duńsko-niemieckie, Irlandia - Irlandia Północna, Triest (Włochy) - Słowenia - Chorwacja), a także *komplementarność gospodarcza* lub *zwartość regionu*. Zwartość może wynikać z istnienia wspólnego rynku pracy w regionie transgranicznym, miejskiej lub wiejskiej komplementarności z miastem po jednej stronie granicy, obsługującym tereny wiejskie po drugiej stronie granicy (np. miasto Enschede, Euroregion; Triest, Friuli-Venezia-Gulia). Są też regiony, w których brak jest takiej wspólnej tożsamości z powodów historycznych, kulturowych lub ekonomicznych (np. część pogranicza hiszpańsko-portugalskiego, granice grecko-balkańskie) oraz czynników geograficznych, takich jak morze czy pasma górskie (por. [Praktyczny 1997]).

Eliminacja lub niska formalizacja granicy państwowej to drugie kryterium kategoryzacji regionów transgranicznych (por. np. [Przybyła 1995, s. 14-15]). Cecha ta jest charakterystyczna dla regionów transgranicznych na obszarze Unii Europejskiej, lecz w odniesieniu do krajów Europy Środkowej i Wschodniej jest to cecha możliwa do spełnienia w przyszłości, w miarę postępów procesów integracyjnych poszczególnych państw z Unią.

Kryterium trzecie - *stopień rozwoju i status regionu transgranicznego* - wynika wprost z polityki strukturalnej Unii Europejskiej i pozwala uszeregować regiony od najmniej rozwiniętych (tereny wiejskie, często o peryferyjnym położeniu oraz

niektóre tereny o dużym spadku produkcji przemysłowej) poprzez bardziej zaawansowane, w większości położone w centrum Unii (tereny przemysłowe i regiony podupadłe o stopie bezrobocia powyżej średniej Unii, o wyższej stopie zatrudnienia w przemyśle niż średnia w Unii oraz ze spadkiem zatrudnienia w tym sektorze itp.) do najbardziej rozwiniętych gospodarczo regionów transgranicznych, nie podlegających polityce regionalnej Unii Europejskiej (por. [Praktyczny 1997]).

Kryterium czwarte - *umiejscowienie regionu w odniesieniu do granic Unii Europejskiej* - jest kolejnym kryterium klasyfikacji regionów transgranicznych z punktu widzenia państw Unii i nie jest z tego powodu podziałem wyczerpującym zbioru tych regionów. Wyróżnia ono regiony transgraniczne położone wzdłuż wewnętrznych granic Unii oraz regiony usytuowane na jej zewnętrznych granicach, w tym peryferyjne obszary graniczne i obszary o niższym poziomie rozwoju (np. pogranicza grecko-balkańskie, polsko-niemieckie oraz niemiecko-czeskie) oraz wysoko rozwinięte regiony w Europie (np. pogranicza włosko-szwajcarskie, niemiecko-szwajcarskie, austriacko-włoskie, krajów skandynawskich itp.). Dla uzyskania kompletności tego podziału należałoby wyróżnić także grupę regionów transgranicznych, usytuowanych poza granicami Unii Europejskiej (np. na pograniczu wschodnim i południowym Polski).

Kryterium ostatnie kategoryzacji - *istnienie współpracy ponadgranicznej oraz stopień instytucjonalizacji struktur tej współpracy* - związane jest z powstawaniem różnych struktur transgranicznych, których kształt określa wiele czynników. Do pozytywnych można zaliczyć istnienie ogólnego zobowiązania partnerów do prowadzenia współpracy, zawartego w postaci umowy ramowej czy programów finansowania, wspierających rozwój współdziałania ponadgranicznego. Do negatywnych czynników należą ograniczenia nałożone przez władze regionalne i lokalne, przez ustawodawstwo krajowe oraz różnice w kompetencjach między samorządami i szczeblami administracji w sąsiadujących krajach. Niektóre ze struktur transgranicznych polegają na utworzeniu nowych organizacji (nowych osób prawnych), podczas gdy inne zakładają dostosowanie lub połączenie istniejących podmiotów.

Występują też nieformalne struktury typu *ad hoc*, które nie mają żadnej formy prawnej. Kryterium formalizacji struktur pozwala określić *euroregion jako szczególną odmianę (formę) regionów transgranicznych*. Wyróżnia się ona najwyższym stopniem instytucjonalizacji struktur współpracy transgranicznej (np. typową strukturą organizacyjną, składającą się z wybieralnej Rady Euroregionu, sekretariatów, grup roboczych itp.). Niekiedy przy określaniu euroregionu wymienia się też dwie dodatkowe cechy wyszczególnione przy charakteryzowaniu istoty współpracy euroregionalnej (przyległość obszarów o regionalny lub lokalny poziom współpracy).

Wyróżnione cechy euroregionu i współpracy euroregionalnej widoczne są - choć w różnym stopniu - w dwóch grupach określeń *euroregion* (por. m. in. [Borys 1996]). W pierwszej akcentowana jest „*transgraniczność związków* (powiązań, instytucjonalizacji)”. I tak euroregion to:

- * *zinstytucjonalizowany związek formalny, zawarty między organizacjami państwowymi lub samorządowymi, lub nieformalny, utworzony przez stowarzyszenia zawodowe bądź naukowe dla współpracy obszarów przygranicznych,*
- * *porozumienie sąsiadujących regionów przygranicznych o współpracy transgranicznej,*
- * *lokalna instytucjonalizacja współpracy transgranicznej z pełnym uznaniem granic państwowych i praw obowiązujących w krajach uczestniczących w tworzeniu danego euroregionu,*
- * *ponadgraniczna struktura zrzeszająca stowarzyszenia związków administracyjnych poszczególnych obszarów wchodzących w jego skład w celu wzajemnej współpracy,*
- * *organizacja ponadgraniczna, której ramy są wyznaczone przez podobne problemy, sploty stosunków, a także gotowość do kooperacji poszczególnych jednostek i instytucji lokalnych.*

W tej grupie określeń znajduje się definicja Euroregionu, przyjęta w „Praktycznym przewodniku współpracy transgranicznej”: „*formalna struktura*

współpracy transgranicznej skupiająca przedstawicieli szczebla lokalnego i regionalnego, a także w uzasadnionych przypadkach partnerów gospodarczych i społecznych" [Praktyczny 1997]. Euroregiony są więc odpowiednio powołanymi podmiotami prawnymi, które stawiają przed sobą wiele celów i posiadają rozległe możliwości działania.

W drugiej grupie określeń akcentowana jest *"transgraniczność obszaru"*. I tak euroregion to:

- * *obszar przekraczający co najmniej jedną granicę państwową, stanowiący sumę co najmniej dwóch przestrzeni społeczno-politycznych o policentrycznym sposobie integracji,*
- * *terytoria należące do regionów granicznych dwóch lub więcej państw, które wchodzi w skład określonych struktur współpracy ponadgranicznej.*

Z punktu widzenia kryterium formalizacji współpracy regionów granicznych w krajach Unii Europejskiej wyróżnia się też inne struktury transgraniczne o niższym niż euroregiony stopniu instytucjonalizacji struktur współpracy transgranicznej. Są to:

- * **Wspólnoty Robocze**, tj. wspólne struktury transgraniczne o luźnej formie organizacji, skupiające zazwyczaj przedstawicieli władz oraz organizacji regionalnych i działające w oparciu o umowy robocze. Mają one mniejsze niż euroregiony możliwości działania i bardzo rzadko uczestniczą w zarządzaniu programami INTERREG; przykładami takich struktur są francusko-szwajcarsko-włoska *Wspólnota robocza regionów i kantonów Alp Zachodnich* czy *Wspólnota robocza Jura* (por. [Praktyczny 1997]),
- * różnego rodzaju **uzgodnienia instytucjonalne**, posiadające bądź nie posiadające formy prawnej, o różnym stopniu zintegrowania struktury. Tego typu struktury, będące często formą dochodzenia do w pełni wykształconych cech współpracy euroregionalnej, są charakterystycznym zjawiskiem na granicach

krajów Europy Środkowej i Wschodniej; na granicach Polski przykładem tego typu struktur jest *Związek Gmin Górnego Śląska i Północnych Moraw*.²

1.2. Stowarzyszenie Europejskich Regionów Granicznych (SERG)

Ważną przesłanką instytucjonalną, a jednocześnie stymulatorem rozwoju współpracy transgranicznej na poziomie regionalnym i lokalnym jest wsparcie różnych form współdziałania ponadgranicznego przez instytucje i organizacje międzynarodowe, międzyrządowe i krajowe komisje (komitety) oraz biura zajmujące się problemami tej współpracy. Szczególną rolę w promowaniu współpracy transgranicznej w Europie odgrywają:

- * **Rada Europy**, w ramach której działają: Rada Gmin i Regionów Europy, Stała Konferencja Gmin i Regionów Europy, Europejska Konferencja Ministrów Gospodarki Przestrzennej, Komisja dla Współpracy Ponadgranicznej, Komisja Ekspertów do spraw Współpracy Ponadgranicznej, Biuro Studiów i Dokumentacji Współpracy Ponadgranicznej Organizacji Regionalnych oraz Zebranie Regionów Europejskich i usytuowana przy nim grupa robocza ds. regionów granicznych. Merytoryczne i organizacyjne podstawy współpracy przygranicznej Rada Europy określiła w czasie siedmiu konferencji międzynarodowych, jakie odbyły się w latach 1972-1994,
- * struktury **Unii Europejskiej**, a zwłaszcza Komisja Europejska, która w celu wsparcia współpracy transgranicznej m.in. uruchomiła specjalny program INTERREG oraz wsparła finansowo projekt pilotażowy LACE,
- * wspierane przez Radę Europy i Unię Europejską **Stowarzyszenie Europejskich Regionów Granicznych (SERG)**. Stowarzyszenie to odgrywa obecnie kluczową rolę w rozwoju idei współpracy transgranicznej oraz w promowaniu doświadczeń i osiągnięć poszczególnych euroregionów.

² Region ten w niektórych publikacjach jest zaliczany do struktur euroregionalnych (por. np. [Wykaz 1996; Europejska 1996, s. 24]).

Idea powołania *Stowarzyszenia* zrzeszającego regiony graniczne w Europie zrodziła się już w 1965 roku w czasie konferencji poświęconej planowaniu przestrzennemu w strefach nadgranicznych, zorganizowanej w Bazylei, na obszarze dzisiejszego Euroregionu "Basiliensis". Po sześciu latach intensywnych przygotowań, w dniach 17-18 czerwca 1971 roku na zamku Anholt (powiat Borken)³ w Republice Federalnej Niemiec odbyła się konferencja 10 euroregionów, które powołały dobrowolną organizację pozarządową pod nazwą *Stowarzyszenie Europejskich Regionów Granicznych* (Arbeitsgemeinschaft Europäischer Grenzregionen - AGEG). SERG jest stowarzyszeniem zarejestrowanym, którego statut uchwalilo zgromadzenie członków w dniu 21 stycznia 1977 roku; ostatnich zmian w Statucie dokonano 25 listopada 1994 roku w czasie zgromadzenia w Trieście (por. aneks 13). Siedzibą *Stowarzyszenia* jest miasto Gronau w Niemieckiej Republice Federalnej. SERG może tworzyć ekspozytury regionalne i upoważniać do reprezentowania swoich interesów na szczeblu państwowym.

Celem *Stowarzyszenia* działającego na rzecz europejskich regionów granicznych i transgranicznych jest:

- * eksponowanie ich specyficznych problemów, szans i podejmowanych działań,
- * reprezentowanie generalnych interesów tych regionów wobec narodowych i międzynarodowych parlamentów, organów władzy i instytucji,
- * inicjowanie, wspieranie i koordynowanie współpracy transgranicznej w całej Europie,
- * wymiana doświadczeń i informacji w sposób umożliwiający formułowanie oraz uzgadnianie wspólnych interesów i możliwych rozwiązań, przy uwzględnieniu różnorodności problemów i szans współpracy transgranicznej w poszczególnych częściach Europy.

Do zadań SERG należy w szczególności:

³ na obszarze dzisiejszego Euroregionu "Euregio".

- * realizowanie wspólnych programów i projektów, wnioskowanie o środki finansowe, deponowanie i dysponowanie nimi,
- * organizowanie imprez związanych z problematyką współpracy transgranicznej,
- * współudział przy rozwiązywaniu problemów transgranicznych i wspieranie szczególnie ważnych, modelowych inicjatyw,
- * przygotowywanie i realizacja wspólnych akcji,
- * rozbudowa "centrum europejskich regionów granicznych i transgranicznych" w ścisłej współpracy z Unią Europejską i Radą Europy,
- * informowanie polityków i opinii publicznej w Europie o kwestiach współpracy transgranicznej.

Do Stowarzyszenia Europejskich Regionów Granicznych mogą przystąpić, jako członkowie zwyczajni z prawem głosu, europejskie regiony graniczne i transgraniczne państw członkowskich Unii Europejskiej lub Rady Europy oraz porozumienia regionów granicznych z obszaru kilku państw, o ile ich członkowie nie należą samodzielnie do SERG. W pracach *Stowarzyszenia* bez prawa głosu mogą uczestniczyć:

- * członkowie honorowi szczególnie zasłużeni dla SERG,
- * przez dwa lata w roli obserwatora regiony graniczne i transgraniczne, w których nie jest wyjaśniona kwestia przedstawicielstwa,
- * osoby cywilne, zrzeszenia osobowe, instytucje i instytuty, które działają dla rozwoju współpracy transgranicznej (tzw. członkostwo doradcze).

O przyjęciu nowego członka decyduje prezydium SERG. Wymaga to zatwierdzenia przez zgromadzenie członków. Członkowie współdecydują o charakterze i kierunku działań *Stowarzyszenia*. Informowani są o aktualnej problematyce transgranicznej i rozwoju różnych form współpracy międzyregionalnej na poziomie europejskim. Mają oni prawo korzystania z usług, programów i urządzeń SERG. Zobowiązani są do uczestniczenia w pracach *Stowarzyszenia* i do uiszczania składek uchwalonych. Organami SERG są:

- * *walne zebranie członków* (zgromadzenie członków), najwyższy organ *Stowarzyszenia*, który m.in. określa główne kierunki działania, wybiera przewodniczącego (prezydenta) i prezydium, przyjmuje i wyklucza członków, ustala wysokość składek itp.;
- * *prezydium* wybierane jest na dwa lata; w jego skład wchodzi: przewodniczący, czterech wiceprzewodniczących (wiceprezydentów), skarbnik oraz 20 członków - przedstawicieli regionów granicznych i transgranicznych przy uwzględnieniu reprezentatywności poszczególnych części Europy. Prezydium odpowiada za reprezentację SERG, zajmowanie stanowiska w najważniejszych kwestiach dotyczących współpracy transgranicznej i za współpracę z europejskimi i narodowymi instytucjami, organizacjami i związkami. Prezydium mianuje sekretarza generalnego. Prezydentami Stowarzyszenia byli kolejno: Alfred Mozer (1971-1976), Horst Gerlach (1976-1979), Wolfgang Schäuble (1979-1983), Karl Ahrens (1983-1996) i od 1996 roku Juan Vallve, deputowany do Parlamentu Europejskiego z Katalonii (Hiszpania). W 1994 roku na zgromadzeniu członków SERG w Trieście (Włochy) w skład prezydium tej organizacji wszedł Zbigniew Kulik z Euroregionu "Nysa", jako pierwszy w historii tej organizacji przedstawiciel reprezentujący euroregiony Europy Środkowej i Wschodniej. W czasie zgromadzenia członków, które odbyło się w listopadzie 1996 roku w Rheine (Niemcy), Zbigniewowi Kulikowi powierzono funkcję jednego z wiceprezydentów SERG, a przedstawiciela Euroregionu "Pomerania" Mariusza Talerczyka wybrano do prezydium *Stowarzyszenia*;
- * *sekretarz generalny*, który, podobnie jak prezydent *Stowarzyszenia*, ma prawo do reprezentowania SERG i do podejmowania decyzji. Funkcję tę kolejno pełnili: Georg Wieck (1971-1979), Hartmut Hausmann (1979-1983) i od 1983 roku Jens Gabbe - honorowy Sekretarz Generalny SERG.

W celu realizacji zadań SERG prezydium może powoływać *komisje* mające głos doradczy, w skład których wchodzi przedstawiciele europejskich gremiów poli-

tycznych, stowarzyszeń oraz innych organizacji i instytucji o różnym zakresie oddziaływania społecznego. W 1977 roku powołano *Radę do spraw Współpracy Transgranicznej*. Jej zadaniem jest fachowe doradztwo SERG we wszystkich sprawach współpracy transgranicznej i przygotowywanie propozycji rozwiązań, a zwłaszcza stworzenie trwałych, metodycznych podstaw dla opracowywania programów współpracy transgranicznej. Składa się ona z naukowców, którzy zajmują się problemami współpracy transgranicznej i mają na swym koncie konkretne osiągnięcia w dziedzinie transgranicznej polityki regionalnej i planowania regionalnego. Rada jest zapleczem naukowo-konsultacyjnym zgromadzenia członków stowarzyszenia i zbiera się raz lub dwa razy w roku. Ponadto informuje ona o najnowszych osiągnięciach naukowych, badaniach, wynikach konferencji i innych spotkaniach poświęconych zagadnieniom współpracy transgranicznej i międzyregionalnej.

Reprezentacja najważniejszych interesów regionów granicznych i transgranicznych wobec instytucji międzynarodowych jest ważnym, stałym zadaniem *Stowarzyszenia*, które nawiązało ścisłe kontakty w Radą Europy, z Komisarzem Unii Europejskiej oraz Radą Gmin i Regionów Europy (RGRE). SERG wspiera Radę Europy w jej działaniach w zakresie poprawy współpracy transgranicznej fachowymi analizami i pomocą organizatorską, a przede wszystkim organizowanymi corocznie od 1972 roku konferencjami europejskich regionów granicznych i transgranicznych. W 1979 roku *Stowarzyszenie* uzyskało status oficjalnego obserwatora przy Radzie Europy. Oznacza to, że SERG może uczestniczyć w Konferencji Władz Lokalnych i Regionów oraz w innych działaniach Rady Europy. Dzięki temu *Stowarzyszenie* aktywnie uczestniczy w licznych konferencjach specjalistycznych organizowanych przez Radę Europy; m.in. przy aktywnym udziale SERG Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy zorganizowało Europejskie Konferencje Regionów Granicznych. W ciągu ostatnich 25 lat Zgromadzenie przyjęło wiele rekomendacji *Stowarzyszenia*, dotyczących rozwoju współpracy transgranicznej.

Stowarzyszenie jest też członkiem komitetu doradczego przy Dyrektorsze Generalnym Biura Polityki Regionalnej Unii Europejskiej. Uczestniczy także w pracach Komitetu Planowania Regionalnego i Przestrzennego oraz Komitetu Polityki Regionalnej Parlamentu Europejskiego. Wiele zaleceń SERG zostało włączonych do postanowień Europejskich Konferencji Ministrów odpowiedzialnych za planowanie regionalne i przestrzenne. Dzięki ścisłej współpracy Parlamentu Europejskiego ze *Stowarzyszeniem* współpraca transgraniczna została zapisana w art. 58. Ramowego Traktatu Unii Europejskiej.

W pierwszym okresie działalności, tj. w latach 1972-76, SERG zrealizowało już kilka wspólnych projektów o charakterze transgranicznym. W latach 1976-77 organizacja ta umocniła swoje struktury i koncentrowała się na pełniejszej realizacji zadań statutowych. W latach osiemdziesiątych położono nacisk na usprawnienie wymiany informacji pomiędzy poszczególnymi regionami przygranicznymi Europy. W 1981 roku powołano m.in. *Doradczy Komitet Parlamentarny* (DKP), dzięki któremu *Stowarzyszenie* zyskało uznanie zarówno narodowych, jak i międzynarodowych instytucji i organizacji. Komitet jest politycznym forum dyskusyjnym o wszystkich problemach regionalnej współpracy transgranicznej, ze szczególnym uwzględnieniem granicy Unii Europejskiej i państw Rady Europy. W pracach Komitetu mogą uczestniczyć parlamentarzyści zajmujący się problemami regionów granicznych. W 1978 roku zdecydowano, że Komitet tworzyć będą głównie członkowie Komitetu Planowania Regionalnego i Władz Lokalnych Rady Europy oraz przedstawiciele Komitetu Planowania i Polityki Regionalnej Parlamentu Europejskiego. Zadaniem DKP jest rozwiązywanie wszystkich problemów regionów granicznych na forum parlamentu oraz informowanie władz *Stowarzyszenia* o wszystkich ważnych decyzjach parlamentarnych dotyczących regionów granicznych.

Przy współudziale SERG opracowano m.in. *Europejską Konwencję Ramową o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi* i *Europejską Kartę Planowania Przestrzennego*. *Stowarzyszenie* uchwaliło w dniu 20 listopada 1981 roku swój podstawowy dokument programowy - pierwszą wersję

Europejskiej Karty Regionów Granicznych i Transgranicznych, nowelizowaną w 1987 i 1995 roku. Od 1981 roku stowarzyszenie jest członkiem założycielem Biura Współpracy Europejskiego Wybrzeża i Starych Regionów Przemysłowych (BLORE). W 1982 roku uzyskało możliwość współpracy z Radą Doradczą Komisji Komunalnych i Regionalnych Instytucji Krajów Wspólnoty Europejskiej. Ilość członków SERG wzrosła w tym czasie do 24.

W końcu 1983 roku *Stowarzyszenie* uczestniczyło w przygotowaniu pierwszego transgranicznego planu rozwoju regionalnego. Rozwiązywanie problemów regionów granicznych i transgranicznych przez SERG, zarówno na granicach wewnętrznych, jak i zewnętrznych Unii, odbywało się przy istotnym wsparciu Komisji Europejskiej, dysponującej zarówno funduszami, jak i dużymi możliwościami koordynowania rozwoju i współpracy na obszarach transgranicznych. W 1985 roku *Stowarzyszenie* uczestniczyło - jako członek założyciel - w tworzeniu Rady Regionów Europy, późniejszego *Zgromadzenia Regionów Europejskich* (ZRE). Wspierało także tworzenie europejskich programów przestrzennego rozwoju i polityki komunikacyjnej oraz współuczestniczyło w kreowaniu kolejnych transgranicznych programów rozwoju.

W 1983 roku zorganizowano w Gronau (Euroregion "Euregio" - Gronau/Enschede) *sekretariat* Stowarzyszenia oraz opracowano "Propozycje do urządzenia europejskiego centrum dla regionów granicznych", które w kilka lat później stworzyły podwaliny pod *Program LACE - Obserwatorium* (Linkage Assistance and Cooperation for the European Border Regions). W czasie kolejnych zgromadzeń członków SERG i corocznych konferencji zajmowano się m. in. problemami ochrony środowiska, turystyką, współpracą kulturalną i rozwojem technologicznym w regionach granicznych i transgranicznych.

Wymiana informacji pomiędzy regionami granicznymi, pomoc i doradztwo oraz budowa sieci organizacyjnej i informacyjnej dla tych regionów należą do bardzo ważnych zadań własnych SERG. Działalność informacyjna *Stowarzyszenia* polega m.in. na kolportażu periodycznych materiałów informacyjnych, wymianie informa-

cji podczas posiedzeń komisji i zgromadzenia członków, organizowaniu i wspieraniu konferencji tematycznie związanych ze współpracą transgraniczną, opracowywaniu dla różnych instytucji aktualnych raportów dotyczących stanu i rozwoju tej współpracy.

Źródła finansowania zadań statutowych SERG tworzą składki członkowskie oraz środki pochodzące ze specjalnych programów instytucji europejskich, a zwłaszcza Unii Europejskiej. Składki członkowskie w ciągu ostatnich ośmiu lat wzrosły ponad 12-krotnie; z około 20 000 DEM do kwoty 250 000 DEM. Wystarczyło to tylko na pokrycie najważniejszych potrzeb administracyjnych i na organizację dorocznego zebrania członków oraz realizację małych projektów.

Świadomość, że problemy i trudności współpracy międzyregionalnej, w tym transgranicznej są istotnymi przeszkodami dla rozwoju wspólnego rynku i integracji europejskiej, była podstawą dla utworzenia przez Unię Europejską - przy istotnym udziale SERG - specjalnych programów INTERREG I (1989-1994) i INTERREG II (1995-1999). Dopiero jednak finansowe wsparcie w 1990 roku przez Unię Europejską projektu SERG *"Obserwatorium współpracy transgranicznej" (LACE)*, stworzyło *Stowarzyszeniu* nowe możliwości udzielenia pomocy technicznej i fachowej regionom granicznym i transgranicznym. W latach 1990-1993 budżet projektu wyniósł 4,1 mln ECU, w tym środki Unii Europejskiej - około 2,4 mln ECU i środki własne *Stowarzyszenia* - 1,7 mln ECU.

Program LACE umożliwił m.in.:

- * zorganizowanie wielu spotkań, m.in. prawie 80 grup roboczych i seminariów z udziałem około 7 tysięcy uczestników,
- * opracowanie prawie 60 specjalistycznych sprawozdań,
- * wydanie publikacji o łącznym nakładzie niespełna 70 tysięcy egzemplarzy, w tym „Praktycznego przewodnika współpracy transgranicznej”,
- * odwiedziny biura SERG przez wiele delegacji i ekspertów z całej Europy.

Na początku 1996 roku Generalna Dyrekcja Komisji Europejskiej podpisała z SERG umowę na realizację programu *"LACE/PHARE - Crossborder"*. Głównym

celem tego programu zawartego na próbę na jeden rok było powiązanie terenów granicznych w Europie Środkowej i Wschodniej, objętych programem PHARE, z regionami granicznymi Unii Europejskiej. W ramach tego projektu zorganizowano seminaria w Bułgarii, Albanii, Słowenii, na Węgrzech, w Słowacji i Republice Czeskiej. Specjalny cykl szkoleń prowadzono dla krajów graniczących akwenami wodnymi, m.in. dla Albanii i Włoch oraz dla krajów bałtyckich.

We wrześniu 1996 roku Unia Europejska przyjęła przygotowany przez SERG program *LACE-TAP* (Technical Assistance), obejmujący swoim zasięgiem wszystkie granice wewnętrzne i zewnętrzne Unii. Będzie on realizowany do 2002 roku przy rocznym budżecie 2,7 mln ECU (1,8 mln ECU - środki Unii i 0,9 mln ECU - środki SERG). Program LACE przewiduje tworzenie sieci specjalistów i naukowców o dużym doświadczeniu eksperckim z regionów granicznych, organizację seminariów, grup roboczych, coroczne konferencje, wymianę ekspertów i wyjazdy studyjne. Regularnie ukazywać się będą specjalistyczne publikacje. Biuro łącznikowe programu znajduje się w Brukseli, a grupa sterująca pracuje w sekretariacie SERG w Gronau. Poza nim tworzone będą przedstawicielstwa zagraniczne. Jedno z takich przedstawicielstw będzie w Żytawie (Zittau), w niemieckiej części Euroregionu "Nysa".

Program LACE - TAP realizowany w ramach *"Obserwatorium współpracy transgranicznej"* powinien coraz lepiej służyć rozwojowi współpracy transgranicznej, szczególnie na północnych, południowych i wschodnich granicach Unii Europejskiej. Wiele euroregionów funkcjonujących na tych granicach należy już do SERG. Pierwszym polskim euroregionem, który przystąpił do *Stowarzyszenia*, jest Euroregion „Nysa”, który uczynił to jednocześnie ze stroną niemiecką i czeską w 1992 roku. W 1994 roku również inne polskie euroregiony włączyły się aktywnie do prac SERG, które jest swoistym "związkiem zawodowym" regionów granicznych i transgranicznych. W 1996 roku, czyli po 25 latach funkcjonowania, *Stowarzyszenie* liczyło już 60 członków, obejmując swoim zasięgiem prawie 100 różnych form i związków transgranicznego współdziałania w Europie, w tym euroregiony. I licz-

ba ta ciągle wzrasta, przede wszystkim w Europie Południowej i Północnej, ale także w ostatnich latach w Europie Środkowej i Wschodniej.

1.3. Podstawy prawne i ogólne zasady funkcjonowania euroregionów

Współpraca euroregionalna jest ważnym instrumentem tworzenia w Europie nowych stosunków międzypaństwowych i międzyregionalnych. Rozwój współdziałania ponadgranicznego zależy od formalnoprawnych możliwości podejmowania przez regiony i społeczności lokalne różnych inicjatyw o zasięgu przekraczającym granicę. Podstawę nowej infrastruktury prawnej stosunków dwustronnych stanowią *umowy wielostronne* (międzynarodowe), w których jedną z najważniejszych zasad jest nawiązywanie i rozwój różnych form współpracy transgranicznej. Wśród konwencji i umów międzynarodowych, stanowiących najważniejszy i najtrwalszy instrument określania ram dla współpracy transgranicznej, można wymienić:

- * umowy międzynarodowe w zakresie integracji regionalnej, np. umowa o współpracy transgranicznej krajów nordyckich z 1997 roku,
- * umowy sporządzane i uchwalane przez instytucje międzynarodowe, a zwłaszcza przez Radę Europy czy SERG. W tej grupie umów szczególne znaczenie mają:
 - Europejska Konwencja⁴ Ramowa o przygranicznej współpracy między związkami i władzami terytorialnymi z 1980 roku, nazywana w skrócie Konwencją Madrycką, wraz z Protokołem Dodatkowym do Konwencji,
 - Europejska Karta Regionów Granicznych i Transgranicznych z 1981 roku,
 - Europejska Karta Samorządu Terytorialnego z 1985 roku.

Dorobek wielu konferencji międzynarodowych organizowanych w latach 1972-1980 i poświęconych współpracy transgranicznej umożliwił w pierwszej połowie

⁴ umowa międzynarodowa dotycząca specjalnych zagadnień.

1980 roku opracowanie *Europejskiej Konwencji Ramowej o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi* (por. aneks 1). Do Konwencji tej, uchwalonej przez Radę Europy 21 maja 1980 roku w Madrycie, przystąpiło dotychczas ponad 20 państw poprzez złożenie Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy dokumentu ratyfikacyjnego, bądź dokumentu przyjęcia lub zatwierdzenia. Konwencja Madrycka ma charakter otwarty w tym sensie, że Komitet Ministrów Rady Europy może poprzez jednomyślne postanowienie zaprosić każde państwo europejskie nie będące członkiem Rady Europy do przystąpienia do Konwencji. Zaproszenie to wymaga jednak zgody każdego z państw, które przystąpiło już do umowy wielostronnej. W preambule Konwencji stwierdza się, że państwa-sygnatariusze powinny w najszerszym stopniu wspierać współpracę transgraniczną i w ten sposób przyczyniać się do postępu gospodarczego i społecznego obszarów przygranicznych oraz umocnienia poczucia wspólnoty, które łączy narody i regiony Europy. W Konwencji dwukrotnie (art. 2 i 3) podkreśla się pierwszeństwo prawa wewnętrznego kraju w stosunku do umów zawieranych przez partnerów współpracy transgranicznej. Załącznik do Konwencji zawiera zestaw wzorcowych umów, porozumień i statutów dotyczących różnych form współpracy regionów przygranicznych.

Europejska Karta Regionów Granicznych i Transgranicznych uchwalona została przez Radę Europy 20 listopada 1981 roku w Euregio na pograniczu Niemiec i Holandii. Nowa wersja tej Karty została opracowana na Zgromadzeniu SERG, które odbyło się 1 grudnia 1995 roku w Szczecinie w Euroregionie „Pomerania” (por. aneks 2). Karta stanowi kompleksowy dokument, który:

- * w preambule odnosi się do najważniejszych dokumentów i postanowień Rady Europy, Parlamentu Europejskiego i Unii Europejskiej,
- * precyzuje zamierzenia i cele regionów granicznych i transgranicznych, wśród których wymienia się m.in. umacnianie warunków gospodarczych i społeczno-kulturalnych, usunięcie przeszkód nierówności ekonomicznych

i infrastrukturalnych, ułatwienie realizacji europejskiej polityki zagospodarowania przestrzennego itp.,

- * zawiera syntezę dotychczasowych europejskich doświadczeń, dążeń i możliwych kierunków wspólnego działania na obszarach transgranicznych,
- * przedstawia zakres i skalę problemów godnych podjęcia na pograniczach państw,
- * charakteryzuje metody rozwiązywania problemów, przejawów niedorozwoju i uciążliwości charakterystycznych dla obszarów peryferyjnych,
- * formułuje najważniejsze postulaty wobec instytucji i organizacji europejskich, a zwłaszcza poprawę współpracy między instytucjami europejskimi i ich efektywności.

Karta wymienia również najważniejsze przedsięwzięcia w zakresie: infrastruktury, polityki gospodarczej i regionalnej, ochrony środowiska i ochrony zespołów wiejskich, przygranicznego ruchu osobowego, sponsorowania współpracy transgranicznej w dziedzinie kultury, doskonalenia mechanizmów konsultacji, koordynowania planowania i statystyki oraz niezbędne przedsięwzięcia organizacyjne, prawne i finansowe. Przy charakterystyce historii i aspektów politycznych współpracy transgranicznej podkreśla się rolę tej współpracy w jednoczącej się Europie oraz konieczność usunięcia barier gospodarczych, kulturowych, językowych i innych. Regiony graniczne mają więc funkcjonować jako „pomosty” i „kamienie milowe” jedności europejskiej, kształtujące trwałe podstawy wzajemnego zaufania i krzewiące wiedzę o najbliższych sąsiadach.

W ramach europejskich standardów prawnych pobudzających i ułatwiających współpracę transgraniczną szczególnie ważną rolę odgrywa - obok Konwencji Madryckiej i Europejskiej Karty Regionów Granicznych i Transgranicznych - *Europejska Karta Samorządu Terytorialnego*, przyjęta przez Radę Europy w Strasburgu 15 października 1985 roku i obowiązująca od 1 września 1989 roku. Karta ta jest zbiorem postanowień, a zarazem gwarancji dotyczących statusu i rozwoju lokalnej samorządności. Państwo ratyfikujące Kartę powinno respektować generalne

zasady demokracji lokalnej, w tym prawo do zrzeszania się społeczności lokalnych w międzynarodowych związkach i porozumieniach współpracy transgranicznej (art. 10, pkt 1 i 2; por. aneks 3).

Wymienione umowy wielostronne przewidują szereg warunków zawierania umów międzypaństwowych lub porozumień między władzami regionalnymi lub lokalnymi. Te międzynarodowe akty prawne mają jednak ograniczony charakter, gdyż same nie stanowią umowy regulującej współpracę transgraniczną, lecz są jedynie *regulacją ramową*, która musi być przetransponowana na ustawodawstwo krajowe. Należy ponadto uwzględnić występujące różnice w strukturze władz regionalnych i lokalnych oraz w systemach prawnych państw-sygnatariuszy. W wielu przypadkach uniemożliwia to zawarcie bezpośredniego porozumienia między władzami regionalnymi lub lokalnymi, powoduje trudności w utworzeniu stałego organu współpracy, działającego na podstawie prawa publicznego lub prywatnego i bardzo często prowadzi do przekazania wyłącznych kompetencji władzom krajowym w zakresie prawa publicznego i współpracy transgranicznej. Niektóre ustawodawstwa krajowe są bardziej liberalne pod względem uznawania kompetencji prawnych władz regionalnych i lokalnych do bezpośrednich inicjatyw w zakresie współpracy transgranicznej i w zarządzaniu programami. Stąd też udział władz regionalnych i lokalnych w umowach międzynarodowych jest w Europie zróżnicowany, co wpływa na różny stopień decentralizacji zarządzania programami transgranicznymi. W praktyce ograniczenia te i brak w Europie jednolitego instrumentu prawa publicznego w zakresie współpracy ponadgranicznej powodują konieczność zawierania przez państwa-strony Konwencji Madryckiej oddzielnych dwu- lub trójstronnych umów [Praktyczny 1997].

Międzypaństwowe umowy dwu- lub trójstronne regulują współpracę transgraniczną wyłącznie między władzami centralnymi w formie traktatów, umów, porozumień lub protokołów. Tego rodzaju współpraca opiera się często na tworzeniu *komisji międzyrządowych* o ogólnym lub wyspecjalizowanym zakresie działania, planujących w różny sposób swoje zadania i działających na różnych obszarach

geograficznych. Komisje takie są tworzone od lat 60. w całej Europie. Ten mechanizm współpracy transgranicznej jest szczególnie zalecany od 1970 roku, tj. po pierwszej konferencji ministrów planowania przestrzennego Rady Europy. Od tego czasu takie komisje powstały na wielu granicach Europy Zachodniej (np. niemiecko-francuskiej, niemiecko-holenderskiej) oraz na granicach państw Europy Środkowej (np. polsko-niemieckiej, austriacko-węgierskiej, polsko-rosyjskiej: Obwód Kaliningradzki). Zajmowały się one dotychczas m.in. poprawą współpracy transgranicznej w dziedzinie planowania przestrzennego lub problemami ochrony środowiska rzeki Ren (Francja, Republika Federalna Niemiec, Szwajcaria, Luksemburg i Holandia), jeziora Genewskiego (Francja i Szwajcaria), sprawami pomocy wzajemnej w przypadku katastrof i klęsk żywiołowych (Belgia i Holandia; Belgia i Francja; Federalna Republika Niemiec i Francja) itp.

Umowy międzypaństwowe mogą również umożliwiać szeroki udział władz regionalnych we współpracy międzynarodowej, prowadzonej na szczeblu władz centralnych. Takie rozwiązania są często stosowane w europejskich państwach federalnych, w których umowy o współpracy między władzami publicznymi różnego szczebla umożliwiają współpracę, w szczególności w zakresie realizacji projektów transgranicznych.

W większości przypadków władze regionalne i lokalne oraz inne określone podmioty publiczne są upoważnione do bezpośredniego zawierania umów publicznych z partnerem zagranicznym w zakresie swoich kompetencji i pod kontrolą władz centralnych. *Każde państwo europejskie zachowało więc prawo do zawetowania lub zatwierdzania działań tych podmiotów zgodnie z wyłącznymi kompetencjami państwa w zakresie polityki zagranicznej.* Ponadto państwo podpisuje lub decyduje w sprawie zawiązywania umów, które stwarzają ogólne - oparte na Konwencji Madryckiej - ramy współpracy transgranicznej na poziomie regionalnym i lokalnym. Przykładami takich umów są m.in. Transgraniczna Konwencja Beneluksu z 1989 roku, Umowa o niemiecko-holenderskiej współpracy transgranicznej z 1991 roku oraz podobne umowy między Francją i Włochami, Francją i Hiszpanią

oraz między Republiką Federalną Niemiec, Francją, Luksemburgiem i Szwajcarią. Tego rodzaju umowy są często uzupełniane szczegółowymi zasadami realizacji programów współpracy, które są coraz bardziej powszechnym instrumentem współpracy transgranicznej w odniesieniu do wszystkich aspektów i etapów programu (planowania, monitorowania i finansowania). Na przykład umowa niemiecko-holenderska z 1989 roku umożliwiła zawarcie dodatkowego porozumienia o decentralizacji zarządzania i realizacji programów transgranicznych w ramach INTERREG.

Umowy międzynarodowe i międzypaństwowe prowadzą często do nawiązywania współpracy transgranicznej na poziomie regionalnym lub lokalnym w oparciu o zawierane *regionalne lub lokalne umowy czy porozumienia*, regulowane przede wszystkim przez prawo publiczne zgodnie z kompetencjami państwa. *W przypadku euroregionów współpraca ta ma z reguły charakter formalny, tj. oparty na jasno określonej formule prawnej* (por. [Szumowski 1994]). W przypadku innych, mniej zinstytucjonalizowanych, form współdziałania transgranicznego przeważa bardziej nieformalny charakter wzajemnych stosunków, np. protokoły robocze, gentlemen's agreements, działania uzgodnieniowe, koordynacyjne, porozumienia, wspólne komisje itp. Przykładem takich praktyk jest podpisywanie wielu protokołów roboczych, prowadzących do utworzenia tzw. Wspólnot Roboczych na wewnętrznych i zewnętrznych granicach Unii Europejskiej; np. Communauté de Travail des Alpes Occidentales (COTRAO), Communauté de Travail des Pyrenées (CTP), czy Communauté de Travail des Jura (CTJ). Są to związki partnerskie, których oficjalne uznanie przez państwo jest często warunkiem dopuszczenia do udziału w zarządzaniu programami o charakterze transgranicznym. Zarówno w pierwszym, jak i drugim przypadku z zawieranych porozumień nie wynikają jednak konkretne prawa i obowiązki natury prawnej [Skrzydło 1996, s.1].

Niezależnie od aktów prawnych, ustalających ogólne lub szczegółowe ramy współpracy ponadgranicznej, funkcjonujące euroregiony wypracowały szereg zasad współdziałania o bardzo różnym stopniu skodyfikowania. Wśród podstawo-

wych **zasad**, na których powinna się opierać działalność euroregionów i które członkowie Stowarzyszenia Europejskich Regionów Granicznych uznali za wiodące, należy wymienić [Europejska 1996]:

- 1) *zasadę pomocniczości (subsydiarności)*, rozumianą bardzo szeroko jako pomoc instytucji i organizacji międzynarodowych oraz centralnych krajowych w realizacji przez regionalne i lokalne społeczności celów współpracy transgranicznej; zasada ta jest narzędziem służącym określaniu optymalnego poziomu działania, niekiedy w skali lokalnej i regionalnej, niekiedy w skali krajowej, a niekiedy w skali europejskiej lub też przy uwzględnieniu wszystkich tych poziomów działania; pomocniczość oznacza również wzmocnienie szczebla regionalnego i lokalnego poprzez delegowanie kompetencji na możliwie najniższy szczebel administracji;
- 2) *zasadę partnerstwa, równoprawności i równorzędności stron tworzących euroregion*; zasada partnerstwa zawiera dwa elementy: partnerstwo pionowe, tj. z udziałem szczebla międzynarodowego (np. Unii Europejskiej), centralnego, regionalnego i lokalnego, po każdej stronie granicy uzupełniające istniejące struktury bez elementów konkurencji, oraz partnerstwo poziome, tj. między partnerami z regionu po obu stronach granicy. Ten rodzaj partnerstwa opiera się na parytecie stron niezależnie od wielkości kraju w sensie przestrzennym, gospodarczym czy demograficznym. Dla rozwinięcia tego rodzaju partnerstwa należy pokonać szereg przeszkód wynikających z różnic w zakresie administracji, kompetencji i źródeł finansowania;
- 3) *zasadę solidarności obszarów transgranicznych*, wprowadzoną do najnowszej wersji Europejskiej Karty Regionów Granicznych i Transgranicznych przez przedstawiciela Polski w SERG.
- 4) *zasadę istnienia koncepcji bądź strategii rozwoju transgranicznego*;⁵ re-

⁵ W Praktycznym przewodniku współpracy transgranicznej zasadę tę zalicza się do ogólnie uznanych zasad współpracy transgranicznej [Przewodnik 1997, s. 2-3].

spektowanie tej zasady jest konieczne dla stworzenia ram strategicznych oraz dla perspektywy długotrwałej współpracy. Strategie te uwzględniają odpowiednie programy krajowe oraz określają potrzeby i przyszłe cele współpracy transgranicznej dla przezwyciężenia izolowanego rozwoju tylko po jednej stronie granicy i dla wypracowania wspólnej perspektywy transgranicznego rozwoju regionalnego.

Do równie ważnych kanonów, wypracowanych w praktyce działania euroregionów, należy także zaliczyć (por.[Borys 1996,s.12-13; Informationsbroschüre 1991,s.1-4]):

- 1) *zasadę dobrego sąsiedztwa mieszkańców pogranicza,*
- 2) *zasadę zachowania tożsamości (narodowej, państwowej, regionalnej i lokalnej) przez współpracujące jednostki terytorialne i społeczności lokalne,*
- 3) *zasadę dobrowolności uczestniczenia w euroregionie i w różnych formach współpracy;* zasada ta przejawia się m.in. w sposobach wstępowania i występowania ze struktur euroregionalnych,
- 4) *zasadę dążenia do symetrii i parytetów;* zasada ta polega na tym, że we wszystkich organach każda ze stron dysponuje taką samą ilością miejsc (głosów) i takim samym prawem do reprezentowania interesów euroregionu; zasada parytetu dotyczy również sposobu finansowania struktur euroregionalnych,
- 5) *zasadę pragmatyzmu oraz analizy rachunku kosztów i korzyści,*
- 6) *zasadę kierowania się przyjaźnią i zaufaniem w uzgadnianiu wspólnych zamierzeń przekraczających granice,*
- 7) *zasadę consensusu,* czyli ustawicznego szukania wspólnego stanowiska w drodze rozmów, negocjacji itp.; w praktyce realizacja tej zasady napotyka na wiele trudności, zwłaszcza tam, gdzie przedmiotem uzgodnień są istotne interesy poszczególnych stron, nie pokrywające się ze sobą lub wręcz rozbieżne,

- 8) *zasadę rotacji*, tzn. zmiany miejsc organizacji i przeprowadzania różnych inicjatyw, spotkań itd.; zasada ta wyraża się też w zmianach w przewodniczeniu różnym gremiom i instytucjom euroregionu.

1.4. Rozwój sieci euroregionów

Współpraca transgraniczna w regionach granicznych ma już w Europie stosunkowo długą tradycję. Struktury euroregionalne, jako wyższe stadium organizacyjne współdziałania transgranicznego, sprawdziły się w Europie Zachodniej w kilkusetletniej, a w niektórych przypadkach nawet kilkudziesięcioletniej praktyce funkcjonowania. Na podstawie dotychczasowych doświadczeń europejskich do podstawowych przesłanek rozwoju współpracy transgranicznej należy zaliczyć przede wszystkim (por. np. [Europejska 1995; Praktyczny 1997]):

- * *przesłanki historyczne*; granice państw narodowych podzieliły wspólnoty historyczne, ich regiony i grupy narodowościowe, ale nie spowodowały ich zaniku. Wspólnemu dziedzictwu historycznemu towarzyszy bowiem często podobieństwo warunków geograficznych, podobieństwo funkcjonalne i strukturalne obszarów podejmujących współpracę transgraniczną;
- * *przesłanki polityczne*; współpraca transgraniczna stanowi dla państw Unii Europejskiej i krajów aspirujących do członkostwa w Unii istotną część składową procesu politycznej integracji europejskiej. Związane jest to z ewoluowaniem - w miarę postępu integracji - *pojęcia granicy* i powolnego osłabiania efektu bariery granicy państwowej, który ukształtował się pod wpływem wydarzeń historycznych, jakie miały miejsce w okresie ostatnich trzech stuleci, wzmocniony oddziaływaniem polityki wojskowej, administracyjnej i społeczno-gospodarczej. Ewolucja pojęcia granicy w krajach Unii Europejskiej, nie uchylając jej prawnego aspektu, jako linii ograniczających zasięg suwerennego obszaru państw, doprowadziła z jednej strony - do eliminacji różnorodnych barier, a z drugiej strony - do zmiany politycznych aspektów granicy. Jej istota polega na stopniowym odchodzeniu od tradycyjnego poję-

cia granicy jako końca terytorium i granicy władzy ekonomicznej, kulturalnej i politycznej i początku obszaru „obcego”, czasem wrogiego, do przewyciężania granic i ich zanikania w sensie gospodarczym, kulturowym, językowym, komunikacyjnym oraz sprowadzenia roli granicy do znaczenia czysto administracyjnego;

* **przesłanki gospodarcze;** konieczność aktywizacji ekonomicznej regionów przygranicznych oraz oczekiwane korzyści ekonomiczne - to najważniejsze przesłanki współpracy transgranicznej. Oczekiwania na priorytetowe potraktowanie obszarów przygranicznych i uzyskanie w związku z tym swoistej „renty położenia”, zwiększone w stosunku do regionów wewnętrznych możliwości korzystania ze środków pomocowych Unii Europejskiej, istnienie i poszukiwanie komplementarnych struktur gospodarczych - wszystko to stanowi podstawę kooperacji transgranicznej, zaś siła lub słabość każdej ze stron uczestniczących we współpracy jest w dużej mierze wypadkową siły lub słabości narodowej gospodarki i sprawności zarządzania, a także skali dostrzegania spraw pogranicza przez centralną politykę wewnętrzną i zagraniczną. Współpraca transgraniczna ujawnia też często zjawiska asymetrii rozwoju gospodarczego. Podstawową przesłanką tej współpracy jest osłabienie, a w perspektywie likwidacja występujących różnic w rozwoju gospodarczym na obszarach przygranicznych. Z doświadczeń europejskich wynika, że względnie bezkonfliktowy rozwój współpracy transgranicznej jest wynikiem uzyskanej porównywalności potencjałów gospodarczych;

* **przesłanki socjologiczne (społeczne);** podstawowym celem społecznym współpracy jest nawiązanie autentycznych i pozytywnych stosunków międzyludzkich przy poszanowaniu i zachowaniu odrębności kulturowej współdziałających regionów przygranicznych. Wspólnymi cechami współpracy transgranicznej jest:

– dążenie do przełamywania wzajemnych barier i uprzedzeń,

- zainicjowanie i wzmocnienie formalnych i nieformalnych kontaktów międzyludzkich, zwłaszcza między społecznościami lokalnymi poszczególnych części obszaru współpracy transgranicznej.

Z wymienionych przesłanek wynika, że *euroregionom przypada rola pomostów w procesie integracji europejskiej*. Tak było w Europie Zachodniej, Północnej i Południowej na przełomie lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych i tak jest od początku lat dziewięćdziesiątych na granicach krajów Europy Środkowej i Wschodniej, a zwłaszcza na granicach z Unią Europejską i z państwami aspirującymi do członkostwa w Unii.

W Europie rozwój współpracy transgranicznej datuje się od lat pięćdziesiątych. Największe w tym zakresie doświadczenia mają regiony położone wzdłuż granicy północnej, zachodniej i południowej Republiki Federalnej Niemiec i w krajach skandynawskich. Pionierski charakter miały utworzone na początku lat pięćdziesiątych związki regionów granicznych, przede wszystkim z pogranicza norwesko-szwedzko-fińskiego, holendersko-niemieckiego oraz niemiecko-francuskiego. Powstałe wówczas stowarzyszenia transgraniczne, działające w konkretnych dziedzinach wspólnego zainteresowania, były najwcześniejszą formą struktur współpracy ponadgranicznej. Doprowadziły one do utworzenia w 1958 roku na granicy niemiecko-holenderskiej pierwszej w Europie w pełni sformalizowanej struktury euroregionalnej pod nazwą *Euregio*. Ten najstarszy euroregion o powierzchni 6 tys. km², leżący między rzekami Ren, Ems i Rijn, liczy obecnie 105 członków (dystrykty i miasta) zorganizowanych w trzech stowarzyszeniach regionalnych, a struktury *Euregio* tworzą: Rada, Zarząd, grupy robocze i sekretariat (por. rys.1). Układ tego euroregionu stanowi dobry przykład wysoko scentralizowanej i integrowanej struktury, opartej na zasadach partnerstwa poziomego i pionowego oraz obejmującej wszystkie ważniejsze dziedziny współpracy transgranicznej.

Do najstarszych regionów transgranicznych o najbardziej rozwiniętych formach współpracy należą także m.in.:

- * utworzony w 1963 roku niemiecko-holenderski *Euregio Rhein-Waal*, liczący 48 członków (wspólnoty i organy szczebla regionalnego, działające w oparciu o prawo publiczne). Jego struktury instytucjonalne tworzą: Rada, Komitet Wykonawczy, grupy robocze i Sekretariat;
- * powołany w 1976 roku trilateralny belgijsko-holendersko-niemiecki *Euregio Maas-Rhein*, będący związkiem jednostek komunalnych i innych instytucji lokalnych, np. izb przemysłowo-handlowych o charakterze transgranicznym. Organa euroregionu tworzą: Rada prowincji (po stronie belgijskiej), Parlament prowincji (po stronie holenderskiej) i Związek rejonu Aachen (po stronie niemieckiej), Zarząd, grupy robocze i Biuro koordynacyjne.

Lata siedemdziesiąte i osiemdziesiąte to okres sprzyjający tworzeniu się w Europie Zachodniej nowych form i porozumień transgranicznych; np. *Arge-Alp* (1972 rok; Niemcy, Włochy, Szwajcaria), *Alpe-Adria* (1978 rok; Włochy, Austria, Węgry, Jugosławia i Niemcy), *Palmina* (1988 rok; Niemcy, Francja) itp. W niektórych krajach południowej i południowo-zachodniej Europy, takich jak Grecja, Hiszpania i Portugalia, współpraca transgraniczna mogła się odbywać dopiero w latach osiemdziesiątych, dzięki głębokim przemianom politycznym, ustanowieniu demokracji, a także członkostwu w Unii Europejskiej. Nowe uwarunkowania, dynamizujące rozwój współpracy transgranicznej, pojawiły się w Europie w końcu lat osiemdziesiątych. Chodzi tu głównie o trzy niezwykle ważne dla współpracy ponadgranicznej procesy (por. [Praktyczny 1997]):

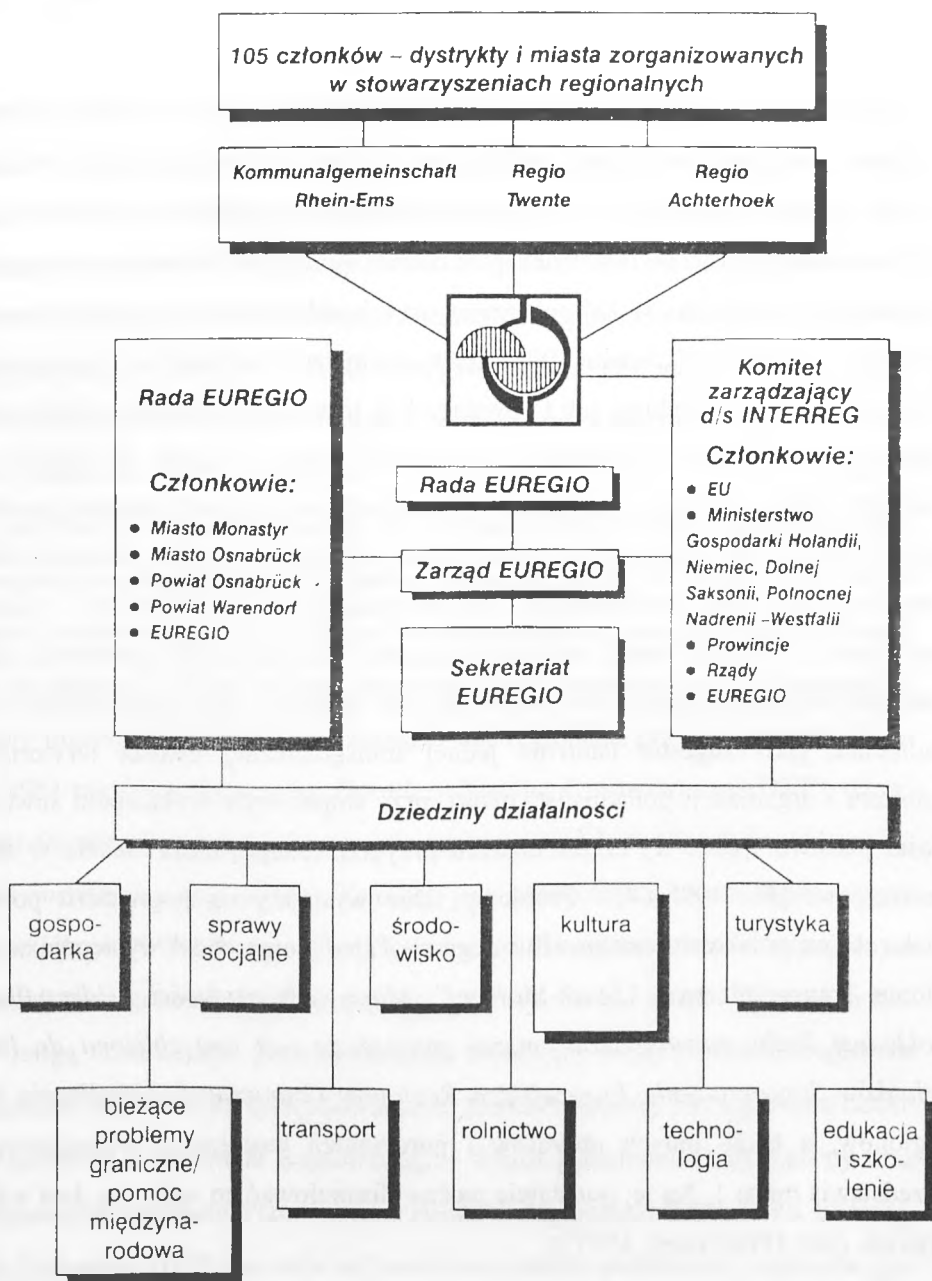
- * dalszy, postępujący szczególnie szybko od stycznia 1993 roku, demontaż granic wewnętrznych Unii Europejskiej. Towarzyszy temu ewolucja granic państwowych w kierunku granic zewnętrznych Unii z innymi państwami. Proces ten stał się jeszcze ważniejszy z momentem przyjęcia do Unii Austrii, Szwecji i Finlandii;
- * działania na rzecz ustanowienia nowych kontaktów międzyregionalnych i transgranicznych wzdłuż nowych granic zewnętrznych Unii Europejskiej w celu ułatwienia wymiany intelektualnej, kulturalnej i gospodarczej z pań-

stwami trzecimi, np. Szwajcarią, krajami Europy Środkowej oraz z krajami śródziemnomorskimi. To właśnie propozycje niemieckie zainicjowały proces powstawania euroregionów na granicy wschodniej Unii (z Czechami i Polską);

- * zmiany systemu politycznego i gospodarczego w krajach Europy Środkowej i Wschodniej, zapoczątkowane w 1989 roku zmianą ustrojową Polski. Odzyskanie suwerenności politycznej, transformacja gospodarki w kierunku gospodarki rynkowej, demokratyzacja państwa i budowa społeczeństwa obywatelskiego połączona z rozwojem samorządności lokalnej i rozwojem świadomości regionalnej - to zarówno fundamenty transformacji państwa, jak i główne czynniki rozwoju współpracy euroregionalnej na granicach tych państw. Dotyczy to głównie granic Polski i Republiki Czeskiej, gdzie w latach 1991-97 powstało kilkanaście regionów transgranicznych posiadających większość cech euroregionów; 10 euroregionów na granicach Polski (od Euroregionu „Nysa” w 1991 roku po euroregiony „Niemen” i „Pradziad” w 1997 roku)⁶, 7 euroregionów na granicach Czech (3 czesko-niemieckie: „Elbe-Labe”, „Erzgebirge” i „Egreensis”; 1 czesko-austriacko-niemiecki Euroregion Bayerwald/Bohmerwald i 1 czesko-polsko-niemiecki „Nysa” oraz 2 czesko-polskie „Glacensis” i „Pradziad”).

Wymienione procesy mają od kilku lat bezpośredni wpływ na kształtowanie nowych stosunków między regionami granicznymi w Europie, przyczyniając się do istotnego rozszerzenia i pogłębienia współpracy transgranicznej, w której euroregiony odgrywają coraz ważniejszą rolę.

⁶ Szerszy opis powstawania tych euroregionów przedstawia podrozdział 2.3 i rozdz. 3.

Rys. 1. Schemat organizacyjny Euregio

Źródło: Praktyczny Przewodnik Współpracy Transgranicznej.
SERG, Gronau, 1997.

Należy zwrócić uwagę na pewne trudności z identyfikacją liczby euroregionów. Występowanie cech współpracy euroregionalnej nie zawsze przesądza o umieszczaniu terminu „euroregion” w nazwie obszaru czy porozumienia; na ponad 100 zarejestrowanych w 1997 roku porozumień (obszarów) współpracy transgranicznej w Europie tylko w 15% obszarów częścią składową ich nazwy jest *euroregion* lub *euregio* (por.[Ulmann 1995]). Dotyczy to zarówno regionów transgranicznych w Europie Zachodniej, jak i powstałych w latach dziewięćdziesiątych ponadgranicznych obszarów współpracy na granicach Polski i Czech. W Polsce najmniejsze obawy związane z tą nazwą występowały w procesach integracyjnych na granicy zachodniej, gdzie pojęcie *euroregionu* wiązane jest często z automatyzmem przyznania środków pomocowych Unii Europejskiej. Wyraźne obawy i niechęć widoczne są - choć w coraz mniejszym stopniu - na pozostałych granicach, gdzie potoczne określenie *euroregion* traktowane jest niekiedy, i bez dostatecznego uzasadnienia, jako sugestia istnienia jednej transgranicznej całości terytorialnej (obszaru i organizacji ponadpaństwowej), przy stopniowym wyłączaniu suwerenności państwa wobec tej części obszaru przygranicznego, która weszła w skład euroregionu [Fic 1995,s.4].⁷ Problemy takie wystąpiły na pograniczu polsko-białoruskim, polsko-słowackim (Euroregion „Tatry”) oraz nadal występują w Regionie Transgranicznym „Śląsk-Morawy”. Mimo tych trudności z identyfikacją dokładnej liczby euroregionów, można przyjąć, że jest ona zbliżona do liczby członków Stowarzyszenia Europejskich Regionów Granicznych. Lokalizację tych regionów, a także innych obszarów i porozumień współpracy transgranicznej przedstawia mapa 1. Na jej podstawie można sformułować co najmniej dwa ważne wnioski (por. [Praktyczny 1997]):

⁷ skąd blisko do wyrażanego w przeszłości poglądu, że powstające euroregiony to koncepcja „rozbioru Polski po kawałku” (por. [Pawłowski 1993]).

Europäische Grenzregionen Régions frontalières européennes European Border Regions

Europejskie Regiony Graniczne

Mapa 1

Institute of Regional Geography Leipzig
Computer Cartography: R. Bräuer
Redaction: J. Gießke, V.K. Melchius,
A. Drott, K. Gräber

0 100 200 300 400 km
ca. 1 : 15 000 000

MIĘDZYNARODOWE ORGANIZACJE REGIONÓW GRANICZNYCH I TRANSGRANICZNYCH (CZŁONKÓW SERG)

1 Arbeitsgemeinschaft
Alpen-Adria
(D/A/I/H/SLO/HR)

2 Arbeitsgemeinschaft
Alpenländer
(D/CH/A/I)

3 Carpathian
Euroregion
(H/PL/SR/UA)

4 Nordisk
Ministerråd
(DK/IS/N/S/SF)

REGIONY GRANICZNE I TRANSGRANICZNE BĘDĄCE CZŁONKAMI SERG

5 Autonome Provinz
Bozen-Südtirol
(I)

19 Regione Autonoma
Trentino-Alto Adige
Autonome Region
Trentino-Südtirol
(I)

32 Euregio
Rhein-Maas-Nord
(NL/D)

46 Landkreis
Nordfriesland
(D)

6 Canton de Genève
(CH)

33 Euregio Rhein-Waal
(NL/D)

47 Landkreis
Schleswig-Flensburg
(D)

7 Diputació General
de Aragón
(E)

20 Regione Siciliana
(I)

34 Euregio
Scheldemond
(B/NL)

48 Österbottens
Förbund
(SF)

8 Generalitat
de Catalunya
(E)

21 Republika Slovenija
(SLO)

35 Euroregion Bug
(UA/PL)

49 Planungsgemein-
schaft Rheinpfalz/
Koordinierungsstelle
Südpfalz
(D)

9 Gobierno de Navarra
(E)

22 Sønderjyllands
Amtskommune
(DK)

36 Euroregion
Erzgebirge
(D/CZ)

10 Gobierno Vasco
(E)

23 Xunta de Galicia
(E)

37 Euroregion
Elbe-Labe
(D/CZ)

50 Planungsgemein-
schaft Pfalz
(D)

11 Junta
de Andalucía
(E)

24 Association of
Rhodopy Municipalities
(BG/GR)

38 Euroregion Neisse-
Nisa-Nysa
(D/CZ/PL)

51 Regio Basiliensis
(CH)

12 Junta de Castilla
y León
(E)

25 BENELUX-
Middengebied
(B/NL)

39 Euroregion
Pomerania
(D/PL)

52 Regionalverband
Hochrhein-Bodensee
(D)

13 Junta de
Extremadura
(E)

26 Eifel-Ardennen-
Region
(B/D/LUX)

40 Inn-Salzach-Euregio
(A/D)

53 Regionalverband
Mittlerer Oberrhein
(D)

14 Kommunförbundet
Värmland
(S)

27 Ems-Dollart-Region
(D/NL)

41 Öresundskomiteen
(DK/S)

54 Regionalverband
Südlicher Oberrhein
(D)

15 Provincia Autonoma
di Trento-Trentino
(I)

28 EUREGIO
(D/NL)

42 Euroregion Spree-
Neisse-Bober
(D/PL)

55 Stadt Flensburg
(D)

16 Région Alsace
(F)

29 Euregio Bayerwald/
Böhmerwald
(D/A/CZ)

43 Ålands
Landskapstyrelse
(SF)

56 EuRegio Salzburg -
Berchtesgadener
Land-Traunstein
(A/D)

17 Région Languedoc-
Roussillon

30 Euregio Egrensis
(D/CZ)

44 Département du
Haut-Rhin
(F)

57 Euroregion
Tatry
(PL)

18 Regione Autonoma
Friuli-Venezia Giulia
(I)

31 Euregio
Maas-Rhein
(B/D/NL)

45 Freiburger Regio-
Gesellschaft e.V.
(D)

58 Nordra
Karels Län
(SF)

REGIONY GRANICZNE I TRANSGRANICZNE NIE BĘDĄCE CZŁONKAMI SERG

- * euroregiony są utworzone praktycznie na wszystkich granicach wewnętrznych i zewnętrznych Unii Europejskiej, a także na wielu granicach innych krajów. Możliwości współpracy ponadgranicznej wynikają często ze zróżnicowanego statusu granic zewnętrznych Unii. Można tu umownie wyróżnić cztery kategorie regionów graniczących z: a) rozwiniętymi krajami EFTA (Szwajcarią i Norwegią), b) państwami posiadającymi umowy stowarzyszeniowe z Unią („umowy europejskie”) umożliwiające przyszłe członkostwo (Czechy, Polska, Węgry, Słowacja i Bułgaria) oraz z pozostałymi państwami (np. republiki bałtyckie, Słowenia i Chorwacja), które również zamierzają zawrzeć w przyszłości umowy stowarzyszeniowe, c) z innymi państwami Europy Środkowo-Wschodniej (Albania, Federacją Rosyjską), d) poprzez granicę morską z państwami śródziemnomorskimi, w tym z Marokiem;
- * współpraca transgraniczna jest bardziej rozwinięta w niektórych regionach i częściach regionów niż w pozostałych. W pierwszej grupie są regiony objęte programami INTERREG I, a przede wszystkim pogranicza: francusko-szwajcarsko-niemieckie, francusko-szwajcarskie, niemiecko-szwajcarskie, włosko-szwajcarskie, niemiecko-czeskie i włosko-słoweńskie. Na różnym stopniu rozwoju jest współpraca na granicach państw kwalifikujących się do wsparcia ze strony Unii w ramach programu INTERREG II. Dotyczy to pogranicza wschodnich landów niemieckich z regionami Polski i Czech oraz pogranicza Austrii z regionami Czech, Słowacji, Węgier i Słowenii, kilku krajów nadbałtyckich oraz pogranicza morskiego Hiszpanii z Marokiem. Zróżnicowana sytuacja jest także np. na pograniczu hiszpańsko-portugalskim, gdzie współpraca ta jest najbardziej zaawansowana w regionie Norte (Portugalia) - Galicja (Hiszpania) o wyraźnej wspólnej tożsamości regionalnej, czy na pograniczu Irlandii i Irlandii Północnej, Grecji i Macedonii, Bośni i Hercegowiny z krajami, republikami byłej Jugosławii - gdzie granice są nadal bardzo wrażliwymi na zmieniającą się sytuację polityczną barierami współpracy.

2. EUROREGIONY W POLSCE

2.1. Podstawy prawne i instytucjonalne

Szczególne znaczenie dla ustanowienia ogólnych ram prawnych dla współpracy transgranicznej w polskich regionach przygranicznych i wprowadzenia na grunt polski sprawdzonych w Europie Zachodniej standardów tej współpracy mają *Konwencja Madrycka* i *Europejska Karta Samorządu Terytorialnego*.

W sensie zobowiązań międzynarodowoprawnych przystąpienie Polski¹ do Konwencji, które odbyło się 19 stycznia 1993 roku, i jej ratyfikacja przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 10 marca 1993 roku unormowały generalnie kwestię działalności zagranicznej polskich władz regionalnych i lokalnych, nie tylko regionów przygranicznych. Drugim obok Konwencji Madryckiej europejskim aktem prawnym, określającym ramy formalnoprawne oraz formy uczestnictwa społeczności lokalnych w kontaktach międzynarodowych w oparciu o standardy europejskie, jest Europejska Karta Samorządu Terytorialnego, którą Polska przyjęła w lutym 1993 roku. Zapisane jest w niej m.in. prawo społeczności lokalnych do współpracy ze społecznościami lokalnymi innych państw (por. [Skrzydło 1996, s.2]).

Bardziej szczegółowe ramy formalne współpracy transgranicznej na granicach Polski określają *traktaty międzypaństwowe*, w których jedną z zasad jest nawiązywanie i rozwój różnych form współpracy transgranicznej. W oparciu o te traktaty zawarte zostały stosowne umowy i porozumienia, stwarzające podstawy prawne dla współpracy polskich władz regionalnych i lokalnych z ich partnerami w państwach sąsiedzkich. W ostatnich latach zawarto 13 umów i porozumień o współpracy transgranicznej lub międzyregionalnej, w tym ze wszystkimi sąsiadami. W przyjętych dokumentach, zgodnych ze standardami europejskimi, strony pod-

¹ jako członka Rady Europy od 26 listopada 1991 roku.

kreślają znaczenie, jakie przywiązują do regionalnej i lokalnej współpracy transgranicznej, oraz wyrażają wolę wspierania tej współpracy dla skuteczniejszego rozwiązywania trudnych problemów regionów granicznych. Wszystkie podpisane umowy i porozumienia przede wszystkim:

- * definiują pojęcia współpracy transgranicznej, władz regionalnych i lokalnych,
- * nakładają na strony obowiązek informowania władz regionalnych i lokalnych o możliwościach ich działania w zakresie współpracy transgranicznej,
- * zobowiązują do rozwiązywania problemów natury prawnej, administracyjnej lub technicznej, które mogą zakłócić rozwój tej współpracy,
- * wyszczególniają dziedziny współpracy transgranicznej, które strony zobowiązują się popierać i w zakresie których władze regionalne i lokalne obu państw mogą planować i organizować współpracę, w tym zawierać umowy w ramach posiadanych kompetencji,
- * zakładają możliwość tworzenia na szczeblu lokalnym lub regionalnym wspólnych organów koordynacyjnych do spraw współpracy transgranicznej, a także w celu koordynacji ogólnych lub tematycznych kierunków współpracy dwustronnych komisji międzyrządowych,
- * zawierają klauzulę dotyczącą możliwości ograniczenia stosowania przez każdą ze stron obowiązywania umowy w odniesieniu do części terytorium swojego państwa, przedmiotu lub formy współpracy,
- * podkreślają wymóg zgodności działań transgranicznych z prawem krajowym oraz zobowiązaniami międzynarodowymi każdego z obu państw.

Na poszczególnych granicach Polski ramy formalne współpracy transgranicznej określają przede wszystkim (por. aneksy 6-12):

Na granicy zachodniej:

- * Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o potwierdzeniu istniejącej między nimi granicy z 14 listopada 1990 roku,

- * Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z 17 czerwca 1991 roku,
- * Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o współpracy regionalnej i przygranicznej z 17 czerwca 1991 roku (*w formie wymiany not*),
- * Nota Ministra Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej do Federalnego Ministra Spraw Zagranicznych Republiki Federalnej Niemiec w sprawie utworzenia Niemiecko-Polskiej Komisji Międzyrządowej do spraw Współpracy Regionalnej i Przygranicznej z 17 czerwca 1991 roku,
- * Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o współpracy w dziedzinie gospodarki wodnej na wodach granicznych z 19 maja 1992 roku.

Na granicy południowej:

- * Traktat między Rzeczpospolitą Polską a CSFR o dobrym sąsiedztwie, solidarności i przyjaznej współpracy z 6 października 1991 roku,
- * Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o współpracy transgranicznej, sporządzone w Warszawie 18 sierpnia 1994 roku,
- * Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Czeskiej o współpracy transgranicznej, sporządzone w Warszawie 8 września 1994 roku,
- * Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Czeskiej o małym ruchu granicznym, sporządzona w Pradze 17 stycznia 1995 roku.

Na granicy wschodniej:

- * Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Ukrainy o handlu i współpracy gospodarczej z 4 października 1991 roku,
- * Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o dobrym sąsiedztwie, przyjaznych stosunkach i współpracy z 18 maja 1992 roku,

- * Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Białoruś o głównych zasadach współpracy transgranicznej, sporządzone w Warszawie 24 kwietnia 1992 roku,
- * Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Ukrainy o współpracy transgranicznej, sporządzone w Kijowie 24 maja 1993 roku,
- * Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Litewską o przyjaznych stosunkach i dobrosąsiedzkiej współpracy z 28 kwietnia 1994 roku,
- * Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Litewskiej o współpracy transgranicznej, sporządzona w Wilnie 16 września 1995 roku.

Na granicy północnej:

- * Deklaracja o dobrym sąsiedztwie, wzajemnym zrozumieniu i współpracy między Rzeczpospolitą Polską a Federacją Rosyjską z 10 października 1991 roku,
- * Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Federacją Rosyjską o przyjaznej i dobrosąsiedzkiej współpracy z 22 maja 1992 roku,
- * Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o współpracy północno-wschodnich województw Rzeczypospolitej Polskiej i Obwodu Kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej, sporządzone w Moskwie 22 maja 1992 roku,
- * Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o współpracy transgranicznej, sporządzona w Warszawie 2 października 1992 roku.

Istotną rolę we *wspieraniu instytucjonalnym współpracy transgranicznej* w Polsce odgrywają:

- * wyspecjalizowane instytucje centralne, w tym:
 - powołany w grudniu 1993 roku Departament Współpracy Transgranicznej

Urzędu Rady Ministrów², włączony po reformie centralnych organów władzy w skład Biura do spraw Integracji Europejskiej i Współpracy Transgranicznej. W ramach Biura działają m.in.: zespół transgraniczny, zespół zagospodarowania granicy państwowej i władza wdrażająca program PHARE -CBC,

– działający od stycznia 1995 roku Wydział Współpracy Transgranicznej Departamentu Instytucji Europejskich w Ministerstwie Spraw Zagranicznych;

- * komisje międzyrządowe powoływane z reguły na podstawie porozumień lub umów o współpracy transgranicznej, których zadaniem jest badanie i rozwiązywanie problemów wspólnego zainteresowania władz regionalnych i lokalnych krajów sąsiadujących oraz wspieranie na pograniczu rozwoju kontaktów między państwowymi i niepaństwowymi podmiotami. Na granicach Polski funkcjonują już lub w najbliższym czasie funkcjonować będą m.in.:

na granicy zachodniej:

- * Niemiecko-Polska Komisja Międzyrządowa do spraw Współpracy Regionalnej i Przygranicznej, w ramach której m.in. działa Komitet do Spraw Przygranicznych;

na granicy południowej:

- * Polsko-Czeska Komisja Międzyrządowa do spraw Współpracy Transgranicznej,
- * Polsko-Słowacka Komisja Międzyrządowa do spraw Współpracy Transgranicznej;

na granicy wschodniej:

- * Polsko-Ukraińska Międzyrządowa Rada Koordynacyjna do spraw Współpracy Międzyregionalnej,

² Do grudnia 1993 roku Biuro do spraw Współpracy Transgranicznej

- * Polsko-Białoruska Międzyrządowa Komisja Koordynacyjna do spraw Współpracy Transgranicznej,
- * Polsko-Litewska Komisja Międzyrządowa do spraw Współpracy Transgranicznej;

na granicy północnej:

- * Polsko-Rosyjska Komisja do spraw Współpracy Międzyregionalnej.

W tworzeniu tych specjalnych struktur dla współpracy międzyrządowej Polska osiągnęła więc w pełni standardy europejskie.

2.2. Zasady funkcjonowania euroregionów

Szczegółowe zasady funkcjonowania euroregionów regulują statuty, porozumienia i regulaminy ich organów (por. aneksy 14-29). W dokumentach tych m.in.:

- * uwzględnia się większość - wymienionych w podrozdziale 1.2. - *ogólnych zasad* wyznaczających europejskie standardy współpracy transgranicznej na poziomie regionalnym i lokalnym,
- * stwierdza się, że wszystkie zawierane porozumienia regionalne i lokalne o współpracy transgranicznej nie są sprzeczne z wewnętrznym prawem państwowym oraz z obowiązującymi umowami międzynarodowymi, a powoływane instytucje tej współpracy nie są organizacjami ponadpaństwowymi z wydzieloną autonomią spod narodowych jurysdykcji, administracji czy kontroli.

Zasady funkcjonowania euroregionów w dużym stopniu zależą od formy i stopnia instytucjonalizacji kontaktów transgranicznych uwarunkowanych m.in. (por. [Przybyła 1995, s.23-34]):

- * relacją kompetencji władzy regionalnej i samorządowej stron współpracujących,
- * „otwartością” wewnętrzną i zewnętrzną obszarów kooperujących, tzn. ich zdolnością do transformacji wewnątrzregionalnych struktur organizacji i za-

rządzenia oraz zdolnością do oddziaływania na otoczenie i wypracowywania modelowych rozwiązań,

- * głębokością „przenikania” współpracy transgranicznej, która jest tym większa, im bardziej kontakty są wielopłaszczyznowe (instytucji, organizacji, mieszkańców itp.) oraz obejmują szerszy zakres współdziałania,
- * aktywnością strefy przygranicznej i „przepuszczalnością” granicy, mierzonej np. liczbą funkcjonujących przejść granicznych.

W dotychczasowej polskiej praktyce współpracy euroregionalnej w procesie formalizacji współdziałania stosowane są przez władze regionalne i samorządy lokalne w zasadzie dwa *modele* tworzenia podstaw prawnych i instytucjonalnych (por. m.in. [Grabowski 1996, Skrzydło 1996]):

- * *pierwszy*, częściej stosowany, zwłaszcza na granicy zachodniej, to tworzenie po stronie polskiej w pierwszym etapie *celowego związku gmin* i rejestrowanego przez właściwy sąd polski w oparciu o Prawo o Stowarzyszeniach i następnie zawieranie porozumienia oraz tworzenie struktury euroregionalnej z podobnym związkiem jednostek terytorialnych partnera lub partnerów zagranicznych. Model ten można nazwać w uproszczeniu *samorządowym*, bowiem tworzenie struktur współpracy transgranicznej jest efektem inicjatyw społeczności lokalnych i ich samorządów (gmin i ich związków oraz porozumień). Ten typ formalizacji współpracy dominuje na pograniczu zachodnim, a także na dużej części pogranicza południowego. Wykorzystali go w praktyce m.in. twórcy takich euroregionów jak: „Nysa”, „Sprewa-Nysa-Bóbr”, „Pro Europa Viadrina”, „Pomerania”, „Glacensis” i „Pradziad”;
- * *drugi*, to tworzenie ponadgranicznego *związku międzyregionalnego* posiadającego wspólny dla stron współpracujących statut. Ten drugi model można nazwać *administracyjno-samorządowym*, charakteryzujący się aktywnym współuczestniczeniem w procesie formalizacji współpracy transgranicznej władz regionalnych i/lub centralnych oraz samorządowych. Ten typ tworzenia podstaw współpracy dominuje na pograniczu południowo-wschodnim

i wschodnim. Istotne włączanie się we współpracę czynnika rządowego (a zwłaszcza MSZ) oraz urzędów wojewódzkich na tych obszarach wynika przede wszystkim ze specyfiki politycznej partnerów współpracy, a także z przekonania o dużych możliwościach wniesienia przez władze regionalne nowych jakości do współdziałania ponadgranicznego. Przykładem takiego „odgórnego” sposobu instytucjonalizacji współpracy euroregionalnej był proces tworzenia euroregionów: „Karpackiego”, „Bug” i „Niemen”, a także w pewnym zakresie Euroregionu „Tatry”. W przypadku Euroregionu „Karpackiego” związek międzyregionalny został potraktowany przez część opinii publicznej jako instytucja ponadpaństwowa, nadająca poszczególnym częściom Euroregionu cechy autonomiczne. Kontrowersje te, których nasilenie przypada na rok 1993, wpłynęły niekorzystnie na dynamikę procesów euroregionalizacji w latach 1994-95 (por.[Skrzydło 1996,s.3-4]).

Należy zwrócić uwagę, że również w pierwszym „czysto samorządowym” systemie budowy współpracy transgranicznej w praktyce występuje na ogół na określonym etapie włączanie się władz regionalnych w proces stymulowania współpracy, co stanowi - jak wynika z dotychczasowych doświadczeń polskich - bardzo ważny czynnik powodzenia kooperacji transgranicznej. Wiele takich przykładów włączania się urzędu wojewody do współpracy dostarczają procesy tworzenia się euroregionów: „Nysa”, „Sprewa-Nysa-Bóbr”, „Pro Europa Viadrina” i „Pomerania”. Syntetyczną charakterystykę porównawczą polskich euroregionów z punktu widzenia wyróżnionych modeli tworzenia podstaw prawnych i instytucjonalnych przedstawia tablica 2.2.1

Tablica 2.2.1. Status euroregionów na granicach Polski

A. Model samorządowy

Nazwa euroregionu	Strony porozumienia	Sygnatariusze porozumienia
„Nysa” (czesko-polsko-niemiecki)	3 stowarzyszenia komunalne: Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa, Euroregion Nisa Regionalni Komunalni sdruzeni mest a obci severnich Cech i Kommunalgemein-schaft Euroregion Neisse	przewodniczący stowarzyszeń i w przypadku Czech dodatkowo przewodniczący powiatów
„Sprewa-Nysa-Bóbr” (polsko-niemiecki)	2 stowarzyszenia komunalne: Stowarzyszenie Gmin Rzeczypospolitej Polskiej „Sprewa-Nysa-Bóbr” oraz niemieckie Stowarzyszenie Miast i Powiatów „Sprewa-Nysa-Bóbr”	przewodniczący stowarzyszeń
„Pro Europa Viadrina” (polsko-niemiecki)	3 stowarzyszenia komunalne: Stowarzyszenie Gmin Lubuskich i Związek Gmin Gorzowskich oraz niemieckie Stowarzyszenie „Środkowa Odra”	przewodniczący stowarzyszeń
„Pomerania” (polsko-niemiecki)	2 stowarzyszenia komunalne: Komunalny Związek Celowy Gmin Pomorza Zachodniego „Pomerania” i niemiecki Związek Komunalny Euroregionu Pomerania oraz gmina miejska Szczecin	przewodniczący stowarzyszenia, prezydent związku i prezydent miasta
„Glacensis” (polsko-czeski)	2 stowarzyszenia komunalne: Stowarzyszenie Gmin Ziemi Kłodzkiej i Regionalne Stowarzyszenie do Współpracy Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej	przewodniczący stowarzyszeń
„Pradziad” (polsko-czeski)	7 stowarzyszeń komunalnych: Stowarzyszenie Rozwoju Gmin Dorzecza Osobłogi i Unia Turystyczna Ziemi Kłodzkiej oraz 5 czeskich powiatowych stowarzyszeń miast i gmin	przewodniczący stowarzyszeń

B. Model administracyjno-samorządowy

Nazwa euroregionu	Strony porozumienia	Sygnatariusze porozumienia
„Tatry” (polsko-słowacki)	Związek „Euroregion Tatry”	przedstawiciele wsi i miast czeskich oraz polskich gmin (wójtowie, burmistrzowie i prezydenci)
„Karpacki” (polsko-słowacko-ukraińsko-węgierski)	Związek Międzyregionalny „Euroregion Karpacki”	wojewodowie i przewodniczący sejmików gmin 2 województw, przedstawiciele Stowarzyszenia Regionu Karpackiego 6 miast słowackich, przedstawiciel Prezydenta Ukrainy na Obwód i przewodniczący Rady Obwodu oraz 2 pełnomocników Prezydenta Republiki Węgierskiej na komitaty i przedstawiciele Zgromadzeń Regionalnych oraz miast o statusie stolicy komitatu
„Bug” (polsko-ukraiński)	Związek Transgraniczny „Euroregion Bug”	wojewodowie 4 województw i przewodniczący Rady Obwodowej
„Niemen” (polsko-białorusko-litewski)	Związek Transgraniczny „Euroregion Niemen”	wojewoda, przewodniczący Obwodowego Komitetu Wykonawczego oraz zarządcy 2 powiatów litewskich

Źródło: Porozumienia euroregionalne i statuty euroregionów - aneksy 14-29

Istotnym aspektem funkcjonowania euroregionów są ich *struktury organizacyjne*. Określone w statutach organy euroregionów wykazują pewne podobieństwa, ale i też różnice na poszczególnych pograniczach. Identyčzną strukturę mają euroregiony na pograniczu zachodnim („Nysa”, „Sprowa-Nysa-Bóbr”, „Pro Europa Viadrina” i „Pomerania”) oraz „Bug” i „Niemen” na pograniczu wschodnim. Pewną specyfiką charakteryzują się organy pozostałych euroregionów („Glacensis”,

„Pradziad”, „Tatry” i „Karpacki”). Zestawienie tych struktur przedstawia tablica 2.2.2. W euroregionach: „Nysa”, „Sprewa-Nysa-Bóbr” i „Pomerania” komisja rewizyjna jest organem w statutach stowarzyszeń komunalnych. Tylko w jednym przypadku (Euroregion „Karpacki”) sekretariat nie jest organem, choć jest integralną statutową częścią struktury organizacyjnej euroregionu.

Tablica 2.2.2. Organa euroregionów na granicach Polski

4 euroregiony pogranicza zachodniego	„Bug” i „Niemen”	„Glacensis”	„Pradziad”	„Tatry”	„Karpacki”
Rada Euroregionu	Rada Związku	Rada Euroregionu	Parlament Euroregionu	Kongres	Rada Związku Przewodniczący Rady
Prezydium	Prezydium Rady	-	Prezydium Walne zgromadzenie i Rada czeskiej części euroregionu Walne zgromadzenie i Rada polskiej części euroregionu	Rada	- Przedstawiciele krajowi
Sekretariat	Sekretariat Związku	Sekretariat	Sekretarz polski i czeski	Sekretarz po stronie polskiej i słowackiej	Dyrektor Wykonawczy Sekretariat
Grupy robocze	Grupy robocze	Grupy robocze	Grupy robocze	Komisje robocze	Komisje robocze
Komisja rewizyjna*	Komisja rewizyjna	Komisja rewizyjna		Komisja rewizyjna	Komisja rewizyjna

* tylko w Euroregionie „Pro Europa Viadrina”

Źródło: Porozumienia euroregionalne i statuty euroregionów - aneksy 14-29

Pewne różnice występują też między euroregionami przy tworzeniu *wspólnej siedziby*. Mają ją tylko euroregiony: „Pomierania” (Szczecin), „Pro Europa Viadri-na” (Dąbroszyn) i „Niemen” (Suwałki). Wspólną siedzibą Euroregionu „Nysa” jest wprawdzie Zittau, ale istnieją też siedziby krajowe (Jelenia Góra i Liberec). Pozostałe euroregiony mają tylko krajowe siedziby, a w przypadku Euroregionu „Karpackiego” jest w Statucie tylko ogólny zapis, że o lokalizacji siedziby euroregionu decyduje Rada (por. aneks 15). W każdym przypadku siedziba euroregionu jest tożsama z siedzibą sekretariatu.

Sposoby finansowania współpracy euroregionalnej są z reguły jasno określone w statutach euroregionów. Zgodnie z porozumieniem stron współpracujących, członkowie euroregionu mają **obowiązek współdziałania w finansowaniu** jego działalności w uzgodnionej wysokości oraz formie. Środki te gromadzone są na oddzielnych kontach i pochodzą z takich źródeł, jak:

- * składki członkowskie płacone przez uczestników porozumienia euroregionalnego, składki członków wspierających, dary itp.,
- * inne źródła finansowania:
 - subwencje jednostek administracyjnych wyższego szczebla, w tym środki regionalne i centralne (np. przy opłacaniu składek członkowskich w SERG),
 - środki programów pomocowych Unii Europejskiej, a zwłaszcza programu regionalnego PHARE (np. „Interreg I” - lata 1990-93, „Interreg II” - lata 1994-97, „CBC - Cross Border Cooperation” - lata 1995-99, a także „Czarny Trójkąt”, „Struder”, „Uwertura” i „Obserwatorium-Lace”) oraz fundacji (np. Fundacji Konrada Adenauera czy Fridricha Eberta) itp.

Dochody pochodzące ze składek umożliwiają utrzymanie organów współpracy euroregionalnej (struktur stowarzyszeń i związków komunalnych, sekretariatów oraz pracy grup roboczych itp.). Wykorzystanie tych środków na wspólne cele ustalane jest w drodze uzgodnień pomiędzy stronami euroregionu.

2.3. Rozwój sieci euroregionów

W Polsce wzrost zainteresowania współpracą transgraniczną obserwuje się od początku lat dziewięćdziesiątych. W sferze praktycznej przejawia się to w utworzeniu i funkcjonowaniu na granicach Polski **10 euroregionów**, z tego:

- * 4 na granicy zachodniej: polsko-niemieckie euroregiony „Nysa” (grudzień 1991), „Sprewa-Nysa-Bóbr” (wrzesień 1993) „Pro Europa Viadrina” (grudzień 1993) i „Pomerania” (grudzień 1995),
- * 4 na granicy południowej: „Karpaci” (luty 1993; Polska, Ukraina, Słowacja i Węgry), „Tatry” (grudzień 1994; Polska, Słowacja) „Glacensis” (grudzień 1996; Polska, Czechy) i „Pradziad” (lipiec 1997; Polska, Czechy),
- * 2 na granicy wschodniej i północnej: „Bug” (wrzesień 1995; Polska, Ukraina) i „Niemen” (czerwiec 1997; Polska, Białoruś i Litwa).

Wykaz i lokalizację euroregionów w Polsce przedstawia mapa 2. Należy zwrócić uwagę na istnienie na granicach polskich także innych struktur współpracy transgranicznej o zbliżonej do euroregionów formalizacji powiązań z partnerem zagranicznym. Na 12 różnego rodzaju porozumień transgranicznych (związków, stowarzyszeń itp.) aż w 8 przypadkach *główną cechą jednorodności obszaru współpracy transgranicznej jest kryterium ekologiczne*. Są to:

- * na granicy zachodniej: Bilateralny Obszar Chroniony Doliny Dolnej Odry,
- * na granicy południowej: Transgraniczny Obszar „Czarny Trójkąt”, Bilateralny Rezerwat Torfowiskowy „Izera”, Bilateralny Rezerwat Biosfery „Karkonosze/Krkonose”, Bilateralny Rezerwat Biosfery „Tatry” i Międzynarodowy Rezerwat Biosfery „Karpaty Wschodnie”,
- * na granicy wschodniej: Zielone Płuca Europy i Transgraniczne Stanowisko Światowego Dziedzictwa Ludzkości „Białowieża”.

Ponadto do regionów rozwijających współpracę ponadgraniczną należy też zaliczyć: Transgraniczny Region Związku Gmin Górnego Śląska i Północnych Moraw,

Transgraniczny Region Śląska Cieszyńskiego, Transgraniczny Region Beskidu Żywieckiego i Transgraniczny Region Beskidu Sądeckiego.

Na *granicach zachodniej* inicjatywy lokalne, reprezentowane przez osoby prywatne, władze samorządowe, jak i władze wojewódzkie, doprowadziły w efekcie w latach 1991-1995 do pełnego ukształtowania się instytucjonalnego 4 euroregionów. Mają one charakter prekursorski dla inicjatyw współpracy transgranicznej na innych granicach Polski. To na tej granicy na początku lat dziewięćdziesiątych praktyka nawiązywania kontaktów ponadgranicznych na szczeblu lokalnym i regionalnym przez różnego rodzaju podmioty polskie (władze regionalne, samorządowe, związki i porozumienia gmin, organizacje społeczne i gospodarcze itp.) wyprzedzała znacznie uregulowania prawne. Szczególne znaczenie dla powstających na granicy niemiecko-polskiej euroregionów miało powołanie w 1991 roku pierwszego na granicach Polski i w Europie Środkowej i Wschodniej *Euroregionu „Nysa”*. W latach 1991-93 wypracowywał on w układzie trójstronnym pierwsze doświadczenia w tworzeniu podstaw instytucjonalnych współpracy transgranicznej. Euroregion „Nysa”, podobnie jak pozostałe 3 euroregiony na pograniczu zachodnim („Pomerania”, „Pro Europa Viadrina” i „Sprewa-Nysa-Bóbr”), ma nadal modelowe znaczenie dla tworzenia różnych form współpracy ponadgranicznej na granicach Polski (por. [Borys 1996, s.22; Piasek 1993]).

Wśród najważniejszych czynników sprzyjających powstawaniu regionów transgranicznych na granicy zachodniej należy przede wszystkim wymienić (por. [Przybyła 1995]):

- * nowy kształt polityczny granicy zachodniej, co spowodowało, że granica polsko-niemiecka stała się jednocześnie granicą zewnętrzną Unii Europejskiej,
- * zawarcie układu stowarzyszeniowego Polski z Unią Europejską, co nadało polsko-niemieckiej współpracy transgranicznej charakter prekursorski w skali Europy Środkowej i Wschodniej,

- * aktywność środowisk lokalnych i regionalnych w nawiązywaniu współpracy transgranicznej.

Od kilku lat także na *granicy południowej* obserwuje się rosnące zainteresowanie różnymi formami współpracy ponadgranicznej. Istotne znaczenie dla dynamizacji procesów tej współpracy miało, podobnie jak na pograniczu zachodnim, nadanie granicy południowej nowego kształtu politycznego. Granica z Czechami i Słowacją stała się równocześnie granicą między państwami stowarzyszonymi z Unią Europejską. Jest to także granica wewnętrzna państw Grupy Wyszehradzkiej i granica wewnętrzna w ramach utworzonej przez to ugrupowanie Strefy Wolnego Handlu (CEFTA). Korzystne zmiany polityczne ostatnich lat stwarzają nowe możliwości dla zbliżenia i wzajemnej koordynacji rozwoju oraz odnowy powiązań międzyregionalnych i lokalnych na tym pograniczu. Sprzyja temu podobieństwo historii, wielowiekowe tradycje współpracy, podobieństwo aktualnych przeobrażeń systemowych oraz pokrewieństwo językowe.

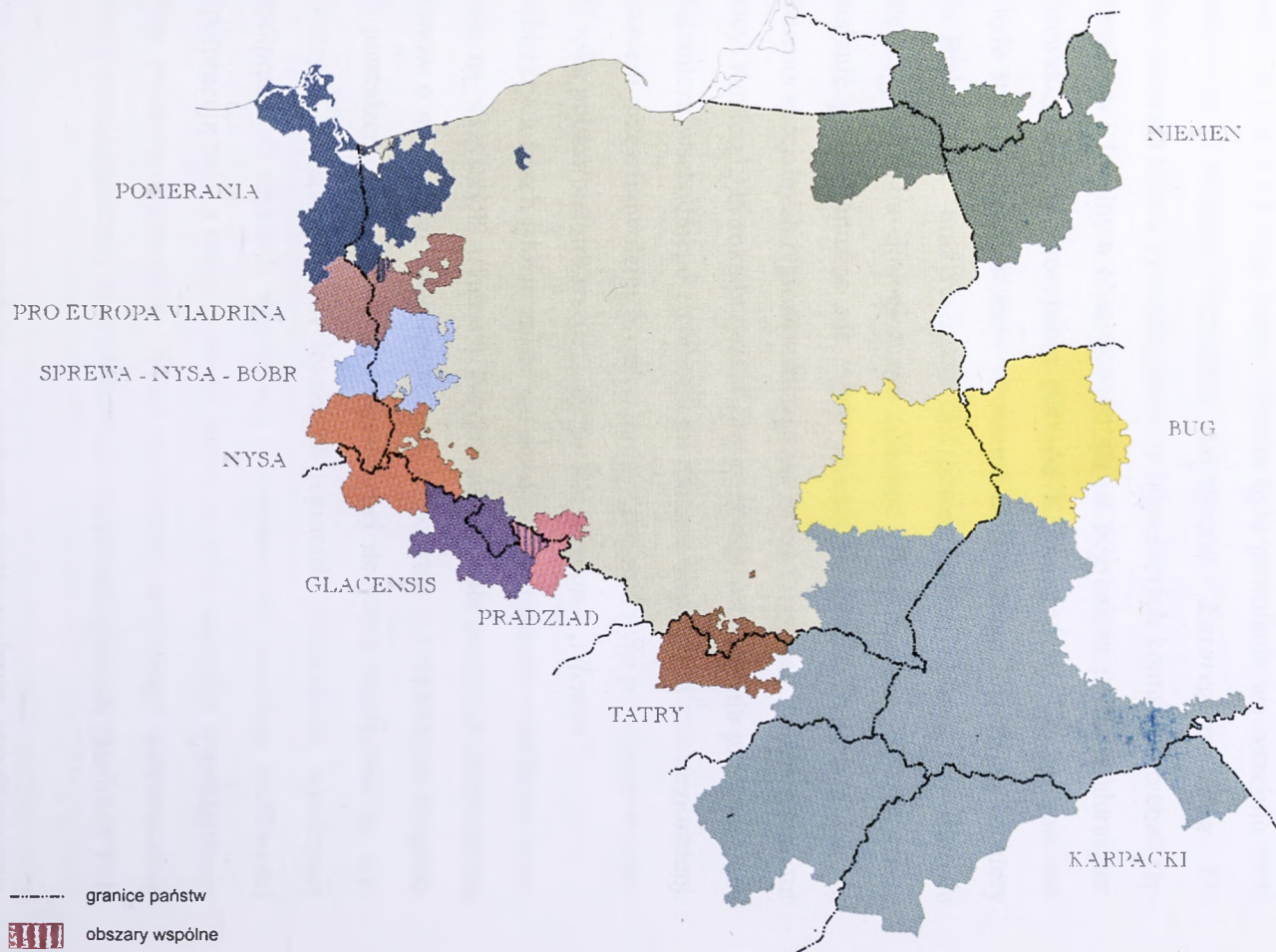
Istotne znaczenie dla rozwoju współpracy transgranicznej na pograniczu południowym mają także:

- * opracowanie przez Centralny Urząd Planowania Rzeczypospolitej Polskiej (CUP) i Ministerstwo Gospodarki Republiki Czeskiej *Studium koordynacyjnego pogranicza polsko-czeskiego* oraz przez CUP i Centrum Studiów Strategicznych Republiki Słowackiej *Studium koordynacyjnego rozwoju polsko-słowackich obszarów przygranicznych*,
- * promocja doświadczeń współpracy ponadgranicznej, m.in. przez wydawanie „*Biuletynu pogranicza polsko-czeskiego*”.

Tak więc i na granicy południowej coraz większe znaczenie mają dokonujące się europejskie procesy integracyjne. Wśród wielu inicjatyw współpracy transgranicznej, jakie pojawiły się w latach 1991-1997 na pograniczu południowym Polski, należy wymienić przede wszystkim formalizację i instytucjonalizację współpracy transgranicznej w postaci powołania 4 euroregionów: 2 w Sudetach Wschodnich („Glacensis” i „Pradziad”) oraz 2 w Karpatach („Tatry” i „Karpacki”).

EUROREGIONY

Mapa 2

Na *pograniczu wschodnim i północnym* współpraca euroregionalna najbardziej zaawansowana jest z Ukrainą, czego efektem było powołanie we wrześniu 1995 roku pierwszego w Europie Wschodniej euroregionu - *Euroregionu „Bug”*. Do 1995 roku znacznie niższą dynamikę rozwoju bilateralnych kontaktów o charakterze regionalnym i lokalnym obserwowało się na pograniczu polsko-białoruskim, polsko-litewskim i polsko-rosyjskim (Obwód Kaliningradzki). Szczególnie widoczne było spowolnienie procesów tworzenia Bilateralnego Rezerwatu Biosfery „Puszcza Białowieska” oraz realizacji idei powołania największego w Europie transgranicznego regionu ekologicznego „*Zielone Płuca Europy*”. W tym czasie współdziałanie ponadgraniczne nie miało charakteru działań zmierzających do wyodrębnienia specjalnych regionów transgranicznych i instytucjonalizacji struktur współpracy. Koniec 1995 roku przyniósł istotny postęp w tworzeniu pierwszego na styku pogranicza wschodniego i północnego obszaru współpracy euroregionalnej. Uwieńczeniem przeszłowieku procesu przygotowań było powołanie w połowie 1997 roku polsko-białorusko-litewskiego *Euroregionu „Niemen”*.

W najbliższych latach istotne znaczenie dla dalszego rozwoju współpracy euroregionalnej na wszystkich granicach Polski będzie miała promocja doświadczeń euroregionów o najbardziej ustabilizowanych strukturach i konkretnych osiągnięciach. O powodzeniu współpracy ponadgranicznej decydują ostatecznie jej wymierne korzyści dla społeczności lokalnych regionów granicznych, wynikające z tej współpracy. O efektach współpracy transgranicznej decydują możliwości stron współpracujących, a także istotność barier, na jakie napotyka współdziałanie z udziałem polskich uczestników. Nadal możliwości aktywnego uczestniczenia w kooperacji ponadgranicznej są zróżnicowane na poszczególnych granicach Polski.

Wśród występujących przeszkód o charakterze uniwersalnym, utrudniającym, choć w coraz mniejszym stopniu, współpracę należy wymienić przede wszystkim następujące bariery (por. [Borys 1996, s. 94-95; Skrzydło 1996, s. 4]):

* *natury prawnej*, a zwłaszcza:

- nieprecyzyjne uprawnienia władz regionalnych do prowadzenia współpracy zagranicznej,
 - niedostateczne uregulowania w zakresie uprawnień do podejmowania przez samorządy działań w ramach międzynarodowego obrotu publicznoprawnego,
 - odmiennosc krajowych struktur podziału administracyjnego;
- * **natury ekonomicznej**, a w szczególności:
- asymetria potencjałów gospodarczych i możliwości finansowych stron współpracujących; asymetria ta jest widoczna na granicy zachodniej i wschodniej,
 - dysproporcje w dostępie do środków pomocowych, w odniesieniu zwłaszcza do funduszy i programów regionalnych Unii Europejskiej;
- * **natury społecznej**, a zwłaszcza:
- zróżnicowana, nie zawsze korzystna percepcja współpracy transgranicznej w środowiskach lokalnych, wynikająca często z nadmiernych oczekiwań,
 - bariera językowa na pograniczu zachodnim;
- * **natury organizacyjnej**, przejawiająca się na ogół w braku doświadczeń w zakresie instytucjonalizacji współpracy.

W usuwaniu tej ostatniej grupy przeszkód bardzo ważną rolę odgrywają:

- rosnące możliwości udziału polskich regionów w pracach Stowarzyszenia Europejskich Regionów Granicznych (SERG)³;
- coraz lepiej zorganizowane próby „oddolnej” koordynacji i umacniania idei współpracy transgranicznej polskich regionów granicznych.

W 1994 roku, z inicjatywy Ministerstwa Spraw Zagranicznych, polskie euroregiony włączyły się do prac SERG i obecnie odgrywają ważną rolę w działalności merytorycznej i organizacyjnej tego Stowarzyszenia. Przykładem „oddolnych” inicjatyw koordynacyjnych jest powołanie przez przedstawicieli 4 euroregionów na granicy zachodniej *Forum Polskich Regionów Granicznych*. Na spotkaniu powołującym Forum, które odbyło się 16 stycznia 1995 roku w Szczecinie, postanowiono, że ma ono charakter konsultacyjno-opiniotwórczy i ma służyć przede wszystkim (por. [Europejska 1996]):

³ por. podrozdział 1.2.

- * wymianie informacji, doświadczeń, koordynowaniu działań międzyregionalnych i prowadzeniu konsultacji w sprawach stanowiących przedmiot wspólnego zainteresowania,
- * stanowić wspólną reprezentację na zewnątrz polskiej strony tych euroregionów, które dobrowolnie zgłosiły chęć uczestniczenia w Forum, zarówno w kontaktach z instytucjami centralnymi i parlamentem, jak i w kontaktach zagranicznych, a zwłaszcza wobec SERG.

Przyjęto zasadę, że w odbywających się co kwartał, każdorazowo w innym euroregionie, spotkaniach uczestniczy po trzech przedstawicieli każdego euroregionu. Przykładem wspólnych działań jest organizacja w kwietniu 1997 roku w Zielonej Górze konferencji poświęconej wzmocnieniu polskich ośrodków naukowych na zachodnim pograniczu i ściślejszego ich związania z transgraniczną aktywnością. Na drugim spotkaniu sygnatariuszy Forum, które odbyło się w Karpaczu, podkreślono otwartość Forum dla innych regionów granicznych. Duże zainteresowanie pracami *Forum* wykazują pozostałe euroregiony, a zwłaszcza „Tatry” i „Karpacki”.

2.4. Ogólne dane statystyczne o euroregionach

Współpraca euroregionalna prowadzona jest ze wszystkimi sąsiadami z wyjątkiem Rosji (Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej na granicy północnej). Nie tylko zresztą z sąsiadującymi krajami, bo również z Węgrami i Rumunią (w ramach Euroregionu „Karpackiego”). Na granicy zachodniej nie ma już w zasadzie miejsca na nowy euroregion, coraz ciśniejszy jest na granicy południowej, a stosunkowo dużo jest jeszcze obszarów na granicy wschodniej.

Najstarszym euroregionem jest polsko-czesko-niemiecki Euroregion „Nysa”. Powstał on w grudniu 1991 roku. Natomiast najmłodszym (choć wcale nie wskazuje na to jego nazwa) jest polsko-czeski Euroregion „Pradziad”, który powstał w lipcu 1997 roku, a jego władze w pełni ukonstytuują się dopiero w październiku 1997 roku.

Wykaz wszystkich euroregionów uporządkowanych według daty ich powstania przedstawiono w tabl. 2.4.1. Za datę powstania przyjęto dzień podpisania porozumienia lub umowy o utworzeniu euroregionu.

Tablica 2.4.1. Chronologiczny wykaz euroregionów

Lp.	Nazwa euroregionu	Data utworzenia
1	Nysa	21 grudnia 1991 r.
2	Karpacki	14 lutego 1993 r.
3	Sprewa-Nysa-Bóbr	21 września 1993 r.
4	Pro Europa Viadrina	21 grudnia 1993 r.
5	Tatry	26 sierpnia 1994 r.
6	Bug	29 września 1995 r.
7	Pomerania	15 grudnia 1995 r.
8	Glacensis	5 grudnia 1996 r.
9	Niemen	6 czerwca 1997 r.
10	Pradziad	2 lipca 1997 r.

Podstawowe informacje o euroregionach, dotyczące ich powierzchni, ludności i podziału administracyjnego przedstawiono w tabl. 2.4.2. Analizując dane zawarte w tablicy należy pamiętać, że współpracujące kraje cechuje zróżnicowany i w zasadzie nieporównywalny podział administracyjny. W Republice Czeskiej i na Słowacji jednostką podziału administracyjnego jest m.in. *kraj*, wykazano go w tablicy jako województwo. Węgierskie *komitaty* wykazano jako okręgi. Miasta wydzielone w Niemczech działają na prawach powiatu. Nawet te same nazwy nie oznaczają porównywalnych terytorialnie jednostek. Z tego względu nie podano w tablicy np. liczby gmin niemieckich, gdyż w zasadzie odpowiadają one polskim miejscowościom, co znacznie zaciemniałoby obraz liczby jednostek administracyjnych uczestniczących we współpracy. Ponadto w tablicy wykazano również jednostki administracyjne, z których tylko nawet niewielka część należy do euroregionu. Tak jest w przypadku czeskich powiatów, a przede wszystkim polskich województw. Nawet jeśli tylko jedna gmina z województwa należy do euroregionu, wówczas

województwo to zostało ujęte w liczbie jednostek administracyjnych. Na zachodnim pograniczu Polski zdarzyły się też dwie sytuacje, w których ta sama gmina - co jest dopuszczalne - należy do dwóch różnych euroregionów. Poza tym, mimo usilnych starań nie udało się ustalić powierzchni czeskiej części Euroregionu „Glacensis” i powierzchni słowackiej strony Euroregionu „Tatry”.

Tablica 2.4.2. Podstawowe dane o euroregionach w 1996 roku

Euroregion oraz części krajów objęte współpracą	Powierz- chnia w km ²	Ludność	Jednostki podziału administracyjnego						
			lan- dy	woje- wódz- twa	ob- wody	okrę- gi	po- wiaty	miasta wydzie- lone	gmi- ny
	stan w dniu 31 XII		w całości lub w części						
OGÓŁEM w tym część polska	283714,73 78050,53	26044229 7653863	5 -	28 20	6 -	10 -	36 -	7 -	588 588
Pomerania polska niemiecka	19957,17 8640,17 11317,00	1849815 1003462 846353	2 2	3 3			6 6	3 3	45 45
Pro Europa Viadrina polska niemiecka	9738,00 5012,00 4726,00	784727 343508 441219	1 1	2 2			2 2	1 1	24 24
Sprewa-Nysa- -Bóbr polska niemiecka	7810,84 6245,84 1565,00	752620 551427 201193	1 1	1 1			1 1	1 1	41 41
Nysa polska czeska niemiecka	11449,06 3971,06 3100,00 4378,00	1677002 545002 419000 713000	1 1	5 3 2			9 5 4	2 2	42 42
Glacensis polska czeska	1902,23 1902,23 .	499458 199458 260000		2 1 1			7 7		17 17

Tablica 2.4.2. Podstawowe dane o euroregionach w 1996 roku (dok.)

Euroregion oraz części krajów objęte współpracą	Powierz- chnia w km ²	Ludność	Jednostki podziału administracyjnego						
			lan- dy	woje- wódz- twa	ob- wody	okrę- gi	po- wiaty	miasta wydzie- lone	gmi- ny
			w całości lub w części						
	stan w dniu 31 XII								
Pradziad	3816,22	326137		2					9
polska	1351,22	198204		1					9
czeska	2465,00	127981		1					
Tatry	1981,79	497908		3			9		19
polska	1981,79	273354		1					19
słowacka	.	224554		2			9		
Karpacki	137416,62	14102372		5	4	10			132
polska	14535,62	1672806		3					132
węgierska	28639,00	2616000				5			
ukraińska	56660,00	6415000			4				
słowacka	10466,00	1100000		2					
rumuńska	27116,00	2298566				5			
Bug	44064,27	3454512		4	1				211
polska	23921,07	2379312		4					211
ukraińska	20143,20	1075200			1				
Niemen	45578,53	2099678		1	1		2		48
polska	10489,53	487378		1					48
białoruska	25200,00	1211000			1				
litewska	9889,00	401300					2		

*Źródło: 1. Dane o polskich częściach euroregionów - Urząd Statystyczny w Jeleniej Górze.
2. Dane o zagranicznych częściach euroregionów - polskie biura (sekretariaty) euroregionów.*

Łączny obszar Polski objęty współpracą euroregionalną wynosi 78050 km², co stanowi 25% całego terytorium kraju. Największa - pod względem powierzchni - część terytorium Polski należy do Euroregionu „Bug”, a najmniejsza do Euroregionu „Pradziad”. Na granicy wschodniej funkcjonują euroregiony wyraźnie większe pod względem powierzchni niż na pozostałych granicach, przy tym zdecydowanie

największym jest Euroregion „Karpacki”. Euroregion ten jest również największy pod względem liczby ludności, najmniejszym zaś pod tym względem jest Euroregion „Pradziad”.

* We współpracy euroregionalnej uczestniczy 588 gmin polskich, tj. prawie co czwarta gmina w kraju.

W ciągu niecałych 6 lat Polska dokonała ogromnego postępu w zakresie rozwijania euroregionalnej formy współpracy transgranicznej.

W tabelicy 2.4.3. przedstawiono syntetyczną, statystyczną charakterystykę polskiej części, wchodzącej w skład poszczególnych euroregionów. Niedostępność i nieporównywalność danych nie pozwoliła dokonać podobnej charakterystyki zagranicznych partnerów tej współpracy.

Na obszarach współpracy euroregionalnej mieszka prawie co piąty Polak. Największa przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn występuje w polskiej części Euroregionu „Glacensis”, a niemalże równowaga pod względem płci ludności ma miejsce w polskiej części Euroregionu „Niemen”.⁴

Najwyższą gęstością zaludnienia charakteryzuje się Euroregion „Pradziad”, a najniższą Euroregion „Niemen”. W euroregionach wskaźnik ten jest zdecydowanie niższy niż w kraju.

⁴ Ponieważ w każdym przypadku przytaczane wielkości i wskaźniki dotyczą polskiej części określonego euroregionu, to w dalszym ciągu będzie używana tylko nazwa euroregionu.

Tablica 2.4.3. Charakterystyka polskich części poszczególnych euroregionów

Wyszczególnienie	Euro-					
	razem	Polska =100	Pomerania	Pro Europa Viadrina	Sprewa- Nysa-Bóbr	Neisse-Nisa- Nysa
Powierzchnia w km ²	78050.53	25.0	8640.17	5012.00	6245.84	3971.06
Ludność ogółem	7653863	19.81	1003462	343508	551427	545002
na 1 km ²	98.1	79.37	116.1	68.5	88.3	137.2
Kobiety na 100 mężczyzn	104,7	99,15	104,7	104,3	105,3	106,8
Ludność w wieku:						
przedprodukcyjnym	2151277	20.65	260125	97816	154121	142944
produkcyjnym	4448685	19.49	618396	204778	328670	326245
poprodukcyjnym	1053901	19.51	124941	40914	68636	75813
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	72	104.35	62	68	68	67
Na 1000 ludności:						
urodzenia żywe	11.6	104.50	10.6	11.2	11.2	10.2
zgony	9.6	96.00	8.8	8.5	8.9	9.9
przyrost naturalny	2.0	181.82	1.7	2.6	2.3	0.3
Saldo migracji stałej	-3698	x	584	143	-14	-360
Pracujący wg sekcji EKD ^{a/} :						
ogółem	1638308	17.70	267872	87475	132015	133215
A + B	47146	21.01	12123	3795	3855	2492
C + D + E + F	659422	16.57	96147	35529	53554	63245
Usługi rynkowe	464895	16.87	93504	26088	40494	32387
Usługi nierynkowe	466845	20.32	66098	22063	34112	35091
Jednostki gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON wg sekcji EKD ^{a/} :						
ogółem	434318	17.99	83787	23911	40950	36861
A + B	11419	21.27	1886	919	910	889
C + D + E	49537	14.96	8101	2359	4413	3696
F	40064	17.16	8920	2254	3384	3165
Usługi rynkowe	308772	18.48	60922	17082	30271	27369
w tym:						
G	179239	18.44	33359	9677	18239	15935
H	16017	23.17	3609	795	1203	1672
I	34735	17.88	6812	2200	3072	3110
J	5308	16.63	902	369	560	389
K	50529	18.11	12213	2838	5305	4354
Usługi nierynkowe	24526	19.56	3958	1297	1972	1742
Długość dróg gminnych i lokalnych miejskich w km na 100 km ²	46.3	79.0	29.1	31.8	46.2	49.4

^{a/} Patrz uwagi metodologiczne do tablic statystycznych.

w 1996 roku (cd.)

Euro-regiony						Wyszczególnienie
Glacensis	Pradziad	Tatry	Karpacki	Bug	Niemen	
1902.23	1351.22	1981.79	14535.62	23921.07	10489.50	Powierzchnia w km ²
199458	198156	273354	1672806	2379312	487378	Ludność ogółem
104.9	146.6	137.9	115.1	99.5	46.5	na 1 km ²
107.3	105.2	104.8	104.4	104.8	100.8	Kobiety na 100 mężczyzn
51438	52917	83608	498327	658205	151776	Ludność w wieku:
118042	118483	156237	944084	1358215	275535	przedprodukcyjnym
29978	26756	33509	230395	362892	60067	produkcyjnym
69	67	75	77	75	77	poprodukcyjnym
9.8	9.9	13.5	12.7	11.5	13.0	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
10.9	9.4	8.5	9.4	10.6	8.4	Na 1000 ludności:
-1.1	0.6	5.0	3.3	1.0	4.6	urodzenia żywe
-306	-59	-46	-896	-2313	-431	zgony
-42464	44441	48081	338207	464076	80462	przyrost naturalny
1063	2891	296	7216	9306	4109	Saldo migracji stałej
17622	21307	14926	145897	184650	26545	Pracujący wg sekcji EKD ^{a/} :
9729	9385	16733	87896	126094	22585	ogółem
14050	10858	16126	97198	144026	27223	A + B
10246	9193	21819	78512	107538	21501	C + D + E + F
452	244	178	2131	2658	1152	Usługi rynkowe
1151	1158	4184	10230	11774	2471	Usługi nierynkowe
685	807	2006	7291	9626	1926	Jednostki gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON wg sekcji EKD ^{a/} :
7435	6394	14343	54183	76336	14437	ogółem
4779	3762	6918	31830	47029	7711	A + B
551	294	2191	2080	2717	905	C + D + E
695	528	2002	6431	8030	1855	F
114	139	187	943	1383	322	Usługi rynkowe
838	1167	1293	8556	11649	2316	w tym:
523	590	1108	4677	7144	1515	G
35.3	45.9	104.1	43.5	58.6	33.4	H
						I
						J
						K
						Usługi nierynkowe
						Długość dróg gminnych i lokalnych miejskich w km na 100 km ²

Tablica 2.4.3. Charakterystyka polskich części poszczególnych euroregionów

Wyszczególnienie	Euro					
	razem	Polska =100	Pomerania	Pro Europa Viadrina	Sprewa- Nysa-Bóbr	Neisse-Nisa- Nysa
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w ha	2665212,4	28,69	68430,5	185006,1	175747,5	82731,2
parki narodowe	131934,6	43,82	9672,7	5426,2	-	5573,3
rezerwaty	38856,9	30,36	1942,0	4950,6	523,7	279,3
parki krajobrazowe	700768,5	32,80	41977,0	40761,7	7124,0	21838,0
obszary chronionego krajobrazu	1781030,1	26,72	12960,0	131904,0	167700,0	55040,6
użytki ekologiczne	8560,5	33,73	684,7	384,0	117,8	-
pozostałe formy ochrony przyrody	4061,8	11,87	1194,1	1579,6	282,0	-
Pomniki przyrody	5657	18,73	436	335	870	510
Uczniowie szkół:						
podstawowych	1053073	20,81	126983	48702	78419	71720
średnich	399077	21,20	54847	18058	28301	26215
Księgozbiór bibliotek w tys. woluminów	30569,2	22,30	4433,3	1269,3	2272,2	2293,1
Muzea	131	21,69	12	4	7	10
Miejsca w kinach	50574	24,54	6720	2224	3206	6195
Szpitala ogólne:						
obiekty	148	20,85	22	8	12	17
łóżka rzeczywiste	42806	20,20	6565	2067	3012	3760
łóżka na 10 tys. ludności	55,93	101,97	65,42	60,17	54,62	68,99
Lekarze na 10 tys. ludności	19,75	92,64	22,99	20,35	17,83	17,93
Domy pomocy społecznej	193	22,13	21	6	12	16
Liczba miast według liczby ludności:						
powyżej 100000	5	11,90	1	1	1	-
50000 - 100000	12	22,22	1	-	-	1
20000 - 50000	59	26,58	9	1	7	6
10000 - 20000	65	21,89	4	8	3	7
poniżej 10000	77	30,92	15	4	11	13

w 1996 roku (dok.)

regiony						Wyszczególnienie
Glacensis	Pradziad	Tatry	Karpacki	Bug	Niemen	
71879,2	20199,0	42005,1	807668,3	542092,0	669453,5	Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w ha
6280,3	-	17194,6	46930,9	18131,2	22725,4	parki narodowe
626,7	10,9	484,1	5825,7	8939,7	15274,2	rezerwaty
31096,0	4625,0	24074,4	268815,4	218647,0	41810,0	parki krajobrazowe
33876,2	15563,1	251,0	484555,5	291659,7	587520,0	obszary chronionego krajobrazu
-	-	1,0	710,8	4562,5	2099,7	użytki ekologiczne
-	-	-	830,0	151,9	24,2	pozostałe formy ochrony przyrody
224	27	127	1139	1430	559	Pomniki przyrody
25381	25152	40905	241430	319101	75280	Uczniowie szkół:
9594	8988	12709	90560	125545	24260	podstawowych
						średnich
1068,3	865,2	1014,4	6943,1	8527,2	1883,1	Księgozbiór bibliotek w tys. woluminów
4	2	12	27	42	11	Muzea
2137	1431	1866	10213	13545	3037	Miejsca w kinach
6	9	8	19	37	10	Szpitala ogólne:
1218	1402	2326	7489	12973	1994	obiekty
61,07	70,75	85,09	44,77	54,52	40,91	łóżka rzeczywiste
17,65	17,76	21,58	18,24	21,31	15,10	łóżka na 10 tys. ludności
15	8	5	43	57	10	Lekarze na 10 tys. ludności
						Domy pomocy społecznej
						Liczba miast według liczby ludności:
-	-	-	1	1	-	powyżej 100000
-	1	-	2	5	2	50000 - 100000
3	3	3	10	12	5	20000 - 50000
2	3	2	17	16	3	10000 - 20000
8	-	1	6	14	5	poniżej 10000

Najwyższy wskaźnik urodzeń odnotowuje się w Euroregionie „Tatry”, najniższy zaś również na południowej granicy w Euroregionie „Glacensis”. Najwyższy wskaźnik zgonów odnotowuje się w Euroregionie „Glacensis”, a najniższy w Euroregionie „Niemen”. W efekcie w Euroregionie „Glacensis” ma miejsce ujemny przyrost naturalny. W pozostałych euroregionach jest on dodatni, przy tym najwyższy w Euroregionie „Tatry”. Generalnie przyrost naturalny w euroregionach był w 1996 roku prawie dwukrotnie wyższy niż w kraju. Saldo migracji w 1996 roku było dodatnie tylko w Euroregionie „Pomerania” i „Pro Europa Viadrina”.

Najwyższym wskaźnikiem gęstości dróg gminnych i lokalnych charakteryzuje się Euroregion „Tatry”, a najniższym Euroregion „Pomerania”. W euroregionach wskaźnik ten jest wyraźnie niższy niż średnia krajowa.

Największa powierzchnia użytkowa mieszkaniowa na osobę przypada w Euroregionie „Pradziad”, a najmniejsza w Euroregionie „Tatry”. Największe zagęszczenie izb ma miejsce w Euroregionie „Karpackim”, a najmniejsze w Euroregionie „Pradziad”. Wskaźniki te są w euroregionach zbliżone do średniej krajowej.

Najlepiej stelefonizowany jest Euroregion „Pomerania”, a najgorsza sytuacja ma miejsce w Euroregionie „Karpackim”. Wskaźnik abonentów telefonii przewodowej w euroregionach wyraźnie ustępuje średniej krajowej.

Największe dochody własne gmin na jednego mieszkańca uzyskują gminy Euroregionu „Pomerania”, a najniższe gminy Euroregionu „Karpackiego”. Średnio w euroregionach dochody własne gmin na 1 mieszkańca były w 1996 roku o 12% niższe od średniej krajowej.

Generalnie można stwierdzić, że większość wskaźników prezentuje się w euroregionach gorzej niż średnia krajowa. Z pewnością w znacznym stopniu było to spowodowane peryferyjnością położenia tych obszarów, co dodatkowo pogłębiały utrudnienia graniczne. Po zmianach, jakie zaczęły następować po 1989 roku, regiony te dojrzały swoją szansę rozwoju we współpracy z sąsiadami. To zapewne w jakimś stopniu zdecydowało o szybkim przeszczepieniu idei euroregionalizacji na grunt polski i o bardzo szybkich postępach w tym zakresie.

3. OBSZARY WSPÓŁPRACY EUROREGIONALNEJ W POLSCE

Warszawa
2014

Euroregion
POMERANIA

3.1. Euroregion „Pomerania”

Idea powołania tego Euroregionu pojawiła się na początku 1992 roku jako odpowiedź na wysuniętą w 1991 roku przez stronę niemiecką koncepcję tzw. *Regionu Odry*, określaną później jako *Plan Stolpego*. Alternatywna propozycja strony polskiej sformułowana została wiosną 1992 roku przez Urząd Wojewódzki w Szczecinie i uściślona w uchwale Sejmiku Samorządowego Gmin Województwa Szczecińskiego z września tego samego roku. W latach 1992-1995 prowadzone były rozmowy dwustronne z udziałem gmin polskich i niemieckich oraz czterostronne z udziałem przedstawicieli gmin szwedzkich i duńskich w charakterze obserwatorów. Strona szwedzka i duńska nie przedstawiały jednak bliżej sprecyzowanych interesów i celów poza związanymi z rybołówstwem i turystyką oraz składały jedynie ogólne deklaracje chęci przystąpienia do euroregionu po kilkuletniej obserwacji praktyki funkcjonowania tego obszaru współpracy transgranicznej. Trwające rozmowy przedłużały się z powodu braku uzgodnień proceduralnych, statutowych i merytorycznych. Różnice zdań dotyczyły zwłaszcza **struktury** przyszłego euroregionu (por. [Metodyczne 1994, s. 24; Persz 1995]).

Strona niemiecka proponowała układ bilateralny z udziałem:

- gmin województwa szczecińskiego reprezentowanych przez sejmik samorządowy,
- miast i powiatów części Brandenburgii i Meklemburgii, zrzeszonych w Związku Miast i Powiatów.

Strona polska proponowała układ czterostronny, czyli wejście do Euroregionu:

- * *ze strony polskiej*: polskich samorządów i społeczności lokalnych Pomorza Zachodniego utożsamianego z województwem szczecińskim, obejmującym 54 gminy,
- * *ze strony niemieckiej*: północno-wschodniej części Meklemburgii-Pomorza Przedniego i północno-wschodniej części Brandenburgii,
- * *ze strony duńskiej*: wyspy Bornholm i wschodniej Zelandii,

* ze strony szwedzkiej: południowej Skanii.

Ideę czterostronnego euroregionu strona polska przedstawiła na Konferencji Krajów Nadbałtyckich, zorganizowanej na Bornholmie na przełomie listopada i grudnia 1992 roku. Proponowany przez stronę polską kształt euroregionu miał charakter kompleksowy, zgodny z logiką układów gospodarczych, przestrzennych, komunikacyjnych oraz ekologicznych. Łączna powierzchnia wyniosłaby około 22 tys. km² z ponad 2 milionami ludności [Persz 1995].

Toczącym się rozmowom towarzyszył proces powstawania pierwszych struktur euroregionalnych. W czerwcu 1992 roku powstał w Niemczech *Związek Komunalny „Europaregion Pomerania”* z siedzibą w Pasewalk, grupujący 10 powiatów i 3 miasta Meklemburgii-Pomorza Przedniego i Brandenburgii. Posiada on w swej strukturze 10 grup roboczych do spraw współpracy transgranicznej w poszczególnych dziedzinach. W ten sposób powstała po stronie niemieckiej infrastruktura instytucjonalna o charakterze komunalnym, zdolna do zawarcia ze stroną polską stosownego porozumienia transgranicznego.

Na przełomie 1992 i 1993 roku podobna inicjatywa miała miejsce po stronie polskiej. Sejmik województwa szczecińskiego opracował koncepcję współpracy w ramach przyszłego Euroregionu „Pomerania” oraz przygotował projekt statutu związku celowego gmin, który miałby stanowić polski podmiot tej współpracy. Projekt statutu *Komunalnego Związku Celowego Gmin Pomorza Zachodniego „Euroregion Pomerania”* został zaopiniowany pozytywnie wiosną 1993 roku przez Urząd Rady Ministrów. Członkami-założycielami jest część gmin województwa szczecińskiego.

Mimo deklaracji strony polskiej i niemieckiej o konieczności powołania czterostronnego Euroregionu „Pomerania”, w dniu 11 lutego 1994 roku w Szczecinie podpisane zostało dwustronne *Porozumienie o ponadgranicznej współpracy* między:

* Komunalnym Związkiem Celowym Gmin Pomorza Zachodniego „Pomerania”,

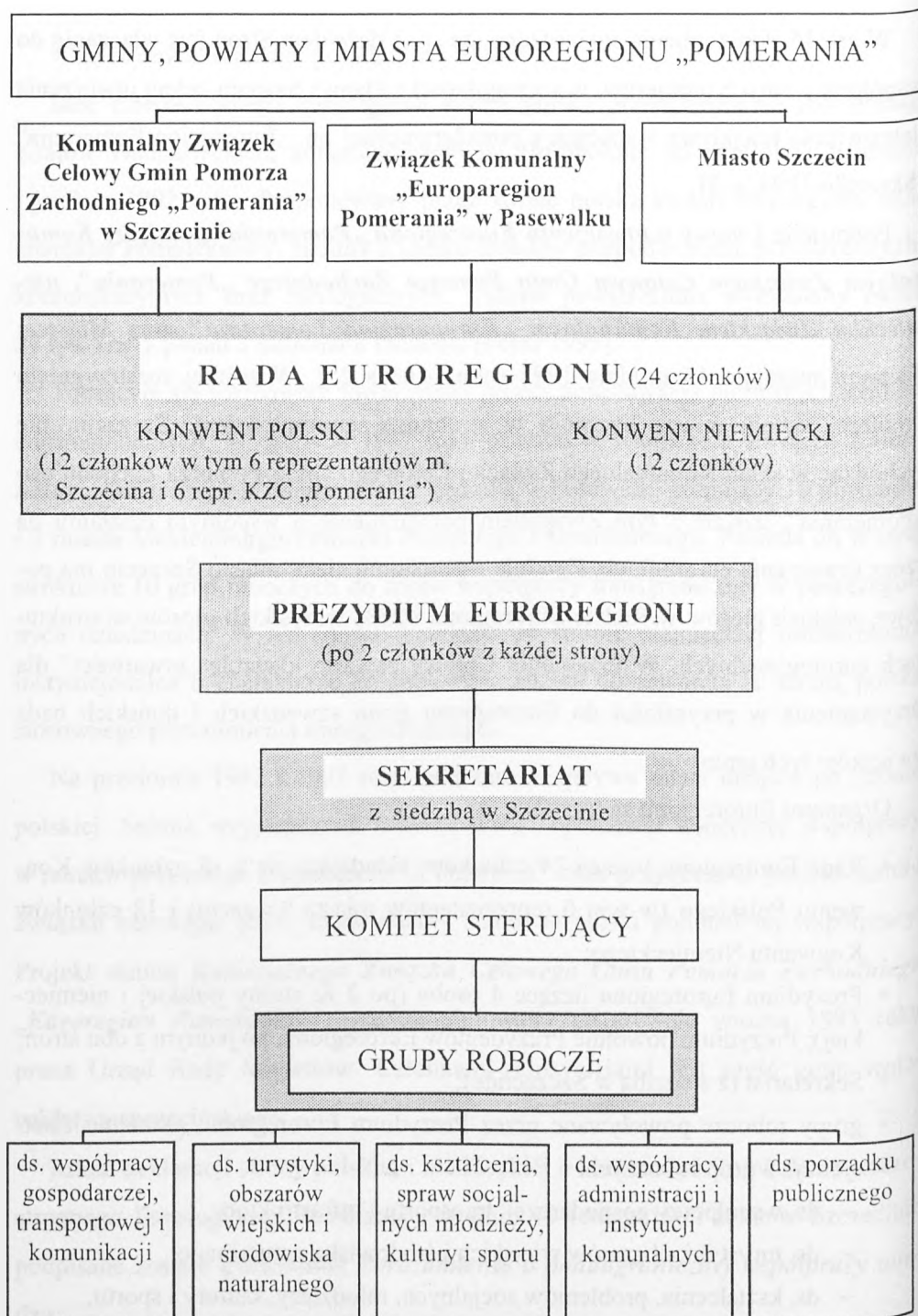
* Kommunalgemeinschaft „Europaregion Pomerania” e.V.

W art. 15 Porozumienia stwierdzono, że „(...) dążeniem Stron jest włączanie do współpracy innych partnerów, w szczególności z Danii i Szwecji celem utworzenia dobrowolnej inicjatywy współpracy ponadgranicznej pn. „Euroregion Pomierania” [Skrzydło 1994, s. 1].

Podpisanie *Umowy o utworzeniu Euroregionu „Pomerania” pomiędzy Komunalnym Związkiem Celowym Gmin Pomorza Zachodniego „Pomerania”, niemieckim Związkiem Komunalnym „Europaregion Pomerania” oraz Miastem Szczecin* nastąpiło 15 grudnia 1995 roku [Aneks 25]. We wcześniej rozstrzygnięto problem udziału miasta Szczecin w strukturze euroregionalnej. Szczecin, nie wchodząc w skład Komunalnego Związku Celowego Gmin Pomorza Zachodniego „Pomerania”, zawarł z tym Związkiem porozumienie o wspólnym działaniu na rzecz utworzenia euroregionu. Zgodnie z porozumieniem, miasto Szczecin ma połowę polskich głosów w Radzie Euroregionu i 25% wszystkich głosów w strukturach euroregionalnych. W Preambule Umowy zawarto klauzulę „otwartości” dla przystąpienia w przyszłości do Euroregionu gmin szwedzkich i duńskich bądź związków tych gmin.

Organami Euroregionu są (rys. 2):

- * Rada Euroregionu licząca 24 członków, składająca się z 12 członków Konwentu Polskiego (w tym 6 reprezentantów miasta Szczecin) i 12 członków Konwentu Niemieckiego;
- * Prezydium Euroregionu liczące 4 osoby (po 2 ze strony polskiej i niemieckiej); Prezydium powołuje Prezydentów Euroregionu, po jednym z obu stron;
- * Sekretariat (z siedzibą w Szczecinie);
- * grupy robocze powoływane przez Prezydium Euroregionu; aktualnie funkcjonuje 5 grup roboczych:
 - ds. współpracy gospodarczej, transportu i infrastruktury,
 - ds. turystyki, obszarów wiejskich i środowiska naturalnego,
 - ds. kształcenia, problemów socjalnych, młodzieży, kultury i sportu,
 - ds. współpracy administracji i instytucji komunalnych,
 - ds. porządku publicznego.

Rys. 2. Schemat organizacyjny Euroregionu „Pomerania”

Umowa o utworzeniu Euroregionu umożliwia rządowi polskiemu oraz rządowi Brandenburgii i Meklemburgii-Pomorza Przedniego delegowanie obserwatorów prac realizowanych w ramach Euroregionu. W pracach organów Euroregionu w charakterze obserwatorów mogą również uczestniczyć przedstawiciele samorządów duńskich i szwedzkich oraz Kraju Związkowego Berlin.

Zgodnie z umową [Aneks 25] celem współpracy w Euroregionie „Pomerania” jest podejmowanie wspólnych działań dla równomiernego i zrównoważonego rozwoju regionu oraz zbliżenia jego mieszkańców i instytucji po obu stronach granicy. Cel ten ma być realizowany w szczególności poprzez:

- podnoszenie poziomu życia obywateli mieszkających w regionie, w szczególności poprzez wspólne wspieranie inwestycji i programów gospodarczych, szkoleń zawodowych i programów zmierzających do likwidacji bezrobocia,
- popieranie idei jedności europejskiej i międzynarodowego zrozumienia,
- współpracę i wymianę grup zawodowych, naukowych, kulturalnych, środowisk młodzieżowych, a w szczególności tych jej form, które sprzyjają wzajemnemu lepszemu poznaniu społeczności zamieszkujących regiony graniczne,
- utrzymanie oraz poprawę stanu środowiska naturalnego, poprawę gospodarki rolnej i leśnej,
- budowanie oraz dostosowanie infrastruktury do potrzeb ruchu granicznego i regionalnego,
- rozwój współpracy gospodarczej, wymiany know-how i transferu technologii,
- budowę kompleksowego systemu informacji, w celu wymiany danych w Euroregionie,
- rozwój skoordynowanego transgranicznego planowania przestrzennego,
- współpracę w zakresie likwidacji pożarów i klęsk żywiołowych oraz w sytuacjach awaryjnych,
- wspieranie rozwiązywania problemów przejść granicznych.

Euroregion „Pomerania” obejmuje po stronie polskiej 45 gmin z terenu trzech województw:

- * 42 gminy z województwa szczecińskiego (w tym również miasto Szczecin),
- * 2 gminy z województwa koszalińskiego,
- * 1 gminę z województwa gorzowskiego.

Powierzchnia polskiej części Euroregionu wynosi 8640 km² i zamieszkuje ją 1003 tys. mieszkańców.

Po stronie niemieckiej w skład Euroregionu wchodzi 6 powiatów i 3 miasta wydzielone z dwóch landów:

- * 2 miasta wydzielone i 4 powiaty z landu Meklemburgia-Pomorze Przednie,
- * 1 miasto wydzielone i 2 powiaty z landu Brandenburgia.

Powierzchnia niemieckiej części Euroregionu wynosi 11317 km² i zamieszkuje ją 846 tys. mieszkańców.

W Euroregionie zamieszkuje prawie 1850 tys. osób, a jego łączny obszar wynosi obecnie 19957 km² i jest przedstawiony na mapie 3.

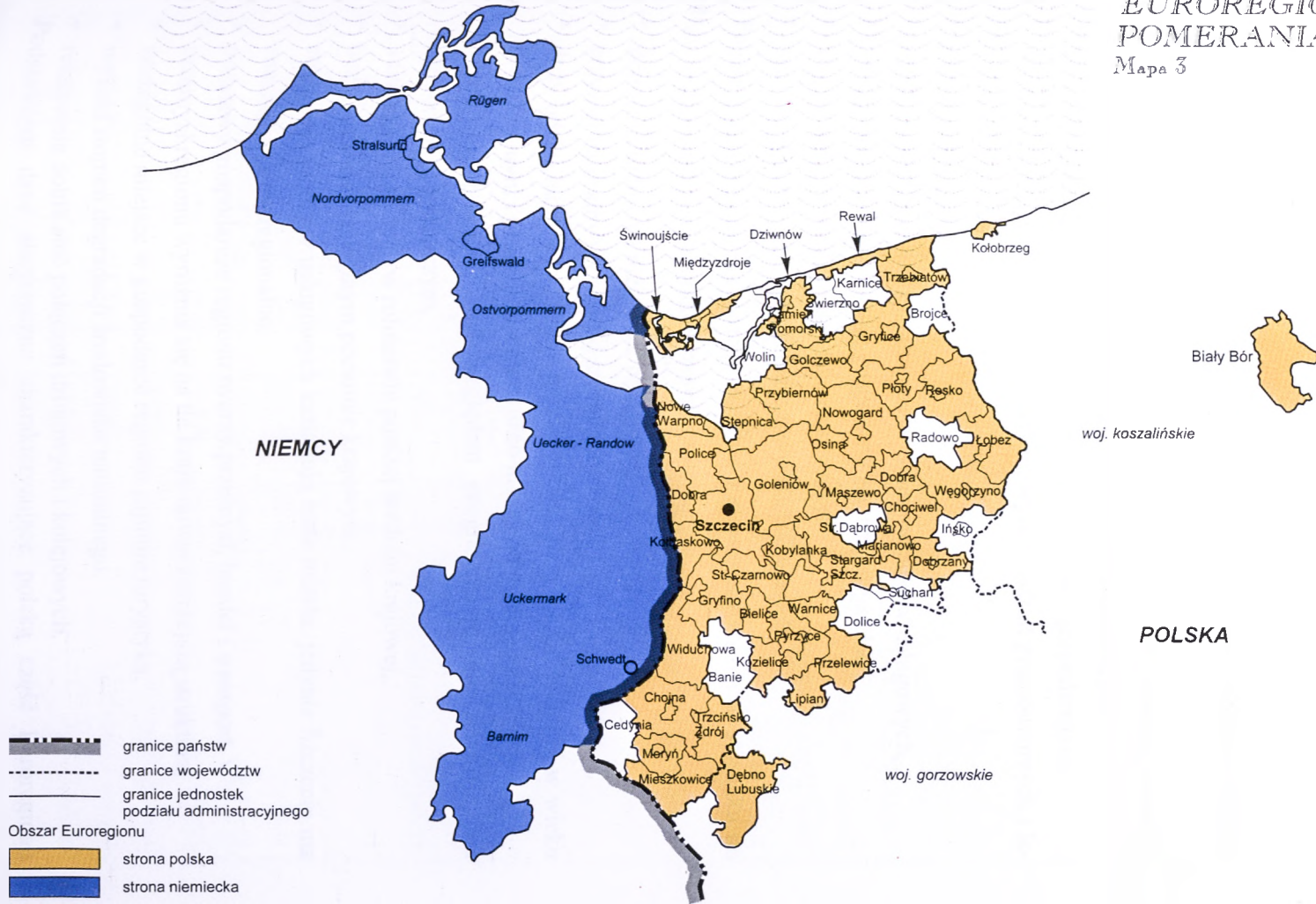
Obszar Euroregionu „Pomerania” zajmuje znaczącą pozycję w Europie [Euroregion 1996, s. 48-49]. Główne walory o znaczeniu europejskim to:

- * funkcje tranzytowe w europejskiej komunikacji drogowej w kierunkach wschód-zachód i północ-południe (Berlin-Angermünde-Prenzlau-Szczecin-Gdańsk, Hamburg-Rostock-Neubrandenburg-Szczecin-Gdańsk, Stralsund-Greifswald-Pasewalk-Szczecin-Gdańsk, Szczecin-Skandynawia, Szczecin-Europa Południowa),
- * funkcje tranzytowe w europejskiej komunikacji kolejowej (Skandynawia-Świnoujście-Szczecin-Poznań-Europa Południowa),
- * funkcje tranzytowe w europejskiej komunikacji lotniczej (międzynarodowe lotnisko w Goleniowie),
- * ważne gospodarczo porty bałtyckie (Szczecin, Police, Świnoujście, Stralsund, Sasnitz, Mukran).

Przestrzeń geograficzna i społeczno-gospodarcza Euroregionu wyróżnia się - na tle pozostałych obszarów Niemiec i Polski - istotnymi cechami specyficznymi [Euroregion 1996, s. 46-48]. Niemiecka część obszaru wchodząca w skład Euroregionu odróżnia się wyraźnie od sytuacji w Niemczech w następujących dziedzinach:

- * niska gęstość zaludnienia,

EUROREGION
POMERANIA
Mapa 3

- * ubytek ludności wywołany spadkiem liczby urodzeń oraz znacznymi migracjami,
- * duży udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, udział ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym nieco niższy od przeciętnego,
- * peryferyjne położenie pod względem geograficznym i gospodarczym,
- * wysoki udział zatrudnienia w rolnictwie; wyższy udział gruntów ornych i leśnych,
- * ponadprzeciętne bezrobocie,
- * względnie małe miasta kształtujące strukturę ośrodków usługowych,
- * szczególnie ważną dziedzinę gospodarki stanowi turystyka,
- * względnie dobry stan środowiska naturalnego,
- * relatywnie dobra sieć połączeń drogowych i kolejowych.

Polską część obszaru wchodzącą w skład Euroregionu można w stosunku do całego terytorium kraju scharakteryzować następująco:

- * gęstość zaludnienia niższa niż przeciętna,
- * przyrost naturalny wyższy od średniej krajowej,
- * duży udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, udział ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym nieco niższy od przeciętnego,
- * peryferyjne położenie pod względem geograficznym, ale znaczące pod względem gospodarczym,
- * udział zatrudnionych w rolnictwie poniżej średniej krajowej,
- * bezrobocie na przeciętnym poziomie krajowym,
- * strukturę ośrodków usługowych kształtują małe miasta, jedynie Szczecin ma znaczenie ponadregionalne,
- * podstawy gospodarcze regionu tworzy przemysł, handel i transport,
- * przemysł regionu wyróżnia się na tle kraju nowocześniejszą strukturą,
- * szczególne miejsce w gospodarce regionu zajmuje turystyka,
- * wysoki stopień degradacji środowiska naturalnego,
- * relatywnie dobra sieć połączeń drogowych i kolejowych.

Podstawowe dane statystyczne charakteryzujące polską część Euroregionu „Pomerania” prezentują tablice 3.1.1-3.1.11.

Tabl. 3.1.1. Ludność w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gmini-ny	Ludność		Ko- bie- ty na 100 męż- czyzn	Ludność w wieku		Ludność w wieku nieproduk- cyjnym na 100 osób w wieku produk- cyjnym	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji	Typ gmini-ny	Wyszczególnienie	
		ogółem	na 1 km ²		przed- produk- cyjnym	produk- cyjnym								na 1000 ludności
stan w XII														
POMERANIA		1003462	116,1	104,7	260125	618396	62	10,6	8,8	1,7	584		POMERANIA	
WOJ.GORZOWSKIE:													WOJ.GORZOWSKIE:	
Dębno Lubuskie	m-w	21456	67,3	105,1	6345	12441	72	12,8	10,7	2,1	-53	m-w	Dębno Lubuskie	
WOJ.KOSZALIŃSKIE:													WOJ.KOSZALIŃSKIE:	
Kołobrzeg	m	47480	1849,6	106,4	12155	30257	57	9,5	7,5	2,1	90	m	Kołobrzeg	
Biały Bór	m-w	5698	21,1	102,6	1725	3278	74	15,4	7,8	7,6	-11	m-w	Biały Bór	
WOJ.SZCZECIŃSKIE:													WOJ.SZCZECIŃSKIE:	
Szczecin	m	418826	1392,2	108,2	93531	265596	58	8,8	9,5	-0,7	343	m	Szczecin	
Stargard Szczeciński	m	73630	1530,8	105,0	20228	45790	61	10,1	6,8	3,3	-80	m	Stargard Szczeciński	
Świnoujście	m	43375	222,3	101,6	10404	28432	53	8,8	8,1	0,7	58	m	Świnoujście	
Chociwel	m-w	6179	38,5	100,2	1933	3472	78	13,5	6,7	6,7	-18	m-w	Chociwel	
Chojna	m-w	13832	41,6	100,7	4160	8065	72	13,0	8,9	4,1	103	m-w	Chojna	
Dobra Nowogardzka	m-w	4630	39,9	101,1	1418	2537	82	10,8	9,9	0,8	-11	m-w	Dobra Nowogardzka	
Dobrzany	m-w	5328	39,4	100,8	1686	2934	82	14,5	5,9	8,5	-31	m-w	Dobrzany	
Golczewo	m-w	6181	35,2	100,0	1887	3512	76	16,8	7,8	9,0	-34	m-w	Golczewo	
Goleniów	m-w	31330	70,7	104,1	8826	19065	64	11,1	8,8	2,3	101	m-w	Goleniów	
Gryfice	m-w	25073	95,8	104,9	7421	14685	71	12,6	9,5	3,2	59	m-w	Gryfice	
Gryfino	m-w	31412	123,9	100,4	9103	19706	59	12,5	8,4	4,1	12	m-w	Gryfino	
Kamień Pomorski	m-w	15378	73,7	102,7	4219	9510	62	9,2	9,4	-0,2	-17	m-w	Kamień Pomorski	
Lipany	m-w	6460	68,3	100,4	1764	3814	69	12,6	10,3	2,3	-2	m-w	Lipany	
Łobez	m-w	14736	64,7	104,7	4301	8609	71	11,7	8,5	3,3	-85	m-w	Łobez	
Maszewo	m-w	8102	38,5	103,1	2475	4555	78	18,8	9,0	9,8	-56	m-w	Maszewo	
Mieszkowice	m-w	7693	32,2	99,7	2445	4210	83	11,7	7,3	4,4	-15	m-w	Mieszkowice	
Międzyzdroje	m-w	6822	58,2	105,8	1664	4186	63	8,4	8,1	0,3	27	m-w	Międzyzdroje	

Tabl. 3.1.1. Ludność w 1996 roku (dok.)

Tabl. 3.1.1. Ludność w 1996 roku (dok.)														
Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Ludność		Ko- bie- ty na 100 męż- czyzn	Ludność w wieku			Ludność w wieku reproduk- cyjnym na 100 osób w wieku reproduk- cyjnym	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji	Typ gmi- ny	Wyszczególnienie
		ogółem	na 1 km ²		przed- produk- cyjnym	produk- cyjnym	na 1000 ludności							
									stan w XII					
Moryń	m-w	4431	35,5	107,2	1323	2562	73	10,6	10,4	0,2	-9	m-w	Moryń	
Nowe Warpno	m-w	1755	8,9	100,1	521	1008	74	11,3	10,1	1,2	11	m-w	Nowe Warpno	
Nowogard	m-w	24866	73,4	99,5	7147	15073	65	12,0	8,7	3,3	-62	m-w	Nowogard	
Płoty	m-w	9315	39,0	104,8	2942	5144	81	16,5	11,0	5,5	-41	m-w	Płoty	
Police	m-w	41606	165,5	103,8	12884	25494	63	12,1	5,7	6,3	30	m-w	Police	
Pyrzyce	m-w	20127	98,5	101,2	5570	12317	63	11,4	7,9	3,6	-45	m-w	Pyrzyce	
Resko	m-w	8549	30,0	99,9	2454	4952	73	11,0	11,4	-0,3	-70	m-w	Resko	
Trzebińsko-Zdrój	m-w	5966	35,0	98,9	1805	3314	80	13,9	14,1	-0,2	-30	m-w	Trzebińsko-Zdrój	
Trzebiatów	m-w	17525	77,7	98,7	5148	10343	69	13,0	9,7	3,3	62	m-w	Trzebiatów	
Węgorzyno	m-w	7398	28,9	100,6	2133	4108	80	15,1	10,8	4,3	-23	m-w	Węgorzyno	
Bielice	w	2896	34,4	98,4	861	1646	76	15,9	8,1	7,8	-2	w	Bielice	
Dobra Szczecińska	w	6179	56,0	97,9	1761	3860	60	11,5	7,9	3,6	231	w	Dobra Szczecińska	
Kobylanka	w	2915	23,9	99,9	812	1705	71	13,3	9,2	4,1	16	w	Kobylanka	
Kołbaskowo	w	5500	52,2	99,1	1754	3245	69	18,5	10,1	8,4	228	w	Kołbaskowo	
Kozielice	w	2545	26,9	97,0	737	1457	75	16,0	9,5	6,5	-27	w	Kozielice	
Marianowo	w	3203	31,5	100,6	986	1812	77	15,2	9,3	5,9	-20	w	Marianowo	
Osina	w	2826	27,7	100,7	843	1653	71	14,5	8,7	5,9	-25	w	Osina	
Przelewice	w	5567	34,3	95,5	1770	3052	82	15,2	8,9	6,3	6	w	Przelewice	
Przybiernów	w	5154	22,5	94,6	1520	2918	77	14,4	7,9	6,4	19	w	Przybiernów	
Rewał	w	3138	76,3	105,4	828	1941	62	10,4	11,7	-1,3	61	w	Rewał	
Stare Czarnowo	w	3857	25,2	92,8	1093	2325	66	11,6	8,3	3,4	-9	w	Stare Czarnowo	
Stargard Szczeciński	w	10752	33,8	94,0	3346	6083	77	11,0	9,8	1,1	-39	w	Stargard Szczeciński	
Stepnica	w	4552	15,5	99,3	1337	2627	73	14,5	7,8	6,7	-19	w	Stepnica	
Warnice	w	3578	41,7	94,7	1155	1977	81	12,7	9,4	3,3	-39	w	Warnice	
Widuchowa	w	5641	26,9	97,7	1705	3126	80	13,7	9,1	4,6	-	w	Widuchowa	

Tabl. 3.1.2. Jednostki gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON według sekcji KD w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Ogółem	sekcjach									Typ gminy	Wyszczególnienie
			A+B	C+D+E	F	G	w tym				usługi nierynkowe		
POMERANIA		83787	1886	8101	8920	603359	3609	6812	902	12213	3958		POMERANIA
WOJ.GORZOWSKIE:													WOJ.GORZOWSKIE:
Dębno Lubuskie	m-w	1198	74	198	134	489	20	66	11	79	72	m-w	Dębno Lubuskie
WOJ.KOSZALIŃSKIE:													WOJ.KOSZALIŃSKIE:
Kołobrzeg	m	4788	99	406	426	1980	352	398	89	508	265	m	Kołobrzeg
Biały Bór	m-w	225	42	28	19	60	13	21	2	18	15	m-w	Biały Bór
WOJ.SZCZECIŃSKIE:													WOJ.SZCZECIŃSKIE:
Szczecin	m	43513	285	4145	4877	327082	972	3665	530	7920	1983	m	Szczecin
Stargard Szczeciński	m	5304	38	461	662	2190	132	372	75	828	285	m	Stargard Szczeciński
Świnoujście	m	5141	80	280	272	2374	395	605	31	605	218	m	Świnoujście
Chociwel	m-w	267	15	28	38	95	7	29	1	27	12	m-w	Chociwel
Chojna	m-w	920	34	55	88	466	28	79	11	81	43	m-w	Chojna
Dobra Nowogardzka	m-w	144	16	20	12	52	8	9	2	10	6	m-w	Dobra Nowogardzka
Dobrzany	m-w	225	26	39	28	73	10	9	1	24	8	m-w	Dobrzany
Golczewo	m-w	291	36	28	36	110	8	25	2	23	12	m-w	Golczewo
Goleniów	m-w	2153	100	259	235	768	92	232	18	240	120	m-w	Goleniów
Gryfice	m-w	1678	108	144	164	610	49	148	17	225	117	m-w	Gryfice
Gryfino	m-w	2223	116	288	357	771	53	173	18	247	95	m-w	Gryfino
Kamień Pomorski	m-w	984	34	69	141	379	37	68	5	106	83	m-w	Kamień Pomorski
Lipany	m-w	203	6	28	21	86	10	17	1	13	8	m-w	Lipany
Łobez	m-w	835	41	101	59	343	18	53	11	121	42	m-w	Łobez
Maszewo	m-w	262	16	37	19	108	7	20	2	26	14	m-w	Maszewo
Mieszkowice	m-w	288	35	22	22	139	9	16	3	13	16	m-w	Mieszkowice
Międzyzdroje	m-w	1278	34	50	74	351	521	71	3	81	33	m-w	Międzyzdroje
Moryń	m-w	184	18	19	11	82	13	13	-	9	8	m-w	Moryń
Nowe Warpno	m-w	108	10	3	12	49	13	3	-	6	7	m-w	Nowe Warpno

Tabl. 3.1.2. Jednostki gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON według sekcji KD w 1996 roku (dok.)
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi- ny	Ogółem	sekcjach										Typ gmi- ny	Wyszczególnienie
			A+B	C+D+E	F	G	w tym				usługi nieryn- kowe			
							H	I	J	K				
Nowogard	m-w	1504	64	170	164	679	34	106	7	150	61	m-w	Nowogard	
Płoty	m-w	370	66	35	16	129	12	37	5	27	25	m-w	Płoty	
Police	m-w	2547	44	392	385	955	56	157	18	333	100	m-w	Police	
Pyrzyce	m-w	1165	22	135	157	465	30	68	8	117	82	m-w	Pyrzyce	
Resko	m-w	342	54	41	16	130	6	25	3	32	20	m-w	Resko	
Trzcieńsko-Zdrój	m-w	183	13	19	23	67	10	21	1	11	11	m-w	Trzcieńsko-Zdrój	
Trzebiatów	m-w	863	58	62	67	349	100	54	4	65	46	m-w	Trzebiatów	
Węgorzyno	m-w	270	18	35	30	98	11	36	3	15	13	m-w	Węgorzyno	
Bielice	w	66	10	4	4	23	1	13	-	1	4	w	Bielice	
Dobra Szczecińska	w	809	21	113	42	495	24	24	8	56	10	w	Dobra Szczecińska	
Kobylanka	w	285	31	45	30	117	26	10	-	14	6	w	Kobylanka	
Kołbaskowo	w	607	17	55	39	371	26	27	7	36	14	w	Kołbaskowo	
Kozielice	w	64	5	10	15	22	1	3	-	2	3	w	Kozielice	
Marianowo	w	126	5	30	15	47	3	6	-	7	7	w	Marianowo	
Osina	w	91	10	8	9	36	5	8	1	8	3	w	Osina	
Przelewice	w	121	10	10	13	46	1	8	-	14	13	w	Przelewice	
Przybiernów	w	240	36	37	28	85	8	14	1	15	9	w	Przybiernów	
Rewal	w	836	26	32	22	206	459	23	-	23	20	w	Rewal	
Stare Czarnowo	w	187	11	26	22	54	8	18	2	23	8	w	Stare Czarnowo	
Stargard Szczeciński	w	387	33	63	59	142	9	22	-	29	13	w	Stargard Szczeciński	
Stepnica	w	219	53	27	19	65	8	12	-	14	11	w	Stepnica	
Warnice	w	87	5	11	8	34	2	16	-	3	5	w	Warnice	
Widuchowa	w	206	11	33	30	87	2	12	1	8	12	w	Widuchowa	

Tabl. 3.1.3. Pracujący według sekcji EKD w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Ogółem	Z tego w sekcjach			
			A+B	C+D+E+F	usługi ryn-kowe	usługi nie-rynkowe
POMERANIA		267872	12123	96147	93504	
WOJ.GORZOWSKIE:						
Dębno Lubuskie	m-w	3963	170	1610	1007	
WOJ.KOSZALIŃSKIE:						
Kołobrzeg	m	15098	523	4164	5672	
Biały Bór	m-w	871	116	245	224	
WOJ.SZCZECIŃSKIE:						
Szczecin	m	140037	2534	47564	57420	
Stargard Szczeciński	m	18151	391	7420	6004	
Świnoujście	m	13464	1969	2942	5666	
Chociwel	m-w	758	163	288	100	
Chojna	m-w	2567	244	778	855	
Dobra Nowogardzka	m-w	513	46	236	80	
Dobrzany	m-w	942	84	600	119	
Golezewo	m-w	773	63	403	134	
Goleniów	m-w	7433	291	3810	1540	
Gryfice	m-w	5682	336	1403	1840	
Gryfino	m-w	9278	272	5515	1653	
Kamień Pomorski	m-w	3448	111	582	768	
Lipany	m-w	1212	75	692	286	
Łobez	m-w	2894	186	1291	658	
Maszewo	m-w	1057	20	642	147	
Mieszkowice	m-w	972	196	248	261	
Międzyzdroje	m-w	1856	107	523	873	
Moryń	m-w	535	112	115	75	
Nowe Warpno	m-w	296	28	93	11	
Nowogard	m-w	4811	428	1919	1007	
Płoty	m-w	1283	141	500	319	
Police	m-w	10704	220	6687	1779	
Pyrzyce	m-w	4067	295	1212	1165	
Resko	m-w	1352	241	364	248	
Trzcińsko-Zdrój	m-w	725	143	208	139	
Trzebiatów	m-w	2390	203	853	705	
Węgorzyno	m-w	580	75	105	222	
Bielice	w	227	90	13	32	
Dobra Szczecińska	w	1869	65	1067	524	
Kobyłanka	w	327	24	155	71	

abl. 3.1.3. Pracujący według sekcji EKD w 1996 roku (dok.)
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Ogółem	Z tego w sekcjach			
			A+B	C+D+E+F	usługi ryn-kowe	usługi nieryn-kowe
Kołbaskowo	w	1204	33	284	633	254
Kozielice	w	165	84	5	11	65
Marianowo	w	211	13	71	25	102
Osina	w	269	48	127	23	71
Przelewice	w	554	265	70	71	148
Przybiernów	w	679	108	231	167	173
Rewal	w	714	19	171	281	243
Stare Czarnowo	w	679	307	125	119	128
Stargard Szczeciński	w	1606	948	145	325	188
Stepnica	w	823	135	420	124	144
Warnice	w	331	106	106	23	96
Widuchowa	w	502	95	145	98	164

abl. 3.1.4. Zasoby mieszkaniowe, abonenci telefoniczni, drogi w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Zasoby mieszkaniowe			Abonenci telefonii przewo- dowej na 1000 ludności	Długość dróg gmin- nych i lokalnych miejskich w km na 100 km ²
		mieszka- nia	powierz- chnia użytkowa mieszka- nia na osobę w m ²	liczba osób na 1 izbę		
POMERANIA		302464	18,1	0,91	225,9	29,1
WOJ.GORZOWSKIE:						
Dębno Lubuskie	m-w	5896	17,3	0,96	121,4	31,7
WOJ.KOSZALIŃSKIE:						
Kołobrzeg	m	14623	17,7	0,91	282,9	210,4
Biały Bór	m-w	1543	18,2	0,96	97,1	14,4
WOJ.SZCZECIŃSKIE:						
Szczecin						
Stargard Szczeciński	m	135680	18,8	0,87	301,8	131,6
Świnoujście	m	21091	16,4	0,96	170,0	62,4
Chociwel	m	13456	18,1	0,89	221,7	30,2
Chojna	m-w	1701	16,9	0,99	48,2	8,1
Dobra Nowogardzka	m-w	3693	16,7	1,01	200,9	3,3
Dobrzany	m-w	1502	19,8	0,87	130,7	11,2
	m-w	1410	17,0	0,99	69,6	192,4

Tabl. 3.1.4. Zasoby mieszkaniowe, abonenci telefoniczni, drogi w 1996 roku (dok.)
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Zasoby mieszkaniowe			Abonenci telefonii przewodowej na 1000 ludności
		mieszkania	powierzchnia użytkowa mieszkań na osobę w m ²	liczba osób na 1 izbę	
Golczewo	m-w	1783	18,9	0,93	135,4
Goleniów	m-w	9232	18,0	0,91	238,2
Gryfice	m-w	7131	17,1	0,96	164,9
Gryfino	m-w	8626	16,7	0,96	228,3
Kamień Pomorski	m-w	4304	17,3	0,96	149,9
Lipany	m-w	1990	17,4	0,93	92,3
Łobez	m-w	4561	18,7	0,88	205,0
Maszewo	m-w	2143	18,1	0,99	137,1
Mieszkowice	m-w	2108	17,7	0,97	90,1
Międzyzdroje	m-w	2052	20,0	0,82	257,1
Moryń	m-w	1233	17,8	0,95	169,9
Nowe Warpno	m-w	505	22,1	0,80	87,2
Nowogard	m-w	7022	17,4	0,95	152,0
Płoty	m-w	2620	18,0	0,95	108,3
Police	m-w	10931	17,0	0,96	222,0
Pyrzyce	m-w	5413	17,1	0,97	164,2
Resko	m-w	2628	18,9	0,89	100,4
Trzebińsko-Zdrój	m-w	1590	17,6	1,00	83,3
Trzebiatów	m-w	4839	17,2	1,00	79,0
Węgorzyno	m-w	2240	19,1	0,91	88,9
Bielice	w	734	18,4	1,01	49,4
Dobra Szczecińska	w	1600	20,9	0,96	156,8
Kobylanka	w	761	20,9	0,89	119,7
Kołbaskowo	w	1731	20,1	0,87	166,5
Kozielice	w	711	19,1	0,96	27,5
Marianowo	w	843	16,8	1,04	28,7
Osina	w	799	18,8	0,97	34,0
Przelewice	w	1562	17,8	0,99	65,4
Przybiernów	w	1463	18,8	0,94	121,7
Rewal	w	935	25,0	0,70	346,7
Stare Czarnowo	w	1056	16,9	0,96	53,7
Stargard Szczeciński	w	2942	17,4	1,00	48,6
Stepnica	w	1327	20,0	0,88	162,1
Warnice	w	899	17,0	1,07	32,4
Widuchowa	w	1555	18,3	0,98	92,2

tbl. 3.1.5. Obiekty noclegowe turystyki i ich wykorzystanie w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gminy	Obiekty	Miejsca noclegowe	Korzystający z noclegów	
				ogółem	w tym turyści zagraniczni
		stan w dniu 31 VII			
POMERANIA		644	69486	773394	213221
WOJ. GORZÓWSKIE:					
Łobno Lubuskie	m-w	3	82	822	504
WOJ. KOSZALIŃSKIE:					
Łoborzeg	m	83	11515	123154	22422
Białe Bórze	m-w	4	296	3655	833
WOJ. SZCZECIŃSKIE:					
Szczecin	m	44	4844	274796	145976
Stargard Szczeciński	m	3	187	8442	3744
Winoujście	m	87	8915	74391	10537
Chociwel	m-w	1	10	29	18
Chojna	m-w	1	84	556	-
Łobrza Nowogardzka	m-w	-	-	-	-
Łoborzany	m-w	1	132	2002	3
Łolczewo	m-w	1	17	156	12
Łoleniów	m-w	3	139	10017	792
Łrzyfice	m-w	3	84	398	14
Łrzyfino	m-w	16	1024	10141	1578
Łamień Pomorski	m-w	8	908	5069	899
Łipany	m-w	1	36	1467	10
Łobez	m-w	1	4	12	-
Łaszewo	m-w	1	51	4778	2840
Łieszekowice	m-w	1	28	794	96
Łiędzyżdroje	m-w	112	9452	90371	13565
Łoryń	m-w	6	271	1505	570
Łowe Warpno	m-w	2	201	1752	72
Łowogard	m-w	4	175	4182	1041
Łoty	m-w	-	-	-	-
Łolice	m-w	9	806	4702	410
Łrzyce	m-w	2	14	611	78
Łesko	m-w	-	-	-	-
Łrzecińsko-Zdrój	m-w	1	193	911	-
Łrzebiatów	m-w	40	6988	35327	1226
Łęgorzyno	m-w	6	259	1342	113
Łelice	w	-	-	-	-
Łobra Szczecińska	w	1	6	34	8
Łobylanka	w	11	738	8294	1014

Tabl. 3.1.5. Obiekty noclegowe turystyki i ich wykorzystanie w 1996 roku (dok.)

Wyszczególnienie	Typ gminny	Obiekty	Miejsca noclegowe	Korzystający z noclegów	
				ogółem	w tym zagranicą
		stan w dniu 31 VII			
Kołbaskowo	w	-	-	-	
Kozielice	w	-	-	-	
Marianowo	w	2	124	595	
Osina	w	-	-	-	
Przelewice	w	-	-	-	
Przybiernów	w	1	50	1715	
Rewal	w	173	21215	92742	
Stare Czarnowo	w	4	250	3153	
Stargard Szczeciński	w	4	216	4030	
Stepnica	w	3	112	1122	
Warnice	w	-	-	-	
Widuchowa	w	1	60	327	

Tabl. 3.1.6. Targowiska w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi- ny	Targowiska stałe				Targo- wiska seazono- we
		obie- kty	powierz- chnia w m ²	stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej		
				ogółem	w tym czynne codzien- nie	
POMERANIA		138	528381	8287	7750	396
WOJ.GORZOWSKIE:						
Dębno Lubuskie	m-w	1	3719	101	101	-
WOJ.KOSZALIŃSKIE:						
Kołobrzeg	m	7	1060	249	66	4
Biały Bór	m-w	1	1200	20	4	-
WOJ.SZCZECIŃSKIE:						
Szczecin	m	21	106179	2347	2347	3
Stargard Szczeciński	m	6	37987	178	178	30
Świnoujście	m	64	16995	1284	1284	335
Chociwel	m-w	2	6127	1	1	2
Chojna	m-w	4	58900	890	890	-
Dobra Nowogardzka	m-w	1	300	-	-	-
Dobrzany	m-w	1	800	6	6	1
Golczewo	m-w	1	1000	1	-	-

Tabl. 3.1.6. Targowiska w 1996 roku (dok.)

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi- ny	Targowiska stałe				Targo- wiska sezonowe	Roczne wpływy z opłaty targowej w tys. zł
		obie- kty	powierz- chnia w m ²	stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej			
				ogółem	w tym czynne codzien- nie		
Goleniów	m-w	1	5250	103	103	3	195,4
Gryfice	m-w	3	6011	47	47	3	72,0
Gryfino	m-w	1	5000	147	147	2	21,5
Kamień Pomorski	m-w	2	1800	42	42	2	44,3
Lipany	m-w	1	220	6	6	-	1,6
Łobez	m-w	1	4000	32	6	-	3,9
Maszewo	m-w	-	-	-	-	-	-
Mieszkowice	m-w	1	500	3	3	-	0,3
Międzyzdroje	m-w	1	3500	61	50	-	122,1
Moryń	m-w	1	160	-	-	-	0,5
Nowe Warpno	m-w	1	896	1	1	-	-
Nowogard	m-w	1	4000	104	104	1	28,5
Płoty	m-w	1	146	6	6	-	3,5
Police	m-w	1	3331	130	130	-	281,3
Pyrzyce	m-w	1	1600	33	33	-	25,9
Resko	m-w	-	-	-	-	1	3,1
Trzcińsko-Zdrój	m-w	-	-	-	-	-	-
Trzebiatów	m-w	1	1400	31	31	1	50,6
Węgorzyno	m-w	-	-	-	-	-	-
Bielice	w	-	-	-	-	-	-
Dobra Szczecińska	w	6	154900	1660	1660	-	1140,4
Kobylanka	w	-	-	-	-	-	-
Kołbaskowo	w	4	100000	800	500	-	118,1
Kozielice	w	-	-	-	-	-	-
Marianowo	w	-	-	-	-	-	-
Osina	w	-	-	-	-	-	-
Przelewice	w	-	-	-	-	-	-
Przybiernów	w	-	-	-	-	-	-
Rewal	w	-	-	-	-	2	0,1
Stare Czarnowo	w	-	-	-	-	4	30,0
Stargard Szczeciński	w	-	-	-	-	-	-
Stępnica	w	-	-	-	-	-	-
Warnice	w	1	1400	4	4	2	1,4
Widuchowa	w	-	-	-	-	-	-
	w	-	-	-	-	-	-

Tabl. 3.1.7. Dochody budżetów gmin w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Dochody ogółem	W tym			
			podatki i opłaty lokalne	udziały w podat-kach stan-owiących dochód budżetu państwa	subwencje ogólne	dotacje z budżetu państwa
POMERANIA		871841,5	164610,2	206215,6	175373,4	142768,1
WOJ.GORZOWSKIE						
Dębno Lubuskie	m-w	13093,5	2291,2	2306,7	4405,0	2118,2
WOJ.KOSZALIŃSKIE						
Kołobrzeg	m	31411,8	7284,3	5277,7	7868,8	3250,9
Biały Bór	m-w	6149,0	556,4	595,5	1529,6	2476,7
WOJ.SZCZECIŃSKIE						
Szczecin	m	381327,1	62526,2	122211,7	57683,2	48385,4
Stargard Szczeciński	m	57194,3	9646,4	10991,5	12865,2	9923,3
Świnoujście	m	61025,4	10429,2	6689,2	6531,1	25948,7
Chociwel	m-w	6734,0	841,9	998,2	1528,9	1095,7
Chojna	m-w	15078,2	3792,2	1933,1	3055,4	3038,7
Dobra Nowogardzka	m-w	3206,7	570,7	633,0	1163,3	584,8
Dobrzany	m-w	4753,2	578,3	740,2	1340,3	754,7
Golczewo	m-w	5001,7	851,1	858,4	1722,4	1055,3
Goleniów	m-w	22576,7	3553,1	4700,8	5761,9	3558,3
Gryfice	m-w	18316,3	3882,4	3659,6	4792,5	3723,6
Gryfino	m-w	20454,1	4366,1	5166,1	5891,4	2311,9
Kamień Pomorski	m-w	12495,2	1821,9	2189,1	2710,6	3520,9
Lipany	m-w	4510,3	671,7	942,1	1356,9	925,9
Łobez	m-w	10522,2	1693,6	2188,0	3297,4	1747,9
Maszewo	m-w	5346,4	1112,9	1103,7	1714,3	898,3
Mieszkowice	m-w	5704,0	869,7	1050,4	2007,5	1170,8
Międzyzdroje	m-w	8452,7	2363,5	990,8	1355,5	587,6
Moryń	m-w	4588,1	893,1	614,0	1252,7	972,6
Nowe Warpno	m-w	3031,0	552,0	253,3	376,1	323,2
Nowogard	m-w	17376,8	2705,4	3475,0	4775,1	3632,8
Ploty	m-w	6857,8	1179,3	1292,9	2219,4	1299,8
Police	m-w	37554,4	15535,7	7651,0	8042,5	2154,8
Pyrzyce	m-w	14871,1	2817,2	2883,3	3984,8	2285,1
Resko	m-w	6649,9	1129,7	1193,1	2004,6	1601,3
Trzcińsko-Zdrój	m-w	4620,7	740,7	818,3	1625,4	800,4
Trzebiatów	m-w	12771,0	3041,5	2443,6	3580,1	1599,2
Węgorzyno	m-w	6004,3	1321,8	1041,2	1728,7	906,5

Tabl. 3.1.7. Dochody budżetów gmin w 1996 roku (dok.)

Wyszczególnienie	Typ gminy	Dochody ogółem	W tym				Dochody własne budżetu gminy ogółem na 1 mieszkańca w zł
			podatki i opłaty lokalne	udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	subwencje ogólne	dotacje z budżetu państwa	
			w tys. zł				
Bielice	w	2366,2	395,6	392,6	897,3	427,7	226,75
Dobra Szczecińska	w	7149,2	2695,9	820,3	1548,2	319,9	712,01
Kobylanka	w	2558,3	518,1	398,1	790,0	327,7	358,11
Kołbaskowo	w	5832,1	1352,4	705,1	1066,2	1329,7	510,00
Kozielice	w	2330,3	456,2	353,0	632,2	735,0	238,90
Marianowo	w	2262,5	261,6	440,8	946,6	358,5	162,51
Osina	w	2336,4	340,3	393,1	692,9	631,1	202,61
Przelewice	w	4976,7	981,9	750,6	1654,8	878,6	304,38
Przybiernów	w	4364,5	641,9	720,0	1223,1	630,1	347,97
Rewal	w	8710,4	2906,2	425,9	981,2	697,1	2068,75
Stare Czarnowo	w	2683,8	686,8	536,4	863,8	345,5	243,73
Stargard Szczeciński	w	7642,4	2025,4	1486,9	2309,7	1205,0	244,29
Stepnica	w	3846,9	379,4	625,6	1118,3	723,7	305,53
Warnice	w	2488,9	475,2	490,1	972,2	436,6	164,60
Widuchowa	w	4615,1	873,7	785,7	1506,2	1069,0	223,40

Tabl. 3.1.8. Wydatki budżetów gmin w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gminy	Wydatki ogółem w tys. zł	Wyszczególnienie					Typ gminy	Wyszczególnienie		
			trans- port	rolni- ctwo	gospo- darke komu- nalną	gospo- darke miej- scowej niez- ależ- nej od usług miej- scowych	oświatę i wychowanie			kulturę i sztukę	ochronę zdrowia i opiekę społeczną
POMERANIA		910732,9	0,2	0,5	31,4	32,3	2,6	13,5	0,8		POMERANIA
WOJ.GORZOWSKIE:						43,9	2,6	15,3	0,7	m-w	WOJ.GORZOWSKIE:
Dębno Lubuskie	m-w	13205,1	1,4	0,2	17,5						Dębno Lubuskie
WOJ.KOSZALIŃSKIE:						35,9	2,4	14,9	2,3	m	WOJ.KOSZALIŃSKIE:
Kołobrzeg	m	31125,6	-	-	25,6	40,9	1,5	28,8	1,9	m-w	Kołobrzeg
Biały Bór	m-w	6092,7	0,7	6,5	7,8						Biały Bór
WOJ.SZCZECIŃSKIE:						30,4					WOJ.SZCZECIŃSKIE:
Szczecin	m	375927,4	-	0,0	32,0	37,0	2,0	16,3	0,4	m	Szczecin
Stargard Szczeciński	m	55972,2	-	-	19,6	12,0	3,4	13,0	2,2	m	Stargard Szczeciński
Świnoujście	m	83946,2	0,2	0,0	69,8	34,3	1,5	3,2	0,9	m	Świnoujście
Chociwel	m-w	7413,5	0,1	1,6	33,9	33,8	1,2	8,7	0,7	m-w	Chociwel
Chojna	m-w	15587,0	0,2	0,5	25,1	42,0	2,9	8,0	0,3	m-w	Chojna
Dobra Nowogardzka	m-w	3188,3	-	1,8	16,1	35,5	2,5	18,2	0,8	m-w	Dobra Nowogardzka
Dobrzany	m-w	4569,6	-	0,1	35,2	47,6	1,3	12,7	0,5	m-w	Dobrzany
Golczewo	m-w	4882,2	0,1	0,6	10,4	45,9	1,0	11,1	1,4	m-w	Golczewo
Goleniów	m-w	22864,0	-	0,7	23,8	25,8	3,3	11,6	1,0	m-w	Goleniów
Gryfice	m-w	23706,5	0,3	0,9	40,7	43,3	1,9	13,2	1,4	m-w	Gryfice
Gryfino	m-w	20493,9	0,7	0,1	14,5	37,1	4,1	12,1	1,1	m-w	Gryfino
Kamień Pomorski	m-w	17630,8	0,3	1,3	40,7	37,8	0,8	7,3	0,1	m-w	Kamień Pomorski
Lipany	m-w	4715,8	0,6	1,7	20,8	42,9	2,9	15,8	0,4	m-w	Lipany
Łobez	m-w	10214,1	0,4	0,0	19,3	39,4	3,8	18,2	0,7	m-w	Łobez
Maszewo	m-w	5609,5	0,5	0,9	19,9	39,6	2,0	15,2	0,5	m-w	Maszewo
Mieszkowice	m-w	6007,4	0,2	1,4	26,2	25,4	2,4	15,2	0,5	m-w	Mieszkowice
Międzyzdroje	m-w	8331,9	0,3	4,2	30,5	51,0	2,4	8,3	0,7	m-w	Międzyzdroje
Moryń	m-w	4797,0	1,0	0,2	11,4	14,0	2,9	17,6	0,5	m-w	Moryń
Nowe Warpno	m-w	4168,5	-	0,0	70,2	38,3	1,0	3,3	-	m-w	Nowe Warpno
Nowogard	m-w	17156,9	0,3	1,4	18,8	48,2	2,3	21,2	0,8	m-w	Nowogard
Ploty	m-w	6683,3	2,7	0,2	9,1	37,7	3,3	17,7	1,1	m-w	Ploty
Police	m-w	41209,1	0,5	0,1	17,2	40,2	7,1	10,5	1,4	m-w	Police
Pyrzyce	m-w	15028,2	0,7	0,4	20,0	36,5	4,7	13,7	1,4	m-w	Pyrzyce
Resko	m-w	7631,1	0,2	0,9	23,5	41,3	3,0	17,2	1,1	m-w	Resko
Trzcińsko-Zdrój	m-w	4565,5	1,7	0,1	22,3		2,8	12,9	0,4	m-w	Trzcińsko-Zdrój

Tabl. 3.1.8. Wydatki budżetów gmin w 1996 roku (dok.)

Wyszczególnienie	Typ gminy	Wydatki ogółem w tys. zł	Wydatki na					Typ gminy	Wyszczególnienie			
			transport	rolnictwo	gospodarkę komunalną	gospodarkę mieszkaniową i usługową	oświatę i wychowanie			kulturę i sztukę	ochronę zdrowia i opiekę społeczną	kulturę fizyczną i sport
Trzebiatów	m-w	16316,5	0,6	0,3	32,4	28,5	36,9	9,6	11,3	0,8	m-w	Trzebiatów
Węgorzyno	m-w	6171,8	0,6	3,3	28,5	53,5	1,8	14,2	0,3	m-w	Węgorzyno	
Bielice	w	2502,4	-	3,5	7,9	28,1	1,7	11,1	0,2	w	Bielice	
Dobra Szczecińska	w	6412,2	-	0,8	42,8	50,7	5,4	5,4	0,3	w	Dobra Szczecińska	
Kobylanka	w	2466,7	0,6	0,1	13,0	49,9	2,0	6,7	1,6	w	Kobylanka	
Kołbaskowo	w	5468,8	0,1	0,1	13,4	47,0	2,8	11,6	0,6	w	Kołbaskowo	
Kozielice	w	2837,4	0,8	6,8	16,4	43,5	2,1	10,1	0,3	w	Kozielice	
Marianowo	w	2302,2	0,6	1,7	7,3	26,1	3,1	15,7	0,6	w	Marianowo	
Osina	w	2825,7	0,2	0,2	42,7	45,6	1,1	14,9	0,3	w	Osina	
Przelewice	w	5399,6	-	8,2	14,6	38,2	1,4	13,8	0,5	w	Przelewice	
Przybiernów	w	4401,0	0,3	3,2	15,1	14,7	2,4	18,2	0,5	w	Przybiernów	
Rewal	w	9337,9	-	1,7	55,1	35,6	2,3	6,1	0,5	w	Rewal	
Stare Czarnowo	w	3073,0	1,4	3,8	21,9	49,2	3,3	8,3	0,8	w	Stare Czarnowo	
Stargard Szczeciński	w	7330,7	2,7	0,0	9,0	34,2	1,2	19,8	0,8	w	Stargard Szczeciński	
Stepnica	w	3751,6	1,4	0,4	18,2	45,3	3,5	18,0	1,2	w	Stepnica	
Warnice	w	2882,8	0,0	2,8	21,6	57,7	0,9	11,5	0,2	w	Warnice	
Widuchowa	w	4529,6	0,2	1,8	15,3		1,3	9,7	0,4	w	Widuchowa	

Tabl. 3.1.9. Osobowy ruch graniczny według wybranych przejść granicznych w 1996 r.

Przejścia graniczne a - w tys. osób b - 1995 = 100	Rodzaj przejścia granicz- nego	Przekro- czenia granicy ogółem	Obywatele polscy		Cudzoziemcy			
			przekraczający granicę w kierunku					
			z Polski	do Polski	do Polski	z Polski		
						razem	w % półow	
Gryfino	a	drogowe	26	10	10	3	3	
	b		x	x	x	x	x	
Gryfino	a	rzeczne	6	0	1	2	3	
	b		85,7	x	x	100,0	75,0	
Świnoujście- Ahlbeck	a	drogowe	5442	144	144	2565	2589	
	b		101,9	87,3	87,8	102,4	103,4	
Lubieszyn	a	drogowe	6639	283	237	2950	3169	
	b		112,0	158,1	119,1	104,2	116,5	
Szczecin- Gumieńce	a	kolejowe	251	69	64	57	61	
	b		105,5	98,6	104,9	111,8	108,9	
Kolbaskowo	a	drogowe	5156	996	1608	1788	764	
	b		57,3	40,7	71,7	84,3	34,9	
Widuchowa	a	rzeczne	3	0	0	2	1	
	b		100,0	x	x	100,0	100,0	
Krajnik Dolny	a	drogowe	6087	231	212	2850	2794	
	b		101,2	103,1	99,5	99,5	103,1	
Rosówek	a	drogowe	3690	1317	351	596	1426	
	b		231x	659x	176x	85x	285x	

Tabl. 3.1.10. Wydatki poniesione przez cudzoziemców zmotoryzowanych w 1996 r.
wg wybranych przejść granicznych

Wyszczególnienie	Lubieszyn	
	w tysiącach złotych	w %
WYDATKI OGÓŁEM	318881,9	100,0
Towary żywnościowe	84184,8	26,4
Mięso i wyroby mięsne	16900,7	5,3
Przetwory mleczne i jaja	11160,9	3,5
Wyroby tytoniowe	29337,1	9,2
Pozostałe towary żywnościowe	26786,1	8,4
Towary nieżywnościowe	199939,0	62,7
Odzież	41454,6	13,0
Wyroby włókiennicze	22002,9	6,9
Obuwie	18176,3	5,7
Paliwo	46875,6	14,7
Pozostałe towary nieżywnościowe	71429,6	22,4
Pozostałe wydatki związane z pobytem w Polsce	34758,1	10,9
w tym na opłacenie:		
noclegu	12117,5	3,8
usług gastronomicznych	22321,7	7,0

Tabl. 3.1.11. Samochody osobowe i autobusy odprawione w ruchu granicznym w 1996 r.

Przejścia graniczne a - w tys. b - 1995 = 100		Pojazdy					
		ogółem	obywateli polskich		cudzoziemców		
			przekraczających granicę w kierunku				
			z Polski	do Polski	do Polski	z Polski	
						razem	w tym z państw graniczących z Polską
Krajnik Dolny	a	2250,9	82,6	75,3	1061,1	1031,9	90%
	b	99,6	105,5	107,4	99,0	99,3	90%
Kołbaskowo	a	1718,8	291,8	527,1	640,9	259,0	18%
	b	54,9	35,0	68,6	85,8	33,2	3%
Lubieszyn	a	2200,6	98,4	82,9	990,5	1028,8	101%
	b	117,5	165,9	124,8	111,8	119,6	13%
Świnoujście-Ahlbeck	a	3,0	0,4	0,4	1,1	1,1	
	b	136,4	100,0	100,0	157,1	157,1	15%
Rosówek	a	1339,3	462,8	140,0	232,0	504,5	48%
	b	194x	661x	140x	80x	219x	21%

Euroregion
PRO EUROPA VIADRINA

3.2. Euroregion „Pro Europa Viadrina”

We wrześniu 1992 roku otwarto w Ślubicach biuro międzynarodowej Wspólnoty Roboczej „Pro Europa Viadrina”, której celem było powołanie **Euroregionu „Środkowa Odra”**. W przyszłości zamierzano przekształcić Biuro w sekretariat euroregionu. Do czasu powołania Biura partnerami współpracy transgranicznej w tym regionie były - w oparciu o **porozumienie** zawarte w kwietniu 1992 roku [Borys, Panasiewicz 1996, s. 27]:

- * grupa inicjatywna powołanej 29 stycznia 1993 roku Komunalnej Wspólnoty Roboczej „Środkowa Odra” (Arbeitsgemeinschaft Mittlere Oder), skupiającej 5 powiatów niemieckich (Bad Freienwalde, Seelow, Strausberg, Beeskow i Furstenwalde) i miasto Frankfurt nad Odrą, działającej pod przewodnictwem nadburmistrza tego miasta; w swoim statucie Wspólnota stawiała sobie za cel działanie na rzecz porozumienia między Polakami i Niemcami poprzez wspieranie współpracy transgranicznej;
- * powołane dla realizacji podobnych celów porozumienie komunalne pn. Stowarzyszenie Lubuszan „Pogranicze”, grupujące przedstawicieli takich przygranicznych gmin, jak: Ślubice, Kostrzyn, Rzepin, Górzycza, Słońsk, Cybinka i Sulęcín.

Z inicjatywy strony niemieckiej powołano 6 grup roboczych przygotowujących program działania powoływania struktur euroregionalnych [Skrzydło 1994, s. 2]. Bezpośrednim sygnałem dla utworzenia euroregionu na pograniczu Środkowej Odry było porozumienie pomiędzy przewodniczącym Komunalnej Wspólnoty „Środkowa Odra” Wolfgangiem Pohlem i przewodniczącym Stowarzyszenia Lubuszan „Pogranicze” Pawłem Kisielewskim. W porozumieniu tym stwierdzono m.in., że „wszystkimi siłami dążyć trzeba do stopniowego tworzenia euroregionu, który służyć będzie wspólnemu interesowi” i należy „(...) opracować wspólną koncepcję rozwoju i działań dla regionu Środkowej Odry, aby uzyskać pomoc i wsparcie dla urzeczywistnienia tych celów” [Koncepcja 1993 c, s. 13]. Nazwę euroregionu „Pro Europa Viadrina” zaproponowała strona polska.

Euroregion powstał w **grudniu 1993 r.** po rocznych konsultacjach i spotkaniach inicjujących. W dniu 21 grudnia w Rogach odbyła się uroczystość powołania Euroregionu „Pro Europa Viadrina” z udziałem m.in. premiera rządu krajowego Brandenburgii M. Stolpe. Umowa [Aneks 24] została podpisana przez:

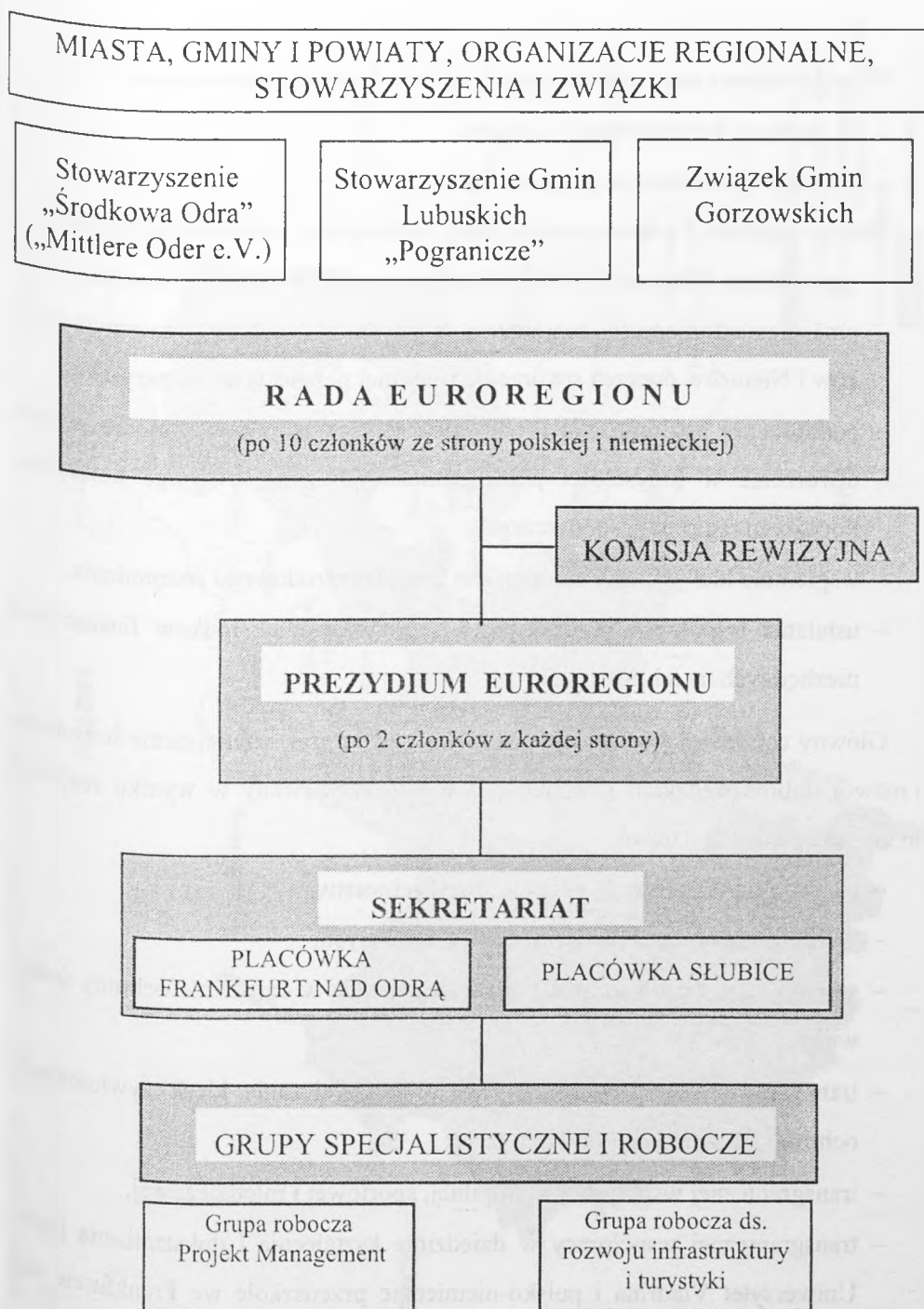
- * *Stowarzyszenie Gmin Lubuskich,*
- * *Związek Gmin Gorzowskich,*
- * *Stowarzyszenie „Środkowa Odra”* (ze strony niemieckiej).

Dualizm reprezentacji strony polskiej w Euroregionie (dwa związki gmin) nie służył optymalnemu rozwojowi współpracy. W 1997 roku doprowadzono do integracji; w lutym odbyło się zebranie założycielskie, a w maju zarejestrowano Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu „Pro Europa Viadrina”.

Siedzibą Euroregionu jest polska miejscowość Dąbroszyn, oddalona 7 km od przejścia granicznego w Kostrzynie.

Organami Euroregionu są (rys. 3):

- * Rada Euroregionu, składająca się z 20 osób (10 ze strony polskiej i 10 ze strony niemieckiej);
- * Prezydium Euroregionu liczące 4 osoby (2 ze strony polskiej i 2 ze strony niemieckiej);
- * Komisja Rewizyjna składająca się z dwóch osób, wybieranych w tajnym głosowaniu spośród członków Rady;
- * Sekretariat, który tworzą dwie placówki: po stronie polskiej w Słubicach, po stronie niemieckiej we Frankfurcie nad Odrą;
- * grupy robocze powoływane przez Prezydium Euroregionu; aktualnie funkcjonują 2 grupy robocze:
 - grupa robocza Projekt Management,
 - grupa robocza ds. rozwoju infrastruktury i turystyki.

Rys. 3. Schemat organizacyjny Euroregionu „Pro Europa Viadrina”

W najbliższym czasie zostaną powołane dwie kolejne grupy robocze:

- ds. rozwoju komunalnego i ekologii,
- ds. rozwoju stosunków międzyludzkich.

Strony - zgodnie z umową o utworzeniu Euroregionu - zadeklarowały wolę:

- zapewnienia dobrosąsiedzkich stosunków między Polakami i Niemcami,
- umacniania tożsamości regionalnej żyjących w obszarze granicznym Polaków i Niemców poprzez stworzenie wspólnej perspektywy na przyszłość,
- podnoszenia poziomu życia obywateli mieszkających w regionie poprzez utworzenie w przyszłości ponadgranicznego, zintegrowanego polsko-niemieckiego regionu gospodarczego,
- wspierania idei jedności europejskiej i międzynarodowego zrozumienia,
- ustalania wspólnych przedsięwzięć i pozyskiwania środków finansowych niezbędnych na ich realizację.

Główny cel, jakim jest umocnienie siły gospodarczej, zmniejszenie bezrobocia i rozwój dobrosąsiedzkich stosunków, jest konkretyzowany w wyniku realizacji m.in. następujących działań:

- rozwoju transgranicznej operacji przedsiębiorstw,
- zwiększenia przepustowości przejść granicznych,
- stopniowego wprowadzania norm europejskich w dziedzinie ochrony środowiska,
- transgranicznej współpracy w dziedzinie zwalczania klęsk żywiołowych, ochrony zdrowia i ochrony przyrody,
- transgranicznej współpracy kulturalnej, sportowej i młodzieżowej,
- transgranicznej współpracy w dziedzinie kształcenia i dokształcania (m.in. Uniwersytet Viadrina i polsko-niemieckie przedszkole we Frankfurcie nad Odrą, Collegium Polonicum w Słubicach).

Działania te są w części finansowane z funduszu PHARE CBC i Interreg II. W latach 1994-1997 Euroregion otrzymał na te cele 55 mln ECU.

EUROREGION PRO EUROPA VIADRINA

Mapa 4

NIEMCY

POLSKA

POLSKA

- transgraniczne, w tym: ...
- transgraniczne, w tym: ...
- Uniwersyteci Wschodniej i ...
- Centro, Collegium Polonicum w ...

Dotyczy to się w tym ... finansowane z funduszu PHARE (BC ...)

W latach 1994-1997 Europejski ... na ... 50 ... ECU.

Euroregion „Pro Europa Viadrina” obejmuje po stronie polskiej 24 gminy z tere-
nu dwóch województw:

- * 23 gminy z województwa gorzowskiego,
- * 1 gminę z województwa zielonogórskiego.

Gmina Dębno Lubuskie z województwa gorzowskiego należy również do Ko-
munalnego Związku Celowego Gmin Pomorza Zachodniego „Pomerania”, a tym
samym wchodzi również w skład Euroregionu „Pomerania”.

Powierzchnia polskiej części Euroregionu wynosi 5012 km² i liczy 344 tys.
mieszkańców.

Po stronie niemieckiej w skład Euroregionu wchodzi 1 miasto wydzielone
i 2 powiaty z landu Brandenburgia. Powierzchnia niemieckiej części Euroregionu
wynosi 4726 km² i zamieszkuje ją 441 tys. mieszkańców.

Łącznie Euroregion „Pro Europa Viadrina” zamieszkuje 785 tys. osób, a jego
obszar liczy 9738 km² i jest przedstawiony na mapie 4.

Euroregion „Pro Europa Viadrina” jest częścią Niziny Środkowoeuropejskiej.
Na ukształtowanie się terenu miał wpływ głównie ostatni okres lodowcowy. Krajo-
braz jest bardzo urozmaicony. Liczne pagórki morenowe, duże lasy iglaste, buko-
we oraz dębowe, wiele jezior i malowniczych rzek tworzą niepowtarzalne krajo-
brazy. Po polskiej stronie jest zlokalizowany znany rezerwat ptactwa wodnego
Słońsk, który znajduje się w widłach Odry i Warty.

Większość miast powstało już w XIII wieku, a część z nich zachowało swój
średniowieczny wygląd (np. Beeskov, Müncheberg, Ośno, Strzelce Krajeńskie).
Można tu zwiedzić wiele zabytkowych zamków, pałaców, kościołów i klasztorów.

Duże znaczenie dla rozwoju tego regionu mają sprawne połączenia komunika-
cyjne. Wąskim gardłem są przejścia graniczne, nadmiernie obciążone przede
wszystkim ruchem tranzytowym. Przykładem rozwiązywania tego problemu jest
terminal w Świecku, wybudowany częściowo przy pomocy środków Unii Europej-
skiej.

Podstawowe dane statystyczne, charakteryzujące polską część Euroregionu „Pro Europa
Viadrina”, prezentują tablice 3.2.1-3.2.11.

Tabl. 3.2.1. Ludność w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Ludność		Kobie-ty na 100 mę-żczyzn	Ludność w wieku		Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji	Typ gmi-ny	Wyszczególnienie
		ogółem	na 1 km ²		przed- produkcyjnym	produkcyjnym							
stan w XII													
PRO EUROPA VIADRINA		343508	68,5	104,3	97816	204778	68	11,2	8,5	2,6	143		PRO EUROPA VIADRINA
WOJ.GORZOWSKIE:													WOJ.GORZOWSKIE:
Gorzów Wielkopolski	m	125289	1623,8	107,8	33227	77964	61	9,4	7,9	1,6	157	m	Gorzów Wielkopolski
Kostrzyn	m	17134	413,8	102,2	4984	10508	63	11,2	6,1	5,1	61	m	Kostrzyn
Dębno Lubuskie	m-w	21456	67,3	105,1	6345	12441	72	12,8	10,7	2,1	-53	m-w	Dębno Lubuskie
Dobiegniew	m-w	7158	20,4	103,6	2058	4064	76	12,4	10,3	2,0	17	m-w	Dobiegniew
Drezdenko	m-w	17670	44,2	106,9	5209	10129	74	13,3	8,2	5,2	-27	m-w	Drezdenko
Lubniewice	m-w	3048	23,5	102,3	867	1805	69	8,1	9,4	-1,3	-4	m-w	Lubniewice
Ośno Lubuskie	m-w	6220	31,4	99,2	1910	3500	78	10,5	9,2	1,3	-14	m-w	Ośno Lubuskie
Rzepin	m-w	10181	53,3	94,3	3032	6055	68	12,8	9,1	3,7	7	m-w	Rzepin
Skwierzyna	m-w	13276	46,5	104,2	3917	7909	68	10,6	7,1	3,5	1	m-w	Skwierzyna
Słubice	m-w	19554	105,5	106,3	5539	12124	61	12,2	7,9	4,4	-30	m-w	Słubice
Strzelce Krajeńskie	m-w	17784	55,8	102,9	5397	10503	69	12,4	7,2	5,2	-27	m-w	Strzelce Krajeńskie
Sulęcín	m-w	16489	51,6	102,9	4855	9620	71	11,9	9,5	2,4	93	m-w	Sulęcín
Witnica	m-w	12895	46,3	106,7	3912	7090	82	13,5	10,1	3,4	6	m-w	Witnica
Bierzwnik	w	5001	20,9	98,0	1434	2811	78	12,3	12,3	-	-18	w	Bierzwnik
Bogdaniec	w	6178	55,1	98,3	1869	3507	76	10,3	8,7	1,6	10	w	Bogdaniec
Boleszkowice	w	3255	24,2	97,5	975	1795	81	14,1	10,1	4,0	3	w	Boleszkowice
Górzycza	w	4148	28,5	100,3	1258	2304	80	13,4	8,4	5,0	-5	w	Górzycza
Kłodawa	w	4930	20,2	98,1	1503	2825	75	10,5	8,9	1,6	20	w	Kłodawa
Krzeszyce	w	4473	23,0	96,9	1241	2513	78	10,7	12,5	-1,8	-12	w	Krzeszyce
Krzęcin	w	4076	29,0	97,7	1301	2232	83	11,7	9,0	2,6	-45	w	Krzęcin
Santok	w	7327	43,5	100,6	2318	4114	78	11,7	8,1	3,6	57	w	Santok
Słońsk	w	4718	29,7	96,2	1405	2581	83	12,6	13,0	-0,4	-24	w	Słońsk
Zwierzyn	w	4450	44,1	98,3	1285	2529	76	13,6	10,9	2,7	-20	w	Zwierzyn
WOJ.ZIELONOGÓRSKIE:													WOJ.ZIELONOGÓRSKIE:
Cybinka	m-w	6798	24,3	99,6	1975	3855	76	13,3	9,1	4,2	-10	m-w	Cybinka

Tabl. 3.2.2. Jednostki gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON według sekcji w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi- ny	Ogółem	sekcjach									Typ gmi- ny	Wyszczególnienie
			A+B	C+D+E	F	G	w tym				usługi nieryn- kowe		
							H	I	J	K			
PRO EUROPA VIADRINA		23911	919	2359	2254	179677	795	2200	369	2838	1297		PRO EUROPA VIADRINA
WOJ.GORZOWSKIE:						4252							WOJ.GORZOWSKIE:
Gorzów Wielkopolski	m	11207	108	1006	1267	611	283	953	248	1802	607	m	Gorzów Wielkopolski
Kostrzyn	m	1186	8	85	89	489	50	81	20	120	66	m	Kostrzyn
Dębno Lubuskie	m-w	1198	74	198	134	143	20	66	11	79	72	m-w	Dębno Lubuskie
Dobiegniew	m-w	347	40	46	20	446	18	26	3	22	14	m-w	Dobiegniew
Drezdenko	m-w	931	51	127	73	46	28	62	7	46	52	m-w	Drezdenko
Lubniewice	m-w	156	21	15	15	154	24	6	1	11	11	m-w	Lubniewice
Ośno Lubuskie	m-w	368	39	42	28	225	11	37	5	27	16	m-w	Ośno Lubuskie
Rzepin	m-w	577	36	41	40	288	25	92	6	58	26	m-w	Rzepin
Skwierzyna	m-w	811	67	105	68	1310	40	41	13	91	58	m-w	Skwierzyna
Ślubice	m-w	2535	34	114	106	300	109	506	19	166	97	m-w	Ślubice
Strzelce Krajeńskie	m-w	789	47	93	74	311	34	55	9	86	50	m-w	Strzelce Krajeńskie
Sulęcín	m-w	843	66	95	100	247	36	38	6	83	61	m-w	Sulęcín
Witnica	m-w	641	47	102	76	56	18	43	4	48	33	m-w	Witnica
Bierzwnik	w	207	34	38	13	147	9	17	2	13	15	w	Bierzwnik
Bogdaniec	w	329	37	37	22	35	8	27	5	28	12	w	Bogdaniec
Boleszkowice	w	98	23	8	11	57	4	6	-	3	6	w	Boleszkowice
Górzycy	w	128	8	8	7	93	7	14	-	8	12	w	Górzycy
Kłodawa	w	344	47	54	28	89	21	27	2	43	14	w	Kłodawa
Krzeszyce	w	184	32	19	10	37	3	10	1	4	8	w	Krzeszyce
Krzęcin	w	92	10	9	7	122	7	1	1	6	11	w	Krzęcin
Santok	w	345	34	56	33	56	11	27	2	30	17	w	Santok
Słońsk	w	164	15	14	9	48	11	12	2	26	14	w	Słońsk
Zwierzyn	w	137	14	21	5		5	17	-	10	10	w	Zwierzyn
WOJ.ZIELONOGÓRSKIE:													WOJ.ZIELONOGÓRSKIE:
Cybinka	m-w	294	27	26	19	115	13	36	2	28	15	m-w	Cybinka

Tabl. 3.2.3. Pracujący według sekcji EKD w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Ogółem	Z tego w sekcjach		
			A+B	C+D+E+F	usługi ryn-kowe
PRO EUROPA VIADRINA		87475	3795	35529	26088
WOJ.GORZOWSKIE:					
Gorzów Wielkopolski	m	44867	370	20318	13540
Kostrzyn	m	4936	6	1666	2130
Dębno Lubuskie	m-w	3963	170	1610	1007
Dobiegniew	m-w	975	192	271	228
Drezdenko	m-w	3779	268	1927	552
Lubniewice	m-w	581	137	173	143
Ośno Lubuskie	m-w	961	155	398	215
Rzepin	m-w	2990	181	692	1481
Skwierzyna	m-w	2580	182	990	510
Słubice	m-w	6604	257	1411	3024
Strzelce Krajeńskie	m-w	3433	463	1397	774
Sulęcín	m-w	3512	119	1291	990
Witnica	m-w	2185	159	1008	472
Bierzwnik	w	832	161	379	140
Bogdaniec	w	502	92	154	110
Boleszkowice	w	291	79	73	53
Górzycza	w	296	74	40	71
Kłodawa	w	450	131	129	56
Krzeszyce	w	494	91	202	63
Krzęcin	w	445	222	48	59
Santok	w	772	61	334	163
Słońsk	w	551	19	206	145
Zwierzyn	w	434	48	209	56
WOJ.ZIELONOGÓRSKIE:					
Cybinka	m-w	1042	158	603	106

Tabl. 3.2.4. Zasoby mieszkaniowe, abonenci telefoniczni, drogi w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminny	Zasoby mieszkaniowe			Abonenci telefonii przewodowej na 1000 ludności	Długość dróg gminnych i lokalnych miejskich w km na 100 km ²
		mieszkania	powierzchnia użytkowa mieszkań na osobę w m ²	liczba osób na 1 izbę		
PRO EUROPA VIADRINA		99727	18,1	0,91	155,1	31,8
WOJ. GORZÓWSKIE:						
Gorzów Wielkopolski	m	39083	17,9	0,86	232,2	164,6
Łoźrzyn	m	4937	16,3	0,96	132,2	91,8
Łębno Lubuskie	m-w	5896	17,3	0,96	121,4	31,7
Łobiegław	m-w	2127	18,6	0,93	79,9	30,5
Łezdenko	m-w	4860	18,8	0,91	103,1	50,8
Łubniewice	m-w	872	20,2	0,89	144,7	13,1
Łubno Lubuskie	m-w	1878	20,7	0,86	106,1	27,8
Łzepin	m-w	2862	17,1	0,97	115,0	33,0
Łwierzyna	m-w	3912	18,8	0,89	83,8	24,9
Łubice	m-w	5803	16,9	0,95	250,4	32,9
Łrzelce Krajeńskie	m-w	5036	17,3	0,95	69,2	20,1
Łulęcín	m-w	4698	17,9	0,93	178,2	41,9
Łitnica	m-w	3331	18,6	0,94	85,1	16,9
Łierzwnik	w	1377	18,8	0,96	67,4	13,4
Łogdaniec	w	1464	19,8	0,94	32,4	33,0
Łoleszkowice	w	855	18,7	0,96	56,2	20,0
Łórzyca	w	1079	17,4	1,01	95,2	41,2
Łodawa	w	1243	19,1	0,95	35,5	30,8
Łarzeszyce	w	1329	24,0	0,80	72,0	12,9
Łarzęcin	w	1096	17,6	1,02	54,5	40,6
Łantok	w	1776	18,5	0,95	45,4	13,1
Łońsk	w	1276	19,5	0,92	92,0	13,8
Łwierzyn	w	1099	19,1	0,93	79,1	87,1
WOJ. ZIELONOGÓRSKIE:						
Łybinka	m-w	1838	19,0	0,91	58,8	21,1

Tabl. 3.2.5. Obiekty noclegowe turystyki i ich wykorzystanie w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gminy	Obiekty	Miejsca noclegowe	Korzystający z noclegów	
				ogółem	w tym zagranicą
		stan w dniu 31 VII			
PRO EUROPA VIADRINA		116	6272	184391	
WOJ.GORZOWSKIE:					
Gorzów Wielkopolski	m	9	909	53035	
Kostrzyn	m	3	237	14967	
Dębno Lubuskie	m-w	3	82	822	
Dobiegniew	m-w	3	41	135	
Drezdenko	m-w	15	918	5419	
Lubniewice	m-w	17	1451	14377	
Ośno Lubuskie	m-w	4	149	980	
Rzepin	m-w	5	156	9761	
Skwierzyna	m-w	5	153	2133	
Ślubice	m-w	9	733	69714	
Strzelce Krajeńskie	m-w	27	739	4778	
Sulęcín	m-w	5	180	2627	
Witnica	m-w	3	267	2762	
Bierzwnik	w	1	18	42	
Bogdaniec	w	-	-	-	
Boleszkowice	w	-	-	-	
Górzycy	w	1	12	12	
Kłodawa	w	4	191	1478	
Krzeszyce	w	-	-	-	
Krzęcin	w	-	-	-	
Santok	w	-	-	-	
Słońsk	w	1	11	91	
Zwierzyn	w	-	-	-	
WOJ.ZIELONOGÓRSKIE:					
Cybinka	m-w	1	25	1258	

Tabl. 3.2.6. Dochody budżetów gmin w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gminy	Dochody ogółem	W tym				Dochody własne budżetu gminy ogółem na 1 mieszkańca w zł
			podatki i opłaty lokalne	udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	subwencje ogólne	dotacje z budżetu państwa	
PRO EUROPA VIADRINA		316836,0	57996,8	65084,2	70579,3	63901,0	335,88
WOJ.GORZOWSKIE:							
Gorzów Wielkopolski	m	134694,6	20871,0	41326,8	21819,1	35071,3	291,93
Kostrzyn	m	23025,3	3871,0	1967,3	3230,2	2661,8	889,81
Dębno Lubuskie	m-w	13093,5	2291,2	2306,7	4405,0	2118,2	196,51
Dobiegniew	m-w	5298,2	725,6	762,0	1748,2	1183,1	207,05
Drezdenko	m-w	12807,6	1778,7	1929,1	4128,5	2758,0	214,57
Lubniewice	m-w	3313,1	507,9	337,9	892,4	910,9	372,06
Osno Lubuskie	m-w	5109,0	825,7	664,3	1588,6	920,9	254,23
Rzepin	m-w	8405,8	1565,5	1108,6	1998,3	1474,0	377,36
Skwierzyna	m-w	9347,2	1346,4	1440,9	2529,1	1785,5	270,23
Ślubice	m-w	24266,5	10711,2	2229,6	3536,0	1030,5	876,30
Strzelce Krajeńskie	m-w	15682,2	3571,8	1905,0	3970,9	1958,9	431,42
Sulęcín	m-w	12137,0	2172,1	1793,7	3174,0	2711,1	252,91
Witnica	m-w	8874,3	1162,9	1371,7	3060,6	1685,9	210,50
Bierzwnik	w	4196,3	524,2	523,9	1413,2	1120,7	221,58
Bogdaniec	w	3922,1	697,7	652,8	1546,0	661,4	172,24
Boleszkowice	w	2658,2	485,0	334,3	808,8	392,9	346,68
Górzycy	w	3576,8	510,9	431,3	1206,7	512,8	344,94
Kłodawa	w	3523,7	602,7	524,3	1174,8	682,8	233,50
Krzeszyce	w	3126,9	511,7	467,8	1052,8	639,8	200,45
Krzęcin	w	3405,2	701,1	428,7	1233,1	780,7	235,74
Santok	w	4672,4	688,4	764,4	1760,2	910,4	162,44
Ślōnsk	w	3562,5	527,5	505,7	1292,8	653,4	184,99
Zwierzyn	w	3246,7	461,4	467,1	1392,3	544,4	165,75
WOJ.ZIELONOGÓRSKIE							
Cybinka	m-w	4891,1	885,0	840,4	1617,8	731,6	250,90

Tabl. 3.2.7. Wydatki budżetów gmin w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gminy	Wydatki ogółem w tys. zł	Wydatki w tys. zł							Typ gminy	Wyszczególnienie	
			trans- port	rolni- ctwo	gospo- darke komu- nalną	gospo- dar- stwo miej- scowe i usłu- gowe	oświe- cenie i wycho- wanie	kulturę i sztukę	ochronę zdrowia i opiekę społeczną			kulturę fizyczną i sport
PRO EUROPA VIADRINA		333440,0	0,5	0,2	28,5	35,3	2,1	14,9	1,3		PRO EUROPA VIADRINA	
WOJ.GORZOWSKIE:											WOJ.GORZOWSKIE:	
Gorzów Wielkopolski	m	150557,1	-	0,0	38,9	32,8	1,3	17,2	1,0	m	Gorzów Wielkopolski	
Kostrzyn	m	24556,8	-	-	15,8	30,2	2,5	10,3	1,2	m	Kostrzyn	
Dębno Lubuskie	m-w	13205,1	1,4	0,2	17,5	43,9	2,6	15,3	0,7	m-w	Dębno Lubuskie	
Dobiegniew	m-w	4942,1	1,3	0,3	5,4	42,8	1,3	14,3	11,2	m-w	Dobiegniew	
Drezdenko	m-w	13848,3	0,4	0,0	26,1	38,7	3,0	14,2	0,9	m-w	Drezdenko	
Lubniewice	m-w	3312,8	3,7	2,5	9,5	37,7	2,1	16,0	-	m-w	Lubniewice	
Ośno Lubuskie	m-w	5279,3	0,3	0,2	27,2	32,3	1,8	15,8	0,2	m-w	Ośno Lubuskie	
Rzepin	m-w	7655,2	0,0	0,0	10,2	40,5	1,0	12,4	0,7	m-w	Rzepin	
Skwierzyna	m-w	8965,2	0,7	0,1	19,3	40,8	1,9	17,6	0,9	m-w	Skwierzyna	
Słubice	m-w	23892,1	-	0,1	38,0	25,3	3,4	8,0	3,8	m-w	Słubice	
Strzelce Krajeńskie	m-w	15536,7	1,7	0,1	12,8	35,1	5,0	12,5	0,6	m-w	Strzelce Krajeńskie	
Sulęcín	m-w	12562,5	0,1	0,3	27,4	34,2	3,7	16,3	1,7	m-w	Sulęcín	
Witnica	m-w	8989,6	1,1	0,5	20,2	40,5	4,2	16,2	1,2	m-w	Witnica	
Bierzwnik	w	4293,1	2,1	0,1	14,2	53,5	1,9	11,2	0,9	w	Bierzwnik	
Bogdaniec	w	3852,7	1,5	1,2	20,7	49,2	-	11,6	0,0	w	Bogdaniec	
Boleszkowice	w	2281,7	0,4	0,6	11,0	49,1	2,2	11,7	0,6	w	Boleszkowice	
Górzycy	w	3419,1	6,7	0,0	12,0	43,5	2,9	12,5	0,9	w	Górzycy	
Kłodawa	w	3481,2	1,8	0,3	13,3	42,5	2,8	15,3	0,7	w	Kłodawa	
Krzeszyce	w	3188,1	0,7	0,5	15,0	39,2	2,5	17,4	0,8	w	Krzeszyce	
Krzęcin	w	3432,1	2,4	1,5	12,1	44,6	1,4	17,4	0,8	w	Krzęcin	
Santok	w	4606,0	3,9	1,0	10,9	45,4	3,2	13,7	1,2	w	Santok	
Słońsk	w	3742,8	0,2	0,1	24,7	40,9	1,0	13,3	0,3	w	Słońsk	
Zwierzyn	w	3088,8	3,5	0,0	9,6	44,5	3,7	15,4	2,3	w	Zwierzyn	
WOJ.ZIELONOGÓRSKIE:											WOJ.ZIELONOGÓRSKIE:	
Cybinka	m-w	4751,9	-	6,6	11,9	49,9	4,1	8,0	0,5	m-w	Cybinka	

Tabl. 3.2.8. Targowiska w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi- ny	Targowiska stałe				Targo- wiska sezono- we
		obie- kty	powierz- chnia w m ²	stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej		
				ogółem	w tym czynne codzien- nie	
PRO EUROPA VIADRINA		34	150202	3617	3410	1
WOJ.GORZOWSKIE:						
Gorzów Wielkopolski	m	11	35436	1032	832	-
Kostrzyn	m	2	54400	975	975	-
Dębno Lubuskie	m-w	1	3719	101	101	-
Dobiegniew	m-w	1	200	6	6	-
Drezdenko	m-w	3	7625	-	-	-
Lubniewice	m-w	1	30	-	-	-
Ośno Lubuskie	m-w	-	-	-	-	1
Rzepin	m-w	1	35	15	15	-
Skwierzyna	m-w	2	2814	32	32	-
Ślubice	m-w	2	21681	1381	1381	-
Strzelce Krajeńskie	m-w	2	6469	36	36	-
Sulęcín	m-w	1	4310	10	3	-
Witnica	m-w	1	3200	15	15	-
Bierzwnik	w	1	3800	10	10	-
Bogdaniec	w	-	-	-	-	-
Boleszkowice	w	-	-	-	-	-
Górzycza	w	-	-	-	-	-
Kłodawa	w	1	36	-	-	-
Krzeszyce	w	1	300	3	3	-
Krzęcin	w	-	-	-	-	-
Santok	w	-	-	-	-	-
Słońsk	w	2	4700	-	-	-
Zwierzyn	w	-	-	-	-	-
WOJ.ZIELONOGÓRSKIE:						
Cybinka	m-w	1	1447	1	1	-

Tabl. 3.2.9. Osobowy ruch graniczny według wybranych przejść granicznych w 1996 r.

Przejścia graniczne a - w tys. osób b - 1995 = 100		Rodzaj przejścia granicz- nego	Przekro- czenia granic ogółem	Obywatele polscy		Cudzoziemcy		
				przekraczający granicę w kierunku				
				z Polski	do Polski	do Polski	z Polski	
						razem	w tym piesi	
Kostrzyn	a	drogowe	10756	2339	2233	3129	3055	77
Kostrzyn	b		113,9	138,2	132,5	99,4	104,7	106,9
Kunowice	a	kolejowe	279	105	118	26	30	-
Kunowice	b		88,0	78,9	88,7	104,0	115,4	-
Słubice	a	kolejowe	1346	380	390	294	282	-
Słubice	b		120,2	121,4	126,6	116,2	114,6	-
Świecko	a	drogowe	12527	1971	1832	4337	4387	1942
Świecko	b		76,0	88,3	86,8	72,7	71,0	64,5
	a	drogowe	14888	3071	2788	4514	4515	-
	b		95,6	92,4	89,5	98,8	98,9	-

Tabl. 3.2.10. Wydatki poniesione przez cudzoziemców zmotoryzowanych w 1996 r.
wg wybranych przejść granicznych

Wyszczególnienie	Słubice		Świecko	
	w tysiącach złotych	w %	w tysiącach złotych	w %
WYDATKI OGÓŁEM	211594,5	100,0	459380,0	100,0
Towary żywnościowe	70672,6	33,4	76257,1	16,6
Mięso i wyroby mięsne	19255,1	9,1	16078,3	3,5
Przetwory mleczne i jaja	9733,3	4,6	10565,7	2,3
Wyroby tytoniowe	31739,3	15,0	32616,0	7,1
Pozostałe tow. żywnościowe	9944,9	4,7	16997,1	3,7
Towary nieżywnościowe	110875,5	52,4	159404,9	34,7
Odzież	18408,7	8,7	8268,8	1,8
Wyroby włókiennicze	4443,5	2,1	6890,7	1,5
Obuwie	6982,6	3,3	7350,1	1,6
Paliwo	69614,6	32,9	67528,9	14,7
Pozostałe towary nieżywnościowe	11426,1	5,4	69366,4	15,1
Pozostałe wydatki związane z pobytem w Polsce	30046,4	14,2	223718,0	48,7
w tym na opłacenie: noclegu	14176,8	6,7	107035,5	23,3
usług gastronomicznych	15023,2	7,1	116682,5	25,4

Tabl. 3.2.11. Samochody osobowe i autobusy odprowadzone w ruchu granicznym w 1996 r.

Przejścia graniczne a - w tys. b - 1995 = 100		Pojazdy					
		ogółem	obywateli polskich		cudzoziemców		
			przekraczających granicę w kierunku				
			z Polski	do Polski	do Polski	z Polski	
						razem	w pa gr cz z P
Kostrzyn	a	6127,8	1310,5	1234,8	1813,5	1769,0	
	b	113,5	136,7	132,4	100,4	104,1	
Słubice	a	4030,8	672,6	615,1	1358,1	1385,0	
	b	85,1	88,7	93,3	81,1	84,1	
Świecko	a	5610,7	1033,4	924,7	1905,9	1746,7	
	b	100,6	87,8	83,3	98,9	128,0	

**Euroregion
SPREWA-NYSA-BÓBR**

Date		Description		Amount	
1900	Jan 1	Balance		100.00	
1900	Feb 1	Interest		5.00	
1900	Mar 1	Interest		5.00	
1900	Apr 1	Interest		5.00	
1900	May 1	Interest		5.00	
1900	Jun 1	Interest		5.00	
1900	Jul 1	Interest		5.00	
1900	Aug 1	Interest		5.00	
1900	Sep 1	Interest		5.00	
1900	Oct 1	Interest		5.00	
1900	Nov 1	Interest		5.00	
1900	Dec 1	Interest		5.00	
1900	Total			100.00	

UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

3.3. Euroregion „Sprewa - Nysa - Bóbr”

Rozmowy dotyczące powstania euroregionu zainicjowane zostały pod koniec 1991 roku. W grudniu 1992 roku powołany został w Brandenburgii „Związek Euroregionu Sprewa - Nysa - Bóbr” (Verein Euroregion Spree-Neisse-Bober e. V.). W marcu 1993 roku nastąpiło w Guben otwarcie biura Stowarzyszenia, które zleciło opracowanie studium nt. możliwości rozwoju współpracy transgranicznej na tym obszarze. Jednym z niemieckich priorytetów przyszłej współpracy była kwestia ochrony środowiska, w szczególności budowa wspólnej oczyszczalni ścieków w Guben i Gubinie. Strona niemiecka zgłosiła propozycję otwarcia w Guben Centrum Spotkań Międzynarodowych. W czerwcu 1993 roku powstało Stowarzyszenie Gmin Rzeczypospolitej Polskiej „Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr”. Inicjatorem powołania euroregionu był ze strony polskiej wójt gminy Brody (woj. zielonogórskie).

W okresie przygotowawczym pracowały dwie polsko-niemieckie grupy robocze:

- grupa I, do której zaproszono przedstawicieli wszystkich 6 jednostek administracyjnych ze strony niemieckiej i 16 gmin zielonogórskich ze strony polskiej,
- grupa II, pracująca z udziałem pracowników Biura Planowania Przestrzennego z Cottbus i architekta wojewódzkiego z Zielonej Góry w celu przygotowania materiałów koncepcyjnych dotyczących Euroregionu.

Proces przygotowawczy powołania euroregionu z udziałem strony polskiej trwał do września 1993 roku. Uroczystość podpisania umowy o utworzeniu Euroregionu „Sprewa - Nysa - Bóbr” [Aneks 23] odbyła się **21 września 1993** roku w Gubinie. Umowa wieńczyła prawie dwuletni okres intensywnych przygotowań do instytucjonalizacji współpracy transgranicznej w tym rejonie [Euroregion Sprewa, s. 8, Borys, Panasiewicz 1996, s. 24-25].

Umowę o współpracy podpisali przewodniczący Konwentu stowarzyszenia polskiego C. Fiedorowicz (burmistrz Gubina) i prezes niemieckiego Stowarzyszenia W. Kleinschmidt (burmistrz Cottbus).

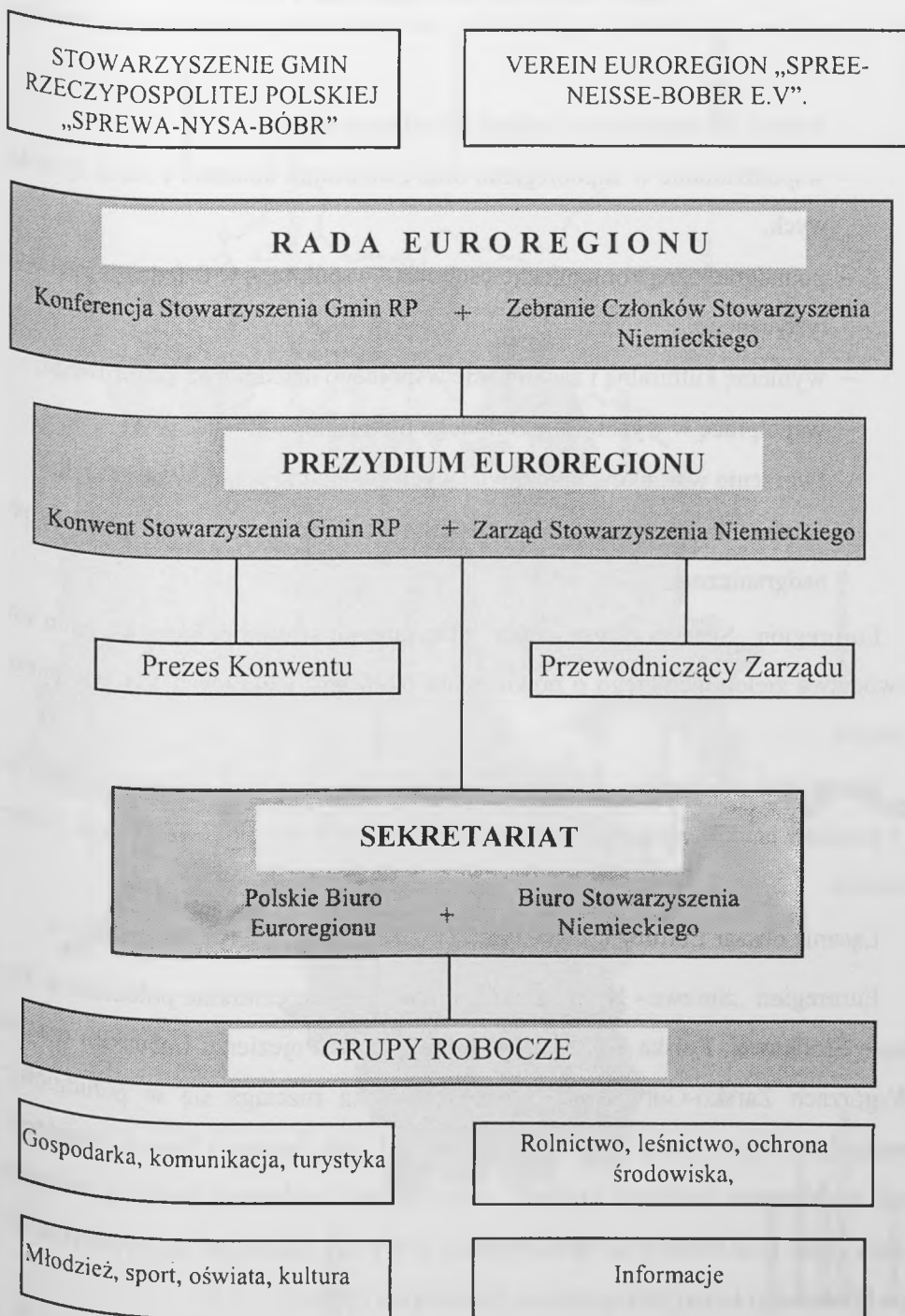
Organami Euroregionu są (rys. 4):

- * Rada Euroregionu złożona z Konferencji Stowarzyszenia Gmin RP „Sprewa - Nysa - Bóbr” i Zebrania Członków Stowarzyszenia Niemieckiego;
- * Prezydium Euroregionu złożone z Konwentu Stowarzyszenia Polskiego i Zarządu Stowarzyszenia Niemieckiego - Prezes Konwentu i Przewodniczący Zarządu reprezentują Euroregion na zewnątrz;
- * Sekretariat, który tworzą Biura obu Stowarzyszeń;
- * grupy robocze powoływane przez Radę Euroregionu na wniosek Prezydium; aktualnie funkcjonują 2 grupy robocze:
 - ds. turystyki, kultury, oświaty, sportu i komunikacji,
 - ds. gospodarki, ochrony środowiska, zatrudnienia i kwestii socjalnych.

Siedzibą Euroregionu są miasta Gubin i Guben.

Zgodnie z umową celem współpracy w Euroregionie „Sprewa - Nysa - Bóbr” jest wszechstronna działalność na rzecz pomyślności obszarów przygranicznych Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Federalnej Niemiec, ich sanacji ekologicznej, rozkwitu gospodarczego oraz stałej poprawy warunków życia ich mieszkańców. Cel ten ma być realizowany w szczególności poprzez:

- współpracę w zakresie gospodarki przestrzennej,
- ochronę środowiska naturalnego,
- poprawę kondycji gospodarczej i wyrównywanie poziomów życia mieszkańców,

Rys. 4. Schemat organizacyjny Euroregionu „Sprewa-Nysa-Bóbr”

- rozwój infrastruktury o zasięgu ponadgranicznym,
- współdziałanie w zapobieganiu oraz zwalczaniu katastrof i klęsk żywiołowych,
- ponadgraniczną komunikację osobową i współpracę w dziedzinie ruchu turystycznego,
- wymianę kulturalną i zachowanie wspólnego dziedzictwa kulturowego,
- współpracę w wychowaniu młodego pokolenia,
- tworzenie warunków umożliwiających swobodne kontakty obywateli,
- wspieranie różnorodnych przedsięwzięć na rzecz rozwoju współpracy ponadgranicznej.

Euroregion „Sprewa - Nysa - Bóbr” obejmuje po stronie polskiej 41 gmin województwa zielonogórskiego o powierzchni 6246 km² i liczących 551 tys. mieszkańców.

Po stronie niemieckiej w skład Euroregionu wchodzi 1 miasto wydzielone i 1 powiat z landu Brandenburgia o powierzchni 1565 km² i liczące 201 tys. mieszkańców.

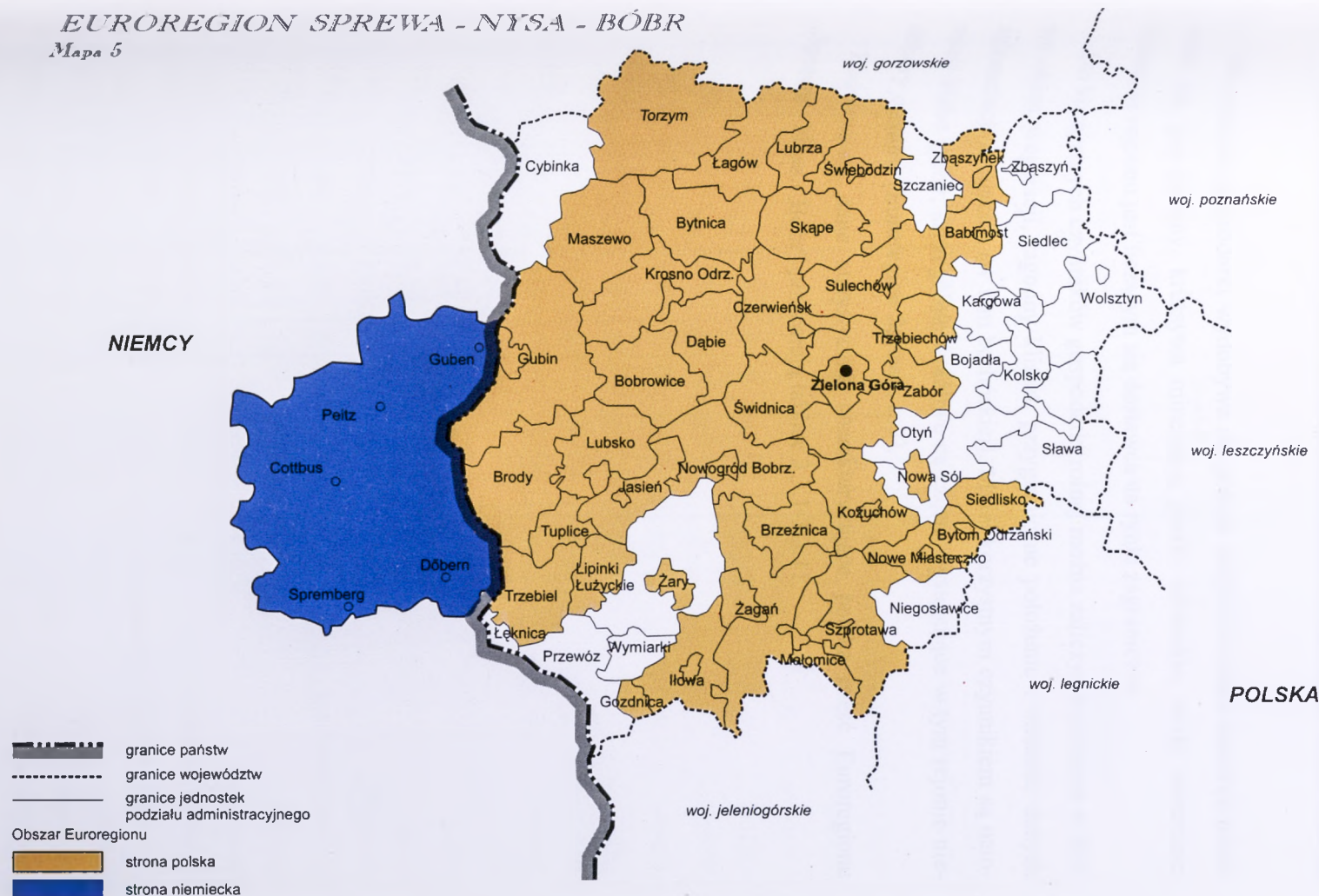
Łącznie obszar Euroregionu wynosi 7811 km² i liczy 752 tys. mieszkańców.

Euroregion „Sprewa - Nysa - Bóbr” zajmuje prawie centralne położenie w Europie Środkowej. Polska część Euroregionu leży na Pojezierzu Lubuskim oraz na Wzgórzach Żarsko-Gubińskich. Część niemiecka rozciąga się w południowo-wschodniej części landu Brandenburgia, wśród rzek Sprewa i Nysa i charakteryzuje się licznymi jeziorami, rzekami, torfowiskami i rozległymi lasami sosnowymi. Duża część tych terenów to ukształtowane w wyniku dziesiątek lat wydobycia węgla brunatnego tereny pokopalniane [Euroregion Sprewa, s. 7-8].

Gospodarka polskiej części Euroregionu ma charakter przemysłowo-rolniczy, rozwinięty jest przemysł elektromaszynowy, lekki, spożywczy i drzewny, a także hodowla trzody chlewnej i bydła.

EUROREGION SPREWA - NYSA - BOBR

Mapa 5

The history of the County of Middlesex, from the earliest times to the present, is a subject of great interest and importance. It is a county of great antiquity, and has been the seat of many of the most important events in the history of the nation. The county is bounded on the north by the River Thames, on the east by the River Stour, on the south by the River Great Ouse, and on the west by the River Trent. The county is divided into four parts, the City of London, the County of London, the County of Middlesex, and the County of Surrey. The City of London is the seat of the government, and the County of London is the seat of the commerce. The County of Middlesex is the seat of the agriculture, and the County of Surrey is the seat of the industry. The history of the County of Middlesex is a subject of great interest and importance. It is a county of great antiquity, and has been the seat of many of the most important events in the history of the nation. The county is bounded on the north by the River Thames, on the east by the River Stour, on the south by the River Great Ouse, and on the west by the River Trent. The county is divided into four parts, the City of London, the County of London, the County of Middlesex, and the County of Surrey. The City of London is the seat of the government, and the County of London is the seat of the commerce. The County of Middlesex is the seat of the agriculture, and the County of Surrey is the seat of the industry.

Dla potrzeb gospodarki wydobywa się przede wszystkim takie surowce mineralne jak gaz ziemny, kruszywa mineralne, piaski szklarskie, wody mineralne. Przemysł regionu jest liczącym się dostawcą na rynki zagraniczne.

Do korzystnych czynników gospodarki rolnej można zaliczyć najdłuższy w Polsce okres wegetacji, łagodny klimat, przygraniczne położenie i bliskość dużych aglomeracji miejskich (w tym berlińskiej). Mniej korzystnym czynnikiem są natomiast słabe gleby, szczególnie wrażliwe na często występujące w tym rejonie niedobory opadów [Euroregion Sprewa, s. 7].

Podstawowe dane statystyczne charakteryzujące polską część Euroregionu „Sprewa - Nysa - Bóbr” prezentują tablice 3.3.1-3.3.11.

Tabl. 3.3.1. Ludność w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gmi- ny	Ludność		Ko- bie- ty na 100 męż- czyzn	Ludność w wieku		Ludność w wieku reproduk- cyjnym na 100 osób w wieku produk- cyjnym	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji	Typ gmi- ny	Wyszczególnienie
		ogółem	na 1 km ²		przed- produk- cyjnym	produk- cyjnym							
		stan w XII							na 1000 ludności				
SPREWA-NYSA-BÓBR		551427	88,3	105,3	154121	328670	68	11,2	8,9	2,3	-14		SPREWA-NYSA-BÓBR
WOJ.ZIELONOGÓRSKIE:													WOJ.ZIELONOGÓRSKIE:
Zielona Góra	m	117364	2012,4	109,4	28888	74274	58	9,6	8,0	1,5	318	m	Zielona Góra
Gozdnica	m	3641	151,9	101,6	1023	2077	75	12,9	11,0	1,9	18	m	Gozdnica
Gubin	m	18859	911,9	104,0	5475	11484	64	11,4	8,2	3,2	-10	m	Gubin
Nowa Sól	m	42969	1993,0	109,1	11520	25853	66	10,6	8,8	1,8	-133	m	Nowa Sól
Żagań	m	28219	706,9	107,2	7750	17082	65	9,3	8,6	0,7	-100	m	Żagań
Żary	m	40688	1224,1	109,7	11100	24528	66	11,2	9,8	1,4	-141	m	Żary
Babimost	m-w	6423	69,3	94,9	1844	3855	67	8,9	7,6	1,2	-31	m-w	Babimost
Bytom Odrzański	m-w	5289	100,9	102,0	1583	3075	72	11,8	8,6	3,2	33	m-w	Bytom Odrzański
Czerwieńsk	m-w	9404	48,0	100,1	2743	5689	65	12,3	9,0	3,3	15	m-w	Czerwieńsk
Iłowa	m-w	7546	49,3	107,7	2028	4338	74	8,4	9,6	-1,2	-33	m-w	Iłowa
Jasień	m-w	7572	59,6	101,6	2194	4330	75	11,8	9,1	2,8	-21	m-w	Jasień
Kożuchów	m-w	16179	90,5	104,3	4571	9523	70	11,3	10,6	0,7	12	m-w	Kożuchów
Krosno Odrzańskie	m-w	19639	92,8	99,5	5691	11859	66	12,7	8,2	4,5	-19	m-w	Krosno Odrzańskie
Lubsko	m-w	20297	111,1	106,2	5975	11792	72	11,6	11,6	-	-17	m-w	Lubsko
Małomice	m-w	5800	73,0	104,4	1669	3260	78	11,3	8,7	2,6	-25	m-w	Małomice
Nowe Miasteczko	m-w	5692	73,7	100,8	1708	3237	76	11,1	8,0	3,1	-47	m-w	Nowe Miasteczko
Nowogród Bobrzański	m-w	9420	36,3	101,8	2813	5519	71	13,0	7,0	6,0	11	m-w	Nowogród Bobrzański
Sulechów	m-w	26379	111,8	104,1	8135	15405	71	13,1	8,1	5,0	12	m-w	Sulechów
Szprotawa	m-w	22358	96,2	107,2	6497	12986	72	11,1	8,7	2,4	88	m-w	Szprotawa
Świebodzin	m-w	30864	135,7	106,5	9234	18025	71	14,8	8,6	6,2	-82	m-w	Świebodzin

Tabl. 3.3.1. Ludność w 1996 roku (dok.)

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Ludność		Ko- bie- ty na 100 męż- czyzn	Ludność w wieku		Ludność w wieku produk- cyjnym na 100 osób w wieku produk- cyjnym	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji	Typ gmi- ny	Wyszczególnienie
		ogółem	na 1 km ²		przed- produk- cyjnym	produk- cyjnym							
								na 1000 ludności					
Torzym	m-w	6964	18,6	101,6	2149	3906	78	10,1	9,9	0,1	-27	m-w	Torzym
Zbąszynek	m-w	8689	92,0	101,6	2706	4894	78	9,4	9,5	-0,1	-6	m-w	Zbąszynek
Bobrowice	w	3322	18,0	100,4	929	1920	73	13,5	8,2	5,3	-3	w	Bobrowice
Brody	w	3674	15,3	101,2	1210	2002	84	17,4	7,8	9,7	-19	w	Brody
Brzeźnica	w	3856	31,5	99,9	1138	2192	76	11,3	9,7	1,5	-7	w	Brzeźnica
Bytnica	w	2733	13,1	105,0	808	1555	76	14,8	7,9	6,8	7	w	Bytnica
Dąbie	w	5048	29,7	96,0	1533	2867	76	14,1	11,1	3,0	49	w	Dąbie
Gubin	w	7521	19,8	96,5	2224	4202	79	14,9	10,1	4,8	53	w	Gubin
Lipinki Łużyckie	w	3259	36,8	102,7	932	1812	80	11,0	11,9	-0,9	-13	w	Lipinki Łużyckie
Lubrza	w	3173	25,9	99,4	918	1810	75	8,6	10,5	-1,9	-11	w	Lubrza
Łagów	w	5396	27,1	96,2	1474	3142	72	8,5	12,2	-3,6	-12	w	Łagów
Maszewo	w	3084	14,4	103,2	894	1697	82	9,9	10,6	-0,6	-16	w	Maszewo
Siedlisko	w	3430	37,2	102,5	1106	1931	78	13,2	9,1	4,1	-2	w	Siedlisko
Skąpe	w	5742	31,7	101,1	1467	3170	81	5,5	9,8	-4,3	-22	w	Skąpe
Świdnica	w	4919	30,6	101,1	1391	2825	74	11,0	8,1	2,9	-2	w	Świdnica
Trzebiechów	w	3254	40,2	96,7	978	1806	80	9,1	11,6	-2,4	5	w	Trzebiechów
Trzebiel	w	6045	36,3	102,5	1734	3403	78	10,0	11,3	-1,3	-24	w	Trzebiel
Tuplice	w	3387	51,4	103,5	930	1967	72	10,7	12,2	-1,4	-33	w	Tuplice
Zabór	w	3219	34,5	99,1	895	1915	68	12,7	10,6	2,2	27	w	Zabór
Zielona Góra	w	13312	60,4	101,3	4089	7779	71	12,2	8,5	3,7	110	w	Zielona Góra
Żagań	w	6798	24,2	102,7	2175	3684	85	18,9	7,9	11,0	84	w	Żagań

Tabl. 3.3.2. Jednostki gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON według sekcji
 Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Ogółem	w tym			usługi nierynkowe	Typ gminy	Wyszczególnienie
			A+B	C+D+E	F			
SPREWA-NYSA-BÓBR		40950	910	4413	3384			SPREWA-NYSA-BÓBR
WOJ.ZIELONOGÓRSKIE:								WOJ.ZIELONOGÓRSKIE:
Zielona Góra	m	14038	77	1367	1272		m	Zielona Góra
Gozdnica	m	141	6	24	9		m	Gozdnica
Gubin	m	1437	9	90	64		m	Gubin
Nowa Sól	m	3063	24	399	210		m	Nowa Sól
Żagań	m	2201	23	238	181		m	Żagań
Żary	m	3544	29	297	217		m	Żary
Babimost	m-w	383	14	53	50		m-w	Babimost
Bytom Odrzański	m-w	257	9	39	19		m-w	Bytom Odrzański
Czerwieńsk	m-w	468	28	65	49		m-w	Czerwieńsk
Iłowa	m-w	410	33	31	29		m-w	Iłowa
Jasień	m-w	336	16	42	19		m-w	Jasień
Koźuchów	m-w	723	18	81	52		m-w	Koźuchów
Krosno Odrzańskie	m-w	1244	38	122	112		m-w	Krosno Odrzańskie
Lubsko	m-w	1134	37	120	94		m-w	Lubsko
Małomice	m-w	250	11	32	16		m-w	Małomice
Nowe Miasteczko	m-w	255	8	35	20		m-w	Nowe Miasteczko
Nowogród Bobrzański	m-w	411	36	44	28		m-w	Nowogród Bobrzański
Sulechów	m-w	1928	34	257	222		m-w	Sulechów
Szprotawa	m-w	1215	26	161	92		m-w	Szprotawa
Świebodzin	m-w	2252	61	273	213		m-w	Świebodzin
Torzym	m-w	327	37	39	29		m-w	Torzym
Zbąszynek	m-w	464	14	60	46		m-w	Zbąszynek
Bobrowice	w	156	7	24	9		w	Bobrowice
Brody	w	124	8	15	8		w	Brody
Brzeźnica	w	100	7	11	6		w	Brzeźnica
Bytnica	w	96	21	4	3		w	Bytnica
Dąbie	w	162	4	20	12		w	Dąbie
Gubin	w	230	32	14	12		w	Gubin
Lipinki Łużyckie	w	155	7	18	3		w	Lipinki Łużyckie
Lubrza	w	135	10	15	11		w	Lubrza
Łagów	w	316	29	30	27		w	Łagów
Maszewo	w	102	31	5	6		w	Maszewo
Siedlisko	w	132	10	20	9		w	Siedlisko
Skąpe	w	202	17	25	13		w	Skąpe
Świdnica	w	293	21	64	35		w	Świdnica
Trzebiechów	w	155	9	23	18		w	Trzebiechów
Trzebiel	w	345	24	22	15		w	Trzebiel
Tuplice	w	173	5	15	6		w	Tuplice
Zabór	w	172	14	15	13		w	Zabór
Zielona Góra	w	1169	47	175	118		w	Zielona Góra
Żagań	w	252	19	29	17		w	Żagań

Tabl. 3.3.3. Pracujący według sekcji EKD w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Ogółem	Z tego w sekcjach		
			A+B	C+D+E+F	usługi ryn-kowe
SPREWA-NYSA-BÓBR		132015	3855	53554	40494
WOJ.ZIELONOGÓRSKIE:					
Zielona Góra	m	43629	216	15244	17031
Gozdnica	m	901	10	688	94
Gubin	m	4135	41	1802	1123
Nowa Sól	m	10635	64	4802	2598
Żagań	m	7257	71	2998	2545
Żary	m	11294	40	5349	2853
Babimost	m-w	1005	120	621	160
Bytom Odrzański	m-w	571	35	285	129
Czerwieńsk	m-w	1737	41	379	1044
Iłowa	m-w	1447	76	816	338
Jasień	m-w	988	40	576	147
Koźuchów	m-w	2679	89	1594	443
Krosno Odrzańskie	m-w	3891	213	1683	953
Lubsko	m-w	4181	257	1660	1008
Małomice	m-w	670	34	256	159
Nowe Miasteczko	m-w	695	132	297	94
Nowogród Bobrzański	m-w	1289	125	508	321
Sulechów	m-w	4933	194	2325	1394
Szprotawa	m-w	4774	250	1907	1158
Świebodzin	m-w	9139	433	4311	2038
Torzym	m-w	1343	151	353	364
Zbąszynek	m-w	2765	28	492	1915
Bobrowice	w	551	41	359	52
Brody	w	381	44	171	62
Brzeźnica	w	292	39	123	27
Bytnica	w	323	58	111	60
Dąbie	w	730	197	294	75
Gubin	w	742	107	237	226
Lipinki Łużyckie	w	461	95	254	24
Lubrza	w	305	57	51	74
Łagów	w	963	116	309	333
Maszewo	w	157	42	8	15
Siedlisko	w	255	35	67	27
Skape	w	1077	136	98	57
Świdnica	w	633	39	379	97
Trzebiechów	w	275	23	65	18
Trzebiel	w	882	27	227	254
Tuplice	w	584	8	66	331
Zabór	w	406	29	66	44
Zielona Góra	w	2334	79	1388	622
Żagań	w	706	23	335	187

Tabl. 3.3.4. Zasoby mieszkaniowe, abonenci telefoniczni, drogi w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Zasoby mieszkaniowe			Abonenci telefonii przewodowej na 1000 ludności	Długość dróg gminnych i lokalnych miejskich w km na 100 km ²
		mieszkania	powierzchnia użytkowa mieszkań na osobę w m ²	liczba osób na 1 izbę		
PREWA-NYSA-BÓBR		165188	18,7	0,91	159,0	46,2
WOJ. ZIELONOGÓRSKIE:						
Żelona Góra						
Żelazna	m	38160	18,4	0,88	263,4	205,8
Żelazna	m	1202	18,2	0,91	81,3	25,0
Żelazna	m	5145	17,3	0,99	185,2	164,4
Żelazna	m	13846	17,9	0,90	193,2	157,7
Żelazna	m	8883	17,6	0,93	151,0	70,1
Żelazna	m	12785	18,6	0,90	181,8	159,4
Żelazna	m-w	1730	20,5	0,89	161,9	63,6
Żelazna	m-w	1520	19,1	0,96	170,0	80,1
Żelazna	m-w	2467	18,5	0,97	100,1	44,9
Żelazna	m-w	2226	18,7	0,89	94,9	19,6
Żelazna	m-w	2224	18,9	0,93	124,8	33,9
Żelazna	m-w	4614	18,4	0,96	74,5	54,8
Żelazna	m-w	5644	17,8	0,94	106,3	37,3
Żelazna	m-w	5939	18,2	0,94	96,7	30,1
Żelazna	m-w	1637	19,9	0,90	83,6	44,0
Żelazna	m-w	1517	18,6	0,99	130,5	92,0
Żelazna	m-w	2513	18,0	0,99	74,2	51,7
Żelazna	m-w	7537	18,9	0,91	183,4	46,2
Żelazna	m-w	7116	20,0	0,89	120,8	62,4
Żelazna	m-w	9144	17,9	0,94	185,8	57,2
Żelazna	m-w	2123	20,0	0,90	107,4	48,6
Żelazna	m-w	2290	18,3	0,94	121,1	29,7
Żelazna	w	921	20,5	0,89	52,4	15,1
Żelazna	w	979	19,6	0,95	113,8	18,3
Żelazna	w	960	20,0	1,00	25,9	36,0
Żelazna	w	747	19,2	0,94	68,8	46,8
Żelazna	w	1263	18,8	0,99	42,2	28,8
Żelazna	w	1873	20,0	0,95	37,8	24,0
Żelazna	w	885	20,5	0,88	71,2	38,4
Żelazna	w	890	18,5	0,94	81,3	40,1
Żelazna	w	1559	19,7	0,90	114,5	46,2

Tabl. 3.3.4. Zasoby mieszkaniowe, abonenci telefoniczni, drogi w 1996 roku (dok.)
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Zasoby mieszkaniowe			Abonenci telefonii przewodowej na 1000 ludności
		mieszkania	powierzchnia użytkowa mieszkań na osobę w m ²	liczba osób na 1 izbę	
Maszewo	w	897	20,4	0,89	24,6
Siedlisko	w	793	18,0	1,05	49,6
Skąpe	w	1376	19,8	0,97	71,4
Świdnica	w	1318	20,6	0,93	101,4
Trzebiechów	w	801	19,6	0,96	43,6
Trzebiel	w	1655	20,0	0,88	72,1
Tuplice	w	977	18,7	0,88	102,5
Zabór	w	906	19,8	0,95	115,9
Zielona Góra	w	3727	21,7	0,88	85,0
Żagań	w	2399	23,9	0,75	18,4

Tabl. 3.3.5. Obiekty noclegowe turystyki i ich wykorzystanie w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gminy	Obiekty	Miejsca noclegowe	Korzystający z noclegów	w tym zagranicą
		stan w dniu 31 VII		ogółem	
SPREWA-NYSA-BÓBR		113	7532	179968	
WOJ.ZIELONOGÓRSKIE:					
Zielona Góra	m	8	870	48454	
Gozdnica	m	-	-	-	
Gubin	m	3	125	6753	
Nowa Sól	m	3	107	6713	
Żagań	m	3	162	7562	
Żary	m	4	196	16893	
Babimost	m-w	2	165	656	
Bytom Odrzański	m-w	1	16	663	
Czerwieńsk	m-w	-	-	-	
Iłowa	m-w	2	102	3507	
Jasień	m-w	1	104	1204	
Koźuchów	m-w	1	46	1883	
Krosno Odrzańskie	m-w	10	527	6522	
Lubsko	m-w	3	75	1348	

Tabl. 3.3.5. Obiekty noclegowe turystyki i ich wykorzystanie w 1996 roku (dok.)

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Obiekty	Miejsca noclegowe	Korzystający z noclegów	
				ogółem	w tym turyści zagraniczni
		stan w dniu 31 VII			
Malomice	m-w	-	-	-	-
Łowicze Miasteczko	m-w	-	-	-	-
Łowogród Bobrzański	m-w	1	12	1200	-
Łulechów	m-w	2	144	11699	2619
Łęka Kłodzka	m-w	-	-	-	-
Łęka Opatowska	m-w	8	391	7064	3026
Łęka Opatowska	m-w	5	82	6019	2263
Łęka Opatowska	m-w	-	-	-	-
Łęka Opatowska	w	6	324	5809	878
Łęka Opatowska	w	1	30	38	-
Łęka Opatowska	w	-	-	-	-
Łęka Opatowska	w	3	361	949	-
Łęka Opatowska	w	4	169	5831	4279
Łęka Opatowska	w	2	328	1146	24
Łęka Opatowska	w	-	-	-	-
Łęka Opatowska	w	8	611	5742	45
Łęka Opatowska	w	17	1308	22680	4575
Łęka Opatowska	w	1	36	174	-
Łęka Opatowska	w	1	8	7	-
Łęka Opatowska	w	10	1135	5723	83
Łęka Opatowska	w	1	19	1040	79
Łęka Opatowska	w	-	-	-	-
Łęka Opatowska	w	-	-	-	-
Łęka Opatowska	w	1	24	606	-
Łęka Opatowska	w	-	-	-	-
Łęka Opatowska	w	1	55	2083	98
Łęka Opatowska	w	-	-	-	-

Tabl. 3.3.6. Targowiska w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Targowiska stale				Targo-wiska sezo-no-we	Roczne wpływy z opłaty targowej w tys. zł
		obie- kty	powierz- chnia w m ²	stale punkty sprzedaży drobnodetalicznej			
				ogółem	w tym czynne codzien- nie		
PREWA-NYSA-BÓBR		40	248577	1617	1407	27	5496,0
WOJ.ZIELONOGÓRSKIE:							
Łęka Opatowska	m	7	103335	325	273	1	394,2
Łęka Opatowska	m	1	536	9	9	-	4,5
Łęka Opatowska	m	4	26615	604	604	9	3459,0

Tabl. 3.3.6. Targowiska w 1996 roku (dok.)
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Targowiska stałe				Targowiska sezonowe
		obiekty	powierzchnia w m ²	stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej		
				ogółem	w tym czynne codziennie	
Nowa Sól	m	3	9316	233	108	2
Żagań	m	3	7100	94	94	1
Żary	m	3	57820	3	3	1
Babimost	m-w	1	1200	15	-	-
Bytom Odrzański	m-w	1	1000	2	-	-
Czerwieńsk	m-w	-	-	-	-	-
Iłowa	m-w	1	277	4	4	-
Jasień	m-w	1	300	8	8	-
Kozuchów	m-w	1	4770	17	17	-
Krosno Odrzańskie	m-w	1	2640	105	105	1
Lubsko	m-w	1	620	12	12	1
Małomice	m-w	1	100	5	1	-
Nowe Miasteczko	m-w	1	173	5	5	-
Nowogród Bobrzański	m-w	2	200	1	1	-
Sulechów	m-w	4	16661	41	29	-
Szprotawa	m-w	2	5858	33	33	-
Świebodzin	m-w	1	8306	101	101	-
Torzyn	m-w	-	-	-	-	-
Zbąszynek	m-w	1	1750	-	-	-
Bobrowice	w	-	-	-	-	-
Brody	w	-	-	-	-	-
Brzeźnica	w	-	-	-	-	-
Bytnica	w	-	-	-	-	-
Dąbie	w	-	-	-	-	-
Gubin	w	-	-	-	-	-
Lipinki Łużyckie	w	-	-	-	-	-
Lubrza	w	-	-	-	-	-
Łagów	w	-	-	-	-	11
Maszewo	w	-	-	-	-	-
Siedlisko	w	-	-	-	-	-
Skąpe	w	-	-	-	-	-
Świdnica	w	-	-	-	-	-
Trzebiechów	w	-	-	-	-	-
Trzebiel	w	-	-	-	-	-
Tuplice	w	-	-	-	-	-
Zabór	w	-	-	-	-	-
Zielona Góra	w	-	-	-	-	-
Żagań	w	-	-	-	-	-

Tabl. 3.3.7. Dochody budżetów gmin w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gminy	Dochody ogółem	W tym				Docho- dy własne budżetu gminy ogółem na 1 miesz- kańca w zł
			podatki i opłaty lokalne	udziały w podat- kach sta- nowiących dochód budżetu państwa	subwencje ogólne	dotacje z budżetu państwa	
PREWA-NYSA-BÓBR		412408,0	80697,6	96432,2	110894,6	49982,7	277,81
WOJ. ZIELONOGÓRSKIE:							
Żelona Góra	m	114109,5	18746,5	43823,0	19558,5	9414,7	354,23
Żyzdnica	m	3115,5	913,5	441,4	909,1	195,1	430,12
Bobin	m	16156,7	5549,8	2215,1	3343,7	1596,4	481,08
Ława Sól	m	26542,8	3838,9	5679,5	8058,3	3049,1	218,27
Łęka	m	18017,9	4221,7	3477,8	4972,9	1915,1	270,14
Łubimost	m	26593,2	6543,1	5420,1	7217,0	2085,3	291,50
Łutom Odrzański	m-w	4272,2	971,6	741,1	1481,9	523,8	239,52
Łęka Odrzański	m-w	3472,8	362,6	601,8	1599,4	648,5	118,05
Łęka	m-w	6164,5	1240,8	1168,1	2335,1	658,3	211,45
Łęka	m-w	5271,7	1296,8	973,4	1819,6	798,6	222,79
Łęka	m-w	5121,0	1273,8	873,5	1545,9	840,8	245,91
Łęka Odrzańskie	m-w	9471,6	2251,3	1879,2	3190,7	1479,6	180,31
Łęka	m-w	13108,3	2864,7	2352,2	4025,1	1961,6	240,26
Łęka	m-w	12394,7	2552,8	2440,7	4223,5	1586,0	202,39
Łęka Miasteczko	m-w	3935,7	714,8	689,3	1535,2	791,9	155,31
Łęka Ogród Bobrzański	m-w	3817,5	790,9	649,2	1392,1	626,4	201,21
Łęka	m-w	6582,5	1356,3	1072,7	2174,8	1120,8	210,75
Łęka	m-w	16971,8	3870,0	3101,3	5450,4	2600,3	221,13
Łęka	m-w	15494,0	2641,3	2568,7	4303,0	2653,5	268,51
Łęka	m-w	21477,2	4317,2	3870,6	6273,8	2106,3	298,21
Łęka	m-w	5751,0	1013,7	796,4	1790,3	1009,1	308,72
Łęka	m-w	5597,4	1329,7	1026,8	1875,9	779,2	215,02
Łęka	w	2688,0	379,5	537,1	829,8	323,8	297,29
Łęka	w	2783,4	488,3	415,1	847,4	513,8	273,44
Łęka	w	2766,5	405,7	439,4	1093,5	356,3	160,63
Łęka	w	2492,5	370,6	315,8	653,1	468,7	350,16
Łęka	w	3582,3	549,1	556,1	1197,9	798,7	205,46
Łęka Łużyckie	w	5040,6	779,0	860,3	1673,4	819,0	224,92
Łęka	w	2549,2	449,3	430,5	823,7	394,0	275,63
Łęka	w	2921,0	727,4	367,4	752,6	424,3	431,30
Łęka	w	4183,2	959,1	625,4	1326,1	698,6	285,17
Łęka	w	1933,6	222,8	354,4	704,4	272,0	194,43
Łęka	w	3214,7	528,2	377,3	1127,7	874,6	245,63
Łęka	w	3657,5	779,8	672,4	1260,7	508,3	210,12
Łęka	w	3844,8	494,4	561,8	1142,7	661,6	297,95
Łęka	w	2087,2	223,7	368,5	891,0	343,7	121,20
Łęka	w	4263,2	781,8	703,4	1430,6	632,7	246,54
Łęka	w	2476,6	443,6	398,3	885,8	424,6	225,85
Łęka	w	2482,8	461,1	360,5	871,2	304,0	295,52
Łęka	w	10196,8	2027,5	1516,4	2800,9	1382,3	300,56
Łęka	w	5804,7	964,9	710,3	1506,0	1341,5	272,16

Tabl. 3.3.8. Wydatki budżetów gmin w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gminy	Wydatki ogółem w tys. zł	gospodarka komunalna				kultury i sztuki	ochronę zdrowia i opiekę społeczną	kultury fizycznej i sport	Typ gminy	Wyszczególnienie
			transport	rolnictwo	gospodarka komunalna	gospodarka komunalna					
SPREWA-NYSA-BÓBR		414088,0	0,6	2,3	20,7	42,3	2,7	14,1	1,4		SPREWA-NYSA-BÓBR
WOJ.ZIELONOGÓRSKIE:											WOJ.ZIELONOGÓRSKIE:
Zielona Góra	m	115250,5	-	-	23,4	43,0	1,2	17,0	1,2	m	Zielona Góra
Gozdnica	m	2999,6	-	0,1	13,2	40,4	5,3	11,3	2,6	m	Gozdnica
Gubin	m	18238,8	-	0,0	34,1	30,4	2,4	8,9	2,8	m	Gubin
Nowa Sól	m	27137,5	-	-	20,7	42,4	4,3	19,7	2,4	m	Nowa Sól
Żagań	m	19341,4	-	-	32,5	36,4	4,8	13,0	1,3	m	Żagań
Żary	m	26326,0	-	-	30,2	37,5	3,5	16,5	2,3	m	Żary
Babimost	m-w	4795,0	2,6	1,4	24,6	41,0	7,1	7,0	0,6	m-w	Babimost
Bytom Odrzański	m-w	3513,0	1,4	2,9	21,7	47,7	2,0	11,0	0,9	m-w	Bytom Odrzański
Czerwieńsk	m-w	5864,1	0,3	1,3	16,0	50,7	3,9	7,3	1,2	m-w	Czerwieńsk
Iłowa	m-w	5202,0	0,4	0,2	25,0	38,4	3,0	15,3	0,5	m-w	Iłowa
Jasień	m-w	5082,3	0,9	5,7	14,9	40,8	3,2	15,8	0,9	m-w	Jasień
Koźuchów	m-w	9431,7	-	5,1	17,8	42,3	4,4	13,8	1,2	m-w	Koźuchów
Krosno Odrzańskie	m-w	12323,7	-	2,5	16,0	54,0	2,9	11,3	1,1	m-w	Krosno Odrzańskie
Lubsko	m-w	12606,3	0,3	2,5	13,4	42,0	6,1	14,7	3,1	m-w	Lubsko
Małomice	m-w	3926,3	0,1	7,3	12,9	47,8	2,7	13,2	0,7	m-w	Małomice
Nowe Miasteczko	m-w	3786,6	-	7,9	11,8	39,7	3,6	11,4	0,3	m-w	Nowe Miasteczko
Nowogród Bobrzański	m-w	6565,7	0,8	14,2	8,9	41,4	2,9	12,2	0,8	m-w	Nowogród Bobrzański
Sulechów	m-w	17101,3	2,3	1,0	20,9	44,3	4,0	15,4	0,5	m-w	Sulechów
Szprotawa	m-w	14908,7	0,5	7,8	18,4	40,1	3,8	14,3	2,2	m-w	Szprotawa
Świebodzin	m-w	21598,6	0,2	1,9	26,4	35,8	3,0	11,5	1,5	m-w	Świebodzin
Torzym	m-w	5463,4	1,1	5,3	15,4	45,2	1,9	13,8	0,5	m-w	Torzym
Zbąszynek	m-w	5564,3	0,4	0,3	21,1	45,6	0,3	10,9	3,8	m-w	Zbąszynek
Bobrowice	w	2704,9	1,0	0,1	25,0	39,8	1,8	12,2	1,2	w	Bobrowice
Brody	w	2623,8	1,6	6,3	9,2	37,7	2,2	13,0	4,0	w	Brody
Brzeźnica	w	2787,0	0,4	0,5	9,7	42,9	2,5	26,1	0,4	w	Brzeźnica
Bytnica	w	2481,0	1,3	26,7	1,9	38,8	3,2	8,5	0,3	w	Bytnica
Dąbie	w	3444,9	5,2	6,1	2,1	50,1	2,0	12,8	0,4	w	Dąbie
Gubin	w	4897,0	9,6	6,2	2,9	41,7	2,3	14,8	0,6	w	Gubin
Lipinki Łużyckie	w	2323,3	1,3	10,2	3,0	46,4	1,9	13,3	0,4	w	Lipinki Łużyckie
Lubrza	w	2684,9	1,9	3,2	19,7	37,3	0,9	7,0	1,0	w	Lubrza
Łagów	w	4115,2	2,0	0,6	16,3	48,0	2,0	12,8	0,4	w	Łagów
Maszewo	w	1827,9	7,6	3,0	1,7	50,9	1,7	10,9	0,4	w	Maszewo
Siedlisko	w	3214,7	-	0,6	2,0	68,5	2,1	9,7	0,4	w	Siedlisko
Skąpe	w	3547,7	0,5	6,3	4,7	54,4	1,5	9,7	0,7	w	Skąpe
Świdnica	w	3657,7	1,9	9,3	10,0	39,9	0,6	7,9	1,1	w	Świdnica
Trzebiechów	w	2077,1	1,5	0,8	8,1	46,9	3,3	12,7	0,5	w	Trzebiechów
Trzebień	w	4310,6	2,8	18,6	6,5	40,0	2,0	9,1	0,5	w	Trzebień
Tuplice	w	2412,6	3,7	9,7	6,1	40,5	2,4	10,2	0,5	w	Tuplice
Zabór	w	2456,7	2,1	9,7	19,3	44,3	0,9	7,0	0,3	w	Zabór
Zielona Góra	w	9984,0	1,8	3,2	14,6	54,4	2,4	6,7	0,2	w	Zielona Góra
Żagań	w	5510,3	1,4	5,0	9,2	47,0	2,4	8,2	0,7	w	Żagań

Tabl. 3.3.9. Osobowy ruch graniczny według wybranych przejść granicznych w 1996 r.

Przejścia graniczne a - w tys. osób b - 1995 = 100		Rodzaj przejścia granicz- nego	Przekro- czenia granicy ogółem	Obywatele polscy		Cudzoziemcy	
				przekraczający granicę w kierunku			
				z Polski	do Polski	do Polski	z Polski
						razem	
Gubin	a	kolejowe	4	1	1	1	1
	b		x	x	x	x	x
Gubin	a	drogowe	11048	1619	1596	4005	3828
	b		105,1	98,8	99,2	108,9	106,7
Zasiecki	a	kolejowe	18	6	6	3	3
	b		200,0	200,0	300,0	150,0	150,0
Olszyna	a	drogowe	11424	2039	1658	3772	3955
	b		113,1	117,0	120,3	113,2	108,3

Tabl. 3.3.10. Wydatki poniesione przez cudzoziemców zmotoryzowanych w 1996 r. wg wybranych przejść granicznych

Wyszczególnienie	Gubin		Olszyna	
	w tysiącach złotych	w %	w tysiącach złotych	w %
WYDATKI OGÓŁEM	313164,6	100,0	366258,1	
Towary żywnościowe	44469,4	14,2	67391,5	
Mięso i wyroby mięsne	3444,8	1,1	6226,4	
Przetwory mleczne i jaja	2505,3	0,8	3662,6	
Wyroby tytoniowe	22234,7	7,1	33329,5	
Pozostałe tow. żywnościowe	16284,6	5,2	24173,0	
Towary nieżywnościowe	127144,8	40,6	155293,4	
Odzież	6889,6	2,2	14284,1	
Wyroby włókiennicze	4071,1	1,3	5127,6	
Obuwie	5323,8	1,7	5127,6	
Paliwo	84241,3	26,9	114272,5	
Pozostałe towary nieżywnościowe	26619,0	8,5	16481,6	
Pozostałe wydatki	141550,4	45,2	143573,2	
w tym na opłaceniu:				
noclegu	18163,5	5,8	54572,5	
usług gastronomicznych	37579,8	12,0	39922,1	

Tabl. 3.3.11. Samochody osobowe i autobusy odprawione w ruchu granicznym w 1996 r.

Przejścia graniczne a - w tys. b - 1995 = 100		Pojazdy					
		ogółem	obywateli polskich		cudzoziemców		
			przekraczających granicę w kierunku				
			z Polski	do Polski	do Polski	z Polski	
						razem	z polsk. granicy
Gubin	a	5211,9	733,3	703,0	1944,8	1830,8	
	b	113,4	101,4	100,1	120,7	117,3	
Olszyna	a	4781,2	797,2	680,9	1615,4	1687,7	
	b	123,0	133,1	132,9	113,7	124,4	

Euroregion
NEISSE-NISA-NYSA

3.4. Euroregion „Nysa”

Inicjatywę utworzenia pierwszego w Europie Środkowej i Wschodniej regionu transgranicznej współpracy podjęły w 1990 roku środowiska lokalne graniczących z sobą gmin i powiatów: Bogatyni, Liberca i Zittau (Żytawy). Już w styczniu 1991 roku strona niemiecka przeprowadziła sondażowe rozmowy w Brukseli i Luksemburgu, zyskując dla projektu przychylną opinię władz EWG i UNESCO. Warto podkreślić, że od samego początku idea utworzenia euroregionu miała charakter inicjatywy samorządowej. Z czasem do poszukiwań nowej formuły współpracy przygranicznej włączyły się władze wojewódzkie Jeleniej Góry, Okręgu Północnoczeskiego i Saksonii. Rozpoczęły też prace organizujące się doraźnie trójstronne grupy robocze, opracowujące wspólne zagadnienia [Borys 1994; Przybyła 1995]. Głównym celem prac grup roboczych było przygotowanie części merytorycznej wspólnej konferencji.

Poprzedziła ją **Deklaracja o współpracy**, podpisana 15 maja 1991 roku przez trzech przedstawicieli władz regionów przygranicznych. Konferencja inicjująca powstanie Euroregionu odbyła się 23-25 maja 1991 roku w Zittau pod patronatem prezydentów trzech państw: Lecha Wałęsy, Vaclava Havla i Richarda von Weizsäckera z udziałem ponad 300 przedstawicieli przygranicznej społeczności czeskiej, niemieckiej i polskiej. We wspólnym memorandum po raz pierwszy określono podstawowe problemy wymagające współpracy, ogólny zarys struktury organizacyjnej euroregionu itp. [Borys 1994; Jakubiec 1994; Memorandum 1991; Węzłowe 1994].

Drugie półrocze 1991 roku to faza budowania podstaw instytucjonalnych Euroregionu. Pierwszym pozytywnym efektem organizacyjnym Konferencji było utworzenie trójstronnego **sekretariatu** koordynującego dalsze prace, do którego każda ze stron delegowała po jednej osobie w randze koordynatora. O lokalizacji sekretariatu w Zittau zdecydowały względy pragmatyczne. Niemcy jako członek Wspólnot Europejskich miały największe doświadczenia w prowadzeniu tego typu biura oraz lepsze niż pozostali uczestnicy porozumienia możliwości finansowe. W celu

prowadzenia bieżącej działalności utworzono w Jeleniej Górze i Libercu krajowe biura koordynatorów.

Pod koniec sierpnia 1991 roku gotowy był już projekt **struktury organizacyjnej** Euroregionu i jego **statut**. Ustalono terminy końcowe podejmowania uchwał przez samorządy lokalne o przystąpieniu (lub nie) do Euroregionu. Równolegle trwały uzgodnienia co do sposobu finansowania instytucji i przedsięwzięć, precyzowania zakresu działalności itp.

Formalne powstanie Euroregionu na styku trzech granic wyznacza dzień 21 grudnia 1991 roku - data pierwszego posiedzenia Rady Euroregionu w Zittau, na którym delegaci trzech stron podjęli uchwałę o powołaniu do życia nowej, pierwszej w Europie Środkowej i Wschodniej struktury transgranicznej pod nazwą „Euroregion Nysa”. W ramowym porozumieniu z 19 marca 1994 roku nadano euroregionowi nazwę „**Euroregion Neisse-Nisa-Nysa**”.

Jednym z najpoważniejszych problemów do określenia stał się status prawny Euroregionu. Ustalono, że Euroregion Nysa stanowiący dobrowolną wspólnotę interesów gmin i powiatów na terenie „Trójziemia” *jako całość nie ma osobowości prawnej*. Podstawowym dokumentem określającym jego cele, formy i zasady współdziałania jest „Ramowe porozumienie Euroregionu Nysa” podpisane w Jabloncu nad Nysą w dniu 19 marca 1994 roku [Aneks 19]. Ma ono charakter wewnętrznego uzgodnienia reguł współpracy stron - uczestników Euroregionu, opartej głównie na zasadach wynikających z Karty Madryckiej oraz Europejskiej Karty Samorządu Terytorialnego. Nie koliduje zatem z kompetencjami państwa w zakresie kontaktów międzynarodowych. Nadto jako wewnętrzne instrumentarium wspólnoty przyjęte zostały regulaminy Rady, Sekretariatu oraz grup roboczych Euroregionu. Odpowiednio istnieją takie statuty oraz regulaminy wewnętrzne dla każdej ze stron uczestniczących w Euroregionie Nysa (por. [Aneks 14]).

Formułę zgodności prawnej z wymaganiami prawa krajowego zapewniło przyjęcie przez strony uczestniczące w porozumieniu euroregionalnym postaci stowarzyszeń i związków komunalnych. Są to:

- * po stronie polskiej: **Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa**,
- * po stronie czeskiej: **Euroregion „Nisa” Regionální komunální sdružení měst a obcí severních Čech**,
- * po stronie niemieckiej: **Kommunalgemeinschaft Euroregion Neisse, Sektion BR Deutschland e.V.**

Istotnym elementem struktury Euroregionu są tzw. konferencje krajowe (po stronie czeskiej nazywane kongresem regionalnym), skupiające jednostki terytorialne będące członkami euroregionu. Ich istotnym zadaniem jest delegowanie po 10 mandatariuszy do Rady Euroregionu.

Swoistym finałem procesu kształtowania się podstaw organizacyjnych Euroregionu Nysa stało się uzyskanie przez niego w połowie 1992 roku członkostwa Europejskiego Stowarzyszenia Regionów Granicznych. Od listopada 1996 roku przedstawiciel Euroregionu Nysa - Zbigniew Kulik - jest Wiceprezydentem tej organizacji. Po 5 latach istnienia Euroregion Nysa, mimo występowania jeszcze wielu trudnych problemów, jest już regionem transgranicznym o wyraźnie określonej tożsamości, sposobie funkcjonowania i finansowania oraz strukturach wewnętrznych [Borys, Panasiewicz 1996, s. 24-25].

Organami Euroregionu są (rys. 5):

- * Rada Euroregionu licząca 30 osób i składająca się z 10 członków Konwentu Polskiego, 10 członków Konwentu Czeskiego i 10 członków Konwentu Niemieckiego;
- * Prezydium Euroregionu, liczące 3 osoby (po 1 osobie z każdego kraju, ze strony polskiej - wojewoda),
- * Sekretariat Euroregionu, który tworzy trójstronne konsylium Sekretarzy (przedstawiciele trzech regionów przygranicznych); Sekretarze pracują równolegle bez wzajemnego podporządkowania (nadrzędnymi dla Sekretarzy są organy wykonawcze poszczególnych Stowarzyszeń tworzących Euroregion);
- * grupy robocze powoływane na podstawie uchwał Rady; aktualnie funkcjonuje 13 grup roboczych:
 - ekologia i energetyka,
 - planowanie regionalne, infrastruktura i komunikacja,

STOWARZYSZENIE GMIN
POLSKICH EUROREGIONU
NYSA

EUROREGION NISA
REGIONÁLNÍ
KOMUNÁLNÍ SDRUŽENÍ
MĚST A OBCÍ
SEVERNÍCH ČECH

KOMMUNAL-
GEMEINSCHAFT
EUROREGION NEISSE
SEKTION BRD e.V.

RADA EUROREGIONU NYS A (30 członków)

Konwent Polski (10 czł.)

Konwent czeski (10 czł.)

Konwent Niemiecki (10 czł.)

PREZYDIUM (3 członków)

SEKRETARIAT

CZĘŚĆ POLSKA

CZĘŚĆ CZESKA

CZĘŚĆ NIEMIECKA

GRUPY ROBOCZE

I.
Ekologia
Energetyka

II.
Planowanie
Przestrzenne
i Komunikacja

III.
Kultura
i Sztuka

IV.
Gospodarka

V.
Ochrona przed
katastrofami,
Bezpieczeństw
o

VI.
Ochrona
zdrowia,
Sprawy
Socjalne

VII.
Administracja

VIII.
Sport

IX.
Turystyka

X.
Nauka

XI.
Statystyka

XII.
Historia

XIII.
Parlamenta-
rzyści

Rys. 5. Schemat organizacyjny Euroregionu „Neisse-Nisa-Nysa”

- kultura, oświata młodzieży i ochrona dóbr kultury,
- gospodarka i rolnictwo,
- ochrona przed katastrofami i problemy bezpieczeństwa,
- zdrowie i problemy socjalne,
- administracja państwowa i samorządowa,
- sport,
- turystyka,
- nauka,
- historyczna,
- statystyka,
- parlamentarzyści.

Do **generalnych celów** współpracy w ramach Euroregionu „Nysa” zalicza się [Borys, Panasiewicz 1994, s. 54-55]:

1. Pomoc na poziomie regionalnym w działaniach, prowadzących do włączenia się do Unii Europejskiej.
2. Wspieranie w ramach swych możliwości interesów gmin, powiatów oraz interesów obywatelskich, które odpowiadają celom rozwojowym w regionie, a zwłaszcza:
 - usuwanie negatywnego oddziaływania granic państwowych,
 - poprawa poziomu życia mieszkańców Euroregionu,
 - poprawa stanu naturalnych i kulturowych warunków życia,
 - rozwój potencjału gospodarczego w obszarze Euroregionu.
3. Działanie na rzecz zawierania umów międzynarodowych prowadzących do współpracy ponadgranicznej.

Do **priorytetowych przedsięwzięć** związanych z realizacją powyższych celów zalicza się:

- opracowanie regionalnego planu rozwoju gospodarczego Euroregionu,
- zwiększenie przepustowości granic z uwzględnieniem regionalnych i ponadregionalnych powiązań transportowych oraz wymogów ruchu turystycznego,
- opracowanie wspólnego programu ekologicznej sanacji obszaru Euroregionu,

- stworzenie wspólnego systemu informacyjno-komunikacyjnego łączącego poszczególne części Euroregionu.

Przy określaniu **zakresu** współpracy ustalono, że powinna ona dotyczyć przede wszystkim:

- planowania przestrzennego,
- utrzymania oraz poprawy stanu środowiska naturalnego,
- rozwoju gospodarki oraz dążenia do wyrównania standardu życiowego,
- budowy oraz dostosowywania infrastruktury do potrzeb przekraczających granice,
- współpracy w likwidacji pożarów i klęsk żywiołowych oraz w sytuacjach awaryjnych,
- współpracy na rzecz rozwoju publicznych środków komunikacji osobowej i turystyki w obszarze przygranicznym,
- wymiany kulturalnej oraz opieki nad wspólnym dziedzictwem kulturowym,
- oddziaływania na ogólną poprawę stosunków międzyludzkich,
- współpracy w zakresie działalności humanitarnej oraz socjalnej,
- rozpatrywania skarg obywateli w przypadkach przekraczających granice państwowe.

Euroregion „Nysa” obejmuje po stronie polskiej 42 gminy z terenu trzech województw:

- * 35 gmin z terenu województwa jeleniogórskiego,
- * 3 gminy z terenu województwa legnickiego,
- * 4 gminy z województwa zielonogórskiego.

Gmina Gozdnicza z województwa zielonogórskiego należy również do Stowarzyszenia Gmin Rzeczypospolitej Polskiej „Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr”, a tym samym wchodzi również w skład Euroregionu „Sprewa-Nysa-Bóbr”.

Powierzchnia polskiej części Euroregionu wynosi 3971 km² i zamieszkuje ją 545 tys. osób.

Po stronie czeskiej w skład Euroregionu wchodzi 5 powiatów z dwóch województw. Powierzchnia czeskiej części Euroregionu wynosi 3100 km² i zamieszkuje ją 419 tys. osób.

Po stronie niemieckiej w skład Euroregionu wchodzi 2 miasta wydzielone i 4 powiaty z landu Saksonia. Powierzchnia tej części Euroregionu wynosi 4378 km² i zamieszkuje ją 713 tys. osób.

Łącznie Euroregion liczy 1677 tys. mieszkańców, a jego obszar wynosi 11449 km² i jest przedstawiony na mapie 6.

Obszar Euroregionu jest bardzo urozmaicony krajobrazowo.

W pejzażu **polskiej części** dominują góry. Wzdłuż granicy z Czechami leży zachodnia część Sudetów, obejmująca Góry Izerskie i okalające Kotlinę Jeleniogórską pasmo Karkonoszy, Gór Kaczawskich i Rudaw Janowickich. W Karkonoszach znajduje się najwyższy w Euroregionie szczyt - Śnieżka (1602 m npm.). Tak ukształtowany teren stanowi interesującą ofertę turystyczną. Obszar ten jest bogaty w wody lecznicze i mineralne. W Świeradowie Zdroju występują wody radonowe, a w Uzdrowisku Cieplice również wody termalne o temperaturze do 73°C, wykorzystywane w leczeniu wielu chorób.

Dziedzictwo kulturowe stanowi dodatkową atrakcję turystyczną. Najśłynniejsze zabytki to XIII-wieczne opactwo cystersów w Krzeszowie, XIII-wieczny Kościółek Wang w Karpaczu oraz ruiny średniowiecznych zamków obronnych: Chojnik, Bolczów, Bolków.

W polskiej części Euroregionu występują liczne bogactwa naturalne: węgiel brunatny, dolomit, kwarc, kaolin, bazalt, minerały szlachetne. Przemysł obejmuje wiele przedsiębiorstw różnych branż: paliwowo-energetyczny, wydobywczy, szklarski, materiałów budowlanych, ceramiczny, włókienniczy, odzieżowy, metalowy, maszynowy i elektrotechniczny.

Ważnym atutem jest położenie na szlaku komunikacyjnym łączącym południe Europy ze Skandynawią, krzyżującym się z autostradą Wrocław-Berlin i międzynarodowymi szlakami do Drezna, Lipska i Monachium.

Czeska część Euroregionu obejmuje obszar północnych Czech. Pasma Gór Łużyckich, Izerskich i Karkonoszy stanowią naturalną granicę między czeską a polską i niemiecką częścią Euroregionu. Przeważa górzysty i pagórkowaty typ krajobrazu z ponad 50% udziałem powierzchni zalesionych.

Czeska część Euroregionu ma wiele atrakcji turystycznych: pasma Gór Łużyckich, Izerskich i Karkonoszy, tzw. "Czeski Raj" w pobliżu Semily i Turnova, jezioro Machowo leżące w kompleksie lasów sosnowych. Do ważniejszych zabytków należy zamek księcia von Wallensteina we Frydlandzie, kościół barokowy w Jablonie, budowle średniowiecznych zamków i grodów w "Czeskim Raju" (Valdstein, Valecor, Hruba Skala), rejony ze śladami pierwszych osiedli z epoki neolitu.

W tej części Euroregionu rozwinął się przemysł szklarski, maszynowy, przetwórstwa metali, włókienniczy, odzieżowy, materiałów budowlanych, spożywczy i mas plastycznych.

Między ważniejszymi miastami czeskiej części Euroregionu istnieją stosunkowo dobre połączenia drogowe i kolejowe. Region łączy się z Pragą autostradą, która od Turnowa prowadzi dalej do Jablonca i Liberca jako droga I klasy. Ponadto w rejonie Liberca znajduje się lotnisko towarowe, a także lotnisko w rejonie Českiej Lipy.

Niemiecka część Euroregionu obejmuje obszar wschodniej Saksonii, tzw. region górnołużycko-dolnośląski. Region cechuje się bogactwem form krajobrazowych. Rozległe wrzosowiska i krajobrazy pojezierne, lasy i pasmo Gór Żytauńskich, a także malownicze Pogórze Górnołużyckie.

Zabytki to zachowana architektura i struktura zabudowy wielu miast. Wyjątkowo zachowana architektura Görlitz, Bautzen i Zittau w swym jednolitym charakterze jest rzadko spotykana lub wręcz unikalna w skali całych Niemiec. Wyjątkowy charakter ma również górnołużyckie budownictwo przysłupowe, stanowiące zabytkowy kompleks architektury ludowej.

woj. legnickie

woj. wałbrzyskie

REPUBLICA CZEŠKA

W strukturze gospodarczej główną rolę odgrywa przemysł wydobywczy (węgiel brunatny), energetyczny, włókienniczy, odzieżowy, maszynowy i szklarski, a także rolnictwo i ogrodnictwo.

Region ten od wieków tworzył skrzyżowanie ważnych szlaków: "Via Reggia" z zachodu na wschód i tzw. szlak solny z północy na południe. Obecne wewnętrzne i zewnętrzne powiązania komunikacyjne są bardzo dobre. Autostrada z kierunku Drezna będzie przedłużona do granicy z Polską, a dwie linie kolejowe: Zittau - Berlin i Zittau - Lipsk zostaną włączone do sieci „Inter - City”.

Podstawowe dane statystyczne charakteryzujące polską część Euroregionu „Nysa” prezentują tablice 3.4.1-3.4.11.

Tabl. 3.4.1. Ludność w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gmi- ny	Ludność		Ko- bie- ty na 100 męż- czyzn	Ludność w wieku		Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji	Typ gmi- ny	Wyszczególnienie	
		ogółem	na 1 km ²		przed- produk- cyjnym	produk- cyjnym							na 100 osób w wieku produk- cyjnym
na 1000 ludności													
stan w 1996 roku													
NEISSE-NISA-NYSA WOJ.JELENIOGÓRSKIE:		545002	137,2	106,8	142944	326245	67	10,2	9,9	0,3	-360		NEISSE-NISA-NYSA WOJ.JELENIOGÓRSKIE:
Jelenia Góra	m	93570	1065,7	112,3	21313	58003	61	8,4	9,7	-1,3	199	m	Jelenia Góra
Bolesławiec	m	44298	1942,0	108,0	10944	27791	59	8,8	9,3	-0,5	-83	m	Bolesławiec
Kamienna Góra	m	23487	1307,0	108,3	5857	14242	65	10,6	9,1	1,5	-106	m	Kamienna Góra
Karpacz	m	5567	146,7	113,9	1357	3443	62	8,7	11,7	-3,1	-10	m	Karpacz
Kowary	m	12855	343,8	111,7	3200	7903	63	10,3	10,6	-0,3	-3	m	Kowary
Lubań	m	24451	1516,8	110,8	6316	14955	63	9,8	8,5	1,3	-35	m	Lubań
Piechowice	m	7475	117,1	107,6	1889	4538	65	9,6	11,1	-1,5	16	m	Piechowice
Szklarska Poręba	m	8240	109,3	112,0	2056	5046	63	7,5	9,4	-1,9	2	m	Szklarska Poręba
Świeradów Zdrój	m	4934	237,6	112,4	1242	2967	66	11,0	12,0	-1,0	-2	m	Świeradów Zdrój
Wojcieszów	m	4197	130,5	103,0	1162	2376	77	13,3	10,7	2,6	-17	m	Wojcieszów
Zawidów	m	4868	802,0	104,9	1481	2833	72	9,4	7,6	1,8	-11	m	Zawidów
Zgorzelec	m	36665	2311,8	107,0	8895	23230	58	9,5	9,5	0,0	-23	m	Zgorzelec
Bogatynia	m-w	26847	197,2	102,1	7661	16081	67	10,8	9,7	1,1	130	m-w	Bogatynia
Gryfów Śląski	m-w	11160	167,5	106,5	2957	6478	72	10,1	12,1	-2,0	-17	m-w	Gryfów Śląski
Leśna	m-w	11115	106,4	105,5	3125	6216	79	11,5	10,5	1,1	-22	m-w	Leśna
Lubawka	m-w	12427	90,0	103,9	3256	7317	70	11,0	10,7	0,3	-58	m-w	Lubawka
Lubomierz	m-w	6572	50,4	109,8	1725	3727	76	9,3	10,5	-1,2	-14	m-w	Lubomierz
Lwówek Śląski	m-w	19405	80,7	103,3	5652	11097	75	12,8	9,8	3,0	-19	m-w	Lwówek Śląski
Mirsk	m-w	9598	51,4	106,6	2531	5396	78	11,3	16,1	-4,8	26	m-w	Mirsk
Nowogrodziec	m-w	14726	83,5	100,7	4669	8288	78	13,4	10,2	3,2	-28	m-w	Nowogrodziec
Pieńsk	m-w	9811	88,9	103,5	2804	5758	70	11,1	10,4	0,6	-22	m-w	Pieńsk
Węgliniec	m-w	9490	28,0	103,8	2703	5349	77	10,6	11,0	-0,4	-8	m-w	Węgliniec

Tabl. 3.4.1. Ludność w 1996 roku (dok.)

Wyszczególnienie	Typ gmi- ny	Ludność		Ko- bie- ty na 100 męż- czyzn	Ludność w wieku		w wieku produk- cyjnym na 100 osób w wieku produk- cyjnym	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji	Typ gmi- ny	Wyszczególnienie
		ogółem	na 1 km ²		przed- produk- cyjnym	produk- cyjnym							
stan w 1990 roku							na 1000 ludności						
Wleń	m-w	5047	58,7	98,0	1394	2820	79	8,7	7,7	1,0	-5	m-w	Wleń
Janowice Wielkie	w	4191	72,1	105,5	1082	2418	73	8,0	13,5	-5,5	-4	w	Janowice Wielkie
Jeżów Sudecki	w	5788	61,3	102,0	1508	3354	73	8,6	11,9	-3,3	-15	w	Jeżów Sudecki
Kamienna Góra	w	8545	54,0	97,8	2516	4811	78	12,3	8,4	3,9	-29	w	Kamienna Góra
Marciszów	w	5031	61,4	102,0	1393	2855	76	14,9	8,5	6,3	-36	w	Marciszów
Mysłakowice	w	10183	114,7	108,1	2547	6004	70	12,2	10,2	2,1	-27	w	Mysłakowice
Olszyna	w	7057	149,6	106,4	1893	4011	76	10,7	11,1	-0,4	-40	w	Olszyna
Osiecznica	w	5786	13,2	97,9	1772	3397	70	11,9	9,5	2,4	-8	w	Osiecznica
Podgórzyn	w	8041	97,5	104,3	2037	4773	68	9,6	11,0	-1,4	36	w	Podgórzyn
Siekierczyn	w	4692	94,7	103,2	1343	2572	82	12,7	13,6	-0,8	4	w	Siekierczyn
Stara Kamienica	w	5336	48,3	103,0	1406	3153	69	12,6	12,0	0,6	-19	w	Stara Kamienica
Sulików	w	5990	62,9	100,7	1694	3322	80	12,3	10,5	1,8	18	w	Sulików
Zgorzelec	w	7644	56,2	100,9	2144	4391	74	12,1	10,6	1,4	-4	w	Zgorzelec
WOJ.LEGNICKIE:													
Jawor	m	25749	1369,6	104,7	7550	15362	68	10,0	8,5	1,5	-34	m	Jawor
Złotoryja	m	17519	1523,4	108,9	4907	10674	64	10,2	7,9	2,3	-41	m	Złotoryja
Mściwojów	w	4265	59,4	103,5	1173	2371	80	10,0	9,5	0,5	-51	w	Mściwojów
WOJ.ZIELONOGÓRSKIE:													
Gozdnica	m	3641	151,9	101,6	1023	2077	75	12,9	11,0	1,9	18	m	Gozdnica
Łęknica	m	2667	162,6	105,6	908	1522	75	18,3	10,3	8,0	31	m	Łęknica
Przewóz	w	3494	19,6	100,2	1087	1943	80	17,7	8,6	9,2	-26	w	Przewóz
Wymiarki	w	2578	40,9	102,4	772	1381	87	5,8	10,5	-4,6	-23	w	Wymiarki

Tabl. 3.4.2. Jednostki gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON według sekcji w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Stan w dniu 31 XII			sekcjach										Typ gmi-ny		Wyszczególnienie
Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Ogółem				G	w tym				usługi nieryn-kowe	Typ gmi-ny			
			A+B	C+D+E	F		H	I	J	K					
NEISSE-NISA-NYSA		36861	889	3696	3165	15935	1672	3110	389	4354	1742		NEISSE-NISA-NYSA		
WOJ.JELENIOGÓRSKIE:													WOJ.JELENIOGÓRSKIE:		
Jelenia Góra	m	9315	67	855	843	4017						m	Jelenia Góra		
Bolesławiec	m	2963	34	244	252	1314	255	778	146	1328	531	m	Bolesławiec		
Kamienna Góra	m	1385	12	125	160	573	65	239	31	479	169	m	Kamienna Góra		
Karpacz	m	866	16	50	51	230	62	118	14	177	86	m	Karpacz		
Kowary	m	896	32	102	77	328	239	105	5	63	31	m	Kowary		
Lubań	m	1738	15	160	186	787	44	107	9	109	41	m	Lubań		
Piechowice	m	535	17	80	70	219	46	151	13	217	87	m	Piechowice		
Szklarska Poręba	m	877	22	55	68	253	26	34	6	39	19	m	Szklarska Poręba		
Świeradów Zdrój	m	442	59	29	48	126	222	70	7	86	39	m	Świeradów Zdrój		
Wojcieszów	m	193	4	37	17	85	47	42	2	46	11	m	Wojcieszów		
Zawidów	m	201	2	18	12	102	6	13	1	10	10	m	Zawidów		
Zgorzelec	m	3043	11	179	222	1514	12	17	4	18	7	m	Zgorzelec		
Bogatynia	m-w	1366	13	64	77	817	94	335	39	361	104	m	Bogatynia		
Gryfów Śląski	m-w	573	8	79	47	258	36	53	12	147	65	m-w	Gryfów Śląski		
Leśna	m-w	429	20	51	36	182	16	62	4	60	16	m-w	Leśna		
Lubawka	m-w	504	44	75	37	183	15	23	1	52	24	m-w	Lubawka		
Lubomierz	m-w	228	18	35	12	93	33	39	2	46	15	m-w	Lubomierz		
Lwówek Śląski	m-w	962	54	94	74	393	11	16	1	15	13	m-w	Lwówek Śląski		
Mirsk	m-w	383	18	55	42	145	29	87	7	122	51	m-w	Mirsk		
Nowogrodziec	m-w	561	21	75	50	219	17	31	4	29	15	m-w	Nowogrodziec		
Pieńsk	m-w	476	21	54	34	233	31	58	5	61	19	m-w	Pieńsk		
Węgliniec	m-w	452	40	51	27	216	18	39	4	48	13	m-w	Węgliniec		
Wleń	m-w	246	13	37	17	90	15	42	3	31	10	m-w	Wleń		
Janowice Wielkie	w	283	21	53	32	78	12	18	3	40	9	m-w	Janowice Wielkie		
Jeżów Sudecki	w	359	16	90	34	111	19	28	-	22	16	w	Jeżów Sudecki		
Kamienna Góra	w	354	46	55	25	93	16	37	3	32	12	w	Kamienna Góra		
Marciszów	w	237	23	40	17	70	22	41	2	43	15	w	Marciszów		
Mysłakowice	w	572	18	82	62	218	18	30	3	18	11	w	Mysłakowice		
Olszyna	w	374	6	61	32	154	31	47	5	61	17	w	Olszyna		
Osiecznica	w	219	24	38	14	80	13	29	2	42	22	w	Osiecznica		
Podgórzyn	w	575	27	92	42	194	7	21	2	14	11	w	Podgórzyn		
Siekierczyn	w	214	10	19	22	162	52	78	7	35	22	w	Siekierczyn		
Stara Kamienica	w	296	16	75	27	106	4	19	2	25	5	w	Stara Kamienica		
Sulików	w	202	23	19	24	83	6	25	3	15	13	w	Sulików		
Zgorzelec	w	391	13	37	28	178	8	13	1	17	9	w	Zgorzelec		
WOJ.LEGNICKIE:					140								WOJ.LEGNICKIE:		
Jawor	m	1645	21	214	170	732	41	65	17	196	101	m	Jawor		
Złotoryja	m	1437	15	136	10	704	23	97	14	146	59	m	Złotoryja		
Mściwojów	w	161	23	31		47	4	8	-	17	9	w	Mściwojów		
WOJ.ZIELONOGÓRSKIE:					9								WOJ.ZIELONOGÓRSKIE:		
Gozdnica	m	141	6	24	7	70	3	7	-	7	4	m	Gozdnica		
Łęknica	m	447	-	7	6	357	22	3	2	28	7	m	Łęknica		
Przewóz	w	205	10	10	5	127	5	18	1	13	9	w	Przewóz		
Wymiarki	w	115	10	9	5	54	4	10	-	9	5	w	Wymiarki		

Tabl. 3.4.3. Pracujący według sekcji EKD w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Ogółem	Z tego w sekcjach		
			A+B	C+D+E+F	usługi rynkowe
NEISSE-NISA-NYSA		133215	2492	63245	32387
WOJ.JELENIOGÓRSKIE:					
Jelenia Góra	m	29419	175	10206	10108
Bolesławice	m	10651	74	4415	2945
Kamienna Góra	m	6821	57	3237	1801
Karpacz	m	1477	5	192	765
Kowary	m	3447	50	1927	353
Lubań	m	6354	17	2524	1858
Piechowice	m	2009	53	1361	292
Szklarska Poręba	m	1962	79	429	737
Świeradów Zdrój	m	1124	112	257	263
Wojciszów	m	708	22	404	109
Zawidów	m	839	-	415	272
Zgorzelec	m	8950	18	3101	3064
Bogatynia	m-w	14905	8	12165	1106
Gryfów Śląski	m-w	2122	16	1145	367
Leśna	m-w	1956	18	1399	206
Lubawka	m-w	1766	58	1157	251
Lubomierz	m-w	463	33	74	116
Lwówek Śląski	m-w	3823	128	1228	1041
Mirsk	m-w	1205	23	695	137
Nowogrodzice	m-w	2259	70	1382	403
Pieńsk	m-w	1501	92	906	282
Węgliniec	m-w	2286	235	766	994
Wleń	m-w	580	37	117	135
Janowice Wielkie	w	528	22	156	67
Jeżów Sudecki	w	502	36	262	79
Kamienna Góra	w	1123	67	670	130
Marciszów	w	819	10	446	198
Mysłakowice	w	2101	37	1427	356
Olszyna	w	1389	31	855	253
Osiecznica	w	921	160	529	77
Podgórzyn	w	1346	72	672	213
Siekierczyn	w	612	16	266	65
Stara Kamienica	w	508	31	253	108
Sulików	w	487	34	203	88
Zgorzelec	w	779	66	153	240
WOJ.LEGNICKIE:					
Jawor	m	6809	93	3481	1357
Złotoryja	m	5403	98	2550	987
Mściwojów	w	644	143	320	44
WOJ.ZIELONOGÓRSKIE:					
Gozdnica	m	901	10	688	94
Lęknica	m	676	-	252	280
Przewóz	w	286	87	42	79
Wymiarki	w	754	99	518	67

Tabl. 3.4.4. Zasoby mieszkaniowe, abonenci telefoniczni, drogi w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gminy	Zasoby mieszkaniowe			Abonenci telefonii przewodowej na 1000 ludności	Długość dróg gminnych i lokalnych miejskich w km na 100 km ²
		mieszkania	powierzchnia użytkowa mieszkań na osobę w m ²	liczba osób na 1 izbę		
POJ. JELENIOGÓRSKIE:		168254	19.2	0,91	157,4	49,4
Jeżów	m	30820	19,9	0,85	248,9	203,9
Jeżów	m	13702	17,7	0,92	138,0	171,0
Jeżów	m	7574	16,1	1,05	134,1	100,2
Jeżów	m	2072	23,5	0,75	339,9	142,3
Jeżów	m	4044	17,8	0,95	142,4	101,6
Jeżów	m	7727	18,1	0,91	184,8	117,9
Jeżów	m	2367	20,2	0,88	189,6	47,0
Jeżów	m	2730	21,0	0,84	186,7	68,9
Jeżów	m	1612	21,5	0,86	180,0	322,6
Jeżów	m	1340	17,8	0,99	46,5	31,1
Jeżów	m	1428	17,8	0,94	102,1	214,2
Jeżów	m	11360	18,2	0,91	274,3	365,7
Jeżów	m-w	8187	18,4	0,89	158,3	49,9
Jeżów	m-w	3475	20,6	0,88	186,6	42,0
Jeżów	m-w	3502	19,6	0,91	65,5	69,9
Jeżów	m-w	3998	18,8	0,97	68,1	26,1
Jeżów	m-w	1918	23,1	0,85	65,6	54,5
Jeżów	m-w	5579	20,0	0,91	147,9	26,2
Jeżów	m-w	3036	22,1	0,85	58,4	15,0
Jeżów	m-w	3717	19,4	0,91	40,6	87,9
Jeżów	m-w	2763	18,3	0,94	90,2	27,2
Jeżów	m-w	2869	19,1	0,89	106,1	19,8
Jeżów	m-w	1577	22,7	0,84	47,4	43,0
Jeżów	w	1245	19,9	0,97	140,1	242,7
Jeżów	w	1620	22,0	0,88	72,0	26,5
Jeżów	w	2356	18,2	1,07	36,7	43,0
Jeżów	w	1628	19,2	0,99	62,8	26,8
Jeżów	w	3192	19,5	0,96	108,4	86,8
Jeżów	w	2142	19,2	0,92	102,2	44,5
Jeżów	w	1531	19,6	0,94	31,5	11,7
Jeżów	w	2438	21,1	0,90	114,5	78,8
Jeżów	w	1345	21,2	0,83	59,2	70,6
Jeżów	w	1632	23,3	0,86	81,3	36,2
Jeżów	w	1811	22,7	0,81	39,4	25,2
Jeżów	w	2077	22,1	0,82	97,2	34,6
POJ. LEGNICKIE:						
Jeżów	m	7720	17,7	0,97	193,6	148,9
Jeżów	m	5287	16,4	1,01	192,0	87,0
Jeżów	w	1199	21,8	0,88	47,1	37,6
POJ. ZIELONOGÓRSKIE:						
Jeżów	m	1202	18,2	0,91	81,3	25,0
Jeżów	m	722	16,9	0,95	142,5	73,2
Jeżów	w	874	18,5	0,96	72,1	6,7
Jeżów	w	836	20,6	0,85	76,8	25,4

Tabl. 3.4.5. Obiekty noclegowe turystyki i ich wykorzystanie w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gmi- ny	Obiekty	Miejsca noclegowe	Korzystający z noclegów	
		stan w dniu 31 VII		ogółem	w tym zagranicą
NEISSE-NISA-NYSA		557	23640	463600	
WOJ.JELENIÓGÓRSKIE:					
Jelenia Góra	m	19	1446	54390	
Bolesławiec	m	6	300	20605	
Kamienna Góra	m	3	111	448	
Karpacz	m	180	6887	133580	
Kowary	m	7	362	5373	
Lubań	m	5	148	3349	
Piechowice	m	18	765	11091	
Szklarska Poręba	m	177	5920	94058	
Świeradów Zdrój	m	28	1479	42169	
Wojcieszów	m	3	117	1349	
Zawidów	m	-	-	-	
Zgorzelec	m	10	463	26989	
Bogatynia	m-w	3	431	8841	
Gryfów Śląski	m-w	3	38	68	
Leśna	m-w	4	309	5983	
Lubawka	m-w	8	427	2928	
Lubomierz	m-w	2	10	69	
Lwówek Śląski	m-w	4	135	559	
Mirsk	m-w	1	60	2182	
Nowogrodzic	m-w	-	-	-	
Pieńsk	m-w	-	-	-	
Węgliniec	m-w	2	210	199	
Wleń	m-w	2	67	1027	
Janowice Wielkie	w	6	101	342	
Jeżów Sudecki	w	-	-	-	
Kamienna Góra	w	2	49	627	
Marciszów	w	-	-	-	
Mysłakowice	w	6	262	6809	
Olszyna	w	7	680	5410	
Osiecznica	w	-	-	-	
Podgórzyn	w	45	2556	28693	
Siekierczyn	w	-	-	-	
Stara Kamienica	w	-	-	-	
Sulików	w	-	-	-	
Zgorzelec	w	3	215	3705	
WOJ.LEGNICKIE:					
Jawor	m	2	32	1326	
Złotoryja	m	1	60	1431	
Mściwojów	w	-	-	-	
WOJ.ZIELONOGÓRSKIE:					
Gozdnica	m	-	-	-	
Łęknica	m	-	-	-	
Przewóz	w	-	-	-	
Wymiarki	w	-	-	-	

Tabl. 3.4.6. Targowiska w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gminy	Targowiska stałe				Targowiska sezonowe	Roczne wpływy z opłaty targowej w tys. zł
		obiekty	powierzchnia w m ²	stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej			
				ogółem	w tym czynne codziennie		
POJ. JELENIOGÓRSKIE:		41	167894	5778	5427	21	15869,3
Jeżów Sudecki	m	5	30975	839	589	-	2482,6
Jeżów Sudecki	m	4	9806	420	420	1	105,3
Jeżów Sudecki	m	1	3671	22	-	10	2,3
Jeżów Sudecki	m	-	-	-	-	3	8,3
Jeżów Sudecki	m	1	1076	7	7	-	27,9
Jeżów Sudecki	m	1	6376	64	64	-	98,6
Jeżów Sudecki	m	-	-	-	-	-	-
Jeżów Sudecki	m	1	500	10	5	-	26,3
Jeżów Sudecki	m	-	-	-	-	-	-
Jeżów Sudecki	m	3	350	2	2	-	2,6
Jeżów Sudecki	m	-	-	-	-	-	-
Jeżów Sudecki	m	3	33363	1288	1288	-	2528,5
Jeżów Sudecki	m-w	3	12479	563	563	3	1879,9
Jeżów Sudecki	m-w	1	2250	1	-	-	8,9
Jeżów Sudecki	m-w	1	1200	12	-	-	9,6
Jeżów Sudecki	m-w	2	4588	5	1	-	16,4
Jeżów Sudecki	m-w	-	-	-	-	-	-
Jeżów Sudecki	m-w	1	2750	40	-	-	7,5
Jeżów Sudecki	m-w	1	3219	-	-	2	10,8
Jeżów Sudecki	m-w	1	230	6	6	-	2,2
Jeżów Sudecki	m-w	1	1660	11	1	-	5,7
Jeżów Sudecki	m-w	2	1185	11	4	-	13,7
Jeżów Sudecki	m-w	1	90	-	-	-	0,1
Jeżów Sudecki	w	-	-	-	-	-	-
Jeżów Sudecki	w	-	-	-	-	-	-
Jeżów Sudecki	w	-	-	-	-	1	2,9
Jeżów Sudecki	w	-	-	-	-	-	-
Jeżów Sudecki	w	1	1500	-	-	1	1,1
Jeżów Sudecki	w	1	1500	-	-	-	2,4
Jeżów Sudecki	w	-	-	-	-	-	-
Jeżów Sudecki	w	-	-	-	-	-	-
Jeżów Sudecki	w	-	-	-	-	-	-
Jeżów Sudecki	w	-	-	-	-	-	-
Jeżów Sudecki	w	-	-	-	-	-	-
Jeżów Sudecki	w	-	-	-	-	-	-
POJ. LEGNICKIE:							
Jeżów Sudecki	m	1	860	70	70	-	73,4
Jeżów Sudecki	m	1	2250	20	20	-	54,1
Jeżów Sudecki	w	-	-	-	-	-	-
Jeżów Sudecki	m	1	536	9	9	-	4,5
Jeżów Sudecki	m	2	37532	1790	1790	-	7382,2
Jeżów Sudecki	w	1	7948	588	588	-	1111,5
Jeżów Sudecki	w	-	-	-	-	-	-

Tabl. 3.4.7. Dochody budżetów gmin w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gminy	Dochody ogółem	W tym			
			podatki i opłaty lokalne	udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	subwencje ogólne	dotacje z budżetu państwa
w tys. zł						
NEISSE-NISA-NYSA		447085,4	95832,8	75960,3	104248,6	51300,4
WOJ.JELENIÓGÓRSKIE:						
Jelenia Góra	m	66558,5	13310,9	13487,5	14717,1	5133,4
Bolesławiec	m	30867,6	6432,0	5959,9	7411,8	2406,4
Kamienna Góra	m	15574,0	2217,5	2902,3	3896,2	2410,3
Karpacz	m	8581,7	1512,6	695,4	820,2	581,5
Kowary	m	9140,8	1883,8	1619,0	2062,8	837,8
Lubań	m	15380,4	3386,8	3089,5	4059,5	1383,4
Piechowice	m	6441,9	1241,9	930,4	1526,4	767,7
Szklarska Poręba	m	7310,4	1617,8	1006,9	1831,3	1035,7
Świeradów Zdrój	m	4457,9	709,1	591,7	810,1	572,6
Wojcieszów	m	3139,3	529,1	485,0	1051,0	733,7
Zawidów	m	3346,5	611,7	564,6	1508,6	245,5
Zgorzelec	m	24895,6	6569,6	4687,7	5892,0	1687,0
Bogatynia	m-w	50494,0	23360,8	9746,4	4983,2	3527,0
Gryfów Śląski	m-w	8863,9	935,6	1305,3	1877,3	924,9
Leśna	m-w	7282,5	1204,1	1322,0	2398,8	1040,6
Lubawka	m-w	8186,6	1137,1	1466,3	2835,3	1609,1
Lubomierz	m-w	4784,6	407,0	738,0	1912,9	1223,9
Lwówek Śląski	m-w	14620,3	2675,7	2300,6	3715,8	1288,1
Mirsk	m-w	7409,5	768,5	1109,6	2294,6	720,8
Nowogrodziec	m-w	10001,3	2354,9	1691,9	3287,9	1276,5
Pieńsk	m-w	5681,2	1234,8	1198,8	1908,1	748,6
Węgliniec	m-w	7952,0	990,3	1186,5	2200,9	2302,3
Wleń	m-w	4751,5	420,0	590,9	1453,6	1307,3
Janowice Wielkie	w	3556,3	413,4	480,5	1016,3	762,5
Jeżów Sudecki	w	4049,4	664,8	673,5	1076,0	865,0

Zbl. 3.4.7. Dochody budżetów gmin w 1996 roku (dok.)

Wyszczególnienie	Typ gminy	Dochody ogółem	W tym				Dochody własne budżetu gminy ogółem na 1 mieszkańca w zł
			podatki i opłaty lokalne	udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	subwencje ogólne	dotacje z budżetu państwa	
Łamienna Góra	w	6481,1	1321,3	893,3	1951,3	1131,1	268,48
Łarciszów	w	4722,7	661,8	582,5	1371,7	827,8	220,29
Łysakowice	w	8127,7	1673,3	1213,9	2189,8	1243,6	245,47
Łusznica	w	5166,1	675,1	812,0	1573,3	1135,9	175,89
Łódźgórzyń	w	7694,9	1197,7	679,4	1330,0	2161,9	387,72
Łekierczyn	w	8000,7	1480,4	938,4	1806,2	1091,3	441,38
Łara Kamienica	w	5142,1	678,8	549,4	1087,6	854,7	341,96
Łalików	w	3516,2	466,3	606,2	1243,3	627,8	153,45
Łorzelec	w	4537,8	759,1	680,9	1177,9	573,0	279,76
ŁOLEGNICKIE:	w	6045,9	1233,9	855,5	1778,7	653,5	262,95
Łowor							
Łotoryja	m	17790,5	3905,8	3659,9	4892,3	2243,5	253,32
Łściwojów	m	13222,9	2030,6	2575,0	3172,0	1343,9	281,62
ŁOZIELONOGÓRSKIE	w	4475,5	863,8	559,1	1042,8	778,6	302,81
Łozdnica							
Łknica	m	3115,5	913,5	441,4	909,1	195,1	430,12
Łzewóz	m	10364,4	680,8	286,9	746,2	250,0	3450,31
Łymiarki	w	3553,2	347,2	393,6	775,4	480,8	548,85
	w	1800,6	353,6	402,7	653,5	316,1	165,64

Tabl. 3.4.8. Wydatki budżetów gmin w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gminy	Wydatki ogółem w tys. zł	trans- port	rolnictwo	gospo- darke komu- nalną	gospo- darke miej- scowej w wy- chowa- nie nie- w kom- munitach	oświatę w wychowa- nie	kulturę i sztukę	ochronę zdrowia i opiekę społeczną	kulturę fizyczną i sport	Typ gminy	Wyszczególnienie
NEISSE-NISA-NYSA		452036,5	1,3	2,7	20,9	35,4		3,4	13,3	1,1		NEISSE-NISA-NYSA
WOJ.JELENIOGÓRSKIE:												WOJ.JELENIOGÓRSKIE:
Jelenia Góra	m	64957,2	-	0,3	24,4	38,1		2,2	9,1	0,9	m	Jelenia Góra
Bolesławiec	m	29989,4	-	-	27,0	36,0		3,5	11,7	1,6	m	Bolesławiec
Kamienna Góra	m	17221,0	-	0,0	33,3	35,9		3,4	14,2	1,2	m	Kamienna Góra
Karpacz	m	8148,5	-	-	20,0	16,8		1,4	6,3	1,0	m	Karpacz
Kowary	m	10509,1	-	-	42,5	26,2		1,3	11,3	1,6	m	Kowary
Lubań	m	15985,0	-	0,6	21,0	40,9		4,2	13,7	1,0	m	Lubań
Piechowice	m	6419,3	-	3,8	22,7	36,7		2,3	13,2	0,2	m	Piechowice
Szklarska Poręba	m	7239,6	-	0,0	18,8	42,5		1,6	17,5	0,7	m	Szklarska Poręba
Świeradów Zdrój	m	4359,3	-	0,0	30,1	23,7		3,6	16,6	0,1	m	Świeradów Zdrój
Wojcieszków	m	3181,0	-	2,6	13,4	38,9		2,1	25,1	1,4	m	Wojcieszków
Zawidów	m	3410,4	-	0,0	18,4	46,8		3,1	9,8	0,7	m	Zawidów
Zgorzelec	m	26064,5	-	0,0	19,9	36,6		3,4	14,3	2,5	m	Zgorzelec
Bogatynia	m-w	46054,4	3,1	0,1	6,1	40,9		6,1	16,2	1,6	m-w	Bogatynia
Gryfów Śląski	m-w	9351,7	0,3	4,2	41,4	25,8		2,7	10,3	0,6	m-w	Gryfów Śląski
Leśna	m-w	7304,1	1,9	0,9	23,6	40,9		2,4	13,1	0,7	m-w	Leśna
Lubawka	m-w	8230,8	2,8	0,8	8,1	34,3		2,2	22,6	2,7	m-w	Lubawka
Lubomierz	m-w	4660,5	0,9	10,3	4,0	38,6		3,2	22,9	0,0	m-w	Lubomierz
Lwówek Śląski	m-w	15577,3	2,3	4,3	31,8	32,5		3,3	9,5	1,2	m-w	Lwówek Śląski
Mirsk	m-w	8331,5	3,8	1,1	40,5	31,5		1,9	10,8	1,1	m-w	Mirsk
Nowogrodziec	m-w	10544,0	5,7	3,9	21,4	41,5		2,6	11,5	0,8	m-w	Nowogrodziec
Pieńsk	m-w	5559,4	2,4	1,0	8,8	48,2		4,2	16,1	0,9	m-w	Pieńsk
Węgliniec	m-w	7573,3	1,3	0,2	7,5	44,8		3,2	23,4	0,7	m-w	Węgliniec
Wleń	m-w	4740,8	1,3	1,1	7,2	36,3		3,4	22,6	-	m-w	Wleń
Janowice Wielkie	w	3548,0	0,4	2,7	22,8	27,4		1,5	19,3	0,5	w	Janowice Wielkie
Jeżów Sudecki	w	4054,3	2,5	11,5	10,4	33,7		2,7	17,7	0,9	w	Jeżów Sudecki
Kamienna Góra	w	6581,3	5,8	10,6	10,7	35,7		4,7	12,3	0,4	w	Kamienna Góra
Marciszów	w	4649,8	1,2	4,5	25,6	33,0		0,7	14,7	1,2	w	Marciszów
Mysłakowice	w	7696,5	1,7	11,8	11,0	38,5		3,2	17,1	0,7	w	Mysłakowice
Olszyna	w	5266,6	0,4	6,5	12,0	39,4		2,9	23,5	0,2	w	Olszyna
Osiecznica	w	8378,0	4,6	9,6	27,8	33,4		3,0	8,6	-	w	Osiecznica
Podgórzyn	w	8223,2	3,9	3,9	9,9	34,8		1,1	14,4	0,5	w	Podgórzyn
Siekierczyn	w	5247,5	1,6	39,6	1,7	25,0		2,4	13,0	1,1	w	Siekierczyn
Stara Kamienica	w	3523,0	7,6	1,3	6,4	37,5		1,3	17,7	0,7	w	Stara Kamienica
Sulików	w	4383,4	4,6	26,3	2,1	33,4		2,2	11,6	0,7	w	Sulików
Zgorzelec	w	6541,7	4,2	26,0	6,5	34,8		2,9	7,7	0,3	w	Zgorzelec
WOJ.LEGNICKIE:						33,3		7,1	17,8	1,3	m	WOJ.LEGNICKIE:
Jawor	m	18923,0	0,2	0,6	24,4	29,1		4,2	18,1	1,3	m	Jawor
Złotoryja	m	12868,9	-	-	26,5	33,6		3,3	8,7	0,6	w	Złotoryja
Mściwojów	w	4871,8	1,6	3,7	27,0	40,4						Mściwojów
WOJ.ZIELONOGÓRSKIE:						18,1		5,3	11,3	2,6	m	WOJ.ZIELONOGÓRSKIE:
Gozdnica	m	2999,6	-	0,1	13,2	28,0		4,3	2,4	1,2	m	Gozdnica
Łęknica	m	13857,1	-	-	29,8	40,7		1,5	8,8	0,7	w	Łęknica
Przewóz	w	3208,7	0,1	11,4	34,1			10,5	13,8	0,9	w	Przewóz
Wymiarki	w	1802,0	-	-	12,9							Wymiarki

Tabl. 3.4.9. Osobowy ruch graniczny według wybranych przejść granicznych w 1996 r.

Przejścia graniczne a - w tys. osób b - 1995 = 100	Rodzaj przejścia granicz- nego	Przekro- czenia granicy ogółem	Obywatele polscy		Cudzoziemcy	
			przekraczający granicę w kierunku			
			z Polski	do Polski	do Polski	z Polski razem
Łęknica	a drogowe	5163	390	364	2191	2218
	b	72,8	81,1	79,1	73,8	69,8
Zgorzelec	a kolejowe	257	89	71	43	54
	b	86,2	93,7	83,5	79,6	84,4
Zgorzelec	a drogowe	9362	2233	1986	2536	2607
	b	63,3	66,1	63,8	62,5	61,3
Sieniawka	a drogowe	9467	215	210	4611	4431
	b	115,9	113,2	108,2	118,2	114,1
Miłoszów	a drogowe	789	391	390	4	4
	b	x	x	x	x	x
Porajów-Hradec	a drogowe	2665	40	39	1364	1222
	b	111,8	250,0	243,8	115,5	104,4
Zawidów	a drogowe	3464	599	588	1125	1152
	b	171,8	226,9	222,7	151,6	154,4
Jakuszyce	a drogowe	4126	562	522	1505	1537
	b	109,2	134,4	133,8	102,0	102,7
Przełęcz Okraj	a drogowe	770	196	192	185	197
	b	185,5	236,1	234,1	148,0	157,6
Lubawka	a drogowe	2416	670	638	553	555
	b	168,6	190,9	187,6	148,7	150,0
Porajów - Zittau	a drogowe	4309	45	48	2249	1967
	b	1008	136,4	102,1	101,3	99,6
Jędrzychowice	a drogowe	2799	649	662	862	626
	b	926,8	618,1	668,7	20x	13x
Krzewina - Zgorzelec	a drogowe	164	13	14	69	68
	b	142,6	185,7	200,0	135,3	136,0
Przewóz	a drogowe	4182	212	214	1878	1878
	b	176,4	133,3	130,5	186,3	180,6

Tabl. 3.4.10. Wydatki poniesione przez cudzoziemców zmotoryzowanych w 1996 r.
wg wybranych przejść granicznych

Wyszczególnienie	Zgorzelec		Jakuszyce	
	w tysiącach złotych	w %	w tysiącach złotych	w %
WYDATKI OGÓŁEM	331967,9	100,0	81381,5	100
Wyroby żywnościowe	25561,5	7,7	8707,8	10,7
Mięso i wyroby mięsne	995,9	0,3	.	.
Przetwory mleczne i jaja	995,9	0,3	.	.
Wyroby tytoniowe	15602,5	4,7	5127,0	6,3
Wyroby cukiernicze	.	.	1139,3	1,4
Warzywa i owoce	.	.	976,6	1,2
Pozostałe tow. żywnościowe	7967,2	2,4	1464,9	1,8
Wyroby nieżywnościowe	116852,7	35,2	59164,4	72,7
Odzież	14606,6	4,4	20752,3	25,5
Wyroby włókiennicze	663,9	0,2	.	.
Obuwie	3651,6	1,1	5778,1	7,1
Paliwo	33860,7	10,2	12370,0	15,2
Meble	.	.	5208,4	6,4
Pozostałe towary nieżywnościowe	64069,9	19,3	15055,6	18,5
Pozostałe wydatki związane z pobytem w Polsce	189553,7	57,1	13509,3	16,6
w tym na opłacenie:				
noclegu	26557,4	8,0	3824,9	4,7
usług gastronomicznych	38176,3	11,5	5208,4	6,4

Tabl. 3.4.11. Samochody osobowe i autobusy odprawione w ruchu granicznym w 1996 r.

Przejścia graniczne a - w tys. b - 1995 = 100		Pojazdy				
		ogółem	obywateli polskich		cudzoziemców	
			przekraczających granicę w kierunku			
			z Polski	do Polski	do Polski	z Polski
					razem	
Łęknica	a	1988,8	141,2	128,5	835,0	884,1
	b	80,7	73,5	68,5	80,7	84,2
Zgorzelec	a	2922,7	688,1	607,6	803,7	823,3
	b	60,5	64,0	63,0	59,5	57,2
Sieniawka	a	2430,8	85,3	84,2	1152,1	1109,2
	b	121,2	116,5	119,3	123,6	119,2
Porajów - Zittau	a	1590,0	14,7	15,6	791,5	768,2
	b	107,3	136,1	104,0	103,5	111,1
Jędrzychowice	a	917,1	196,1	200,5	279,1	241,4
	b	x	x	x	x	x
Przewóz	a	1722,3	85,9	88,9	776,9	770,6
	b	169,9	141,3	140,2	178,5	169,6
Porajów - Hradek	a	1099,0	13,7	12,9	544,0	528,4
	b	115,4	217,5	215,0	115,6	112,5
Zawidów	a	853,4	124,3	121,0	300,5	307,6
	b	151,6	184,1	184,2	140,0	142,9
Jakuszyce	a	1297,2	180,5	167,8	468,9	480,0
	b	110,5	131,0	134,1	104,1	104,3
Przełęcz Okraj	a	231,1	56,0	54,8	58,0	62,3
	b	185,2	242,4	243,6	147,2	156,5
Lubawka	a	763,9	208,3	199,4	177,5	178,7
	b	185,9	217,4	214,9	158,2	162,3

Euroregion
GLACENSIS

3.5. Euroregion „Glacensis”

Początki stopniowej instytucjonalizacji współpracy transgranicznej w tym regionie Sudetów Środkowych i Wschodnich sięgają pierwszych miesięcy 1992 roku. Po wstępnych rozmowach przedstawicieli społeczności lokalnych, 18 września 1992 roku w Wałbrzychu podpisana została przez przedstawicieli 21 gmin województw wałbrzyskiego i opolskiego oraz przedstawicieli miast i powiatów z północno-wschodnich Czech umowa o współpracy pn. *„Porozumienie o ponadgranicznej współpracy wzajemnej oraz o utworzeniu Ponadgranicznego Związku Miast i Gmin Czechy-Polska”* [Skrzydło 1994, s. 4].

W Porozumieniu za główny cel współpracy uznano koordynację działań na rzecz rozwoju gospodarczego, kulturalnego i społecznego obszarów przygranicznych rejonu Sudetów Środkowych i Wschodnich oraz wspólne rozwiązywanie występujących na tym obszarze problemów ekologicznych.

Nieco inne podejście niż w typowych procesach „euroregionalizacji” współpracy transgranicznej obserwuje się w latach 1993-94 w części „rdzennej” regionu sudeckiego. Współpraca gmin pogranicza polsko-czeskiego Ziemi Kłodzkiej przybrała formę współdziałania w ramach powołanego formalnie na konferencji roboczej w Nowej Rudzie 29 marca 1994 roku **Stalego Regionu Współpracy Polsko-Czeskiej** [Skrzydło 1994, s. 4]. Do roku 1994 przedstawiciele samorządów regionu akcentowali swoje odmienne podejście do kwestii współpracy transgranicznej w porównaniu ze współdziałaniem w ramach euroregionów. Współpraca miała polegać na specyfikacji dziedzin i form współpracy przygranicznej z jednoczesnym określeniem ich realizatorów i terminów wykonania, z pominięciem zbędnej instytucjonalizacji.

Od 1994 roku w kręgach samorządowych strony czeskiej i polskiej rozważana była koncepcja utworzenia **Euroregionu „Glacensis”** [Skrzydło 1996]. Proponowana nazwa ma historyczny rodowód i wywodzi się ze średniowiecznego łacińskiego określenia Kotliny Kłodzkiej. Została ona uznana za właściwą dla przyszłego związku ponadgranicznego jednostek samorządowych Północnych Czech, Mo-

raw i Kotliny Kłodzkiej. 30 maja 1994 roku Sejmik Samorządowy Gmin Województwa Wałbrzyskiego podjął uchwałę w sprawie wystąpienia do rządu o zgodę na utworzenie Euroregionu. W dniu 16 stycznia 1996 roku w czeskim Rychnovie nad Kneznou starostowie czeskich samorządów lokalnych z Nachodu, Rychnova, Šumperka, Usti nad Orlicí, Trutnova, Orlické Záhoří, Polic nad Metují oraz prezydent Hradec Králové złożyli deklarację o przystąpieniu do tworzącego się Euroregionu „Glacensis”, podpisując umowę o utworzeniu *Regionalnego Stowarzyszenia do Spraw Współpracy Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej* [Borys Panasiewicz 1996, s. 35-36].

Finalizacja działań związanych z utworzeniem euroregionu miała miejsce 5 grudnia 1996 roku w Hradec Králové. Między Stowarzyszeniem Gmin Ziemi Kłodzkiej i Regionalnym Stowarzyszeniem do Spraw Współpracy Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej podpisano umowę [Aneks 28] o utworzeniu Euroregionu Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej „Euroregion Glacensis”.

Organami Euroregionu są (rys. 6):

- * Rada Euroregionu licząca 6 osób (po 3 ze strony polskiej i czeskiej); Rada wybiera ze swego grona Przewodniczącego;
- * Komisja Rewizyjna, w skład której wchodzi 4 osoby delegowane przez Radę (po 2 osoby ze strony czeskiej i polskiej);
- * Sekretariat, w skład którego wchodzi 2 osoby (Sekretarze);
- * grupy robocze powoływane przez Radę.

Stowarzyszenie Gmin Ziemi
Kłodzkiej z siedzibą
w Kłodzku

Regionalne Stowarzyszenie do
Spraw Współpracy Pogranicza
Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej
z Siedzibą w Rychnovie n.Kn.

RADA EUROREGIONU

(po trzy osoby z każdej ze stron)

KOMISJA REWIZYJNA

Przewodniczący

SEKRETARIAT EUROREGIONU

(2 sekretarzy)

Urząd Sekretariatu

Urząd Sekretariatu

GRUPY ROBOCZE

Rys. 6. Schemat organizacyjny Euroregionu „Glacensis”

Siedzibą Euroregionu jest Rychnov nad Kněžnou po stronie czeskiej i Kłodzko po stronie polskiej.

Zgodnie ze statutem Euroregionu [Aneks 18] popiera on na terenach przygranicznych rozwój przede wszystkim w następujących dziedzinach działalności:

- współpracę w planowaniu przestrzennym,
- ochronę i poprawę stanu środowiska naturalnego,
- współpracę w sferze gospodarczej i handlowej,
- budowę i adaptację infrastruktury technicznej,
- współpracę przy likwidowaniu pożarów i kataklizmów,
- współpracę w rozwoju turystyki przygranicznej i współpracę z organami rządowymi przy budowie nowych przejść granicznych,
- wymianę kulturalną i troskę o wspólne dziedzictwo kultury,
- współpracę w sferze humanitarnej, socjalnej i zapewnienia bezpieczeństwa dla obywateli,
- współpracę Górskich Ochotniczych Pogotowi Ratunkowych,
- współpracę w dziedzinie szkolnictwa, młodzieży i wychowania fizycznego.

Euroregion wspiera także:

- interesy miast i gmin, jak również działania stowarzyszeń, organizacji i osób fizycznych, odpowiadających rozwojowym celom regionu,
- działania, które prowadzą do przystąpienia Republiki Czeskiej i Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej,
- zawieranie umów międzynarodowych, które prowadzą do rozwoju współpracy transgranicznej.

Euroregion „Glacensis” obejmuje po stronie polskiej 17 gmin z województwa wałbrzyskiego. Powierzchnia polskiej części Euroregionu wynosi 1902 km² i zamieszkuje ją 199 tys. osób.

Po stronie czeskiej w skład Euroregionu wchodzi 7 powiatów liczących 260 tys. mieszkańców (niestety, brak danych o ich powierzchni).

Łącznie Euroregion liczy prawie 450 tys. mieszkańców, a jego obszar przedstawia mapa 7.

EUROREGION GLACENSIS
Mapa 7

Łódź

miasto województwa łódzkiego

powiaty województwa łódzkiego

powiaty województwa łódzkiego

powiaty województwa łódzkiego

powiaty województwa łódzkiego

powiaty województwa łódzkiego

powiaty województwa łódzkiego

Łódź, miasto województwa łódzkiego, powiat łódzki

Łódź, miasto województwa łódzkiego

Łódź, miasto województwa łódzkiego, powiat łódzki

Łódź, miasto województwa łódzkiego, powiat łódzki

Łódź, miasto województwa łódzkiego, powiat łódzki

Łódź, miasto województwa łódzkiego, powiat łódzki

Łódź, miasto województwa łódzkiego, powiat łódzki

Znaczną część tego obszaru zajmują atrakcyjne górskie i podgórskie tereny o dogodnych dla uprawiania turystyki warunkach (*Góry Stołowe i Broumowske steny* oraz *Góry Orlickie (Orlické hory)*, *Bystrzyckie*, *Złote*, *Bardzkie* i *Masyw Śnieżnika (Kralický Sněžník)*). Podstawą gospodarki po stronie czeskiej jest przemysł maszynowy, włókienniczy, spożywczy i drzewny, w rejonach górskich turystyka, a po stronie polskiej - obsługa ruchu turystycznego i usługi uzdrowiskowe przy mniejszym niż po stronie czeskiej znaczeniu przemysłu.

Od kilku lat wydawana jest dwujęzyczna gazeta „Ziemia Kłodzka (Od Kładskeho Pomezi)”.

Podstawowe dane statystyczne charakteryzujące polską część Euroregionu „Glacensis” prezentują tablice 3.5.1-3.5.11.

Tabl. 3.5.1. Ludność w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gmi- ny	Ludność		Ko- bie- ty na 100 męż- czyzn	Ludność w wieku		w wieku produk- cyjnym na 100 osób w wieku produk- cyjnym	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji	Typ gmi- ny	Wyszczególnienie
		ogółem	na 1 km ²		przed- produk- cyjnym	produk- cyjnym							
GLACENSIS		199458	104,9	107,3	51438	118042	69	9,8	10,9	-1,1	-306		GLACENSIS
WOJ.WAŁBRZYSKIE:													WOJ.WAŁBRZYSKIE:
Duszniki Zdrój	m	5649	253,5	113,5	1349	3471	63	9,4	11,7	-2,3	16	m	Duszniki Zdrój
Kłodzko	m	30724	1229,0	110,7	7226	19043	61	8,1	10,8	-2,8	-64	m	Kłodzko
Kudowa Zdrój	m	10819	318,3	112,5	2938	6426	68	9,9	8,8	1,1	-21	m	Kudowa Zdrój
Nowa Ruda	m	27054	730,4	106,8	6746	16471	64	9,3	9,6	-0,4	-62	m	Nowa Ruda
Polanica Zdrój	m	7490	435,0	118,8	1690	4513	66	6,4	10,6	-4,2	-21	m	Polanica Zdrój
Bardo	m-w	6119	83,4	110,5	1624	3462	77	9,9	16,1	-6,2	-30	m-w	Bardo
Bystrzyca Kłodzka	m-w	21703	64,1	106,7	5626	12828	69	9,9	10,6	-0,6	-37	m-w	Bystrzyca Kłodzka
Lądek Zdrój	m-w	9643	82,1	110,6	2396	5781	67	8,6	11,1	-2,6	-6	m-w	Lądek Zdrój
Międzylesie	m-w	8111	42,9	100,6	2250	4612	76	13,7	13,9	-0,2	-45	m-w	Międzylesie
Radków	m-w	10287	73,5	100,9	2913	5766	78	11,9	13,0	-1,1	-22	m-w	Radków
Stronie Śląskie	m-w	8977	61,7	104,3	2244	5362	67	11,2	8,5	2,7	-1	m-w	Stronie Śląskie
Szczytna	m-w	7959	59,8	104,6	2132	4793	66	7,3	9,2	-1,9	3	m-w	Szczytna
Złoty Stok	m-w	5182	68,5	105,0	1456	2946	76	10,6	9,7	0,9	4	m-w	Złoty Stok
Kłodzko	w	18315	72,6	105,1	4883	10406	76	9,8	11,5	-1,7	27	w	Kłodzko
Lewin Kłodzki	w	2155	41,3	119,7	559	1244	73	12,1	12,1	-	6	w	Lewin Kłodzki
Nowa Ruda	w	13414	96,0	101,7	3728	7583	77	11,8	11,9	-0,1	-32	w	Nowa Ruda
Stoszowice	w	5857	53,3	103,7	1678	3335	76	11,8	10,3	1,5	-21	w	Stoszowice

Tabl. 3.5.2. Jednostki gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON według sekcji w 1996 roku
 Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Ogółem				w tym					usługi nieryn-kowe	Typ gmi-ny	Wyszczególnienie
			A+B	C+D+E	F	G	H	I	J	K			
GLACENSIS		10246	452	1151	685	4779	551	695	114	838	523		GLACENSIS
WOJ.WAŁBRZYSKIE:													WOJ.WAŁBRZYSKIE:
Duszniki Zdrój	m	288	9	10	22	114	38	23	3	33	11	m	Duszniki Zdrój
Kłodzko	m	2650	14	234	189	1501	66	141	36	246	124	m	Kłodzko
Kudowa Zdrój	m	625	8	47	37	318	54	53	11	34	38	m	Kudowa Zdrój
Nowa Ruda	m	1281	24	156	74	643	60	82	11	142	43	m	Nowa Ruda
Polanica Zdrój	m	504	10	50	42	194	59	39	5	32	38	m	Polanica Zdrój
Bardo	m-w	260	21	23	14	111	20	18	1	25	15	m-w	Bardo
Bystrzyca Kłodzka	m-w	1095	68	136	83	458	44	90	14	73	70	m-w	Bystrzyca Kłodzka
Lądek Zdrój	m-w	559	31	56	57	216	43	41	7	45	35	m-w	Lądek Zdrój
Międzylesie	m-w	286	25	36	23	118	9	16	5	23	15	m-w	Międzylesie
Radków	m-w	362	17	37	15	174	26	26	3	32	16	m-w	Radków
Stronie Śląskie	m-w	437	51	38	22	198	26	24	2	31	22	m-w	Stronie Śląskie
Szczytna	m-w	331	26	58	17	128	17	21	7	24	19	m-w	Szczytna
Złoty Stok	m-w	277	28	49	18	107	11	7	2	32	14	m-w	Złoty Stok
Kłodzko	w	595	53	125	31	240	24	48	6	22	19	w	Kłodzko
Lewin Kłodzki	w	88	6	10	4	30	17	7	-	5	4	w	Lewin Kłodzki
Nowa Ruda	w	350	44	39	22	135	16	40	1	20	24	w	Nowa Ruda
Stoszowice	w	258	17	47	15	94	21	19	-	19	16	w	Stoszowice

Tabl. 3.1.5. Pracujący według sekcji EKD w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Ogółem	Z tego w sekcjach		
			A+B	C+D+E+F	usługi ryn-kowe
GLACENSIS		42464	1063	17622	9729
WOJ.WALBRZYSKIE:					
Duszniki Zdrój	m	2091	14	775	461
Kłodzko	m	8689	9	2494	3222
Kudowa Zdrój	m	2444	4	611	681
Nowa Ruda	m	7479	34	4301	1460
Polanica Zdrój	m	1844	19	322	428
Bardo	m-w	1206	78	580	164
Bystrzyca Kłodzka	m-w	4641	220	1913	1053
Lądek Zdrój	m-w	1871	8	462	346
Międzylesie	m-w	1097	101	266	391
Radków	m-w	1657	74	846	311
Stronie Śląskie	m-w	2884	174	1585	211
Szczytna	m-w	1351	52	786	186
Złoty Stok	m-w	1100	18	746	114
Kłodzko	w	1866	99	996	354
Lewin Kłodzki	w	213	4	7	124
Nowa Ruda	w	1459	96	757	70
Stoszowice	w	572	59	175	153

Tabl. 3.5.4. Zasoby mieszkaniowe, abonenci telefoniczni, drogi w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Zasoby mieszkaniowe			Abonenci telefonii przewo- dowej na 1000 ludności
		mieszka- nia	powierz- chnia użytkowa mieszka- nia na osobę w m ²	liczba osób na 1 izbę	
GLACENSIS		60608	18,9	0,97	132,6
WOJ.WALBRZYSKIE:					
Duszniki Zdrój	m	2061	18,6	0,92	220,0
Kłodzko	m	9937	18,7	0,93	197,6
Kudowa Zdrój	m	3447	17,4	0,99	158,5

Tabl. 3.5.4. Zasoby mieszkaniowe, abonenci telefoniczni, drogi w 1996 roku (dok.)
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Zasoby mieszkaniowe			Abonenci telefonii przewodowej na 1000 ludności	Długość dróg gminnych i lokalnych miejskich w km na 100 km ²
		mieszkania	powierzchnia użytkowa mieszkań na osobę w m ²	liczba osób na 1 izbę		
Wawa Ruda	m	8929	17,7	0,97	171,5	167,4
Manica Zdrój	m	2354	19,9	0,87	199,9	278,7
Wądro	m-w	1700	21,2	0,90	75,0	27,2
Wądro	m-w	6439	18,9	0,99	158,5	8,0
Wądro	m-w	3167	19,2	0,93	184,7	25,6
Wądro	m-w	2382	20,8	0,99	60,0	22,7
Wądro	m-w	2749	18,2	1,07	50,8	19,3
Wądro	m-w	2427	18,9	0,93	76,5	6,9
Wądro	m-w	2153	17,9	1,03	144,4	40,6
Wądro	m-w	1518	20,2	0,97	102,7	17,2
Wądro	w	5108	18,2	1,04	67,4	16,3
Wądro	w	636	18,6	1,03	111,8	46,0
Wądro	w	4034	19,4	0,99	45,8	96,7
Wądro	w	1567	23,2	0,93	23,4	21,9

Tabl. 3.5.5. Obiekty noclegowe turystyki i ich wykorzystanie w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gmi- ny	Obiekty	Miejsca noclegowe	Korzystający z noclegów	
				ogółem	w tym turyści zagraniczni
		stan w dniu 31 VII			
WAWA RUDA		182	13306	222533	14586
Wądro	m	18	1554	25167	502
Wądro	m	7	669	16810	1874
Wądro	m	22	1736	44982	3689
Wądro	m	3	299	4835	935
Wądro	m	17	1947	35045	4480
Wądro	m-w	3	116	1707	223
Wądro	m-w	22	1595	25322	626
Wądro	m-w	16	1073	13862	267
Wądro	m-w	6	402	4976	237
Wądro	m-w	20	1230	18136	1140
Wądro	m-w	12	486	6098	27
Wądro	m-w	10	737	10149	295
Wądro	m-w	3	107	1157	7
Wądro	w	1	121	1234	-
Wądro	w	9	658	7651	106
Wądro	w	8	362	2647	178
Wądro	w	5	214	2755	-

Tabl. 3.5.6. Targowiska w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi- ny	Targowiska stałe				Targo- wiska sezon- owe
		obie- kty	powierz- chnia w m ²	stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej		
				ogółem	w tym czynne codzien- nie	
GLACENSIS		21	34458	1014	940	1
WOJ.WAŁBRZYSKIE:						
Duszniki Zdrój	m	1	419	5	5	-
Kłodzko	m	2	12451	497	497	-
Kudowa Zdrój	m	4	9237	281	276	-
Nowa Ruda	m	2	3775	108	108	-
Polanica Zdrój	m	1	446	8	-	-
Bardo	m-w	1	764	3	3	-
Bystrzyca Kłodzka	m-w	1	2744	43	43	-
Lądek Zdrój	m-w	1	1300	54	-	-
Międzylesie	m-w	1	420	5	1	-
Radków	m-w	4	314	1	1	-
Stronie Śląskie	m-w	1	1928	6	6	-
Szczytna	m-w	-	-	-	-	-
Złoty Stok	m-w	1	600	-	-	1
Kłodzko	w	-	-	-	-	-
Lewin Kłodzki	w	1	60	3	-	-
Nowa Ruda	w	-	-	-	-	-
Stoszowice	w	-	-	-	-	-

Tabl. 3.5.7. Dochody budżetów gmin w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gminy	Dochody ogółem	W tym				Dochody własne budżetu gminy ogółem na 1 mieszkańca w zł
			podatki i opłaty lokalne	udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	subwencje ogólne	dotacje z budżetu państwa	
SLACENSIS		145078,0	23844,3	24675,7	38450,6	22417,7	277,76
WOJ. WĄLBRSZYSKIE:							
Buszyniki Zdrój	m	5257,3	1089,4	723,5	926,3	959,9	406,61
Kłodzko	m	23157,5	3708,6	3942,0	4661,0	1954,3	376,27
Łączowa Zdrój	m	9215,2	1460,1	1309,7	1805,0	1336,2	423,36
Łowia Ruda	m	17187,6	2801,2	3454,1	4237,5	2252,9	252,64
Polanica Zdrój	m	7958,6	1181,2	910,9	1068,4	1554,0	588,48
Wardów	m-w	5050,7	1083,8	753,4	1011,6	1398,7	292,44
Wysrzyca Kłodzka	m-w	14190,6	2324,0	2684,7	3810,0	2161,9	233,88
Wądek Zdrój	m-w	6715,3	1035,5	1161,6	1831,1	1318,7	247,66
Włodzisław	m-w	5188,5	788,3	968,8	2106,1	680,1	177,17
Włodków	m-w	7472,4	1145,8	1231,9	2612,5	953,2	247,72
Wronie Śląskie	m-w	6855,8	1175,8	1136,8	1354,3	1539,2	271,60
Wąsoszyna	m-w	5287,1	843,3	957,7	1481,6	1330,3	163,85
Wąsosz Stok	m-w	4147,7	918,0	616,1	1334,6	706,3	287,47
Kłodzko	w	12231,5	1959,8	2187,0	4437,8	2449,2	168,07
Węwin Kłodzki	w	2704,4	294,5	260,4	478,8	407,6	416,46
Łowia Ruda	w	8345,5	1047,7	1686,9	3788,9	1042,7	136,28
Łoszowice	w	4112,3	987,3	690,4	1505,2	372,7	241,61

Tabl. 3.5.8. Wydatki budżetów gmin w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gminy	Wydatki ogółem w tys. zł	transport	rolnictwo	gospodarkę komunalną	wzrost i rozwój	oświatę i wychowanie	kulturę i sztukę	ochronę zdrowia i opiekę społeczną	kulturę fizyczną i sport	Typ gminy	Wyszczególnienie
GLACENSIS		152808,5	0,8	2,2	23,2		32,8	4,1	12,2	1,8		GLACENSIS
WOJ.WALBRZYSKIE:												WOJ.WALBRZYSKIE:
Duszniki Zdrój	m	5226,1	3,1	-	35,2	22,6	3,2	11,4	3,8	m		Duszniki Zdrój
Kłodzko	m	22551,8	-	-	16,0	27,5	6,2	14,5	1,3	m		Kłodzko
Kudowa Zdrój	m	11441,2	-	0,2	40,0	21,4	2,3	13,1	0,8	m		Kudowa Zdrój
Nowa Ruda	m	17604,3	-	0,0	35,4	30,4	6,2	10,4	6,0	m		Nowa Ruda
Polanica Zdrój	m	7955,7	-	-	25,8	48,2	4,1	7,0	0,2	m		Polanica Zdrój
Bardo	m-w	5334,7	1,0	5,9	21,6	29,7	3,8	15,9	0,3	m-w		Bardo
Bystrzyca Kłodzka	m-w	14948,7	0,1	5,9	10,7	35,0	4,9	16,0	1,3	m-w		Bystrzyca Kłodzka
Łądek Zdrój	m-w	8151,1	-	0,1	42,1	26,0	2,6	7,7	1,0	m-w		Łądek Zdrój
Międzylesie	m-w	5227,2	3,6	0,5	9,9	51,0	5,0	10,4	2,1	m-w		Międzylesie
Radków	m-w	7157,7	1,1	1,1	15,7	36,3	2,9	11,8	2,5	m-w		Radków
Stronie Śląskie	m-w	6567,8	9,7	0,2	10,5	26,8	1,5	15,2	1,1	m-w		Stronie Śląskie
Szczytna	m-w	6692,2	0,4	2,7	35,7	25,4	1,8	14,3	0,4	m-w		Szczytna
Złoty Stok	m-w	3938,2	0,1	0,4	17,5	39,6	3,4	12,9	0,2	m-w		Złoty Stok
Kłodzko	w	15045,6	-	4,9	28,9	36,2	3,3	10,8	0,7	w		Kłodzko
Lewin Kłodzki	w	2771,4	1,0	31,9	2,3	25,3	1,2	8,8	0,8	w		Lewin Kłodzki
Nowa Ruda	w	8139,2	-	2,5	7,6	47,0	4,0	11,5	2,9	w		Nowa Ruda
Stoszowice	w	4055,6	2,2	0,8	11,3	45,3	6,0	8,6	1,3	w		Stoszowice

Tabl. 3.5.9. Osobowy ruch graniczny według wybranych przejść granicznych w 1996 r.

Przejścia graniczne a - w tys. osób b - 1995 = 100	Rodzaj przejścia granicz- nego	Przekro- czenia granicy ogółem	Obywatele polscy		Cudzoziemcy		
			przekraczający granicę w kierunku				z Polski
			z Polski	do Polski	do Polski		razem
Mostowice	a	drogowe	17	7	7	2	1
	b		x	x	x	x	x
Niemojów	a	drogowe	12	4	4	2	2
	b		x	x	x	x	x
Lutynia	a	drogowe	13	6	6	1	0
	b		x	x	x	x	x
Złoty Stok	a	drogowe	16	7	7	1	1
	b		x	x	x	x	x
Tłumaczów	a	drogowe	2408	685	655	559	509
	b		168,6	223,9	216,2	126,5	135,0
Kudowa Słone	a	drogowe	8120	2093	1950	2031	2046
	b		111,2	120,8	117,6	102,5	106,2
Boboszków	a	drogowe	2082	426	405	634	617
	b		73,3	77,6	76,7	71,0	71,0
Międzylesie	a	kolejowe	282	78	77	65	62
	b		67,1	72,2	66,4	65,0	64,6

Tabl. 3.5.10. Wydatki poniesione przez cudzoziemców zmotoryzowanych w 1996 r.
wg wybranych przejść granicznych

Wyszczególnienie	Kudowa Ślone	
	w tysiącach złotych	w %
WYDATKI OGÓŁEM	61314,8	100,0
Towary żywnościowe	12998,7	21,2
Towary cukiernicze	429,2	0,7
Towary tytoniowe	7235,1	11,8
Warzywa i owoce	2146,0	3,5
Pozostałe towary żywnościowe	3188,4	5,2
Towary nieżywnościowe	47273,7	77,1
Mebel	5089,1	8,3
Odzież	4905,2	8,0
Obuwie	3004,4	4,9
Paliwo	17597,4	28,7
Pozostałe towary nieżywnościowe	16677,6	27,2
Pozostałe wydatki związane z pobytem w Polsce	1042,4	1,7
w tym na opłacenie:		
pociągu	61,3	0,1
usług gastronomicznych	674,5	1,1

Tabl. 3.5.11. Samochody osobowe i autobusy odprawione w ruchu granicznym w 1995

Przejścia graniczne a - w tys. b - 1995 = 100		Pojazdy					
		ogółem	obywateli polskich		cudzoziemców		
			przekraczających granicę w kierunku				z Polski
			z Polski	do Polski	do Polski	razem	
Tłumaczów	a	730,4	204,3	200,1	169,8	156,2	
	b	172,3	216,9	211,9	137,8	139,2	
Kudowa Słone	a	1903,8	433,1	411,9	542,2	516,6	
	b	99,4	106,7	98,4	94,7	99,6	
Boboszów	a	637,8	139,6	127,1	186,9	184,2	
	b	71,9	75,5	72,9	69,8	70,9	

Euroregion
PRADZIAD

Table 1

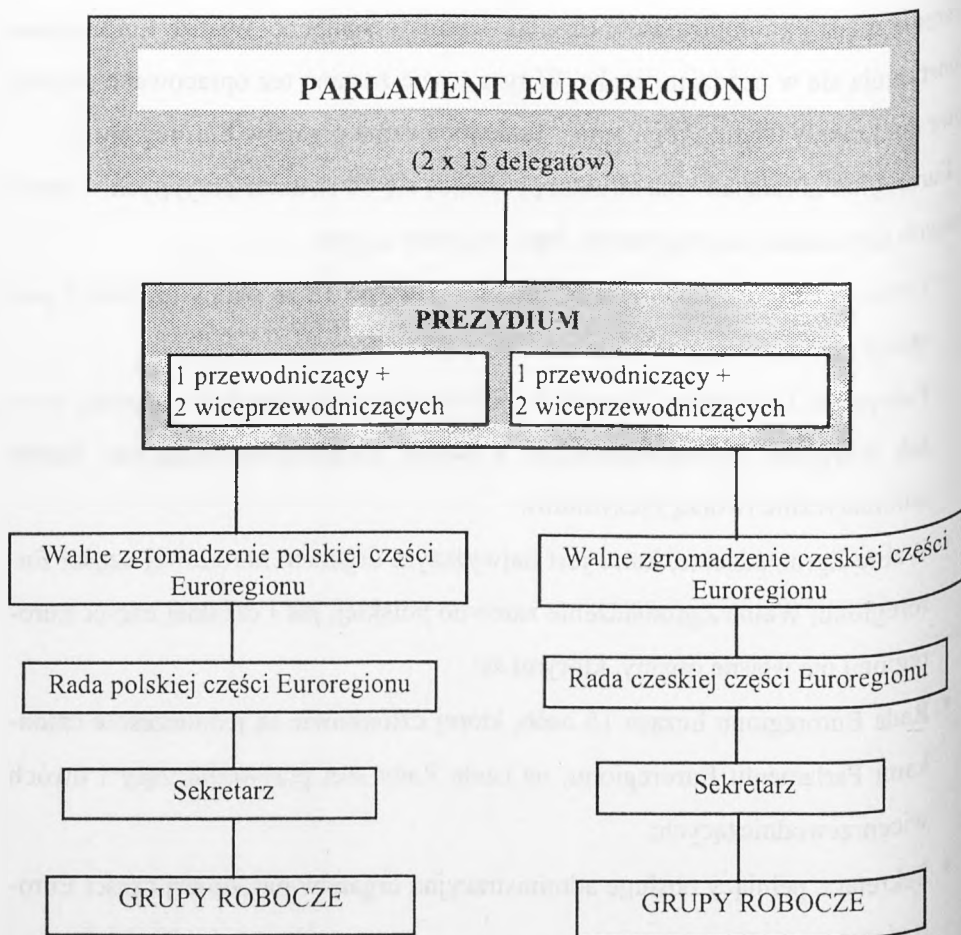
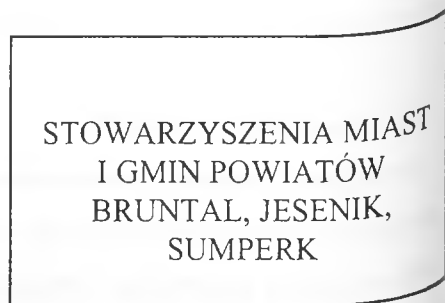
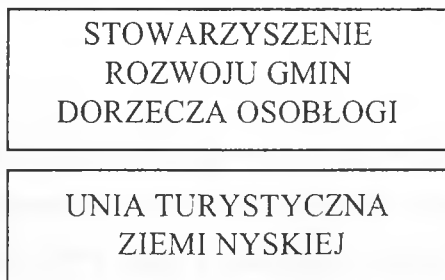
Production, million tons		1955-1956				1956-1957
a - 1955		b - 1955 - 1956				
Production						
		1955	1956	1957	1958	
Kudarc	4	100	100.7	101.4	102.1	51.5
Yuzovka	2	100	100.4	101.1	101.8	4.0
Donetsk	2	100	100.4	101.1	101.8	4.0
		100	100.7	101.4	102.1	

3.6. Euroregion „Pradziad”

Euroregion „Pradziad” jest aktualnie najmłodszym euroregionem spośród już funkcjonujących na granicach Polski. Umowa ramowa [Aneks 26] o utworzeniu polsko-czeskiego Euroregionu „Pradziad” została podpisana 2 lipca 1997 roku w Jeseniku. Umowę ze strony polskiej podpisało Stowarzyszenie Rozwoju Gmin Dorzecza Osobłogi i Unia Turystyczna Ziemi Nyskiej, a ze strony czeskiej Stowarzyszenia miast i gmin powiatów Bruntal, Jesenik i Šumperk. Władze Euroregionu ukonstytuują się w październiku br. W tym czasie zostaną też opracowane podstawowe dokumenty (statut i regulaminy funkcjonowania organów Euroregionu).

Euroregion „Pradziad” ma strukturę różniącą się od struktur przyjętych w omówionych dotychczas euroregionach. Jego organami są (rys. 7):

- * Parlament Euroregionu liczący 30 delegatów (po 15 ze strony czeskiej i polskiej);
- * Prezydium Euroregionu liczące 6 osób (każda ze stron wybiera spośród swoich delegatów przewodniczącego i dwóch wiceprzewodniczących, którzy automatycznie tworzą Prezydium);
- * Walne Zgromadzenie, które jest najwyższym organem narodowej części Euroregionu; Walne Zgromadzenie zarówno polskiej, jak i czeskiej części Euroregionu ma własne organy, którymi są:
- * Rada Euroregionu licząca 15 osób, której członkowie są jednocześnie członkami Parlamentu Euroregionu; na czele Rady stoi przewodniczący i dwóch wiceprzewodniczących;
- * Sekretarz, pełniący obsługę administracyjną organów narodowej części Euroregionu,
- * Grupy robocze powoływane przez Radę.

Rys. 7. Schemat organizacyjny Euroregionu „Pradziad”

EUROREGION PRADZIAD

Mapa 8

POLSKA

REPUBLIKA CZESKA

Euroregion nie ma wspólnej siedziby. Każda ze stron ma siedzibę na terenie swojego państwa. Siedzibą czeskiej części Euroregionu jest Bruntal, a polskiej części Prudnik.

Zgodnie z umową ramową Euroregion wspiera współpracę na terenach przygranicznych przede wszystkim w dziedzinach:

- * planowania przestrzennego,
- * środowiska naturalnego,
- * podnoszenia na wyższy poziom gospodarki i wzrost poziomu życia,
- * budowy i przysposabiania struktur transgranicznych,
- * współpracy przy likwidacji pożarów i katastrof,
- * współpracy w rozwoju turystyki i przejść granicznych dla ruchu osobowego i towarowego,
- * wymiany kulturalnej i dbania o wspólne dziedzictwo kultury,
- * polepszania możliwości kontaktów międzyludzkich,
- * współpracy w zakresie pomocy społecznej i humanitaryzmu.

Euroregion wspiera także:

- * interesy i działania gmin, powiatów i osób indywidualnych, które odpowiadają rozwojowym celom regionu, a które nie są bezpośrednimi członkami Euroregionu,
- * działania, które prowadzą do przystąpienia Republiki Czeskiej i Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej,
- * zawieranie umów międzynarodowych, wiodących do współpracy przekraczającej granice.

Euroregion „Pradziad” obejmuje po stronie polskiej 9 gmin z województwa opolskiego, które zamieszkuje 198 tys. osób i których powierzchnia liczy 1351 km².

Po stronie czeskiej w skład Euroregionu wchodzi trzy powiaty o powierzchni 2465 km², zamieszkałe przez 128 tys. osób.

Łączny obszar Euroregionu wynosi 3816 km² i zamieszkuje go 326 tys. osób.

Podstawowe dane statystyczne charakteryzujące polską część Euroregionu „Pradziad” prezentują tablice 3.6.1-3.6.11.

Tabl. 3.6.1. Ludność w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gmi- ny	Ludność		Ko- bie- ty na 100 męż- czyzn	Ludność w wieku		Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji	Typ gmi- ny	Wyszczególnienie	
		ogółem	na 1 km ²		przed- produk- cyjnym	produk- cyjnym							na 1000 ludności
PRADZIAD		198156	146,6	105,2	52917	118483	67	9,9	9,4	0,6	-59	PRADZIAD	
WOJ.OPOLSKIE:												WOJ.OPOLSKIE:	
Biała	m-w	12595	64,3	105,6	3365	7412	70	9,3	8,6	0,7	12	m-w	Biała
Głogówek	m-w	15532	91,3	104,4	3969	9244	68	9,0	13,0	-4,0	-33	m-w	Głogówek
Głucholazy	m-w	27007	160,8	106,5	7218	15635	73	9,7	10,1	-0,4	-72	m-w	Głucholazy
Korfantów	m-w	10249	57,0	101,9	3022	5739	79	12,8	11,7	1,1	-3	m-w	Korfantów
Krapkowice	m-w	27261	279,8	102,9	7004	17514	56	8,7	8,1	0,7	-2	m-w	Krapkowice
Nysa	m-w	61286	281,6	104,1	16232	37485	63	10,1	8,0	2,1	16	m-w	Nysa
Prudnik	m-w	30780	252,0	109,3	8313	17845	72	10,3	9,9	0,4	6	m-w	Prudnik
Lubrza	w	4794	57,7	103,0	1487	2540	89	13,0	10,8	2,3	-5	w	Lubrza
Strzeleccki	w	8652	73,8	108,5	2307	5069	71	9,6	9,9	-0,3	22	w	Strzeleccki

Tabl. 3.6.2. Jednostki gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON według sekcji
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Ogółem	w tym					usługi nieryn-kowe	Typ gmi-ny	Wyszczególnienie			
			A+B	C+D+E	F	G	H				I	J	K
PRADZIAD		9193	244	1158	807	3762	294	528	139	1167	590		PRADZIAD
WOJ.OPOLSKIE:						151							WOJ.OPOLSKIE:
Biała	m-w	417	31	50	44	225	16	18	2	46	31	m-w	Biała
Głogówek	m-w	572	20	75	47	609	21	25	4	69	53	m-w	Głogówek
Głucholazy	m-w	1362	31	204	105	76	71	79	23	110	70	m-w	Głucholazy
Korfantów	m-w	241	30	37	23	386	8	15	2	18	22	m-w	Korfantów
Krapkowice	m-w	1063	17	138	123	530	28	66	17	149	85	m-w	Krapkowice
Nysa	m-w	3516	37	395	311	689	92	181	63	507	195	m-w	Nysa
Prudnik	m-w	1678	46	194	122	55	49	128	23	238	99	m-w	Prudnik
Lubrza	w	136	14	22	7	41	2	11	-	13	6	w	Lubrza
Strzeleczki	w	208	18	43	25		7	5	5	17	29	w	Strzeleczki

Tabl. 3.6.3. Pracujący według sekcji EKD w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Ogółem	Z tego w sekcjach		
			A+B	C+D+E+F	usługi rynkowe
PRADZIAD		44441	2891	21307	9385
WOJ.OPOLSKIE:					
Biała	m-w	1138	221	140	332
Głogówek	m-w	2376	427	791	562
Głucholazy	m-w	6207	330	3240	851
Korfantów	m-w	1504	218	537	165
Krapkowice	m-w	7016	171	4447	1229
Nysa	m-w	17105	837	7989	4547
Prudnik	m-w	7679	270	3876	1408
Lubrza	w	652	290	126	83
Strzeleczy	w	764	127	161	208

Tabl. 3.6.4. Zasoby mieszkaniowe, abonenci telefoniczni, drogi w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Zasoby mieszkaniowe			Abonenci telefonii przewodowej na 1000 ludności
		mieszkania	powierzchnia użytkowa mieszkań na osobę w m ²	liczba osób na 1 izbę	
PRADZIAD		58711	21,6	0,87	176,6
WOJ.OPOLSKIE:					
Biała	m-w	3463	26,0	0,80	97,9
Głogówek	m-w	4635	25,7	0,77	165,1
Głucholazy	m-w	8369	20,7	0,91	165,0
Korfantów	m-w	2662	22,4	0,89	84,8
Krapkowice	m-w	7582	20,1	0,90	175,5
Nysa	m-w	18586	19,6	0,89	198,4
Prudnik	m-w	9824	21,5	0,88	237,1
Lubrza	w	1332	26,9	0,81	134,5
Strzeleczy	w	2258	25,4	0,78	114,3

Tabl. 3.6.5. Obiekty noclegowe turystyki i ich wykorzystanie w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gmi- ny	Obiekty	Miejsca noclegowe	Korzystający z noclegów	
				ogółem	w tym turyści zagraniczni
		stan w dniu 31 VII			
POWIAT RACIBÓRZ		49	3715	50035	6071
WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE:					
Bielsko-Biala	m-w	1	25	113	-
Cieplice	m-w	2	40	1047	825
Chorzów	m-w	25	2086	22722	1404
Chrząstów	m-w	-	-	-	-
Bytom	m-w	2	110	2326	591
Chwałowice	m-w	16	1328	21016	2758
Chybie	m-w	2	74	2033	436
Chybie	w	-	-	-	-
Chybie	w	1	52	778	57

3.6.6. Dochody budżetów gmin w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gminny	Dochody ogółem	W tym				Dochody własne budżetu gminy ogółem na 1 mieszkańca w zł
			podatki i opłaty lokalne	udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	subwencje ogólne	dotacje z budżetu państwa	
		137868,0	30440,0	22339,5	37389,3	24425,8	239,77
m-w		9612,2	2251,3	1318,1	2603,1	2322,6	254,13
m-w		11640,2	3043,1	1642,6	2781,5	2756,6	273,76
m-w		16486,9	4262,0	3046,1	5649,9	1793,2	213,55
m-w		6674,8	1474,0	1091,2	2463,5	831,8	204,87
m-w		15340,1	4456,3	3324,3	4391,0	1572,9	218,74
m-w		49577,0	8066,8	6937,5	11399,1	11450,6	242,66
m-w		20044,6	4856,3	3546,6	5366,4	2751,2	271,39
w		3478,4	981,5	512,6	1068,3	413,6	277,54
w		5013,7	1048,6	920,5	1666,5	533,2	193,43

Tabl. 3.6.7. Wydatki budżetów gmin w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gminy	Wydatki ogółem w tys. zł	Wydatki na				Typ gminy	Wyszczególnienie
			transport	rolnictwo	gospodarkę komunalną	inne wydatki		
PRADZIAD		143049,5	0,7	4,9	26,6	35,3		PRADZIAD
WOJ.OPOLSKIE:								WOJ.OPOLSKIE:
Biała	m-w	9535,1	2,3	2,6	12,3	35,6	m-w	Biała
Głogówek	m-w	11290,6	2,0	5,2	11,8	39,0	m-w	Głogówek
Głucholazy	m-w	16795,4	1,2	6,2	7,7	48,6	m-w	Głucholazy
Korfantów	m-w	6730,7	0,6	14,8	8,8	44,5	m-w	Korfantów
Krapkowice	m-w	18457,9	1,6	3,0	32,6	32,2	m-w	Krapkowice
Nysa	m-w	49284,5	-	2,3	42,4	29,5	m-w	Nysa
Prudnik	m-w	21672,3	-	1,1	29,0	34,1	m-w	Prudnik
Lubrza	w	4228,2	1,2	33,1	3,3	37,5	w	Lubrza
Strzeleczerki	w	5054,8	0,5	15,4	5,2	40,5	w	Strzeleczerki

Tabl. 3.6.8. Targowiska w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Targowiska stałe				Targowiska sezonowe
		obiekty	powierzchnia w m ²	stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej		
				ogółem	w tym czynne codziennie	
PRADZIAD		12	17890	496	207	4
WOJ.OPOLSKIE:						
Biała	m-w	1	900	5	5	-
Głogówek	m-w	1	380	10	3	-
Głucholazy	m-w	1	1819	19	19	-
Korfantów	m-w	1	500	12	12	1
Krapkowice	m-w	2	3710	8	8	-
Nysa	m-w	3	7711	358	76	2
Prudnik	m-w	3	2870	84	84	1
Lubrza	w	-	-	-	-	-
Strzeleczerki	w	-	-	-	-	-

Tabl. 3.6.9. Osobowy ruch graniczny według wybranych przejść granicznych w 1996 r.

Przejścia graniczne a - w tys. osób b - 1995 = 100	Rodzaj przejścia granicz- nego	Przekro- czenia granic ogółem	Obywatele polscy		Cudzoziemcy			
			przekraczający granicę w kierunku					
			z Polski	do Polski	do Polski	z Polski		
						razem	w tym piesi	
Głucholazy	a	drogowe	2989	921	898	586	584	35
	b		127,7	152,2	154,0	101,7	101,4	58,3

Tabl. 3.6.10. Wydatki poniesione przez cudzoziemców zmotoryzowanych w 1996 r.
wg wybranych przejść granicznych

Wyszczególnienie	Głucholazy	
	w tysiącach złotych	w %
WYDATKI OGÓŁEM	28016,0	100,0
Towary żywnościowe	5547,2	19,8
Wyroby cukiernicze	560,3	2,0
Wyroby tytoniowe	2241,4	8,0
Warzywa i owoce	924,5	3,3
Pozostałe towary żywnościowe	1821,0	6,5
Towary nieżywnościowe	20563,7	73,4
Meble	3418,0	12,2
Odzież	7396,1	26,4
Obuwie	1905,1	6,8
Paliwo	4734,7	16,9
Pozostałe towary nieżywnościowe	3109,8	11,1
Pozostałe wydatki związane z pobytem w Polsce	1905,1	6,8
w tym na opłacenie:		
noclegu	700,4	2,5
usług gastronomicznych	1204,7	4,3

Tabl. 3.6.11. Samochody osobowe i autobusy odprawione w ruchu granicznym w 1996 r.

Przejścia graniczne a - w tys. b - 1995 = 100		Pojazdy					
		ogółem	obywateli polskich		cudzoziemców		
			przekraczających granicę w kierunku				
			z Polski	do Polski	do Polski	z Polski	
						razem	
Głucholazy	a	780,7	228,9	226,9	162,7	162,2	
	b	129,0	146,5	149,9	109,6	108,8	

Euroregion
TATRY

3.7. Euroregion „Tatry”

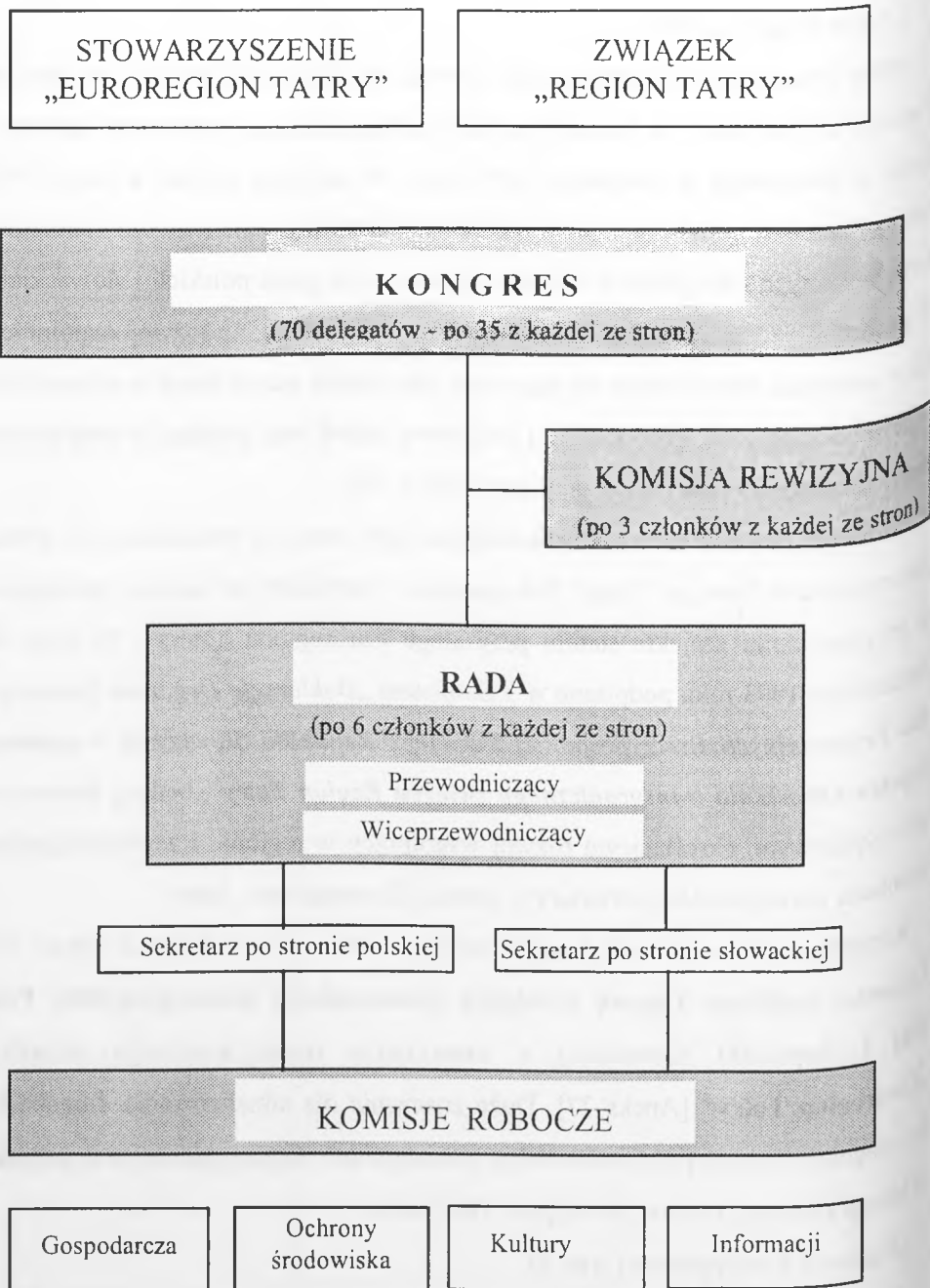
Próby formalizacji kontaktów gmin słowackich z gminami polskimi w rejonie Podhala, w Pieninach i w Gorcach zostały podjęte podczas konferencji samorządowej w Zakopanem w listopadzie 1991 roku. W pół roku później w maju 1992 roku w Popradzie odbyła się bardzo ważna - z punktu widzenia rozwoju kontaktów transgranicznych - konferencja wójtów i burmistrzów gmin polskich i słowackich. W zawartym na tym spotkaniu **Porozumieniu** podkreślono, że rozwój współpracy ma w założeniu doprowadzić do tego, aby cały region górski mógł w przyszłości stanowić ekologiczną, gospodarczą i kulturową całość oraz uzyskać w przyszłości miano euroregionu [Borys, Panasiewicz 1996, s. 38].

W drugiej połowie 1993 roku prowadzone były rozmowy przedstawicieli władz samorządowych Nowego Targu i Zakopanego z partnerami słowackimi, poświęcone przygotowaniu projektu statutu przyszłego Euroregionu „Tatry”. W dniu 31 października 1993 roku podpisano w Zakopanem *„Deklarację Organów Samorządów Terytorialnych Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Słowackiej w sprawie projektu utworzenia transgranicznego związku Region Tatry”*, będącą dokumentem wyjściowym, określającym rozwój współpracy w regionie i zapowiadającym powołanie euroregionalnej struktury w postaci *Euroregionu „Tatry”*.

Kongres założycielski odbył się 26 sierpnia 1994 roku w Nowym Targu. Na Kongresie podpisano *Umowę pomiędzy Samorządami Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Słowackiej o utworzeniu transgranicznego związku „Euroregion Tatry”* [Aneks 27]. Duże znaczenie dla sfinalizowania długotrwałych negocjacji miało polsko-słowackie porozumienie międzyrządowe o współpracy transgranicznej, zawarte 18 sierpnia 1994 roku.

Organami Euroregionu są (rys. 8):

- * Kongres, który składa się z 70 delegatów (po 35 ze strony polskiej i słowackiej);
- * Rada licząca 12 członków (po 6 ze strony polskiej i słowackiej), wybieranych przez Kongres; pracami Rady kieruje Przewodniczący, wybierany tajnie przez członków Rady;

Rys. 8. Schemat organizacyjny Euroregionu „Tatry”

Komisja Rewizyjna złożona z 6 członków (po 3 ze strony polskiej i słowackiej), wybieranych przez Kongres;

* Sekretarze (po jednym ze strony polskiej i słowackiej);

* Komisje robocze, powoływane przez Radę; aktualnie funkcjonują 4 komisje robocze:

- gospodarcza,
- ochrony środowiska,
- kultury,
- informacji.

Siedzibami Euroregionu są miasta Nowy Targ po stronie polskiej i Kežmarok po stronie słowackiej.

Zgodnie ze statutem [Aneks 16], celem działalności Euroregionu jest tworzenie odpowiednich warunków dla rozwoju współpracy obszarów przygranicznych Polski i Słowacji, w szczególności w zakresie ochrony środowiska, powietrza i wód, wykorzystania walorów turystycznych, wypoczynkowych i lecznictwa.

Cel ten jest realizowany poprzez działalność obejmującą następujące dziedziny:

- planowanie i gospodarka przestrzenna,
- gospodarka komunalna,
- przemysł,
- rolnictwo,
- ochrona przyrody i środowiska,
- transport i łączność,
- ruch osobowy i transport przez granicę,
- handel i usługi,
- oświata i nauka, w tym wzajemne nauczanie języka polskiego i słowackiego,
- ochrona zdrowia,
- kultura i sztuka,
- kontakty i wymiana młodzieży,
- turystyka, rekreacja i sport,
- zapobieganie przestępczości,
- wzajemna pomoc na wypadek katastrof i klęsk żywiołowych,

- inne dziedziny wspólnego zainteresowania.

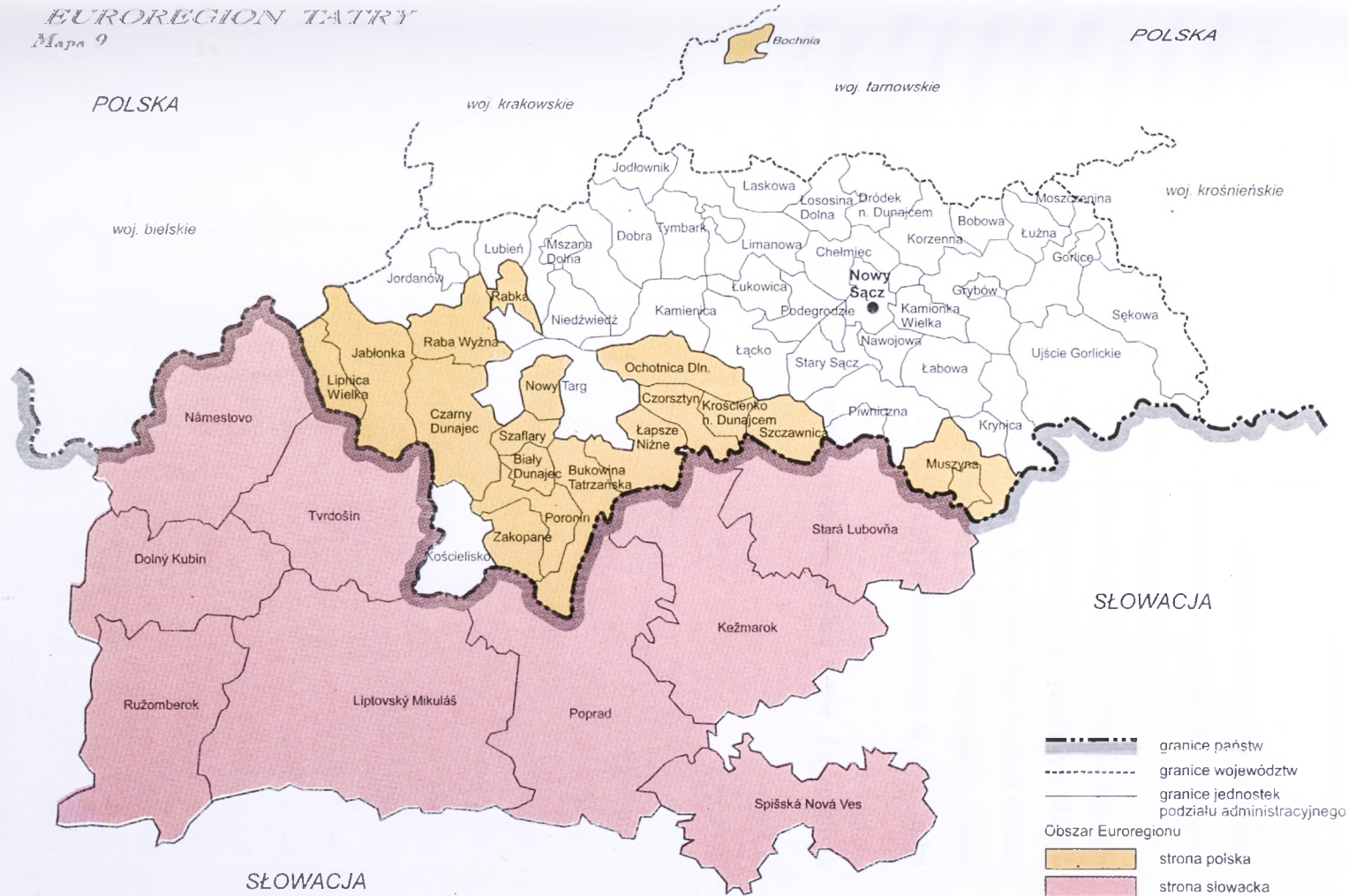
Euroregion „Tatry” obejmuje po stronie polskiej 19 gmin z dwóch województw:

- * 16 gmin z województwa nowosądeckiego,
- * 1 gmina z województwa tarnowskiego.

Obszar polskiej części Euroregionu wynosi 1982 km² i zamieszkuje go 273 tys. osób.

Po stronie słowackiej w skład Euroregionu wchodzi gminy z 9 powiatów. Liczą one 225 tys. mieszkańców, brak jest natomiast danych o ich powierzchni.

Łącznie na obszarze Euroregionu zamieszkuje 498 tys. osób.

Scale
1:100,000

Legend
Roads
Railways
Water
Settlements
Topography

Map of the Balkans

Obszar ten posiada szczególne znaczenie dla turystyki, stworzenia powiązań gospodarczych i kulturalnych, zwłaszcza że zamieszkuje go ludność ściśle ze sobą związana, niezależnie od indywidualnych opcji narodowościowych.

Euroregion cechują doskonałe walory przyrodnicze i krajobrazowe. Na jego obszarze znajduje się Tatrzański Park Narodowy, Pieniński Park Narodowy, Babio-górski Park Narodowy, Gorczański Park Narodowy, Słoweński Raj. Na tym terenie funkcjonuje też Międzynarodowy Rezerwat Biosfery „Tatry”, obejmujący polską i słowacką część Tatrzańskiego Parku Narodowego, zatwierdzony w 1992 roku przez UNESCO.

Podstawowe dane statystyczne charakteryzujące polską część Euroregionu „Tatry” prezentują tablice 3.7.1-3.7.11.

Tabl. 3.7.1. Ludność w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gminny	Ludność		Kobiety na 100 mężczyzn	Ludność w wieku produkcyjnym		Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji	Typ gminny	Wyszczególnienie	
		ogółem	na 1 km ²		przedprodukcyjnym	produkcyjnym							na 100 osób w wieku produkcyjnym
stan w 1996 r.													
EUROREGION TATRY		273354	137,9	104,8	83608	156237	75	13,5	8,5	5,0	-46		TATRY
WOJ.NOWOSĄDECKIE:							63						WOJ.NOWOSĄDECKIE:
Nowy Targ	m	34099	676,3	107,0	9897	20923	77	11,5	6,8	4,8	-71	m	Nowy Targ
Szczawnica	m	7271	82,7	105,3	2169	4102	75	10,6	8,3	2,3	-11	m	Szczawnica
Zakopane	m	29783	353,1	117,9	7613	17029	80	9,5	10,7	-1,2	-15	m	Zakopane
Muszyna	m-w	10694	75,3	103,5	3541	5932	74	14,3	9,3	5,0	35	m-w	Muszyna
Rabka	m-w	17893	259,2	110,9	5123	10284	74	13,7	10,0	3,8	-29	m-w	Rabka
Biały Dunajec	w	6268	176,5	92,6	2024	3597	76	15,8	6,2	9,6	-14	w	Biały Dunajec
Bukowina Tatrzańska	w	11764	89,2	100,6	3669	6693	81	15,2	7,9	7,2	-4	w	Bukowina Tatrzańska
Czarny Dunajec	w	20134	92,2	102,7	6465	11118	83	14,4	9,5	4,8	-21	w	Czarny Dunajec
Czorsztyn	w	6490	105,2	101,4	2190	3556	85	15,7	8,9	6,8	-	w	Czorsztyn
Jabłonka	w	15410	71,7	101,5	5384	8347	81	18,6	9,2	9,5	-20	w	Jabłonka
Krościenko nad Dunajcem	w	6411	111,9	102,2	1962	3535	86	11,5	8,5	3,0	-4	w	Krościenko nad Dunajcem
Lipnica Wielka	w	5272	80,1	103,2	1807	2842	75	16,9	5,9	11,0	2	w	Lipnica Wielka
Łapsze Niżne	w	8292	66,4	97,1	2663	4732	80	15,2	6,9	8,2	-5	w	Łapsze Niżne
Nowy Targ	w	20567	98,6	98,6	6821	11409	90	16,1	9,0	7,2	60	w	Nowy Targ
Ochotnica Dolna	w	7326	51,9	97,2	2467	3852	74	16,6	8,7	7,9	-4	w	Ochotnica Dolna
Poronin	w	9836	117,7	107,9	3016	5653	77	14,6	8,2	6,4	3	w	Poronin
Raba Wyżna	w	16641	138,1	99,6	5269	9412	78	15,0	8,3	6,8	-12	w	Raba Wyżna
Szaflary	w	9440	173,8	103,5	3055	5315		15,2	7,7	7,4	25	w	Szaflary
WOJ.TARNOWSKIE:							66						WOJ.TARNOWSKIE:
Bochnia	m	29763	995,8	106,7	8473	17906		10,3	7,6	2,7	39	m	Bochnia

Tabl. 3.7.2. Jednostki gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON według sekcji w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Ogółem	w sekcjach					Typ gmi-ny	Wyszczególnienie				
			A+B	C+D+E	F	w tym							
						G	H			I	J	K	usługi nieryn-kowe
TATRY		21819	178	4184	2006	6918	2191	2002	187	1293	1108		TATRY
WOJ.NOWOSĄDECKIE:													WOJ.NOWOSĄDECKIE:
Nowy Targ	m	4233	20	854	337	1801	127	295	37	322	236	m	Nowy Targ
Szczawnica	m	680	13	54	63	147	192	57	1	35	39	m	Szczawnica
Zakopane	m	4947	4	597	287	1422	826	745	46	335	254	m	Zakopane
Muszyzna	m-w	594	31	61	125	154	66	42	3	43	35	m-w	Muszyzna
Rabka	m-w	1480	6	318	111	513	143	106	17	84	100	m-w	Rabka
Biały Dunajec	w	475	-	175	22	136	71	30	-	15	10	w	Biały Dunajec
Bukowina Tatrzańska	w	864	1	163	54	179	207	100	5	31	29	w	Bukowina Tatrzańska
Czarny Dunajec	w	608	4	171	72	187	20	51	9	27	33	w	Czarny Dunajec
Czorsztyn	w	642	3	77	22	59	60	38	2	10	14	w	Czorsztyn
Jabłonka	w	628	16	155	92	174	18	68	2	23	41	w	Jabłonka
Krościenko nad Dunajcem	w	445	8	48	63	111	55	29	6	21	21	w	Krościenko nad Dunajcem
Lipnica Wielka	w	129	2	23	19	44	4	13	-	6	11	w	Lipnica Wielka
Łapsze Niżne	w	278	12	46	75	50	19	25	1	14	16	w	Łapsze Niżne
Nowy Targ	w	1098	14	433	125	305	35	79	4	35	31	w	Nowy Targ
Ochotnica Dolna	w	319	9	91	80	60	31	19	-	8	12	w	Ochotnica Dolna
Poronin	w	976	1	232	75	260	229	85	-	26	23	w	Poronin
Raba Wyżna	w	687	11	232	85	204	27	50	4	19	26	w	Raba Wyżna
Szaflary	w	431	2	149	52	135	9	37	-	13	22	w	Szaflary
WOJ.TARNOWSKIE:													WOJ.TARNOWSKIE:
Bochnia	m	2305	21	305	247	977	52	133	50	226	155	m	Bochnia

Tabl. 3.7.3. Pracujący według sekcji EKD w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Ogółem	Z tego w sekcjach		
			A+B	C+D+E+F	usługi ryn-kowe
TATRY		48081	296	14926	16733
WOJ.NOWOSĄDECKIE:					
Nowy Targ	m	11074	27	4577	3385
Szczawnica	m	1584	37	354	529
Zakopane	m	10705	11	1931	5344
Muszyňa	m-w	1868	-	299	885
Rabka	m-w	5331	7	555	2000
Biały Dunajec	w	391	1	173	91
Bukowina Tatrzańska	w	677	2	95	333
Czarny Dunajec	w	1029	4	421	217
Czorsztyn	w	594	8	269	160
Jabłonka	w	987	33	390	191
Krościenko nad Dunajcem	w	696	40	207	225
Lipnica Wielka	w	207	-	56	16
Łapsze Niżne	w	521	21	235	70
Nowy Targ	w	899	8	334	188
Ochotnica Dolna	w	443	6	170	109
Poronin	w	544	-	225	112
Raba Wyżna	w	884	46	293	201
Szaflary	w	576	-	236	120
WOJ.TARNOWSKIE:					
Bochnia	m	9071	45	4106	2557

Tabl. 3.7.4. Zasoby mieszkaniowe, abonenci telefoniczni, drogi w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminny	Zasoby mieszkaniowe			Abonenci telefonii przewodowej na 1000 ludności	Długość dróg gminnych i lokalnych miejskich w km na 100 km ²
		mieszkania	powierzchnia użytkowa mieszkań na osobę w m ²	liczba osób na 1 izbę		
WOJEWÓDZTWO ŁÓDZKIE:		70173	17,3	1,05	132,4	104,1
miasto Łódź	m	9696	18,1	0,95	196,0	394,7
miasto Pabianice	m	1914	18,3	0,93	139,9	34,1
miasto Piotrków Trybunalski	m	9711	19,7	0,86	285,3	134,0
miasto Radomsko	m-w	2527	15,6	1,12	128,0	54,2
miasto Sieradz	m-w	4681	17,7	1,00	138,9	56,5
miasto Tomaszów Mazowiecki	w	1589	16,1	1,15	63,2	87,3
miasto Zgierz	w	2714	16,6	1,11	103,1	37,9
miasto Żelazna Góra	w	4951	16,4	1,19	78,4	19,2
miasto Żelazny Most	w	1465	19,2	0,97	57,6	90,7
miasto Żelazny Stok	w	3614	16,3	1,20	65,2	409,4
miasto Żelazny Stok	w	1510	17,3	1,06	81,4	90,8
miasto Żelazny Stok	w	1111	15,0	1,29	143,6	22,8
miasto Żelazny Stok	w	1798	18,9	1,05	105,3	22,4
miasto Żelazny Stok	w	4428	16,2	1,17	53,3	59,4
miasto Żelazny Stok	w	1606	16,9	1,19	86,0	49,6
miasto Żelazny Stok	w	2476	18,3	0,98	101,4	67,0
miasto Żelazny Stok	w	3626	15,5	1,27	94,3	58,1
miasto Żelazny Stok	w	2164	14,8	1,27	22,6	99,4
WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE:	m	8592	17,4	0,97	165,2	257,6

Tabl. 3.7.5. Obiekty noclegowe turystyki i ich wykorzystanie w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gmi- ny	Obiekty	Miejsca noclegowe	Korzystający z noclegów	
				ogółem	w tym turystów zagranicznych
		stan w dniu 31 VII			
TATRY		1226	36150	498329	
WOJ.NOWOSĄDECKIE:					
Nowy Targ	m	12	491	4722	
Szczawnica	m	127	2334	21178	
Zakopane	m	508	15115	313957	
Muszyňa	m-w	51	3099	34203	
Rabka	m-w	67	2052	18896	
Biały Dunajec	w	41	1114	5411	
Bukowina Tatrzańska	w	161	3740	28216	
Czarny Dunajec	w	-	-	-	
Czorsztyn	w	36	1046	9309	
Jabłonka	w	11	683	3244	
Krościenko nad Dunajcem	w	31	1311	16575	
Lipnica Wielka	w	1	49	303	
Łapsze Niżne	w	4	219	3424	
Nowy Targ	w	16	761	8062	
Ochotnica Dolna	w	13	458	2295	
Poronin	w	132	3272	19983	
Raba Wyżna	w	5	70	1344	
Szaflary	w	4	84	1573	
WOJ.TARNOWSKIE:					
Bochnia	m	6	252	5634	

3.7.6. Dochody budżetów gmin w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gmi- ny	Dochody ogółem	W tym				Docho- dy własne budżetu gminy ogółem na 1 miesz- kańca w zł
			podatki i opłaty lokalne	udziały w podat- kach sta- nowiących dochód budżetu państwa	subwencje ogólne	dotacje z budżetu państwa	
PODOLNOŚCIE:		192888,9	27413,2	21749,7	73559,7	18630,8	279,06
gmina Targ	m	21782,8	5720,0	2871,6	6336,9	1617,7	310,33
gmina Wierzbica	m	4317,2	919,0	574,5	1723,8	477,1	207,84
gmina Wierzbica	m	22223,0	5562,5	2550,1	4993,6	1718,9	407,07
gmina Wierzbica	m-w	7935,0	1394,9	827,6	3157,7	887,3	286,11
gmina Dunajec	m-w	10409,7	1579,3	1442,8	4420,8	1020,4	171,70
gmina Wierzbica	w	3631,0	369,1	482,6	2021,8	482,5	89,68
gmina Wierzbica	w	10618,4	773,5	853,9	3524,1	1303,1	420,49
gmina Dunajec	w	15708,8	782,3	1478,4	6561,5	961,3	334,73
gmina Wierzbica	w	5969,2	428,5	485,4	2086,8	1098,5	355,63
gmina Wierzbica	w	11530,3	1034,2	1115,6	5699,0	1061,2	238,71
gmina Wierzbica nad Dunajcem	w	3745,5	452,5	475,5	1840,3	349,6	169,82
gmina Wierzbica	w	4038,3	133,6	373,1	2046,6	1095,2	47,41
gmina Wierzbica	w	5172,0	462,2	604,7	2829,0	938,1	94,15
gmina Wierzbica Dolna	w	21126,4	961,2	1510,2	6705,9	851,0	588,49
gmina Wierzbica	w	4270,2	208,9	531,3	2724,0	503,7	69,77
gmina Wierzbica	w	6506,2	636,5	719,9	2928,2	417,9	248,90
gmina Wierzbica	w	9398,5	674,3	1239,9	5739,4	1124,2	78,07
gmina Wierzbica	w	6026,5	589,5	678,0	3015,0	657,9	92,91
PODOLNOŚCIE:	m	18479,9	4731,0	2934,6	5205,4	2065,0	279,54

Tabl. 3.7.7. Wydatki budżetów gmin w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gminy	Wydatki ogółem w tys. zł					kultura i sztukę	ochronę zdrowia i opiekę społeczną	kulturę fizyczną i sport	Typ gminy	Wyszczególnienie
			trans- port	rolni- ctwo	gospo- darke komu- nalną	gospo- darke komu- nalną					
TATRY		195465,1	2,6	0,4	29,6	38,7	2,7	8,4	1,5		TATRY
WOJ.NOWOSĄDECKIE:											WOJ.NOWOSĄDECKIE:
Nowy Targ	m	22123,9	1,2	-	30,4	32,6	3,4	9,7	6,8	m	Nowy Targ
Szczawnica	m	4813,7	-	0,0	18,5	47,4	3,1	9,0	0,5	m	Szczawnica
Zakopane	m	26372,7	0,4	0,0	43,5	25,2	1,5	6,5	1,5	m	Zakopane
Muszyzna	m-w	8068,4	2,5	0,1	21,4	46,9	2,0	7,8	1,0	m-w	Muszyzna
Rabka	m-w	10024,0	-	3,4	25,1	40,2	3,2	7,4	0,4	m-w	Rabka
Biały Dunajec	w	3582,9	7,3	0,1	5,3	49,6	2,2	10,3	0,1	w	Biały Dunajec
Bukowina Tatrzańska	w	10645,5	3,6	0,1	36,7	31,5	2,2	10,6	0,4	w	Bukowina Tatrzańska
Czarny Dunajec	w	15827,2	2,1	0,1	38,8	37,0	2,0	7,0	0,4	w	Czarny Dunajec
Czorsztyn	w	5864,3	8,9	0,5	15,2	39,1	3,2	10,8	1,3	w	Czorsztyn
Jabłonka	w	12283,0	3,3	0,1	35,0	41,2	1,6	5,3	0,2	w	Jabłonka
Krościenko nad Dunajcem	w	3592,9	3,1	0,2	10,8	46,9	4,1	7,8	0,3	w	Krościenko nad Dunajcem
Lipnica Wielka	w	4024,9	1,5	-	5,5	64,8	1,8	11,1	0,2	w	Lipnica Wielka
Łapsze Niżne	w	5150,0	3,0	0,5	5,6	55,8	3,8	14,8	0,3	w	Łapsze Niżne
Nowy Targ	w	19190,7	2,3	0,4	50,6	33,7	1,3	3,6	0,3	w	Nowy Targ
Ochotnica Dolna	w	4295,4	8,7	0,8	7,0	51,9	3,8	9,6	0,3	w	Ochotnica Dolna
Poronin	w	6260,3	0,7	0,1	34,1	40,1	2,2	6,4	0,9	w	Poronin
Raba Wyżna	w	9839,0	13,1	0,7	12,3	49,0	1,7	9,0	1,1	w	Raba Wyżna
Szaflary	w	5952,8	2,9	0,4	19,5	53,1	1,2	6,8	1,5	w	Szaflary
WOJ.TARNOWSKIE:											WOJ.TARNOWSKIE:
Bochnia	m	17553,6	-	0,6	21,0	39,3	7,0	14,6	1,1	m	Bochnia

Tabl. 3.7.8. Targowiska w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi- ny	Targowiska stałe				Targo- wiska sezon- owe
		obie- kty	powierz- chnia w m ²	stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej		
				ogółem	w tym czynne codzien- nie	
TATRY		14	76182	704	135	1
WOJ.NOWOSĄDECKIE:						
Nowy Targ	m	3	16027	59	-	-
Szczawnica	m	1	845	6	6	-
Zakopane	m	1	10000	11	11	-
Muszyňa	m-w	1	452	9	9	-
Rabka	m-w	2	6400	6	6	-
Biały Dunajec	w	-	-	-	-	-
Bukowina Tatrzańska	w	-	-	-	-	-
Czarny Dunajec	w	1	3000	130	-	-
Czorsztyn	w	-	-	-	-	-
Jabłonka	w	1	30000	350	-	-
Krościenko nad Dunajcem	w	1	600	14	-	-
Lipnica Wielka	w	-	-	-	-	-
Łapsze Niżne	w	-	-	-	-	-
Nowy Targ	w	-	-	-	-	-
Ochoćnica Dolna	w	-	-	-	-	-
Poronin	w	-	-	-	-	-
Raba Wyżna	w	-	-	-	-	1
Szaflary	w	-	-	-	-	-
WOJ.TARNOWSKIE:						
Bochnia	m	3	8858	119	103	-

Tab. 3.7.9. Osobowy ruch graniczny według wybranych przejść granicznych w 1996 r.

Przejścia graniczne a - w tys. osób b - 1995 = 100	Rodzaj przejścia granicz- nego	Przekro- czenia granicy ogółem	Obywatele polscy		Cudzoziemcy		
			przekraczający granicę w kierunku				
			z Polski	do Polski	do Polski	z Polski	
						razem	w tym piesi
Przełęcz Wyszczawnicka	a	25	10	10	2	3	2
Przełęcz Wyszczawnicka	b	x	x	x	x	x	x
Przełęcz Wyszczawnicka	a	2	1	1	-	-	-
Przełęcz Wyszczawnicka	b	100,0	100,0	100,0	-	-	-
Przełęcz Wyszczawnicka	a	5140	1229	1048	1392	1471	10
Przełęcz Wyszczawnicka	b	142,9	149,2	137,0	140,6	144,6	47,6
Przełęcz Wyszczawnicka	a	1138	286	267	290	295	20
Przełęcz Wyszczawnicka	b	156,7	151,3	146,7	182,4	150,5	10x
Przełęcz Wyszczawnicka	a	2332	520	432	690	690	28
Przełęcz Wyszczawnicka	b	102,8	116,6	113,7	94,7	96,8	107,7
Przełęcz Wyszczawnicka	a	28	14	14	0	0	-
Przełęcz Wyszczawnicka	b	96,6	100,0	100,0	x	x	-
Przełęcz Wyszczawnicka	a	798	144	144	254	256	5
Przełęcz Wyszczawnicka	b	83,0	96,0	96,0	77,4	76,9	125,0

Tab. 3.7.10. Wydatki poniesione przez cudzoziemców zmotoryzowanych w 1996 r.
wg wybranych przejść granicznych

Wyszczególnienie	Chyżne	
	w tysiącach złotych	w %
WYDATKI OGÓŁEM	112639,3	100,0
Wydanki żywnościowe	6983,6	6,2
Wydanki cukiernicze	1689,6	1,5
Wydanki tytoniowe	337,9	0,3
Wydanki przypraw i owoce	1013,8	0,9
Wydanki pozostałe towary żywnościowe	3942,3	3,5
Wydanki nieżywnościowe	89660,9	79,6
Wydanki meble	11151,3	9,9
Wydanki odzież	36495,1	32,4
Wydanki zabawki	10475,5	9,3
Wydanki paliwo	2928,6	2,6
Wydanki pozostałe towary nieżywnościowe	28610,4	25,4
W tym na opłaceniu:	15994,8	14,2
W tym na opłaceniu:	6082,5	5,4
W tym na opłaceniu:	9011,1	8,0

Tabl. 3.7.11. Samochody osobowe i autobusy odprawione w ruchu granicznym w 1996

Przejścia graniczne a - w tys. b - 1995 = 100		Pojazdy				
		ogółem	obywateli polskich		cudzoziemców	
			przekraczających granicę w kierunku			
			z Polski	do Polski	do Polski	z Polski
					razem	
Chyżne	a	1145,5	295,5	251,3	286,0	312,7
	b	165,4	178,5	165,4	152,7	166,6
Chochotów	a	312,7	86,3	81,0	72,5	72,9
	b	194,8	201,6	202,5	194,9	180,0
Łysa Polana	a	522,7	121,7	104,3	147,4	149,3
	b	99,8	121,9	118,4	87,5	89,2
Jurgów	a	3,4	1,6	1,6	0,1	0,1
	b	97,1	100,0	100,0	100,0	50,0
Niedzica	a	160,4	31,4	31,7	48,3	49,0
	b	76,9	97,8	99,4	67,5	67,1

Euroregion
KARPACKI

3.8. Euroregion „Karpacki”

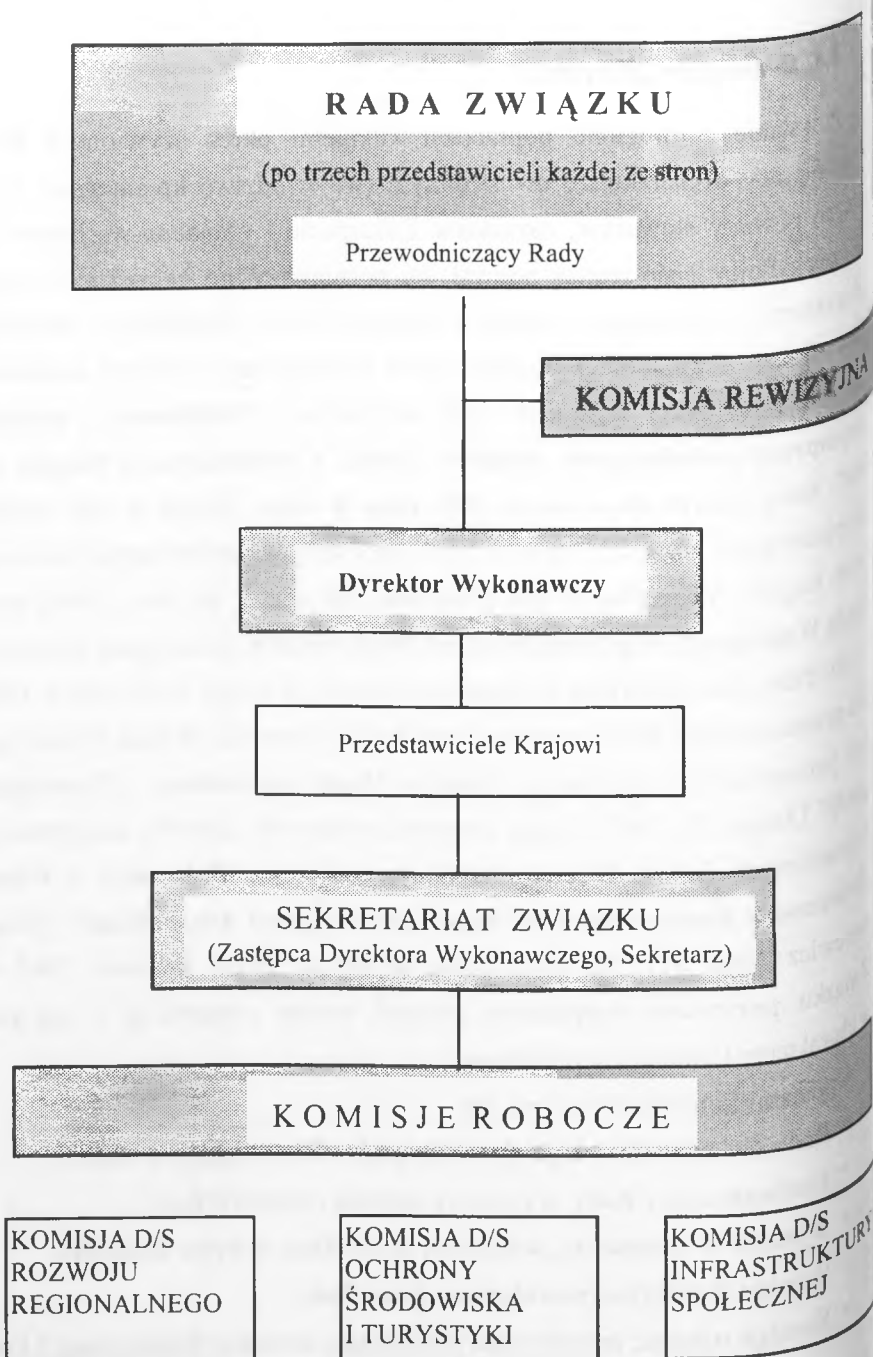
Powstanie euroregionu poprzedzał kilkuletni okres ożywionych kontaktów i współpracy o charakterze dwustronnym (województwo krośnieńskie i przygraniczne powiaty słowackie, ukraińskie Zakarpacie i północno-wschodnie regiony Węgier). Pojawił się jednak pomysł, by połączyć różne inicjatywy o podobnym charakterze i spróbować utworzyć szersze forum współpracy, wykorzystując sprawdzoną w zachodniej Europie formę euroregionu. Istotnym krokiem, który przybliżył realizację tego celu, było seminarium „**Możliwości i perspektywy współpracy sąsiadujących regionów Polski, Czechosłowacji, Węgier i Ukrainy**”, które odbyło się w lutym 1992 roku w Jaśle. Udział w nim wzięli m.in. przedstawiciele władz centralnych oraz placówek dyplomatycznych zainteresowanych krajów. Na spotkaniu tym podpisano deklarację, na mocy której powołano **Radę Współpracy Międzyregionalnej Przykarpacia** [Euroregion Karpacki, s. 9].

Po kilku miesiącach prac przygotowawczych, 14 lutego 1993 roku w Debreczyźnie przedstawiciele władz terytorialnych Polski, Słowacji, Węgier i Ukrainy podpisali porozumienie o utworzeniu **Związku Międzyregionalnego „Euroregion Karpacki”** [Aneks 20]. Politycznego poparcia inicjatywie udzielili ministrowie spraw zagranicznych Polski, Węgier i Ukrainy, podpisując **Deklarację o Współpracy Społeczności Zamieszkujących Obszar „Euroregionu Karpackiego”**. [Borys, Panasiewicz 1966, 41]. Na posiedzeniu w dniach 29-30 kwietnia 1997 r. Rada Związku pozytywnie rozpatrzyła wniosek strony rumuńskiej o jej przyjęcie w charakterze Członka Zwyczajnego.

Organami Euroregionu są (rys. 9):

- * Rada Związku, licząca po trzech przedstawicieli każdej ze stron;
- * Przewodniczący Rady, wybierany spośród członków Rady;
- * Dyrektor Wykonawczy, wybierany przez Radę w trybie konkursu;
- * Komisja Rewizyjna, powoływana przez Radę;
- * Komisje robocze, powoływane przez Radę; aktualnie funkcjonują 3 komisje:
 - ds. rozwoju regionalnego (koordynatorem jest strona węgierska),
 - ds. ochrony środowiska i turystyki (koordynatorem jest strona polska),
 - ds. infrastruktury społecznej (koordynatorem jest strona ukraińska).

Ponadto Statut Związku [Aneks 15] wymienia stałych przedstawicieli w krajach członkowskich i Sekretariat Związku jako aparat pomocniczy organów Związku.

Rys. 9. Schemat organizacyjny Związku Międzyregionalnego „Euroregion Karpacki”

Siedziba Sekretariatu do 1995 roku, zgodnie z zasadą rotacji, była zmieniana co rok. Pierwszą siedzibą był Sanok, a następnie Debreczyn. Dla ustabilizowania sytuacji i ułatwienia pracy Sekretariatowi decyzją Rady w 1995 roku postanowiono, że siedziba co najmniej przez dwa lata będzie znajdować się w Użgorodzie na Ukrainie.

Przedstawicielstwa krajowe mają siedziby:

- strony polskiej w Krośnie,
- strony słowackiej w Bardejovie,
- strony węgierskiej w Debreczynie,
- strony rumuńskiej w Satu Mare.

Statut Związku zakłada realizację następujących celów i zadań:

- organizowanie i koordynowanie wspólnych działań na rzecz rozwoju współpracy między Członkami Związku w dziedzinie gospodarki, nauki, ekologii, kultury i oświaty,
- pomoc w opracowywaniu konkretnych projektów w zakresie współpracy transgranicznej między Członkami Związku w dziedzinach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania,
- rozwijanie i ułatwianie kontaktów między mieszkańcami obszaru działania Związku, w tym kontaktów między ekspertami w różnych dziedzinach,
- rozwijanie dobrosąsiedzkich stosunków między Członkami Związku,
- wspieranie rozwoju regionalnego wszystkich Członków Związku,
- określanie dziedzin możliwej wielostronnej współpracy między Członkami Związku,
- pośredniczenie oraz ułatwianie współpracy między Członkami Związku a międzynarodowymi organizacjami, instytucjami i agencjami.

Euroregion „Karpacki” obejmuje po stronie polskiej 132 gminy z trzech województw:

- * 44 gminy z województwa krośnieńskiego,
- * 41 gmin z województwa przemyskiego,
- * 47 gmin z województwa rzeszowskiego.

Powierzchnia polskiej części Euroregionu wynosi 14536 km² i liczy 1673 tys. mieszkańców.

Po stronie węgierskiej w skład Euroregionu wchodzi 5 okręgów położonych w północno-wschodniej części kraju (Borsod-Abauj-Zempelen, Hajdu-Bihar, Heves, Jasz-Nagykun-Szolnok, Szabolc-Szatmar-Bereg) o powierzchni 28369 km² i liczących 2616 tys. mieszkańców.

Po stronie ukraińskiej w skład Euroregionu wchodzi 4 obwody (Iwowski, żółty karpacki, iwanofrankowski i czerniowiecki) o powierzchni 56660 tys. km² i zamieszkałych przez 6415 tys. osób.

Po stronie słowackiej do Euroregionu należą dwa kraje (koszycki i preszowski) o powierzchni 10466 km² liczące 1100 tys. mieszkańców.

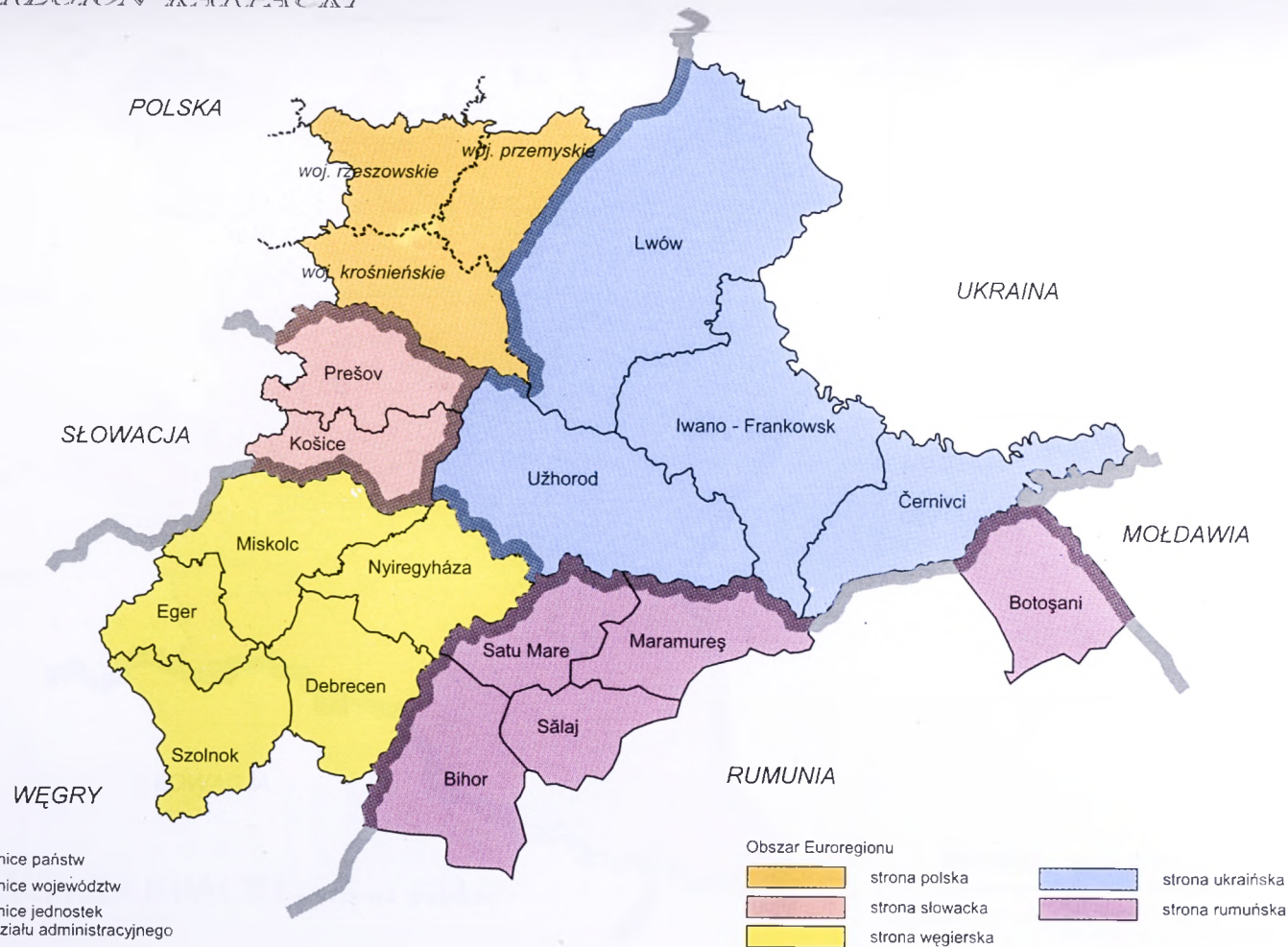
Po stronie rumuńskiej w skład Euroregionu wchodzi 5 okręgów (Bihor, Sălaj, Satu Mare, Maramureş, Botoşani) o powierzchni 27116 km², liczących 2299 tys. mieszkańców.

Łączna powierzchnia Euroregionu „Karpackiego” wynosi 137416 km², a liczba mieszkańców 14102 tys. osób.

Obszar Euroregionu przedstawiono na dwóch mapach (mapa 10 i 11). Pierwsza z nich przedstawia cały obszar Euroregionu, a druga jego polską część w szczegółowym podziale administracyjnym.

Euroregion Karpacki obejmuje przygraniczne regiony 5 państw - Polski, Rumunii, Słowacji, Ukrainy i Węgier. Większą część Euroregionu stanowią obszary górskie, położone w obrębie łańcucha Karpat i w jego pobliżu. Za cechy wspólne łączące wszystkie części Euroregionu, można uznać nie zanieczyszczone środowisko naturalne, duży potencjał turystyczny i znaczącą rolę rolnictwa i przetwórstwa spożywczego. Region ten dysponuje również znacznym potencjałem przemysłowym [Euroregion Karpacki, s. 3].

EUROREGION KARPACKI
Mapa 10

POLSKA

woj. tarnobrzskie

woj. zamojskie

woj. kieleckie

woj. tarnowskie

woj. nowosądeckie

UKRAINA

SŁOWACJA

EUROREGION KARPACKI - strona polska

Mapa 11

GMINY W EUROREGIONIE KARPACKIM

WOJ.KROŚNIENSKIE	Typ	WOJ.PRZEMYSŁ	Typ	WOJ.RZESZOWSKIE	Typ
1 Krosno	m	45 Przemyśl	m	86 Rzeszów	m
2 Jasło	m	46 Dynów	m	87 Leżajsk	m
3 Sanok	m	47 Jarosław	m	88 Łańcut	m
4 Biecz	m-w	48 Lubaczów	m	89 Mielec	m-w
5 Brzozów	m-w	49 Przeworsk	m	90 Białowa	m-w
6 Dukla	m-w	50 Radymno	m	91 Głogów Małopolski	m-w
7 Iwonicz-Zdrój	m-w	51 Cieszanów	m-w	92 Kolbuszowa	m-w
8 Jedlicze	m-w	52 Kańczuga	m-w	93 Nowa Sarzyna	m-w
9 Lesko	m-w	53 Narol	m-w	94 Ropczyce	m-w
10 Rymanów	m-w	54 Oleszyce	m-w	95 Sędziszów Małopolski	m-w
11 Ustrzyki Dolne	m-w	55 Sieniawa	m-w	96 Sokółów Małopolski	m-w
12 Zagórz	m-w	56 Adamówka	w	97 Strzyżów	m-w
13 Baligród	w	57 Bircza	w	98 Tyczyn	w
14 Besko	w	58 Chłopice	w	99 Białobrzegi	w
15 Brzyska	w	59 Dubiecko	w	100 Boguchwała	w
16 Bukowsko	w	60 Dynów	w	101 Borowa	w
17 Chorkówka	w	61 Fredropol	w	102 Chmielnik Rzeszowski	w
18 Cisna	w	62 Gać	w	103 Cmolas	w
19 Czarna	w	63 Horyniec	w	104 Czarna	w
20 Dębowiec	w	64 Jarosław	w	105 Czermin	w
21 Domaradz	w	65 Jawornik Polski	w	106 Czudec	w
22 Dydnia	w	66 Krasieczyn	w	107 Frysztak	w
23 Haczów	w	67 Krzywcza	w	108 Gawłuszowice	w
24 Jasienica Rosielna	w	68 Łasзки	w	109 Grodzisko Dolne	w
25 Jasło	w	69 Lubaczów	w	110 Hyżne	w
26 Kołaczyce	w	70 Medyka	w	111 Iwierzycze	w
27 Komańcza	w	71 Orły	w	112 Kamień	w
28 Korczyna	w	72 Pawłosiów	w	113 Krasne	w
29 Krempna	w	73 Pruchnik	w	114 Kuryłówka	w
30 Krośnice Wyzne	w	74 Przemyśl	w	115 Leżajsk	w
31 Lipinki	w	75 Przeworsk	w	116 Lubenia	w
32 Lutowiska	w	76 Radymno	w	117 Łańcut	w
33 Miejsce Piastowe	w	77 Rokietnica	w	118 Markowa	w
34 Nowy Żmigród	w	78 Rożwnica	w	119 Mielec	w
35 Nozdrzec	w	79 Stary Dzików	w	120 Niebylec	w
36 Olszanica	w	80 Stubno	w	121 Niwiska	w
37 Osiek Jasielski	w	81 Tryńcza	w	122 Ostrów	w
38 Sanok	w	82 Wiązownica	w	123 Przecław	w
39 Skołyszyn	w	83 Wielkie Oczy	w	124 Rakszawa	w
40 Solina	w	84 Zarzecze	w	125 Raniżów	w
41 Tarnowiec	w	85 Żurawica	w	126 Stary Dzikowiec	w
42 Tyrawa Wołoska	w			127 Świlcza	w
43 Wojaszówka	w			128 Trzebownisko	w
44 Zarszyn	w			129 Tuszów Narodowy	w
				130 Wielopole Skrzyńskie	w
				131 Wiśniowa	w
				132 Żołynia	w

Podstawowe dane statystyczne charakteryzujące polską część Euroregionu „Karpackiego” prezentują tablice 3.8.1-3.8.11.

Tabl. 3.8.1. Ludność w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gmi- ny	Ludność		Ko- bie- ty na 100 męż- czyzn	Ludność w wieku		Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji	Typ gmi- ny	Wyszczególnienie
		ogółem	na 1 km ²		przed- produk- cyjnym	produk- cyjnym						
KARPACKI		1672806	115,1	104,4	498327	944084	12,7	9,4	3,3	-896		KARPACKI
WOJ.KROŚNIENSKIE:												WOJ.KROŚNIENSKIE:
Krosno	m	49466	1137,7	108,4	14302	29609	10,5	7,8	2,6	-81	m	Krosno
Jasło	m	39003	1064,2	107,6	11413	23182	10,5	7,3	3,2	-93	m	Jasło
Sanok	m	41493	1087,6	107,6	12523	24607	9,9	6,4	3,5	-83	m	Sanok
Biecz	m-w	17127	172,5	105,0	4991	9397	11,7	10,9	0,7	23	m-w	Biecz
Brzozów	m-w	25873	250,8	104,1	8152	14449	13,2	9,3	3,9	22	m-w	Brzozów
Dukla	m-w	16835	50,5	104,2	4938	9155	13,2	8,8	4,4	-44	m-w	Dukla
Iwonicz Zdrój	m-w	10757	236,4	105,6	3290	6060	13,9	8,7	5,2	4	m-w	Iwonicz Zdrój
Jedlicze	m-w	14916	256,2	104,1	4348	8343	11,2	10,7	0,5	23	m-w	Jedlicze
Lesko	m-w	12032	107,8	101,1	3599	7052	10,0	6,0	4,0	-14	m-w	Lesko
Rymanów	m-w	15755	95,0	105,1	4664	8796	12,8	9,8	3,0	-9	m-w	Rymanów
Ustrzyki Dolne	m-w	16975	42,0	102,1	5462	9810	12,3	7,7	4,6	-66	m-w	Ustrzyki Dolne
Zagórz	m-w	12473	77,9	103,1	3782	7007	12,0	8,0	4,0	35	m-w	Zagórz
Baligród	w	3233	20,4	97,0	946	1860	14,1	4,3	9,8	4	w	Baligród
Besko	w	4161	150,8	107,1	1196	2292	12,9	8,8	4,1	10	w	Besko
Brzyska	w	5933	131,5	100,6	1794	3253	14,4	8,7	5,7	-3	w	Brzyska
Bukowsko	w	5181	37,5	97,5	1675	2797	14,8	8,3	6,5	4	w	Bukowsko
Chorkówka	w	12691	163,5	106,4	3691	6950	12,6	9,7	3,0	25	w	Chorkówka
Cisna	w	1664	5,8	95,5	494	1036	12,0	10,2	1,8	-7	w	Cisna
Czarna	w	2425	13,1	94,0	771	1385	13,4	12,6	0,8	-23	w	Czarna
Dębowiec	w	8123	94,7	101,9	2345	4449	11,4	11,3	0,1	33	w	Dębowiec
Domaradz	w	6298	111,0	101,0	1829	3328	13,7	13,4	0,3	8	w	Domaradz
Dydnia	w	8384	64,5	100,2	2577	4450	13,5	8,1	5,4	-72	w	Dydnia
Haczów	w	9301	129,1	105,5	2798	5043	13,9	11,9	2,0	-24	w	Haczów
Jasienica Rosielna	w	6947	120,7	105,6	2259	3635	17,3	12,4	4,9	5	w	Jasienica Rosielna
Jasło	w	15804	169,8	105,2	4740	8761	16,4	9,4	6,9	48	w	Jasło
Kołaczyce	w	8465	140,8	98,5	2631	4664	13,1	9,8	3,3	15	w	Kołaczyce
Komańcza	w	5366	11,8	93,2	1665	3192	14,6	8,2	6,4	-44	w	Komańcza
Korczyna	w	10361	112,1	97,8	3069	5743	12,4	8,0	4,4	34	w	Korczyna
Krempna	w	2104	10,3	88,7	718	1133	12,9	7,4	5,5	-10	w	Krempna
Krościenko Wyżne	w	4742	290,4	116,3	1388	2612	15,7	9,5	6,2	20	w	Krościenko Wyżne
Lipinki	w	6760	102,2	102,8	1986	3603	16,1	11,5	4,6	31	w	Lipinki
Lutowiska	w	2350	4,9	86,2	708	1520	12,6	4,2	8,4	-21	w	Lutowiska
Miejsce Piastowe	w	12871	253,7	103,6	3882	7108	13,5	10,3	3,2	-3	w	Miejsce Piastowe
Nowy Żmigród	w	9503	90,9	101,5	2991	5029	15,5	10,2	5,3	-9	w	Nowy Żmigród
Nozdrzec	w	8787	72,2	100,4	2514	4643	14,2	12,6	1,6	-78	w	Nozdrzec

Tabl. 3.8.1. Ludność w 1996 roku (cd.)

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Ludność		Ko- bie- ty na 100 męż- czyzn	Ludność w wieku		Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji	Typ gmi-ny	Wyszczególnienie	
		ogółem	na 1 km ²		przed- produk- cyjnym	produk- cyjnym							
				na 100 osób w wieku produk- cyjnym			na 1000 ludności						
								stan w 1990 r.					
Olszanica	w	6590	39,4	100,1	2005	3704	78	13,4	8,4	5,0	-33	w	Olszanica
Osiek Jasielski	w	5142	85,0	103,8	1563	2723	89	15,5	10,5	5,0	-23	w	Osiek Jasielski
Sanok	w	15693	67,8	98,0	4492	8840	78	14,0	8,6	5,4	6	w	Sanok
Skołyszyn	w	12192	156,5	102,3	3559	6810	79	12,7	10,8	1,9	48	w	Skołyszyn
Solina	w	5255	28,5	97,8	1578	3048	72	16,2	6,8	9,4	16	w	Solina
Tarnowiec	w	9231	146,3	105,5	2597	5102	81	14,2	10,9	3,2	31	w	Tarnowiec
Tyrawa Wołoska	w	1930	28,1	93,8	658	1013	91	18,4	16,9	1,5	5	w	Tyrawa Wołoska
Wojaszówka	w	9043	108,4	104,8	2541	4986	81	12,1	11,6	0,6	21	w	Wojaszówka
Zarszyn	w	9195	86,8	103,1	2793	5034	83	13,1	10,0	3,1	6	w	Zarszyn
WOJ.PRZEMYSKIE:													
Przemyśl	m	69033	1581,1	112,6	19116	40940	69	11,1	10,4	0,8	48	m	Przemyśl
Dynów	m	6108	249,9	105,0	1721	3498	75	10,9	10,1	0,8	12	m	Dynów
Jarosław	m	41864	1214,9	110,8	11872	24873	68	10,2	9,1	1,1	21	m	Jarosław
Lubaczów	m	12742	495,4	108,2	4401	7261	75	9,5	6,5	3,0	-3	m	Lubaczów
Przeworsk	m	16452	748,5	107,9	4974	9589	72	10,1	8,5	1,6	2	m	Przeworsk
Radymno	m	5684	418,2	100,4	1822	3290	73	9,4	7,5	1,9	-2	m	Radymno
Cieszanów	m-w	7559	34,5	97,5	2406	4039	87	14,7	8,6	6,1	-49	m-w	Cieszanów
Kańczuga	m-w	13100	124,6	103,8	3801	6903	90	11,7	12,0	-0,3	-23	m-w	Kańczuga
Narol	m-w	8565	42,1	92,6	2327	4543	89	13,0	13,0	-	-37	m-w	Narol
Oleszyce	m-w	7036	46,3	104,1	2277	3850	83	15,3	8,7	6,6	-28	m-w	Oleszyce
Sieniawa	m-w	6938	54,5	102,6	2300	3667	89	15,7	8,8	6,9	-30	m-w	Sieniawa
Adamówka	w	4072	30,3	97,0	1305	2107	93	15,5	7,4	8,1	-24	w	Adamówka
Bircza	w	6996	27,5	94,0	2201	3756	86	15,9	12,5	3,3	-58	w	Bircza
Chłopice	w	5709	116,2	101,8	1743	3023	89	12,1	10,4	1,7	-30	w	Chłopice
Dubiecko	w	10042	65,1	102,7	2873	5447	84	13,4	9,1	4,3	-74	w	Dubiecko
Dynów	w	7445	62,7	101,5	2301	3788	97	16,8	12,6	4,2	-31	w	Dynów
Fredropol	w	5679	35,6	99,6	1787	3013	88	15,3	10,9	4,4	57	w	Fredropol
Gać	w	4650	129,3	105,3	1333	2426	92	16,3	14,2	2,1	-	w	Gać
Horyniec	w	4856	23,9	100,7	1438	2640	84	12,8	9,7	3,1	-55	w	Horyniec
Jarosław	w	12398	108,8	104,1	4004	6599	88	15,4	9,9	5,4	1	w	Jarosław
Jawornik Polski	w	4982	79,2	104,7	1396	2501	99	12,9	16,1	-3,1	-13	w	Jawornik Polski
Krasiczyn	w	4447	35,0	99,6	1358	2508	77	16,3	14,7	1,6	-10	w	Krasiczyn
Krzywcza	w	5108	54,1	98,9	1616	2727	87	14,7	10,2	4,4	-13	w	Krzywcza
Laszki	w	7016	50,9	99,3	2248	3704	89	14,2	12,1	2,1	-60	w	Laszki
Lubaczów	w	9062	44,7	96,7	2941	4766	90	14,6	10,9	3,6	-39	w	Lubaczów
Medyka	w	6178	101,8	101,4	1933	3380	83	16,0	7,0	9,1	11	w	Medyka
Orły	w	8326	118,8	100,9	2748	4408	89	14,0	8,9	5,2	13	w	Orły

Tabl. 3.8.1. Ludność w 1996 roku (cd.)

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Ludność		Ko- bie- ty na 100 męż- czyzn	Ludność w wieku		w wieku nieproduk- cyjnym na 100 osób w wieku produk- cyjnym	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji	Typ gmi- ny	Wyszczególnienie
		ogółem	na 1 km ²		przed- produk- cyjnym	produk- cyjnym							
Pawłosiów	w	7516	158,3	108,0	2189	4189	79	16,1	10,6	5,5	-8	w	Pawłosiów
Pruchnik	w	9357	119,6	100,0	2886	5112	83	12,2	11,2	1,0	-66	w	Pruchnik
Przemyśl	w	8566	79,0	102,5	2713	4660	84	15,1	9,9	5,1	22	w	Przemyśl
Przeworsk	w	14365	157,9	105,2	4139	7748	85	13,0	12,6	0,3	-36	w	Przeworsk
Radymno	w	11691	64,1	104,2	3621	6195	89	15,5	10,7	4,9	-49	w	Radymno
Rokietnica	w	4488	78,3	101,0	1288	2428	85	13,4	14,5	-1,1	-41	w	Rokietnica
Rożwienica	w	6541	92,5	104,3	1977	3456	89	17,5	10,7	6,8	10	w	Rożwienica
Stary Dzików	w	4671	30,0	94,7	1350	2498	87	12,7	11,5	1,2	-16	w	Stary Dzików
Stubno	w	4144	46,5	99,3	1250	2252	84	17,3	12,6	4,7	-39	w	Stubno
Tryńcza	w	8022	113,6	98,8	2369	4248	89	14,5	11,3	3,2	-14	w	Tryńcza
Wiązownica	w	10778	44,2	100,3	3539	5719	88	16,5	8,7	7,8	21	w	Wiązownica
Wielkie Oczy	w	3928	26,8	99,9	1145	2051	92	13,6	10,6	3,0	6	w	Wielkie Oczy
Zarzeczce	w	7182	145,9	105,0	2294	3846	87	17,2	10,9	6,3	-21	w	Zarzeczce
Żurawica	w	12137	127,3	103,4	3804	6553	85	14,4	9,5	4,9	47	w	Żurawica
WOJ.RZESZOWSKIE:													
Rzeszów	m	160837	2995,1	112,2	43311	99406	62	9,5	7,3	2,2	158	m	Rzeszów
Leżajsk	m	14677	723,4	107,6	4465	8788	67	9,6	7,7	1,9	40	m	Leżajsk
Łańcut	m	17911	921,8	108,5	5044	10423	72	11,6	8,6	3,0	49	m	Łańcut
Mielec	m	64370	1359,2	105,1	19952	37800	70	10,0	5,8	4,2	-20	m	Mielec
Błażowa	m-w	10995	97,6	104,8	3030	6054	82	14,6	13,5	1,1	-43	m-w	Błażowa
Głogów Małopolski	m-w	16559	113,6	103,3	5043	9218	80	13,1	8,8	4,3	95	m-w	Głogów Małopolski
Kolbuszowa	m-w	23438	137,4	103,6	7455	13118	79	12,6	9,2	3,4	-32	m-w	Kolbuszowa
Nowa Sarzyna	m-w	21655	149,8	102,4	6865	12154	78	15,9	7,3	8,6	-78	m-w	Nowa Sarzyna
Ropczyce	m-w	25530	183,7	100,0	8253	14388	77	13,1	8,5	4,7	-24	m-w	Ropczyce
Sędziszów Małopolski	m-w	22259	144,3	103,2	6808	12634	76	13,8	9,1	4,7	-75	m-w	Sędziszów Małopolski
Sokołów Małopolski	m-w	16263	121,3	102,6	5188	8716	87	14,2	12,2	2,0	48	m-w	Sokołów Małopolski
Strzyżów	m-w	20642	147,2	105,3	5992	11709	76	10,8	9,2	1,5	-3	m-w	Strzyżów
Tyczyn	m-w	13574	161,8	103,6	3948	7622	78	13,5	11,5	2,0	69	m-w	Tyczyn
Białobrzegi	w	7813	139,2	101,8	2271	4259	83	13,8	13,5	0,3	22	w	Białobrzegi
Boguchwała	w	19799	205,8	104,7	5703	11176	77	12,6	9,7	2,9	11	w	Boguchwała
Borowa	w	5642	101,7	101,1	1782	2920	93	15,8	9,8	6,0	-31	w	Borowa
Chmielnik Rzeszowski	w	5957	117,7	98,1	1676	3233	84	16,2	13,6	2,7	-38	w	Chmielnik Rzeszowski
Cmolas	w	7795	58,1	97,7	2422	4196	86	14,2	10,3	3,9	5	w	Cmolas
Czarna	w	10537	134,8	107,5	3196	5783	82	13,5	10,2	3,3	6	w	Czarna
Czermin	w	6497	80,9	97,2	1980	3521	85	18,6	9,6	9,0	1	w	Czermin
Czudec	w	11336	133,4	102,1	3282	6230	82	13,4	12,1	1,3	-45	w	Czudec

Tabl. 3.8.1. Ludność w 1996 roku (dok.)

Wyszczególnienie	Typ gminy	Ludność		Kobiety na 100 mężczyzn	Ludność w wieku		Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji	Typ gminy	Wyszczególnienie	
		ogółem	na 1 km²		przedprodukcyjnym	produkcyjnym							
Frysztak	w	10558	116,7	98,8	3268	5693	85	13,9	11,1	2,9	-39	w	Frysztak
Gawłuszowice	w	2874	85,1	99,0	837	1583	82	14,2	12,1	2,1	-23	w	Gawłuszowice
Grodzisko Dolne	w	8216	104,8	100,9	2380	4514	83	12,7	10,3	2,4	-41	w	Grodzisko Dolne
Hyżne	w	6737	130,1	102,0	2029	3689	88	14,3	12,1	2,2	-	w	Hyżne
Iwierzyce	w	7196	109,7	100,7	2224	3827	86	14,1	10,5	3,6	-19	w	Iwierzyce
Kamień	w	6712	91,7	95,8	2118	3604	76	15,8	9,7	6,0	-50	w	Kamień
Krasne	w	12694	236,9	102,4	3768	7224	89	13,6	8,2	5,4	47	w	Krasne
Kuryłówka	w	5772	40,9	93,8	1814	3052	88	13,3	9,9	3,4	-13	w	Kuryłówka
Leżajsk	w	18717	94,3	100,4	5992	9982	81	14,7	10,1	4,6	-15	w	Leżajsk
Lubenia	w	6530	119,2	101,6	1703	3603	83	15,2	12,0	3,2	9	w	Lubenia
Łańcut	w	19863	186,3	105,7	5851	10834	93	12,1	10,7	1,4	77	w	Łańcut
Markowa	w	6771	98,9	107,4	1991	3506	79	13,4	12,4	1,0	-28	w	Markowa
Mielec	w	11514	94,3	101,2	3373	6416	84	14,1	9,1	4,9	-6	w	Mielec
Niebylec	w	10788	103,4	105,8	3153	5874	82	14,6	13,0	1,6	-67	w	Niebylec
Niwiska	w	5558	58,5	100,1	1635	3052	86	12,6	11,3	1,3	33	w	Niwiska
Ostrów	w	6769	70,1	101,3	2188	3636	81	15,8	8,8	6,9	-28	w	Ostrów
Przeclaw	w	10701	79,7	98,0	3306	5897	85	14,5	9,4	5,1	8	w	Przeclaw
Rakszawa	w	7287	109,8	104,6	2328	3937	94	15,0	9,2	5,8	-10	w	Rakszawa
Raniżów	w	7136	73,7	95,7	2248	3682	90	15,4	9,4	6,0	-11	w	Raniżów
Stary Dzikowiec	w	6470	53,2	96,6	2061	3413	78	16,3	9,7	6,6	-30	w	Stary Dzikowiec
Świlcza	w	17683	137,7	102,6	5016	9937	78	12,8	9,1	3,7	59	w	Świlcza
Trzebownisko	w	17182	189,8	105,1	5258	9649	86	14,3	10,5	3,8	86	w	Trzebownisko
Tuszów Narodowy	w	7242	80,9	98,7	2186	3891	85	12,1	13,2	-1,1	-32	w	Tuszów Narodowy
Wielopole Skrzyńskie	w	8660	92,7	99,9	2610	4669	84	15,8	10,3	5,5	-38	w	Wielopole Skrzyńskie
Wiśniowa	w	8676	104,2	102,0	2587	4716	90	16,1	12,6	3,5	-44	w	Wiśniowa
Żołynia	w	6551	115,3	104,4	2014	3442		13,9	13,3	0,6	25	w	Żołynia

Tabl. 3.8.2. Jednostki gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON według sekcji w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Stan w dniu 31 XII														
Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Ogółem					w tym					usługi nieryn-kowe	Typ gmi-ny	Wyszczególnienie
			A+B	C+D+E	F	G	H	I	J	K				
KARPACKI		78512	2131	10230	7291	1934	2080	6431	943	8556	4677		KARPACKI	
WOJ.KROŚNIENSKIE:						1559							WOJ.KROŚNIENSKIE:	
Krosno	m	4383	20	494	352	1281	99	295	52	535	334	m	Krosno	
Jasło	m	3274	15	339	204	203	110	255	35	364	209	m	Jasło	
Sanok	m	2853	25	242	224	459	84	187	33	441	167	m	Sanok	
Biecz	m-w	556	7	112	53	214	13	51	6	40	35	m-w	Biecz	
Brzozów	m-w	1247	19	148	223	171	22	81	11	154	68	m-w	Brzozów	
Dukla	m-w	620	56	82	69	242	11	67	3	40	38	m-w	Dukla	
Iwonicz Zdrój	m-w	517	10	64	73	194	60	45	3	34	31	m-w	Iwonicz Zdrój	
Jedlicze	m-w	656	31	103	64	277	18	75	3	55	32	m-w	Jedlicze	
Lesko	m-w	652	45	74	56	380	27	61	9	92	52	m-w	Lesko	
Rymanów	m-w	791	31	98	132	166	51	53	8	56	43	m-w	Rymanów	
Ustrzyki Dolne	m-w	1017	90	126	74	34	53	105	17	68	48	m-w	Ustrzyki Dolne	
Zagórz	m-w	421	39	52	25	50	14	21	1	50	21	m-w	Zagórz	
Baligród	w	156	38	28	9	36	11	13	-	8	9	w	Baligród	
Besko	w	119	8	17	12	54	4	10	-	4	4	w	Besko	
Brzyska	w	103	3	15	27	124	-	18	1	3	8	w	Brzyska	
Bukowsko	w	185	23	31	27	25	5	15	2	12	8	w	Bukowsko	
Chorkówka	w	348	12	64	52	25	8	37	5	10	21	w	Chorkówka	
Cisna	w	167	74	13	7	25	29	3	-	2	6	w	Cisna	
Czarna	w	157	65	21	5	80	9	14	2	2	8	w	Czarna	
Dębowiec	w	245	8	42	31	48	7	38	-	8	17	w	Dębowiec	
Domaradz	w	211	5	40	64	74	3	11	1	18	9	w	Domaradz	
Dydnia	w	219	9	22	51	81	2	18	1	15	18	w	Dydnia	
Haczów	w	282	1	44	61	72	5	21	1	24	16	w	Haczów	
Jasienica Rosielna	w	244	2	63	49	235	3	14	1	18	10	w	Jasienica Rosielna	
Jasło	w	583	19	96	77	88	3	87	1	21	17	w	Jasło	
Kołaczyce	w	235	11	29	33	57	3	27	1	17	14	w	Kołaczyce	
Komańcza	w	213	48	19	6	133	11	22	-	21	13	w	Komańcza	
Korczyna	w	401	15	78	66	8	5	36	3	20	24	w	Korczyna	
Krempna	w	61	17	9	5	67	2	7	-	2	8	w	Krempna	
Krościenko Wyżne	w	239	11	47	24	56	6	39	-	23	9	w	Krościenko Wyżne	
Lipinki	w	160	10	21	29	23	4	13	1	5	10	w	Lipinki	
Lutowiska	w	289	159	23	11	202	17	30	-	13	7	w	Lutowiska	
Miejsce Piastowe	w	518	17	96	74	119	6	42	6	23	28	w	Miejsce Piastowe	
Nowy Żmigród	w	319	12	41	36	70	5	62	1	7	21	w	Nowy Żmigród	
Nozdrzec	w	256	10	52	46		2	20	1	26	17	w	Nozdrzec	

Tabl. 3.8.2. Jednostki gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON według sektora w 1996 roku (cd.)
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Ogółem	w tym					usługi nieryn-kowe	Typ gmi-ny	Wyszczególnienie			
			A+B	C+D+E	F	G	H				I	J	K
Olszanica	w	236	25	45	4	78	11	23	-	17	20	w	Olszanica
Osiek Jasielski	w	176	4	50	21	38	3	37	-	6	10	w	Osiek Jasielski
Sanok	w	480	30	64	64	160	4	75	1	37	24	w	Sanok
Skołyszyn	w	333	10	75	45	109	6	41	1	14	16	w	Skołyszyn
Solina	w	345	32	21	26	89	96	21	3	11	18	w	Solina
Tarnowiec	w	275	7	61	30	94	3	19	3	13	19	w	Tarnowiec
Tyrawa Wołoska	w	56	11	5	5	16	3	5	-	5	4	w	Tyrawa Wołoska
Wojaszówka	w	315	14	54	39	127	3	29	2	20	8	w	Wojaszówka
Zarszyn	w	279	19	27	28	99	8	33	1	23	18	w	Zarszyn
WOJ.PRZEMYSKIE:													
Przemyśl	m	6031	32	371	294	2062	200	491	94	729	411	m	Przemyśl
Dynów	m	261	1	35	23	118	4	6	3	33	21	m	Dynów
Jarosław	m	3242	21	281	214	730	69	203	47	347	194	m	Jarosław
Lubaczów	m	712	14	63	70	326	22	23	15	65	67	m	Lubaczów
Przeworsk	m	815	7	98	68	380	17	48	10	65	76	m	Przeworsk
Radymno	m	321	2	29	21	184	6	24	2	19	19	m	Radymno
Cieszanów	m-w	138	8	11	13	60	6	7	2	10	11	m-w	Cieszanów
Kańczuga	m-w	267	6	34	17	135	7	16	2	14	16	m-w	Kańczuga
Narol	m-w	193	23	31	18	73	3	9	2	6	16	m-w	Narol
Oleszyce	m-w	204	15	26	12	82	7	27	1	15	12	m-w	Oleszyce
Sieniawa	m-w	169	7	25	10	74	5	5	3	17	11	m-w	Sieniawa
Adamówka	w	82	6	27	4	25	-	6	-	2	7	w	Adamówka
Bircza	w	262	37	32	19	105	10	26	2	4	14	w	Bircza
Chłopice	w	80	8	8	8	24	1	11	1	3	11	w	Chłopice
Dubiecko	w	255	7	38	25	98	8	15	3	22	23	w	Dubiecko
Dynów	w	134	5	18	16	39	2	17	-	18	12	w	Dynów
Fredropol	w	151	14	14	14	56	9	13	-	5	15	w	Fredropol
Gać	w	60	1	7	3	20	1	4	1	8	10	w	Gać
Horyniec	w	123	4	9	11	55	5	4	-	11	15	w	Horyniec
Jarosław	w	359	6	34	57	149	8	55	4	28	13	w	Jarosław
Jawornik Polski	w	72	3	12	9	26	1	5	1	1	6	w	Jawornik Polski
Krasiczyn	w	191	25	20	6	43	12	16	-	13	11	w	Krasiczyn
Krzywcza	w	117	15	14	10	36	4	6	1	8	12	w	Krzywcza
Laszki	w	119	18	16	20	49	3	8	1	9	11	w	Laszki
Lubaczów	w	130	2	21	26	75	1	3	1	12	14	w	Lubaczów
Medyka	w	170	1	12	28	124	8	14	2	14	8	w	Medyka
Orły	w	264	11	28			3	22	3	18	15	w	Orły

Tabl. 3.8.2. Jednostki gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON według województwa w 1996 roku (cd.)
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Ogółem	w tym			usługi nierynkowe	Typ gminy	Wyszczególnienie
			A+B	C+D+E	F			
Pawłosiów	w	213	12	26	18	9	w	Pawłosiów
Pruchnik	w	190	9	19	12	14	w	Pruchnik
Przemyśl	w	373	15	58	36	8	w	Przemyśl
Przeworsk	w	228	3	30	36	12	w	Przeworsk
Radymno	w	217	13	13	31	16	w	Radymno
Rokietnica	w	72	7	7	6	8	w	Rokietnica
Rożwienica	w	124	10	14	9	11	w	Rożwienica
Stary Dzików	w	71	2	5	8	8	w	Stary Dzików
Stubno	w	114	6	4	12	8	w	Stubno
Tryńcza	w	136	3	15	16	9	w	Tryńcza
Wiązownica	w	282	21	35	39	14	w	Wiązownica
Wielkie Oczy	w	68	4	10	9	7	w	Wielkie Oczy
Zarzecze	w	132	2	18	9	12	w	Zarzecze
Żurawica	w	405	13	33	35	19	w	Żurawica
WOJ.RZESZOWSKIE:								
Rzeszów	m	13188	24	1371	1014	719	m	Rzeszów
Leżajsk	m	1017	8	114	68	65	m	Leżajsk
Łańcut	m	1430	10	231	95	95	m	Łańcut
Mielec	m	4022	38	621	316	185	m	Mielec
Błażowa	m-w	305	10	51	41	15	m-w	Błażowa
Głogów Małopolski	m-w	566	22	99	76	29	m-w	Głogów Małopolski
Kolbuszowa	m-w	951	17	143	94	50	m-w	Kolbuszowa
Nowa Sarzyna	m-w	607	12	172	53	31	m-w	Nowa Sarzyna
Ropczyce	m-w	1172	38	143	139	54	m-w	Ropczyce
Sędziszów Małopolski	m-w	1009	20	144	109	50	m-w	Sędziszów Małopolski
Sokołów Małopolski	m-w	425	19	70	43	28	m-w	Sokołów Małopolski
Strzyżów	m-w	804	20	116	104	38	m-w	Strzyżów
Tyczyn	m-w	504	8	89	54	26	m-w	Tyczyn
Białobrzegi	w	220	6	40	24	16	w	Białobrzegi
Boguchwała	w	636	22	107	78	31	w	Boguchwała
Borowa	w	181	6	38	24	12	w	Borowa
Chmielnik Rzeszowski	w	152	9	24	15	12	w	Chmielnik Rzeszowski
Cmolas	w	122	3	16	42	11	w	Cmolas
Czarna	w	487	9	135	39	17	w	Czarna
Czermin	w	180	12	20	48	12	w	Czermin
Czudec	w	331	13	44	55	21	w	Czudec
Frysztak	w	416	20	59	6	34	w	Frysztak

Tabl. 3.8.2. Jednostki gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON według sekcji
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Ogółem	w tym				usługi nieryn-kowe	Typ gmi-ny	Wyszczególnienie
			A+B	C+D+E	F	G			
Gawłuszowice	w	67	-	10	5	32		w	Gawłuszowice
Grodzisko Dolne	w	150	6	12	23	43	1	w	Grodzisko Dolne
Hyżne	w	176	5	32	28	47	-	w	Hyżne
Iwierzyce	w	204	15	43	20	68	5	w	Iwierzyce
Kamień	w	124	2	46	3	42	-	w	Kamień
Krasne	w	797	12	317	65	253	3	w	Krasne
Kuryłówka	w	128	10	14	17	41	13	w	Kuryłówka
Leżajsk	w	433	18	55	87	128	10	w	Leżajsk
Lubenia	w	160	5	18	24	45	11	w	Lubenia
Łańcut	w	734	14	144	108	233	1	w	Łańcut
Markowa	w	174	5	31	16	52	4	w	Markowa
Mielec	w	461	14	125	41	131	2	w	Mielec
Niebylec	w	275	12	58	37	83	9	w	Niebylec
Niwiska	w	108	2	17	13	37	5	w	Niwiska
Ostrów	w	155	17	14	19	43	4	w	Ostrów
Przeclaw	w	223	11	58	21	75	5	w	Przeclaw
Rakszawa	w	242	17	43	17	85	3	w	Rakszawa
Raniżów	w	114	4	22	10	36	4	w	Raniżów
Stary Dzikowiec	w	90	5	11	7	31	3	w	Stary Dzikowiec
Świlcza	w	633	17	93	76	250	4	w	Świlcza
Trzebownisko	w	755	13	225	67	247	13	w	Trzebownisko
Tuszów Narodowy	w	184	5	40	26	65	14	w	Tuszów Narodowy
Wielopole Skrzyńskie	w	238	16	33	31	83	4	w	Wielopole Skrzyńskie
Wiśniowa	w	235	17	40	39	72	4	w	Wiśniowa
Żołynia	w	188	7	34	29	57	1	w	Żołynia
							8		
							15		

Tabl. 3.8.3. Pracujący według sekcji EKD w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Ogółem	Z tego w sekcjach		
			A+B	C+D+E+F	usługi ryn-kowe
KARPACKI		338207	7216	145897	87896
WOJ.KROŚNIENSKIE:					
Krosno	m	28027	29	15414	6244
Jasło	m	17756	55	8825	5130
Sanok	m	15339	69	8712	3024
Biecz	m-w	2241	25	1105	570
Brzozów	m-w	5110	78	2033	1032
Dukla	m-w	1409	122	520	224
Iwonicz Zdrój	m-w	1755	23	264	258
Jedlicze	m-w	3208	16	2378	359
Lesko	m-w	2437	100	499	682
Rymanów	m-w	2518	116	765	305
Ustrzyki Dolne	m-w	3137	255	907	775
Zagórz	m-w	1605	46	686	498
Baligród	w	292	73	44	65
Besko	w	176	6	75	14
Brzyska	w	195	18	1	19
Bukowsko	w	378	29	33	139
Chorkówka	w	590	27	102	81
Cisna	w	266	114	26	57
Czarna	w	292	37	135	52
Dębowiec	w	504	5	52	99
Domaradz	w	249	9	3	84
Dydnia	w	488	30	119	89
Haczów	w	456	26	71	136
Jasienica Rosielna	w	566	-	200	150
Jasło	w	722	28	305	40
Kołaczyce	w	568	38	167	80
Komańcza	w	754	153	97	223
Korczyna	w	1378	2	914	154
Krempna	w	185	4	28	80
Krościenko Wyżne	w	183	-	92	13
Lipinki	w	286	10	8	74
Lutowiska	w	428	115	96	139
Miejsce Piastowe	w	973	4	392	131
Nowy Żmigród	w	737	17	166	264

Tabl. 3.8.3. Pracujący według sekcji EKD w 1996 roku (cd.)
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Ogółem	Z tego w sekcjach			
			A+B	C+D+E+F	usługi ryn-kowe	usługi nieryn-kowe
Włodzisław	w	442	31	91	83	237
Włodzisław	w	842	61	290	136	355
Włodzisławski	w	219	18	-	73	128
Włodzisław	w	715	103	218	37	357
Włodzisław	w	1026	48	534	144	300
Włodzisław	w	1009	38	327	322	322
Włodzisław	w	828	6	472	91	259
Włodzisław	w	137	16	44	9	68
Włodzisław	w	383	19	57	76	231
Włodzisław	w	605	91	71	172	271
WŁODZISŁAWSKIE PRZEMYSKIE:						
Włodzisław	m	22915	147	7350	7297	8121
Włodzisław	m	1369	35	654	291	389
Włodzisław	m	16267	25	8112	4037	4093
Włodzisław	m	3647	59	1037	938	1613
Włodzisław	m	7456	149	2996	2507	1804
Włodzisław	m	1262	41	387	539	295
Włodzisław	m-w	700	60	344	101	195
Włodzisław	m-w	1506	90	844	245	327
Włodzisław	m-w	842	109	188	153	392
Włodzisław	m-w	822	202	212	150	258
Włodzisław	m-w	729	84	249	210	186
Włodzisław	w	281	38	96	38	109
Włodzisław	w	621	156	152	114	199
Włodzisław	w	312	25	87	67	133
Włodzisław	w	607	59	117	94	337
Włodzisław	w	282	38	59	53	132
Włodzisław	w	329	22	21	46	240
Włodzisław	w	234	48	38	52	96
Włodzisław	w	963	45	88	427	403
Włodzisław	w	819	63	296	242	218
Włodzisław	w	230	12	57	49	112
Włodzisław	w	292	55	38	106	93
Włodzisław	w	214	5	9	55	145
Włodzisław	w	698	207	112	151	228
Włodzisław	w	406	63	58	69	216
Włodzisław	w	1776	91	193	1133	359

Tabl. 3.8.3. Pracujący według sekcji EKD w 1996 roku (cd.)
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Ogółem	Z tego w sekcjach		
			A+B	C+D+E+F	usługi ryn-kowe
Orły	w	582	92	105	162
Pawłosiów	w	424	37	145	103
Pruchnik	w	475	50	121	84
Przemyśl	w	500	21	240	123
Przeworsk	w	630	12	296	68
Radymno	w	533	58	125	31
Rokietnica	w	188	7	58	28
Rożwienica	w	370	21	140	62
Stary Dzików	w	312	69	26	73
Stubno	w	396	221	29	30
Tryńcza	w	1241	34	971	86
Wiązownica	w	640	64	166	168
Wielkie Oczy	w	301	37	66	48
Zarzeczce	w	443	8	116	80
Żurawica	w	2619	31	350	1751
WOJ.RZESZOWSKIE:					
Rzeszów	m	72501	134	28757	24828
Leżajsk	m	7581	47	4018	1403
Łańcut	m	8519	158	4013	2383
Mielec	m	20654	75	12546	3859
Błażowa	m-w	740	38	171	163
Głogów Małopolski	m-w	2154	125	1314	300
Kolbuszowa	m-w	5184	118	2339	1113
Nowa Sarzyna	m-w	3335	18	2101	516
Ropczyce	m-w	5335	42	2771	958
Sędziszów Małopolski	m-w	3863	114	2472	591
Sokołów Małopolski	m-w	1432	53	454	238
Strzyżów	m-w	4289	158	1886	810
Tyczyn	m-w	1467	9	472	536
Białobrzegi	w	1466	17	585	676
Boguchwała	w	2464	56	1317	651
Borowa	w	519	42	180	88
Chmielnik Rzeszowski	w	386	9	75	65
Cmolas	w	592	18	251	73
Czarna	w	736	25	258	147
Czermin	w	383	41	77	69
Czudec	w	1076	65	411	215

Tab. 3.8.3. Pracujący według sekcji EKD w 1996 roku (dok.)
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Ogółem	Z tego w sekcjach			
			A+B	C+D+E+F	usługi rynkowe	usługi nierynkowe
Wyszak	w	1031	34	418	169	410
Włoszowice	w	126	9	41	10	66
Włoszko Dolne	w	430	43	29	143	215
Włoszko Górne	w	306	7	29	61	209
Włoszko	w	401	37	74	71	219
Włoszko	w	356	7	81	113	155
Włoszka	w	1289	55	396	274	564
Włosz	w	325	47	24	105	149
Włosz	w	900	100	187	159	454
Włosz	w	291	3	84	76	128
Włosz	w	1102	90	261	299	452
Włosz	w	597	37	170	220	170
Włosz	w	943	113	425	174	231
Włosz	w	441	17	22	156	246
Włosz	w	303	18	58	59	168
Włosz	w	427	15	105	117	190
Włosz	w	834	74	194	255	311
Włosz	w	1054	9	748	44	253
Włosz	w	522	39	210	99	174
Włosz	w	290	11	33	72	174
Włosz	w	1108	21	395	193	499
Włosz	w	1978	181	924	383	490
Włosz	w	458	9	98	155	196
Włosz	w	466	29	146	73	218
Włosz	w	488	49	90	120	229
Włosz	w	418	-	101	126	191

Tabl. 3.8.4. Zasoby mieszkaniowe, abonenci telefoniczni, drogi w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Zasoby mieszkaniowe			Abonenci telefonii przewodowej na 1000 ludności
		mieszka- nia	powierz- chnia użytkowa mieszka- nia na osobę w m ²	liczba osób na 1 izbę	
KARPACKI		436897	17,6	1,07	114,8
WOJ.KROŚNIEŃSKIE:					
Krosno	m	14623	18,3	0,91	229,6
Jasło	m	10934	17,4	0,96	185,4
Sanok	m	11866	16,8	0,96	192,5
Biecz	m-w	4048	16,9	1,18	43,4
Brzozów	m-w	6138	17,3	1,11	96,8
Dukla	m-w	4400	17,5	1,07	69,1
Iwonicz Zdrój	m-w	2395	16,8	1,06	112,2
Jedlicze	m-w	3729	19,2	1,00	63,4
Lesko	m-w	2864	16,3	1,09	166,1
Rymanów	m-w	3931	18,6	1,04	128,4
Ustrzyki Dolne	m-w	4434	16,1	1,04	84,3
Zagórz	m-w	2922	17,1	1,13	88,8
Baligród	w	811	17,3	1,12	62,2
Besko	w	947	16,6	1,16	72,1
Brzyska	w	1265	17,0	1,32	26,0
Bukowsko	w	1142	16,7	1,24	52,1
Chorkówka	w	3151	18,0	1,06	54,6
Cisna	w	514	19,5	0,94	67,3
Czarna	w	609	17,7	1,11	83,7
Dębowiec	w	1951	17,2	1,23	14,6
Domaradz	w	1747	16,8	1,11	23,0
Dydnia	w	2043	17,8	1,20	17,9
Haczów	w	2369	20,0	0,99	93,4
Jasienica Rosielna	w	1754	18,6	1,11	75,6
Jasło	w	3777	17,6	1,16	42,1
Kołaczyce	w	1905	17,3	1,26	21,9
Komańcza	w	1345	15,3	1,18	101,6
Korczyna	w	2484	16,7	1,12	73,4
Krempna	w	537	16,3	1,21	72,7
Krościenko Wyżne	w	1075	15,8	1,19	81,8
Lipinki	w	1670	21,0	1,09	79,6

3.8.4. Zasoby mieszkaniowe, abonenci telefoniczni, drogi w 1996 roku (cd.)
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Zasoby mieszkaniowe			Abonenci telefonii przewodowej na 1000 ludności	Długość dróg gminnych i lokalnych miejskich w km na 100 km ²
		mieszkania	powierzchnia użytkowa mieszkań na osobę w m ²	liczba osób na 1 izbę		
Łódź	w	644	18,6	1,01	71,5	0,6
Łódź - Piastów	w	2958	18,5	1,03	79,4	69,0
Łódź - Zgierz	w	2227	16,3	1,26	36,8	30,6
Łódź - Żelazna	w	2417	19,1	1,09	15,2	9,9
Łódź - Jasielski	w	1595	17,5	1,12	109,4	16,7
Łódź - Łódź	w	1246	17,9	1,18	36,2	6,6
Łódź - Łódź	w	3670	17,4	1,20	45,3	18,2
Łódź - Łódź	w	2908	17,7	1,20	42,2	69,3
Łódź - Łódź	w	1216	16,4	1,18	82,2	8,7
Łódź - Łódź	w	2250	19,0	1,11	8,3	19,0
Łódź - Łódź	w	420	12,6	1,45	39,4	24,8
Łódź - Łódź	w	2315	18,5	1,00	53,0	57,6
Łódź - Łódź	w	2314	19,1	1,04	40,7	19,8
Łódź - Łódź	m	22294	18,1	0,92	234,0	245,1
Łódź - Łódź	m	1349	14,1	1,28	118,4	40,9
Łódź - Łódź	m	12115	17,7	0,98	156,0	162,5
Łódź - Łódź	m	3484	17,0	0,99	224,6	50,5
Łódź - Łódź	m	4449	17,1	1,01	224,0	127,4
Łódź - Łódź	m	1581	17,5	1,00	158,5	29,4
Łódź - Łódź	m-w	1872	17,7	1,18	47,0	11,9
Łódź - Łódź	m-w	3696	17,8	1,12	79,2	59,0
Łódź - Łódź	m-w	2332	19,9	1,07	31,3	19,6
Łódź - Łódź	m-w	1833	17,0	1,12	86,1	14,5
Łódź - Łódź	m-w	1743	17,3	1,20	41,5	44,8
Łódź - Łódź	w	1019	17,0	1,26	52,1	27,6
Łódź - Łódź	w	1728	14,5	1,33	31,9	18,9
Łódź - Łódź	w	1296	18,5	1,20	10,5	40,7
Łódź - Łódź	w	2547	16,4	1,27	48,0	23,3
Łódź - Łódź	w	2114	19,0	1,18	2,1	40,4
Łódź - Łódź	w	1297	15,3	1,30	16,6	7,5
Łódź - Łódź	w	1283	19,3	1,07	119,8	105,7
Łódź - Łódź	w	1261	19,1	1,09	70,8	11,8
Łódź - Łódź	w	2862	17,7	1,20	34,8	40,4

Tabl. 3.8.4. Zasoby mieszkaniowe, abonenci telefoniczni, drogi w 1996 roku (cd.)
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Zasoby mieszkaniowe			Abonenci telefonii przewodowej na 1000 ludności
		mieszkania	powierzchnia użytkowa mieszkań na osobę w m ²	liczba osób na 1 izbę	
Jawornik Polski	w	1554	19,9	1,11	45,2
Krasiczyn	w	1012	14,5	1,33	32,2
Krzywcza	w	1148	16,7	1,35	13,5
Laszki	w	1660	17,0	1,27	23,1
Lubaczów	w	2100	16,7	1,30	35,9
Medyka	w	1483	17,2	1,15	78,2
Orły	w	1789	18,8	1,21	128,8
Pawłosiów	w	1895	19,0	1,12	7,5
Pruchnik	w	2273	17,5	1,22	24,6
Przemyśl	w	2017	17,7	1,12	94,9
Przeworsk	w	3633	17,8	1,16	22,2
Radymno	w	2603	17,1	1,29	8,3
Rokietnica	w	1075	17,7	1,31	10,7
Rożwienica	w	1577	17,8	1,23	9,5
Stary Dzików	w	1118	20,6	1,15	47,3
Stubno	w	1061	17,2	1,18	59,1
Tryńcza	w	2058	18,0	1,21	16,8
Wiązownica	w	2223	15,0	1,42	7,7
Wielkie Oczy	w	965	17,9	1,17	28,0
Zarzecze	w	1773	18,3	1,16	115,7
Żurawica	w	2958	17,9	1,12	43,5
WOJ.RZESZOWSKIE:					
Rzeszów	m	49255	18,1	0,90	272,5
Leżajsk	m	3879	16,0	1,04	166,5
Łańcut	m	5162	19,8	0,89	133,7
Mielec	m	18067	16,2	0,98	181,7
Błażowa	m-w	3172	19,9	1,06	142,7
Głogów Małopolski	m-w	3990	18,5	1,13	88,0
Kolbuszowa	m-w	5946	17,8	1,11	136,8
Nowa Sarzyna	m-w	5281	15,8	1,20	41,7
Ropczyce	m-w	6252	16,7	1,18	82,0
Sędziszów Małopolski	m-w	5424	16,6	1,18	48,3
Sokołów Małopolski	m-w	3811	17,0	1,25	72,2
Strzyżów	m-w	5184	17,0	1,10	125,7

Tabl. 3.8.4. Zasoby mieszkaniowe, abonenci telefoniczni, drogi w 1996 roku (cd.)
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminny	Zasoby mieszkaniowe			Abonenci telefonii przewodowej na 1000 ludności	Długość dróg gminnych i lokalnych miejskich w km na 100 km ²
		mieszkania	powierzchnia użytkowa mieszkań na osobę w m ²	liczba osób na 1 izbę		
Wieliczyn	m-w	3417	18,1	1,10	175,9	101,3
Wielobrzegi	w	1999	19,7	1,06	21,2	53,4
Wieloguchwała	w	4802	18,8	1,04	103,0	104,0
Wielka	w	1377	17,1	1,16	13,8	59,5
Wielki Rzeszowski	w	1578	17,8	1,15	154,6	81,0
Wielka	w	1835	16,7	1,30	81,5	26,1
Wielka	w	2771	18,9	1,08	52,9	25,6
Wielka	w	1568	17,7	1,18	8,9	73,5
Wielka	w	2871	17,8	1,13	44,5	65,9
Wielka	w	2552	17,9	1,14	58,3	40,9
Wielka	w	730	17,6	1,14	17,4	68,1
Wielka	w	2109	17,7	1,18	25,9	51,0
Wielka	w	1724	17,7	1,15	97,5	50,2
Wielka	w	1768	17,4	1,16	49,6	102,2
Wielka	w	1394	16,8	1,30	19,4	61,5
Wielka	w	3006	20,0	1,05	142,7	91,5
Wielka	w	1288	16,2	1,34	29,8	7,8
Wielka	w	4449	16,8	1,27	15,5	10,6
Wielka	w	1782	18,1	1,15	114,4	69,4
Wielka	w	5001	19,2	1,04	86,9	44,1
Wielka	w	1820	19,6	1,03	110,3	29,2
Wielka	w	2676	16,4	1,17	37,8	22,1
Wielka	w	2737	17,4	1,14	38,8	70,9
Wielka	w	1352	17,7	1,22	89,1	53,7
Wielka	w	1708	18,1	1,18	14,5	37,3
Wielka	w	2562	16,8	1,20	8,4	55,8
Wielka	w	1636	16,2	1,23	80,6	30,1
Wielka	w	1654	17,6	1,25	49,7	26,9
Wielka	w	1506	18,3	1,29	40,0	24,7
Wielka	w	4351	18,7	1,07	119,3	28,8
Wielka	w	4172	18,8	1,11	157,1	48,6
Wielka	w	1790	17,2	1,17	13,5	30,2
Wielka	w	2072	16,5	1,33	8,1	110,3
Wielka	w	2014	16,5	1,25	77,5	28,8
Wielka	w	1713	17,6	1,12	56,2	84,5

Tabl. 3.8.5. Obiekty noclegowe turystyki i ich wykorzystanie w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gmi- ny	Obiekty	Miejsca noclegowe	Korzystający z noclegów	
				ogółem	w tym turystów zagranicznych
		stan w dniu 31 VII			
KARPACKI		434	24146	540189	178
WOJ.KROŚNIENSKIE:					
Krosno	m	4	240	13195	
Jasło	m	6	229	4541	
Sanok	m	10	668	21464	
Biecz	m-w	2	88	3792	
Brzozów	m-w	2	97	698	
Dukla	m-w	14	428	5856	
Iwonicz Zdrój	m-w	20	848	17697	
Jedlicze	m-w	3	87	484	
Lesko	m-w	8	281	7710	
Rymanów	m-w	23	582	5773	
Ustrzyki Dolne	m-w	17	956	12250	
Zagórz	m-w	2	29	754	
Baligród	w	6	261	6372	
Besko	w	-	-	-	
Brzyska	w	-	-	-	
Bukowsko	w	3	107	4327	
Chorkówka	w	1	30	672	
Cisna	w	25	1276	34022	
Czarna	w	11	354	5748	
Dębowiec	w	2	77	1951	
Domaradz	w	-	-	-	
Dydnia	w	-	-	-	
Haczów	w	-	-	-	
Jasienica Rosielna	w	-	-	-	
Jasło	w	-	-	-	
Kołaczyce	w	-	-	-	
Komańcza	w	11	559	6484	
Korczyn	w	-	-	-	
Krempna	w	13	535	3433	
Krościenko Wyżne	w	-	-	-	
Lipinki	w	-	-	-	
Lutowiska	w	17	1033	18869	
Miejsce Piastowe	w	-	-	-	
Nowy Żmigród	w	1	25	13	
Nozdrzec	w	2	64	398	
Olszanica	w	1	76	1422	
Osiek Jasielski	w	-	-	-	
Sanok	w	1	68	405	
Skołyszyn	w	-	-	-	
Solina	w	51	5577	46595	
Tarnowiec	w	-	-	-	
Tyrawa Wołoska	w	-	-	-	

Tabela 3.8.5. Obiekty noclegowe turystyki i ich wykorzystanie w 1996 roku (cd.)

Wyszczególnienie	Typ gminy	Obiekty	Miejsca noclegowe	Korzystający z noclegów	
				ogółem	w tym turyści zagraniczni
		stan w dniu 31 VII			
Wąsoszówka	w	-	-	-	-
Wąsoszów	w	-	-	-	-
PRZEMYSKIE:					
Przemysław	m	33	1151	75790	61798
Przemysław	m	1	15	1216	-
Przemysław	m	4	331	12973	7534
Przemysław	m	-	-	-	-
Przemysław	m	2	100	3985	679
Przemysław	m	1	187	5186	3700
Przemysław	m-w	2	65	73	-
Przemysław	m-w	-	-	-	-
Przemysław	m-w	-	-	-	-
Przemysław	m-w	2	9	19	-
Przemysław	m-w	2	72	2045	588
Przemysław	w	-	-	-	-
Przemysław	w	4	56	120	5
Przemysław	w	-	-	-	-
Przemysław	w	5	363	1992	373
Przemysław	w	1	50	220	-
Przemysław	w	1	25	73	20
Przemysław	w	-	-	-	-
Przemysław	w	7	143	1077	34
Przemysław	w	1	5	56	3
Przemysław	w	1	84	234	-
Przemysław	w	17	684	20591	9084
Przemysław	w	2	142	549	21
Przemysław	w	-	-	-	-
Przemysław	w	-	-	-	-
Przemysław	w	-	-	-	-
Przemysław	w	-	-	-	-
Przemysław	w	1	21	3144	459
Przemysław	w	-	-	-	-
Przemysław	w	2	47	183	164
Przemysław	w	-	-	-	-
Przemysław	w	-	-	-	-
Przemysław	w	-	-	-	-
Przemysław	w	-	-	-	-
Przemysław	w	-	-	-	-
Przemysław	w	-	-	-	-
Przemysław	w	-	-	-	-
Przemysław	w	1	161	1127	81
Przemysław	w	11	433	1793	-
Przemysław	w	-	-	-	-
Przemysław	w	-	-	-	-

Tabl. 3.8.5. Obiekty noclegowe turystyki i ich wykorzystanie w 1996 roku (cd.)

Wyszczególnienie	Typ gmi- ny	Obiekty	Miejsca noclegowe	Korzystający z noclegów	
				ogółem	w tym zagranicą
stan w dniu 31 VII					
Żurawica	w	1	32	1623	
WOJ.RZESZOWSKIE:					
Rzeszów	m	19	1513	110465	
Leżajsk	m	2	38	1706	
Łańcut	m	4	167	9534	
Mielec	m	9	467	8319	
Błażowa	m-w	-	-	-	
Głogów Małopolski	m-w	2	117	857	
Kolbuszowa	m-w	1	44	1084	
Nowa Sarzyna	m-w	2	48	1072	
Ropczyce	m-w	1	32	1480	
Sędziszów Małopolski	m-w	3	71	991	
Sokołów Małopolski	m-w	1	50	85	
Strzyżów	m-w	-	-	-	
Tyczyn	m-w	-	-	-	
Białobrzegi	w	1	38	35	
Boguchwała	w	1	137	6934	
Borowa	w	-	-	-	
Chmielnik Rzeszowski	w	-	-	-	
Cmolas	w	-	-	-	
Czarna	w	1	60	2102	
Czermin	w	-	-	-	
Czudec	w	1	112	3743	
Frysztak	w	1	44	478	
Gawłuszowice	w	1	21	2095	
Grodzisko Dolne	w	-	-	-	
Hyżne	w	-	-	-	
Iwierzyce	w	-	-	-	
Kamień	w	-	-	-	
Krasne	w	2	73	2761	
Kuryłówka	w	4	179	820	
Leżajsk	w	2	340	957	
Lubenia	w	-	-	-	
Łańcut	w	2	258	9534	
Markowa	w	-	-	-	
Mielec	w	-	-	-	
Niebylec	w	-	-	-	
Niwiska	w	-	-	-	
Ostrów	w	7	1034	3999	
Przeclaw	w	2	188	2557	
Rakszawa	w	1	69	490	
Raniżów	w	3	193	943	
Stary Dzikowiec	w	2	32	214	
Świlcza	w	-	-	-	
Trzebownisko	w	1	70	7940	

Wyszczególnienie

Wzrost Narodowy
Wielopole Skrzyńskie
Wielopole
Wielopole

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie

WOLKROŚNIENSKIE:

1000
 1001
 1002
 1003
 1004
 1005
 1006
 1007
 1008
 1009
 1010
 1011
 1012
 1013
 1014
 1015
 1016
 1017
 1018
 1019
 1020
 1021
 1022
 1023
 1024
 1025
 1026
 1027
 1028
 1029
 1030
 1031
 1032
 1033
 1034
 1035
 1036
 1037
 1038
 1039
 1040
 1041
 1042
 1043
 1044
 1045
 1046
 1047
 1048
 1049
 1050
 1051
 1052
 1053
 1054
 1055
 1056
 1057
 1058
 1059
 1060
 1061
 1062
 1063
 1064
 1065
 1066
 1067
 1068
 1069
 1070
 1071
 1072
 1073
 1074
 1075
 1076
 1077
 1078
 1079
 1080
 1081
 1082
 1083
 1084
 1085
 1086
 1087
 1088
 1089
 1090
 1091
 1092
 1093
 1094
 1095
 1096
 1097
 1098
 1099
 1100
 1101
 1102
 1103
 1104
 1105
 1106
 1107
 1108
 1109
 1110
 1111
 1112
 1113
 1114
 1115
 1116
 1117
 1118
 1119
 1120
 1121
 1122
 1123
 1124
 1125
 1126
 1127
 1128
 1129
 1130
 1131
 1132
 1133
 1134
 1135
 1136
 1137
 1138
 1139
 1140
 1141
 1142
 1143
 1144
 1145
 1146
 1147
 1148
 1149
 1150
 1151
 1152
 1153
 1154
 1155
 1156
 1157
 1158
 1159
 1160
 1161
 1162
 1163
 1164
 1165
 1166
 1167
 1168
 1169
 1170
 1171
 1172
 1173
 1174
 1175
 1176
 1177
 1178
 1179
 1180
 1181
 1182
 1183
 1184
 1185
 1186
 1187
 1188
 1189
 1190
 1191
 1192
 1193
 1194
 1195
 1196
 1197
 1198
 1199
 1200
 1201
 1202
 1203
 1204
 1205
 1206
 1207
 1208
 1209
 1210
 1211
 1212
 1213
 1214
 1215
 1216
 1217
 1218
 1219
 1220
 1221
 1222
 1223
 1224
 1225
 1226
 1227
 1228
 1229
 1230
 1231
 1232
 1233
 1234
 1235
 1236
 1237
 1238
 1239
 1240
 1241
 1242
 1243
 1244
 1245
 1246
 1247
 1248
 1249
 1250
 1251
 1252
 1253
 1254
 1255
 1256
 1257
 1258
 1259
 1260
 1261
 1262
 1263
 1264
 1265
 1266
 1267
 1268
 1269
 1270
 1271
 1272
 1273
 1274
 1275
 1276
 1277
 1278
 1279
 1280
 1281
 1282
 1283
 1284
 1285
 1286
 1287
 1288
 1289
 1290
 1291
 1292
 1293
 1294
 1295
 1296
 1297
 1298
 1299
 1300
 1301
 1302
 1303
 1304
 1305
 1306
 1307
 1308
 1309
 1310
 1311
 1312
 1313
 1314
 1315
 1316
 1317
 1318
 1319
 1320
 1321
 1322
 1323
 1324
 1325
 1326
 1327
 1328
 1329
 1330
 1331
 1332
 1333
 1334
 1335
 1336
 1337
 1338
 1339
 1340
 1341
 1342
 1343
 1344
 1345
 1346
 1347
 1348
 1349
 1350
 1351
 1352
 1353
 1354
 1355
 1356
 1357
 1358
 1359
 1360
 1361
 1362
 1363
 1364
 1365
 1366
 1367
 1368
 1369
 1370
 1371
 1372
 1373
 1374
 1375
 1376
 1377
 1378
 1379
 1380
 1381
 1382
 1383
 1384
 1385
 1386
 1387
 1388
 1389
 1390
 1391
 1392
 1393
 1394
 1395
 1396
 1397
 1398
 1399
 1400
 1401
 1402
 1403
 1404
 1405
 1406
 1407
 1408
 1409
 1410
 1411
 1412
 1413
 1414
 1415
 1416
 1417
 1418
 1419
 1420
 1421
 1422
 1423
 1424
 1425
 1426
 1427
 1428
 1429
 1430
 1431
 1432
 1433
 1434
 1435
 1436
 1437
 1438
 1439
 1440
 1441
 1442
 1443
 1444
 1445
 1446
 1447
 1448
 1449
 1450
 1451
 1452
 1453
 1454

Tabl. 3.8.6. Targowiska w 1996 roku (cd.)

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Targowiska stale				Targo-wiska sezonowe
		obie- kty	powierz- chnia w m ²	stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej		
				ogółem	w tym czynne codzien- nie	
Jasło	w	-	-	-	-	-
Kołaczyce	w	-	-	-	-	-
Komańcza	w	-	-	-	-	-
Korczyna	w	-	-	-	-	-
Krempna	w	-	-	-	-	-
Krościenko Wyżne	w	-	-	-	-	-
Lipinki	w	-	-	-	-	-
Lutowiska	w	-	-	-	-	-
Miejsce Piastowe	w	-	-	-	-	-
Nowy Żmigród	w	1	1200	-	-	-
Nozdrzec	w	-	-	-	-	-
Olszanica	w	-	-	-	-	-
Osiek Jasielski	w	-	-	-	-	-
Sanok	w	-	-	-	-	-
Skołyszyn	w	-	-	-	-	-
Solina	w	-	-	-	-	-
Tarnowiec	w	-	-	-	-	-
Tyrawa Wołoska	w	-	-	-	-	-
Wojaszówka	w	-	-	-	-	-
Zarszyn	w	-	-	-	-	-
WOJ.PRZEMYSKIE:						
Przemysł	m	4	14593	1817	1817	-
Dynów	m	1	8000	110	45	95
Jarosław	m	6	23220	1000	186	-
Lubaczów	m	2	7918	12	12	3
Przeworsk	m	3	16900	63	57	-
Radymno	m	2	150	1	1	1
Cieszanów	m-w	1	300	-	-	-
Kańczuga	m-w	1	7000	-	-	-
Narol	m-w	1	1500	-	-	-
Oleszyce	m-w	-	-	-	-	-
Sieniawa	m-w	1	687	3	3	-
Adamówka	w	-	-	-	-	-
Bircza	w	1	1107	10	-	-
Chłopice	w	-	-	-	-	-
Dubiecko	w	1	2500	-	-	-
Dynów	w	-	-	-	-	1
Fredropol	w	-	-	-	-	-
Gać	w	-	-	-	-	-

Tabl. 3.8.6. Targowiska w 1996 roku (cd.)
Stan w dniu 31 XII

[illegible]

Tabl. 3.8.6. Targowiska w 1996 roku (cd.)
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Targowiska stale				Targowiska sezonowe	Razem w tym z ogólną liczbą w tym
		obiekty	powierzchnia w m ²	stale punkty sprzedaży drobnotalicznej			
				ogółem	w tym czynne codziennie		
Borowa	w	-	-	-	-	-	-
Chmielnik Rzeszowski	w	-	-	-	-	-	-
Cmolas	w	-	-	-	-	-	-
Czarna	w	-	-	-	-	-	-
Czermin	w	1	500	-	-	-	1
Czudec	w	1	1200	-	-	-	1
Frysztak	w	1	1200	-	-	-	-
Gawłuszowice	w	-	-	-	-	-	-
Grodzisko Dolne	w	1	800	-	-	-	-
Hyżne	w	-	-	-	-	-	-
Iwierzycze	w	-	-	-	-	-	-
Kamień	w	-	-	-	-	-	-
Krasne	w	1	35100	-	-	-	-
Kuryłówka	w	-	-	-	-	-	-
Leżajsk	w	-	-	-	-	-	-
Lubenia	w	-	-	-	-	-	-
Łańcut	w	-	-	-	-	-	-
Markowa	w	-	-	-	-	-	-
Mielec	w	-	-	-	-	-	-
Niebylec	w	1	1000	-	-	-	-
Niwiska	w	-	-	-	-	-	-
Ostrów	w	-	-	-	-	-	-
Przeclaw	w	-	-	-	-	-	1
Rakszawa	w	-	-	-	-	-	-
Raniżów	w	1	300	-	-	-	-
Stary Dzikowiec	w	-	-	-	-	-	-
Świlcza	w	-	-	-	-	-	-
Trzebownisko	w	-	-	-	-	-	-
Tuszów Narodowy	w	-	-	-	-	-	-
Wielopole Skrzyńskie	w	2	5060	40	-	-	-
Wiśniowa	w	1	1215	1	1	-	1
Żołynia	w	-	-	-	-	-	-

3.8.7. Dochody budżetów gmin w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gminny	Dochody ogółem	W tym				Dochody własne budżetu gminy ogółem na 1 mieszkańca w zł
			podatki i opłaty lokalne	udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	subwencje ogólne	dotacje z budżetu państwa	
Województwo łódzkie		1147991,2	184552,6	215049,2	435056,4	155069,7	193,45
powiaty:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
miasta:							
gminy:							
mi							

Tabl. 3.8.7. Dochody budżetów gmin w 1996 roku (cd.)

Wyszczególnienie	Typ gminy	Dochody ogółem	W tym			
			podatki i opłaty lokalne	udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	subwencje ogólne	dotacje z budżetu państwa
Krościenko Wyżne	w	2588,2	270,8	415,5	1092,0	390,3
Lipinki	w	4108,5	471,8	599,2	1931,4	482,8
Lutowiska	w	2559,5	259,0	217,2	827,0	1166,8
Miejsce Piastowe	w	7342,7	801,8	1026,0	4049,4	727,0
Nowy Żmigród	w	5682,0	441,2	824,3	3200,0	879,3
Nozdrzec	w	5406,4	392,6	770,9	3142,4	811,8
Olszanica	w	4940,0	485,9	584,8	2754,0	601,9
Osiek Jasielski	w	3302,9	285,2	445,6	1776,5	625,7
Sanok	w	10500,0	986,0	1352,2	5181,0	1500,6
Skołyszyn	w	6501,0	616,7	1086,3	3720,2	610,7
Solina	w	4172,6	1034,4	514,6	1374,8	698,9
Tarnowiec	w	5011,8	651,2	822,4	2908,0	395,3
Tyrawa Wołoska	w	1576,7	92,5	164,4	773,3	262,4
Wojaszówka	w	5711,0	607,3	806,4	2872,7	502,5
Zarszyn	w	5021,1	582,5	809,9	2811,1	541,0
WOJ.PRZEMYSKIE:						
Przemyśl	m	44201,0	9981,5	6094,1	12851,9	5673,5
Dynów	m	3668,6	643,5	448,1	1638,1	461,0
Jarosław	m	24101,4	6111,8	2980,0	8461,6	2508,6
Lubaczów	m	7683,1	1466,4	983,2	3103,0	924,8
Przeworsk	m	10688,7	2972,3	1378,9	3380,9	1106,3
Radymno	m	3790,6	839,9	428,5	1322,3	735,0
Cieszanów	m-w	4866,9	763,2	480,4	2176,1	714,8
Kańczuga	m-w	6758,3	1147,3	1264,0	2876,9	715,1
Narol	m-w	5572,9	597,9	654,7	2436,6	1226,8
Oleszyce	m-w	5403,5	613,0	520,1	2145,6	882,9
Sieniawa	m-w	4867,9	815,4	516,4	2389,7	536,5
Adamówka	w	3585,6	212,9	300,4	1460,0	534,7
Bircza	w	5755,9	303,5	521,4	2383,6	848,7
Chłopice	w	3709,7	578,3	427,4	1631,3	403,9
Dubiecko	w	5735,6	695,3	753,7	3051,9	928,6
Dynów	w	4439,8	441,0	573,7	2448,8	620,6
Fredropol	w	3985,4	482,5	410,7	2090,1	479,8

3.8.7. Dochody budżetów gmin w 1996 roku (cd.)

Wykaz gmin	Typ gminy	Dochody ogółem	W tym				Dochody własne budżetu gminy ogółem na 1 mieszkańca w zł
			podatki i opłaty lokalne	udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	subwencje ogólne	dotacje z budżetu państwa	
gmina	w	2508,0	344,0	347,4	1370,0	254,9	114,88
gmina	w	4141,7	484,3	372,2	1657,8	590,0	312,66
gmina	w	6744,0	1196,5	1055,5	3251,6	769,3	135,18
gmina	w	2758,1	230,6	377,0	1666,9	340,0	75,45
gmina	w	3525,3	410,3	325,2	977,1	534,0	323,46
gmina	w	3873,6	242,3	375,1	1748,5	650,2	153,81
gmina	w	4805,2	669,8	520,1	2121,0	1046,8	159,20
gmina	w	6353,5	743,6	700,5	3016,3	882,6	173,85
gmina	w	4405,5	1461,5	476,2	1475,2	341,9	344,29
gmina	w	5483,8	917,1	619,8	2421,2	607,5	193,93
gmina	w	4152,6	678,0	568,6	1592,1	602,5	134,07
gmina	w	5737,5	697,1	700,2	2925,2	693,4	151,07
gmina	w	5375,1	829,9	872,1	2248,6	576,2	191,25
gmina	w	7333,4	901,9	1161,1	3776,5	1082,5	91,07
gmina	w	7865,5	945,7	883,1	3684,4	1465,7	155,17
gmina	w	4715,2	463,8	335,9	1058,4	753,3	397,30
gmina	w	3722,0	553,9	489,9	1889,5	577,3	117,79
gmina	w	3066,2	333,7	342,6	1330,6	456,2	200,39
gmina	w	2980,3	582,1	312,3	1260,8	400,1	215,65
gmina	w	5393,2	1121,6	633,5	2119,2	737,3	209,65
gmina	w	6965,4	741,3	803,0	3252,5	801,6	178,78
gmina	w	3283,0	293,4	291,8	1082,3	610,6	227,08
gmina	w	4710,1	576,0	531,5	2307,7	560,2	120,78
gmina	w	7951,5	2076,4	930,1	2630,6	1030,3	240,86
gmina	m	175272,0	28166,1	76799,2	28288,6	22814,4	295,09
gmina	m	10621,7	3007,1	2036,2	3073,9	1304,5	288,40
gmina	m	13379,9	3733,0	2299,8	3327,2	1385,4	357,74
gmina	m	39238,5	8702,8	6653,0	13051,5	5804,7	213,18
gmina	m-w	6405,6	584,3	1015,3	3007,4	1059,2	89,47
gmina	m-w	8821,8	1784,2	1582,0	3507,8	1124,7	158,78
gmina	m-w	15543,1	2642,7	2272,0	5867,7	2242,5	200,43
gmina	m-w	11818,1	2756,8	2413,5	4663,4	1224,9	161,77

Tabl. 3.8.7. Dochody budżetów gmin w 1996 roku (cd.)

Wyszczególnienie	Typ gminy	Dochody ogółem	W tym			
			podatki i opłaty lokalne	udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	subwencje ogólne	dotacje z budżetu państwa
w tys. zł						
Ropczyce	m-w	16244,3	3801,9	2752,7	5505,6	1500,1
Sędziszów Małopolski	m-w	12698,7	2511,6	2097,8	5820,0	1404,3
Sokołów Małopolski	m-w	11554,3	1336,0	1506,7	5187,5	1398,2
Strzyżów	m-w	11920,3	1814,6	2100,3	5370,2	1711,4
Tyczyn	m-w	9984,3	1247,3	1308,0	4048,3	1158,7
Białobrzegi	w	4261,3	824,6	768,6	2025,5	448,2
Boguchwała	w	10681,1	2156,3	2157,4	4855,4	961,9
Borowa	w	3950,1	336,1	521,4	2213,1	412,9
Chmielnik Rzeszowski	w	4696,2	286,8	560,9	1995,7	475,1
Cmolas	w	5200,1	441,9	731,3	2375,9	723,6
Czarna	w	6885,0	778,2	996,6	2835,5	769,6
Czermin	w	3871,7	419,9	595,1	1876,4	433,9
Czudec	w	6637,6	786,2	1070,6	3436,5	888,7
Frysztak	w	5809,0	653,0	981,5	3247,5	658,8
Gawłuszowice	w	1564,9	190,7	263,1	757,1	303,8
Grodzisko Dolne	w	4410,9	555,1	766,8	2428,1	524,3
Hyżne	w	3657,5	308,2	623,5	2122,7	474,6
Iwierzyce	w	4231,7	431,0	664,2	2246,5	421,9
Kamień	w	4247,0	348,2	614,1	2052,0	828,9
Krasne	w	9708,2	1301,3	1183,6	3786,3	564,4
Kuryłówka	w	3366,4	442,3	528,5	1810,0	404,5
Leżajsk	w	11806,6	2915,3	1790,3	4497,6	1511,2
Lubenia	w	3670,0	395,4	621,4	1758,4	348,1
Łańcut	w	11914,2	1771,0	1885,4	5491,4	831,1
Markowa	w	3780,7	638,0	628,1	1710,9	456,9
Mielec	w	6447,6	937,4	1081,8	3191,3	774,3
Niebylec	w	5810,3	460,7	1002,0	3291,2	830,0
Niwiska	w	4124,8	266,5	503,7	2010,0	648,7
Ostrów	w	8652,1	418,0	654,0	2028,8	871,7
Przecław	w	6091,9	443,4	986,1	3235,8	1161,6
Rakszawa	w	4152,3	414,2	692,2	2181,7	487,0
Raniżów	w	4390,2	298,3	649,6	2378,3	528,2
Stary Dzikowiec	w	4434,3	181,0	589,1	2271,6	519,5

Tabl. 3.8.7. Dochody budżetów gmin w 1996 roku (dok.)

Wyszczególnienie	Typ gmi- ny	Dochody ogółem	W tym				Docho- dy własne budżetu gminy ogółem na 1 miesz- kańca w zł
			podatki i opłaty lokalne	udziały w podat- kach sta- nowiących dochód budżetu państwa	subwencje ogólne	dotacje z budżetu państwa	
w		10230,1	1250,5	1683,5	5076,9	806,4	137,18
w		15752,6	1994,2	1635,8	4629,6	935,3	503,11
w		4377,9	390,4	704,9	2360,5	714,7	82,30
w		5039,3	505,0	789,4	2558,1	1011,8	78,81
w		5737,5	489,7	806,4	2637,3	672,9	77,81
w		3544,2	399,7	605,0	1943,6	410,0	90,02

Tabl. 3.8.8. Wydatki budżetów gmin w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gminy	Wydatki ogółem w tys. zł	transport	rolnictwo	gospodarkę komunalną	wzrost i wykształcenie	kulturę i sztukę	ochronę zdrowia i opiekę społeczną	kulturę fizyczną i sport	Typ gminy	Wyszczególnienie
KARPACKI		1175171,6	2,7	2,6	17,9	44,3	3,1	13,2	1,0		KARPACKI
WOJ.KROŚNIENSKIE:											WOJ.KROŚNIENSKIE:
Krosno	m	38045,2	-	0,0	37,3	40,9	1,9	10,1	1,7	m	Krosno
Jasło	m	29918,1	-	0,0	35,8	33,9	3,5	11,3	3,5	m	Jasło
Sanok	m	29670,5	-	0,0	22,4	36,7	3,7	14,6	2,7	m	Sanok
Biecz	m-w	9000,9	2,4	0,3	8,3	53,3	5,9	13,8	0,2	m-w	Biecz
Brzozów	m-w	15193,6	1,3	0,1	7,3	59,1	4,4	11,3	1,1	m-w	Brzozów
Dukla	m-w	9301,1	2,4	0,2	8,4	49,4	4,6	14,7	0,4	m-w	Dukla
Iwonicz Zdrój	m-w	7200,6	1,7	0,1	9,7	45,5	4,4	20,1	0,5	m-w	Iwonicz Zdrój
Jedlicze	m-w	8313,0	0,9	3,7	22,2	44,1	4,7	11,5	0,4	m-w	Jedlicze
Lesko	m-w	8414,5	0,9	2,1	22,1	37,1	10,2	12,1	0,6	m-w	Lesko
Rymanów	m-w	11436,5	3,2	0,4	33,5	43,0	2,4	6,0	0,3	m-w	Rymanów
Ustrzyki Dolne	m-w	12803,7	0,6	1,4	8,9	47,9	4,1	17,3	0,8	m-w	Ustrzyki Dolne
Zagórz	m-w	8504,2	1,3	0,1	9,8	54,9	5,8	10,7	1,7	m-w	Zagórz
Baligród	w	2237,6	3,8	4,4	1,5	45,5	3,7	11,2	0,4	w	Baligród
Besko	w	3225,6	0,8	0,4	46,0	34,0	1,2	6,8	0,5	w	Besko
Brzyska	w	3325,0	7,0	0,3	1,8	54,3	4,2	10,5	0,2	w	Brzyska
Bukowsko	w	3374,4	6,3	0,4	3,2	51,6	2,2	8,1	1,2	w	Bukowsko
Chorkówka	w	7415,7	3,2	7,0	2,1	61,1	3,6	8,6	0,3	w	Chorkówka
Cisna	w	1818,2	0,8	0,6	8,0	35,6	1,4	8,8	1,4	w	Cisna
Czarna	w	1875,0	1,6	3,4	5,1	45,8	0,9	17,6	2,2	w	Czarna
Dębowiec	w	4676,1	2,4	0,3	4,2	54,5	4,9	14,2	0,3	w	Dębowiec
Domaradz	w	3695,3	4,3	0,1	2,1	58,6	4,0	12,9	0,5	w	Domaradz
Dydnia	w	5453,0	3,0	0,2	1,1	60,8	2,8	13,4	0,4	w	Dydnia
Haczów	w	7158,2	1,4	5,2	34,5	37,0	2,5	6,0	0,6	w	Haczów
Jasienica Rosielna	w	4164,5	7,3	0,4	5,1	57,2	4,9	10,9	-	w	Jasienica Rosielna
Jasło	w	7723,4	12,1	0,4	9,6	46,8	4,3	9,7	0,7	w	Jasło
Kołaczyce	w	5466,3	7,6	0,6	15,4	46,1	3,8	11,3	0,8	w	Kołaczyce
Komańcza	w	3932,1	2,5	0,2	0,6	57,2	3,3	15,5	0,6	w	Komańcza
Korczyna	w	6097,2	9,1	0,1	7,1	51,3	2,3	8,7	0,6	w	Korczyna
Krempna	w	2029,7	1,9	0,3	2,0	44,8	1,9	27,2	0,5	w	Krempna
Krościenko Wyżne	w	2631,8	4,0	22,5	9,2	31,1	2,6	8,3	1,1	w	Krościenko Wyżne
Lipinki	w	4032,1	7,1	0,1	13,1	48,7	1,4	9,2	0,2	w	Lipinki
Lutowiska	w	1875,5	0,1	10,9	0,6	41,6	1,8	21,6	-	w	Lutowiska
Miejsce Piastowe	w	7407,9	3,4	0,1	17,9	50,2	3,4	10,1	0,4	w	Miejsce Piastowe
Nowy Żmigród	w	5860,0	1,7	0,5	3,0	50,7	6,0	19,6	0,9	w	Nowy Żmigród
Nozdrzec	w	5506,9	3,6	0,7	4,3	59,0	1,7	14,0	0,2	w	Nozdrzec

Tabl. 3.8.8. Wydatki budżetów gmin w 1996 roku (cd.)

Wyszczególnienie	Typ gminy	Wydatki ogółem w tys. zł	Wyszczególnienie				Typ gminy	Wyszczególnienie
			transport	rolnictwo	gospodarkę komunalną	inwestycje		
Olszanica	w	4921,7	2,5	0,8	3,3	57,2	w	Olszanica
Osiek Jasielski	w	3187,2	1,2	0,5	1,9	60,7	w	Osiek Jasielski
Sanok	w	10671,3	8,8	0,8	6,9	47,9	w	Sanok
Skołyszyn	w	6403,1	6,8	0,3	3,3	57,4	w	Skołyszyn
Solina	w	4068,5	4,2	0,4	12,6	46,3	w	Solina
Tarnowiec	w	4942,4	4,5	0,2	3,0	60,1	w	Tarnowiec
Tyrawa Wołoska	w	1613,8	8,9	0,7	1,9	43,6	w	Tyrawa Wołoska
Wojaszówka	w	5962,6	5,2	18,5	3,3	52,2	w	Wojaszówka
Zarszyn	w	4996,4	3,4	0,6	10,5	50,6	w	Zarszyn
WOJ.PRZEMYSKIE:								
Przemysł	m	43888,5	-	0,0	26,8	38,7	m	Przemysł
Dynów	m	3434,9	-	0,0	10,7	45,5	m	Dynów
Jarosław	m	24166,9	-	0,0	21,2	45,1	m	Jarosław
Lubaczów	m	8238,5	-	0,0	26,1	39,8	m	Lubaczów
Przeworsk	m	11588,3	-	0,0	27,6	40,4	m	Przeworsk
Radymno	m	3926,5	0,0	0,0	14,5	52,8	m	Radymno
Cieszanów	m-w	5014,4	2,8	3,8	7,0	53,4	m-w	Cieszanów
Kańczuga	m-w	7121,9	3,6	0,5	16,7	46,9	m-w	Kańczuga
Narol	m-w	5266,0	3,4	3,0	8,2	49,1	m-w	Narol
Oleszyce	m-w	7534,1	0,8	0,2	45,3	35,6	m-w	Oleszyce
Sieniawa	m-w	4986,4	3,7	0,8	21,2	42,3	m-w	Sieniawa
Adamówka	w	3377,7	11,3	14,2	15,6	33,7	w	Adamówka
Bircza	w	6660,5	7,2	0,1	21,3	46,2	w	Bircza
Chłopice	w	3737,2	5,6	0,7	17,2	49,1	w	Chłopice
Dubiecko	w	5685,8	5,5	0,4	6,6	54,6	w	Dubiecko
Dynów	w	4252,4	4,0	0,3	4,8	53,4	w	Dynów
Fredropol	w	3910,8	2,5	0,3	2,4	57,1	w	Fredropol
Gać	w	2498,5	11,6	0,1	8,3	47,3	w	Gać
Horyniec	w	4080,9	2,2	1,2	17,3	36,6	w	Horyniec
Jarosław	w	6606,0	6,3	2,4	22,5	40,3	w	Jarosław
Jawornik Polski	w	2752,2	8,6	0,6	10,9	49,9	w	Jawornik Polski
Krasiczyn	w	3725,0	2,5	4,9	36,9	25,4	w	Krasiczyn
Krzywcza	w	4169,0	3,6	0,3	26,8	41,9	w	Krzywcza
Laszki	w	5108,8	2,2	3,1	2,4	66,8	w	Laszki
Lubaczów	w	6190,0	1,6	16,8	1,4	54,0	w	Lubaczów
Medyka	w	4199,1	6,3	5,3	5,2	48,2	w	Medyka
Orły	w	5759,7	3,0	2,1	13,9	47,1	w	Orły
Pawłosiów	w	4149,9	3,0	2,1	25,2	42,6	w	Pawłosiów
Pruchnik	w	5761,3	13,8	5,8	1,9	47,3	w	Pruchnik

Tabl. 3.8.8. Wydatki budżetów gmin w 1996 roku (cd.)

Wyszczególnienie	Typ gminy	Wydatki ogółem w tys. zł	trans- port	rolni- ctwo	gospo- darke komu- nalną	kultu- rę i sztukę	ochronę zdrowia i opiekę społeczną	kultu- rę fizyczną i sport	Typ gminy	Wyszczególnienie
Przemysł	w	5460,7	2,9	0,8	11,6	1,1	9,8	0,2	w	Przemysł
Przeworsk	w	7563,3	3,7	0,4	6,2	2,5	8,7	0,7	w	Przeworsk
Radymno	w	7788,2	3,5	12,0	4,9	3,1	11,5	0,4	w	Radymno
Rokietnica	w	4580,1	0,8	24,3	31,2	0,1	5,6	0,2	w	Rokietnica
Roźwienica	w	3706,5	1,5	7,3	18,0	0,3	7,4	0,8	w	Roźwienica
Stary Dzików	w	3024,6	3,6	7,5	8,7	2,3	6,3	0,6	w	Stary Dzików
Stubno	w	3126,7	7,0	2,8	26,2	1,7	7,3	0,6	w	Stubno
Tryńcza	w	5325,0	2,9	4,4	13,5	3,1	8,6	0,4	w	Tryńcza
Wiązownica	w	7111,3	6,7	2,2	14,9	1,0	7,1	0,3	w	Wiązownica
Wielkie Oczy	w	3589,4	3,0	7,0	39,8	0,4	5,8	0,3	w	Wielkie Oczy
Zarzecze	w	4730,4	1,2	3,2	25,3	2,0	7,9	0,5	w	Zarzecze
Żurawica	w	8063,1	0,9	0,3	34,3	1,0	7,1	0,2	w	Żurawica
WOJ.RZESZOWSKIE:										
Rzeszów	m	177467,4	-	0,0	16,1	1,7	26,0	0,8	m	Rzeszów
Leżajsk	m	10800,0	-	-	19,6	4,5	10,0	0,8	m	Leżajsk
Łańcut	m	12685,2	-	0,0	28,1	6,3	13,5	1,2	m	Łańcut
Mielec	m	42378,6	-	0,0	29,2	4,0	17,3	0,8	m	Mielec
Błażowa	m-w	7213,4	6,9	0,5	26,1	4,0	9,8	0,4	m-w	Błażowa
Głogów Małopolski	m-w	9435,9	2,0	0,9	24,7	3,2	8,9	0,5	m-w	Głogów Małopolski
Kolbuszowa	m-w	19010,9	1,4	11,6	18,5	2,6	10,7	1,6	m-w	Kolbuszowa
Nowa Sarzyna	m-w	11597,1	5,8	0,2	15,4	2,4	12,5	0,2	m-w	Nowa Sarzyna
Ropczyce	m-w	16315,7	6,4	1,2	16,1	5,0	10,2	2,5	m-w	Ropczyce
Sędziszów Małopolski	m-w	12736,1	4,2	1,4	14,7	3,2	13,8	0,4	m-w	Sędziszów Małopolski
Sokołów Małopolski	m-w	11689,1	5,2	0,7	12,6	2,1	9,8	0,6	m-w	Sokołów Małopolski
Strzyżów	m-w	11655,1	4,2	0,9	14,4	4,2	15,3	0,8	m-w	Strzyżów
Tyczyn	m-w	10858,3	5,3	0,7	28,1	5,5	9,1	0,3	m-w	Tyczyn
Białobrzegi	w	4614,3	11,9	11,6	3,2	8,7	7,5	0,4	w	Białobrzegi
Boguchwała	w	10821,8	4,2	0,2	9,2	6,4	9,2	0,8	w	Boguchwała
Borowa	w	4133,1	10,9	1,0	6,8	2,6	8,8	0,7	w	Borowa
Chmielnik Rzeszowski	w	5429,4	1,6	0,1	48,4	2,0	9,4	0,0	w	Chmielnik Rzeszowski
Cmolas	w	5290,9	0,9	0,3	28,3	1,2	9,7	0,2	w	Cmolas
Czarna	w	8063,2	5,4	1,8	38,9	2,2	6,8	0,2	w	Czarna
Czermin	w	3726,6	8,8	15,6	1,4	1,7	8,7	0,9	w	Czermin
Czudec	w	6657,0	6,5	0,8	13,8	3,6	13,1	0,3	w	Czudec
Frysztak	w	5822,0	6,8	1,1	6,6	6,5	10,7	3,3	w	Frysztak
Gawłuszowice	w	1470,8	5,0	9,3	2,7	2,0	17,5	0,1	w	Gawłuszowice
Grodzisko Dolne	w	4271,2	6,6	1,0	8,8	5,3	10,6	1,0	w	Grodzisko Dolne
Hyżne	w	3647,6	2,8	0,2	11,6	2,5	12,5	0,9	w	Hyżne
Iwierzycze	w	4228,0	5,9	5,4	9,8	2,8	9,1	0,3	w	Iwierzycze

Tabl. 3.8.8. Wydatki budżetów gmin w 1996 roku (cd.)

Wyszczególnienie	Typ gminy	Wydatki ogółem w tys. zł	Wyszczególnienie				Typ gminy	Wyszczególnienie
			trans- port	rolni- ctwo	gospo- darkę komu- nalną	gospo- darstwo rolnicze i leśne		
Kamień	w	4343,6	2,8	12,6	3,0	47,2	w	Kamień
Krasne	w	10213,7	4,2	0,1	42,9	35,0	w	Krasne
Kuryłówka	w	3537,0	4,4	1,5	15,4	44,3	w	Kuryłówka
Leżajsk	w	12282,6	6,3	11,8	7,3	46,8	w	Leżajsk
Lubenia	w	3598,0	15,4	0,1	5,1	50,5	w	Lubenia
Łańcut	w	14323,8	2,5	0,1	33,6	37,4	w	Łańcut
Markowa	w	5347,8	1,8	1,5	35,7	34,6	w	Markowa
Mielec	w	6310,2	4,7	0,6	11,9	49,0	w	Mielec
Niebylec	w	5766,6	7,2	0,8	6,5	53,5	w	Niebylec
Niwiska	w	4211,3	2,4	1,0	23,6	46,1	w	Niwiska
Ostrów	w	8464,7	3,4	17,8	23,8	33,4	w	Ostrów
Przeclaw	w	6120,4	7,8	0,2	8,6	54,4	w	Przeclaw
Rakszawa	w	4198,6	9,1	0,2	11,8	42,5	w	Rakszawa
Raniżów	w	4700,5	2,5	0,6	24,2	47,3	w	Raniżów
Stary Dzikowiec	w	4663,0	2,0	3,8	17,8	52,8	w	Stary Dzikowiec
Świlcza	w	10124,8	4,5	18,0	4,2	49,7	w	Świlcza
Trzebownisko	w	18043,9	2,5	44,8	2,0	39,8	w	Trzebownisko
Tuszów Narodowy	w	4609,3	7,2	0,9	3,1	53,0	w	Tuszów Narodowy
Wielopole Skrzyńskie	w	5081,6	9,3	1,1	7,0	54,5	w	Wielopole Skrzyńskie
Wiśniowa	w	6049,1	5,0	3,1	24,5	40,5	w	Wiśniowa
Żołynia	w	3751,4	2,0	20,0	2,6	45,6	w	Żołynia

Tabl. 3.8.9. Osobowy ruch graniczny według wybranych przejść granicznych w 1996 r.

Tabl. 5.8.9. Osobowy ruch graniczny według wybranych przejść granicznych.

Przejścia graniczne a - w tys. osób b - 1995 = 100		Rodzaj przejścia granicz- nego	Przekro- czenia granicy ogółem	Obywatele polscy		Cudzoziemcy	
				przekraczający granicę w kierunku			
				z Polski	do Polski	do Polski	z Polski
						razem	
Barwinek	a	drogowe	3077	370	265	1239	1203
	b		124,7	111,8	101,1	128,5	132,2
Łupków	a	kolejowe	1	1	0	0	0
	b		x	x	x	x	x
Krościenko	a	drogowe	0	0	0	0	0
	b		x	x	x	x	x
Krościenko	a	kolejowe	95	6	6	41	42
	b		76,6	150,0	150,0	71,9	71,2
Przemyśl	a	kolejowe	586	11	11	375	189
	b		60,5	91,7	84,6	57,8	64,1
Medyka	a	drogowe	3458	105	104	1555	1694
	b		101,3	90,5	88,9	107,2	98,0

Tabl. 3.8.11. Wydatki poniesione przez cudzoziemców zmotoryzowanych w 1996 r.
wg wybranych przejść granicznych

Wyszczególnienie	Barwinek		Medyka	
	w tysiącach złotych	w %	w tysiącach złotych	w %
WYDATKI OGÓŁEM	81668,7	100,0	267734,2	100,0
Towary żywnościowe	11678,6	14,3	47121,2	17,6
Wyroby cukiernicze	4165,1	5,1	3480,5	1,3
Wyroby tytoniowe	571,7	0,7	.	.
Warzywa i owoce	4655,1	5,7	.	.
Ryby i przetwory rybne	.	.	1874,1	0,7
Kawa, herbata, kakao	.	.	3212,8	1,2
Owoce południowe	.	.	3748,3	1,4
Pozostałe tow. żywnościowe	2286,7	2,8	34805,5	13,0
Towary nieżywnościowe	69581,8	85,2	215258,3	80,4
Meble	8738,6	10,7	48727,6	18,2
Odzież	29809,1	36,5	72556,1	27,1
Obuwie	7023,5	8,6	28915,3	10,8
Kosmetyki i art. toaletowe	.	.	8032,0	3,0
Paliwo	816,7	1,0	1070,9	0,4
Pozostałe towary nieżywnościowe	.	.	.	2
Pozostałe wydatki związane z pobytem w Polsce	23193,9	28,4	55956,4	0,9
w tym na opłacenie:	408,3	0,5	5354,7	2,0
zaświadczenia	81,7	0,1	1874,1	0,7
kosztów gastronomicznych	326,6	0,4	3480,5	1,3

Tabl. 3.8.11. Samochody osobowe i autobusy odprawione w ruchu granicznym w 1996 r.

Przejścia graniczne a - w tys. b - 1995 = 100		Pojazdy					
		ogółem	obywateli polskich		cudzoziemców		
			przekraczających granicę w kierunku				
			z Polski	do Polski	do Polski	z Polski	
						razem	w tym z państw granicznych z Polski
Barwinek	a	686,0	84,8	75,5	260,6	265,1	24,1
	b	127,2	114,1	133,4	125,2	132,4	164,0
Medyka	a	612,7	40,0	39,0	233,2	300,5	26,1
	b	103,8	88,3	89,4	108,9	104,7	105,0

Euroregion
BUG

3.9. Euroregion „Bug”

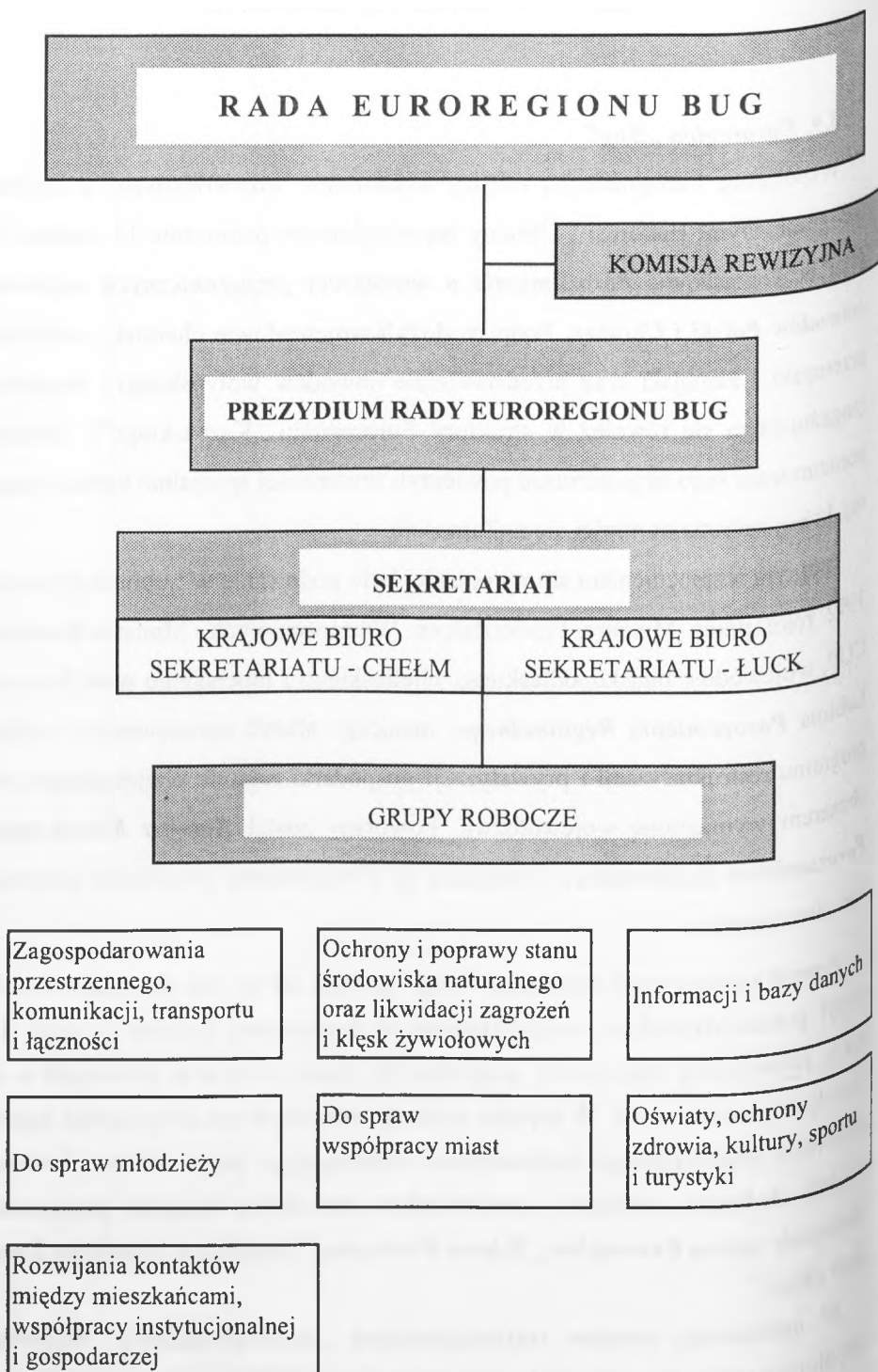
Współpracę transgraniczną między wschodnimi województwami a regionami przygranicznymi Białorusi i Ukrainy zapoczątkowało podpisanie 18 grudnia 1991 roku w Tomaszowie *Porozumienia o współpracy przygranicznych województw obwodów Polski i Ukrainy*. Podpisy złożyli wojewodowie chełmski, krośnieński, przemyski i zamojski oraz przedstawiciele obwodów wołyńskiego i lwowskiego (angażującego się również w struktury Euroregionu „Karpackiego”). Realizację porozumienia jego sygnatariusze powierzyli utworzonej specjalnie komisji mieszanej, której sekretariat mieści się w Zamościu.

Istotnym wzmocnieniem strony polskiej było podpisanie w Lublinie 30 kwietnia 1992 roku przez Ministra Przekształceń Własnościowych, Ministra-Kierownika CUP, wojewodów białkopodlaskiego, chełmskiego i lubelskiego oraz Prezydenta Lublina *Porozumienia Regionalnego*, mającego służyć opracowaniu i realizacji programu restrukturyzacji i prywatyzacji gospodarki regionu obejmującego swym obszarem wymienione województwa. Powołany został *Komitet Koordynacyjny Porozumienia Regionalnego*. Następnie do *Porozumienia* przystąpiło województwo tarnobrzeskie.

Pomysł utworzenia Euroregionu „Bug” pojawił się po raz pierwszy na konferencji polsko-ukraińskiej, zorganizowanej w Kazimierzu Dolnym w maju 1992 roku, poświęconej współpracy gospodarczej, funkcjonowaniu samorządów oraz współpracy miast i gmin. W wyniku dyskusji nad projektem dotyczącym zagospodarowania przestrzennego makroregionu obejmującego województwa: białkopodlaskie, chełmskie, lubelskie i tarnobrzeskie oraz obwód wołyński proponowana pierwotnie nazwa *Euroregion „Ściana Wschodnia”* zmieniona została na *Euroregion „Bug”*.

W umocnieniu podstaw instytucjonalnych „euroregionalizacji” trilateralnej współpracy transgranicznej istotne znaczenie miały także:

- polsko-białoruskie porozumienia, a zwłaszcza podpisanie w Chełmie 8 maja 1992 roku przez wicewojewodę chełmskiego oraz przedstawicieli rządu Białorusi protokołu intencyjnego dotyczącego wymiany barterowej,

Rys. 10. Schemat organizacyjny Euroregionu „Bug”

- polsko-ukraińskie porozumienia, a w szczególności podpisanie w Kowlu na Ukrainie 30 czerwca 1992 roku porozumienia między obwodem wołyńskim a Komitetem Koordynacyjnym Porozumienia Regionalnego, dotyczącego współpracy transgranicznej w różnych dziedzinach oraz utworzenie w styczniu 1993 roku w Lublinie banku ofert barterowych i barterowej izby rozrachunkowej w postaci spółki polsko-ukraińskiej,
- utworzenie 11 września 1992 roku w Zamościu Regionalnego Centrum Współpracy Transgranicznej na mocy porozumienia podpisanego przez wojewodów zamojskiego, chełmskiego, przemyskiego i krośnieńskiego, przedstawicieli prezydenta Ukrainy na obwód wołyński i lwowski, dyrektorów 2 instytutów PAN: Instytutu Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej oraz Instytutu Geografii i Zagospodarowania Przestrzennego oraz dyrektora Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych.

W pracach przygotowujących powstanie Euroregionu „Bug” przyjęto, że będzie to jeden z największych obszarów współpracy transgranicznej w Europie. Miał on obejmować swym zasięgiem przygraniczne regiony Polski, Ukrainy i Białorusi położone w zlewni rzeki Bug i na obszarach przyległych o łącznej powierzchni 82 tys. km² i liczący 5,3 mln mieszkańców. Polska część miała stanowić 35,6% jego obszaru, białoruska 39,9% i ukraińska 24,5% [Euroregion Nysa 1994, s.89-90; Skrzydło 1994, s.10]. Ten transgraniczny region współpracy miał obejmować: ze strony polskiej - województwa białoskopodlaskie, chełmskie, tarnobrzesckie i lubelskie, ze strony ukraińskiej - obwód wołyński i ze strony białoruskiej - obwód brzeski.

Trójstronny charakter Euroregionu „Bug” potwierdzany był przez Polskę, Ukrainę i Białoruś do połowy 1995 roku, m.in. na:

- * zorganizowanej w Kazimierzu Dolnym (15-17 czerwca 1994) konferencji nt. „Euroregion Bug jako problem badawczy i przedsięwzięcia gospodarcze” z udziałem reprezentantów władz i ośrodków naukowych obszarów przygranicznych trzech państw; we wnioskach konferencji podkreślono potrzebę szybkiego powołania trilateralnego Euroregionu i zarejestrowania go w Stowarzyszeniu Europejskich Regionów Granicznych,
- * spotkaniu roboczym wojewodów przygranicznych obszarów Polski, Białorusi i Ukrainy w Chełmie (25 stycznia 1995), na którym trzy strony potwierdziły wolę utworzenia euroregionu oraz gotowość jak najszybszego sfinalizowania prac nad statutem i organizacją struktur euroregionalnych; w lutym 1995 roku projekt *Porozumienia o utworzeniu Euroregionu „Bug”* został zaakceptowany przez stronę polską, białoruską i ukraińską.

W połowie 1995 roku okazało się, że mimo wcześniejszych deklaracji władze centralne Białorusi nie wyraziły zgody na przystąpienie obwodu brzeskiego do struktur Euroregionu. Wobec jednoznacznego poparcia projektu utworzenia Euroregionu „Bug” przez władze centralne Polski i Ukrainy, strona polska i ukraińska zdecydowały się utworzyć Euroregion w formule dwustronnej przy pozostawieniu stronie białoruskiej możliwości włączenia się w struktury euroregionalne w przyszłości.

Oficjalne utworzenie Euroregionu nastąpiło w dniu 29 września 1995 roku w Łucku na Ukrainie. Wojewodowie: chełmski, lubelski, tarnobrzesci i zamojski oraz ze strony ukraińskiej wojewoda obwodu wołyńskiego podpisali **Porozumienie o utworzeniu Związku Transgranicznego Euroregion „Bug”** [Aneks 21].

Organami Euroregionu są (rys. 10):

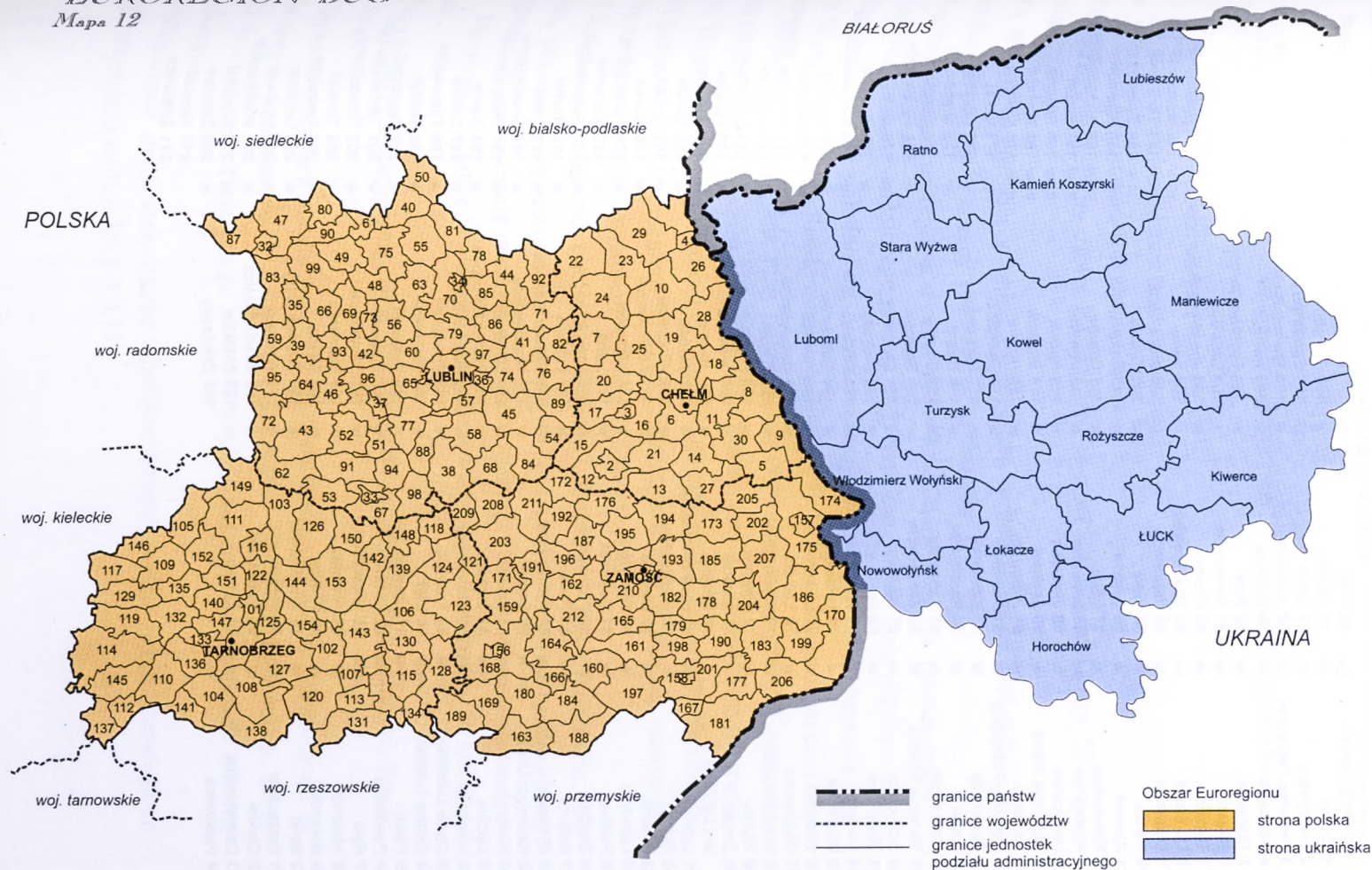
- * Rada Euroregionu, w której skład wchodzi po 10 przedstawicieli delegowanych przez każdą ze stron;
- * Prezydium Rady, wybierane przez Radę i składające się z dwóch osób (jedna ze strony polskiej i jedna ze strony ukraińskiej);
- * Sekretariat, w ramach którego każda ze stron prowadzi na swoim terenie biuro krajowe Sekretariatu;
- * Komisja Rewizyjna, wybierana przez Radę i składająca się z 4 osób (po 2 osoby ze strony polskiej i ukraińskiej);
- * Grupy Robocze, powoływane przez Radę; aktualnie funkcjonuje 5 grup roboczych:
 - ds. zagospodarowania przestrzennego, komunikacji, transportu i łączności,
 - ds. ochrony i poprawy stanu środowiska naturalnego oraz likwidacji zagrożeń i klęsk żywiołowych,
 - ds. informacji i bazy danych,
 - ds. rozwijania kontaktów między mieszkańcami, współpracy instytucjonalnej i gospodarczej,
 - ds. oświaty, zdrowia, kultury i turystyki.

Siedzibami sekretariatów Euroregionu jest po stronie polskiej Chełm, a po stronie ukraińskiej Łuck.

Zgodnie ze Statutem [Aneks 17] Euroregion Bug został utworzony w celu rozwoju współpracy obszarów przygranicznych w następujących dziedzinach:

- zagospodarowania przestrzennego,
- komunikacji, transportu i łączności,
- oświaty, ochrony zdrowia, kultury, sportu i turystyki,
- ochrony i poprawy stanu środowiska naturalnego,
- likwidacji zagrożeń i klęsk żywiołowych,
- rozwijania kontaktów między mieszkańcami obszarów przygranicznych oraz
- współpracy instytucjonalnej, a także współpracy podmiotów gospodarczych.

EUROREGION BUG
Mapa 12

GMINY W EUROREGIONIE BUG

W.CHEŁMSKIE	Typ	55 Firliej	w	W.TARNOBRZESKIE	W.ZAMOJSKIE
1 Chelm	m	56 Garbów	w	100 Tarnobrzeg	m 155 Zamość
2 Krasnystaw	m	57 Glusk	w	101 Sandomierz	m 156 Biłgoraj
3 Rejowiec Fabryczny	m	58 Jabłonna	w	102 Stalowa Wola	m 157 Hrubieszów
4 Włodawa	m	49 Baranów	w	103 Annopol	m-w 158 Tomaszów Lub.
5 Białopole	w	50 Borki	w	104 Baranów Sandom.	m-w 159 Frampol
6 Chelm	w	51 Borzechów	w	105 Cmielów	m-w 160 Józefów
7 Cyców	w	52 Chodel	w	106 Janów Lubelski	m-w 161 Krasnobród
8 Dorohusk	w	53 Dzierzkowice	w	107 Nisko	m-w 162 Szczepleszyn
9 Dubienka	w	54 Fajslawice	w	108 Nowa Dęba	m-w 163 Tamogród
10 Hańsk	w	55 Firliej	w	109 Opatów	m-w 164 Zwierzyniec
11 Kamień	w	56 Garbów	w	110 Osiek	m-w 165 Adamów
12 Krasnystaw	w	57 Glusk	w	111 Ożarów	m-w 166 Aleksandrów
13 Kraśniczyn	w	58 Jabłonna	w	112 Połaniec	m-w 167 Bełzec
14 Leśniowice	w	59 Janowiec	w	113 Rudnik	m-w 168 Biłgoraj
15 Łopiennik Górny	w	60 Jastków	w	114 Staszów	m-w 169 Biszczka
16 Rejowiec	w	61 Jeziorzany	w	115 Ulanów	m-w 170 Dołhobyczów
17 Rejowiec Fabryczny	w	62 Józefów	w	116 Zawichost	m-w 171 Goraj
18 Ruda Huta	w	63 Kamionka	w	117 Baćkowice	w 172 Gorzków
19 Sawin	w	64 Karczmiska	w	118 Batorz	w 173 Grabowiec
20 Siedliszczce	w	65 Konopnica	w	119 Bogoria	w 174 Horodło
21 Siennica Różana	w	66 Końskowola	w	120 Bojanów	w 175 Hrubieszów
22 Sosnowica	w	67 Kraśnik	w	121 Chrzanów	w 176 Izbica
23 Stary Brus	w	68 Krzczonów	w	122 Dwikozy	w 177 Jarczów
24 Urszulín	w	69 Kurów	w	123 Dzwola	w 178 Komarów-Osada
25 Wierzbica	w	70 Lubartów	w	124 Godziszów	w 179 Krynice
26 Włodawa	w	71 Ludwin	w	125 Gorzyce	w 180 Księżpól
27 Wojślawice	w	72 Łaziska	w	126 Gościeradów	w 181 Lubycza Królewska
28 Wola Uhruska	w	73 Markuszów	w	127 Grębów	w 182 Łabunie
29 Wyryki	w	74 Melgiw	w	128 Harasiuki	w 183 Łaszczów
30 Żmudź	w	75 Michów	w	129 Iwaniska	w 184 Łukowa
W.LUBELSKIE		76 Milejów	w	130 Jarocin	w 185 Miączyn
31 Lublin	m	77 Niedzwica Duża	w	131 Jeżowe	w 186 Mircze
32 Dęblin	m	78 Niedźwiada	w	132 Klimontów	w 187 Nielisz
33 Kraśnik	m	79 Niemce	w	133 Koprzywnica	w 188 Obsza
34 Lubartów	m	80 Nowodwór	w	134 Krzeszów	w 189 Potok Górny
35 Puławy	m	81 Ostrówek	w	135 Lipnik	w 190 Rachanie
36 Świdnik	m	82 Puchaczów	w	136 Loniów	w 191 Radecznica
37 Bełżyce	m-w	83 Puławy	w	137 Lubnice	w 192 Rudnik
38 Bychawa	m-w	84 Rybczewice	w	138 Majdan Królewski	w 193 Siłno
39 Kazimierz Dolny	m-w	85 Semiki	w	139 Modliborzyce	w 194 Skierbieszów
40 Kock	m-w	86 Spiczyn	w	140 Obrazów	w 195 Stary Zamość
41 Łęczna	m-w	87 Stężyca	w	141 Padew Narodowa	w 196 Sulów
42 Nałęczów	m-w	88 Strzyżewice	w	142 Potok Wielki	w 197 Susiec
43 Opole Lubelskie	m-w	89 Trawniki	w	143 Pysznica	w 198 Tarnawatka
44 Ostrów Lubelski	m-w	90 Ułęż	w	144 Radomyśl	w 199 Telatyn
45 Piaski	m-w	91 Urzędów	w	145 Rytwiany	w 200 Tereszpól
46 Poniatowa	m-w	92 Uścimów	w	146 Sadowie	w 201 Tomaszów Lub.
47 Rykl	m-w	93 Wąwolnica	w	147 Samborzec	w 202 Trzeszczany
48 Abramów	w	94 Wilkołaz	w	148 Szastarka	w 203 Turobin
49 Baranów	w	95 Wilków	w	149 Tarłów	w 204 Tyszowce
50 Borki	w	96 Wojciechów	w	150 Trzydnik Duży	w 205 Uchanie
51 Borzechów	w	97 Wólka	w	151 Wilczyce	w 206 Ułhówek
52 Chodel	w	98 Zakrzówek	w	152 Wojciechowice	w 207 Werbkowice
53 Dzierzkowice	w	99 Żyrzyn	w	153 Zaklików	w 208 Wysokie
54 Fajslawice	w			154 Zaleszany	w 209 Zakrzew
					210 Zamość
					211 Żółkiewka

W skład Euroregionu po stronie polskiej wchodzi 211 gmin z 4 województw:

- * 30 gmin z województwa chełmskiego,
- * 69 gmin z województwa lubelskiego,
- * 55 gmin z województwa tarnobrzeskiego,
- * 57 gmin z województwa zamojskiego.

Powierzchnia polskiej części Euroregionu wynosi 23921 km² i liczy 2379 tys. mieszkańców.

Po stronie ukraińskiej w skład Euroregionu wchodzi obwód wołyński o powierzchni 20143 km² i liczący 1075 tys. mieszkańców.

Łączny obszar Euroregionu wynosi 44064 km² i liczy 3454 tys. mieszkańców.

Euroregion z przyrodniczego punktu widzenia dzieli się na dwie różniące się od siebie części. Część południowa, o dominującej rzeźbie wyżynnej, obejmuje fragment Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej, Wyżynę Lubelską z Rostoczem oraz Wyżynę Wołyńską. Występują tutaj dobre, a nawet bardzo dobre gleby. Cechą charakterystyczną tego obszaru jest duże urzeźbienie terenu z malowniczymi wąwozami. Teren jest słabo zalesiony i cechuje się na ogół deficytem wody. Najcenniejszym przyrodniczo fragmentem tej części Euroregionu jest Rostocze, stanowiące ostoję unikalnej w skali światowej roślinności i zwierzyny.

Z kolei część północna, obejmująca Polesie Lubelskie i Polesie Wołyńskie, jest płaska, pocięta gęstą siecią cieków wodnych, lesista, z rozległymi torfowiskami i bagnami, które są ostoją rzadkich gatunków zwierząt (zwłaszcza ptactwa wodnego i błotnego), a także występowania reliktowych gatunków roślin torfowiskowych.

Na obszarze Euroregionu „Bug” są trzy parki narodowe: Rostoczański, Szacki i Poleski.

Najważniejszymi z punktu widzenia gospodarczego surowcami mineralnymi są złoża węgla kamiennego w Zagłębiu Lubelskim i Wołyńsko-Lwowskim, złoża siarki w okolicach Tarnobrzegu oraz złoża gazu ziemnego w okolicach Lublina i Komarowa.

Podstawowe dane statystyczne charakteryzujące polską część Euroregionu „Bug” prezentują tablice 3.9.1-3.9.11.

Tabl. 3.9.1. Ludność w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gmi- ny	Ludność		Ko- bie- ty na 100 męż- czyzn	Ludność w wieku		Ludność w wieku produk- cyjnym na 100 osób w wieku produk- cyjnym	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji	Typ gmi- ny	Wyszczególnienie
		ogółem	na 1 km ²		przed- produk- cyjnym	produk- cyjnym							
BUG WOJ.CHEŁMSKIE:		2379312	99,5	104,8	658205	1358215	75	11,5	10,6	1,0	-2313		BUG WOJ.CHEŁMSKIE:
Chełm	m	69882	1981,9	109,5	19935	42349	65					m	Chełm
Krasnystaw	m	20816	494,8	110,5	5833	12553	66	9,9	7,6	2,3	241	m	Krasnystaw
Rejowiec Fabryczny	m	4684	326,2	107,1	1378	2665	76	10,0	8,5	1,5	100	m	Rejowiec Fabryczny
Włodawa	m	14887	797,4	105,1	4673	8905	67	10,4	9,3	1,1	33	m	Włodawa
Białopole	w	3483	33,6	95,9	991	1908	83	10,0	7,9	2,2	-2	m	Białopole
Chełm	w	12185	54,9	105,5	3662	6656	83	9,4	13,3	-3,9	-52	w	Chełm
Cyców	w	7332	49,6	99,4	2346	3820	92	12,7	13,2	-0,5	56	w	Cyców
Dorohusk	w	7508	39,0	97,1	2065	3999	88	13,8	10,0	3,7	-12	w	Dorohusk
Dubienka	w	3147	32,7	106,4	893	1464	115	12,5	14,0	-1,6	-70	w	Dubienka
Hańsk	w	4054	22,6	96,2	1278	2151	88	10,1	13,2	-3,1	-29	w	Hańsk
Kamień	w	4195	43,3	97,8	1268	2221	89	14,3	8,1	6,2	-27	w	Kamień
Krasnystaw	w	9540	63,2	103,4	2683	5037	89	15,6	10,4	5,2	30	w	Krasnystaw
Kraśniczyn	w	4857	44,1	106,3	1025	2425	100	12,0	12,4	-0,3	-85	w	Kraśniczyn
Leśniowice	w	4476	38,0	102,5	1180	2316	93	6,3	19,6	-13,3	5	w	Leśniowice
Łopiennik Górny	w	4853	45,7	101,6	1135	2500	94	13,3	14,9	-1,5	-76	w	Łopiennik Górny
Rejowiec	w	7402	69,7	104,1	1994	4018	84	11,5	18,4	-6,9	-40	w	Rejowiec
Rejowiec Fabryczny	w	5048	57,7	106,5	1363	2649	91	13,0	12,7	0,3	-17	w	Rejowiec Fabryczny
Ruda Huta	w	5013	44,6	100,7	1346	2668	88	15,7	15,3	0,4	-30	w	Ruda Huta
Sawin	w	6226	32,7	99,2	1798	3290	89	12,4	13,6	-1,2	-41	w	Sawin
Siedliszcze	w	7498	48,7	97,9	2190	3854	95	13,6	13,6	-	-38	w	Siedliszcze
Siennica Różana	w	4851	49,3	98,6	1295	2550	90	15,1	16,2	-1,0	-34	w	Siennica Różana
Sosnowica	w	3013	17,5	98,9	895	1598	89	13,2	14,2	-1,0	-28	w	Sosnowica
Stary Brus	w	2409	18,1	100,8	708	1248	93	14,1	10,5	3,5	-33	w	Stary Brus
Urszulin	w	4226	24,6	100,8	1263	2192	93	13,3	11,3	2,0	-6	w	Urszulin
Wierzbica	w	5745	39,3	99,9	1834	3030	90	14,7	10,2	4,5	-32	w	Wierzbica
Włodawa	w	6218	25,5	104,6	1867	3335	86	16,3	10,6	5,7	-3	w	Włodawa
Wojśławice	w	4789	43,5	100,8	1243	2397	100	13,1	20,0	-6,8	96	w	Wojśławice
Wola Uhruska	w	4584	30,4	104,0	1196	2466	86	12,4	17,5	-5,1	-42	w	Wola Uhruska
Wyryki	w	3190	14,5	102,8	971	1571	103	11,5	16,8	-5,3	-32	w	Wyryki
Żmudź	w	3592	26,4	103,6	1074	1852	94	13,2	12,9	0,3	-5	w	Żmudź
WOJ.LUBELSKIE:								15,1	12,7	2,4	-67	w	WOJ.LUBELSKIE:
Lublin	m	355415	2409,6	114,0	85663	223676	59					m	Lublin
Dęblin	m	18809	558,3	102,7	5499	11169	68	9,8	9,0	0,8	748	m	Dęblin
Kraśnik	m	37767	1493,9	108,1	10403	22888	65	10,8	9,5	1,3	-93	m	Kraśnik
								9,8	7,6	2,3	89	m	

Tabl. 3.9.1. Ludność w 1996 roku (cd.)

Wyszczególnienie	Typ gmi- ny	Ludność		Ko- bie- ty na 100 męż- czyzn	Ludność w wieku		w wieku produk- cyjnym popu- lacja w wieku produk- cyjnym	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji	Typ gmi- ny	Wyszczególnienie
		ogółem	na 1 km ²		przed- produk- cyjnym	produk- cyjnym							
stan w 1996 roku							na 1000 ludności						
Lubartów	m	23595	1695,0	108,3	7031	14588	56	9,7	6,1	3,6	7	m	Lubartów
Puławy	m	54251	1071,9	108,2	14073	34827	57	9,7	6,9	2,8	-66	m	Puławy
Świdnik	m	40589	1994,5	105,7	10714	25895	81	10,3	5,8	4,5	-28	m	Świdnik
Bełżyce	m-w	13680	102,2	105,1	4189	7553	81	14,2	9,7	4,5	18	m-w	Bełżyce
Bychawa	m-w	12987	88,8	102,9	3665	7171	77	14,2	10,2	4,0	-40	m-w	Bychawa
Kazimierz Dolny	m-w	7487	103,3	105,4	1846	4223	92	10,1	13,1	-3,0	-3	m-w	Kazimierz Dolny
Kock	m-w	7122	70,8	102,4	2076	3712	78	13,8	13,7	0,1	9	m-w	Kock
Łęczna	m-w	25277	337,4	103,2	9783	14208	79	12,3	4,2	8,0	-11	m-w	Łęczna
Nałęczów	m-w	10455	166,3	120,5	2965	5835	78	12,9	11,7	1,2	-2	m-w	Nałęczów
Opole Lubelskie	m-w	18747	96,7	105,0	5293	10538	92	12,5	10,2	2,3	-38	m-w	Opole Lubelskie
Ostrów Lubelski	m-w	5954	48,9	97,2	1666	3093	82	14,4	12,4	2,1	-4	m-w	Ostrów Lubelski
Piaski	m-w	11409	67,2	105,8	2847	6253	70	12,1	15,8	-3,7	6	m-w	Piaski
Poniatowa	m-w	16409	195,0	105,5	4879	9634	79	10,6	8,4	2,2	-19	m-w	Poniatowa
Ryki	m-w	21955	132,4	102,6	6571	12285	94	12,1	10,5	1,6	-124	m-w	Ryki
Abramów	w	4436	52,5	98,7	1160	2281	91	12,7	11,2	1,5	-33	w	Abramów
Baranów	w	4371	51,4	105,1	1112	2291	87	11,4	15,9	-4,5	2	w	Baranów
Borki	w	6357	56,8	97,8	1848	3396	94	15,0	11,5	3,6	-47	w	Borki
Borzechów	w	4100	60,9	97,5	1124	2118	90	13,5	9,5	4,0	-21	w	Borzechów
Chodel	w	7047	65,1	102,1	2054	3703	90	11,8	14,8	-3,1	-43	w	Chodel
Dzierzkowice	w	5356	61,7	99,0	1496	2824	86	12,8	14,2	-1,5	-30	w	Dzierzkowice
Fajslawice	w	5376	76,4	102,5	1348	2896	87	9,9	14,2	-4,2	7	w	Fajslawice
Firlej	w	6485	51,3	100,3	1691	3459	84	10,8	13,6	-2,9	-8	w	Firlej
Garbów	w	9192	89,7	103,5	2648	4990	74	11,2	12,7	-1,5	22	w	Garbów
Głusk	w	5921	92,5	97,9	1682	3403	87	13,4	12,4	1,0	31	w	Głusk
Jabłonna	w	7722	59,0	106,2	2030	4136	80	8,5	13,3	-4,8	54	w	Jabłonna
Janowiec	w	3597	45,5	99,9	951	2002	82	11,9	9,9	1,9	15	w	Janowiec
Jastków	w	10560	92,8	101,8	3101	5798	98	15,1	11,4	3,7	66	w	Jastków
Jeziorzany	w	3325	49,9	106,7	909	1683	88	12,6	12,1	0,6	-3	w	Jeziorzany
Józefów	w	7546	53,3	100,9	1910	4009	89	12,1	16,1	-4,0	-23	w	Józefów
Kamionka	w	6670	59,6	100,7	1818	3530	88	12,2	12,7	-0,4	-30	w	Kamionka
Karczmiska	w	6402	67,2	102,0	1667	3414	77	9,3	12,1	-2,7	-51	w	Karczmiska
Konopnica	w	9944	107,2	104,4	2658	5617	78	10,4	10,8	-0,4	28	w	Konopnica
Końskowola	w	9253	103,2	102,4	2376	5189	80	11,6	11,8	-0,2	-39	w	Końskowola
Kraśnik	w	6997	66,4	103,6	1963	3879	93	12,4	11,8	0,6	33	w	Kraśnik
Krzczonów	w	5350	41,7	103,0	1138	2768	80	8,9	20,9	-12,0	-41	w	Krzczonów
Kurów	w	8306	82,0	106,8	2203	4611		10,3	11,4	-1,1	-15	w	Kurów

Tabl. 3.9.1. Ludność w 1996 roku (cd.)

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Ludność		Ko- bie- ty na 100 męż- czyzn	Ludność w wieku		w wieku produk- cyjnym na 1000 osób w wieku produk- cyjnym	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji	Typ gmi- ny	Wyszczególnienie
		ogółem	na 1 km ²		przed- produk- cyjnym	produk- cyjnym							
Lubartów	w	9572	60,2	104,2	2716	5291	81	12,1	13,1	-0,9	49	w	Lubartów
Ludwin	w	4958	41,1	95,7	1452	2659	86	13,7	12,3	1,4	7	w	Ludwin
Łaziska	w	5082	50,0	101,3	1267	2597	96	11,9	15,2	-3,2	-31	w	Łaziska
Markuszów	w	3189	79,0	100,8	821	1737	84	12,0	10,8	1,2	3	w	Markuszów
Mełgiew	w	7544	78,9	103,1	1969	4204	79	12,3	13,3	-1,1	39	w	Mełgiew
Michów	w	7021	51,7	100,1	1848	3628	94	11,6	12,0	-0,4	-36	w	Michów
Milejów	w	9261	80,1	105,9	2376	5163	79	11,8	14,1	-2,2	-45	w	Milejów
Niedzwica Duża	w	10620	99,4	105,0	2998	5848	82	12,7	11,7	0,9	43	w	Niedzwica Duża
Niedźwiada	w	6487	67,7	97,2	1837	3531	84	10,5	9,5	1,1	-47	w	Niedźwiada
Niemce	w	14849	105,2	100,2	4376	8452	76	13,1	10,7	2,4	47	w	Niemce
Nowodwór	w	4456	62,1	96,1	1436	2276	96	15,6	11,4	4,2	-22	w	Nowodwór
Ostrówek	w	4225	46,9	100,1	1110	2213	91	13,5	13,3	0,2	-4	w	Ostrówek
Puchaczów	w	4720	51,5	102,7	1244	2514	88	12,6	13,7	-1,0	4	w	Puchaczów
Puławy	w	10799	67,2	103,7	2822	6059	78	12,3	11,7	0,6	-34	w	Puławy
Rybczewice	w	4404	44,4	108,1	1013	2203	100	10,4	19,5	-9,1	-64	w	Rybczewice
Serniki	w	4966	65,8	95,6	1423	2614	90	15,2	12,5	2,8	-27	w	Serniki
Spiczyn	w	5583	67,2	105,1	1673	2960	89	13,2	11,5	1,7	-6	w	Spiczyn
Stężycza	w	6526	55,5	104,9	1712	3469	88	9,7	11,3	-1,7	-31	w	Stężycza
Strzyżewice	w	7667	70,4	101,3	2100	4209	82	9,2	15,7	-6,5	23	w	Strzyżewice
Trawniki	w	9802	116,0	104,6	2645	5554	76	12,1	12,0	0,1	-30	w	Trawniki
Ułęż	w	4171	49,9	106,8	1168	2141	95	9,5	13,7	-4,1	-29	w	Ułęż
Urzędów	w	8945	75,1	103,2	2425	4779	87	12,8	17,7	-4,9	32	w	Urzędów
Uścimów	w	3672	33,8	99,8	1025	1900	93	11,0	15,4	-4,4	-10	w	Uścimów
Wąwolnica	w	4951	79,7	106,5	1262	2678	85	13,0	14,4	-1,4	-8	w	Wąwolnica
Wilkołaz	w	5665	69,2	100,3	1467	3084	84	11,3	10,8	0,5	-21	w	Wilkołaz
Wilków	w	5174	65,0	98,2	1242	2759	88	11,7	18,7	-7,0	-23	w	Wilków
Wojciechów	w	5983	73,9	105,3	1505	3265	83	10,8	14,4	-3,6	-47	w	Wojciechów
Wólka	w	6622	91,1	97,7	1850	3738	77	12,6	12,6	-	61	w	Wólka
Zakrzówek	w	7608	76,8	104,5	2001	3950	93	10,5	14,5	-4,0	-37	w	Zakrzówek
Żyrzyn	w	6779	52,7	104,4	1909	3625	87	12,1	14,5	-2,3	-19	w	Żyrzyn
WOJ.TARNOBRZESKIE:													
Tarnobrzeg	m	50885	592,9	104,6	14290	32191	58	10,3	6,7	3,6	-92	m	Tarnobrzeg
Sandomierz	m	27052	955,2	110,9	7382	16525	64	9,5	8,5	0,9	90	m	Sandomierz
Stalowa Wola	m	71746	870,6	106,0	21423	43444	65	9,8	6,4	3,4	-60	m	Stalowa Wola
Annopol	m-w	9851	65,2	103,1	2723	5068	94	13,3	13,5	-0,2	-26	m-w	Annopol
Baranów Sandomierski	m-w	12016	98,6	99,7	3443	6750	78	14,7	9,7	5,0	-3	m-w	Baranów Sandomierski

Tabl. 3.9.1. Ludność w 1996 roku (cd.)

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Ludność		Ko- bie- ty na 100 męż- czyzn	Ludność w wieku		Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji	Typ gmi- ny	Wyszczególnienie	
		ogółem	na 1 km ²		przed- produk- cyjnym	produk- cyjnym							
													na 1000 ludności
Ćmielów	m-w	8240	70,0	108,8	2022	4469	84	10,6	15,5	-4,9	25	m-w	Ćmielów
Janów Lubelski	m-w	16419	92,1	105,3	5178	9361	75	13,3	10,8	2,5	106	m-w	Janów Lubelski
Nisko	m-w	22310	156,6	98,6	7405	12416	80	14,1	8,4	5,7	106	m-w	Nisko
Nowa Dęba	m-w	19526	137,0	103,6	5858	11344	72	11,9	8,9	3,0	-51	m-w	Nowa Dęba
Opatów	m-w	13214	116,5	106,7	3251	7589	74	11,0	12,9	-2,0	13	m-w	Opatów
Osiek	m-w	8104	62,7	97,7	2168	4392	85	12,8	11,4	1,5	-63	m-w	Osiek
Ożarów	m-w	12875	70,2	97,0	3460	7345	75	9,7	12,0	-2,2	-36	m-w	Ożarów
Połaniec	m-w	12861	171,7	94,2	4685	7045	83	12,0	5,8	6,2	10	m-w	Połaniec
Rudnik	m-w	10277	130,6	104,6	2980	5842	76	11,2	11,2	-	21	m-w	Rudnik
Staszów	m-w	28409	125,8	101,7	8095	16658	71	12,4	9,6	2,8	39	m-w	Staszów
Ulanów	m-w	8904	74,5	100,2	2706	4777	86	12,0	11,0	1,0	12	m-w	Ulanów
Zawichost	m-w	5239	65,3	104,2	1352	2736	91	13,1	15,0	-1,9	-17	m-w	Zawichost
Baćkowice	w	5533	57,5	98,0	1457	2971	86	9,6	13,1	-3,5	-24	w	Baćkowice
Batorz	w	3775	53,3	94,4	977	1943	94	12,9	11,9	1,0	-54	w	Batorz
Bogoria	w	8217	66,6	102,7	2237	4304	91	12,4	13,6	-1,2	-16	w	Bogoria
Bojanów	w	7095	39,5	97,7	2293	3861	84	16,6	8,6	8,0	-24	w	Bojanów
Chrzanów	w	3487	49,8	95,7	885	1886	85	12,4	13,8	-1,4	-36	w	Chrzanów
Dwikozy	w	9623	112,2	105,8	2535	5402	78	11,8	13,0	-1,2	3	w	Dwikozy
Dzwola	w	7108	35,0	98,9	1850	3827	86	12,7	13,9	-1,2	-47	w	Dzwola
Godziszów	w	6854	67,4	97,7	1784	3690	86	13,3	13,2	0,1	-51	w	Godziszów
Gorzyce	w	13985	201,6	102,4	4491	8145	72	11,5	8,0	3,5	-34	w	Gorzyce
Gościeradów	w	7813	49,3	100,7	2163	4187	87	13,4	11,9	1,5	-43	w	Gościeradów
Grębów	w	9841	52,8	101,2	2767	5475	80	15,3	11,0	4,3	9	w	Grębów
Harasiuki	w	6366	37,8	98,6	1913	3349	90	18,3	11,0	7,3	-21	w	Harasiuki
Iwaniska	w	7569	72,1	97,0	2125	4039	87	13,4	12,7	0,6	-54	w	Iwaniska
Jarocin	w	5425	60,0	97,8	1599	2982	82	12,4	12,6	-0,2	-30	w	Jarocin
Jeżowe	w	9522	76,9	95,3	3028	5196	83	14,8	9,4	5,4	37	w	Jeżowe
Klimontów	w	8986	90,5	98,6	2517	4795	87	13,4	14,1	-0,7	-28	w	Klimontów
Koprzywnica	w	7409	107,1	101,2	1998	3989	86	12,7	12,6	0,1	-13	w	Koprzywnica
Krzyszów	w	4328	69,4	100,6	1253	2195	97	13,4	15,9	-2,5	-10	w	Krzyszów
Lipnik	w	6262	76,6	101,5	1625	3345	87	11,5	13,8	-2,3	-46	w	Lipnik
Łoniów	w	7737	88,9	100,3	2140	4308	80	12,4	11,5	0,9	38	w	Łoniów
Łubnice	w	4566	54,4	95,7	1105	2329	96	11,4	14,4	-3,0	11	w	Łubnice
Majdan Królewski	w	9528	61,2	95,7	2919	5348	78	16,5	9,0	7,5	-40	w	Majdan Królewski
Modliborzyce	w	7539	49,2	100,2	1962	4015	88	12,7	11,3	1,4	-32	w	Modliborzyce
Obrazów	w	7022	99,1	102,5	1838	3897	80	11,5	12,3	-0,8	-31	w	Obrazów

Tabl. 3.9.1. Ludność w 1996 roku (cd.)

Wyszczególnienie	Typ gminy	Ludność		Kobie-ty na 100 mę-żczyzn	Ludność w wieku		Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji	Typ gminy	Wyszczególnienie	
		ogółem	na 1 km ²		przed-produc-cyjnym	produk-cyjnym							
													na 1000 ludności
Padew Narodowa	w	5489	77,8	95,8	1516	3068	79	12,4	11,5	0,9	-1	w	Padew Narodowa
Potok Wielki	w	5320	54,1	98,2	1443	2815	89	14,1	13,2	0,9	-32	w	Potok Wielki
Pysznica	w	9124	61,7	99,0	2535	5241	74	11,8	9,5	2,3	1	w	Pysznica
Radomyśl	w	7637	57,2	102,6	2099	4061	88	12,3	12,3	-	-23	w	Radomyśl
Rytwiany	w	6548	51,9	99,1	1693	3595	82	17,3	12,9	4,4	12	w	Rytwiany
Sadowie	w	4656	57,0	102,6	1139	2477	88	12,9	16,7	-3,8	-30	w	Sadowie
Samborzec	w	9462	110,8	104,1	2472	5197	82	11,3	13,0	-1,7	-12	w	Samborzec
Szastarka	w	6505	88,5	100,1	1686	3567	101	12,9	12,0	0,9	-37	w	Szastarka
Tarłów	w	5998	36,6	100,7	1454	2978	86	12,0	14,7	-2,8	-27	w	Tarłów
Trzydnik Duży	w	7305	69,8	101,8	1893	3930	89	11,7	13,8	-2,1	-51	w	Trzydnik Duży
Wilczyce	w	4149	59,3	100,8	1103	2190	84	12,9	11,8	1,2	-46	w	Wilczyce
Wojciechowice	w	4834	56,0	99,3	1192	2634	83	11,6	14,2	-2,6	-51	w	Wojciechowice
Zaklików	w	8996	44,5	105,7	2606	4918	84	14,4	9,5	5,0	-16	w	Zaklików
Zaleszany	w	10466	119,9	100,7	2886	5681	84	11,6	15,2	-3,6	5	w	Zaleszany
WOJ.ZAMOJSKIE:													
Zamość	m	67126	2202,3	108,5	20536	40004	68	10,4	6,6	3,7	281	m	Zamość
Biłgoraj	m	26526	1272,2	104,7	8347	16066	65	10,7	5,5	5,2	9	m	Biłgoraj
Hrubieszów	m	20073	612,2	107,9	5561	12229	64	10,3	8,5	1,8	-25	m	Hrubieszów
Tomaszów Lubelski	m	21068	1580,5	106,4	6596	12362	70	10,1	7,8	2,3	23	m	Tomaszów Lubelski
Frampol	m-w	6957	64,7	99,6	1827	3645	91	11,8	14,4	-2,5	-29	m-w	Frampol
Józefów	m-w	7750	62,1	92,8	2254	4235	83	12,6	11,0	1,6	-60	m-w	Józefów
Krasnobród	m-w	7220	57,8	99,8	2067	3832	88	14,6	15,7	-1,1	6	m-w	Krasnobród
Szczebrzeszyn	m-w	12632	102,6	108,1	3485	6870	84	10,6	10,2	0,5	44	m-w	Szczebrzeszyn
Tarnogród	m-w	7265	63,7	103,6	2212	3867	88	12,1	11,0	1,1	-30	m-w	Tarnogród
Zwierzyniec	m-w	7735	49,3	103,4	2152	4239	82	10,4	15,6	-5,2	-41	m-w	Zwierzyniec
Adamów	w	5472	49,5	98,9	1476	2817	94	15,3	12,4	2,9	-55	w	Adamów
Aleksandrów	w	3151	59,3	127,7	945	1616	95	18,0	9,2	8,9	-18	w	Aleksandrów
Bełzec	w	3175	110,8	90,3	929	1725	84	13,9	13,6	0,3	-16	w	Bełzec
Biłgoraj	w	12100	46,3	100,4	3714	6509	86	10,9	11,0	-0,1	30	w	Biłgoraj
Biszcza	w	4213	39,3	104,2	1265	2143	97	11,9	11,4	0,5	3	w	Biszcza
Dołhobyczów	w	6915	32,3	100,5	2050	3697	87	12,0	9,4	2,6	-77	w	Dołhobyczów
Goraj	w	4739	70,1	100,6	1283	2490	90	11,2	9,3	1,9	-21	w	Goraj
Gorzków	w	4635	48,2	108,9	1035	2303	101	8,0	18,5	-10,5	-18	w	Gorzków
Grabowiec	w	5271	40,9	105,1	1314	2638	100	10,5	16,2	-5,6	-34	w	Grabowiec
Horodło	w	6348	48,7	102,7	1739	3295	93	11,8	14,4	-2,6	-56	w	Horodło
Hrubieszów	w	12017	46,4	97,7	3410	6464	86	15,1	11,3	3,8	-99	w	Hrubieszów

Tabl. 3.9.1. Ludność w 1996 roku (dok.)

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Ludność		Ko- bie- ty na 100 męż- czyzn	Ludność w wieku			Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji	Typ gmi-ny	Wyszczególnienie	
		ogółem	na 1 km ²		przed- produk- cyjnym	produk- cyjnym	popo- roduk- cyjnym							
														na 1000 ludności
Izbica	w	9932	71,6	104,1	2599	5093	95	10,9	15,5	-4,6	-73	w	Izbica	
Jarczów	w	4202	38,4	98,8	1095	2193	92	13,5	15,4	-1,9	-19	w	Jarczów	
Komarów-Osada	w	5921	48,2	99,7	1600	2965	100	10,7	12,5	-1,8	-36	w	Komarów-Osada	
Krynice	w	4050	55,0	100,1	1013	2076	95	11,8	15,7	-3,9	-6	w	Krynice	
Księżpol	w	6741	47,4	96,8	2030	3581	88	15,8	13,7	2,1	-16	w	Księżpol	
Lubycza Królewska	w	8025	37,8	93,4	2500	4536	77	11,6	7,4	4,2	-65	w	Lubycza Królewska	
Łabunie	w	6354	72,6	102,8	1913	3316	92	12,4	10,0	2,5	-16	w	Łabunie	
Łaszczów	w	7049	55,0	104,0	1920	3733	89	12,7	11,4	1,4	-48	w	Łaszczów	
Łukowa	w	4482	30,1	99,1	1344	2345	91	12,6	9,6	3,0	-14	w	Łukowa	
Miączyn	w	6804	43,6	103,0	1931	3463	96	12,7	15,9	-3,2	-66	w	Miączyn	
Mircze	w	8612	36,8	99,0	2262	4604	87	13,1	16,4	-3,3	-81	w	Mircze	
Nielisz	w	6599	58,3	103,6	1673	3418	93	13,4	14,5	-1,2	-49	w	Nielisz	
Obsza	w	4372	38,7	99,1	1364	2252	94	14,3	11,9	2,4	-59	w	Obsza	
Potok Górny	w	5967	53,8	96,9	1740	2957	102	12,8	12,2	0,7	-45	w	Potok Górny	
Rachanie	w	6281	66,8	100,2	1757	3232	94	11,4	13,1	-1,7	-58	w	Rachanie	
Radecznica	w	7082	64,5	101,2	1647	3694	92	9,5	14,4	-4,8	-25	w	Radecznica	
Rudnik	w	3903	44,2	102,9	906	1906	105	9,4	17,4	-7,9	-21	w	Rudnik	
Sitno	w	6763	60,3	99,4	2091	3483	94	14,0	11,2	2,8	-5	w	Sitno	
Skierbieszów	w	5970	42,9	101,3	1424	2989	100	12,1	13,7	-1,6	-46	w	Skierbieszów	
Stary Zamość	w	5755	59,2	101,7	1485	2981	93	12,4	16,9	-4,5	-24	w	Stary Zamość	
Sułów	w	5667	60,6	106,7	1361	2901	95	8,5	16,2	-7,7	-20	w	Sułów	
Susiec	w	8130	42,7	96,0	2382	4254	91	12,5	10,6	1,9	-48	w	Susiec	
Tarnawatka	w	4224	51,1	100,4	1229	2267	86	12,6	10,2	2,3	-5	w	Tarnawatka	
Telatyn	w	4823	44,0	99,6	1469	2474	95	12,0	11,8	0,2	-50	w	Telatyn	
Tereszpol	w	4202	29,2	95,6	1208	2251	87	14,4	13,6	0,7	-8	w	Tereszpol	
Tomaszów Lubelski	w	10497	62,2	102,5	3188	5512	90	15,6	11,2	4,4	22	w	Tomaszów Lubelski	
Trzeszczany	w	5395	59,8	102,3	1523	2868	88	12,8	12,7	0,2	-31	w	Trzeszczany	
Turobin	w	7662	47,3	108,2	1693	3947	94	11,6	16,3	-4,7	-36	w	Turobin	
Tyszowce	w	6681	51,6	104,8	1823	3388	97	11,3	16,6	-5,3	23	w	Tyszowce	
Uchanie	w	5726	47,4	99,5	1549	2999	91	13,1	15,3	-2,2	-82	w	Uchanie	
Ulhówek	w	5728	39,1	96,6	1777	3086	86	14,3	9,8	4,5	-114	w	Ulhówek	
Werbkowice	w	11401	60,6	102,5	3495	6057	88	13,6	11,3	2,3	-94	w	Werbkowice	
Wysokie	w	5730	50,2	104,1	1249	2916	97	12,0	16,1	-4,1	-28	w	Wysokie	
Zakrzew	w	3618	48,0	101,4	820	1869	94	10,7	14,7	-4,0	-32	w	Zakrzew	
Zamość	w	18693	94,9	103,4	5776	10053	86	13,7	9,7	4,0	134	w	Zamość	
Żółkiewka	w	6651	51,2	105,4	1449	3396	96	11,4	17,2	-5,8	-39	w	Żółkiewka	

Tabl. 3.9.2. Jednostki gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON według sekcji
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Ogółem	W sekcjach				w tym				usługi nierynkowe	Typ gminy	Wyszczególnienie
			A+B	C+D+E	F	G	H	I	J	K			
BUG		107538	2658	11774	9626	7619	2717	8030	1383	11649	7144		BUG
WOJ.CHEŁMSKIE:													WOJ.CHEŁMSKIE:
Chełm	m	4912	18	488	468	352	138	440	51	420	348	m	Chełm
Krasnystaw	m	1272	7	118	150	391	31	76	11	122	94	m	Krasnystaw
Rejowiec Fabryczny	m	174	1	19	21	394	3	7	3	21	12	m	Rejowiec Fabryczny
Włodawa	m	957	12	88	153	32	24	56	9	94	69	m	Włodawa
Białopole	w	70	7	8	4	149	2	3	1	1	8	w	Białopole
Chełm	w	363	21	52	46	88	5	46	-	12	21	w	Chełm
Cyców	w	191	14	18	18	78	3	10	2	9	22	w	Cyców
Dorohusk	w	186	9	21	8	42	17	5	3	6	18	w	Dorohusk
Dubienka	w	89	7	6	8	44	4	5	1	3	9	w	Dubienka
Hańsk	w	109	13	13	8	37	2	8	1	5	9	w	Hańsk
Kamień	w	107	9	20	12	98	4	12	-	3	8	w	Kamień
Krasnystaw	w	233	12	24	31	34	5	22	-	11	19	w	Krasnystaw
Kraśniczyn	w	77	4	10	3	38	2	3	1	3	11	w	Kraśniczyn
Leśniowice	w	106	7	23	10	36	5	6	1	1	11	w	Leśniowice
Łopiennik Górny	w	94	8	10	9	102	3	10	1	1	9	w	Łopiennik Górny
Rejowiec	w	231	9	46	17	33	7	18	2	9	11	w	Rejowiec
Rejowiec Fabryczny	w	90	6	23	6	46	2	4	-	2	10	w	Rejowiec Fabryczny
Ruda Huta	w	113	7	11	17	57	6	8	1	2	9	w	Ruda Huta
Sawin	w	145	13	25	15	72	1	14	1	2	11	w	Sawin
Siedliszcze	w	149	6	13	11	49	3	10	1	5	21	w	Siedliszcze
Siennica Różana	w	121	3	16	18	50	1	9	2	3	9	w	Siennica Różana
Sosnowica	w	104	12	9	7	25	6	4	1	3	8	w	Sosnowica
Stary Brus	w	66	18	7	3	63	-	3	-	2	6	w	Stary Brus
Urszulin	w	128	7	11	11	45	6	4	1	5	9	w	Urszulin
Wierzbica	w	114	6	12	10	76	4	6	2	6	14	w	Wierzbica
Włodawa	w	213	21	27	24	55	25	12	-	6	11	w	Włodawa
Wojślawice	w	123	5	8	9	43	4	14	1	5	12	w	Wojślawice
Wola Uhruska	w	126	6	19	18	22	5	3	1	5	10	w	Wola Uhruska
Wiryki	w	75	11	16	4	23	3	3	-	2	10	w	Wiryki
Żmudź	w	70	8	8	7	23	2	6	1	2	10	w	Żmudź
WOJ.LUBELSKIE:													WOJ.LUBELSKIE:
Lublin	m	29545	135	2703	2534	319	624	2570	497	4546	1763	m	Lublin
Dęblin	m	687	3	62	37	172	39	44	11	50	62	m	Dęblin
Kraśnik	m	2282	29	246	205	393	60	138	38	272	185	m	Kraśnik
Lubartów	m	1431	10	205	169	309	36	78	17	158	100	m	Lubartów
Puławy	m	2632	25	179	197	452	69	130	47	391	139	m	Puławy
Świdnik	m	2034	16	263	200	152	49	99	46	279	128	m	Świdnik

Tabl. 3.9.2. Jednostki gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON według sekcji w 1996 roku (cd.)
 Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Ogółem	w tym				usługi nierynkowe	Typ gminy	Wyszczególnienie
			A+B	C+D+E	F	G			
Bełżyce	m-w	537	54	62	48	244		m-w	Bełżyce
Bychawa	m-w	429	8	70	36	175	7	m-w	Bychawa
Kazimierz Dolny	m-w	271	6	35	19	103	9	m-w	Kazimierz Dolny
Kock	m-w	243	7	42	14	107	32	m-w	Kock
Łęczna	m-w	1124	23	83	106	345	7	m-w	Łęczna
Nałęczów	m-w	436	16	49	35	160	19	m-w	Nałęczów
Opole Lubelskie	m-w	692	21	50	32	161	16	m-w	Opole Lubelskie
Ostrów Lubelski	m-w	181	23	27	21	51	19	m-w	Ostrów Lubelski
Piaski	m-w	390	20	64	31	166	5	m-w	Piaski
Poniatowa	m-w	457	7	38	34	222	9	m-w	Poniatowa
Ryki	m-w	738	18	79	54	170	16	m-w	Ryki
Abramów	w	89	4	6	14	35	16	w	Abramów
Baranów	w	108	7	9	12	48	3	w	Baranów
Borki	w	112	5	11	26	43	3	w	Borki
Borzechów	w	77	14	8	2	35	1	w	Borzechów
Chodel	w	194	21	12	13	101	2	w	Chodel
Dzierzkowice	w	142	19	20	10	59	5	w	Dzierzkowice
Fajslawice	w	108	7	14	12	40	2	w	Fajslawice
Firlej	w	134	12	17	14	40	1	w	Firlej
Garbów	w	209	5	26	29	61	9	w	Garbów
Głusk	w	256	57	47	14	79	8	w	Głusk
Jabłonna	w	172	14	21	17	62	4	w	Jabłonna
Janowiec	w	90	9	15	6	34	3	w	Janowiec
Jastków	w	368	36	52	32	162	3	w	Jastków
Jeziorzany	w	69	9	4	5	23	11	w	Jeziorzany
Józefów	w	152	7	16	8	77	2	w	Józefów
Kamionka	w	186	14	19	29	62	3	w	Kamionka
Karczmiska	w	76	8	4	5	36	2	w	Karczmiska
Konopnica	w	396	40	73	39	138	2	w	Konopnica
Końskowola	w	281	26	37	27	129	8	w	Końskowola
Kraśnik	w	208	9	39	25	72	5	w	Kraśnik
Krzczonów	w	142	10	14	10	68	10	w	Krzczonów
Kurów	w	371	9	56	25	214	4	w	Kurów
Lubartów	w	254	17	58	28	97	7	w	Lubartów
Ludwin	w	122	15	10	9	34	6	w	Ludwin
Łaziska	w	129	23	8	7	53	13	w	Łaziska
Markuszów	w	65	2	14	27	29	2	w	Markuszów
Mełgiew	w	348	39	80	21	103	2	w	Mełgiew
Michów	w	164	10	24	18	52	8	w	Michów
Milejów	w	264	40	25		107	4	w	Milejów
							4		

Tabl. 3.9.2. Jednostki gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON według sekcji
 Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi- ny	Ogółem	sekcjach					Typ gmi- ny	Wyszczególnienie					
			A+B	C+D+E	F	G	w tym				usługi nieryn- kowe			
							H			I		J	K	
Niedzwica Duża	w	424	40	73	40	167						22	w	Niedzwica Duża
Niedźwiada	w	127	5	21	24	43	9	22	5	26	22	5	w	Niedźwiada
Niemce	w	504	23	97	51	187	1	12	1	7	5	22	w	Niemce
Nowodwór	w	57	4	3	11	14	6	31	6	58	9	9	w	Nowodwór
Ostrówek	w	79	3	13	13	27	2	3	-	7	9	9	w	Ostrówek
Puchaczów	w	157	17	28	9	49	-	6	1	5	4	4	w	Puchaczów
Puławy	w	294	9	35	23	153	5	19	1	16	9	9	w	Puławy
Rybczewice	w	84	9	6	2	38	11	27	2	16	10	12	w	Rybczewice
Serniki	w	103	5	16	10	37	1	8	3	4	9	9	w	Serniki
Spiczyn	w	147	32	13	7	48	2	5	1	4	13	13	w	Spiczyn
Stężycza	w	155	12	25	11	55	2	7	1	18	10	10	w	Stężycza
Strzyżewice	w	162	11	21	8	61	3	8	2	20	11	11	w	Strzyżewice
Trawniki	w	209	6	29	28	97	4	11	5	19	12	12	w	Trawniki
Ułęż	w	93	12	8	4	43	1	12	2	9	9	9	w	Ułęż
Urzędów	w	241	18	39	20	88	2	3	1	8	18	18	w	Urzędów
Uścimów	w	97	24	5	13	33	8	15	2	21	7	7	w	Uścimów
Wąwolnica	w	123	7	15	8	52	4	3	2	4	12	12	w	Wąwolnica
Wilkołaz	w	126	8	26	19	37	3	7	3	13	10	10	w	Wilkołaz
Wilków	w	133	63	4	2	34	3	5	3	12	6	6	w	Wilków
Wojciechów	w	114	29	10	14	30	1	11	1	6	10	10	w	Wojciechów
Wólka	w	200	12	39	19	77	1	8	1	5	14	14	w	Wólka
Zakrzówek	w	220	21	32	30	79	5	9	1	14	14	14	w	Zakrzówek
Żyrzyn	w	130	8	13	19	48	3	17	1	6	14	14	w	Żyrzyn
WOJ.TARNOBRZESKIE:														
Tarnobrzeg	m	3541	22	269	310	1702	2	5	3	11	14	14	m	Tarnobrzeg
Sandomierz	m	2048	10	154	147	1004	90	161	48	497	225	225	m	Sandomierz
Stalowa Wola	m	3965	11	358	301	1824	60	173	29	247	118	118	m	Stalowa Wola
Annopol	m-w	255	6	27	24	119	123	237	81	540	293	293	m	Annopol
Baranów Sandomierski	m-w	459	22	54	54	164	10	17	2	15	21	21	m-w	Baranów Sandomierski
Ćmielów	m-w	282	13	52	21	125	10	45	5	44	32	32	m-w	Ćmielów
Janów Lubelski	m-w	860	24	125	80	349	7	13	1	16	19	19	m-w	Janów Lubelski
Nisko	m-w	922	25	135	96	373	32	49	10	75	77	77	m-w	Nisko
Nowa Dęba	m-w	709	16	86	62	315	28	50	11	96	71	71	m-w	Nowa Dęba
Opatów	m-w	706	18	61	53	332	24	48	12	63	44	44	m-w	Opatów
Osiek	m-w	210	6	20	18	94	18	47	5	64	55	55	m-w	Osiek
Ożarów	m-w	444	17	54	47	185	7	38	4	5	13	13	m-w	Ożarów
Połaniec	m-w	509	3	37	85	230	14	50	2	24	27	27	m-w	Połaniec
Rudnik	m-w	409	13	109	18	154	14	42	6	32	30	30	m-w	Rudnik
Staszów	m-w	1423	13	168	162	704	12	11	9	30	34	34	m-w	Staszów
Ulanów	m-w	190	4	23	19	70	37	102	15	101	56	56	m-w	Ulanów
							15	12	2	16	17	17	m-w	

Tabl. 3.9.2. Jednostki gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON według sekcji
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Ogółem	W tym			
			A+B	C+D+E	F	usługi rynko-we
Zawichost	m-w	160	6	13	11	116
Baćkowice	w	152	7	15	23	97
Batorz	w	80	3	12	7	51
Bogoria	w	183	4	13	23	121
Bojanów	w	129	21	17	25	20
Chrzanów	w	40	2	3	3	20
Dwikozy	w	277	6	33	15	244
Dzwola	w	81	3	10	15	44
Godziszów	w	127	2	19	8	106
Gorzyce	w	513	6	67	35	405
Gościeradów	w	168	10	12	17	139
Grębów	w	176	15	16	16	145
Harasiuki	w	97	4	14	10	69
Iwaniska	w	213	9	22	41	151
Jarocin	w	108	5	27	11	65
Jeżowe	w	148	10	34	24	104
Klimontów	w	215	5	18	15	182
Koprzywnica	w	214	6	18	17	191
Krzeszów	w	61	3	8	3	55
Lipnik	w	114	4	15	5	95
Łoniów	w	178	6	15	25	132
Łubnice	w	92	3	17	10	62
Majdan Królewski	w	204	13	25	37	154
Modliborzyce	w	153	3	18	12	128
Obrazów	w	204	14	15	9	175
Padew Narodowa	w	182	10	24	22	150
Potok Wielki	w	100	3	13	3	81
Pysznica	w	188	5	34	17	166
Radomyśl	w	179	9	34	22	154
Rytwiany	w	171	8	23	34	106
Sadowie	w	113	14	23	4	72
Samorzec	w	239	7	9	16	216
Szastarka	w	114	4	10	7	93
Tarłów	w	204	11	20	23	170
Trzydnik Duży	w	120	2	10	11	107
Wilczyce	w	97	8	5	9	84
Wojciechowice	w	111	16	10	6	79
Zaklików	w	224	7	41	24	192
Zaleszany	w	334	10	62	27	295

PKD w 1996 roku (cd.)

sekcjach	w tym				usługi nieryn-kowe	Typ gmi-ny	Wyszczególnienie
	G	H	I	J			
78	6	10	2	10	14	m-w	Zawichost
68	5	15	1	5	10	w	Baćkowice
32	1	6	1	6	7	w	Batorz
92	2	21	1	6	12	w	Bogoria
35	1	11	1	2	9	w	Bojanów
18	1	3	1	2	6	w	Chrzanów
139	7	31	1	13	20	w	Dwikozy
25	1	7	-	5	9	w	Dzwola
75	1	7	-	1	9	w	Godziszów
233	12	71	3	39	20	w	Gorzyce
75	10	8	3	9	16	w	Gościeradów
68	4	24	1	10	14	w	Grębów
36	2	8	1	9	8	w	Harasiuki
88	2	20	1	7	16	w	Iwaniska
34	5	6	-	6	10	w	Jarocin
44	6	7	1	1	13	w	Jeżowe
116	6	20	1	9	17	w	Klimontów
106	8	22	1	10	20	w	Koprzywnica
30	3	3	1	1	7	w	Krzeszów
52	2	16	4	2	10	w	Lipnik
74	4	25	1	9	10	w	Łoniów
33	4	10	2	4	7	w	Łubnice
80	4	13	1	6	13	w	Majdan Królewski
81	4	6	1	8	16	w	Modliborzyce
99	5	32	1	10	11	w	Obrazów
61	3	30	1	15	11	w	Padew Narodowa
38	4	16	1	4	14	w	Potok Wielki
66	6	27	-	6	14	w	Pysznica
61	6	11	1	12	12	w	Radomyśl
67	5	14	-	2	12	w	Rytwiany
40	3	12	-	1	7	w	Sadowie
129	7	39	-	10	18	w	Samorzec
48	4	7	2	10	15	w	Szastarka
83	6	25	1	7	16	w	Tarłów
43	4	18	3	4	17	w	Trzydnik Duży
48	3	8	1	2	9	w	Wilczyce
33	3	17	3	4	9	w	Wojciechowice
85	10	20	2	14	11	w	Zaklików
141	20	29	2	15	19	w	Zaleszany

Tabl. 3.9.2. Jednostki gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON według sekcji
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Ogółem	w tym				usługi rynko-we	w tym				usługi nieryn-kowe	Typ gmi-ny	Wyszczególnienie
			A+B	C+D+E	F	H		I	J	K				
WOJ.ZAMOJSKIE:						4206							WOJ.ZAMOJSKIE:	
Zamość	m	5563	41	483	455	1320	148	313	68	713	379	m	Zamość	
Biłgoraj	m	1890	10	321	124	730	36	129	17	244	105	m	Biłgoraj	
Hrubieszów	m	1012	18	94	100	1420	34	70	7	81	70	m	Hrubieszów	
Tomaszów Lubelski	m	1940	10	199	189	1060	40	139	16	228	114	m	Tomaszów Lubelski	
Frampol	m-w	185	2	51	13	200	3	14	2	11	13	m-w	Frampol	
Józefów	m-w	308	24	47	24	206	5	31	3	22	13	m-w	Józefów	
Krasnobród	m-w	302	9	49	22	304	26	10	3	20	17	m-w	Krasnobród	
Szczebrzeszyn	m-w	475	10	80	51	182	15	14	4	44	30	m-w	Szczebrzeszyn	
Tarnogród	m-w	297	14	39	44	190	5	17	2	28	15	m-w	Tarnogród	
Zwierzyniec	m-w	301	12	52	22	277	12	13	3	24	20	m-w	Zwierzyniec	
Adamów	w	138	8	34	13	96	1	10	1	4	8	w	Adamów	
Aleksandrów	w	65	9	13	4	78	2	5	1	3	3	w	Aleksandrów	
Bełzec	w	117	5	22	11	146	2	8	-	5	3	w	Bełzec	
Biłgoraj	w	308	13	104	28	85	6	24	2	23	17	w	Biłgoraj	
Biszcza	w	119	6	12	6	70	1	11	1	6	5	w	Biszcza	
Dołhobyczów	w	131	12	9	8	54	4	15	1	6	15	w	Dołhobyczów	
Goraj	w	111	4	16	16	50	1	4	1	4	7	w	Goraj	
Gorzków	w	106	2	8	9	55	3	10	1	3	11	w	Gorzków	
Grabowiec	w	98	5	8	12	46	4	4	2	3	8	w	Grabowiec	
Horodło	w	102	10	11	10	54	-	2	1	5	11	w	Horodło	
Hrubieszów	w	150	17	15	7	24	-	12	1	5	25	w	Hrubieszów	
Izbica	w	322	17	51	39	33	6	22	2	30	18	w	Izbica	
Jarczów	w	85	6	7	13	52	-	13	1	2	8	w	Jarczów	
Komarów-Osada	w	146	7	11	11	39	4	8	2	3	10	w	Komarów-Osada	
Krynice	w	82	6	9	1	80	1	4	1	7	10	w	Krynice	
Księżpol	w	218	8	58	21	52	3	22	1	10	10	w	Księżpol	
Lubycza Królewska	w	218	19	13	24	39	5	8	2	17	15	w	Lubycza Królewska	
Łabunie	w	193	13	26	16	39	-	21	1	10	11	w	Łabunie	
Łaszczów	w	201	8	30	14	53	5	21	1	9	10	w	Łaszczów	
Łukowa	w	140	7	28	6	53	1	10	1	10	8	w	Łukowa	
Miączyn	w	146	7	18	14	56	-	20	3	8	12	w	Miączyn	
Mircze	w	159	15	15	11	51	3	9	2	6	13	w	Mircze	
Nielisz	w	114	7	11	8	25	2	4	2	7	12	w	Nielisz	
Obsza	w	84	8	5	6	43	7	3	1	7	7	w	Obsza	
Potok Górny	w	101	5	12	13	57	-	10	1	5	8	w	Potok Górny	
Rachanie	w	131	8	14	8	58	-	16	1	11	11	w	Rachanie	
Radecznica	w	156	7	27	16	58	3	11	2	8	13	w	Radecznica	
Rudnik	w	80	5	8	3	29	2	4	1	5	11	w	Rudnik	
Stary Zamość	w	139	6	19	21	49								

w 1996 roku (cd.)

Tabl. 3.9.2. Jednostki gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON według sekcji
 Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Ogółem	w tym				usługi rynkowe	w tym				usługi nierynkowe	Typ gmi-ny	Wyszczególnienie
			A+B	C+D+E	F			H	I	J	K			
Sitno	w	198	10	32	18	65		3	23	2	25	12	w	Sitno
Skierbieszów	w	163	12	28	20	58		4	7	2	7	15	w	Skierbieszów
Sułów	w	110	2	21	7	56		4	6	2	8	10	w	Stary Zamość
Susiec	w	245	23	28	30	42		-	9	2	8	14	w	Sułów
Tarnawatka	w	102	5	13	9	100		4	13	1	23	11	w	Susiec
Telatyn	w	108	9	4	4	57		-	2	1	5	8	w	Tarnawatka
Tereszpol	w	135	9	22	21	53		1	9	2	13	9	w	Telatyn
Tomaszów Lubelski	w	265	12	38	24	49		4	14	-	10	4	w	Tereszpol
Trzeszczany	w	107	3	12	11	126		2	24	-	19	14	w	Tomaszów Lubelski
Turobin	w	195	11	24	6	46		1	9	2	6	12	w	Trzeszczany
Tyszowce	w	191	5	18	13	102		6	11	1	12	15	w	Turobin
Uchanie	w	88	4	12	9	100		3	9	1	7	22	w	Tyszowce
Ułhówek	w	97	11	3	9	35		1	4	2	6	12	w	Uchanie
Werbkowice	w	211	6	23	12	45		1	5	1	3	11	w	Ułhówek
Wysokie	w	139	8	20	1	107		6	20	2	7	18	w	Werbkowice
Zakrzew	w	74	2	9	3	33		3	17	1	13	13	w	Wysokie
Zamość	w	917	38	154	89	107		1	6	1	8	8	w	Zakrzew
Żółkiewka	w	183	7	22	8	386		13	94	6	65	29	w	Zamość
						90		8	13	2	12	15	w	Żółkiewka

Tabl. 3.9.3. Pracujący według sekcji EKD w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Ogółem	Z tego w sekcjach			usługi nieryn-kowe
			A+B	C+D+E+F	usługi ryn-kowe	
BUG		464076	9306	184650	126094	144028
WOJ.CHEŁMSKIE:						
Chełm	m	19941	60	6163	7232	6408
Krasnystaw	m	7040	74	3018	1463	2402
Rejowiec Fabryczny	m	1483	2	1025	246	210
Włodawa	m	3822	8	922	1030	1802
Białopole	w	279	99	20	48	112
Chełm	w	995	172	236	135	482
Cyców	w	466	18	68	102	272
Dorohusk	w	1135	64	316	364	302
Dubienka	w	171	17	3	20	132
Hańsk	w	466	47	240	53	132
Kamień	w	264	8	80	38	232
Krasnystaw	w	1182	76	735	150	142
Kraśniczyn	w	415	76	40	77	122
Leśniowice	w	314	83	36	48	122
Łopiennik Górny	w	233	8	44	53	222
Rejowiec	w	1313	51	723	282	142
Rejowiec Fabryczny	w	274	3	60	67	112
Ruda Huta	w	264	13	64	69	182
Sawin	w	327	30	68	46	322
Siedliszcze	w	528	50	65	88	182
Siennica Różana	w	474	162	82	50	112
Sosnowica	w	284	103	24	47	142
Stary Brus	w	192	55	16	24	182
Urszulin	w	281	10	25	102	182
Wierzbica	w	334	16	43	94	142
Włodawa	w	1158	190	657	66	142
Wojśławice	w	249	18	28	61	142
Wola Uhruska	w	305	49	35	76	112
Wiryki	w	263	65	4	20	112
Żmudź	w	218	29	13	59	3902
WOJ.LUBELSKIE:						
Lublin	m	123377	551	41581	42152	112
Dęblin	m	4425	1	220	3076	272
Kraśnik	m	12856	120	7862	2160	212
Lubartów	m	7393	37	3649	1529	3902
Puławy	m	19052	105	9612	5394	202
Świdnik	m	10219	224	6617	1308	142

Tabl. 3.9.3. Pracujący według sekcji EKD w 1996 roku (cd.)
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Ogółem	Z tego w sekcjach			
			A+B	C+D+E+F	usługi rynkowe	usługi nierynkowe
Belzyce	m-w	1905	31	546	362	966
Biaława	m-w	1523	35	340	346	802
Łazimierz Dolny	m-w	844	1	109	411	323
Łuck	m-w	716	36	145	169	366
Łęczna	m-w	2730	14	944	766	1006
Łęczęwów	m-w	2115	30	367	576	1142
Łępole Lubelskie	m-w	3106	52	1009	901	1144
Łętowno Lubelski	m-w	459	4	74	127	254
Łaski	m-w	1265	17	499	323	426
Łaniewska	m-w	3482	4	1963	570	945
Łanów	m-w	4224	77	1867	1092	1188
Łanów	w	230	13	16	70	131
Łaski	w	354	8	143	100	103
Łęczuchów	w	387	19	45	106	217
Łódź	w	167	34	6	27	100
Łęczyńsk	w	524	2	172	94	256
Łęczyńsk	w	240	11	39	71	119
Łęczyńsk	w	263	18	51	76	118
Łęczyńsk	w	442	15	89	107	231
Łęczyńsk	w	910	65	387	173	285
Łęczyńsk	w	482	1	228	88	165
Łęczyńsk	w	608	12	265	71	260
Łęczyńsk	w	325	14	91	83	137
Łęczyńsk	w	760	43	289	183	245
Łęczyńsk	w	202	7	4	97	94
Łęczyńsk	w	477	17	82	106	272
Łęczyńsk	w	536	33	73	185	245
Łęczyńsk	w	503	4	9	213	277
Łęczyńsk	w	886	19	494	169	204
Łęczyńsk	w	657	36	228	194	199
Łęczyńsk	w	612	12	398	92	110
Łęczyńsk	w	340	13	82	91	154
Łęczyńsk	w	1219	29	763	173	254
Łęczyńsk	w	709	44	324	172	169
Łęczyńsk	w	381	4	82	118	177
Łęczyńsk	w	296	9	57	81	149
Łęczyńsk	w	203	5	52	54	92
Łęczyńsk	w	696	5	355	86	250
Łęczyńsk	w	609	41	192	163	213
Łęczyńsk	w	1567	60	867	200	440

Tabl. 3.9.3. Pracujący według sekcji EKD w 1996 roku (cd.)

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Ogółem	Z tego w sekcjach			
			A+B	C+D+E+F	usługi rynkowe	usługi nierynkowe
Niedrzwica Duża	w	713	12	144	252	160
Niedźwiada	w	280	3	63	54	356
Niemce	w	2126	312	1082	376	104
Nowodwór	w	187	11	6	66	117
Ostrówek	w	219	32	3	67	217
Puchaczów	w	5071	3	4601	250	256
Puławy	w	668	31	263	138	166
Rybczewice	w	243	2	29	52	154
Serniki	w	200	10	35	16	273
Spiczyn	w	379	25	34	47	124
Stężyca	w	431	1	168	136	354
Strzyżewice	w	909	12	414	129	261
Trawniki	w	917	3	398	235	190
Ułęż	w	395	101	34	70	394
Urzędów	w	609	46	34	135	114
Uścimów	w	252	38	21	79	253
Wąwolnica	w	508	4	226	55	164
Wilkołaz	w	305	14	18	109	137
Wilków	w	470	26	193	114	157
Wojciechów	w	295	17	16	111	210
Wólka	w	545	26	261	48	264
Zakrzówek	w	516	-	163	91	253
Żyrzyn	w	425	46	24	120	404
WOJ.TARNOBRZESKIE:						
Tarnobrzeg	m	15650	20	6532	4254	3066
Sandomierz	m	8800	60	3283	2367	4524
Stalowa Wola	m	29411	82	16995	7798	3211
Annopol	m-w	896	30	325	220	371
Baranów Sandomierski	m-w	1611	8	992	257	1991
Ćmielów	m-w	1232	20	668	168	1664
Janów Lubelski	m-w	4804	133	1964	757	1146
Nisko	m-w	5205	47	2419	1072	1114
Nowa Dęba	m-w	4423	94	2474	663	1256
Opatów	m-w	3768	22	1444	1019	234
Osiek	m-w	959	30	632	75	654
Ożarów	m-w	2945	106	1639	548	584
Połaniec	m-w	4933	-	3838	591	2111
Rudnik	m-w	1309	74	670	219	2111
Staszów	m-w	6417	179	2513	1614	2111
Ulanów	m-w	505	8	66	177	2111

tab. 3.9.3. Pracujący według sekcji EKD w 1996 roku (cd.)
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Ogółem	Z tego w sekcjach			
			A+B	C+D+E+F	usługi rynkowe	usługi nierynkowe
Łęka	m-w	501	9	192	74	226
Łęka	w	211	14	12	37	148
Łęka	w	224	4	10	77	133
Łęka	w	425	25	140	60	200
Łęka	w	291	19	26	98	148
Łęka	w	148	-	15	45	88
Łęka	w	984	8	569	172	235
Łęka	w	289	23	66	55	145
Łęka	w	269	-	52	52	165
Łęka	w	3623	11	2864	259	489
Łęka	w	515	79	9	73	354
Łęka	w	2901	60	2348	197	296
Łęka	w	471	28	166	116	161
Łęka	w	429	8	92	96	233
Łęka	w	290	23	87	49	131
Łęka	w	459	13	32	153	261
Łęka	w	544	1	109	161	273
Łęka	w	408	4	70	110	224
Łęka	w	244	25	24	78	117
Łęka	w	576	1	360	64	151
Łęka	w	389	33	75	69	212
Łęka	w	200	26	3	56	115
Łęka	w	391	9	32	115	235
Łęka	w	354	8	64	57	225
Łęka	w	270	3	56	46	165
Łęka	w	248	21	8	77	142
Łęka	w	306	16	40	37	213
Łęka	w	363	58	51	78	176
Łęka	w	384	37	63	80	204
Łęka	w	514	41	209	78	186
Łęka	w	281	7	45	101	128
Łęka	w	307	-	10	84	213
Łęka	w	297	16	19	85	177
Łęka	w	391	22	65	76	228
Łęka	w	357	28	4	95	230
Łęka	w	232	4	80	31	117
Łęka	w	654	48	375	71	160
Łęka	w	780	53	362	98	267
Łęka	w	432	33	84	115	200

Tabl. 3.9.3. Pracujący według sekcji EKD w 1996 roku (cd.)
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Ogółem	Z tego w sekcjach			usługi nierynkowe
			A+B	C+D+E+F	usługi rynkowe	
WOJ.ZAMOJSKIE:						7185
Zamość	m	22404	63	6877	8279	2663
Biłgoraj	m	8306	63	3329	2251	2375
Hrubieszów	m	5339	21	813	2233	2648
Tomaszów Lubelski	m	6775	127	1825	2178	2135
Frampol	m-w	448	5	55	175	278
Józefów	m-w	990	220	372	122	450
Krasnobród	m-w	691	44	53	135	670
Szczebrzeszyn	m-w	2593	-	1214	700	405
Tarnogród	m-w	868	78	136	185	280
Zwierzyniec	m-w	1216	130	518	280	140
Adamów	w	545	14	322	67	130
Aleksandrów	w	164	6	79	10	36
Bełżec	w	346	19	163	86	130
Biłgoraj	w	1169	58	642	102	210
Biszcza	w	369	82	102	55	210
Dołhobyczów	w	715	360	30	109	180
Goraj	w	252	11	64	71	130
Gorzków	w	158	2	6	42	130
Grabowiec	w	272	15	58	49	130
Horodło	w	655	32	349	75	260
Hrubieszów	w	545	150	73	72	260
Izbica	w	567	4	149	118	140
Jarczów	w	272	27	4	96	120
Komarów-Osada	w	264	9	7	54	120
Krynice	w	208	20	27	33	120
Księżpol	w	558	10	330	41	120
Lubycza Królewska	w	1150	301	129	278	120
Łabunie	w	298	27	38	46	120
Łaszczów	w	718	161	238	112	120
Łukowa	w	1169	18	987	65	120
Miączyn	w	298	18	22	74	120
Mircze	w	600	258	20	84	120
Nielisz	w	355	10	67	57	120
Obsza	w	241	44	14	57	120
Potok Górny	w	252	23	26	48	120
Rachanie	w	874	29	576	71	120
Radecznica	w	634	4	54	79	120
Rudnik	w	150	1	7	30	120
Sitno	w	392	14	49	143	120

3.9.3. Pracujący według sekcji EKD w 1996 roku (dok.)
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Ogółem	Z tego w sekcjach			
			A+B	C+D+E+F	usługi rynkowe	usługi nierynkowe
Wierzbiszów	w	275	6	32	75	162
Zamość	w	252	19	48	24	161
...	w	301	-	35	95	171
...	w	459	12	100	90	257
...	w	567	51	307	80	129
...	w	366	100	52	43	171
...	w	188	10	36	26	116
...	w	577	47	172	148	210
...	w	553	39	254	95	165
...	w	351	11	24	102	214
...	w	499	11	64	88	336
...	w	372	42	82	90	158
...	w	430	153	12	75	190
...	w	1905	96	1270	160	379
...	w	267	6	39	58	164
...	w	143	-	5	35	103
...	w	1801	69	470	973	289
...	w	521	62	112	136	211

3.9.4. Zasoby mieszkaniowe, abonenci telefoniczni, drogi w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Zasoby mieszkaniowe			Abonenci telefonii przewodowej na 1000 ludności	Długość dróg gminnych i lokalnych miejskich w km na 100 km ²
		mieszkania	powierzchnia użytkowa mieszkań na osobę w m ²	liczba osób na 1 izbę		
...		692540	18,5	1,00	136,5	58,6
...	m	21465	17,8	0,92	263,1	178,7
...	m	6286	18,5	0,91	250,9	140,2
...	m	1469	17,5	0,96	150,9	90,5
...	m	4305	17,2	0,93	236,9	139,3
...	w	1060	21,5	1,00	35,9	46,3
...	w	3163	17,4	1,13	116,0	31,6
...	w	2210	20,7	0,96	57,3	33,1

Tabl. 3.9.4. Zasoby mieszkaniowe, abonenci telefoniczni, drogi w 1996 roku (cd.)
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Zasoby mieszkaniowe			Abonenci telefonii przewodowej na 1000 ludności	Długość dróg gminnych i lokalnych w km na 100 km ²
		mieszkania	powierzchnia użytkowa mieszkań na osobę w m ²	liczba osób na 1 izbę		
Dorohusk	w	2332	19,1	1,07	61,5	26,7
Dubienka	w	1127	22,8	0,88	77,2	37,0
Hańsk	w	1125	18,3	1,08	97,7	37,0
Kamień	w	1187	18,0	1,10	43,4	31,8
Krasnystaw	w	2953	20,6	0,95	156,7	46,0
Kraśniczyn	w	1710	22,0	0,89	70,2	36,0
Leśniowice	w	1421	21,1	0,97	66,1	102,0
Łopiennik Górny	w	1610	20,8	0,97	100,1	15,0
Rejowiec	w	2513	19,2	0,98	93,9	20,0
Rejowiec Fabryczny	w	1550	17,6	1,08	73,7	55,0
Ruda Huta	w	1585	19,4	1,04	59,2	23,0
Sawin	w	1813	18,5	1,09	59,3	75,0
Siedliszcze	w	2296	19,2	1,06	30,8	26,0
Siennica Różana	w	1539	21,2	0,91	148,6	32,0
Sosnowica	w	983	19,7	0,97	63,1	18,0
Stary Brus	w	740	18,4	1,06	66,8	32,0
Urszulin	w	1303	21,2	0,94	58,0	26,0
Wierzbica	w	1644	18,4	1,07	25,4	25,0
Włodawa	w	1713	19,2	1,01	95,4	30,0
Wojśławice	w	1612	22,0	0,93	59,7	32,0
Wola Uhruska	w	1492	20,0	0,98	72,0	102,0
Wyryki	w	988	20,5	0,96	58,0	32,0
Żmudź	w	1104	20,6	1,03	29,0	152,0
WOJ.LUBELSKIE:						
Lublin	m	114534	18,0	0,86	266,5	50,0
Dęblin	m	5786	17,8	0,91	66,4	182,0
Kraśnik	m	11191	17,2	0,94	204,7	200,0
Lubartów	m	6550	17,1	0,94	193,8	42,0
Puławy	m	16839	17,0	0,92	214,3	182,0
Świdnik	m	12236	16,1	0,98	102,8	51,0
Bełżyce	m-w	3795	19,3	1,01	146,0	76,0
Bychawa	m-w	3830	19,3	1,03	70,1	76,0
Kazimierz Dolny	m-w	2242	18,7	1,04	110,3	57,0
Kock	m-w	2042	18,1	1,11	77,8	57,0

al. 3.9.4. Zasoby mieszkaniowe, abonenci telefoniczni, drogi w 1996 roku (cd.)
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Zasoby mieszkaniowe			Abonenci telefonii przewodowej na 1000 ludności	Długość dróg gminnych i lokalnych miejskich w km na 100 km ²
		mieszkania	powierzchnia użytkowa mieszkań na osobę w m ²	liczba osób na 1 izbę		
czna	m-w	6654	16,4	1,02	73,3	104,1
leczów	m-w	2976	19,8	0,94	86,2	66,8
ale Lubelskie	m-w	5493	19,7	0,95	60,3	39,7
ów Lubelski	m-w	1847	20,2	1,02	83,5	60,0
ki	m-w	3477	19,0	1,03	44,0	73,1
salowa	m-w	4520	16,4	1,05	61,3	96,2
ki	m-w	6180	18,3	1,03	151,4	86,2
anów	w	1282	20,8	1,01	39,0	42,6
anów	w	1341	21,5	0,93	44,4	52,9
ki	w	1653	19,4	1,18	19,3	42,0
zechów	w	1141	20,0	1,10	90,5	54,9
del	w	2004	18,6	1,10	72,4	49,0
ezkowice	w	1454	19,2	1,08	88,3	38,0
ławice	w	1664	21,1	1,00	70,1	89,5
g	w	1817	18,8	1,12	59,4	51,4
ów	w	2444	18,9	1,10	149,3	113,3
ak	w	1561	18,4	1,06	9,1	85,9
onna	w	2217	20,2	1,06	6,3	97,0
owiec	w	984	18,5	1,05	65,1	55,7
ów	w	2648	18,0	1,16	49,4	98,5
orzany	w	1091	21,1	0,95	69,2	58,5
ów	w	2407	19,1	1,03	35,0	29,0
onka	w	1846	19,6	1,08	76,3	88,5
czniska	w	1905	19,7	1,08	27,6	35,7
opnica	w	2665	19,7	1,05	88,2	104,6
ankowola	w	2589	21,0	0,98	140,2	35,7
anik	w	1848	18,8	1,05	27,6	29,4
ezonów	w	1888	23,0	0,99	112,1	48,4
ów	w	2442	22,0	0,93	87,0	40,5
anów	w	2541	17,8	1,14	127,5	56,6
ówn	w	1373	18,4	1,12	42,8	72,2
oka	w	1608	20,9	1,04	22,0	72,8
uszków	w	953	19,7	0,98	60,5	59,4
gów	w	2069	19,0	1,09	15,0	97,2

Tabl. 3.9.4. Zasoby mieszkaniowe, abonenci telefoniczni, drogi w 1996 roku (cd.)
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Zasoby mieszkaniowe			Abonenci telefonii przewodowej na 1000 ludności	Długość dróg gminnych i lokalnych w km na 100 km
		mieszkania	powierzchnia użytkowa mieszkań na osobę w m ²	liczba osób na 1 izbę		
Michów	w	2092	19,6	1,09	59,7	29,4
Milejów	w	2795	19,0	1,01	54,3	96,0
Niedzwica Duża	w	2841	19,7	1,03	136,7	65,0
Niedźwiada	w	1623	16,5	1,27	47,2	43,0
Niemce	w	3694	17,9	1,14	85,6	62,0
Nowodwór	w	1131	18,0	1,16	44,9	50,0
Ostrówek	w	1372	19,9	1,12	55,1	52,0
Puchaczów	w	1429	20,9	0,98	28,6	66,0
Puławy	w	3182	20,5	0,97	60,9	53,0
Rybczewice	w	1514	22,4	1,01	20,7	75,0
Serniki	w	1341	18,4	1,19	21,9	28,0
Spiczyn	w	1515	18,7	1,14	103,9	61,0
Stężycza	w	2070	20,4	1,01	25,3	60,0
Strzyżewice	w	2118	18,0	1,10	81,1	66,0
Trawniki	w	2700	18,0	1,09	34,5	31,0
Ułęż	w	1306	21,7	0,96	43,4	65,0
Urzędów	w	2308	18,5	1,10	84,7	33,0
Uścimów	w	1095	18,9	1,04	92,0	53,0
Wąwolnica	w	1474	19,3	1,06	68,1	61,0
Wilkołaz	w	1544	21,5	1,01	96,0	50,0
Wilków	w	1637	21,0	1,01	51,2	101,0
Wojciechów	w	1858	21,6	1,07	129,2	54,0
Wólka	w	1796	19,6	1,01	129,4	60,0
Zakrzówek	w	2139	20,7	1,07	68,1	101,0
Żyrzyn	w	1800	20,0	1,05	49,7	111,0
WOJ.TARNOBRZESKIE:						
Tarnobrzeg	m	15081	17,1	0,95	241,5	206,0
Sandomierz	m	7701	17,2	0,97	203,3	70,0
Stalowa Wola	m	21220	16,2	0,95	178,3	60,0
Annopol	m-w	3021	18,0	1,09	53,3	130,0
Baranów Sandomierski	m-w	3119	16,8	1,12	124,0	54,0
Ćmielów	m-w	2873	21,0	0,93	31,8	130,0
Janów Lubelski	m-w	4160	17,4	1,05	178,8	101,0
Nisko	m-w	5743	18,7	1,01	99,7	111,0

3.9.4. Zasoby mieszkaniowe, abonenci telefoniczni, drogi w 1996 roku (cd.)
 Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminny	Zasoby mieszkaniowe			Abonenci telefonii przewodowej na 1000 ludności	Długość dróg gminnych i lokalnych miejskich w km na 100 km ²
		mieszkania	powierzchnia użytkowa mieszkań na osobę w m ²	liczba osób na 1 izbę		
Dąb	m-w	4980	15,6	1,11	65,9	84,2
Dąbów	m-w	4128	17,8	1,04	139,2	88,2
Dąbk	m-w	2114	16,3	1,16	26,3	47,2
Dąbów	m-w	3853	16,6	1,09	112,8	64,9
Dąbiec	m-w	3237	15,7	1,05	195,8	56,1
Dąbnik	m-w	2693	20,5	0,98	87,4	58,4
Dąbów	m-w	7748	17,0	1,04	137,3	131,5
Dąbów	m-w	2317	20,5	1,09	38,9	82,8
Dąbichost	m-w	1651	17,9	1,02	83,0	139,7
Dąbkowice	w	1471	16,8	1,26	18,6	69,6
Dąbortz	w	1007	20,1	1,23	66,0	26,8
Dągoria	w	2252	18,5	1,17	46,2	95,6
Dąbów	w	1561	16,8	1,32	21,4	79,1
Dąbów	w	922	18,0	1,35	135,9	242,8
Dąbkozy	w	2700	17,8	1,05	37,0	85,1
Dąbola	w	1760	17,1	1,41	16,2	69,9
Dąbiszów	w	1688	17,4	1,35	115,7	68,8
Dąbryce	w	3362	15,9	1,10	149,9	76,4
Dąbieradów	w	2051	17,7	1,13	38,7	22,1
Dąbów	w	2272	18,8	1,18	22,6	41,3
Dąbiński	w	1610	17,3	1,28	22,3	14,3
Dąbiska	w	2101	16,6	1,26	27,3	63,8
Dąbocin	w	1270	18,5	1,15	51,6	33,2
Dąbów	w	2157	16,7	1,30	25,5	62,2
Dąbontów	w	2459	17,9	1,16	77,5	70,5
Dąbrywnica	w	1998	18,8	1,00	62,5	62,1
Dąbów	w	1199	21,7	1,04	57,8	54,5
Dąbów	w	1751	16,3	1,21	35,1	115,1
Dąbów	w	1889	18,4	1,06	29,3	50,6
Dąbów	w	1300	19,1	1,02	41,8	150,0
Dąbów	w	2085	16,4	1,35	33,5	71,9
Dąbów	w	2088	18,4	1,13	61,1	35,3
Dąbów	w	1896	18,6	1,09	46,1	91,7
Dąbów	w	1393	19,3	1,07	46,1	42,5

Tabl. 3.9.4. Zasoby mieszkaniowe, abonenci telefoniczni, drogi w 1996 roku (cd.)
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Zasoby mieszkaniowe			Abonenci telefonii przewodowej na 1000 ludności	Długość dróg gminnych i lokalnych w km na 100 km ²
		mieszkania	powierzchnia użytkowa mieszkań na osobę w m ²	liczba osób na 1 izbę		
Potok Wielki	w	1423	26,7	0,81	20,7	53,8
Pysznica	w	2155	19,2	1,16	64,3	40,8
Radomyśl	w	2003	19,8	1,03	78,4	35,8
Rytwiany	w	1829	18,6	1,02	49,6	111,7
Sadowie	w	1444	20,0	1,07	91,9	110,1
Samborzec	w	2357	18,5	1,09	57,3	91,4
Szastarka	w	1737	18,6	1,12	38,4	43,5
Tarłów	w	2113	19,7	1,02	30,0	71,4
Trzydnik Duży	w	2087	22,0	0,96	27,4	27,7
Wilczyce	w	1207	17,8	1,12	22,7	124,4
Wojciechowice	w	1610	19,5	1,03	65,0	94,4
Zaklików	w	2520	18,0	1,04	62,0	37,8
Zaleszany	w	2694	19,5	1,06	88,3	36,7
WOJ.ZAMOJSKIE:						
Zamość	m	19674	17,6	0,93	268,0	164,0
Biłgoraj	m	7039	18,2	0,93	212,0	105,2
Hrubieszów	m	6163	17,1	0,93	226,2	45,5
Tomaszów Lubelski	m	5966	20,5	0,85	238,5	322,0
Frampol	m-w	2082	19,3	1,20	71,7	34,4
Józefów	m-w	2086	18,2	1,09	161,7	22,4
Krasnobród	m-w	1928	18,0	1,14	99,0	65,7
Szczebrzeszyn	m-w	3673	19,4	1,04	84,1	52,8
Tarnogród	m-w	1786	19,0	1,10	71,7	27,7
Zwierzyniec	m-w	2335	18,9	1,05	116,6	14,0
Adamów	w	1576	17,7	1,15	108,6	41,7
Aleksandrów	w	669	15,2	1,36	110,8	26,7
Bełzec	w	838	19,5	1,05	98,6	341,7
Biłgoraj	w	2895	16,5	1,34	85,2	17,8
Biszcza	w	1119	19,6	1,17	118,2	33,5
Dołhobyczów	w	2081	19,2	1,04	58,4	25,8
Goraj	w	1308	17,9	1,23	76,6	81,7
Gorzków	w	1542	21,9	0,94	94,7	33,5
Grabowiec	w	1643	21,5	0,98	56,7	4,3
Horodło	w	2039	20,7	0,97	49,3	4,3

Tab. 3.9.4. Zasoby mieszkaniowe, abonenci telefoniczni, drogi w 1996 roku (dok.)
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminny	Zasoby mieszkaniowe			Abonenci telefonii przewodowej na 1000 ludności	Długość dróg gminnych i lokalnych miejskich w km na 100 km ²
		mieszkania	powierzchnia użytkowa mieszkań na osobę w m ²	liczba osób na 1 izbę		
Łambinów	w	3348	19,4	1,08	85,0	61,7
Łosica	w	3140	20,4	1,00	49,2	73,6
Łęczyń	w	1355	23,6	0,97	21,4	39,3
Łomarów-Osada	w	1873	22,1	0,94	36,6	38,3
Łyńce	w	1220	21,0	1,04	38,8	65,2
Łęzpol	w	1591	18,5	1,27	97,9	23,2
Łowicza Królewska	w	2070	18,0	1,08	57,9	28,3
Łowienie	w	1683	20,0	1,07	64,8	53,7
Łęczów	w	2160	21,5	0,97	75,9	69,4
Łukowa	w	1091	19,9	1,06	154,2	31,6
Łączyn	w	2013	21,1	1,02	78,0	43,6
Łęczy	w	2614	21,1	0,98	113,9	48,8
Łelisz	w	1942	19,3	1,16	13,2	53,0
Łęczy	w	1106	21,2	1,07	15,6	17,7
Łęczy Górný	w	1533	18,7	1,22	104,7	40,6
Łękanie	w	1960	19,9	1,02	26,3	36,2
Łęcznica	w	2092	21,1	1,13	23,6	35,5
Łędnik	w	1343	21,4	0,97	16,7	40,7
Łęczy	w	1678	17,8	1,13	80,9	38,4
Łęczyśów	w	1919	22,1	0,93	38,4	33,8
Łęczy Zamość	w	1742	22,0	0,91	125,6	53,5
Łęczy	w	1890	22,6	0,99	10,9	81,3
Łęczy	w	2274	18,9	1,12	58,5	23,1
Łęczy	w	1176	18,2	1,10	22,7	58,1
Łęczy	w	1334	20,5	1,03	140,2	81,2
Łęczy Lubelski	w	1137	17,6	1,18	109,0	28,5
Łęczy	w	2798	19,2	1,08	30,1	51,5
Łęczy	w	1515	17,9	1,10	115,1	87,6
Łęczy	w	2560	22,4	0,98	36,3	37,6
Łęczy	w	1906	21,3	1,01	66,2	127,4
Łęczy	w	1753	20,7	1,00	61,8	55,5
Łęczy	w	1620	19,4	1,02	48,2	39,6
Łęczy	w	3052	18,9	1,08	64,9	71,2
Łęczy	w	2013	22,0	1,03	20,8	60,4
Łęczy	w	1140	20,3	1,12	18,2	50,4
Łęczy	w	4734	18,6	1,06	126,4	45,7
Łęczy	w	2364	22,6	0,92	83,9	17,7

Tabl. 3.9.5. Obiekty noclegowe turystyki i ich wykorzystanie w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gmi- ny	Obiekty	Miejsca noclegowe	Korzystający z noclegów	
				ogółem	w tym turystów zagranicznych
		stan w dniu 31 VII			
BUG		441	28240	482578	143642
WOJ.CHEŁMSKIE:					26744
Chełm	m	9	578	35230	88
Krasnystaw	m	2	55	829	5
Rejowiec Fabryczny	m	1	8	64	353
Włodawa	m	2	70	939	294
Białopole	w	-	-	-	-
Chełm	w	1	35	889	-
Cyców	w	-	-	-	-
Dorohusk	w	1	22	16	-
Dubienka	w	9	892	1559	-
Hańsk	w	-	-	-	-
Kamień	w	-	-	-	464
Krasnystaw	w	3	281	2178	-
Kraśniczyn	w	-	-	-	-
Leśniowice	w	-	-	-	-
Łopiennik Górny	w	-	-	-	-
Rejowiec	w	-	-	-	-
Rejowiec Fabryczny	w	-	-	-	-
Ruda Huta	w	1	25	64	-
Sawin	w	-	-	-	-
Siedliszcze	w	-	-	-	-
Siennica Różana	w	-	-	-	-
Sosnowica	w	5	1458	3162	-
Stary Brus	w	1	25	29	-
Urszulín	w	8	535	2075	-
Wierzbica	w	-	-	-	-
Włodawa	w	75	5308	27227	-
Wojśławice	w	1	25	-	-
Wola Uhruska	w	2	49	67	-
Wyryki	w	-	-	-	-
Żmudź	w	-	-	-	-
WOJ.LUBELSKIE:					75461
Lublin	m	23	2724	165779	355
Dęblin	m	1	46	86	102
Kraśnik	m	4	119	4936	342
Lubartów	m	2	41	1416	-
Puławy	m	9	705	29691	-
Świdnik	m	-	-	-	-
Bełżyce	m-w	-	-	-	-

3.9.5. Obiekty noclegowe turystyki i ich wykorzystanie w 1996 roku (cd.)

[illegible]

Tabl. 3.9.5. Obiekty noclegowe turystyki i ich wykorzystanie w 1996 roku (cd.)

Tabl. 3.9.5. Obiekty noclegowe turystyki i ich wykorzystanie w 1996 roku (cd.)					
Wyszczególnienie	Typ gmi- ny	Obiekty	Miejsca noclegowe	Korzystający z noclegów	
				ogółem	w tym turyści zagraniczni
stan w dniu 31 VII					
Niemce	w	-	-	-	-
Nowodwór	w	-	-	-	-
Ostrówek	w	-	-	-	-
Puchaczów	w	-	-	-	-
Puławy	w	1	25	89	-
Rybczewice	w	-	-	-	-
Serniki	w	-	-	-	-
Spiczyn	w	1	25	125	-
Stężycza	w	-	-	-	-
Strzyżewice	w	-	-	-	-
Trawniki	w	-	-	-	-
Ułęż	w	-	-	-	-
Urzędów	w	1	25	149	-
Uścimów	w	14	1555	4440	-
Wąwolnica	w	-	-	-	-
Wilkołaz	w	-	-	-	-
Wilków	w	1	39	116	-
Wojciechów	w	3	20	117	-
Wólka	w	-	-	-	-
Zakrzówek	w	-	-	-	-
Żyrzyn	w	-	-	-	-
WOJ. TARNOBRZESKIE:					
Tarnobrzeg	m	6	153	5673	-
Sandomierz	m	8	226	6007	-
Stalowa Wola	m	5	248	12550	-
Annopol	m-w	-	-	-	-
Baranów Sandomierski	m-w	3	118	2881	-
Ćmielów	m-w	-	-	-	-
Janów Lubelski	m-w	15	939	6363	-
Nisko	m-w	2	55	1510	-
Nowa Dęba	m-w	2	71	332	-
Opatów	m-w	1	40	202	-
Osiek	m-w	-	-	-	-
Ożarów	m-w	1	13	75	-
Połaniec	m-w	-	-	-	-
Rudnik	m-w	1	45	759	-
Staszów	m-w	6	473	4946	-
Ulanów	m-w	4	356	2944	-
Zawichost	m-w	1	30	59	-
Baćkowice	w	-	-	-	-
Batorz	w	-	-	-	-

19.5. Obiekty noclegowe turystyki i ich wykorzystanie w 1996 roku (cd.)

[illegible]

Tabl. 3.9.5. Obiekty noclegowe turystyki i ich wykorzystanie w 1996 roku (cd.)

Wyszczególnienie	Typ gminy	Obiekty	Miejsca noclegowe	Korzystający z noclegów	
				ogółem	w tym turyści zagraniczni
		stan w dniu 31 VII			
Frampol	m-w	2	102	160	
Józefów	m-w	5	148	1197	
Krasnobród	m-w	27	1657	14545	
Szczebrzeszyn	m-w	2	137	1933	
Tarnogród	m-w	-	-	-	
Zwierzyniec	m-w	10	366	4180	
Adamów	w	-	-	-	
Aleksandrów	w	-	-	-	
Bełzec	w	2	6	10	
Biłgoraj	w	1	110	358	
Biszcza	w	2	208	659	
Dołhobyczów	w	-	-	-	
Goraj	w	-	-	-	
Gorzków	w	-	-	-	
Grabowiec	w	-	-	-	
Horodło	w	-	-	-	
Hrubieszów	w	-	-	-	
Izbica	w	-	-	-	
Jarczów	w	-	-	-	
Komarów-Osada	w	-	-	-	
Krynice	w	-	-	-	
Księżpol	w	-	-	-	
Lubycza Królewska	w	-	-	-	
Łabunie	w	-	-	-	
Łaszczów	w	-	-	-	
Łukowa	w	-	-	-	
Miączyn	w	-	-	-	
Mircze	w	-	-	-	
Nielisz	w	-	-	-	
Obsza	w	-	-	-	
Potok Górny	w	-	-	-	
Rachanie	w	-	-	-	
Radecznica	w	1	22	95	
Rudnik	w	-	-	-	
Sitno	w	1	55	696	
Skierbieszów	w	-	-	-	
Stary Zamość	w	-	-	-	
Sułów	w	-	-	-	
Susiec	w	23	1351	10757	
Tarnawatka	w	-	-	-	
Telatyn	w	-	-	-	

3.9.5. Obiekty noclegowe turystyki i ich wykorzystanie w 1996 roku (dok.)

Wyszczególnienie	Typ gminny	Obiekty	Miejsca noclegowe	Korzystający z noclegów	
				ogółem	w tym turyści zagraniczni
		stan w dniu 31 VII			
maszów Lubelski	w	-	-	-	-
maszów	w	-	-	-	-
maszów	w	-	-	-	-
maszów	w	-	-	-	-
maszów	w	-	-	-	-
maszów	w	-	-	-	-
maszów	w	-	-	-	-
maszów	w	-	-	-	-
maszów	w	-	-	-	-
maszów	w	1	30	3064	2239
maszów	w	-	-	-	-

3.9.6. Targowiska w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminny	Targowiska stale				Targowiska sezonowe	Roczne wpływy z opłaty targowej w tys. zł
		obiekt	powierzchnia w m ²	stale punkty sprzedaży drobnodetalicznej			
				ogółem	w tym czynne codziennie		
		183	1033483	5684	3799	97	9984,3
Wieliczka	m	4	34057	364	364	1	260,6
Wieliczka	m	4	12622	75	75	-	139,5
Wieliczka	m	1	1000	5	5	-	4,1
Wieliczka	m	1	2337	32	32	-	89,2
Wieliczka	w	1	2000	13	-	-	2,5
Wieliczka	w	-	-	-	-	-	-
Wieliczka	w	1	1000	-	-	-	1,6
Wieliczka	w	2	2900	-	-	-	-
Wieliczka	w	2	5800	15	-	-	4,0
Wieliczka	w	-	-	-	-	1	-
Wieliczka	w	-	-	-	-	-	-
Wieliczka	w	-	-	-	-	-	-
Wieliczka	w	-	-	-	-	-	-

Tabl. 3.9.6. Targowiska w 1996 roku (cd.)

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Targowiska stałe				Targowiska sezonowe	Roczne wpływy z opłat targowej w tys. zł
		objętkty	powierzchnia w m ²	stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej			
				ogółem	w tym czynne codziennie		
Leśniowice	w	-	-	-	-	-	-
Łopiennik Górny	w	-	-	-	-	-	-
Rejowiec	w	1	400	3	-	-	-
Rejowiec Fabryczny	w	1	200	-	-	-	-
Ruda Huta	w	1	1000	6	6	-	-
Sawin	w	1	4000	8	-	-	-
Siedliszcze	w	1	14345	25	-	-	-
Siennica Różana	w	-	-	-	-	-	-
Sosnowica	w	1	2000	-	-	-	-
Stary Brus	w	-	-	-	-	-	-
Urszulín	w	1	1135	-	-	-	-
Wierzbica	w	1	1188	12	12	-	-
Włodawa	w	-	-	-	-	-	-
Wojstławice	w	1	9700	-	-	-	-
Wola Uhruska	w	1	930	10	10	-	-
Wryki	w	-	-	-	-	-	-
Żmudź	w	-	-	-	-	-	-
WOJ.LUBELSKIE:							
Lublin	m	15	200446	1523	1523	-	-
Dęblin	m	3	29778	131	103	-	-
Kraśnik	m	4	13238	56	56	4	-
Lubartów	m	2	12039	23	23	1	-
Puławy	m	4	11225	330	330	-	-
Świdnik	m	1	2584	75	75	-	-
Bełżyce	m-w	2	13200	10	-	-	-
Bychawa	m-w	2	10157	16	16	-	-
Kazimierz Dolny	m-w	1	3100	6	-	4	-
Kock	m-w	-	-	-	-	-	-
Łęczna	m-w	3	14500	88	88	-	-
Nałęczów	m-w	1	1500	27	27	-	-
Opole Lubelskie	m-w	2	31800	30	9	-	-
Ostrów Lubelski	m-w	2	6500	-	-	-	-
Piaski	m-w	2	25500	100	-	-	-

Tabl. 3.9.6. Targowiska w 1996 roku (cd.)
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Targowiska stałe				Targowiska sezonowe	Roczne wpływy z opłat targowej w tys. zł
		obiekty	powierzchnia w m ²	stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej			
				ogółem	w tym czynne codziennie		
Niemce	w	1	1400	12	12	5	0,6
Nowodwór	w	-	-	-	-	-	1,9
Ostrówek	w	1	4600	-	-	-	-
Puchaczów	w	-	-	-	-	-	-
Puławy	w	-	-	-	-	-	-
Rybczewice	w	-	-	-	-	-	-
Serniki	w	-	-	-	-	-	-
Spiczyn	w	-	-	-	-	-	-
Stężycza	w	-	-	-	-	-	-
Strzyżewice	w	1	1000	-	-	-	-
Trawniki	w	1	640	8	8	-	-
Ułęż	w	-	-	-	-	-	-
Urzędów	w	-	-	-	-	-	-
Uścimów	w	-	-	-	-	-	24,0
Wąwolnica	w	1	10000	30	-	-	-
Wilkołaz	w	-	-	-	-	-	-
Wilków	w	-	-	-	-	-	-
Wojciechów	w	-	-	-	-	-	-
Wólka	w	-	-	-	-	-	50,0
Zakrzówek	w	1	13100	-	-	-	-
Żyrzyn	w	-	-	-	-	-	-
WOJ. TARNOBRZESKIE:							
Tarnobrzeg	m	1	6530	28	28	-	250,0
Sandomierz	m	5	975	966	62	60	1475,5
Stalowa Wola	m	3	21780	69	50	-	819,8
Annopol	m-w	2	16800	1	-	-	27,7
Baranów Sandomierski	m-w	1	5000	21	-	1	16,0
Ćmielów	m-w	-	-	-	-	-	63,7
Janów Lubelski	m-w	2	4300	19	19	-	5,6
Nisko	m-w	1	4407	1	1	1	10,2
Nowa Dęba	m-w	1	952	19	19	-	168,1
Opatów	m-w	2	17000	68	-	-	18,0
Osiek	m-w	1	11550	-	-	1	-

3.9.6. Targowiska w 1996 roku (cd.)

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Targowiska stałe				Targowiska sezonowe	Roczne wpływy z opłaty targowej w tys. zł
		obiekty	powierzchnia w m ²	stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej			
				ogółem	w tym czynne codzienne		
...	m-w	1	21550	-	-	-	5,4
...	m-w	1	450	6	6	-	28,0
...	m-w	1	1643	-	-	-	47,7
...	m-w	4	33511	15	9	-	103,3
...	m-w	-	-	-	-	-	-
...	m-w	-	-	-	-	1	1,2
...	w	-	-	-	-	-	-
...	w	-	-	-	-	-	-
...	w	-	-	-	-	-	-
...	w	1	3000	-	-	-	1,3
...	w	-	-	-	-	-	-
...	w	-	-	-	-	-	-
...	w	-	-	-	-	-	-
...	w	-	-	-	-	-	-
...	w	-	-	-	-	-	-
...	w	-	-	-	-	1	7,8
...	w	1	6400	7	-	-	0,9
...	w	1	7914	30	-	-	8,0
...	w	-	-	-	-	-	-
...	w	-	-	-	-	-	-
...	w	-	-	-	-	-	-
...	w	1	67	-	-	-	19,4
...	w	1	22150	40	-	-	61,4
...	w	1	13100	-	-	-	26,1
...	w	-	-	-	-	-	-
...	w	-	-	-	-	-	-
...	w	-	-	-	-	-	-
...	w	-	-	-	-	-	-
...	w	1	9100	2	-	-	9,8
...	w	1	7000	3	-	2	1,3
...	w	-	-	-	-	-	-
...	w	-	-	-	-	1	1,2
...	w	-	-	-	-	-	-
...	w	-	-	-	-	-	-

Tabl. 3.9.6. Targowiska w 1996 roku (cd.)

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Targowiska stałe				Targowiska sezonowe	Roczne wpływy z opłat targowych w tys. zł
		obiekty	powierzchnia w m ²	stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej			
				ogółem	w tym czynne codziennie		
Radomyśl	w	1	800	-	-	-	201,5
Rytwiany	w	-	-	-	-	-	1,0
Sadowie	w	-	-	-	-	-	1,0
Samorzec	w	-	-	-	-	-	1,0
Szastarka	w	-	-	-	-	-	5,0
Tarłów	w	1	10100	8	-	2	1,0
Trzydnik Duży	w	-	-	-	-	-	1,0
Wilczyce	w	-	-	-	-	-	1,0
Wojciechowice	w	-	-	-	-	-	12,0
Zaklików	w	2	430	-	-	-	1,0
Zaleszany	w	-	-	-	-	-	1,0
WOJ.ZAMOJSKIE:							
Zamość	m	6	26000	400	340	1	208,0
Biłgoraj	m	7	15900	148	106	-	42,0
Hrubieszów	m	2	10801	96	80	-	45,0
Tomaszów Lubelski	m	4	10721	247	247	-	208,0
Frampol	m-w	1	2260	80	-	-	15,0
Józefów	m-w	1	23392	-	-	-	90,0
Krasnobród	m-w	3	4000	1	-	1	3,0
Szczebrzeszyn	m-w	4	790	4	-	-	31,0
Tarnogród	m-w	1	13200	48	-	-	5,0
Zwierzyniec	m-w	1	2000	4	-	-	1,0
Adamów	w	-	-	-	-	-	1,0
Aleksandrów	w	-	-	-	-	-	1,0
Bełżec	w	-	-	-	-	-	1,0
Biłgoraj	w	-	-	-	-	-	1,0
Biszcza	w	-	-	-	-	-	1,0
Dołhobyczów	w	1	900	-	-	-	1,0
Goraj	w	-	-	-	-	-	1,0
Gorzków	w	1	1045	-	-	-	1,0
Grabowiec	w	1	1600	-	-	-	1,0
Horodło	w	-	-	-	-	1	1,0

Tab. 3.9.6. Targowiska w 1996 roku (dok.)

Wyszczególnienie	Typ gminy	Targowiska stałe				Targowiska sezonowe	Roczne wpływy z opłaty targowej w tys. zł
		obiekty	powierzchnia w m ²	stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej			
				ogółem	w tym czynne codzienne		
Wierzbiszów	w	-	-	-	-	-	-
Wierzbiszów	w	1	16001	-	-	1	7,6
Wierzbiszów-Osada	w	-	-	-	-	-	-
Wierzbiszów	w	-	-	-	-	-	-
Wierzbiszów	w	-	-	-	-	-	-
Wierzbiszów Królewska	w	-	-	-	-	2	3,9
Wierzbiszów	w	-	-	-	-	-	-
Wierzbiszów	w	1	6000	5	-	-	11,9
Wierzbiszów	w	1	2000	-	-	-	3,0
Wierzbiszów	w	-	-	-	-	-	-
Wierzbiszów	w	1	5600	-	-	1	3,5
Wierzbiszów	w	1	6250	-	-	-	8,3
Wierzbiszów Górny	w	-	-	-	-	-	-
Wierzbiszów	w	-	-	-	-	-	-
Wierzbiszów	w	-	-	-	-	-	-
Wierzbiszów	w	2	6250	-	-	-	6,5
Wierzbiszów	w	-	-	-	-	-	-
Wierzbiszów	w	-	-	-	-	-	-
Wierzbiszów	w	2	1000	4	4	1	1,1
Wierzbiszów	w	-	-	-	-	-	-
Wierzbiszów	w	-	-	-	-	-	-
Wierzbiszów	w	1	1500	5	-	-	2,6
Wierzbiszów	w	-	-	-	-	-	-
Wierzbiszów	w	-	-	-	-	-	-
Wierzbiszów	w	-	-	-	-	-	-
Wierzbiszów Lubelski	w	-	-	-	-	-	-
Wierzbiszów	w	-	-	-	-	-	-
Wierzbiszów	w	2	600	-	-	-	3,0
Wierzbiszów	w	2	6000	-	-	-	40,3
Wierzbiszów	w	-	-	-	-	-	-
Wierzbiszów	w	-	-	-	-	-	-
Wierzbiszów	w	-	-	-	-	-	-
Wierzbiszów	w	2	1611	26	26	-	5,5
Wierzbiszów	w	-	-	-	-	1	1,6
Wierzbiszów	w	-	-	-	-	-	-
Wierzbiszów	w	3	24250	-	-	-	12,8
Wierzbiszów	w	2	13036	14	-	-	21,3

Tabl. 3.9.7. Dochody budżetów gmin w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gminy	Dochody ogółem	W tym				dotacje z budżetu państwa	dot. własne budżetów gmin ogółem na 1 miesiąc w tys. zł
			podatki i opłaty lokalne	udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	subwencje ogólne			
BUG		1592848,7	285190,7	288523,4	539557,4	242070,8		202,0
WOJ.CHEŁMSKIE:								
Chełm	m	45480,5	8789,2	6344,1	15212,4	7878,5		215,5
Krasnystaw	m	13519,5	3521,0	1920,7	4056,6	2021,8		251,0
Rejowiec Fabryczny	m	4074,5	1125,7	396,4	1267,5	881,1		326,8
Włodawa	m	10578,4	1623,9	1287,3	3660,5	1754,8		247,8
Białopole	w	2652,3	427,2	283,0	1043,7	349,1		238,5
Chełm	w	7207,4	1383,4	954,3	2882,5	1585,5		253,0
Cyców	w	5645,2	525,0	565,6	2499,1	443,8		201,3
Dorohusk	w	4998,8	979,8	622,7	2129,5	678,5		193,1
Dubienka	w	2136,1	294,3	256,3	910,4	354,0		125,8
Hańsk	w	3149,2	233,4	326,6	1318,4	484,5		204,5
Kamień	w	3201,8	595,5	324,6	1382,7	524,9		322,4
Krasnystaw	w	7454,2	2135,8	896,4	2134,3	1212,2		138,0
Kraśniczyn	w	2929,7	478,7	401,5	1010,5	659,0		226,5
Leśniowice	w	3473,7	765,9	350,8	1217,4	594,3		156,7
Łopiennik Górny	w	3350,4	589,6	393,6	1269,5	307,9		233,2
Rejowiec	w	5266,5	1405,8	654,5	1565,4	893,5		228,6
Rejowiec Fabryczny	w	3630,8	735,2	415,3	1020,4	726,5		85,2
Ruda Huta	w	2513,6	310,7	406,7	1125,0	480,2		135,0
Sawin	w	3807,4	491,7	497,4	1658,4	486,6		169,0
Siedliszcze	w	5010,7	769,3	604,6	2107,2	918,0		389,6
Siennica Różana	w	4502,5	516,1	392,0	1267,1	519,0		218,5
Sosnowica	w	2640,7	264,2	250,2	936,8	617,0		147,4
Stary Brus	w	2330,9	94,4	187,1	1030,4	716,6		127,0
Urszulín	w	2688,3	316,6	338,7	1404,8	325,7		150,0
Wierzbica	w	3629,2	583,4	456,3	1767,5	426,4		307,2
Włodawa	w	4398,6	1288,5	558,0	1112,1	823,1		176,0
Wojśławice	w	2782,1	649,4	384,0	1209,1	340,4		123,8
Wola Uhruska	w	3161,0	284,8	380,6	1324,0	562,4		277,5
Wyryki	w	2916,3	237,3	254,0	927,7	597,2		203,5
Żmudź	w	2879,3	494,3	290,3	1106,9	463,7		260,5
WOJ.LUBELSKIE:								170,8
Lublin	m	284699,4	41362,3	103505,5	53683,3	34643,1		260,5
Dęblin	m	12645,8	2202,4	2160,6	3967,0	3239,4		170,8

Tab. 3.9.7. Dochody budżetów gmin w 1996 roku (cd.)

Wyszczególnienie	Typ gminy	Dochody ogółem	W tym				Dochody własne budżetu gminy ogółem na 1 mieszkańca w zł
			podatki i opłaty lokalne	udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	subwencje ogólne	dotacje z budżetu państwa	
Wąsaniec	m	19738,9	4038,3	4123,1	7038,3	1780,9	180,06
Wąsaniec	m	16128,8	2752,1	2600,8	5424,4	1900,5	263,57
Wąsaniec	m	37227,1	10880,3	7854,3	8246,0	4979,1	295,77
Wąsaniec	m	26760,4	5317,2	4610,8	6915,9	3095,9	299,13
Wąsaniec	m-w	8564,3	1343,0	1394,9	3372,0	1791,0	141,75
Wąsaniec	m-w	7771,0	1592,4	1337,4	2798,9	1419,0	158,24
Wąsaniec	m-w	5507,8	893,2	761,5	1734,2	991,9	234,50
Wąsaniec	m-w	4332,5	376,5	714,6	2074,0	619,6	126,84
Wąsaniec	m-w	16636,0	1890,8	2776,4	7605,9	3022,2	128,05
Wąsaniec	m-w	6400,3	1254,8	1280,4	2206,2	661,5	173,38
Wąsaniec	m-w	10371,1	1835,2	1987,6	4208,3	1125,9	158,16
Wąsaniec	m-w	3941,9	518,8	626,2	1509,3	402,9	203,80
Wąsaniec	m-w	6194,7	1344,8	1184,2	2687,3	635,4	146,71
Wąsaniec	m-w	9262,7	1007,2	1682,4	4008,2	1176,6	138,03
Wąsaniec	m-w	13240,7	2778,9	2325,9	4757,2	2082,3	170,74
Wąsaniec	w	3155,1	354,9	450,6	1379,0	357,0	163,34
Wąsaniec	w	2612,8	435,7	450,8	1122,3	410,5	143,09
Wąsaniec	w	3877,3	428,1	634,5	2010,5	538,5	94,21
Wąsaniec	w	2587,5	398,5	412,0	979,0	387,1	122,31
Wąsaniec	w	4182,4	508,0	717,6	2124,8	440,8	127,26
Wąsaniec	w	3654,2	399,4	549,3	1328,6	912,0	103,34
Wąsaniec	w	3455,8	491,0	539,8	1086,7	1203,1	116,37
Wąsaniec	w	4538,6	441,6	647,1	1735,9	994,1	96,92
Wąsaniec	w	6023,1	1082,2	915,5	2222,4	684,9	215,65
Wąsaniec	w	3043,2	645,4	585,9	1218,9	310,8	146,25
Wąsaniec	w	4159,1	764,7	782,7	1872,3	346,7	136,08
Wąsaniec	w	3026,2	346,4	364,7	974,7	278,6	309,53
Wąsaniec	w	7881,3	1408,1	1129,6	2262,8	833,4	213,17
Wąsaniec	w	2062,1	170,7	336,2	804,4	665,4	77,45
Wąsaniec	w	5108,0	654,5	756,0	2223,8	1145,2	129,80
Wąsaniec	w	4592,7	501,0	674,4	2096,3	942,9	127,07
Wąsaniec	w	3886,8	481,8	650,1	1842,4	450,8	117,72
Wąsaniec	w	6363,3	1418,2	1003,1	1871,2	614,7	188,75
Wąsaniec	w	5887,2	1032,6	948,2	1933,0	688,4	171,90

Tabl. 3.9.7. Dochody budżetów gmin w 1996 roku (cd.)

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Dochody ogółem	W tym				Dochody własne budżetów gmin ogółem na 1 mieszkańca w zł
			podatki i opłaty lokalne	udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	subwencje ogólne	dotacje z budżetu państwa	
Kraśnik	w	3173,0	468,0	718,9	1365,2	505,5	83,5
Krzczonów	w	3987,3	733,9	554,3	1175,5	1135,9	207,96
Kurów	w	4479,7	1077,6	873,6	1626,8	366,0	179,00
Lubartów	w	5712,0	1153,8	980,5	2149,0	576,7	194,00
Ludwin	w	4397,7	630,9	484,5	1150,8	382,9	460,29
Łaziska	w	3508,2	612,8	512,4	1313,4	503,1	182,01
Markuszów	w	1902,3	341,7	323,3	680,6	237,4	175,77
Mełgiew	w	4939,5	979,2	764,7	1684,3	626,5	190,88
Michów	w	4537,4	454,9	711,0	1967,4	892,6	108,94
Milejów	w	5727,8	1689,0	984,8	2120,1	565,2	221,70
Niedrzwica Duża	w	5415,5	916,4	1067,0	2441,2	526,4	119,45
Niedźwiada	w	3465,8	292,2	654,8	1849,7	346,7	86,58
Niemce	w	8706,6	1946,3	1597,3	3257,7	844,1	203,31
Nowodwór	w	3113,9	185,7	439,7	1479,8	483,8	56,77
Ostrówek	w	2600,1	216,1	426,1	1231,1	388,9	107,48
Puchaczów	w	12697,6	5998,6	733,4	1312,6	292,4	1643,53
Puławy	w	7031,0	877,5	1115,1	2702,7	777,1	119,57
Rybczewice	w	3444,4	473,2	455,1	956,9	1038,0	189,49
Serniki	w	3302,5	324,1	498,6	1539,0	341,0	96,94
Spiczyn	w	2957,8	338,7	566,0	1511,2	359,8	106,55
Stężyca	w	3566,8	493,9	694,0	1466,0	688,3	144,38
Strzyżewice	w	5053,7	711,2	787,0	2064,2	766,6	113,90
Trawniki	w	5270,5	774,2	1055,8	2317,0	786,4	141,31
Ułęż	w	2988,9	303,9	428,9	1110,9	846,2	123,44
Urzędów	w	5783,0	846,4	904,7	2007,4	1055,7	158,07
Uścimów	w	2327,3	399,4	373,9	982,1	310,1	158,70
Wąwolnica	w	3442,3	563,1	516,8	1282,4	785,1	128,97
Wilkołaz	w	3078,7	521,1	578,0	1497,2	275,7	155,65
Wilków	w	3595,7	551,7	523,6	1319,7	944,1	118,47
Wojciechów	w	3418,1	613,1	607,7	1694,2	400,7	165,51
Wólka	w	4272,0	549,8	656,3	1616,1	913,5	156,22
Zakrzówek	w	4576,7	668,4	778,1	1965,2	438,3	119,65
Żyrzyn	w	5051,8	487,9	700,9	2147,3	940,0	194,22
WOJ. TARNOBRZESKIE:							
Tarnobrzeg	m	28084,6	5671,5	4557,9	8904,6	4763,4	305,97
Sandomierz	m	17761,5	5790,6	2532,6	4554,3	2462,5	280,50
Stalowa Wola	m	46767,3	13626,8	6955,2	14253,7	5404,0	121,81
Annopol	m-w	6312,4	860,0	825,9	2710,8	1093,0	

3.9.7. Dochody budżetów gmin w 1996 roku (cd.)

Wyszczególnienie	Typ gminy	Dochody ogółem	W tym				Dochody własne budżetu gminy ogółem na 1 mieszkańca w zł
			podatki i opłaty lokalne	udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	subwencje ogólne	dotacje z budżetu państwa	
gmina Sandomierski	m-w	8170,4	1131,9	1027,2	3064,9	1681,5	142,69
gmina Lubelski	m-w	5041,5	1078,0	710,9	2068,8	738,8	178,65
gmina Dęba	m-w	10133,9	1536,4	1399,2	3509,1	1871,5	184,23
gmina Dęba	m-w	13478,2	1845,0	1870,3	5289,4	1801,9	162,70
gmina Dęba	m-w	11140,0	1769,0	1688,7	4134,3	2423,7	147,97
gmina Dęba	m-w	7927,4	2059,3	1146,2	2491,1	1183,0	208,52
gmina Dęba	m-w	6047,1	1282,8	673,0	1806,6	1041,5	313,32
gmina Dęba	m-w	11558,8	4280,7	2046,9	2788,4	1246,9	417,94
gmina Dęba	m-w	14023,4	4516,9	2241,3	3118,5	1483,2	511,49
gmina Dęba	m-w	5831,0	780,4	872,0	2224,0	1042,0	126,74
gmina Dęba	m-w	17441,2	3057,2	2490,8	6864,6	3367,6	164,10
gmina Dęba	m-w	5995,8	524,0	740,7	2709,6	939,5	101,02
gmina Dęba	m-w	3348,8	653,0	495,4	1013,7	875,3	182,78
gmina Dęba	w	3800,3	498,5	453,5	1325,4	822,4	162,08
gmina Dęba	w	2416,0	314,1	313,9	985,9	534,3	135,78
gmina Dęba	w	5344,3	613,1	691,6	2334,1	1273,3	120,00
gmina Dęba	w	4501,6	316,1	575,5	2263,7	1040,8	88,01
gmina Dęba	w	2153,2	215,8	280,7	836,4	638,6	113,75
gmina Dęba	w	6966,6	1918,1	792,6	2520,5	805,0	267,27
gmina Dęba	w	3948,5	243,6	573,7	1925,7	1102,0	48,50
gmina Dęba	w	3374,7	346,0	560,5	1733,2	409,3	68,16
gmina Dęba	w	10255,8	1840,6	1416,8	3972,1	1174,1	265,12
gmina Dęba	w	4648,9	518,6	637,5	2194,2	926,3	114,43
gmina Dęba	w	8917,2	3711,7	808,4	1995,6	1229,3	494,63
gmina Dęba	w	4379,9	527,0	536,4	1709,9	709,1	225,64
gmina Dęba	w	4869,4	460,4	616,4	2445,0	977,0	102,57
gmina Dęba	w	3799,2	231,7	454,7	1885,6	839,0	103,76
gmina Dęba	w	5903,7	405,5	757,7	3138,4	1047,0	66,61
gmina Dęba	w	5823,4	721,8	738,2	2457,4	634,7	124,81
gmina Dęba	w	4466,7	727,0	610,9	1893,5	902,8	125,03
gmina Dęba	w	3155,1	295,4	358,5	1156,2	723,3	170,24
gmina Dęba	w	3388,5	704,7	539,5	1380,3	651,0	130,10
gmina Dęba	w	4982,4	1398,5	636,0	1673,0	756,6	249,76
gmina Dęba	w	2361,5	322,8	370,8	1034,7	544,1	89,99
gmina Dęba	w	6877,0	360,9	773,2	3278,2	1690,7	71,59
gmina Dęba	w	4791,4	370,8	625,6	2129,1	792,2	119,81
gmina Dęba	w	4207,5	847,8	576,5	1596,7	623,1	159,84

Tabl. 3.9.7. Dochody budżetów gmin w 1996 roku (cd.)

Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Dochody ogółem	W tym				dotacje z budżetu państwa	Dochody własne budżetu ogółem na 1 miejscowość w t.
			podatki i opłaty lokalne	udziały w podat-kach sta-nowiących dochód budżetu państwa	subwencje ogólne			
Padew Narodowa	w	4124,7	356,5	451,0	1765,2	1303,2	110,36	
Potok Wielki	w	3245,3	353,9	444,0	1779,8	459,5	104,87	
Pysznica	w	5676,8	467,0	752,8	2516,4	1268,8	89,07	
Radomyśl	w	4660,5	438,3	632,4	2210,6	1029,5	95,37	
Rytwiany	w	4498,6	414,0	545,5	1761,5	1507,5	105,64	
Sadowie	w	3082,1	655,3	384,6	892,9	543,9	270,63	
Samborzec	w	6430,6	1222,4	779,5	2126,9	1035,6	181,33	
Szastarka	w	4070,9	410,7	537,1	1817,9	1048,4	87,63	
Tarłów	w	4823,8	544,8	512,7	1706,0	830,7	143,58	
Trzydnik Duży	w	3995,7	899,7	614,4	1734,4	607,6	137,19	
Wilczyce	w	2924,3	506,0	342,7	1019,4	929,0	149,51	
Wojciechowice	w	2999,5	854,1	408,4	1043,1	388,8	193,85	
Zaklików	w	5652,5	552,8	772,5	2404,4	1578,4	100,00	
Zaleszany	w	6047,8	633,4	877,7	2904,6	925,8	96,82	
WOJ.ZAMOJSKIE:								
Zamość	m	41405,0	8196,9	5820,0	15463,3	6314,1	204,93	
Biłgoraj	m	16741,3	2862,2	1920,1	6517,2	1999,2	237,05	
Hrubieszów	m	12570,2	2218,8	1498,2	4592,9	2430,8	201,36	
Tomaszów Lubelski	m	14192,5	2743,7	1642,6	5098,1	1348,6	278,83	
Frampol	m-w	4623,1	503,1	468,0	2215,0	436,6	207,41	
Józefów	m-w	5656,7	940,1	525,8	2145,6	1483,9	195,45	
Krasnobród	m-w	4942,6	513,4	494,5	2391,3	811,3	152,09	
Szczebrzeszyn	m-w	8226,2	2366,4	1056,6	2581,7	1461,1	231,19	
Tarnogród	m-w	5497,5	791,3	509,2	2289,3	754,9	186,29	
Zwierzyniec	m-w	5581,6	893,9	547,4	2017,4	1244,4	215,87	
Adamów	w	2987,7	321,7	377,5	1245,9	555,9	131,29	
Aleksandrów	w	2023,7	183,6	200,3	930,4	322,8	100,00	
Bełżec	w	1895,6	293,1	222,2	913,6	309,9	135,87	
Biłgoraj	w	8482,6	849,9	802,4	3993,4	2087,3	132,29	
Biszcza	w	3382,6	396,8	281,7	1328,3	521,6	156,37	
Dołhobyczów	w	4924,6	1251,4	477,6	1768,7	883,2	244,33	
Goraj	w	2527,8	323,9	321,4	1331,1	272,9	120,00	
Gorzków	w	2375,0	475,6	318,5	978,7	233,9	163,33	
Grabowiec	w	4144,3	795,9	357,6	1032,9	531,2	184,33	
Horodło	w	3961,3	1029,0	494,5	1372,2	622,1	275,83	
Hrubieszów	w	7221,2	1785,0	800,6	2929,8	1008,5	185,43	

3.9.7. Dochody budżetów gmin w 1996 roku (cd.)

Wyszczególnienie	Typ gminy	Dochody ogółem	W tym				Dochody własne budżetu gminy ogółem na 1 mieszkańca w zł
			podatki i opłaty lokalne	udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	subwencje ogólne	dotacje z budżetu państwa	
w tys. zł							
	w	5520,5	652,5	684,9	2737,7	934,4	117,11
	w	2647,8	713,2	280,5	1077,5	380,6	216,62
Osada	w	3772,6	521,2	403,3	1838,7	697,1	116,22
	w	2580,4	315,1	278,6	1208,5	373,6	158,60
Królewska	w	4518,7	788,2	442,7	1811,2	877,3	172,14
	w	4967,7	1073,3	552,6	1881,5	997,6	192,12
	w	3787,8	500,2	428,4	1935,9	628,9	122,82
	w	4377,5	1156,6	481,1	1644,8	425,4	257,76
	w	2584,6	413,1	333,9	1280,4	339,8	130,18
	w	4573,3	1005,6	463,5	1694,7	1183,8	172,96
	w	5166,6	1254,1	580,4	1769,2	728,5	209,76
	w	3263,9	456,0	446,9	1724,7	480,2	91,83
Górny	w	2512,2	520,6	297,0	1267,2	284,7	141,20
	w	3361,9	322,7	401,2	2039,4	350,1	86,68
	w	3720,2	1026,9	462,1	1446,7	462,6	213,61
	w	3565,6	507,2	477,4	1685,7	644,9	106,27
	w	1909,9	270,3	263,9	914,6	309,1	100,85
Wieszów	w	4330,5	760,5	449,3	1986,3	788,3	163,63
Zamość	w	3276,8	606,6	403,1	1471,5	514,0	147,52
	w	3474,7	537,2	381,0	1605,6	740,1	128,93
	w	3573,1	571,9	388,7	1458,4	812,2	118,93
	w	5447,0	490,4	551,0	2648,1	1277,4	116,63
	w	2738,1	374,8	280,3	1247,3	590,0	147,15
	w	4021,4	977,2	325,2	1241,9	685,8	262,20
Lubelski	w	2554,1	202,3	283,2	1493,7	351,0	95,41
	w	5878,9	966,3	736,0	2502,1	1010,7	155,60
	w	3244,8	721,7	382,0	1251,5	457,1	191,81
	w	4066,9	743,7	529,7	1770,4	600,2	123,73
	w	4064,0	711,3	432,5	1828,9	450,6	198,35
	w	3330,9	665,1	388,2	1347,4	610,3	155,48
	w	4557,9	923,7	347,0	1594,3	980,1	231,03
	w	7617,0	1959,9	923,5	2743,0	1320,1	229,61
	w	3565,5	612,8	394,3	1336,9	770,6	150,18
	w	1992,3	384,0	246,4	901,6	336,5	139,10
	w	9647,0	1930,1	1240,8	3725,7	1211,9	163,15
	w	3589,2	679,5	462,1	1385,0	370,4	156,18

Tabl. 3.9.8. Wydatki budżetów gmin w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gminy	Wydatki ogółem w tys. zł	w tym				gospo- darkę mieszka- niową oraz niemie- terialne usługi ko- munalne	w tym	w tym				Typ gminy	Wyszczególnienie
			trans- port	rolni- ctwo	gospo- darkę komu- nalną	gospo- darkę mieszka- niową oraz niemie- terialne usługi ko- munalne			w tym	kultu- rę i sztukę	ochronę zdrowia i opiekę społeczną	kultu- rę fizyczną i sport		
BUG		1643792,0	3,4	3,7	17,5	3,2	41,6	2,5	13,3	1,0		BUG		
WOJ.CHEŁMSKIE:												WOJ.CHEŁMSKIE:		
Chełm	m	49800,4	2,0	-	26,8	6,0	37,1	1,0	14,3	1,4	m	Chełm		
Krasnystaw	m	14582,5	-	0,0	25,6	4,0	41,1	3,5	14,7	1,4	m	Krasnystaw		
Rejowiec Fabryczny	m	4360,2	1,1	0,8	22,5	5,9	33,9	3,4	15,3	0,9	m	Rejowiec Fabryczny		
Włodawa	m	10410,7	-	0,1	13,2	4,4	48,0	3,5	16,8	1,4	m	Włodawa		
Białopole	w	2520,0	3,3	0,2	13,0	3,9	39,3	2,1	11,8	0,6	w	Białopole		
Chełm	w	7337,4	16,1	4,4	6,8	1,3	38,5	2,8	14,6	0,6	w	Chełm		
Cyców	w	5438,2	5,7	0,2	12,2	0,6	42,4	1,3	8,0	0,4	w	Cyców		
Dorohusk	w	5724,3	4,3	0,3	27,9	7,7	36,4	4,0	10,5	0,9	w	Dorohusk		
Dubienka	w	2103,8	2,6	0,2	6,6	0,7	37,9	2,3	17,6	0,2	w	Dubienka		
Hańsk	w	3123,5	1,1	0,8	23,4	0,6	45,0	4,5	11,7	0,5	w	Hańsk		
Kamień	w	3267,7	3,1	0,6	20,4	1,6	45,0	1,3	9,7	0,6	w	Kamień		
Krasnystaw	w	7582,3	7,1	0,1	21,0	3,3	43,5	1,9	7,2	0,3	w	Krasnystaw		
Kraśniczyn	w	2936,3	8,8	0,4	21,6	1,6	35,9	1,1	13,4	0,3	w	Kraśniczyn		
Leśniowice	w	3433,0	7,9	13,5	6,2	1,5	41,5	2,2	10,9	0,7	w	Leśniowice		
Łopiennik Górny	w	2970,7	1,6	0,5	1,2	2,2	63,1	2,7	10,2	0,2	w	Łopiennik Górny		
Rejowiec	w	5178,4	7,6	7,8	10,4	1,5	39,4	2,2	13,9	0,6	w	Rejowiec		
Rejowiec Fabryczny	w	3608,3	6,9	0,0	25,6	1,8	34,0	1,8	15,8	0,3	w	Rejowiec Fabryczny		
Ruda Huta	w	2465,1	5,5	0,2	3,7	2,0	44,1	2,2	19,8	0,4	w	Ruda Huta		
Sawin	w	4019,1	5,4	0,5	15,8	1,8	47,2	3,5	11,0	0,4	w	Sawin		
Siedliszcze	w	4975,9	1,8	0,2	9,0	1,5	59,5	1,5	11,4	0,3	w	Siedliszcze		
Siennica Różana	w	4462,6	2,9	0,0	27,7	1,9	27,6	1,3	7,0	0,3	w	Siennica Różana		
Sosnowica	w	2671,8	1,1	21,5	1,7	0,7	32,5	3,0	12,6	0,1	w	Sosnowica		
Stary Brus	w	2225,5	1,3	25,8	3,4	2,3	39,8	1,1	13,8	0,2	w	Stary Brus		
Urszulin	w	2673,1	2,6	0,4	8,0	1,1	53,6	3,6	11,6	0,2	w	Urszulin		
Wierzbica	w	3573,9	1,6	4,7	5,4	1,1	54,1	2,0	9,6	0,4	w	Wierzbica		
Włodawa	w	4474,0	3,3	1,4	9,8	3,8	49,9	4,2	14,3	1,1	w	Włodawa		
Wojśławice	w	3124,8	7,4	0,4	21,6	1,9	39,8	2,0	7,7	0,9	w	Wojśławice		
Wola Uhruska	w	3280,1	0,5	12,0	15,3	2,4	38,1	2,4	12,5	3,7	w	Wola Uhruska		
Wiryki	w	2951,8	1,6	0,9	30,1	0,6	32,4	1,1	12,7	0,1	w	Wiryki		
Żmudź	w	2923,8	2,9	1,9	20,7	5,2	43,8	2,8	10,3	0,5	w	Żmudź		
WOJ.LUBELSKIE:												WOJ.LUBELSKIE:		
Lublin	m	298015,1	-	-	26,7	1,4	35,2	2,3	21,0	1,3	m	Lublin		
Dęblin	m	12593,8	-	-	10,3	1,4	52,8	2,3	18,5	0,3	m	Dęblin		

Tabl. 3.9.8. Wydatki budżetów gmin w 1996 roku (cd.)

Wyszczególnienie	Typ gminy	Wydatki ogółem w tys. zł	w tys. zł					oświatę i wychowanie	kulturę i sztukę	ochronę zdrowia i opiekę społeczną	kulturę fizyczną i sport	Typ gminy	Wyszczególnienie
			trans- port	rolni- ctwo	gospo- darke komu- nalną	gospo- darke mieszka- niową oraz niezaw- terialne usługi komu- nalne							
Kraśnik	m	20059,2	-	-	15,1	44,4	3,7	12,8	2,6	m	Kraśnik		
Lubartów	m	19711,9	-	-	33,6	38,4	3,3	11,1	0,8	m	Lubartów		
Puławy	m	39484,3	-	-	22,8	38,1	3,9	15,9	2,0	m	Puławy		
Świdnik	m	24874,0	-	0,0	24,6	44,1	3,1	12,1	0,7	m	Świdnik		
Bełżyce	m-w	7908,4	8,7	0,5	8,1	46,5	2,6	12,8	1,8	m-w	Bełżyce		
Bychawa	m-w	8586,1	3,2	11,8	11,6	40,9	2,3	16,0	0,5	m-w	Bychawa		
Kazimierz Dolny	m-w	5520,3	7,9	0,0	21,6	42,4	2,8	8,3	0,0	m-w	Kazimierz Dolny		
Kock	m-w	4565,7	4,4	2,0	16,0	44,5	3,0	12,5	0,5	m-w	Kock		
Łęczna	m-w	16892,7	2,1	1,8	15,5	53,5	2,1	12,7	0,4	m-w	Łęczna		
Nałęczów	m-w	6251,5	7,7	2,0	22,3	43,2	3,2	8,0	0,6	m-w	Nałęczów		
Opole Lubelskie	m-w	11330,7	2,7	0,1	27,1	44,6	2,9	11,6	0,7	m-w	Opole Lubelskie		
Ostrów Lubelski	m-w	3807,5	0,5	25,4	5,7	39,9	2,7	8,5	0,5	m-w	Ostrów Lubelski		
Piaski	m-w	6145,5	3,5	0,0	16,3	49,1	4,1	10,0	1,2	m-w	Piaski		
Poniatowa	m-w	9481,7	4,2	0,1	9,7	50,3	3,8	16,1	0,5	m-w	Poniatowa		
Ryki	m-w	13474,1	1,9	2,0	12,8	49,1	3,6	12,9	1,0	m-w	Ryki		
Abramów	w	3278,4	3,7	29,4	1,3	41,5	0,9	7,6	0,1	w	Abramów		
Baranów	w	2558,1	2,8	3,7	13,2	53,0	2,1	8,5	-	w	Baranów		
Borki	w	4084,5	10,5	1,7	2,4	54,5	2,4	8,9	1,2	w	Borki		
Borzechów	w	2864,5	8,8	28,0	0,0	31,5	1,2	8,2	0,1	w	Borzechów		
Chodel	w	4180,8	3,4	0,2	13,6	49,6	3,0	10,6	0,4	w	Chodel		
Dzierzkowice	w	3814,6	3,6	18,1	9,8	40,4	1,7	7,3	0,3	w	Dzierzkowice		
Fajslawice	w	3888,2	4,8	0,1	0,4	64,8	0,6	12,1	0,1	w	Fajslawice		
Firlej	w	5548,9	0,5	1,3	45,4	34,1	1,0	6,2	0,3	w	Firlej		
Garbów	w	6576,8	3,1	3,8	11,9	42,6	1,3	8,1	0,3	w	Garbów		
Głusk	w	3215,0	8,7	6,4	7,2	43,3	2,8	9,2	0,4	w	Głusk		
Jabłonna	w	4193,5	1,7	4,9	14,5	52,1	3,3	8,1	0,4	w	Jabłonna		
Janowiec	w	2936,0	1,7	1,9	23,8	36,6	1,9	7,9	0,6	w	Janowiec		
Jastków	w	7843,6	11,4	27,7	1,0	34,6	3,8	6,8	1,2	w	Jastków		
Jeziorzany	w	2110,0	1,1	0,2	8,8	51,7	2,1	13,1	0,3	w	Jeziorzany		
Józefów	w	4876,0	4,9	1,0	12,2	56,0	2,8	8,6	0,3	w	Józefów		
Kamionka	w	4575,7	1,9	0,1	9,8	59,0	4,2	10,5	0,3	w	Kamionka		
Karczmiska	w	4070,5	2,5	11,0	10,6	45,8	2,5	9,2	2,0	w	Karczmiska		
Konopnica	w	6154,4	16,5	17,8	3,6	39,2	1,6	6,0	0,4	w	Konopnica		
Końskowola	w	6650,7	3,2	1,6	3,6	40,2	3,0	7,2	0,2	w	Końskowola		
Kraśnik	w	3228,0	12,3	8,4	4,1	44,0	1,3	9,5	0,1	w	Kraśnik		

Tabl. 3.9.8. Wydatki budżetów gmin w 1996 roku (cd.)

Wyszczególnienie	Typ gminy	Wydatki ogółem w tys. zł	w tym				wieloletnie planowanie	kultury i sztuki	ochronę zdrowia i opiekę społeczną	kultury fizyczną i sport	Typ gminy	Wyszczególnienie
			transport	rolnictwo	gospodarkę komunalną	gospodarkę mieszkaniową oraz niematerialne usługi komunalne						
Krzczonów	w	4843,5	6,5	0,2	25,9	0,7	41,3	2,6	5,5	0,1	w	Krzczonów
Kurów	w	4533,9	5,3	7,4	12,2	1,0	47,9	2,7	7,9	0,6	w	Kurów
Lubartów	w	5890,5	10,9	4,9	9,5	1,4	48,9	1,3	9,5	0,4	w	Lubartów
Ludwin	w	4674,8	12,8	0,8	26,0	2,6	33,6	1,8	7,6	0,3	w	Ludwin
Łaziska	w	3643,8	9,9	12,9	1,8	2,1	44,9	2,6	8,0	0,3	w	Łaziska
Markuszów	w	2014,2	9,6	0,0	15,0	3,2	35,8	1,5	10,7	0,7	w	Markuszów
Mełgiew	w	4755,7	3,7	5,9	2,5	2,6	50,8	1,8	11,7	0,3	w	Mełgiew
Michów	w	4447,9	2,1	6,3	9,2	2,0	55,8	1,1	10,5	0,1	w	Michów
Milejów	w	5730,4	3,5	1,1	14,8	1,1	53,6	3,2	10,8	0,8	w	Milejów
Niedzwica Duża	w	5629,9	6,8	3,8	6,6	2,1	54,1	1,5	8,1	0,5	w	Niedzwica Duża
Niedźwiada	w	3429,2	2,4	1,9	8,3	2,6	52,9	1,6	9,1	0,3	w	Niedźwiada
Niemce	w	9028,2	5,7	8,6	10,1	4,5	47,9	2,5	8,3	0,2	w	Niemce
Nowodwór	w	3131,0	9,6	4,0	26,8	0,7	36,3	0,6	8,9	0,2	w	Nowodwór
Ostrówek	w	2654,3	3,0	0,3	15,9	1,0	53,1	1,3	11,8	0,1	w	Ostrówek
Puchaczów	w	14425,0	7,2	0,9	28,5	3,2	24,4	1,4	2,4	0,5	w	Puchaczów
Puławy	w	7048,6	4,1	31,5	4,0	0,9	40,8	1,4	7,3	0,2	w	Puławy
Rybczewice	w	3472,1	2,2	0,4	16,6	1,4	51,8	0,6	11,3	0,1	w	Rybczewice
Serniki	w	3357,8	2,2	0,3	30,3	1,6	43,1	1,4	8,1	0,2	w	Serniki
Spiczyn	w	3062,4	3,2	1,9	13,7	1,7	50,9	1,5	9,5	0,3	w	Spiczyn
Stężycza	w	3690,1	4,2	0,0	19,3	1,5	50,6	2,5	8,0	0,5	w	Stężycza
Strzyżewice	w	5218,6	6,7	11,6	8,7	2,1	44,9	2,9	9,7	0,9	w	Strzyżewice
Trawniki	w	5190,9	3,7	0,2	12,4	2,1	53,7	3,4	10,8	-	w	Trawniki
Ułęż	w	2893,5	14,0	4,1	3,0	2,1	50,2	2,0	8,9	0,1	w	Ułęż
Urzędów	w	6389,6	5,5	4,9	23,1	2,3	38,5	2,9	10,9	0,5	w	Urzędów
Uścimów	w	2299,1	6,8	8,4	2,7	1,9	47,8	1,2	11,2	0,1	w	Uścimów
Wąwolnica	w	3543,4	14,0	9,9	3,8	1,6	43,2	1,5	11,6	0,5	w	Wąwolnica
Wilkołaz	w	3222,4	15,8	0,2	7,7	1,6	48,0	1,9	7,8	0,7	w	Wilkołaz
Wilków	w	3790,5	2,7	24,3	4,1	1,7	39,1	1,9	12,1	0,1	w	Wilków
Wojciechów	w	3472,1	9,2	0,6	6,1	1,8	54,1	3,7	8,1	0,1	w	Wojciechów
Wólka	w	4101,2	4,2	2,2	24,0	1,9	40,2	1,6	7,0	0,3	w	Wólka
Zakrzówek	w	4609,6	4,2	14,8	1,7	1,9	50,7	1,1	8,5	0,3	w	Zakrzówek
Żyrzyn	w	5308,2	0,5	12,9	9,7	1,9	43,8	1,6	14,1	0,5	w	Żyrzyn
WOJ.TARNOBRZESKIE:												
Tarnobrzeg	m	30749,1	1,8	-	20,4	1,9	48,3	0,8	13,0	1,0	m	Tarnobrzeg
Sandomierz	m	17875,4	-	-	30,8	1,9	37,6	3,2	11,1	1,7	m	Sandomierz

Tabl. 3.9.8. Wydatki budżetów gmin w 1996 roku (cd.)

Tabl. 3.9.8. Wydatki budżetów gmin w 1996 roku (cd.)													
Wyszczególnienie	Typ gminy	Wydatki ogółem w tys. zł	W tym				w tym	wzrost	kultury i sztuki	ochronę zdrowia i opiekę społeczną	kultury fizycznej i sport	Typ gminy	Wyszczególnienie
			trans- port	rolni- ctwo	gospo- darkę komu- nalną	gospo- darkę mieszka- niową oraz niema- terialne usługi ko- munalne							
Stalowa Wola	m	45551,3	-	-	24,1	3,3	39,0		3,1	16,0	2,9	m	Stalowa Wola
Annopol	m-w	6676,6	3,9	5,7	14,5	2,4	43,5		3,0	12,3	0,4	m-w	Annopol
Baranów Sandomierski	m-w	7878,0	4,3	11,0	8,9	1,7	40,9		2,0	18,9	0,4	m-w	Baranów Sandomierski
Ćmielów	m-w	4877,6	3,7	4,2	15,8	0,9	42,3		3,0	10,0	0,4	m-w	Ćmielów
Janów Lubelski	m-w	11146,9	0,9	0,7	30,9	0,6	43,8		2,5	10,5	1,1	m-w	Janów Lubelski
Nisko	m-w	15178,6	0,9	8,8	28,5	2,4	37,1		2,6	11,4	0,4	m-w	Nisko
Nowa Dęba	m-w	14248,4	1,3	0,3	33,2	1,4	37,6		2,4	13,4	1,0	m-w	Nowa Dęba
Opatów	m-w	7538,2	2,4	6,0	25,4	1,1	34,0		4,6	9,9	0,6	m-w	Opatów
Osiek	m-w	5916,5	13,0	4,9	8,2	2,3	46,3		1,7	7,1	0,5	m-w	Osiek
Ożarów	m-w	11468,3	5,4	5,0	11,4	1,6	36,5		5,3	8,1	1,5	m-w	Ożarów
Połaniec	m-w	16474,9	1,4	3,7	23,9	8,5	34,7		4,6	9,5	1,9	m-w	Połaniec
Rudnik	m-w	6313,4	2,1	1,6	27,4	2,1	38,8		2,1	12,1	1,9	m-w	Rudnik
Staszów	m-w	17147,8	2,5	3,8	20,2	1,2	46,4		3,6	12,4	0,3	m-w	Staszów
Ulanów	m-w	6161,7	4,1	13,8	13,7	1,4	44,4		1,9	6,7	0,3	m-w	Ulanów
Zawichost	m-w	3588,9	5,5	1,6	21,2	0,7	38,0		2,5	14,3	0,3	m-w	Zawichost
Baćkowice	w	3660,6	8,9	18,1	5,1	0,7	43,4		1,1	6,3	-	w	Baćkowice
Batorz	w	2394,9	7,1	8,2	9,6	2,1	39,5		3,6	9,3	0,2	w	Batorz
Bogoria	w	5222,8	4,1	8,9	7,0	4,0	48,1		2,1	15,8	0,0	w	Bogoria
Bojanów	w	4776,3	5,5	1,0	16,2	1,8	39,2		4,1	18,3	0,2	w	Bojanów
Chrzanów	w	2108,3	6,7	5,6	2,9	1,2	44,1		0,9	7,5	0,0	w	Chrzanów
Dwikozy	w	6106,8	8,2	15,6	2,4	1,1	44,3		2,9	9,4	0,8	w	Dwikozy
Dzwola	w	3981,9	9,1	3,8	1,5	3,8	61,8		2,3	7,1	0,6	w	Dzwola
Godziszów	w	3374,9	16,3	1,0	2,6	5,7	43,7		4,0	10,4	-	w	Godziszów
Gorzyce	w	10242,1	3,0	1,4	12,9	2,4	45,1		3,9	8,6	0,3	w	Gorzyce
Gościeradów	w	4656,3	11,0	3,6	6,7	4,0	42,1		2,2	12,9	0,5	w	Gościeradów
Grębów	w	9042,2	15,0	3,1	12,0	1,6	39,0		2,5	6,3	0,7	w	Grębów
Harasiuki	w	4317,1	3,5	17,2	11,9	1,6	40,2		2,6	8,1	0,6	w	Harasiuki
Iwaniska	w	4598,8	4,5	6,2	10,9	1,3	45,7		3,7	14,7	0,2	w	Iwaniska
Jarocin	w	3869,9	5,0	18,2	2,1	1,3	52,5		2,2	7,0	0,3	w	Jarocin
Jeżowe	w	6006,6	3,5	11,7	8,8	1,3	48,2		3,3	8,8	0,3	w	Jeżowe
Klimontów	w	6014,2	5,8	1,3	7,0	1,3	34,3		2,5	9,7	0,3	w	Klimontów
Koprzywnica	w	4426,8	3,9	4,9	13,2	0,8	41,2		1,0	16,5	0,3	w	Koprzywnica
Krzeszów	w	2983,3	4,5	16,1	9,5	2,6	32,1		2,2	15,8	0,1	w	Krzeszów
Lipnik	w	3550,7	8,3	6,3	4,3	1,3	57,3		2,7	6,9	0,3	w	Lipnik
Łoniów	w	5156,3	7,8	17,4	2,4	4,3	44,8		1,1	11,0	0,2	w	Łoniów
Łubnice	w	2479,9	3,7	7,3	2,3	1,6	48,0		2,8	17,2	-	w	Łubnice

Tabl. 3.9.8. Wydatki budżetów gmin w 1996 roku (cd.)

Wyszczególnienie	Typ gminy	Wydatki ogółem w tys. zł	W tym				w tym	w tym	w tym	w tym	Typ gminy	Wyszczególnienie
			trans- port	rolni- ctwo	gospo- darkę komu- nalną	gospo- darkę mieszka- niową oraz niezależ- ne usługi ko- munalne	światła i ogrzewanie	kulturę i sztukę	ochronę zdrowia i opiekę społeczną	kulturę fizyczną i sport		
Majdan Królewski	w	7303,9	2,0	11,0	24,9	2,4	34,5	1,2	15,5	0,2	w	Majdan Królewski
Modliborzyce	w	4967,9	4,6	23,9	3,7	2,3	35,0	2,6	9,0	0,2	w	Modliborzyce
Obrazów	w	4358,3	11,7	17,3	5,0	2,8	39,1	1,3	9,2	0,1	w	Obrazów
Padew Narodowa	w	4385,1	1,8	17,2	4,3	2,0	42,2	2,0	14,7	0,2	w	Padew Narodowa
Potok Wielki	w	3039,5	8,5	2,7	4,3	6,7	52,4	1,6	11,1	0,4	w	Potok Wielki
Pysznica	w	5788,6	5,7	16,0	4,1	2,1	40,0	1,8	14,4	0,7	w	Pysznica
Radomyśl	w	4629,0	4,6	11,4	3,7	2,3	38,4	3,1	17,5	0,9	w	Radomyśl
Rytwiany	w	4425,4	4,6	9,2	1,3	5,1	54,9	1,3	9,9	0,2	w	Rytwiany
Sadowie	w	3024,9	12,8	19,0	0,5	2,4	32,4	4,0	7,0	1,3	w	Sadowie
Samborzec	w	6286,1	7,7	9,6	11,1	2,1	42,2	0,7	12,9	0,3	w	Samborzec
Szastarka	w	4074,0	11,3	5,3	1,7	0,2	49,2	1,9	17,0	-	w	Szastarka
Tarłów	w	5274,3	8,3	3,2	31,8	3,1	35,1	0,9	9,9	-	w	Tarłów
Trzydnik Duży	w	3992,8	8,1	14,0	0,5	1,4	45,9	4,1	9,2	0,4	w	Trzydnik Duży
Wilczyce	w	2887,8	6,4	3,5	0,9	0,9	48,6	0,4	18,7	0,5	w	Wilczyce
Wojciechowice	w	2900,2	8,4	11,8	0,8	0,8	46,9	3,2	8,3	0,3	w	Wojciechowice
Zaklików	w	5699,9	0,6	10,7	13,3	0,8	45,8	1,1	17,5	0,5	w	Zaklików
Zaleszany	w	6100,8	5,0	13,3	5,3	0,8	45,3	4,3	7,9	0,8	w	Zaleszany
WOJ.ZAMOJSKIE:												WOJ.ZAMOJSKIE:
Zamość	m	42826,8	-	-	22,0	1,1	39,5	3,4	17,3	3,4	m	Zamość
Biłgoraj	m	19434,6	-	-	37,5	1,4	34,1	3,5	12,9	1,8	m	Biłgoraj
Hrubieszów	m	12140,9	-	0,1	20,5	4,9	37,7	4,3	20,3	4,1	m	Hrubieszów
Tomaszów Lubelski	m	13641,0	-	-	21,7	2,8	44,0	3,9	12,4	2,7	m	Tomaszów Lubelski
Frampol	m-w	4629,9	18,3	4,5	4,4	3,6	43,4	2,5	9,5	0,7	m-w	Frampol
Józefów	m-w	5855,3	4,7	2,7	6,8	4,0	36,2	4,5	22,8	1,0	m-w	Józefów
Krasnobród	m-w	5027,2	5,1	2,2	12,6	1,3	42,8	2,6	10,5	2,6	m-w	Krasnobród
Szczebrzeszyn	m-w	8475,4	3,6	0,1	21,3	2,5	44,9	2,2	9,0	0,5	m-w	Szczebrzeszyn
Tarnogród	m-w	6084,7	1,7	0,1	35,8	1,4	39,0	2,7	6,5	0,2	m-w	Tarnogród
Zwierzyniec	m-w	5841,4	0,9	4,9	9,4	1,9	40,7	3,0	9,0	0,7	m-w	Zwierzyniec
Adamów	w	2998,6	1,4	5,7	4,1	1,9	42,1	1,2	10,5	0,5	w	Adamów
Aleksandrów	w	2024,0	0,6	34,7	1,9	1,4	36,8	1,9	5,1	0,1	w	Aleksandrów
Bełzec	w	1952,8	6,6	0,3	4,2	1,4	51,4	1,9	13,6	1,1	w	Bełzec
Biłgoraj	w	8714,6	10,1	13,6	3,1	1,2	46,1	1,3	10,1	0,2	w	Biłgoraj
Biszcza	w	3883,8	5,1	42,7	0,5	1,2	27,8	1,6	7,2	0,1	w	Biszcza
Dołhobyczów	w	4962,0	2,3	8,9	1,6	1,2	51,2	3,4	20,2	0,4	w	Dołhobyczów
Goraj	w	2338,7	8,4	4,5	2,2	1,2	42,7	6,1	8,7	0,4	w	Goraj
							39,8	0,6	5,7	0,0	w	Gorzków

Tabl. 3.9.8. Wydatki budżetów gmin w 1996 roku (dok.)

Wyszczególnienie	Typ gminy	Wydatki ogółem w tys. zł	W tym				w tym	kultu- rę i sztukę	ochronę zdrowia i opiekę społeczną	kultu- rę fizyczną i sport	Typ gminy	Wyszczególnienie
			trans- port	rolnictwo	gospo- darkę komu- nalną	gospodarkę mieszka- niową oraz materia- nie i usłu- gi komu- nalne	światło i ciepło					
Gorzków	w	2327,2	7,3	7,0	12,7	1,4	35,2	1,7	5,8	-	w	Grabowiec
Grabowiec	w	4461,4	2,1	0,0	43,9	1,6	42,1	2,8	13,2	0,2	w	Horodło
Horodło	w	3951,3	5,0	0,6	0,8	2,6	48,5	3,6	9,1	0,5	w	Hrubieszów
Hrubieszów	w	7375,8	12,5	4,8	1,1	0,6	39,0	1,7	9,2	0,3	w	Izbica
Izbica	w	6132,5	11,5	14,7	8,7	1,6	44,8	2,9	8,1	0,5	w	Jarczów
Jarczów	w	2670,6	9,0	0,4	12,6	0,5	49,1	1,1	8,6	0,5	w	Komarów-Osada
Komarów-Osada	w	3668,8	14,1	7,5	1,1	1,1	44,4	0,8	8,6	0,1	w	Krynice
Krynice	w	2595,1	6,2	18,2	4,7	0,9	56,0	2,1	5,6	0,7	w	Księżpol
Księżpol	w	4717,7	7,4	0,3	16,0	0,8	53,6	1,1	19,9	0,8	w	Lubycza Królewska
Lubycza Królewska	w	4979,4	1,9	0,0	4,3	1,3	55,3	1,2	7,4	0,5	w	Łabunie
Łabunie	w	3693,4	12,4	1,4	6,4	2,3	46,9	2,6	9,9	0,4	w	Łaszczów
Łaszczów	w	4323,1	6,1	2,9	2,9	0,6	49,2	4,3	6,3	0,9	w	Łukowa
Łukowa	w	2623,7	4,5	6,5	7,8	1,1	55,6	5,8	5,7	0,3	w	Miączyn
Miączyn	w	4544,3	11,0	2,0	5,9	2,1	42,1	1,7	7,4	0,4	w	Mircze
Mircze	w	5509,3	4,8	0,8	1,4	2,2	51,9	1,1	13,9	0,0	w	Nielisz
Nielisz	w	3174,3	7,5	3,4	3,2	1,0	54,3	2,8	9,6	0,2	w	Obsza
Obsza	w	2466,0	6,0	4,6	1,0	0,9	54,3	2,5	7,9	0,5	w	Potok Górny
Potok Górny	w	3303,1	1,7	4,5	0,7	6,6	50,2	3,0	8,5	0,9	w	Rachanie
Rachanie	w	3958,5	9,1	0,1	10,2	5,1	44,1	1,2	10,1	0,2	w	Radecznica
Radecznica	w	3536,3	11,7	2,8	1,5	2,9	54,3	1,7	9,3	0,2	w	Rudnik
Rudnik	w	1843,6	9,2	0,4	1,0	1,2	55,7	2,2	8,8	0,1	w	Sitno
Sitno	w	4215,1	8,2	3,8	5,8	1,4	45,5	2,1	8,9	0,8	w	Skierbieszów
Skierbieszów	w	3058,1	10,1	4,8	8,1	2,0	41,5	1,8	9,7	0,2	w	Stary Zamość
Stary Zamość	w	3421,2	6,5	10,3	3,9	2,0	42,6	1,0	17,7	0,1	w	Sułów
Sułów	w	3406,5	10,1	2,6	2,7	1,5	51,0	3,5	9,8	0,3	w	Susiec
Susiec	w	5400,2	3,5	7,4	2,0	1,5	52,2	0,7	8,4	0,5	w	Tarnawatka
Tarnawatka	w	2548,5	12,1	8,3	0,2	4,7	41,5	1,1	6,0	0,5	w	Telatyn
Telatyn	w	3954,2	4,9	22,5	1,2	0,9	52,5	1,5	9,5	0,7	w	Tereszpol
Tereszpol	w	2362,1	5,2	4,7	5,2	1,4	43,7	2,8	9,5	0,9	w	Tomaszów Lubelski
Tomaszów Lubelski	w	5836,3	5,4	19,6	2,6	2,1	45,7	1,7	11,2	0,7	w	Trzeszczany
Trzeszczany	w	3210,5	8,8	0,3	3,7	1,9	42,8	2,4	9,1	0,2	w	Turobin
Turobin	w	4057,7	8,0	12,8	1,3	2,0	45,8	0,8	9,2	0,3	w	Tyszowce
Tyszowce	w	4043,0	6,1	2,9	2,9	1,3	46,6	6,0	10,0	0,1	w	Uchanie
Uchanie	w	3476,5	4,5	0,0	4,5	2,4	38,4	0,8	19,0	0,1	w	Ulhówek
Ulhówek	w	4693,9	5,0	13,3	5,0	2,4	55,5	1,9	6,7	0,6	w	Werbkowice
Werbkowice	w	8199,8	3,5	0,9	4,7	0,9	37,8	3,9	5,9	0,2	w	Wysokie
Wysokie	w	3579,0	7,7	10,5	2,5	0,9	42,9	2,4	6,7	0,0	w	Zakrzew
Zakrzew	w	1969,5	5,1	0,6	7,8	4,0	47,2	1,2	9,6	0,3	w	Zamość
Zamość	w	9867,4	14,1	0,2	1,1	4,0	34,5	1,6	7,7	0,1	w	Żółkiewka
Żółkiewka	w	3853,0	11,1	20,5								

Tabl. 3.9.9. Osobowy ruch graniczny według wybranych przejść granicznych w 1996 r.

Przejścia graniczne a - w tys. osób b - 1995 = 100		Rodzaj przejścia granicz- nego	Przekro- czenia granicy ogółem	Obywatele polscy		Cudzoziemcy		
				przekraczający granicę w kierunku				
				z Polski	do Polski	do Polski	z Polski	
						razem	w tym piesi	
Hrebenne	a	drogowe	2656	61	63	1256	1276	50,0
	b		102,1	71,8	74,1	101,4	107,0	
Hrebenne	a	kolejowe	13	1	1	7	4	0
	b		x	x	x	x	x	
Hrubieszów	a	kolejowe	1	0	0	1	0	0
	b							
Zosin	a	drogowe	926	30	31	395	470	237,9
	b		826,8	428,6	442,9	759,6	10x	
Dorohusk	a	kolejowe	301	15	15	154	117	0
	b		93,8	115,4	100,0	92,2	92,9	
Dorohusk	a	drogowe	2593	182	187	1047	1177	314,8
	b		124,7	83,9	90,8	136,7	132,2	

Tabl. 3.9.10. Wydatki poniesione przez cudzoziemców zmotoryzowanych w 1996 r.
wg wybranych przejść granicznych

Wyszczególnienie	Dorohusk		Hrebenne	
	w tysiącach złotych	w %	w tysiącach złotych	w %
WYDATKI OGÓŁEM	515531,9	100,0	237697,4	100,0
Towary żywnościowe	211883,6	41,1	126930,4	53,4
Ryby i przetwory rybne	54646,4	10,6	19015,8	8,0
Wyroby cukiernicze	28354,3	5,5	8794,8	3,7
Kawa, herbata, kakao	11857,2	2,3	8319,4	3,5
Owoce południowe	21136,8	4,1	11171,8	4,7
Pozostałe towary żywnościowe	95888,9	18,6	79628,6	33,5
Towary nieżywnościowe	276325,1	53,6	104586,9	44,0
Odzież	31963,0	6,2	3565,5	1,5
Obuwie	15466,0	3,0	3090,1	1,3
Kosmetyki i artykuły toaletowe	27838,7	5,4	4278,6	1,8
Meble	121665,5	23,6	43736,3	18,4
Paliwo	7733,0	1,5	3090,1	1,3
Pozostałe towary nieżywnościowe	71658,9	13,9	46826,3	19,7
Pozostałe wydatki związane z pobytem w Polsce	27323,2	5,3	6180,1	2,6
w tym na opłacenie:				
noclegu	11857,2	2,3	2852,4	1,2
posiłków gastronomicznych	14950,4	2,9	3327,7	1,4

Tabl. 3.9.11. Samochody osobowe i autobusy odprawione w ruchu granicznym w 1996 roku

Przejścia graniczne a - w tys. b - 1995 = 100		Pojazdy					
		ogółem	obywateli polskich		cudzoziemców		
			przekraczających granicę w kierunku				
			z Polski	do Polski	do Polski	z Polski	
						razem	w tym z państwa graniczącego z Polską
Hrebenne	a	761,5	23,8	24,5	341,9	371,3	352,2
	b	116,7	72,6	74,9	116,8	126,1	129,6
Zosin	a	342,0	11,6	11,5	145,0	173,9	173,9
	b	737,1	414,3	371,0	656,1	945,1	945,1
Dorohusk	a	741,7	65,3	63,7	272,6	340,1	319,7
	b	119,3	79,3	83,6	131,3	133,0	126,5

**Euroregion
NIEMEN**

3.10. Euroregion „Niemen”

Inicjatywa utworzenia Euroregionu - jako obszaru współpracy transgranicznej Polski, Rosji, Litwy i Białorusi - pojawiła się na początku 1995 roku w Deklaracji III Bałtyckiego Forum Gospodarczego, które odbyło się w lutym w Wigrach koło Suwałk. Inicjatywę tę poprzedziło zawarcie dwóch porozumień transgranicznych przez wojewodę suwalskiego z:

- * Przewodniczącym Administracji Obwodu Kaliningradzkiego (Rosja) w 1992 roku,
- * województwem grodzieńskim (Białoruś) w 1994 roku.

W kwietniu 1995 roku Urząd Rady Ministrów zaakceptował podjęte przez Wojewodę Suwalskiego działania zmierzające do utworzenia Euroregionu „Niemen”, a 5 listopada Wojewoda Suwalski i Przewodniczący Sejmiku Samorządowego Gmin Województwa Suwalskiego oraz Prezydent Rusko-Litewskiej Izby Gospodarczej podpisali porozumienie w sprawie utworzenia Biura Euroregionu „Niemen”. W grudniu 1995 roku i w styczniu 1996 roku podpisane zostały kolejne dwustronne porozumienia o współpracy z dwoma województwami litewskimi [Borys, Panasiewicz 1996, s. 47].

W lutym 1997 roku na spotkaniu w Wigrach podpisano *Deklarację o współpracy transgranicznej pomiędzy Wojewodą Suwalskim Rzeczypospolitej Polskiej, Administracją Obwodu Kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej, Zarządcami Powiatów Alytus i Mariampol Republiki Litwy i Wojewodą Grodzieńskim Republiki Białoruś*. W deklaracji tej ustalono termin Konferencji Założycielskiej Euroregionu „Niemen” [Euroregion Niemen, s. 36].

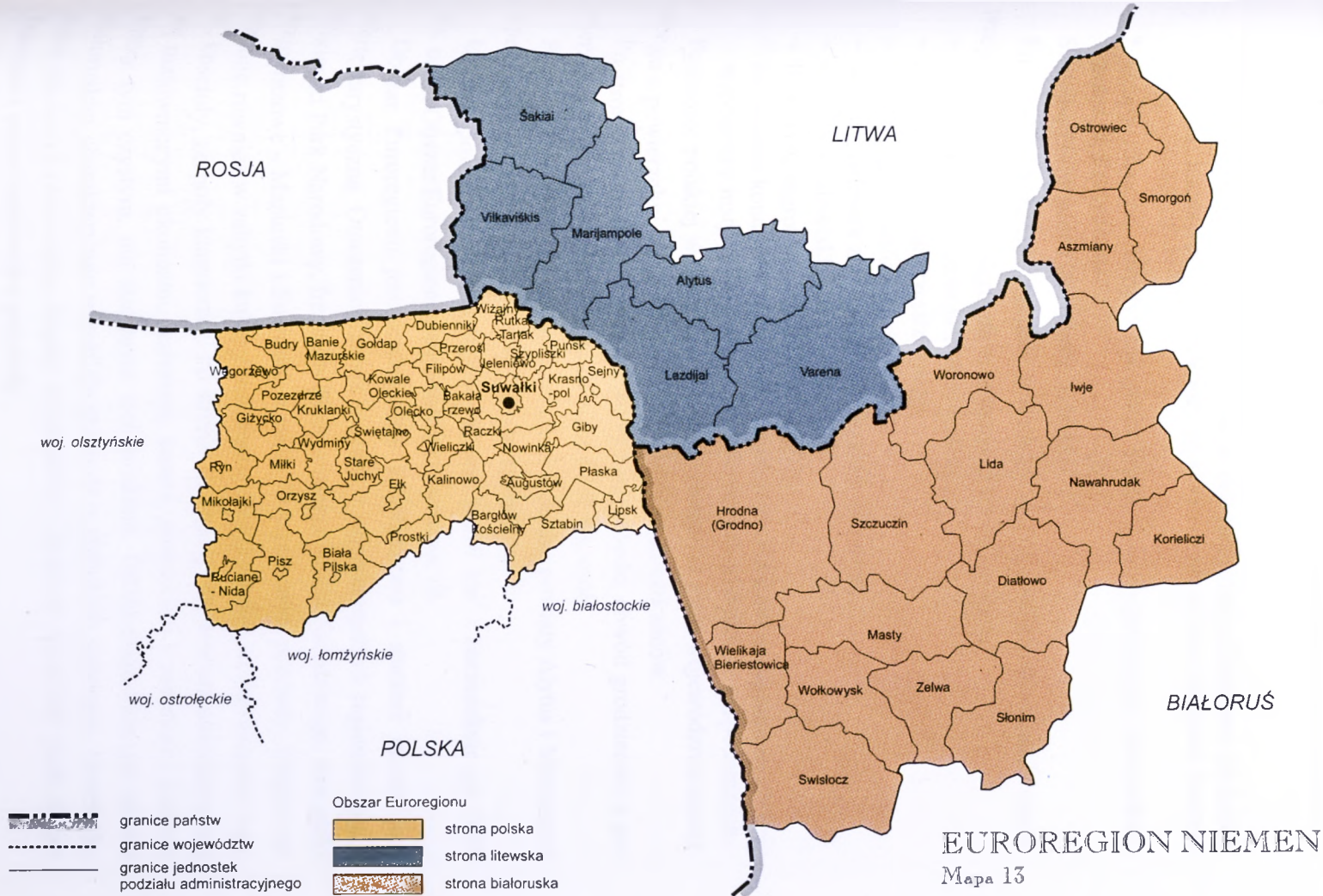
Ostatecznie prace przygotowawcze sfinalizowano podpisaniem *Porozumienia o utworzeniu Związku Transgranicznego Euroregion „Niemen”* w dniu 6 czerwca 1997 roku w Augustowie [Aneks 22]. Porozumienie podpisali przedstawiciele strony polskiej, białoruskiej i litewskiej. Zabrakło przedstawiciela strony rosyjskiej.

Organami Euroregionu są (rys. 11):

- * Rada Euroregionu, w której skład wchodzi po 4 przedstawicieli każdej ze stron;
- * Prezydium Rady, wybierane przez Radę, liczące 6 osób (po 2 przedstawicieli każdej ze stron);
- * Komisja Rewizyjna, wybierana przez Radę (proporcjonalna reprezentacja każdej ze stron);

Rys. 11. Schemat organizacyjny Euroregionu „Niemień”

- * Sekretariat, powoływany przez Radę w składzie równym liczbowo dla każdej ze stron; każda ze stron prowadzi na swoim terenie biuro krajowe Sekretariatu;
- * Grupy robocze, powoływane przez Radę, a w wyjątkowych przypadkach przez jej Prezydium.

Siedzibą Euroregionu jest miasto Suwałki.

Euroregion „Niemen” - zgodnie ze statutem - utworzono w celu rozwoju współpracy obszarów przygranicznych w następujących dziedzinach:

- wszechstronnego rozwoju ekonomicznego,
- zagospodarowania przestrzennego,
- infrastruktury publicznej,
- oświaty, ochrony zdrowia, kultury, sportu i turystyki,
- ochrony środowiska,
- likwidacji zagrożeń i klęsk żywiołowych,
- rozwijania kontaktów między mieszkańcami obszarów przygranicznych oraz współpracy instytucjonalnej, a także współpracy podmiotów gospodarczych.

Po stronie polskiej w skład Euroregionu wchodzi 48 gmin województwa suwalskiego o powierzchni 10490 km², liczących 487 tys. mieszkańców.

Po stronie białoruskiej w skład Euroregionu wchodzi obwód grodzieński o powierzchni 25200 km², zamieszkiwany przez 1211 tys. osób.

Po stronie litewskiej w skład Euroregionu wchodzi powiaty Alytus i Mariampol o powierzchni 9889 km², liczące 401 tys. mieszkańców.

Łącznie powierzchnia Euroregionu wynosi 45579 km² i zamieszkuje go 2099 tys. osób. Obszar Euroregionu przedstawiono na mapie 13.

Obszar Euroregionu jest urozmaicony krajobrazowo i stanowi interesującą ofertę turystyczną. Otoczenie Suwałk to jeden z najpiękniejszych regionów kraju: Wigierski Park Narodowy, fragment Biebrzańskiego Parku Narodowego, dwa parki krajobrazowe - Mazurski i Suwalski, a także 47 rezerwatów przyrody. Obszar ten obfituje również w zabytki kultury materialnej (pokrzyżackie średniowieczne zamki, kościoły, zespoły klasztorne). Po stronie litewskiej oba powiaty charakteryzują się malowniczymi okolicami, jeziorami, lasami, pomnikami i zabytkami kultury, a przy tym czystym, nie skażonym środowiskiem. Grodzieńszczyznę po stronie białoruskiej charakteryzuje wspaniała przyroda z głębokimi jeziorami, lasami, łąkami, błotami i różnorodny, bogaty świat roślin i zwierząt. Są tu trzy parki krajobrazowe i osiem rezerwatów przyrody.

Podstawowe dane statystyczne charakteryzujące polską część Euroregionu „Niemen” prezentują tablice 3.10.1-3.10.11.

Tabl. 3.10.1. Ludność w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gminy	Ludność		Kobiety na 100 mężczyzn	Ludność w wieku			Ludność w wieku produkcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji	Typ gminy	Wyszczególnienie	
		ogółem	na 1 km ²		przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym								
									stan w dniu 31 XII 1996 r.						
									na 1000 ludności						
NIEMEN WOJ.SUWAŃSKIE:		487378	46,5	100,8	151776	275535	60067	77	13,0	8,4	4,6	-431		NIEMEN WOJ.SUWAŃSKIE:	
Suwałki	m	67254	1030,9	107,7	22248	38925	6081	73						Suwałki	
Augustów	m	29836	368,7	108,7	8626	17452	3758	71	12,3	7,3	5,0	356	m	Augustów	
Ełk	m	55408	2811,2	106,5	18012	32090	5306	73	10,1	8,9	1,2	116	m	Ełk	
Giżycko	m	30985	2234,0	105,8	8651	18687	3647	73	11,6	7,0	4,6	196	m	Giżycko	
Sejny	m	6015	1339,6	104,2	1815	3489	711	66	9,8	7,9	1,9	332	m	Sejny	
Biała Piska	m-w	13198	31,4	96,3	4492	7271	1435	72	12,9	10,0	3,0	32	m	Sejny	
Gołdap	m-w	20332	56,2	99,2	6870	11308	2154	82	14,6	7,1	7,6	-144	m-w	Biała Piska	
Lipsk	m-w	6339	34,4	97,9	1842	3401	1006	80	13,1	7,0	6,0	-122	m-w	Gołdap	
Mikołajki	m-w	8478	33,1	103,8	2483	4979	1016	86	11,3	10,0	1,4	-13	m-w	Lipsk	
Olecko	m-w	22014	82,6	102,7	7067	12458	2489	70	11,3	9,2	2,2	16	m-w	Mikołajki	
Orzysz	m-w	10243	28,2	96,2	3136	5830	1277	77	13,1	7,4	5,7	-73	m-w	Olecko	
Pisz	m-w	27037	42,6	100,7	8607	15655	2755	76	16,1	7,1	9,0	-34	m-w	Orzysz	
Ruciane-Nida	m-w	9316	26,0	97,6	2886	5399	1031	73	12,7	6,2	6,5	-	m-w	Pisz	
Ryn	m-w	6589	31,2	97,0	2047	3734	808	73	14,2	7,7	6,5	42	m-w	Ruciane-Nida	
Węgorzewo	m-w	18223	53,4	98,6	5064	10799	2360	76	12,6	7,1	5,6	-27	m-w	Ryn	
Augustów	w	7106	26,7	93,0	2152	3759	1195	69	10,8	8,2	2,5	-5	m-w	Węgorzewo	
Bakałarzewo	w	3198	26,0	92,0	1033	1592	573	89	14,9	12,3	2,6	-43	w	Augustów	
Banie Mazurskie	w	4540	22,1	99,9	1348	2466	726	101	16,8	11,2	5,6	3	w	Bakałarzewo	
Bargłów Kościelny	w	6053	32,3	96,6	1747	3190	1116	84	15,4	9,8	5,6	-45	w	Banie Mazurskie	
Budry	w	3332	19,0	94,5	917	1898	517	90	16,4	10,9	5,5	-20	w	Bargłów Kościelny	
Dubeninki	w	3434	16,7	99,3	1057	1901	470	76	11,5	9,8	1,7	-28	w	Budry	
Ełk	w	9911	26,1	92,8	3073	5554	1284	81	14,4	9,4	5,0	-69	w	Dubeninki	
Filipów	w	4598	30,6	93,6	1422	2370	806	78	15,6	10,5	5,1	-101	w	Ełk	
								94	16,1	12,0	4,1	-42	w	Filipów	

Tabl. 3.10.1. Ludność w 1996 roku (dok.)

Wyszczególnienie	Typ gminy	Ludność		Kobie-ty na 100 męż-czyzn	Ludność w wieku			Ludność w wieku produkcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji	Typ gminy	Wyszczególnienie
		ogółem	na 1 km ²		przed-produkcyjnym	produkcyjnym	popro-dukcyjnym							
									stan w dniu 31 XII					
									na 1000 ludności					
Giby	w	3089	9,5	95,1	820	1698	571	82	14,6	7,0	7,6	-15	w	Giby
Giżycko	w	7677	26,5	99,2	2412	4361	904	76	14,7	8,2	6,5	-31	w	Giżycko
Jeleniewo	w	3105	23,6	92,0	949	1675	481	85	16,1	10,4	5,7	-25	w	Jeleniewo
Kalinowo	w	7318	25,7	94,3	2544	3886	888	88	14,2	6,2	8,0	-58	w	Kalinowo
Kowale Oleckie	w	5671	22,5	93,2	1860	3049	762	86	14,3	7,9	6,4	-77	w	Kowale Oleckie
Krasnopol	w	4193	24,4	94,1	1150	2178	865	93	10,9	11,6	-0,7	-47	w	Krasnopol
Kruklanki	w	3120	15,5	94,9	952	1759	409	77	15,3	9,1	6,3	-23	w	Kruklanki
Miłki	w	3991	23,6	96,5	1302	2190	499	82	16,2	7,6	8,6	-44	w	Miłki
Nowinka	w	2911	14,3	92,3	839	1606	466	81	14,0	13,3	0,7	-12	w	Nowinka
Płaska	w	2737	7,3	92,2	747	1497	493	83	13,2	12,2	1,1	5	w	Płaska
Pozezdrze	w	3861	21,8	99,7	1156	2145	560	80	11,6	11,1	0,5	-60	w	Pozezdrze
Prostki	w	7697	33,4	98,4	2644	4077	976	89	15,3	6,9	8,3	-40	w	Prostki
Przerośl	w	3109	25,1	96,8	937	1620	552	92	14,0	10,6	3,4	-38	w	Przerośl
Puńsk	w	4492	32,5	97,3	1258	2449	785	83	12,5	9,4	3,1	-21	w	Puńsk
Raczki	w	6287	44,2	95,0	2060	3272	955	92	15,2	11,8	3,3	-40	w	Raczki
Rutka-Tartak	w	2247	24,3	94,4	674	1189	384	89	16,0	10,8	5,2	-24	w	Rutka-Tartak
Sejny	w	4369	20,0	91,0	1254	2292	628	91	16,6	15,0	1,6	-38	w	Sejny
Stare Juchy	w	4181	21,3	95,0	1260	2293	1042	82	14,6	11,1	3,5	-20	w	Stare Juchy
Suwałki	w	6181	23,3	93,5	1808	3331	1095	86	17,4	11,1	6,3	12	w	Suwałki
Sztabin	w	5950	16,4	93,4	1680	3175	717	87	15,2	12,5	2,6	-27	w	Sztabin
Szypliszki	w	4267	27,3	94,8	1359	2191	580	95	17,2	10,5	6,6	-20	w	Szypliszki
Świątajno	w	4082	19,0	94,0	1397	2135	543	91	12,5	10,2	2,4	-17	w	Świątajno
Wieliczki	w	3601	25,6	95,5	1154	1904	468	89	18,6	9,0	9,6	-35	w	Wieliczki
Wiżajny	w	2942	24,0	91,7	931	1543	1014	91	16,5	11,8	4,6	-31	w	Wiżajny
Wydminy	w	6861	29,4	95,6	2034	3813	1014	80	13,6	10,0	3,5	-32	w	Wydminy

Tabl. 3.10.2. Jednostki gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON według sekcji
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Ogółem	W tym				w tym					Typ gminy	Wyszczególnienie
			A+B	C+D+E	F	usługi rynkowe	w tym				usługi nierynkowe		
							G	H	I	J			
NIEMEN		21501	1152	2471	1926	14437	905	1855	322	2316	1515		NIEMEN
WOJ.SUWALSKIE:													WOJ.SUWALSKIE:
Suwałki	m	4798	25	520	464	3463	105	530	92	681	326	m	Suwałki
Augustów	m	1824	54	241	191	1229	74	181	31	184	109	m	Augustów
Ełk	m	3093	11	318	281	2314	86	287	46	414	169	m	Ełk
Giżycko	m	1950	22	209	178	1404	105	132	22	222	137	m	Giżycko
Sejny	m	277	11	26	17	197	9	24	19	23	26	m	Sejny
Biała Piska	m-w	270	27	23	16	179	15	26	5	27	25	m-w	Biała Piska
Gołdap	m-w	810	42	112	73	515	25	48	10	105	68	m-w	Gołdap
Lipsk	m-w	167	11	19	20	108	2	12	3	12	9	m-w	Lipsk
Mikołajki	m-w	389	15	42	36	270	59	24	5	21	26	m-w	Mikołajki
Olecko	m-w	1071	43	115	160	684	37	71	16	128	69	m-w	Olecko
Orzysz	m-w	334	11	57	27	215	15	20	2	20	24	m-w	Orzysz
Pisz	m-w	1111	31	110	99	790	40	132	11	103	81	m-w	Pisz
Ruciane-Nida	m-w	475	41	64	39	307	79	48	1	27	24	m-w	Ruciane-Nida
Ryn	m-w	186	20	43	10	101	12	13	5	10	12	m-w	Ryn
Węgorzewo	m-w	821	39	78	57	576	40	52	8	101	71	m-w	Węgorzewo
Augustów	w	168	38	16	18	83	6	20	-	10	13	w	Augustów
Bakałarzewo	w	83	11	11	6	41	2	-	1	12	10	w	Bakałarzewo
Banie Mazurskie	w	84	14	15	5	46	1	3	2	5	9	w	Banie Mazurskie
Bargłów Kościelny	w	100	18	9	12	23	4	9	1	2	15	w	Bargłów Kościelny
Budry	w	49	14	3	1	35	1	6	1	2	8	w	Budry
Dubeninki	w	90	33	12	4	170	5	5	-	5	6	w	Dubeninki
Ełk	w	236	8	29	18	46	16	15	1	14	11	w	Ełk
Filipów	w	81	9	10	8	32	3	3	1	7	8	w	Filipów
Giby	w	131	70	8	12	172	7	7	-	3	9	w	Giby
Giżycko	w	309	32	65	27	35	23	16	3	22	13	w	Giżycko
Jeleniewo	w	71	8	9	8	72	3	3	-	5	11	w	Jeleniewo
Kalinowo	w	112	12	9	6	80	2	8	1	10	13	w	Kalinowo
Kowale Oleckie	w	140	25	15	7	42	3	7	1	15	13	w	Kowale Oleckie
Krasnopol	w	90	16	15	8	52	3	5	3	3	9	w	Krasnopol
Kruklanki	w	120	41	14	6	41	6	8	1	5	7	w	Kruklanki
Miłki	w	76	12	7	3	59	10	4	1	2	8	w	Miłki
Nowinka	w	146	61	16	5	62	8	19	1	5	7	w	Nowinka
Płaska	w	166	77	14	4	60	18	15	-	1	8	w	Płaska
Pozezdrze	w	108	20	16	3	87	9	5	1	5	8	w	Pozezdrze
Prostki	w	125	8	12	5	42	7	4	1	7	15	w	Prostki
Przerośl	w	84	10	14			2	6	-	3	13	w	Przerośl

Tabl. 3.10.2. Jednostki gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON według sekcji
 Stan w dniu 31 XII

Stan w dniu 31 XII														
Wyszczególnienie	Typ gmi-ny	Ogółem	W tym sekcjach					Typ gmi-ny	Wyszczególnienie					
			A+B	C+D+E	F	usługi rynko-we	w tym				usługi nieryn-kowe			
							G			H		I	J	K
Puńsk	w	124	16	9	7	77	53	1	5	4	7	15	w	Puńsk
Raczki	w	175	42	20	12	88	47	2	9	4	19	13	w	Raczki
Rutka-Tartak	w	31	4	2	-	41	12	1	1	1	2	5	w	Rutka-Tartak
Sejny	w	69	18	3	1	48	19	7	8	2	2	6	w	Sejny
Stare Juchy	w	76	1	16	5	118	25	8	4	-	3	6	w	Stare Juchy
Suwałki	w	210	23	48	11	62	56	16	16	1	18	10	w	Suwałki
Sztabin	w	126	22	18	10	56	40	2	9	1	5	14	w	Sztabin
Szypliszki	w	94	14	7	6	42	24	8	5	8	6	11	w	Szypliszki
Świątajno	w	94	27	8	7	33	22	2	6	-	5	10	w	Świątajno
Wieliczki	w	73	11	10	7	40	14	1	5	3	6	12	w	Wieliczki
Wiżajny	w	63	8	4	3	135	21	4	-	1	8	8	w	Wiżajny
Wydminy	w	221	26	30	15	74	74	11	19	1	14	15	w	Wydminy

Tabl. 3.10.3. Pracujący według sekcji EKD w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmini-ny	Ogółem	Z tego w sekcjach			usługi nieryn-kowe
			A+B	C+D+E+F	usługi ryn-kowe	
NIEMEN		80462	4109	26545	22585	27233
WOJ.SUWALSKIE:						
Suwałki	m	18800	83	6927	5513	6277
Augustów	m	7012	74	2869	2078	1991
Ełk	m	13028	49	5418	4162	3399
Giżycko	m	5820	90	1437	2007	2286
Sejny	m	1422	23	222	482	695
Biała Piska	m-w	1080	104	180	391	405
Gołdap	m-w	3277	270	1015	864	1128
Lipsk	m-w	423	6	133	108	176
Mikołajki	m-w	1779	520	311	649	299
Olecko	m-w	4080	313	1340	1052	1375
Orzysz	m-w	1473	154	491	283	545
Pisz	m-w	5343	361	2006	1032	1944
Ruciane-Nida	m-w	1049	113	207	455	274
Ryn	m-w	882	106	354	208	214
Węgorzewo	m-w	3185	42	786	902	1455
Augustów	w	382	59	116	40	167
Bakałarzewo	w	160	9	16	41	94
Banie Mazurskie	w	320	56	41	81	142
Bargłów Kościelny	w	301	42	25	75	159
Budry	w	145	10	2	37	96
Dubeninki	w	201	28	17	51	105
Ełk	w	1008	346	179	140	343
Filipów	w	305	10	95	65	135
Giby	w	296	140	3	33	120
Giżycko	w	1421	216	831	231	145
Jeleniewo	w	166	3	11	67	85
Kalinowo	w	459	150	53	53	203
Kowale Oleckie	w	571	84	228	86	173
Krasnopol	w	184	20	1	32	131
Kruklanki	w	266	42	58	66	100
Milki	w	365	102	60	66	137
Nowinka	w	180	57	15	31	77
Płaska	w	230	94	10	27	96
Pozezdrze	w	203	19	17	59	90
Prostki	w	549	16	243	71	108
Przerośl	w	140	1	11	35	210
Puńsk	w	352	23	24	96	93
Raczki	w	423	13	24	151	200

3.10.3. Pracujący według sekcji EKD w 1996 roku (dok.)

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Ogółem	Z tego w sekcjach			
			A+B	C+D+E+F	usługi rynkowe	usługi nierynkowe
Wielka-Tartak	w	115	2	42	14	57
...	w	193	6	-	30	157
... Juchy	w	294	53	95	44	102
... warki	w	617	41	296	171	109
...abin	w	318	56	36	61	165
...pliszki	w	390	19	38	85	248
...tajno	w	306	28	49	82	147
...liczki	w	258	5	85	52	116
...ajny	w	176	4	21	46	105
...uminy	w	515	47	107	180	181

3.10.4. Zasoby mieszkaniowe, abonenci telefoniczni, drogi w 1996 roku

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Zasoby mieszkaniowe			Abonenci telefonii przewodowej na 1000 ludności	Długość dróg gminnych i lokalnych miejskich w km na 100 km ²
		mieszkania	powierzchnia użytkowa mieszkań na osobę w m ²	liczba osób na 1 izbę		
...		136302	17,9	0,94	141,1	33,4
...	m	20130	17,8	0,87	248,3	49,0
...	m	8675	17,8	0,89	187,2	27,2
...	m	15914	16,4	0,92	180,1	45,7
...	m	9643	18,0	0,85	164,1	43,3
...	m	1871	20,0	0,81	181,4	111,4
...	m-w	3296	14,9	1,12	73,3	10,5
...	m-w	5522	17,0	0,97	151,7	38,4
...	m-w	1786	20,6	0,92	118,0	79,7
...	m-w	2391	17,3	0,98	141,3	13,7
...	m-w	6316	17,9	0,91	140,1	34,9
...	m-w	2999	17,2	0,97	93,1	9,9
...	m-w	6813	15,9	1,02	154,0	16,9
...	m-w	2604	17,6	0,93	150,7	17,3
...	m-w	1856	17,2	0,99	113,7	28,9
...	m-w	5063	17,8	0,94	145,3	22,3
...	w	1644	19,3	1,05	87,1	42,8
...	w	807	20,0	1,02	98,8	78,9

Tabl. 3.10.4. Zasoby mieszkaniowe, abonenci telefoniczni, drogi w 1996 roku (dok.)
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminny	Zasoby mieszkaniowe			Abonenci telefonii przewodowej na 1000 ludności	Długość dróg gminnych i lokalnych w km na 100 km ²
		mieszkania	powierzchnia użytkowa mieszkań na osobę w m ²	liczba osób na 1 izbę		
Banie Mazurskie	w	1283	19,1	0,96	72,7	32,2
Bargłów Kościelny	w	1456	19,5	1,04	63,4	32,5
Budry	w	953	19,5	0,93	70,2	72,0
Dubeninki	w	1024	19,3	0,94	72,2	20,0
Ełk	w	2614	16,5	1,06	56,5	31,1
Filipów	w	1403	22,2	0,84	33,7	53,9
Giby	w	869	21,9	0,91	164,5	46,4
Giżycko	w	2055	17,9	0,98	43,6	20,7
Jeleniewo	w	782	22,0	0,96	64,7	38,7
Kalinowo	w	1830	17,2	1,10	51,4	12,6
Kowale Oleckie	w	1574	17,7	0,99	50,1	25,0
Krasnopol	w	1198	21,8	0,96	44,4	86,2
Krukłanki	w	812	19,0	0,94	96,5	18,9
Miłki	w	1040	17,9	0,99	97,0	26,0
Nowinka	w	737	20,3	0,97	54,3	18,6
Płaska	w	794	20,3	0,94	134,5	27,9
Pozezdrze	w	1052	18,3	0,98	52,3	24,8
Prostki	w	1977	15,3	1,12	47,2	28,6
Przerośl	w	862	22,5	0,90	63,7	42,0
Puńsk	w	1117	22,4	0,91	186,8	91,1
Raczki	w	1567	19,8	0,99	94,6	64,7
Rutka-Tartak	w	536	21,5	1,01	32,0	34,7
Sejny	w	1174	22,8	0,95	154,3	67,4
Stare Juchy	w	1154	17,7	1,01	63,6	21,9
Suwałki	w	1719	20,9	0,95	86,6	27,9
Sztabin	w	1512	19,7	0,99	43,5	22,1
Szypliszki	w	1093	20,1	1,00	94,0	103,5
Świątajno	w	1204	19,0	0,93	34,3	35,4
Wieliczki	w	956	17,7	1,03	46,1	37,7
Wiżajny	w	707	19,4	1,05	70,4	66,1
Wydminy	w	1918	18,9	0,94	66,0	27,0

3.10.5. Obiekty noclegowe turystyki i ich wykorzystanie w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gmini	Obiekty	Miejsca noclegowe	Korzystający z noclegów	
				ogółem	w tym turyści zagraniczni
		stan w dniu 31 VII			
Woj. SUWALSKIE:		381	34045	353606	62069
Wąskowski	m	6	569	18245	4932
Wąskowski	m	35	3676	30720	4413
Wąskowski	m	4	749	8556	1350
Wąskowski	m	15	1443	23403	10571
Wąskowski	m	2	53	1154	669
Wąskowski	m-w	2	130	119	-
Wąskowski	m-w	9	723	5165	591
Wąskowski	m-w	-	-	-	-
Wąskowski	m-w	24	2069	126880	17748
Wąskowski	m-w	10	549	4949	150
Wąskowski	m-w	14	1523	3094	59
Wąskowski	m-w	25	2006	17445	1100
Wąskowski	m-w	46	5533	32131	3399
Wąskowski	m-w	11	1795	4678	1108
Wąskowski	m-w	26	1609	7430	1735
Wąskowski	w	2	228	728	-
Wąskowski	w	1	170	359	-
Wąskowski	w	-	-	-	-
Wąskowski	w	-	-	-	-
Wąskowski	w	-	-	-	-
Wąskowski	w	-	-	-	-
Wąskowski	w	2	66	216	1
Wąskowski	w	16	1489	17470	5969
Wąskowski	w	-	-	-	-
Wąskowski	w	10	1008	4671	263
Wąskowski	w	19	2747	14718	3309
Wąskowski	w	8	216	3199	72
Wąskowski	w	-	-	-	-
Wąskowski	w	2	35	153	25
Wąskowski	w	3	106	1061	13
Wąskowski	w	8	567	2432	114
Wąskowski	w	8	476	3228	84
Wąskowski	w	3	145	238	-
Wąskowski	w	7	1124	3658	238
Wąskowski	w	8	589	3283	692
Wąskowski	w	2	290	578	344
Wąskowski	w	-	-	-	-
Wąskowski	w	-	-	-	-
Wąskowski	w	-	-	-	-
Wąskowski	w	2	21	44	-

Tabl. 3.10.5. Obiekty noclegowe turystyki i ich wykorzystanie w 1996 roku (dok.)

Tabl. 3.10.5. Obiekty noclegowe turystyki i ich wykorzystanie w 1996 roku (dok.)					
Wyszczególnienie	Typ gmi- ny	Obiekty	Miejsca noclegowe	Korzystający z noclegów	
				ogółem	w tym turyści zagraniczni
		stan w dniu 31 VII			
Sejny	w	1	58	2197	2042
Stare Juchy	w	6	300	849	5
Suwałki	w	21	770	7564	939
Sztabin	w	-	-	-	-
Szypliszki	w	5	143	567	132
Świątajno	w	3	150	661	2
Wieliczki	w	-	-	-	-
Wiżajny	w	11	163	595	-
Wydmyny	w	4	757	1168	-

Tabl. 3.10.6. Targowiska w 1996 roku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gminy	Targowiska stale				Targowiska sezonowe	Roczne wpływy z opłat targowej w tys. zł
		obiekty	powierzchnia w m ²	stale punkty sprzedaży drobnodetalicznej			
				ogółem	w tym czynne codziennie		
NIEMEN		33	230777	607	401	6	963,4
WOJ.SUWAŁSKIE:							288,0
Suwałki	m	3	81000	160	145	2	150,9
Augustów	m	2	28763	11	5	-	251,4
Elk	m	2	15530	90	56	-	58,4
Giżycko	m	1	5067	64	64	1	20,8
Sejny	m	1	14532	77	26	-	7,3
Biała Piska	m-w	2	5754	-	-	-	15,1
Gołdap	m-w	1	3150	9	-	-	3,2
Lipsk	m-w	1	980	1	1	-	25,7
Mikołajki	m-w	1	1500	10	10	-	2,6
Olecko	m-w	2	20330	14	8	-	84,3
Orzysz	m-w	2	7614	61	7	-	14,6
Pisz	m-w	1	7150	55	55	-	15,5
Ruciane-Nida	m-w	1	480	7	7	1	4,5
Ryn	m-w	1	1000	-	-	-	-
Węgorzewo	m-w	1	6231	6	-	-	0,1
Augustów	w	-	-	-	-	-	-
Bakałarzewo	w	1	200	-	-	-	-

3.10.6. Targowiska w 1996 roku (dok.)

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Typ gmi- ny	Targowiska stałe				Targo- wiska sezonowe	Roczne wpływy z opłaty targowej w tys. zł
		obie- kty	powierz- chnia w m ²	stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej			
				ogółem	w tym czynne codzien- nie		
gmina Mazurskie	w	1	652	6	6	-	1,8
główny Kościelny	w	-	-	-	-	-	-
dry	w	-	-	-	-	-	-
beninki	w	-	-	-	-	-	-
ów	w	-	-	-	-	-	-
py	w	1	300	-	-	-	3,0
pycko	w	-	-	-	-	-	-
niowo	w	1	25800	16	-	-	-
nowo	w	-	-	-	-	-	-
ale Oleckie	w	-	-	-	-	1	1,9
omopol	w	1	200	1	1	-	1,4
klanki	w	-	-	-	-	-	-
ki	w	-	-	-	-	-	-
winka	w	-	-	-	-	-	-
ka	w	-	-	-	-	-	-
ezdrze	w	-	-	-	-	-	-
ki	w	-	-	-	-	-	-
erośl	w	-	-	-	-	-	-
uk	w	-	-	-	-	-	-
zki	w	1	144	14	5	-	0,4
ka-Tartak	w	1	500	5	5	-	1,0
ny	w	1	50	-	-	-	0,3
ne Juchy	w	1	250	-	-	-	0,2
wałki	w	-	-	-	-	-	-
abin	w	-	-	-	-	-	-
pliszki	w	-	-	-	-	1	0,3
tajno	w	-	-	-	-	-	-
łeczki	w	-	-	-	-	-	-
ajny	w	-	-	-	-	-	-
miny	w	-	-	-	-	-	-
	w	2	3600	-	-	-	10,5

Tabl. 3.10.7. Dochody budżetów gmin w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gminy	Dochody ogółem	W tym				Dochody własne budżetu gminy ogółem na 1 mieszkańca w zł
			podatki i opłaty lokalne	udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	subwencje ogólne	dotacje z budżetu państwa	
NIEMEN		367016,5	55471,9	40164,9	117765,8	91838,7	213,14
WOJ.SUWALSKIE:							
Suwałki	m	43029,0	7715,6	6109,9	14894,7	8388,1	182,36
Augustów	m	21230,1	4034,5	2968,6	5449,2	2585,0	224,60
Ełk	m	38342,8	5641,5	4601,5	12649,5	6269,6	198,47
Giżycko	m	19283,0	2838,0	2525,0	6756,3	3302,5	216,17
Sejny	m	4353,3	689,9	488,7	1658,5	1025,1	195,83
Biała Piska	m-w	10503,2	794,7	1046,4	4093,9	3686,7	123,75
Gołdap	m-w	15399,5	2037,0	1638,7	-	9546,8	189,03
Lipsk	m-w	3927,4	550,5	484,9	1823,1	870,0	117,41
Mikołajki	m-w	8727,5	1170,9	685,0	2363,6	2953,2	321,13
Olecko	m-w	16250,2	2534,1	1786,7	5693,3	3498,2	193,72
Orzysz	m-w	10680,9	1286,8	808,0	2526,8	4685,2	210,53
Pisz	m-w	17280,5	2946,8	2255,5	5792,9	3273,3	209,04
Ruciane-Nida	m-w	8256,6	1207,1	728,8	2184,1	2591,9	286,06
Ryn	m-w	6783,2	990,8	512,2	1850,4	2805,2	239,70
Węgorzewo	m-w	14438,2	2850,5	1477,4	3963,0	3427,1	292,67
Augustów	w	4905,2	768,2	540,6	2162,5	647,4	207,55
Bakalarzewo	w	2529,8	350,6	245,3	969,3	397,5	243,63
Banie Mazurskie	w	4350,3	352,6	347,6	1423,8	1729,0	172,23
Bargłów Kościelny	w	6032,8	717,9	452,2	1834,6	1978,6	292,52
Budry	w	2722,4	492,5	254,5	1123,9	599,2	222,72
Dubeninki	w	2783,0	291,8	267,8	1097,3	751,6	186,51
Ełk	w	7519,5	1590,3	779,1	2394,1	1880,0	230,77
Filipów	w	2904,2	454,2	347,8	1262,3	567,8	140,67
Giby	w	2746,1	286,7	236,2	928,4	335,7	374,66
Giżycko	w	6581,3	1934,7	633,8	1937,0	1052,9	388,15
Jeleniewo	w	2281,2	312,2	236,0	1039,4	494,3	165,08
Kalinowo	w	5191,8	948,5	556,8	2238,7	1096,5	178,40

3.10.7. Dochody budżetów gmin w 1996 roku (dok.)

Wyszczególnienie	Typ gminy	Dochody ogółem	W tym				Dochody własne budżetu gminy ogółem na 1 mieszkańca w zł
			podatki i opłaty lokalne	udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	subwencje ogólne	dotacje z budżetu państwa	
Wale Oleckie	w	5015,4	585,5	449,4	1514,7	1425,1	194,73
Wąsosz	w	2734,3	308,9	325,4	1322,6	318,4	181,71
Wielka Lipa	w	3278,4	446,1	239,9	927,9	1219,3	287,75
Wielka Wólka	w	4705,0	620,6	307,1	1206,6	2076,5	280,08
Wielka Wólka	w	3512,0	274,8	222,6	755,5	1920,0	205,16
Wielka Wólka	w	3062,7	227,3	215,7	905,2	657,8	448,07
Wielka Wólka	w	3061,4	498,6	303,5	1077,6	586,5	283,64
Wielka Wólka	w	6801,7	671,1	596,2	2358,3	1778,1	267,77
Wielka Wólka	w	2119,3	255,0	237,6	936,8	507,3	139,25
Wielka Wólka	w	3544,6	330,6	349,4	1966,5	394,8	185,89
Wielka Wólka-Tartak	w	4638,6	546,0	481,7	1890,9	1400,1	137,14
Wielka Wólka	w	1721,0	181,2	169,8	663,9	461,5	187,74
Wielka Wólka	w	3639,8	431,8	327,1	1342,1	401,6	302,77
Wielka Wólka	w	2886,9	599,2	322,3	851,3	729,7	236,17
Wielka Wólka	w	4116,6	983,2	482,0	1382,8	612,0	267,91
Wielka Wólka	w	4031,8	396,0	453,0	1568,2	808,2	147,27
Wielka Wólka	w	3234,0	446,0	321,2	1413,0	416,8	253,75
Wielka Wólka	w	4032,0	378,8	309,7	1504,0	1460,0	179,25
Wielka Wólka	w	3748,4	404,4	273,4	1258,9	1468,5	158,30
Wielka Wólka	w	2111,9	211,3	227,2	1149,9	366,6	125,14
Wielka Wólka	w	5987,6	886,9	536,0	1658,4	2391,7	202,70

Tabl. 3.10.8. Wydatki budżetów gmin w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gminy	Wydatki ogółem w tys. zł	W tym			
			transport	rolnictwo	gospodarkę komunalną	gospodarkę mieszkaniową oraz niematerialne usługi komunalne
NIEMEN		370939,5	1,6	2,9	19,1	3,3
WOJ.SUWALSKIE:						5,1
Suwałki	m	41828,5	-	-	20,3	2,1
Augustów	m	21240,3	-	0,0	35,1	3,7
Ełk	m	41362,7	-	-	32,7	5,0
Giżycko	m	19015,5	-	-	24,4	5,2
Sejny	m	4517,2	0,1	0,0	23,2	5,5
Biała Piska	m-w	10457,4	1,1	1,9	12,1	7,4
Gołdap	m-w	15048,0	0,7	2,5	13,1	1,8
Lipsk	m-w	3805,9	3,9	0,6	10,8	0,7
Mikołajki	m-w	11102,2	0,5	5,3	33,8	6,5
Olecko	m-w	15949,2	1,6	0,7	17,8	2,2
Orzysz	m-w	11285,4	0,4	0,9	41,2	2,9
Pisz	m-w	16729,3	2,1	1,5	13,0	1,0
Ruciane-Nida	m-w	8335,9	4,1	1,5	25,8	2,2
Ryn	m-w	6708,8	1,7	1,5	8,2	3,5
Węgorzewo	m-w	17104,3	1,4	1,6	36,6	2,4
Augustów	w	4792,6	8,3	9,1	1,1	0,8
Bakałarzewo	w	2478,4	3,3	28,6	3,4	1,0
Banie Mazurskie	w	4085,1	2,0	8,7	4,7	1,6
Bargłów Kościelny	w	5980,6	3,3	9,8	2,0	2,2
Budry	w	2700,0	1,2	13,9	2,4	6,4
Dubeninki	w	2754,3	3,5	3,5	0,2	1,1
Ełk	w	7497,1	3,6	8,0	3,0	1,3
Filipów	w	2988,8	5,2	14,7	6,6	2,0
Giby	w	2629,6	3,2	9,4	0,0	0,9
Giżycko	w	6492,8	7,0	2,5	22,6	1,5
Jeleniewo	w	2175,7	1,8	13,0	7,4	1,8
Kalinowo	w	5232,6	5,2	0,1	0,3	1,5
Kowale Oleckie	w	4793,9	3,3	6,2	19,5	4,8
Krasnopol	w	2503,4	1,3	0,2	0,7	0,4
Kruklanki	w	3278,1	0,5	13,4	7,2	

Tabl. 3.10.8. Wydatki budżetów gmin w 1996 roku

Wyszczególnienie	Typ gminy	Wydatki ogółem w tys. zł	W tym				w tym w pro- centach	wzrost	kultury i sztuki	ochronę zdrowia i opiekę społeczną	kulturę fizyczną i sport	Typ gminy	Wyszczególnienie
			trans- port	rolni- ctwo	gospo- darke komu- nalną	gospo- darke mieszka- niową oraz niemate- rialne usługi ko- munalne							
Miłki	w	4663,8	2,0	0,1	15,9	0,6	40,9	2,3	27,2	-	-	w	Miłki
Nowinka	w	3622,5	1,5	5,6	10,4	0,7	40,2	2,3	21,8	0,0	-	w	Nowinka
Płaska	w	2805,7	5,7	1,9	0,4	3,7	37,5	1,7	9,5	-	-	w	Płaska
Pozezdrze	w	3001,3	0,7	10,0	21,0	1,7	36,4	2,6	10,8	0,1	-	w	Pozezdrze
Prostki	w	6263,5	2,3	0,2	8,9	8,5	47,3	1,1	19,4	0,2	-	w	Prostki
Przerośl	w	2035,5	2,8	7,1	6,5	1,7	44,7	2,9	11,8	-	-	w	Przerośl
Puńsk	w	3541,8	2,8	1,2	2,9	0,7	54,7	4,6	7,9	-	-	w	Puńsk
Raczki	w	4984,6	1,7	8,0	10,5	1,8	56,4	2,8	8,0	0,2	-	w	Raczki
Rutka-Tartak	w	1706,9	7,0	3,7	10,7	1,4	33,6	1,4	11,1	0,0	-	w	Rutka-Tartak
Sejny	w	3635,4	4,9	15,6	5,4	1,1	35,7	1,1	6,1	-	-	w	Sejny
Stare Juchy	w	2704,1	3,2	5,7	19,3	1,6	35,1	2,5	13,9	0,7	-	w	Stare Juchy
Suwałki	w	3773,3	5,4	8,5	3,5	1,1	47,4	2,2	10,9	0,0	-	w	Suwałki
Sztabin	w	4149,1	4,3	4,0	23,1	1,8	38,1	1,4	9,0	0,1	-	w	Sztabin
Szypliszki	w	3122,1	3,5	13,4	2,4	1,2	46,0	3,7	10,3	-	-	w	Szypliszki
Świątajno	w	3912,5	2,4	0,3	3,6	2,8	57,3	1,8	16,9	0,0	-	w	Świątajno
Wieliczki	w	3768,7	0,9	8,0	9,5	1,5	34,4	1,5	31,9	-	-	w	Wieliczki
Wiżajny	w	2102,6	1,4	6,9	7,1	2,0	50,1	3,9	8,8	0,0	-	w	Wiżajny
Wydminy	w	6272,3	2,3	3,7	4,4	0,7	39,7	4,8	33,6	0,1	-	w	Wydminy

Tabl. 3.10.9. Osobowy ruch graniczny według wybranych przejść granicznych w 1996 r.

Przejścia graniczne a - w tys. osób b - 1995 = 100		Rodzaj przejścia granicz- nego	Przekro- czenia granicy ogółem	Obywatele polscy		Cudzoziemcy		
				przekraczający granicę w kierunku				
				z Polski	do Polski	do Polski	z Polski	
					razem			
Ogrodniki	a	drogowe	1511	145	148	603	615	-
	b		67,8	70,4	66,1	67,4	68,2	0
Budzisko	a	drogowe	1345	79	76	670	520	x
	b		322,5	246,9	262,1	368,1	298,9	-
Trakiszki	a	kolejowe	83	16	17	27	23	-
	b		72,2	80,0	85,0	67,5	65,7	-

Tabl. 3.10.10. Wydatki poniesione przez cudzoziemców zmotoryzowanych w 1996 r. wg wybranych przejść granicznych

Wyszczególnienie	Ogrodniki	
	w tysiącach złotych	w %
WYDATKI OGÓŁEM	114807,9	100,0
Towary żywnościowe	17221,2	15,0
Ryby i przetwory rybne	459,2	0,4
Wyroby cukiernicze	5166,4	4,5
Kawa, herbata, kakao	1262,9	1,1
Owoce południowe	459,2	0,4
Pozostałe towary żywnościowe	9873,5	8,6
Towary nieżywnościowe	90698,2	79,0
Odzież	15728,7	13,7
Obuwie	4707,1	4,1
kosmetyki i artykuły toaletowe	2066,5	1,8
Meble	21354,3	18,6
Paliwo	9414,2	8,2
Pozostałe towary nieżywnościowe	37427,4	32,6
Pozostałe wydatki związane z pobytem w Polsce	6888,5	6,0
w tym na opłaceniu:		
noclegu	1033,3	0,9
usług gastronomicznych	5625,6	4,9

Tabl. 3.10.11. Samochody osobowe i autobusy odprawione w ruchu granicznym w 1996 roku

Przejścia graniczne a - w tys. b - 1995 = 100		Pojazdy					
		ogółem	obywateli polskich		cudzoziemców		
			przekraczających granicę w kierunku				
			z Polski	do Polski	do Polski	z Polski	w tym z państwa graniczącego z Polską
						razem	
Ogrodniki	a	541,5	53,0	58,0	201,8	228,7	161,8
	b	77,1	68,9	66,3	82,9	77,8	793,1
Budzisko	a	335,6	28,2	30,8	166,3	110,3	67,1
	b	428,1	433,8	466,7	494,9	347,9	351,3

Euroregion
JANTAR (AMBER)

3.11 Euroregion Jantar (Amber) - w organizacji

W końcowej fazie opracowania publikacji otrzymaliśmy z Urzędu Miejskiego w Elblągu, Biura Promocji Miasta, informację o zaawansowanych pracach związanych z tworzeniem nowego Euroregionu. W Preambule projektu statutu zawarto:

„Władze lokalne mając możliwość współdziałania pomiędzy sobą, zarówno w granicach państwa a także w zakresie określonym przez prawo z władzami lokalnymi innych państw, postanawiają zawrzeć umowę o utworzeniu Euroregionu, który stanie się ukoronowaniem istniejącej od wielu lat współpracy bilateralnej.

Pragniemy, by Euroregion stał się spełnieniem dążenia do swobodnego zrzeszania się i współpracy narodów zamieszkujących południowo-wschodni rejon Morza Bałtyckiego, by wartości demokratyczne, wolna konkurencja rynkowa i współpraca gospodarcza były trwałym fundamentem kontaktów między ludźmi, wspólnotami, organizacjami gospodarczymi i władzami.

Deklarujemy, zawierając umowę o utworzeniu Euroregionu, postępować zgodnie z „Europejską Konwencją Ramową o współpracy transgranicznej samorządów lub władz terytorialnych”, wypełniać treścią umowy międzypaństwowe o współpracy transgranicznej, jakie rządy naszych krajów zawarły i ratyfikowały lub zamierzają podpisać.

Jest naszą wolą wypełniać postanowienia Europejskiej Karty Samorządu Terytorialnego, gdyż oznaczać to będzie, że nasze władze lokalne, zarządzając częścią spraw publicznych, działają w interesie społeczeństw lokalnych.

Chcemy by Euroregion stał się miejscem realizacji regionalnych planów, jakie powstają wokół Morza Bałtyckiego i by nasze położenie geopolityczne było atutem łączącym nasze interesy społeczne i gospodarcze”

Organami Euroregionu są: Rada, Prezydium, Sekretariat i grupy robocze.

W projekcie umowy w § 1 podano, że działalność euroregionu obejmie obszary na terenie:

- Rzeczypospolitej Polskiej - województwa elbląskie, gdańskie, olsztyńskie i śląskie,

- Federacji Rosyjskiej - obwód kaliningradzki,
- Królestwa Szwecji - okręg Blekinge,
- Republiki Litewskiej - Kłajpedzki Ujezd,
- Republiki Łotwy - miasto i Region Liepaja.

Sygnatariuszami umowy będą:

- Stowarzyszenie Gmin Rzeczypospolitej Polskiej reprezentowane przez wojewodów i Przewodniczących Samorządowych Sejmików Województw,
- Stowarzyszenie Nadmorskich Miast obwodu Kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej,
- Stowarzyszenie Władz Lokalnych i Regionalnych okręgu Blekinge,
- Przedstawiciele Miasta i Regionu Liepaja,
- Rada Kłajpedzkiego Ujezdu.

Projekt programu działania obejmuje dziewięć bloków zagadnień, a mianowicie:

1. Infrastruktura i zagospodarowanie przestrzenne,
2. Turystyka,
3. Zrównoważony rozwój gospodarczy,
4. Ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego,
5. Edukacja,
6. Kultura,
7. Problemy socjalne,
8. Problemy bezpieczeństwa,
9. Informacja.

Wstępnie przyjęto, że tworzony Euroregion przyjmie nazwę „JANTAR” („AMBER”).

Ostateczna wersja nazwy Euroregionu i podstawowych dokumentów (umowa, statut itd.) zostanie zatwierdzona we wrześniu br. w Sopocie na spotkaniu umiatających się stron. Tam też zapadną decyzje o miejscu i terminie (listopad - gruzdzień 1997 rok) podpisania umowy o utworzeniu Euroregionu.

UWAGI METODOLOGICZNE DO TABLIC STATYSTYCZNYCH

Podstawowym źródłem informacji statystycznej o gminach wchodzących w skład euro-regionów jest Bank Danych Lokalnych, wyniki ankietowego badania ruchu granicznego oraz dane Komendy Głównej Straży Granicznej.

Granice gmin ujęto wg podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 grudnia 1996 r.

Tablica 1: Ludność w 1996 roku.

Dane o liczbie ludności ujmują ją według faktycznego miejsca zamieszkania w granicach administracyjnych i według stanu z dnia 31 grudnia 1996 roku.

Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy:

- dla mężczyzn wiek 18-64 lata,
- dla kobiet wiek 18-59 lat.

Przez ludność w wieku nieprodukcyjnym rozumie się ludność w wieku:

- przedprodukcyjnym - do 18 lat,
- poprodukcyjnym - powyżej 64 lat mężczyźni,
- powyżej 59 lat kobiety.

Tablica 2: Pracujący według sekcji EKD w 1996 roku.

Struktura pracujących została przedstawiona według obowiązującej od 1994 roku Europejskiej Klasyfikacji Działalności, lecz z uwagi na prawne możliwości udostępniania i prezentacji danych statystycznych dokonano następujących grupowań (agregacji) sekcji EKD:

- sekcję A (rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo) połączono z sekcją B (rybołówstwo i rybactwo),
- połączono sekcje: C - górnictwo i kopalnictwo, D - działalność produkcyjna i E - zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę (odpowiada to stosowanemu do 1994 roku statystycznemu zakresowi terminu „przemysł”) oraz F - budownictwo,
- wyróżniono usługi rynkowe zaliczając do nich sekcje: G - handel hurtowy i detaliczny; naprawy pojazdów mechanicznych, motocykli oraz

- artykułów przeznaczenia osobistego i użytku domowego, H - hotele i restauracje, I - transport, gospodarka magazynowa i łączność, J - pośrednictwo finansowe, K - obsługa nieruchomości, wynajem i działalność związana z prowadzeniem interesów oraz O - pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna,
- wyróżniono usługi nierynkowe zaliczając do nich sekcje: L - administracja publiczna i obrona narodowa; gwarantowana prawnie opieka socjalna, M - edukacja oraz N - ochrona zdrowia i opieka socjalna.

Tablica 3: Jednostki gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON według sekcji EKD w 1996 roku.

Struktura jednostek gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON została przedstawiona według obowiązującej od 1994 roku Europejskiej Klasyfikacji Działalności, lecz z uwagi na prawne możliwości udostępniania i prezentacji danych statystycznych dokonano następujących grupowań (agregacji) sekcji EKD:

- sekcję A (rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo) połączono z sekcją B (rybołówstwo i rybactwo),
- połączono sekcje: C - górnictwo i kopalnictwo, D - działalność produkcyjna oraz E - zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę (odpowiada to statystycznemu zakresowi terminu „przemysł”),
- ukazano wyodrębnioną sekcję F - budownictwo,
- zgrupowano informacje dotyczące usług rynkowych, do których zaliczono sekcje: G - handel hurtowy i detaliczny; naprawy pojazdów mechanicznych, motocykli oraz artykułów przeznaczenia osobistego i użytku domowego, H - hotele i restauracje, I - transport, gospodarka magazynowa i łączność, J - pośrednictwo finansowe, K - obsługa nieruchomości, wynajem i działalność związana z prowadzeniem interesów oraz O - pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna (sekcji tej nie wyodrębniono w układzie tablicy),

- wyróżniono usługi nierynkowe zaliczając do nich sekcje: L - administracja publiczna i obrona narodowa; gwarantowana prawnie opieka socjalna, M - edukacja oraz N - ochrona zdrowia i opieka socjalna.

Tablica 4: Zasoby mieszkaniowe, abonenci telefoniczni i drogi w 1996 roku.

Informacje o zasobach mieszkaniowych dotyczą mieszkań w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych bez lokali zbiorowego zamieszkania (hoteli pracowniczych, domów studenckich i internatów, domów opieki społecznej i innych).

Mieszkanie jest to lokal wyodrębniony konstrukcyjnie w budynku, przeznaczony do zamieszkania, składający się z zespołu izb lub jednej izby z pomieszczeniami pomocniczymi (np. przedpokój, łazienka) posiadający niezależne wejście z klatki schodowej lub ogólnego korytarza, bądź bezpośrednio z ulicy, podwórza lub ogrodu.

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienki i innych powierzchni wchodzących w skład mieszkania (oprócz loggii).

Długość dróg obejmuje drogi gminne i lokalne miejskie - bez dróg zakładowych.

Tablica 5: Obiekty noclegowe turystyki i ich wykorzystanie w 1996 roku.

Tablica zawiera informacje o liczbie obiektów noclegowych turystyki, do których zaliczono: hotele, motele, pensjonaty, domy wycieczkowe, schroniska, schroniska młodzieżowe, ośrodki wczasowe (bez kwater prywatnych), ośrodki kolonijne, ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, domy pracy twórczej, zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych, campingi, pola biwakowe, obiekty noclegowe w ośrodkach wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego, pokoje gościnne (kwatery prywatne) i inne obiekty wykorzystywane dla turystyki. Dane podano według stanu w dniu 31 lipca 1996 roku, lecz dotyczą zarówno obiektów całorocznych, jak i sezonowych.

Informacje dotyczące liczby miejsc noclegowych w obiektach wykazano według stanu w dniu 31 lipca 1996 roku a o liczbie korzystających z noclegów

(z wyodrębnieniem turystów zagranicznych) w okresie od stycznia do września 1996 roku.

Tablica 6: Targowiska w 1996 roku.

Targowiska są to wyodrębnione tereny i budowle ze stałymi, względnie z sezonowymi punktami sprzedaży drobnodetalicznej.

Tablica 7: Dochody budżetów gmin w 1996 roku.

Zakres prezentowanych informacji:

- odpowiada zasadom prawnym gospodarki finansowej gmin,
- uwzględnia podstawowe źródła dochodów budżetowych.

Dochody własne budżetu gminy obejmują dochody ze źródeł oddanych w całości do dyspozycji gmin na podstawie określonych regulacji prawnych, tj. bez dochodów z tytułu udziałów gminy w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa, subwencji ogólnych i oświatowych, dotacji z budżetu państwa oraz środków na dofinansowanie zadań gmin ze źródeł pozabudżetowych.

W dochodach budżetów gmin z tytułu podatków i opłat lokalnych uwzględniono: podatek rolny, podatek od nieruchomości, podatek od środków transportowych oraz opłaty lokalne.

Tablica 8: Wydatki budżetów gmin w 1996 roku.

Zakres prezentowanych informacji odpowiada działom klasyfikacji budżetowej.

Tablica 9: Osobowy ruch graniczny według wybranych przejść granicznych w 1996 roku.

Tablica 10: Wydatki poniesione przez cudzoziemców zmotoryzowanych według wybranych przejść granicznych w 1996 roku.

Tablica 11: Samochody osobowe i autobusy odprawione w ruchu granicznym w 1996 roku.

Tablice obejmują wyniki badania ankietowego ruchu granicznego i wydatków cudzoziemców w Polsce przygotowywanego i koordynowanego od 1994 r.

przez Urząd Statystyczny w Zielonej Górze przy ścisłej współpracy Wydziału Handlu Zagranicznego w Departamencie Produkcji i Usług GUS.

Z uwagi na różny stopień natężenia ruchu na przestrzeni roku, ankietyzację przeprowadzono w dwóch okresach - zimą i latem na wyznaczonych przejściach granicznych i w wylosowanych dniach.

Przyjęty rozkład dni badania (każdy dzień tygodnia) stworzył podstawę do wnioskowania o pełnym tygodniu w każdym okresie odpowiadającym porom roku oraz do uogólnienia wyników na pełną zbiorowość w skali roku. Do uogólnienia wyników wykorzystano również dane o ruchu granicznym uzyskane od służb granicznych. Informacje od respondentów pozyskiwano na podstawie wywiadu lub samodzielnie wypełnionej ankiety na przejściu granicznym przed dokonaniem odprawy celnej i paszportowej.

Ankieta zawiera pytania o wydatki na zakup towarów wg 17 grup asortymentowych, w tym 9 dotyczyło żywności. Ponadto cudzoziemcy byli pytani o wydatki na inne cele, w tym na noclegi i usługi gastronomiczne. Ankietowaniem objęto cudzoziemców opuszczających Polskę samochodami osobowymi, autokarami i pieszo.

Ankietyzację prowadzono na 22 przejściach granicznych dla zmotoryzowanych i na 6 dla pieszych.

Źródłem tablic jest publikacja „Ruch graniczny i wydatki cudzoziemców w Polsce w latach 1994-1996”. GUS, Warszawa 1997.

Tablica 2.4.3. Charakterystyka polskich części poszczególnych euroregionów w 1996 roku

Park narodowy - obejmuje obszar chroniony wyróżniający się szczególnymi wartościami naukowymi, przyrodniczymi, społecznymi, kulturowymi i wychowawczymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega całość przyrody oraz swoiste cechy krajobrazu.

Utworzenie parku narodowego następuje w drodze rozporządzenia Rady Ministrów.

Park krajobrazowy - Jest obszarem chronionym ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe, a celem jego utworzenia jest zachowanie, popularyzacja i upowszechnianie tych wartości w warunkach racjonalnego gospodarowania. Grunty rolne, leśne i inne nieruchomości znajdujące się w granicach parku krajobrazowego pozostawia się w gospodarczym wykorzystaniu.

Rezerwat przyrody - jest obszarem obejmującym zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym ekosystemy, określone gatunki roślin i zwierząt, elementy przyrody nieożywionej mające istotną wartość ze względów naukowych, przyrodniczych, kulturowych bądź krajobrazowych.

Uznanie obszaru za rezerwat następuje zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa.

Obszar chronionego krajobrazu - obejmuje wyróżniające się krajobrazowo tereny o różnych typach ekosystemów. Zagospodarowanie tych systemów powinno zapewnić stan względnej równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych. Obszar chronionego krajobrazu uwzględnia się w planach zagospodarowania przestrzennego.

Wprowadzenie tej formy ochrony przyrody następuje w drodze rozporządzenia wojewody lub na mocy uchwały rady gminy.

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno-pamiątkowej i krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, a w szczególności sędziwe i okazałych rozmiarów drzewa, i krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, skałki, jary, głazy narzutowe, jaskinie.

O uznaniu obiektu za pomnik decyduje wojewoda w drodze rozporządzenia lub rada gminy w drodze uchwały.

Użytki ekologiczne - zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk, jak: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne „oczka wodne”, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nie użytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce itp.

Informacje o szkolnictwie podano według stanu z początku roku szkolnego 1996/1997.

Szkolnictwo podstawowe obejmuje:

- szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży ,
- szkoły przysposabiające do pracy zawodowej,
- szkoły artystyczne pierwszego stopnia, realizujące jednocześnie program nauczania szkoły podstawowej.

Szkolnictwo średnie obejmuje licea ogólnokształcące i średnie szkoły zawodowe dla młodzieży (bez specjalnych). Szkoły średnie zawodowe obejmują: technika i licea zawodowe, średnie studia zawodowe, szkoły artystyczne drugiego stopnia oraz szkoły policealne.

Dane o łóżkach szpitalnych podano łącznie z zamiejscowymi oddziałami szpitalnymi. Obejmują one łóżka rzeczywiste w szpitalach ogólnych MZiOS, samorządów terytorialnych, kolejowej służby zdrowia i innych cywilnych szpitali ogólnych łącznie z sanatoriami leczenia gruźlicy i chorób płuc.

Dane o liczbie lekarzy dotyczą zatrudnionych w zakładach służby zdrowia, udzielających świadczeń ludności (bez personelu w stacjach sanitarno-epidemiologicznych i placówkach naukowo-badawczych).

Informacje o kinach dotyczą placówek ogólnodostępnych, tj. powołanych do publicznego udostępniania filmów w formie projekcji na seansach filmowych, na podstawie biletów wstępu.

Do księgozbioru bibliotek zaliczono: książki, broszury, gazety i czasopisma.

Objaśnienia znaków umownych:

- Kreska (-) - zjawisko nie wystąpiło;
- Zero (0) - zjawisko istniało, jednakże w ilościach mniejszych od liczb, które mogły być wyrażone uwidocznionymi w tablicy znakami cyfrowymi;
- Kropka (.) - zupełny brak informacji lub brak informacji wiarygodnych;
- Znak (x) - wypełnienie pozycji ze względu na układ tablicy jest niemożliwe lub niecelowe;
- Znak x - przy wskaźnikach dynamiki oznacza słowo „razy”; stosowany w dynamice powyżej 1000% (10 razy = 10x)
- „w tym” - oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy;
- Typ gminy:
- m - gmina miejska;
- m-w - gmina miejsko-wiejska
- w - gmina wiejska.

ANEKS: UMOWY MIĘDZYNARODOWE, MIĘDZYPANSTWOWE ORAZ WAŻNIEJSZE DOKUMENTY REGIONALNE DOTYCZĄCE WSPÓŁPRACY

Aneks I

EUROPEJSKA KONWENCJA RAMOWA O WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ MIĘDZY WSPÓLNOTAMI I WŁADZAMI TERYTORIALNYMI

PREAMBUŁA

Państwa członkowskie Rady Europy, które podpisały niniejszą konwencję, zważywszy, że celem Rady Europy jest stworzenie ściślejszych powiązań między jej członkami oraz wspieranie współpracy między nimi; zważywszy, że zgodnie z artykułem 1 Rady Europy cel ten powinien zostać osiągnięty w szczególności przez zawieranie porozumień w dziedzinie administracji; zważywszy, że Rada Europy dąży do zapewnienia współdziałania wspólnoty i władz terytorialnych Europy przy urzeczywistnianiu jej celów; biorąc pod uwagę znaczenie, jakie przy dążeniu do tego celu może posiadać współpraca między wspólnotami i władzami terytorialnymi obszarów przygranicznych w takich dziedzinach, jak rozwój regionów, miast i wsi, ochrona środowiska, poprawa infrastruktury publicznej oraz usług dla ludności, a także wzajemna pomoc w razie nieszczęść i katastrof; biorąc pod uwagę doświadczenia, które pokazały, że współpraca między władzami lokalnymi i regionalnymi w Europie ułatwia realizację ich celów, a w szczególności przyczynia się do poprawy stanu i rozwoju obszarów przygranicznych; zdecydowanie w jak najszerszym stopniu wspierać tę współpracę i w ten sposób przyczynić się do postępu gospodarczego i społecznego obszarów przygranicznych oraz do umocnienia poczucia wspólnoty, które jednoczy narody Europy, postanowiły, co następuje;

Artykuł 1

Każda z Umawiających się stron zobowiązuje się ułatwiać i wspierać współpracę transgraniczną wspólnot i władz terytorialnych podlegających jej właściwości ze wspólnotami i władzami terytorialnymi podlegającymi właściwości innej Umawiającej się Strony. Będzie ona czyniła starania na rzecz zawarcia porozumień i przyjęcia uzgodnień niezbędnych w tym celu, z poszanowaniem odrębnych postanowień konstytucyjnych każdej ze Stron.

Artykuł 2

1. Za współpracę transgraniczną uważa się w myśl niniejszej konwencji każde wspólnie podjęte działanie mające na celu umocnienie i dalszy rozwój sąsiedzkich kontaktów między wspólnotami i władzami terytorialnymi dwóch lub większej liczby Umawiających się Stron, jak również zawarcie porozumień i przyjęcie uzgodnień koniecznych do realizacji takich zamierzeń. Współpraca transgraniczna ograniczona jest ramami właściwości wspólnot i władz terytorialnych, w sposób określony przez prawo wewnętrzne. Niniejsza konwencja nie narusza zakresu i rodzaju tej właściwości.
2. W myśl niniejszej konwencji wyrażenie wspólnoty i władze terytorialne odnosi się do jednostek, urzędów i organów realizujących zadania lokalne i regionalne oraz uważanych za takie przez prawo wewnętrzne każdego państwa. Każda z Umawiających się Stron może jednak w momencie podpisywania niniejszej Konwencji lub w formie późniejszego powiadomienia Sekretarza Generalnego Rady Europy określić jednostki, urzędy i organy, jak również przedmiot i formy działania, co do których zamierza ograniczyć zakres stosowania niniejszej konwencji bądź które zamierza wyłączyć z zakresu jej stosowania.

Artykuł 3

1. Działając na rzecz realizacji celów niniejszej konwencji Umawiające się Strony wspierają, z zastrzeżeniem zawartym w artykule 2 ustęp 2, przedsięwzięcia wspólnot i władz terytorialnych, które uwzględniają wypracowane w ramach Rady Europy zarys porozumień między wspólnotami i władzami terytorialnymi. Jeżeli strony uznają to za stosowne, mogą one uwzględniać wypracowane w Radzie Europy wzory dwustronnych i wielostronnych porozumień międzypaństwowych, które w zamierzeniu mają ułatwiać współpracę między wspólnotami i władzami terytorialnymi. Poczynione uzgodnienia i zawarte porozumienia mogą w szczególności opierać się na załączonych do niniejszej konwencji pod numerami 1.1 do 1.5 oraz 2.1 do 2.6 wzorach i zarysach podstawowych porozumień, statutów i umów, które powinny być dostosowane do szczególnej sytuacji każdej z Umawiających się Stron. Te podstawowe wzory porozumień, statutów oraz umów służą jedynie za punkt odniesienia i nie posiadają charakteru wiążącego.
2. Jeżeli Umawiające się Strony uznają za konieczne zawarcie porozumień międzypaństwowych, to mogą między innymi wyznaczać ramy, formy i granice, w których zakresie będą mogły działać wspólnoty i władze teryto-

rialne zajmujące się współpracą transgraniczną. W każdym z porozumień mogą też zostać określone władze i organy, których porozumienia te nie dotyczą.

3. Ustęp 1 i 2 nie wykluczają, aby Umawiające się Strony zastosowały zgodnie z porozumieniem inne formy współpracy transgranicznej. Postanowienia niniejszej konwencji nie mogą być również interpretowane w taki sposób, że unieważniają istniejące porozumienia o współpracy.
4. Porozumienia i uzgodnienia zostaną zawarte z poszanowaniem przez prawo wewnętrzne każdej z Umawiających się Stron właściwości w dziedzinie stosunków międzynarodowych i ogólnej polityki, jak również z poszanowaniem przepisów dotyczących kontroli i nadzoru, którym podlegają wspólnoty i władze terytorialne.
5. Każda z Umawiających się Stron może w tym celu, w momencie podpisania niniejszej konwencji lub w formie późniejszego powiadomienia Sekretarza Generalnego Rady Europy, określić organy, które zgodnie z jej prawem wewnętrznym są właściwe do sprawowania kontroli i nadzoru w stosunku do odnośnych wspólnot i władz terytorialnych.

Artykuł 4

Każda z Umawiających się Stron poczyni wysiłki na rzecz rozwiązania wszelkich problemów natury prawnej, administracyjnej lub technicznej, które mogłyby zakłócić rozwój i pomyślną realizację współpracy transgranicznej i - jeśli to konieczne - poczyni stosowne uzgodnienia z jedną lub wieloma Umawiającymi się Stronami, których sprawa ta dotyczy.

Artykuł 5

W przypadku współpracy transgranicznej opartej na niniejszej konwencji Umawiające się Strony badają celowość przyznania uczestniczącym w tej współpracy wspólnotom i władzom terytorialnym takich możliwości, jakie stwarza współpraca między państwowa.

Artykuł 6

Każda z Umawiających się Stron dostarcza wszystkich możliwych informacji zapotrzebowanych przez inną Umawiającą się Stronę w celu ułatwienia wywiązania się przez nią z zobowiązań wynikających z niniejszej konwencji.

Artykuł 7

Każda z Umawiających się Stron troszczy się o to, aby odnośne wspólnoty i władze terytorialne zostały poinformowane o sposobach działania, pozostających w ich dyspozycji w oparciu o niniejszą konwencję.

Artykuł 8

1. Umawiające się Strony przekazują Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy wszystkie istotne informacje o porozumieniach przewidzianych w artykule 3.
2. Każda propozycja jednej lub wielu Umawiających się Stron, dotycząca uzupełnienia lub poszerzenia niniejszej konwencji bądź porozumień wzorcowych, jest przekazywana Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy. Sekretarz Generalny przedstawia ją Komitetowi Ministrów Rady Europy, który podejmie decyzję co do poczynienia stosownych kroków.

Artykuł 9

1. Niniejsza konwencja zostaje przedłożona do podpisu państwom członkowskim Rady Europy. Wymaga ona ratyfikacji, przyjęcia lub zatwierdzenia. Dokumenty ratyfikacyjne, przyjęcia lub zatwierdzenia należy złożyć Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy.
2. Niniejsza konwencja wchodzi w życie trzy miesiące po złożeniu czwartego dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia lub zatwierdzenia, przy założeniu, iż co najmniej dwa Państwa, które dokonały tej formalności, posiadają wspólną granicę.
3. W stosunku do każdego z Państw-Sygnatariuszy, które w późniejszym terminie ratyfikuje, przyjmie lub zatwierdzi niniejszą konwencję, wchodzi ona w życie trzy miesiące po złożeniu jego dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia lub zatwierdzenia.

Artykuł 10

1. Po wejściu w życie niniejszej konwencji Komitet Ministrów Rady Europy może, przez jednogłośnie postanowienie, zaprosić każde państwo europejskie nie będące członkiem Rady Europy do przystąpienia do niniejszej konwencji. Zaproszenie to wymaga wyraźnej zgody każdego z państw, które ratyfikowało niniejszą konwencję.
2. Przystąpienie następuje przez złożenie dokumentu przystąpienia Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy; liczy się ono po trzech miesiącach od daty złożenia dokumentu.

Artykuł 11

1. Każda z Umawiających się Stron może w swoim imieniu wypowiedzieć niniejszą konwencję w drodze notyfikacji skierowanej do Sekretarza Generalnego Rady Europy.
2. Takie wypowiedzenie wchodzi w życie sześć miesięcy po dniu wypłynięcia notyfikacji do Sekretarza Generalnego.

Artykuł 12

Sekretarz Generalny Rady Europy notyfikuje państwom członkowskim Rady oraz każdemu państwu, które przystąpiło do niniejszej konwencji;

- a) każde podpisanie,
- b) każde złożenie dokumentów ratyfikacyjnych, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia,
- c) każdą datę wejścia w życie niniejszej konwencji, zgodnie z jej artykułem 9,
- d) każde wypłynięcie oświadczenia, zgodnie z artykułem 2 ustęp 2 lub artykułem 3 ustęp 5,
- e) każde wypłynięcie notyfikacji, zgodnie z artykułem 11, oraz datę wejścia w życie wypowiedzenia.

Na dowód niżej podpisani, zaopatrzeni w odpowiednie pełnomocnictwa, podpisali niniejszą konwencję.

Sporządzono w Madrycie dnia 21 maja 1980 r. w języku angielskim i hiszpańskim, przy czym oba teksty mają jednakową moc prawną. Oryginał jest przechowywany w archiwum Rady Europy. Sekretarz Generalny Rady Europy udostępni uwierzytelnione odpisy wszystkim państwom członkowskim Rady Europy oraz każdemu państwu, które zostanie zaproszone do przystąpienia do niniejszej konwencji.

Aneks 2

EUROPEJSKA KARTA REGIONÓW GRANICZNYCH I TRANSGRANICZNYCH

(Część I)

I. Preambuła

Granice są „bliznami historii”. Współpraca transgraniczna pomaga w łagodzeniu niekorzystnych skutków istnienia owych granic, a także w przezwyciężaniu skutków położenia terenów przygranicznych na narodowych obrzeżach państw oraz służy poprawie warunków życiowych osiadłej tam ludności. Współpraca ta obejmować powinna wszystkie dziedziny życia kulturalnego, społecznego i gospodarczego, a także rozwoju związanej z nimi infrastruktury. Wiedza o sąsiedzie i zrozumienie dlań są równie ważne jak budowanie zaufania.

Wielorodność problemów i szans po obu stronach granic w Europie sprawia, iż współpraca transgraniczna staje się nieodzowna. Służy bowiem urzeczywistnianiu zasad prawa międzynarodowego na dającym się przejrzyscie i regionalnie objąć obszarze pogranicza. Współpraca instytucji publiczno-prawnych poniżej szczebla ogólnopolskiego oraz pomiędzy różnymi grupami ludności prowadzona ponad wytyczonymi granicami państw wspiera pokój, wolność, bezpieczeństwo i przestrzeganie praw człowieka oraz ochronę mniejszości etnicznych i narodowych.

Regiony graniczne i transgraniczne stają się tym samym częściami składowymi i pomostami w procesie jednoczenia się Europy, służąc współzyciu europejskich społeczeństw i grup mniejszościowych.

We współpracy transgranicznej niezbędne jest również stosowanie zasady subsydiarności i partnerstwa między płaszczyzną europejską, państwową, regionalną i lokalną. Pozytywne doświadczenia uzyskane w praktyce bliskiego obywatelom współdziałania transgranicznego w obrębie Unii Europejskiej oraz Rady Europy, winny być ponownie wykorzystane dla wzrastającej współpracy z krajami Europy Środkowej i Wschodniej, tak między nimi, jak i z państwami pozaeuropejskimi graniczącymi na Południu.

II. Tło historyczno-polityczne

1. Aspekty historyczne

Dzisiejsza Europa jest ukształtowana w wyniku wspólnej kultury i przeszłości. Głównie do XVII wieku powstawała mozaika wspólnot historycznych. Wiek XVIII przyniósł wraz z dynamicznym rozwojem przemysłowym i politycznym sformułowanie takich pojęć jak: praworządność, prawa człowieka, prawa zasadnicze, gospodarka wolnorynkowa. W XIX i XX wieku w wyniku napięć między regionami - na których swe piętno wycisnęło wiele czynników wspólnych - ukształtowały się państwa narodowe, jako dominujące zjawisko w ówczesnej Europie.

Granice państw narodowych podzieliły częstokroć europejskie wspólnoty historyczne wraz z ich regionami i grupami narodowościowymi, nie powodując jednak ich zaniku.

2. Aspekty polityczne

Tradycyjne pojęcie granicy państwowej zrodziło się z jej funkcji ochronnej. Z prawnego punktu widzenia granice były liniami, które wyznaczały kres suwerenności danego państwa.

W epoce państw narodowych i ich konfliktów zbrojnych w obawie przed wkroczeniem obcych wojsk, wytyczano mniej lub bardziej szerokie strefy przygraniczne słabiej rozwinięte w wielu dziedzinach, bowiem im dalej oddalone były od centralnych ośrodków danego państwa, tym słabsze były pod względem gospodarczym, komunikacyjnym, kulturowym czy też gęstości zaludnienia. Obszary przygraniczne stały się, nie licząc kilku wyjątków, obszarami niedorozwiniętymi strukturalnie, gdzie często nie docierały szlaki drogowe i kolejowe, bądź też były one ograniczone.

Dzięki sprzyjającemu wzrostowi możliwości komunikowania się rozwojowi środków transportu, upowszechniania słowa drukowanego, a następnie radia i telefonu, nieuchronnie niemal zaczęto koncentrować się na ośrodkach centralnych i wyobrażeniach narodowych. Myślenie w kategoriach narodowo-państwowych zaczęło determinować kulturę, gospodarkę, społeczeństwo i politykę. Szczególnie jaskrawo proces ten przebiegał w Europie na obszarach pogranicza, doprowadzając ludność do uszczerbku tożsamości tam, gdzie pomimo nowych granic państwowych zachowały się trwające od wieków wspólne więzy kulturowe, językowe, krajoznawcze, etniczne i historyczne.

Od Europy Południowej poprzez Europę Środkową i Wschodnią aż po Skandynawię i Irlandię rozciągały się liczne obszary nękane na pograniczach w gruncie rzeczy często takimi samymi problemami: na obszarze przygranicznym kraju sąsiedzkiego borykano się na ogół z podobną problematyką.

Po II wojnie światowej państwa europejskie, regiony i gminy przystąpiły do rozwiązywania problemów narosłych w miarę rozwoju historycznego, nie wynikających jednak z podłoża kulturowego (np. problemy mniejszości). Rada Europy oraz Unia Europejska stały się płaszczyzną gotowości porozumienia. Poza zasięgiem tego rozwoju politycznego pozostawały aż do końca lat 80 państwa i regiony leżące w Europie Wschodniej. Wiele granic państw Europy Środkowej i Wschodniej spełniało dotychczas rolę ostrzegawczej, zgola nieprzepuszczalnej bariery („Żelazna kurtyna”) wzniesionej z przyczyn politycznych.

Od końca lat 80 przebiegają w Europie trzy na pierwszy rzut oka odmienne, ale pod względem merytorycznym, politycznym i gospodarczym ściśle ze sobą związane zjawiska:

- znoszenie granic w obrębie obszaru państw Unii Europejskiej, w wyniku czego granice UE przejmują funkcje odgraniczenia zewnętrznego od państw trzecich. Rozwój ten nasila się od początku 1995 r. wraz z rozszerzaniem UE,
- dążenie do nawiązywania kontaktów intelektualnych, politycznych, kulturalnych i gospodarczych z państwami trzecimi leżącymi poza nowymi zewnętrznymi granicami Unii Europejskiej,
- proces demokratyzacji w państwach Europy Środkowej i Wschodniej oraz przyjęcie ich do Rady Europy.

Wszystkie te procesy dotyczą bezpośrednio regionów granicznych i transgranicznych na kontynencie europejskim.

Granice utraciły obecnie w znacznej mierze swą dawną rolę separującą państwa narodowe, choć trudno nie dostrzec jeszcze wyraźnych różnic gospodarczych i społecznych między granicami w obrębie Unii Europejskiej, a także zewnętrznymi granicami Unii z państwami Europy Środkowej i Wschodniej, jak również granicami w obrębie Europy Wschodniej i na obszarze krajów basenu Morza Śródziemnego.

Nadgraniczna pustka spowodowana występowaniem granic jako takich, istnieje jednak w dalszym ciągu na wielu obszarach przygranicznych i transgranicznych, powodując nierzadko, iż obszary te działają hamująco na proces zrastania się Europy. Należy przy tym zwrócić uwagę na fakt, iż liczne regiony pogranicza borykają się ze szczególnieymi problemami wynikającymi z faktu, że rozdzielają je nie tylko granice państwowe, ale nierzadko również warunki naturalne (rzeki, jeziora, morza, pasma górskie).

Dopiero wraz z zanikaniem granic gospodarczych, społecznych, kulturowych, komunikacyjnych i prawnych w procesie integracji Europy dążącej do jedności w wielorakości, dotychczasowe marginesowe położenie terenów przygranicznych może się zmienić na korzyść wewnątrz wspólnoty europejskiej. W wyniku rozleglejszych powiązań mogą przezwyciężyć swą izolację obszary przygraniczne opierające się o zewnętrzną granicę Unii Europejskiej. Regiony graniczne i przygraniczne spełniać będą tym samym rolę pomostów, a zarazem probierza europejskiego procesu zjednoczeniowego.

III. Cele współpracy transgranicznej w Europie

1. Nowa jakość granic: obszary spotkań

Szczególnie w obszarach przygranicznych sąsiadujących ze sobą państw uwidacznia się konieczność przezwycięzania krępujących do tej pory uregulowań państwowych. To, co dla rodaka z głębi kraju jawi się często jako teoria europejska, stanowi dla obywatela żyjącego na pograniczu praktyczne doświadczenie dnia codziennego. Zmuszony jest znosić niedogodności wynikające z faktu istnienia granicy, a więc życzeniem jego jest usunięcie przyczyn powodujących jego troski. Gotowość obywateli, gmin i regionów granicznych do wspólnego poszukiwa-

nia rozwiązań problemów transgranicznych nie oznacza zamiaru pozbawienia państw ich suwerenności. Chodzi jedynie o przezwycięzenie „blizn historii”, umożliwienie ludności zamieszkującej obszary przygraniczne lepszej współpracy we wszystkich dziedzinach życia oraz urzeczywistnienie idei „Europy obywateli”.

Dlatego celem działalności w regionach pogranicza oraz we współpracy transgranicznej jest niwelowanie przeszkód i kwestii mogących dzielić te regiony, a w rezultacie przezwyciężania istnienia granic, względnie sprowadzenie ich do znaczenia czysto administracyjnego. W warunkach postępującej integracji europejskiej i rozwijającej się współpracy gospodarczej, także mieszkańcy stref przygranicznych muszą domagać się swych praw do równorzędnych warunków życiowych w nowej Europie. „Ludzkie oblicze” polityki europejskiej może sprawdzić się przede wszystkim tam, gdzie wola współpracy jest koniecznością życiową praktykowaną na co dzień, a więc w regionach granicznych. Tu właśnie należy kontynuować dzieło usuwania barier i przekształcania sposobu życia: od „odwróconych do siebie plecami” do wspólnego życia „twarzą w twarz”.

2. Umacnianie warunków gospodarczych i społeczno-kulturalnych.

Stopniowo udało się osiągnąć postęp na terenach przygranicznych. Centra gospodarcze znajdujące się na obszarach przygranicznych są niejednokrotnie oddzielone od części swego naturalnego zaplecza po drugiej stronie granicy, co pociąga za sobą deformacje odbijające się negatywnie na możliwościach handlowych i usługowych. Infrastruktura komunikacyjna regionów granicznych przez całe dziesięciolecie cierpiała na brak połączeń o szerokim zasięgu. Tam, gdzie dziś udało się stworzyć tego rodzaju infrastrukturę, to i tak w stosunku do analogicznych obszarów usytuowanych w głębi kraju nastąpiło to z długiuletnim opóźnieniem, a tam gdzie jej po dziś dzień nie ma, brak często również psychologicznych uwarunkowań umożliwiających przyszłościowy, interregionalny i transgraniczny rozwój.

Regiony graniczne i transgraniczne muszą często borykać się z brakiem alternatywnych i równorzędnych miejsc pracy, a także z niedostatkiem narodowych i transgranicznych placówek oświatowych oraz z uszczerbkiem pojawiającym się w przypadku podejmowania pracy w kraju sąsiedzkim, a ponadto z nieprzejrzystością zagranicznego rynku pracy.

Przedsiębiorstwa działające w strefach granicznych często nie dysponują dostatecznym rozeznaniem możliwości rynkowych i eksportowych oraz nie mają dostępu do źródeł marketingowych po drugiej stronie granicy. Narzekają na ograniczone możliwości wykorzystywania wyników badań naukowych i szans rozwojowych w kraju sąsiedzkim, a także na brak innowacji produkcyjnych oraz poczucie wypierania przez sąsiada na skutek jego przewagi w warunkach konkurencji rynkowej. Ponadto bardzo często ograniczony jest dostęp do zamówień publicznych oraz korzystanie z wyników badań i programów naukowych dostępnych po drugiej stronie granicy. Równocześnie należy stwierdzić, że tego rodzaju problemy występują w poszczególnych regionach granicznych z różnym natężeniem, a niektóre z nich z różnym skutkiem podejmują kroki dla chociażby częściowego rozwiązania tych problemów, a także próbują im przeciwdziałać.

Ludność zamieszkująca obszary przygraniczne oczekuje, że regiony graniczne przyczynią się do rozwiązania tego rodzaju kwestii, chociaż nie ponosi ona odpowiedzialności za ich powstanie. Istniejące nadal w Europie problemy skupiają się na obszarach przygranicznych jak w „soczewce”. Szczególnie wyraźnie różnice te ujawniają się w:

- strukturach i kompetencjach na szczeblach administracyjnych,
- ustawach podatkowych i socjalnych,
- ustawach o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- ustawodawstwie o ochronie środowiska naturalnego i utylizacji odpadów,
- systemach komunikacyjnych i polityce dotyczącej owych systemów,
- codziennych problemach regionów przygranicznych,
- braku rozwiązań problemów wynikających z dysproporcji gospodarczej i parytetu walut,
- nieudanych inwestycjach w dziedzinie usług i świadczeń socjalnych na skutek barier w planowaniu, ustawodawstwie i finansowaniu.

Dlatego też niezbędna jest transgraniczna sieć powiązań na szczeblu regionalnym i lokalnym umożliwiająca nie tylko kooperację gospodarczą i infrastrukturalną, ale także wzbudzanie zaufania poprzez znoszenie barier, na przykład w sprawach socjalnych, w dziedzinie oświaty i nauczania języków obcych, w rozwiązywaniu codziennych problemów granicznych oraz w sferze zrozumienia kulturalnego.

Współpraca transgraniczna staje się zatem we wszystkich częściach Europy pilnym zadaniem wybiegającym poza rok 2000, która winna być podejmowana w równej mierze troskliwie, jak i niemniej energicznie.

3. Regiony siłą napędową współpracy transgranicznej

3.1. Partnerstwo i subsydiarność

Dla Europy charakterystyczna jest przede wszystkim jej różnorodność regionalna, co należy uznać za zaletę. Budowa wspólnego europejskiego domu, a tym samym rosnąca współpraca we wszystkich dziedzinach musi uwzględnić struktury i odrębności wyrosłe na gruncie regionalnym, zachowywać je i rozwijać. Nie należy przy tym rezygnować z trwałej solidarności z tymi regionami granicznymi i transgranicznymi, które są w szczególnie sposób upośledzone.

Daleko idące i konsekwentne wprowadzanie idei regionalizacji do konstytucji państw Europy służy także pośrednio współpracy transgranicznej i regionalnej. Odpowiada ona celom Rady Europy i Unii Europejskiej, podobnie jak i celom układów o partnerstwie zawartych przez kraje członkowskie Unii Europejskiej zarówno z państwami Europy Środkowej i Wschodniej jak i z krajami basenu Morza Śródziemnego.

Współpraca transgraniczna przebiega na różnych szczeblach - w komisjach rządowych i w komisjach planowania przestrzennego, transgranicznych euroregionach, a także między gminami.

Odbyna się to bądź na podstawie zawartych umów, bądź też bez nich. Struktury transgraniczne mogą być wybierane w drodze decyzji państwowych, regionalnych lub komunalnych.

Aby rozwiązać problemy regionów granicznych i transgranicznych nieodzowne jest udoskonalenie procesu głosowania oraz wzmocniona współpraca europejskich, państwowych, regionalnych i lokalnych ośrodków decyzyjnych. Dlatego za nagłą i konieczną uważa się:

- wprowadzanie zwłaszcza przez narodowe parlamenty i władze postanowień podjętych na szczeblu europejskim do powszechnej praktyki politycznej,
- wnoszenie przez wszystkie odnośne władze na szczeblu europejskim i narodowym zwiększonego wkładu w rozwiązywanie problemów przygranicznych poprzez wydawanie odpowiednich decyzji,
- dobitne przedstawianie idei powstałych na szczeblu lokalnym i regionalnym na forum państwowym i europejskim,
- umożliwienie odpowiedniej reprezentacji uzasadnionych interesów regionów granicznych i transgranicznych w ramach struktur Rady Europy i Unii Europejskiej,
- zawarcie na szczeblu międzypaństwowym, a zwłaszcza wewnątrz Unii Europejskiej nieodzownych umów regulujących publicznoprawne podstawy współpracy transgranicznej na poziomie regionalnym względnie lokalnym.

3.2. Regiony przygraniczne i transgraniczne jako pomosty łączące sąsiadów.

Tożsamość regionalna w obrębie państw i w obrębie Europy może być odbierana w regionach jako element składowy Unii Europejskiej. Regiony graniczne i transgraniczne spełniają bowiem wzdłuż granic europejskich rolę pomostów stwarzających dobrą szansę rozwoju dzięki swej bliskości do obywateli. Dlatego regiony te powinny być wspierane bardziej niż dotychczas przez wszystkie instytucje państwowe i europejskie, jak i siły polityczne.

Regiony graniczne i transgraniczne stanowią uzupełnienie w planowaniu i przedsięwzięciach na szczeblu gmin oraz przy wytycznych państwowego planowania, a także i kształtowaniu europejskich wizji rozwoju, stanowią siłę napędową regionalnego rozwoju transgranicznego.

4. Ujednolicenie zagospodarowania przestrzennego w Europie.

Zagospodarowanie przestrzenne jest dziś równoznaczne ze świadomym kształtowaniem stosunku człowieka do jego środowiska naturalnego. Zagospodarowanie przestrzenne w regionach granicznych i transgranicznych zawiera główne idee trwałego porządku i rozwoju przestrzennego oraz środki jego realizacji w państwach i regionach po obu stronach granicy. Do tej pory prawie nie ma rzeczywistego ładu przestrzennego, ale istnieją już cele i założenia prowadzące do jego realizacji:

- we wszystkich regionach granicznych i transgranicznych muszą zostać stworzone przesłanki równorzędnych, choć nie jednakowych warunków życiowych,
- strukturę przestrzenną należy kształtować - uwzględniając warunki naturalne, potrzeby ochrony środowiska oraz wymogi infrastrukturalne, gospodarcze, społeczne i kulturalne panujące w strefach granicznych - w taki sposób, by służyła ona jak najlepiej nieskrępowanemu rozwojowi osobowości we wspólnocie społecznej,
- zamierzona struktura przestrzenna na terenach przygranicznych powinna być włączona do ramowych warunków zagospodarowania przestrzennego państw i Europy,
- polityka zagospodarowania przestrzennego państw członkowskich Rady Europy i UE powinna przywiązywać znaczną wagę do współpracy transgranicznej (Europejska Karta Zagospodarowania Przestrzennego, „Europa 2000 +”, Europejska Koncepcja Rozwoju Przestrzennego).

5. Niwelowanie gospodarczych oraz infrastrukturalnych przeszkód i dysproporcji

Sytuację w europejskich regionach granicznych i transgranicznych charakteryzuje występowanie różnorakich przeszkód i dysproporcji gospodarczych, zarówno w obrębie Unii Europejskiej, jak i na jej zewnętrznych granicach oraz w obrębie samej Europy Wschodniej. Owe występujące w szerokiej skali dysproporcje rozwoju gospodarczego na Zachodzie, w centrum, na Wschodzie i na Południu Europy zderzają się bezpośrednio w strefach granicznych.

W zasięgu tych ogólnoeuropejskich dysproporcji współpraca transgraniczna przyczynia się do usuwania w sposób przejrzysty na szczeblu regionalnym nierównowagi gospodarczej oraz przeszkód na sąsiadujących ze sobą terenach przygranicznych, a także pozwala na przekształcanie jej w partnerstwo z państwami narodowymi i instytucjami europejskimi. Pomimo rozmaitych różnic w zakresie problemów gospodarczych występujących w europejskich regionach przygranicznych, istnieją liczne podobieństwa umożliwiające wytyczanie wspólnych celów politycznych. W wyniku peryferyjnego położenia stref przygranicznych wytworzyły się w całej Europie

rozliczne dysproporcje w koncentracji gospodarki między regionami położonymi w głębi kraju, a tymi na pograniczu. Czasami dysproporcje te (poważnie zróżnicowanie struktur gospodarczych i dochodów) są uderzające, jak np. w przypadku Europy Południowej, Środkowej i Wschodniej, a czasami uwidaczniają się dopiero po wnikliwej analizie, jak np. w przypadku obszarów granicznych Europy Zachodniej, które muszą stawić czoła swemu wcześniejszemu, jednostronnemu rozwojowi przemysłowemu. Należy przeciwdziałać rosnącym efektom kumulacji pracy, usług i kapitału w przemysłowych centrach Europy poprzez wspólnie ustalone europejskie i państwowe zagospodarowanie przestrzenne i politykę regionalną.

Należy zatem:

- poprawiać w skali narodowej i transgranicznej niedobory wyposażenia infrastrukturalnego stref przygranicznych (przede wszystkim w Europie Południowej, Środkowej i Wschodniej), nie nadużywając przy tym programów wspierających rozwój współpracy transgranicznej dla przedsięwzięć narodowych,
- usuwać braki i przeszkody w transgranicznym przepływie osób i towarów,
- zwiększać często zbyt niewielki w stosunku do średniej krajowej poziom siły nabywczej i wysokość produktu krajowego brutto,
- urzeczywistniać sprawnie działający transgraniczny rynek pracy (również w Europie Środkowej i Wschodniej),
- zahamować lub przynajmniej złagodzić zagrażające dysproporcje w walutach i dochodach występujące na zewnętrznych granicach Unii Europejskiej oraz w Europie Środkowej i Wschodniej by w ten oto sposób tworzyć konieczne podstawy dla aktywnej współpracy transgranicznej. Dotyczy to przede wszystkim najuboższych stref przygranicznych UE oraz Europy Środkowej i Wschodniej.

Wraz ze wzrostem zakrojonej na szeroką skalę wymiany towarowej i w miarę rozszerzania swobód ruchu obywateli, pracy, usług i kapitału między krajami europejskimi, muszą być również uwzględniane specyficzne problemy europejskich regionów granicznych i transgranicznych, jak:

- codzienne problemy graniczne,
- powszedni ruch wahałdowy mieszkańców,
- niezbędna rozbudowa infrastruktury na małą i dużą skalę,
- usuwanie ograniczeń handlowych w drodze uregulowań administracyjnych i prawnych,
- częstokroć jednostronny lub niedostateczny rozwój gospodarczy spowodowany peryferyjnym położeniem na terenie kraju,
- ochrona środowiska naturalnego,
- bariery kulturowe i językowe.

(Część II)

IV. Przedsięwzięcia

1. Intensyfikacja trwałego transgranicznego zagospodarowania przestrzennego i polityki regionalnej

Celem intensyfikacji transgranicznego zagospodarowania przestrzennego i polityki regionalnej należałoby podjąć przede wszystkim następujące przedsięwzięcia:

- bieżącą transgraniczną obserwację rozwoju przestrzennego za pomocą analiz społeczno-ekonomicznych;
- regularne, transgraniczne uzgadnianie wszelkich planów dotyczących ładu przestrzennego;
- opracowywanie i uzupełnianie katalogu problemów regionów granicznych;
- sporządzenie regionalnych transgranicznych rozwiązań wzorcowych i planów ładu przestrzennego oraz uwzględnianie ich w narodowym i sektorowym planowaniu przestrzennym;
- opracowywanie wspólnych transgranicznych planów regionalnych o bezpośredniej mocy obowiązującej w postaci szeroko zakrojonych wytycznych transgranicznego zagospodarowania przestrzennego;
- transgraniczne planowanie lokalne zapoczątkowane zintensyfikowaniem korelowania wszelkich planów;
- uzgadnianie i współudział w ważnych przedsięwzięciach transgranicznych oraz założeniach zagospodarowania przestrzennego i polityki regionalnej;
- stopniowe uzgadnianie instrumentów rozwoju regionalno-politycznego mających za zadanie wspieranie stref przygranicznych;
- wzajemny udział obywateli, gmin i regionów pogranicza we wszystkich ważniejszych planach i przedsięwzięciach dotyczących ładu przestrzennego.

Przedsięwzięcia te z dziedziny zagospodarowania i polityki regionalnej powinny zostać włączone - celem ułatwienia ich przeformowania - do „Regionalnych i transgranicznych koncepcji rozwoju” oraz do „Programów operacyjnych” (jak np. INTERREG, PHARE).

2. Infrastruktura i gospodarka

2.1. Umacnianie regionów granicznych we współzawodnictwie europejskim o zdobywanie należnej pozycji

Celem polityki regionalnej dotyczącej infrastruktury i gospodarki w regionach granicznych i transgranicznych powinno być dążenie do wzajemnego skoordynowania, a ostatecznie do zharmonizowania infrastrukturalnych,

gospodarczych i społecznych przedsięwzięć i norm oraz do niwelowania różnic w rozwoju powstałych wskutek istnienia granic. Dlatego też niezbędne jest podporządkowanie tej polityki podstawowym celom polityki narodowej i europejskiej w takich dziedzinach jak np. polityka agrarna, strukturalna, zagospodarowania przestrzennego, regionalna, społeczna, itp. „Regionalne i transgraniczne koncepcje rozwoju” oraz „Programy operacyjne” powinny być opracowywane i uzupełniane staraniem regionów granicznych i transgranicznych oraz służyć jako podstawa ich wspólnego rozwoju.

2.2 Poprawa infrastruktury komunikacyjnej

Połączenia komunikacyjne i sieci zaopatrzenia w energię mają rosnące znaczenie międzynarodowe. Dlatego zaliczane są do najistotniejszych przedsięwzięć i instrumentów polityki zagospodarowania przestrzennego oraz polityki regionalnej w regionach transgranicznych.

Budowa, względnie rozbudowa sieci dróg i połączeń kolejowych, lotnisk, szlaków żeglugi wodnej i portów ma dla obszarów przygranicznych - borykających się po dziś dzień ze skutkami swego peryferyjnego położenia - ogromne znaczenie zarówno w skali państwowej jak i europejskiej. Dzięki temu zostaną stworzone niezbędne przesłanki współpracy transgranicznej.

Połączenia międzynarodowe przebiegające przez regiony graniczne i transgraniczne muszą łączyć je z centralnymi ośrodkami w głębi kraju. Bowiem dopiero specyficzne dla danego regionu połączenia i wykorzystanie zakrojonej na szeroką skalę infrastruktury ładu przestrzennego sprawia, że wyeliminowane zostaną tzw. „wąskie gardla” spowodowane przygranicznym usytuowaniem i regiony te staną się pomostami między państwami. a jednocześnie dojdzie do wewnętrznej aktywizacji obszarów pogranicza.

Międzynarodowe połączenia nie mogą uczynić z regionów granicznych i transgranicznych wyłącznie obszarów tranzytowych. Przy budowie względnie rozbudowie infrastruktury komunikacyjnej należy uwzględnić zarówno interesy ludzi żyjących na tych terenach, jak i wymogi ochrony środowiska naturalnego, przyrody i krajobrazu. Projekty dotyczące infrastruktury komunikacyjnej należy zrealizować wyłącznie w przypadku równoprawnego udziału zainteresowanych regionów granicznych i transgranicznych.

Następujące przedsięwzięcia mogą przyczynić się do rozwoju regionów granicznych i transgranicznych:

- ukierunkowanie celów polityki komunikacyjnej w oparciu o wspólną strategię w dziedzinie polityki ładu przestrzennego, polityki regionalnej i europejskiej, nie tylko zaś na usprawnianie aktualnego stanu w ruchu komunikacyjnym i jego przepustowości,
- rozbudowa w określonych regionach granicznych połączeń infrastrukturalnych o dalekim zasięgu w celu przezwyciężenia ich dotychczasowej peryferyjności (Europa Południowa, Pireneje, Alpy, Europa Środkowa i Wschodnia) oraz dostosowania środków transportu do uwarunkowań przestrzennych,
- likwidowanie istniejących luk w połączeniach transgranicznych w drodze powiązania ze sobą regionalnych, narodowych i transeuropejskich osi oraz sieci komunikacyjnych,
- wspólne, a nie oparte na konkurencji planowanie nowych i rozwój istniejących już portów lotniczych,
- rozbudowa transgranicznych sieci dróg dla granicznego ruchu osobowego, usuwanie przeszkód w korzystaniu z nich, a także niwelowanie utrudnień wynikających z systemów taryfowych,
- budowa, względnie rozbudowa przejść granicznych na wszystkich zewnętrznych granicach Unii Europejskiej, a także w Europie Środkowej i Wschodniej celem skrócenia czasu oczekiwania i przyspieszenia biegu transportu,
- rozbudowa, względnie budowa uzgodnionych na szczeblu transgranicznym terminali transportu kombinowanego i centrów przeładunkowych ruchu towarowego,
- rozbudowa transgranicznych sieci energetycznych,
- koordynacja instrumentów wspierania i finansowania po obu stronach granicy, aby stworzyć przesłanki, założeń polityki komunikacyjnej służącej przenoszeniu punktu ciężkości transportu na kolej i żeglugę wodną,
- korzystanie z programów Unii Europejskiej służących wspieraniu regionów granicznych i celem stworzenia bezpośrednich projektów transgranicznych.

2.3. Poprawa sieci telekomunikacyjnej i informatycznej

Rozwój sieci telekomunikacyjnej i informatycznej stwarza dla przyszłego rozwoju regionów granicznych i przygranicznych - zwłaszcza na zewnętrznych granicach Unii Europejskiej i w Europie Środkowej i Wschodniej - przyszłościowe szanse wyjścia z narodowej i europejskiej peryferyjności oraz wyeliminowania następstw niekorzystnego położenia.

Dlatego wzywa się Unię Europejską i wszystkie rządy państw, by niezbędne inwestycje w dziedzinie telekomunikacji i informatyki były przeprowadzane w regionach granicznych i transgranicznych co najmniej równocześnie z analogicznymi przedsięwzięciami na pozostałych obszarach o gęstym zaludnieniu i znacznym stopniu uprzemysłowienia. Przy rozbudowie nowoczesnych sieci telekomunikacyjnych nie należy powielać błędów z przeszłości,

tak jak to miało miejsce w przypadku inwestycji infrastrukturalnych (np. komunikacja), bowiem tylko w ten sposób obszary dotychczas upośledzone będą mogły korzystać z nowoczesnej telekomunikacji i informatyki.

Następujące przedsięwzięcia w dziedzinie telekomunikacji przyczynić się mogą w decydujący sposób do rozwoju regionów granicznych i transgranicznych oraz do usunięcia uszczerbków spowodowanych peryferyjnym położeniem:

- rozbudowa sieci telekomunikacyjnych i informatycznych w systemie ISDN na obszarach przygranicznych,
- transgraniczna rozbudowa sieci infostrad o zasięgu ponadregionalnym,
- likwidowanie barier administracyjnych, gospodarczych i technicznych w dziedzinie telekomunikacji oraz informatyki wynikających z nadgranicznego położenia,
- tworzenie przygranicznych systemów taryfowych (np. dla telefonii, systemów poczty elektronicznej oraz wizualnego przekazywania danych i informacji)
- wspieranie używanych w ruchu transgranicznym central telefonicznych jako ośrodków rozdzielczych telekomunikacji na słabo zaludnionych obszarach przygranicznych,
- rozbudowa transgranicznych ośrodków przekazu informacji obejmujących uniwersytety, wyższe szkoły zawodowe i instytucje oświatowe,
- transgraniczna wymiana danych między uniwersytetami, placówkami badawczymi etc. służąca przekazywaniu innowacji, informacji i wyników badań oraz informująca o rozwoju rynku w skali międzynarodowej, możliwościach dotarcia do klienta, etc.

2.4. Poprawa sytuacji gospodarczej

Podczas, gdy infrastruktura na pograniczu często stwarza dopiero przesłanki współpracy gospodarczej, to skoordynowana polityka gospodarcza i zatrudnienia winna bezpośrednio służyć poprawie regionalnego rozwoju gospodarczego w układzie transgranicznym. Pomimo dostrzegalnych różnic gospodarczych w Europie Południowej, Zachodniej, Środkowej i Wschodniej, w europejskich strefach przygranicznych istnieje wiele wspólnych problemów, które przeszkadzają w tworzeniu nowych inwestycji w dziedzinie przemysłu i usług oraz w przeprowadzaniu koniecznej restrukturyzacji istniejącego przemysłu oraz usuwaniu dysproporcji gospodarczych na obszarach przygranicznych o słabości strukturalnej.

W partnerskich związkach na płaszczyźnie regionalnej, państwowej i europejskiej należy bezzwłocznie podjąć następujące przedsięwzięcia zmierzające do:

- poprawy transgranicznej kooperacji małych i średnich zakładów produkcyjnych,
- rozwoju nowych transgranicznych powiązań pomiędzy producentami i dostawcami (gdy dawne transgraniczne struktury przemysłowe uległy załamaniu, a nowe nie zdążyły się jeszcze rozwinąć),
- tworzenia zastępczych miejsc pracy dla osób, których aktywność zawodowa na obszarze granicznym przestała być aktualna wraz z powstaniem europejskiego rynku wewnętrznego (np. cło, spedycja), bądź też wraz z rosnącą integracją Europy Środkowej i Wschodniej,
- rozwiązywania problemów strukturalnych transgranicznego rynku pracy,
- transgranicznej kooperacji w dziedzinie zwalczania nielegalnej działalności i pośrednictwa na rynku pracy,
- usuwania czynników ujemnie odbijających się na konkurencyjności, a wynikających z przygranicznego położenia (publiczne i prywatne procedury przetargowe, bariery administracyjne, dumping społeczny, czasowe różnice w sprawności działania sektora pocztowego, itp.),
- rozwiązywania problemów społecznych wywołanych rosnącym przygranicznym ruchem wahadłowym ludności,
- stwarzania przesłanek (placówki, nauczyciele, programy nauczania) umożliwiających naukę języka kraju sąsiedniego we wszystkich typach szkół,
- wspierania transgranicznego kształcenia zawodowego przy uwzględnieniu specyfiki wymogów danego państwa,
- budowy sieci połączeń na transgranicznym rynku pracy poprzez współdziałanie pracodawców, związków zawodowych i urzędów pracy,
- wspólnego wykazywania oraz stwarzania warunków prawnych i podatkowych służących prowadzeniu działalności gospodarczej w transgranicznych ośrodkach przemysłowych,
- wykorzystanie rosnących stopniowo korzyści finansowych w strefach granicznych, a to nie tylko w kategoriach bezwzględnej konkurencji, lecz także w celu wyrównania i uzupełniania szans,
- rozwijania koncepcji turystyki transgranicznej dla wzmocnienia ruchu turystycznego jako istotnego czynnika gospodarki lokalnej,
- uzgadniania zastosowań instrumentów służących wspieraniu polityki regionalnej i gospodarczej po obu stronach granicy,
- opracowywania i aktualizacji wspólnych podstawowych danych statystycznych.

2.5. Usprawnienie działalności placówek zaopatrzenia, obsługi i służb publicznych

Placówki te mogłyby być w regionach przygranicznych bardziej sensownie zaplanowane, korzystniej finansowane i lepiej wykorzystane, gdyby określono potrzeby w relacjach transgranicznych i porzucono myślenie w kategoriach połowiczności. Dotyczy to w szczególności służby zdrowia (szpitale, centra rehabilitacyjne, domy spokojnej starości), placówek oświatowych (przedszkola, szkoły dwujęzyczne, uniwersytety, wyższe szkoły zawodowe, placówki kształcenia zawodowego) i usług publicznych (pogotowie ratunkowe i ratownictwo, regionalne ośrodki sportowe, policja, osiedla mieszkaniowe).

Do przedsięwzięć służących ulepszeniu pracy placówek zaopatrzenia i służb publicznych w obrocie transgranicznym należy zaliczyć:

- ustalenie potrzeb transgranicznych jako podstawy dla wspólnego planowania i rozwoju transgranicznych placówek i służb publicznych,
- tworzenie transgranicznych związków celowych,
- eliminowanie barier prawnych i finansowych,
- wspieranie transgranicznych placówek oświatowych oraz systemów dokształcania zawodowego,
- planowanie i uruchomienie transgranicznych zakładów utylizacji odpadów i surowców wtórnych,
- rozliczanie kosztów transgranicznych placówek zaopatrzenia i służb publicznych w oparciu o obowiązujące w danym państwie przepisy (np. tworzenie funduszy refundacyjnych itd.),
- tworzenie transgranicznych placówek o charakterze socjalnym,
- tworzenie zabezpieczonych od strony prawnej transgranicznych planów zapobiegania katastrofom systemów ratunkowych, itd.

3. Doskonalenie transgranicznej ochrony środowiska i przyrody

Powietrze, woda i rozwój przyrody nie zatrzymują się na granicy. Dlatego istnieje potrzeba skuteczniejszej ochrony środowiska i przyrody wykraczającej poza granicę, która powinna być włączona do transgranicznego modelu zagospodarowania przestrzennego. Kształtowanie krajobrazu w regionach granicznych i transgranicznych wymaga takich samych wspólnych działań, jak w przypadku problemów transgranicznych związanych z zanieczyszczeniem powietrza i wody, ograniczaniem ilości odpadów i ich utylizacją, wykorzystaniem surowców wtórnych oraz walką z hałasem. Należy przy tym uwzględnić znaczne różnice w ochronie środowiska naturalnego i przyrody oraz wynikające z tego priorytety w poszczególnych regionach granicznych i transgranicznych.

Celem skutecznych i uzgodnionych w kategoriach troski o ład przestrzenny działań w regionach granicznych i transgranicznych należałoby podjąć następujące przedsięwzięcia:

- transgraniczne stosowanie zasady odpowiedzialności sprawy wyrządzonych szkód,
- opracowywanie transgranicznych programów ochrony środowiska i przyrody na szczeblu regionalnym, państwowym i europejskim,
- tworzenie transgranicznych ośrodków wypoczynku, terenów i parków przyrodniczych oraz krajobrazowych, transgranicznych obszarów ochrony biologicznej,
- badanie odporności środowiska naturalnego pod kątem ewentualnych zagrożeń mogących występować po obu stronach granicy (np. w przypadku planowanej lokalizacji zakładów przemysłowych, wykorzystywania zasobów wód gruntowych, inwestycji obciążających środowisko naturalne),
- tworzenie transgranicznych banków danych dotyczących środowiska naturalnego i ekologicznych systemów wczesnego ostrzegania,
- dążenie do osiągania coraz wyższych standardów ochrony środowiska po obu stronach granicy,
- wyczerpujące informowanie ludności i w miarę możliwości równoprawne wysłuchiwanie zainteresowanych po obu stronach granicy,
- transgraniczne systemy informacji i kształcenia jako instrumenty zapobiegania zanieczyszczaniu środowiska naturalnego.

4. Rozwiązywanie problemów przygranicznego ruchu osobowego.

Liczba osób zatrudnionych po jednej stronie granicy a zamieszkałych po drugiej jest w skali europejskiej znaczna i waha się w zależności od zmian warunków gospodarczych na danych obszarach państw narodowych. Ustawicznie wzrasta liczba osób przekraczających granicę z powodu dokonywania zakupów, w celach turystycznych lub z racji osobistych. W jednoczącej się Europie przygraniczny ruch osobowy musi być zatem traktowany jako zjawisko powszednie. Oczywiście jest, że pojawiają się tu znaczne różnice dotyczące problemów związanych z tym ruchem na wewnętrznych granicach Unii Europejskiej, na jej zewnętrznych granicach z krajami Europy Południowej, Środkowej i Wschodniej, oraz także na granicach Europy Środkowo-Wschodniej. Ponadto należy dostrzegać różnice między legalnym a nielegalnym ruchem wahałowym osób w pasie przygranicznym.

Rozwiązywaniu problemów przygranicznego ruchu osobowego służyć mogą następujące przedsięwzięcia:

- stosowanie europejskiej Karty Praw Socjalnych we wszystkich państwach i regionach granicznych,
- wprowadzenie do ustawodawstwa narodowego zasad „Białej Księgi polityki socjalnej Komisji Europejskiej”,

- opracowywanie regionalnych katalogów transgranicznych praw i obowiązków dla przygranicznego ruchu osobowego,
- kontynuacja rozwoju układów o przyjaźni i umów o stowarzyszeniu państw Europy Środkowej i Wschodniej oraz krajów basenu Morza Śródziemnego ze swoimi bezpośrednimi sąsiadami oraz z Unią Europejską celem rozwiązywania problemów przygranicznego ruchu osobowego na zewnętrznych granicach UE oraz w samej Europie Środkowej i Wschodniej,
- poprawa współdziałania między policją, urzędami celnymi i służbami ochrony granic w celu transgranicznego zwalczania przestępczości przy jednoczesnym wsparciu przez odpowiednie władze w euroregionach,
- otwarcie i ulepszanie tzw. „małego” ruchu granicznego dla mieszkańców stref nadgranicznych (utrzymywanie małych przejść granicznych, umożliwienie przekraczania zamkniętych w porze nocnej punktów granicznych, otwarcie przejść na tzw. „zielonych granicach”, etc.),
- uproszczenie kontroli granicznej dla osób, które w ruchu wahadłowym zmuszone są do przekraczania granicy kilka razy dziennie,
- wprowadzenie przedsięwzięć umożliwiających rekompensatę zmiennych dochodów i wahań kursów walut uwarunkowanych sytuacją przygraniczną,
- ulepszona ochrona miejsc pracy osób przekraczających granicę w ruchu wahadłowym ze względów zarobkowych,
- usuwanie dysproporcji w dziedzinie ubezpieczeń społecznych, opodatkowania, etc.,
- poprawa transgranicznej ochrony konsumentów.

5. Wspieranie transgranicznej współpracy kulturalnej

Usuwanie nieufności i budowanie wzajemnego zaufania oraz bliskich kontaktów z obywatelami są istotnymi czynnikami we wszelkiej współpracy transgranicznej. Stanowi ona ważną przesłankę wszystkich przyszłych przedsięwzięć prowadzących do rozwoju wzajemnego zaufania. Znajomość całokształtu regionu pogranicza, jego uwarunkowań geograficznych, strukturalnych, gospodarczych, społeczno-kulturalnych i historycznych jest przesłanką aktywnego współuczestnictwa obywateli i wszystkich innych partnerów. Jest to ściśle powiązane z nieskrępowanym przez istniejące granice odbywaniem wspólnych spotkań na gruncie społeczno-kulturalnym.

Regiony graniczne i transgraniczne pragną i mogą wносить istotny wkład w rozwój intensywnych kontaktów i powiązań w duchu integracji europejskiej, nie rezygnując przy tym ze swej bogatej różnorodności kulturowej. Transgraniczna współpraca kulturalna przyczynia się również do lepszego zrozumienia etnicznych i narodowych mniejszości oraz znalezienia dla ich problemów koniecznych rozwiązań. Tym samym stanowi istotny wkład w dzieło tolerancji i porozumienia między narodami. Władze polityczne i administracyjne oraz prasa, radio i telewizja winny stwarzać przesłanki dobrosąsiedzkich stosunków i przyczyniać się do usuwania uprzedzeń.

Transgraniczna współpraca kulturalna staje się częścią składową rozwoju regionalnego przez:

- udział obywateli, władz oraz ugrupowań politycznych i społecznych po obu stronach granicy,
- upowszechnianie w sposób trwały i powtarzalny informacji o uwarunkowaniach geograficznych, strukturalnych, gospodarczych, społeczno-kulturalnych i historycznych regionów transgranicznych,
- przedstawianie regionów transgranicznych na mapach i atlasach, na łamach publikacji oraz w materiałach służących nauczaniu,
- wykształcenie kręgu zaangażowanych specjalistów upowszechniających wiadomości związane z danym regionem,
- udział Kościołów, szkół, placówek kształcenia dla dorosłych i młodzieży, instytucji ochrony zabytków, stowarzyszeń reprezentujących różne dziedziny życia kulturalnego, bibliotek, muzeów, etc., jako czynnych partnerów w dziele pokojowego rozwoju i współistnienia narodów w strefach granicznych,
- wspieranie partnerstwa, spotkań młodzieżowych i rodzinnych, imprez sportowych, wymiany urzędników, seminariów, zjazdów studyjnych i spotkań ekumenicznych, seminariów fachowych etc. dotyczących transgranicznej tematyki regionalnej,
- poszanowanie i wspieranie mniejszości narodowych np. poprzez wzajemne i obowiązujące prawnie oświadczenia oraz gwarancje rządowe służące ocaleniu ich własnej kultury oraz tworzeniu odpowiednich placówek (szkoły, biblioteki, itd.), a także przez ratyfikację konwencji Rady Europy dotyczącej ochrony mniejszości i ich języków,
- włączenie języka kraju sąsiedzkiego do programów nauczania wszystkich typów szkół,
- równouprawnienie i upowszechnienie znajomości języka kraju sąsiedzkiego, względnie dialektów jako części składowej transgranicznego rozwoju regionalnego i przesłanki umożliwiającej wzajemne komunikowanie się,
- popieranie nauki języków i wzajemnych kontaktów jako środka umożliwiającego adaptację ludności do warunków życia i spędzania wolnego czasu w społeczności europejskiej,
- współpracę środków masowego przekazu dzięki wspólnym ciągłym publikacjom prasowym i informacjom oraz programom emitowanym w transgranicznej lub regionalnej sieci radiowej i telewizyjnej,

- rozbudowywanie oraz wspólne wspieranie istniejących instytucji kulturalnych jako transgranicznych placówek służących ogólnoregionalnej prezentacji i wykorzystaniu (zespoły sceniczne, orkiestry, troska o rozwój kultury).

6. Środki organizacyjne i prawne

Gospodarka od dawna zorganizowała się i rozwinęła transgranicznie, korzystając często z poparcia państw i czynników europejskich.

Dlatego korzystnym byłoby tworzenie transgranicznych instytucji publiczno-prawnych przy współudziale i przynależności do stowarzyszeń terytorialnych – tak regionalnych, jak i lokalnych – które w sposób demokratyczny sterowałyby transgranicznym rozwojem gospodarczym. Wszystkie dotychczas utworzone komisje transgraniczne oraz instancje które powstaną w przyszłości, powinny zgodnie z zasadą prospołecznego podejmowania decyzji – angażować do współdziałania czynniki na płaszczyźnie komunalnej i regionalnej lub w drodze umów powodować ich odpowiedzialność. W związku z zaawansowanym rozwojem i zrastającym się rynkiem wewnętrznym wynikają dla Unii Europejskiej i jej państw członkowskich szczególne zobowiązania.

Instrumentami prawnymi w tym zakresie są:

- zastosowanie Madryckiej Konwencji Ramowej Rady Europy (1981) wraz z Protokołem Dodatkowym, które służą doskonaleniu współpracy transgranicznej między lokalnymi wspólnotami i władzami terytorialnymi. Możliwości wynikające z tej Konwencji stwarzają niezbędne przesłanki dla rozwiązywania problemów w przyszłości w drodze umów zarówno dwustronnych jak i wielostronnych,
- opierające się na tym dwustronne lub wielostronne umowy regulujące współpracę transgraniczną na poziomie stowarzyszeń terytorialnych, tak regionalnych jak lokalnych (przykładowe umowy: BENELUX, Niemcy/Holandia, Włochy/Francja, Włochy/Austria; Francja/Hiszpania; Francja/Niemcy; planowane: Hiszpania/Portugalia),
- Europejska Wspólnota Interesów Gospodarczych (EWIV) jako transgraniczny instrument prawny umożliwiający partnerom łączenie fragmentów działalności gospodarczej,
- wykorzystanie Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE) jako nowej płaszczyzny politycznego i praktycznego współdziałania z regionami granicznymi i transgranicznymi.

Opierając się o zobowiązania rządów podjęte zgodnie z wymogami prawa międzynarodowego, można tymi instrumentami prawnymi objąć szeroki zakres działalności gospodarczej, komunalnej i regionalnej oraz zapobiegać powstawaniu problemów natury publiczno-prawnej w dziedzinie bytu społecznego.

Jako instrumenty organizacyjne służyć tu mogą następujące rozwiązania powstałe dzięki inicjatywie własnej regionów przygranicznych:

- tworzenie przez regiony transgranicznych stowarzyszeń dysponujących własnymi sekretariatami i środkami finansowymi jako przesłanką do uzyskiwania wsparcia z zewnątrz,
- opracowywanie „Transgranicznych koncepcji rozwoju” dla euroregionów, obejmujących wszystkie dziedziny współżycia ludzi i stanowiących podstawę dla programów wykonawczych lub operacyjnych, a także dla przedsięwzięć i projektów aż po fazę ich transgranicznego wdrażania,
- przestrzeganie zasady subsydiarności także w toku współpracy transgranicznej na szczeblu regionalnym i lokalnym, która to pozostawia czynnikiem państwowym możliwość cedowania ich uprawnień,
- bliska interesom obywateli postawa w przypadkach arbitrażu, transgraniczne poradnictwo dla osób regularnie przekraczających granice, opracowywanie wspólnych map, tekstów, statystyk, itp.,
- ustalanie prawomocnych odbiorców świadczeń i partnerów umów, jako przesłanki do uzyskiwania środków finansowych oraz zarządzania nimi (kwestie legalizacji oraz uprawnień i zobowiązań, celowość zastosowania, itd.).

V. W perspektywie XXI wieku

Niniejsza Karta regionów granicznych i transgranicznych opiera się o świadomość historycznego podłoża i odpowiedzialności za przyszłość zrastającej się Europy, w której regiony graniczne i transgraniczne odgrywają decydującą rolę. Stają się one problemem:

- pokojowego współistnienia i respektowania różnorodności oraz praw mniejszości,
- poszanowania zasad partnerstwa i subsydiarności,
- czynnego udziału obywateli, polityków, instytucji i stowarzyszeń społecznych we współpracy transgranicznej,
- dążenia do przystosowania się, tolerancji i równowartości mimo różnorodności partnerów,
- rozwijania społecznych, kulturalnych i gospodarczych powiązań kooperacyjnych w celu integracji transgranicznej przy równoczesnej ochronie własnej suwerenności państwowej,
- powstawania Europy regionów.

Aby wkroczyć tą drogą w XXI wiek do „Europy bez granic” nie wolno zaniechać wspólnego działania w ramach struktur Unii Europejskiej, Rady Europy, Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, rządów

narodowych, regionów oraz instytucji na szczeblu lokalnym jak i przy wzajemnej solidarności regionów granicznych i transgranicznych.

Niniejsza Karta zwraca się do wszystkich partnerów, którzy współdziałają w kształtowaniu tego procesu wybiegającego w przyszłość i przeto kierowana jest ku szczególnej uwadze regionów granicznych i transgranicznych stanowiących siłę motoryczną tego rozwoju.

Niniejszą Kartę uchwalono po raz pierwszy w dniu 20 listopada 1981 roku w EUREGIO na pograniczu Niemiec i Holandii, a następnie w zmienionej jak powyżej postaci w dniu 1 grudnia 1995 roku w Szczecinie, w Euroregionie Pomerania, na pograniczu Polski i Niemiec.

Aneks 3

EUROPEJSKA KARTA SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

(fragment)

Preambula

Państwa członkowskie Rady Europy, sygnatariusze niniejszej Karty,

Zważywszy, iż celem Rady Europy jest zacieśnianie więzi pomiędzy państwami członkowskimi w celu ochrony i rozwijania idei oraz zasad, które stanowią ich wspólny dorobek;

Zważywszy, że jednym ze środków służących do realizacji tego celu jest zawieranie umów w dziedzinie administracji;

Zważywszy, że społeczności lokalne stanowią jedną z zasadniczych podstaw ustroju demokratycznego;

Zważywszy, że prawo obywateli do uczestniczenia w zarządzaniu sprawami publicznymi wchodzi w zakres demokratycznych zasad, wspólnych dla wszystkich państw członkowskich Rady Europy;

Przekonane, że to właśnie na szczeblu lokalnym prawo to może być realizowane w sposób najbardziej bezpośredni;

Przekonane, że istnienie społeczności lokalnych, wyposażonych w rzeczywiste uprawnienia, stwarza warunki dla zarządzania skutecznego i pozostającego zarazem w bezpośredniej bliskości obywatela;

Świadome faktu, że obrona i ugruntowanie samorządu terytorialnego w poszczególnych krajach Europy przyczyniają się w poważnym stopniu do budowy Europy w oparciu o zasady demokracji i decentralizacji władzy;

Przyznając, iż jest to możliwe przy założeniu istnienia społeczności lokalnych wyposażonych w organy decyzyjne ukonstytuowane w sposób najbardziej demokratyczny i korzystające z szerokiej autonomii, jeśli chodzi o kompetencje, formy wykonywania uprawnień oraz środki niezbędne do realizacji zadań;

Uzgodniły co następuje:

Artykuł 1

Strony zobowiązują się do uznania poniższych artykułów za wiążące w sposób i w zakresie przewidzianym w artykule 12 niniejszej Karty.

CZĘŚĆ I

Artykuł 2

Podstawa konstytucyjna i prawna samorządu terytorialnego

Zasada samorządności terytorialnej musi być uznana w prawie wewnętrznym oraz, w miarę możliwości, w Konstytucji.

Artykuł 3

Koncepcja samorządu terytorialnego

1. Samorząd terytorialny oznacza prawo i rzeczywistą zdolność społeczności lokalnych, w granicach określonych prawem, do kierowania i zarządzania zasadniczą częścią spraw publicznych na ich własną odpowiedzialność i w interesie ich mieszkańców.
2. Prawo to jest realizowane przez rady lub zgromadzenia, w skład których wchodzi członkowie wybierani w wyborach wolnych, tajnych, równych, bezpośrednich i powszechnych, które mogą dysponować organami wykonawczymi im podlegającymi. Przepis ten nie wyklucza możliwości odwołania się do zgromadzeń obywateli, referendum lub każdej innej formy bezpośredniego uczestnictwa obywateli, jeśli ustawa dopuszcza takie rozwiązanie.

Artykuł 4

Zakres działania samorządu terytorialnego

1. Podstawowe kompetencje społeczności lokalnych są określone w Konstytucji lub w ustawie. To postanowienie nie wyklucza jednakże możliwości przyznania społecznościom lokalnym uprawnień niezbędnych do realizacji specyficznych zadań, zgodnie z prawem.
2. Społeczności lokalne mają - w zakresie określonym prawem - pełną swobodę działania w każdej sprawie, która nie jest wyłączona z ich kompetencji lub nie wchodzi w zakres kompetencji innych organów władzy.
3. Odpowiedzialność za sprawy publiczne najlepiej powinny, w zasadzie, ponosić te organy władzy, które znajdują się najbliżej obywateli. Powierzając te funkcje innemu organowi władzy, należy uwzględnić zakres i charakter zadania oraz wymogi efektywności i gospodarności.
4. Kompetencje przyznane społecznościom lokalnym powinny być w zasadzie całkowite i wyłączne i mogą zostać zakwestionowane lub ograniczone przez inny organ władzy, centralny lub regionalny, jedynie w zakresie przewidzianym prawem.
5. W przypadku delegowania kompetencji społecznościom lokalnym przez organy władzy centralnej lub regionalnej, powinny one, w miarę możliwości, mieć pełną swobodę dostosowania sposobu wykonywania tych kompetencji do warunków miejscowych.
6. Społeczności lokalne powinny być konsultowane o tyle, o ile jest to możliwe, we właściwym czasie i w odpowiednim trybie, w trakcie opracowywania planów oraz podejmowania decyzji we wszystkich sprawach bezpośrednio ich dotyczących.

Artykuł 5

Ochrona granic społeczności lokalnych

Każda zmiana granic społeczności lokalnej wymaga uprzedniego przeprowadzenia konsultacji z zainteresowaną społecznością, możliwie w drodze referendum, jeśli ustawa na to zezwala.

Artykuł 6

Dostosowanie struktur i środków administracyjnych do zadań społeczności lokalnych

1. Jeśli bardziej ogólne postanowienia ustawy nie stanowią inaczej, społeczności lokalne powinny móc samodzielnie ustalać ich wewnętrzną strukturę administracyjną, tworząc jednostki dostosowane do specyficznych potrzeb i umożliwiające skuteczne zarządzanie.
2. Status pracowników samorządowych powinien umożliwiać zatrudnianie pracowników wysoko wykwalifikowanych, w oparciu o kryterium umiejętności i kompetencji; w tym celu należy przewidzieć odpowiednie zasady szkolenia, wynagradzania oraz możliwości awansu zawodowego.

Artykuł 7

Warunki wykonywania uprawnień na szczeblu lokalnym

1. Status przedstawicieli wybieranych do władz lokalnych powinien zapewniać swobodne wykonywanie ich mandatu.
2. Status ten powinien zapewnić wyrównanie finansowe odpowiednio do kosztów poniesionych w związku z wykonywaniem mandatu oraz, w razie potrzeby, wyrównanie finansowe za utracone zyski lub też wynagrodzenie za wykonaną pracę jak również odpowiednie ubezpieczenie społeczne.
3. Funkcje lub działania nie dające się pogodzić z mandatem przedstawiciela wybranego do władz lokalnych mogą być określone jedynie przez ustawę lub wynikać z podstawowych zasad prawnych.

Artykuł 8

Kontrola administracyjna działalności społeczności lokalnych

1. Wszelka kontrola administracyjna społeczności lokalnych może być dokonywana wyłącznie w sposób oraz w przypadkach przewidzianych w Konstytucji lub w ustawie.
2. Wszelka kontrola administracyjna działalności społeczności lokalnych powinna w zasadzie mieć na celu jedynie zapewnienie przestrzegania prawa i zasad konstytucyjnych. Kontrola administracyjna może jednakże obejmować kontrolę celowości realizowaną przez organ wyższego szczebla w odniesieniu do zadań, wykonanie których zostało społecznościom lokalnym delegowane.
3. Kontrola administracyjna społeczności lokalnych powinna być sprawowana z zachowaniem proporcji między zakresem interwencji ze strony organu kontroli a znaczeniem interesów, które ma on chronić.

Artykuł 9

Zasoby finansowe społeczności lokalnych

1. Społeczności lokalne mają prawo, w ramach narodowej polityki gospodarczej, do posiadania własnych wystarczających zasobów finansowych, którymi mogą swobodnie dysponować w ramach wykonywania swych uprawnień.

2. Wysokość zasobów finansowych społeczności lokalnych powinna być dostosowana do zakresu uprawnień przyznanych im przez Konstytucję lub przez prawo.
3. Przynajmniej część zasobów finansowych społeczności lokalnych powinna pochodzić z opłat i podatków lokalnych, których wysokość społeczności te mają prawo ustalać, w zakresie określonym ustawą.
4. Systemy finansowe, na jakich opierają się zasoby pozostające do dyspozycji społeczności lokalnych, powinny być wystarczająco zróżnicowane i elastyczne, aby mogły w miarę możliwości odpowiadać rzeczywistym zmianom zachodzącym w poziomie kosztów związanych z wykonywaniem uprawnień.
5. Ochrona społeczności lokalnych finansowo słabszych wymaga zastosowania procedur wyrównawczych lub działań równoważących, mających na celu korygowanie skutków nierównego podziału potencjalnych źródeł dochodów, a także wydatków, jakie te społeczności ponoszą. Procedury lub działania tego typu nie powinny ograniczać swobody podejmowania decyzji przez społeczności lokalne w zakresie ich uprawnień własnych.
6. Społeczności lokalne powinny być konsultowane, w odpowiednim trybie, co do form przyznania ich zasobów pochodzących z redystrybucji dochodów.
7. O ile jest to możliwe, subwencje przyznane społecznościom lokalnym nie powinny być przeznaczane na finansowanie specyficznych projektów. Przyznanie subwencji nie może zagrażać podstawowej wolności społeczności lokalnej do swobodnego prowadzenia własnej polityki w zakresie przyznanych jej uprawnień.
8. Dla potrzeb finansowania nakładów inwestycyjnych społeczności lokalne powinny mieć dostęp do krajowego rynku kapitałowego, w granicach określonych prawem.

Artykuł 10

Prawo społeczności lokalnych do zrzeszania się

1. Wykonując swoje uprawnienia społeczności lokalne mają prawo współpracować z innymi społecznościami lokalnymi oraz zrzeszać się z nimi - w granicach określonych prawem - w celu realizacji zadań, które stanowią przedmiot ich wspólnego zainteresowania.
2. Prawo społeczności lokalnych do przystąpienia do stowarzyszenia w celu ochrony i rozwijania wspólnych interesów oraz prawo do przystąpienia do międzynarodowego stowarzyszenia społeczności lokalnych będzie uznane w każdym państwie.
3. Społeczności lokalne mogą współpracować ze społecznościami innych państw na warunkach przewidzianych prawem.

Artykuł 11

Prawna ochrona samorządu terytorialnego

Społeczności lokalne mają prawo do odwołania na drodze sądowej w celu zapewnienia swobodnego wykonywania uprawnień oraz poszanowania zasad samorządności terytorialnej; przewidzianych w Konstytucji lub w prawie wewnętrznym.

Europejska Karta Samorządu Terytorialnego została przyjęta z inicjatywy Rady Europy i weszła w życie w 1988 r.

Aneks 4

Kongres

Stowarzyszenia Europejskich Regionów Granicznych (AGEG)

w dniach 1. i 2.12.1995 r. w Szczecinie / Polska

Temat:

„Planowanie przestrzenne Europa 2000 + oraz jego wpływ na europejskie regiony graniczne”

Oświadczenie końcowe

- Projekt -

Uczestnicy kongresu AGEK, a wśród nich politycy europejscy i narodowi, przedstawiciele regionów granicznych, przedstawiciele życia gospodarczego i społecznego oraz eksperci od spraw przygranicznych z całej Europy

dziękują

Prezydentowi Miasta Szczecina, Euroregionowi Pomerania oraz Rzeczypospolitej Polskiej za przyjazne przyjęcie i gościnność, i uchwalają następujące oświadczenie:

Współpraca transgraniczna jest główną „podporą” i „siłą napędową” europejskiej polityki planowania przestrzennego.

Z tego powodu żąda się:

I. Działania prawne

1. Przy renegocjacji Układu z Maastricht (a zwłaszcza jego Art. 3 i 130a i b EGV) należy nadać polityce planowania przestrzennego Unii Europejskiej kompetencje ramowe. Wspomaganie rozwoju instytucjonalnej współpracy transgranicznej na płaszczyźnie regionalnej i lokalnej należy uznać za samodzielny cel.
2. Należy stworzyć warunki do współpracy transgranicznej na płaszczyźnie publiczno-prawnej poprzez dopasowanie narodowych uregulowań prawnych i zawieranie bilateralnych i trilateralnych umów zgodnie z uchwałami i zaleceniami Rady Europy (Europejska Karta Planowania Przestrzennego i konwencje ramowe dla poprawy współpracy transgranicznej między władzami lokalnymi i regionalnymi).
3. Europejskim regionom przygranicznym, jako tym, których najbardziej to dotyczy należy umożliwić aktywny udział w opracowywaniu „Europejskiej Koncepcji Planowania Przestrzennego” i uwzględnić ich szczególne problemy.
4. Udział wszystkich odpowiedzialnych z płaszczyzny regionalnej i komunalnej w procesach planowania przestrzennego i gospodarczego o oddziaływaniu transgranicznym jest tak samo niezbędny jak wspólnie uzgodniony transgraniczny udział obywateli w tych procesach.

II. Wspomaganie działań fachowych

1. Stała transgraniczna obserwacja i analiza problemów granicznych jest niezbędna. Na podstawie ich wyników należy opracowywać główne kierunki planowania przestrzennego dla całego obszaru przygranicznego i dla poszczególnych regionów granicznych, które wskazywałyby transgraniczne kierunki i perspektywy rozwoju, np. dla struktury osadniczej, transportu, gospodarki czy ochrony środowiska.
2. Wypracowane główne kierunki planowania przestrzennego powinny służyć jako podstawa dla:
 - „Regionalnych, transgranicznych koncepcji rozwojowych” oraz dla „Programów operacyjnych”.
 - dalszego opracowywania lokalnych i regionalnych planów rozwoju przestrzennego na płaszczyźnie narodowej, które w rzeczywistości byłyby uzgodnione transgranicznie.
3. Na wszystkich granicach europejskich należy utworzyć bilateralne lub multilateralne komisje ze współudziałem regionów granicznych, których zadaniem byłaby intensyfikacja transgranicznej gospodarki przestrzennej i włączenie w to obywateli w możliwie największym stopniu.
4. Transnarodowe europejskie trasy komunikacyjne nie mogą wykorzystywać regionów granicznych tylko jako obszarów tranzytowych, lecz muszą włączyć się w centra sąsiadujących państw bądź muszą prowadzić po wewnętrznych granicach ich peryferiów. Dopiero dopasowane do specyfiki regionu powiązanie i wykorzystanie struktur wieloprzestrzennych zlikwiduje uwarunkowane przez granicę „wąskie gardła” i „brakujące powiązania” (= z ang. „missing links”).
5. Zastosowanie pociągów rozwijających duże szybkości oraz pożądane przeniesienie części dalekobieżnego ruchu osobowego i towarowego z dróg na kolej doprowadzi do tak dużej częstości kursowania pociągów, że pociągi dalekobieżne „wypchną” w sieci kolejowej ruch regionalny i podmiejski, co spowoduje niemożność powiązania regionów przygranicznych z węzłami kolejowymi sieci transeuropejskich. Także tutaj konieczne jest poszukiwanie specyficznych rozwiązań regionalnych.
6. Ze względu na często występujące trudności z planowaniem należy w przyszłości autostrady i drogi główne planować i budować od wspólnie uzgodnionych przejść granicznych.
7. Programy INTERREG i PHARE CBC zdecydowanie przyczyniły się w ostatnich latach do intensyfikacji i przyspieszenia współpracy transgranicznej we wszystkich częściach Europy. Kontynuacja i wzmocnienie tych programów jest tak samo konieczne, jak wspomaganie rozwoju powiązań regionów granicznych Europy między sobą, poprzez wymianę know-how i poprzez pomoc techniczną. Dlatego też działania rozpoczęte w Obserwatorium Współpracy Transgranicznej przy AGEK i prowadzone w ramach LACE powinny być z pomocą finansową ze strony Unii Europejskiej kontynuowane zarówno na obszarze Unii jak i poza nią.

III. Rozwiązanie poważnych problemów technicznych

1. Wnioskowane przez europejskich Ministrów Planowania Przestrzennego (Uchwały z Lipska, D6) wyznaczenie „transnarodowych pól działania” dla zwiększenia spójności obszaru Unii Europejskiej bezwzględnie wymaga udziału regionów transgranicznych. Niezbędne przy tym partnerstwo (europejskie, narodowe, regionalne, lokalne) może bazować na doświadczeniach regionów przy- i transgranicznych.

2. Pilnie niezbędne zlikwidowanie technicznych przeszkód w planowaniu przestrzennym (metody, kryteria i normy planowania), zharmonizowanie kartografii (stworzenie transgranicznych map (podkładów) planistycznych) oraz dalsza poprawa transgranicznej statystyki regionalnej.
3. Należy stworzyć transgraniczne podręczniki pojęć planistycznych (np. podręcznik niemiecko-polski) dla wszystkich regionów granicznych Europy, w których byłyby podane w kilku językach podstawy porządku państwowego, konstytucyjnego, systemu planowania i centralne pojęcia planistyczne dla sąsiadujących ze sobą państw wraz z planami i mapami wyjaśniającymi.
4. Przewidziana w Art. 130b Kodeksu Europejskiego (EGV) „sprawozdawczość okresowa” powinna zostać uzupełniona o „sprawozdawczość z zagospodarowania przestrzennego”.

Aneks 5

Projekt rezolucji końcowej
„Więcej miejsc pracy poprzez kooperację międzygraniczną”
(More work through cross-border cooperation)

Dorocznego Kongresu LACE
odbywającego się w dniach
15 i 16 listopada 1996 roku
w Rheine (EUREGIO)
Federalna Republika Niemiec

Stowarzyszenie Europejskich Regionów Granicznych (SERG) wraz z ponad 200 uczestnikami dorocznego kongresu LACE z 19 krajów europejskich

1. uznaje:

- istniejące od wielu lat różnorodne programy, inicjatywy oraz działalność polityczną Parlamentu Europejskiego i Komisji Europejskiej, wspierające rozwój rynku pracy Unii Europejskiej;
- wkład Rady Europy w pracę nad udoskonaleniem praw człowieka i poszukiwanie rozwiązań szczególnych problemów osób dojeżdżających do pracy w strefach międzygranicznych;
- wysiłki Nordyckiej Rady Ministrów (od początku lat pięćdziesiątych) w zakresie stabilizacji i promocji całego skandynawskiego rynku pracy, szczególnie poprzez lepszą współpracę międzygraniczną;
- wzmoczoną pomoc finansową INTERREG i PHARE-CBC (włącznie ze wstępnymi etapami programu TACIS) dla europejskich regionów granicznych, która owocuje pozytywnymi rezultatami w obrębie ekonomicznych struktur tych krajów i ich rynków pracy;
- deklarację SERG „Karta Granic Europejskich i Regionów Międzygranicznych” (Charter of European Border and Cross-Borders Regions) uwzględniającą zagadnienia międzygranicznych rynków pracy i sytuacji osób przekraczających granicę w dojeździe do pracy w strefach międzygranicznych.

2. ustanawia:

- że w sytuacji trwającego w Europie kryzysu w dziedzinie zatrudnienia, bezrobocie musi zostać uznane jako trwały fenomen strukturalny. Mimo wzrostu gospodarczego, w ciągu ostatnich dziesięciu lat nie udało się wytworzyć nowych stanowisk pracy;
- że polityka antyinflacyjna w oparciu o silne waluty oraz konsekwencje wynikające z porozumienia dotyczącego ujednolicenia waluty europejskiej (European Currency Union) doprowadzi do spadku popytu w obszarze makroekonomicznym a więc do bezrobocia;
- że decyzje w sprawach budżetu i w zakresie polityki monetarnej muszą iść w parze z podjęciem równoległych środków zabezpieczających właściwą i docelową pomoc w ponoszeniu kosztów niezbędnych dla zabezpieczenia rynków pracy w obszarze makroekonomicznym (a nie infrastruktury);
- że statystyki bezrobocia są różne dla różnych regionów. Strefy graniczne jednakowoż, oprócz najbardziej ubogich regionów wewnątrz i poza UE, mają wysoki poziom bezrobocia w porównaniu ze średnimi krajowymi;
- że regiony graniczne i międzygraniczne, z powodu ich dawnych, często jednostronnie traktowanych struktur gospodarczych zorientowanych na intensywny rynek zatrudnienia (jak: rolnictwo, przemysł włókienniczy a także górnictwo i metalurgia) najbardziej ucierpiały w sytuacji znacznego spadku liczby miejsc pracy

charakterystycznych dla stref granicznych (clo, przedsiębiorstwa przewozowe, etc.) i z powodu ciągle nieistniejącego międzygranicznego rynku pracy;

- że w związku z tym, regiony graniczne i międzygraniczne należą do grup regionów kryzysowych, w których osiągnięcie poprawy statystyk bezrobocia może być tylko chwilowe i zależne od okresów okazyjnej koniunktury gospodarczej;
- że w infrastrukturze stref międzygranicznych często istnieją warunki wstępne dla trwałej współpracy gospodarczej, ale ze względu na peryferyjne ich usytuowanie, często zdarza się, że działają tam niezadowalające infrastruktury utrudniające łatwość ruchu pracowników;
- że nie należy się spodziewać od dużych przedsiębiorstw tworzenia miejsc pracy w regionach granicznych, a więc należy z konieczności zastosować tam inne środki zaradcze;
- że ponadto, absolutnie konieczna jest mobilizacja socjo-ekonomicznych sił animacyjnych, które wdrożyłyby szczególnie inicjatywy rozwoju w strefach międzygranicznych.

3. żąda

3.1. od Unii Europejskiej i rządów narodowych wewnątrz i poza UE:

- sfinalizowania prac nad koncepcją Europejskiego Rozwoju Regionalnego, a więc podstawowych deklaracji na temat europejskiej polityki komunikacyjnej (sieć trans-europejska), związków między europejską polityką regionalną i strukturalną, problemów rozwoju obszarów miejskich oraz zagadnień ochrony środowiska regionów granicznych i międzygranicznych. Wprowadzenia w życie tych ramowych warunków bez względu na granice państwowe i europejskie, aby mogły się stać bodźcem dla rynków pracy w niektórych regionach granicznych;
- rozwoju Europejskiej Polityki Pracy jako najlepszej strategii wiodącej do rozwiązania problemów rynku pracy na terenie Europy, która to polityka powinna pobudzić pozytywne impulsy rozwoju w regionach granicznych i międzygranicznych, szczególnie jeśli kraje najbardziej dotknięte wdrożą uzgodnioną politykę dla wzmocnienia struktur ekonomicznych w sąsiadujących regionach granicznych;
- kontynuacji w zakresie długoterminowym i w ramach Europejskiej Polityki Regionalnej wspólnych inicjatyw UE wspierających potrzeby regionów granicznych i międzygranicznych: INTERREG, PHARE-CBC i TACIS-CBC dla wszystkich europejskich regionów granicznych, bez względu na to czy należą do regionów europejskich lub narodowych objętych pomocą czy nie. Sam fakt, że strefa jest regionem granicznym z aktualnymi i ewentualnymi problemami na przyszłość, już sama w sobie uzasadnia potrzebę pomocy;
- bardziej elastycznego procesu wdrażania oraz ściślejszej współpracy w zakresie instrumentów pomocy zorientowanych na polityczne cele programów europejskich, tak aby odpowiadały rzeczywistym potrzebom regionów granicznych;
- zastosowania zasady subsydiarnej oraz partnerskiej we wspólnych inicjatywach i programach pomocy UE dla Europy Środkowej i Wschodniej, z tym że Unia Europejska będzie w dalszym ciągu zatwierdzać i przeprowadzać monitoring programów, ale poziomy regionalne i lokalne, będące w układach partnerskich z krajami, będą odpowiedzialne za zarządzanie programami i projektami (poczynając już od składania wniosków, poprzez selekcję projektów oraz ich ocenę, jak również projektowanie kosztorysu);
- pomocy w znalezieniu rozwiązania problemów bezrobocia, szczególnie w strefach granicznych na poziomie regionalnym i lokalnym, poprzez specjalne inicjatywy rozwoju, wkomponowane w regionalne i międzygraniczne koncepcje rozwojowe i funkcjonujące programy;
- dalszego prowadzenia Programu LACE jako Programu Pomocy Technicznej dla wszystkich granic wewnątrz i poza UE jako LACE-PHARE lub LACE-TACIS. Tylko tą drogą można zagwarantować szeroki zakres sieci europejskiej wymiany doświadczeń i pomocy technicznej, transfer know-how oraz wymianę ekspertów między wszystkimi regionami granicznymi Europy.
- podjęcia następujących kroków na poziomie lokalnym i regionalnym wiodących do poprawy sytuacji międzygranicznych rynków pracy i związanych z tym inicjatyw zatrudnienia międzygranicznego, wprowadzanych w partnerskich układach z agendami rządowymi i europejskimi;

w zakresie gospodarczym:

- rozwijania sieci międzygranicznych rynków pracy na drodze kooperacji między pracodawcami, związkami zawodowymi i władzami sektora pracy;
- poprawy współpracy międzygranicznej między przedsiębiorstwami małymi i średnimi;
- rozwijania nowych układów międzygranicznych między wytwórcami a dostawcami (stare struktury międzygraniczne w tym zakresie upadły a nowe jeszcze się nie rozwinęły);
- rozwiązywania problemów międzygranicznych rynków pracy;
- międzygranicznej koordynacji polityki badań i współpracy z sektorem przemysłu;
- utworzenia zastępczych miejsc pracy związanych ze specyficzną strefą graniczną na miejsce tych, które już zostały wyeliminowane poprzez wewnętrzny rynek europejski (na przykład: clo, przedsiębiorstwa przewozowe) albo będą wyeliminowane w procesie postępującej integracji Środkowej i Wschodniej Europy;

- opracowania koncepcji rozwoju międzygranicznej turystyki i sektora usług, jako elementu gospodarki regionalnej;
- planowania i współpracy międzygranicznych zakładów oczyszczalni śmieci i odpadów i recyklingu;
- środków kompensujących straty dochodów z powodu fluktuacji waluty w granicznej strefie zatrudnienia;
- opracowania i uaktualniania wspólnych statystyk;

w sprawach socjalnych:

- wprowadzenia w życie Europejskiej Karty Socjalnej (European social Charter) we wszystkich krajach i regionach granicznych;
- udziału wszystkich partnerów (pracodawców, organizacji pracodawców, zrzeszeń i stowarzyszeń, itp.) w praktycznej współpracy międzygranicznej;
- innowacyjnej polityki zatrudnienia międzygranicznego opartej na wymianie danych o rynku pracy, współpracy między władzami sektora pracy po obu stronach granicy oraz wymianie doświadczeń na temat modeli zatrudnienia;
- promocji wzajemnych międzygranicznych udogodnień edukacyjnych, szkolenia zawodowego i systemów dalszego kształcenia;
- promocji międzygranicznego szkolenia zawodowego wraz z uznaniem odpowiednich zawodowych uprawnień i kwalifikacji;
- stworzenia systemu międzygranicznych udogodnień socjalnych;
- opracowania regionalnych międzygranicznych katalogów/kodeksów praw i obowiązków dla osób przekraczających granicę w dojeździe do pracy;
- rozwiązania problemów społecznych powodowanych przez wzrost międzygranicznego ruchu osób przekraczających granicę w dojeździe do pracy;
- poprawy systemu ochrony miejsc pracy dla osób przekraczających granicę w dojeździe do miejsca zatrudnienia;
- stopniowego usuwania różnic i rozbieżności w zakresie systemu podatków, opieki społecznej, itp.;
- stworzenia odpowiednich warunków (udogodnienia, nauczyciele, programy nauczania, itp.) we wszystkich szkołach, tak aby zagwarantować wzajemne nauczanie języka sąsiadującego kraju;

w zakresie planowania prawnego i legislacji:

- wprowadzenia w życie „Białej Księgi Europejskiej Polityki Socjalnej” (White Paper on European Social Policy) Komisji Europejskiej oraz dyrektyw Unii Europejskiej na temat legislacji narodowej, tak aby działanie polityki międzygranicznych rynków pracy nie natrafiało na bariery prawne;
- uzgodnienia polityki regionalnej i instrumentów polityki pomocy po obu stronach granicy;
- usunięcia negatywnych aspektów konkurencji charakterystycznej dla stref granicznych (publiczne i prywatne ogłaszanie przetargu, bariery administracyjne, dumping społeczny, opóźnienia usług pocztowych, itp.);
- międzygranicznej współpracy w walce z nielegalnym zatrudnieniem i nielegalnymi ofertami na rynku pracy;
- poprawy w zakresie współpracy między policją, sektorem cła i ochrony granicznej w popieraniu władz w Euroregionach w walce z przestępczością;

specjalnie dla granic zewnętrznych:

- dalszego rozwoju umów o przyjaźni i współpracy między krajami Europy Środkowej i Wschodniej, jak również krajami regionu Morza Śródziemnego z ich bezpośrednimi sąsiadami oraz UE w celu zagwarantowania rozwiązań problemów osób przekraczających granicę w dojeździe do pracy wewnątrz specjalnych rynków pracy i strefach międzygranicznych, szczególnie w Europie Środkowej i Wschodniej jak również na zewnętrznych granicach UE;
- spożytkowania specjalnych korzyści płynących z różnicy kosztów wewnątrz regionów granicznych jako rekompensaty, a nie jako nierozważnej rywalizacji;
- wprowadzenia w życie i poprawa małego ruchu granicznego dla regionów granicznych i ich mieszkańców (utrzymywanie małych przejść granicznych, umożliwienie przejścia punktów granicznych zamkniętych w nocy, otwarcie przejść na „zielonych granicach”, itp.);
- uproszczenia procedur kontroli granicznej dla tych osób, które muszą przekraczać granicę kilka razy dziennie.

**Porozumienie
między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Białoruś
o głównych zasadach współpracy transgranicznej**

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Rząd Republiki Białoruś, zwane dalej Stronami;
kierując się zasadami zawartymi w Deklaracji o dobrym sąsiedztwie, wzajemnym zrozumieniu i współpracy między Rzeczypospolitą Polską i Republiką Białoruś z 10 października 1991 roku;
mając na uwadze Europejską Konwencję ramową o transgranicznej współpracy między wspólnotami i władzami terytorialnymi z 21 maja 1980 roku;
uwzględniając, że współpraca transgraniczna będzie sprzyjać zacieśnieniu stosunków między Rzeczypospolitą Polską i Republiką Białoruś;
świadome znaczenia, jakie ma współpraca między władzami regionalnymi i lokalnymi obu Państw;
zdecydowane wspierać tę współpracę i w ten sposób przyczyniać się do postępu gospodarczego i społecznego regionów obu Państw, w tym ich obszarów przygranicznych;
uzgodniły co następuje:

Artykuł 1

1. Dla celów niniejszego Porozumienia wymienione określenia mają następujące znaczenie:
 - "współpraca transgraniczna" oznacza wszystkie uzgodnione przedsięwzięcia natury ekonomicznej, społecznej, prawnej, technicznej, naukowej, kulturalnej i innej, zmierzające do umocnienia i rozwoju stosunków między władzami regionalnymi i lokalnymi obu Państw, jak również zawarcie stosownych porozumień;
 - "władze regionalne" oznacza władze terytorialne oraz ich organy, które zgodnie z prawem wewnętrznym każdego Państwa realizują zadania regionalne;
 - "władze lokalne" oznacza władze terytorialne oraz ich organy, które zgodnie z prawem wewnętrznym każdego Państwa realizują zadania lokalne.
2. Strony przekażą sobie informacje potrzebne dla bliższego sprecyzowania określeń „władze regionalne” i „władze lokalne”

Artykuł 2

1. Centralne organy administracji obu Państw będą informować władze regionalne i lokalne o możliwościach działania tych władz w zakresie współpracy transgranicznej.
2. Strony w drodze wzajemnych uzgodnień, będą sprzyjać tworzeniu władzom regionalnym i lokalnym odpowiednich warunków dla realizacji współpracy transgranicznej.
3. Niniejsze Porozumienie nie narusza istniejących już norm regulujących współpracę transgraniczną obu Państw, w szczególności wynikających z umów międzynarodowych.
4. Niniejsze Porozumienie nie narusza uprawnień władz regionalnych i lokalnych określonych przez prawo wewnętrzne każdego z Państw.
5. Każde z Państw może w dowolnym czasie, określić części swego terytorium, przedmiot lub formy współpracy, do których niniejsze Porozumienie nie będzie miało zastosowania.

Artykuł 3

Za wspólnym porozumieniem Strony mogą podjąć właściwe kroki w celu zmiany tych postanowień prawa wewnętrznego, które utrudniają współpracę transgraniczną.

Artykuł 4

Strony dołożą wszelkich starań w celu doprowadzenia do rozwiązania kwestii spornych, które utrudniają współpracę transgraniczną.

Artykuł 5

Przedmiotem współpracy transgranicznej będą w szczególności:

- rozwój regionów, miast i obszarów wiejskich,
- planowanie i gospodarka przestrzenna,
- transport i komunikacja (środki komunikacji publicznej, drogi, lotniska, drogi wodne, porty morskie i śródlądowe),

- zaopatrzenie w elektryczność, gaz ziemny i wodę,
- ochrona przyrody (parki narodowe, rezerваты, tereny wypoczynkowe),
- ochrona środowiska (zwalczanie zanieczyszczeń wód, powietrza i gleby, budowa oczyszczalni, sieci kanalizacyjnych i urządzeń dla utylizacji odpadów),
- współpraca przemysłowa (powiązania kooperacyjne, tworzenie wspólnych przedsiębiorstw),
- wymiana handlowa,
- rolnictwo (rozwój kultury agrarnej, przetwórstwo produkcji rolnej),
- edukacja i badania naukowe (kształcenie zawodowe w nauczaniu języka drugiego Państwa),
- ochrona zdrowia,
- kultura i sztuka,
- turystyka, rekreacja i sport,
- walka z przestępczością,
- wzajemna pomoc na wypadek katastrof i klęsk żywiołowych (epidemie, powódzie, pożary, katastrofy górnicze, wypadki transportowe).

Artykuł 6

Władze regionalne lub lokalne mogą zawierać umowy cywilno-prawne i inne w zakresie współpracy transgranicznej, określonej w artykule 1 ustęp 1 i artykule 5 niniejszego Porozumienia. Dotyczy to w szczególności umów o dostawę i świadczenie usług oraz tworzenia wspólnych przedsiębiorstw. Realizację tych umów wspomniane władze mogą powierzyć osobom fizycznym, instytucjom, przedsiębiorstwom i innym osobom prawnym zgodnie z ustawodawstwem obowiązującym na terytorium danego Państwa.

Artykuł 7

1. W celu realizacji współpracy transgranicznej Strony utworzą Polsko-Białoruską Międzyrządową Komisję Koordynacyjną do spraw Współpracy Transgranicznej, zwaną dalej „Komisją”.
2. Na szczeblu regionalnym i lokalnym mogą być tworzone przez odpowiednie władze wspólne organy koordynacyjne do spraw współpracy transgranicznej.

Artykuł 8

1. Zadaniem Komisji jest koordynacja ogólnych kierunków programów i form współpracy transgranicznej oraz rozpatrywanie kwestii spornych utrudniających tę współpracę. Komisja opracowuje także zalecenia dotyczące tworzenia wspólnych regionalnych i lokalnych organów koordynacyjnych do spraw współpracy transgranicznej.
2. Komisja spotyka się stosownie do potrzeb, jednak nie rzadziej niż dwa razy do roku.
3. Komisja może zapraszać rzeczoznawców w celu zbadania poszczególnych problemów.

Artykuł 9

Wydatki związane z udziałem w posiedzeniach wspólnych organów koordynacyjnych pokrywa się ze środków tych władz regionalnych lub lokalnych, które delegują na te posiedzenia swoich przedstawicieli.

Artykuł 10

Strony zalecają wspólnym organom koordynacyjnym korzystanie z wzorów porozumień, umów cywilno-prawnych i statutów, będących załącznikami do Europejskiej Konwencji ramowej o transgranicznej współpracy między wspólnotami i władzami terytorialnymi z dnia 21 maja 1980 roku.

Artykuł 11

1. Niniejsze Porozumienie podlega przyjęciu zgodnie z prawem każdego z Państw i wchodzi w życie w dniu wymiany not informacyjnych o tym przyjęciu.
2. Niniejsze Porozumienie zostaje zawarte na okres 10 lat. Ulega ono automatycznemu przedłużaniu każdorazowo na okres pięcioletni, jeżeli żadna ze stron nie wypowie go w drodze notyfikacji na 6 miesięcy przed upływem danego okresu.

Sporządzono w Warszawie dnia 24.04.1992 roku, w dwóch egzemplarzach, każdy w językach polskim i białoruskim, przy czym obydwa teksty posiadają jednakową moc.

POROZUMIENIE
między
Rządem Rzeczypospolitej Polskiej
a Rządem Federacji Rosyjskiej
o współpracy północno-wschodnich województw
Rzeczypospolitej Polskiej
i Obwodu Kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Rząd Federacji Rosyjskiej, zwane dalej Stronami, kierując się celami i zasadami Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Federacją Rosyjską o przyjaznej i dobrosąsiedzkiej współpracy z dnia 22 maja 1992 roku, w szczególności jego Artykułem 10 ustęp 1 i 2; doceniając znaczenie podtrzymywania i doskonalenia istniejących związków północno-wschodnich województw Rzeczypospolitej Polskiej i Obwodu Kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej; uwzględniając wspólne dla tych regionów Polski i Rosji problemy i zadania w dziedzinie ekonomicznej, społeczno-kulturalnej i ekologicznej; wyrażając szczególne zainteresowanie stałym rozwojem i współpracą w regionie bałtyckim; uzgodniły co następuje:

Artykuł 1

1. W rozwijaniu stosunków polsko-rosyjskich Strony przywiązują duże znaczenie do bezpośrednich związków oraz współpracy gospodarczej i społeczno-kulturalnej północno-wschodnich województw Rzeczypospolitej Polskiej i Obwodu Kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej.
2. Strony będą także popierać współpracę między innymi zainteresowanymi regionami Polski i Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej.

Artykuł 2

Strony będą tworzyć sprzyjające warunki dla współpracy w szczególności w takich dziedzinach jak:

- rozwój regionów, miast i obszarów wiejskich,
- transport samochodowy, kolejowy, powietrzny, morski, rzeczny i rurociągowy oraz jego infrastruktura,
- łączność (poczta i telekomunikacja),
- zaopatrzenie w elektryczność, gaz i wodę,
- współpraca przemysłowa,
- rolnictwo,
- handel i usługi,
- finanse i bankowość,
- budownictwo,
- gospodarka komunalna, w tym budowa oczyszczalni, sieci kanalizacyjnych i urządzeń do utylizacji odpadów,
- ochrona przyrody i środowiska,
- wykorzystanie zasobów naturalnych,
- oświata, nauka, kultura, kształcenie zawodowe i wzajemne nauczanie języka sąsiada,
- ochrona zdrowia, w tym wzajemne wykorzystywanie placówek służby zdrowia,
- turystyka i sport,
- walka z przestępczością,
- informowanie się, pomoc i podejmowanie wspólnych przedsięwzięć w dziedzinie ratownictwa morskiego,
- informowanie się i pomoc na wypadek klęsk ekologicznych i żywiołowych, katastrof i epidemii, a także współdziałanie w likwidacji ich skutków.

Artykuł 3

Organy administracji państwowej i samorządów, podmioty gospodarcze oraz organizacje społeczne będą nawiązywać bezpośrednie kontakty na wszystkich szczeblach i zawierać odpowiednie porozumienia i kontrakty w celu realizacji konkretnych projektów współpracy w dziedzinach wymienionych w artykule 2.

Artykuł 4

Strony będą sprzyjać zorganizowaniu wymiany informacji o ustawodawstwie obu Państw, aktach prawnych lokalnych organów władzy, regulujących działalność w zakresie przedsiębiorczości, w tym wymiany handlowej, warunków inwestowania oraz warunków funkcjonowania wolnych stref ekonomicznych.

Artykuł 5

Na podstawie odrębnych porozumień strony ustanowią wzajemnie Ośrodki Informacji oraz promocji Gospodarczej, Kulturalnej i Naukowo-Technicznej, obsługujące Obwód Kaliningradzki Rosji i współpracujące z nim polskie województwa.

Artykuł 6

Strony, zgodnie z ustawodawstwem wewnętrznym, będą stwarzać korzystne warunki dla wspólnych inwestycji na swoich terytoriach oraz dla wymiany towarów i usług, współpracy naukowo-technicznej i wymiany doświadczeń w dziedzinie zarządzania działalnością organizacji gospodarczych.

Artykuł 7

Strony będą szczególnie popierać współpracę między gospodarstwami farmerskimi, a także innymi podmiotami gospodarczymi, w produkcji, przetwórstwie i zbycie artykułów rolnych.

Artykuł 8

W celu zapewnienia połączeń transportowych wewnątrz regionów, jak również rozwoju połączeń tranzytowych strony rozpatrzą możliwości:

- zorganizowania międzynarodowych przewozów pasażerskich między miastami na terytorium Polski a miastami w Obwodzie Kaliningradzkim Rosji,
- otwarcia międzynarodowej komunikacji powietrznej między miastami polskimi i Kaliningradem,
- wykorzystania Kanału Mazurskiego dla połączeń transportowych i turystycznych,
- rozszerzenia przewozów morskich i śródlądowych między portami polskimi a portami Obwodu Kaliningradzkiego Rosji,
- realizacji wspólnego projektu rekonstrukcji autostrady Elbląg-Kaliningrad.

Artykuł 9

W celu realizacji przedsięwzięć wynikających z niniejszego Porozumienia Strony będą popierać polskie i rosyjskie banki, przedsiębiorstwa, inne osoby prawne i fizyczne w tworzeniu przez nie wspólnych banków i ich filii.

Artykuł 10

Strony będą popierać zawieranie umów między organizacjami ubezpieczeniowymi o wzajemnych ubezpieczeniach majątkowych, na mienie i na życie.

Artykuł 11

Strony będą współdziałać w rozwoju współpracy na wszystkich szczeblach w dziedzinie nauki i techniki, w szczególności przez:

- rozwój kooperacji naukowo-technicznej i ułatwianie dostępu do informacji naukowo-technicznej,
- ustanowienie bezpośrednich kontaktów między instytucjami naukowo-badawczymi oraz placówkami naukowo-produkcyjnymi,
- opracowywanie wspólnych projektów w dziedzinie rybołówstwa i przetwórstwa rybnego, gospodarki portowej, łączności, sektora agrarnego i innych,
- przeprowadzanie roboczych narad i sympozjów, organizowanie stażów dla pracowników naukowych i wymianę ekspertów.

Artykuł 12

1. Strony rozpatrzą możliwość utworzenia Europejskiego Uniwersytetu w Kaliningradzie.
2. Strony rozpatrzą możliwość zorganizowania przeszkolenia zawodowego kadry wojskowej zwalnianej do rezerwy po odbyciu służby w Siłach Zbrojnych Federacji Rosyjskiej w Obwodzie Kaliningradzkim.

Artykuł 13

1. Właściwe organy opracują i będą realizować programy dotyczące ochrony środowiska na terenach przygranicznych, a także gospodarki wodnej na powierzchniowych i podziemnych wodach granicznych, włączając w to Zalew Wiślany.
2. Współpraca w dziedzinie wymienionej w ustępie 1 niniejszego artykułu dotyczyć będzie w szczególności:

- okazywania, na wzajemnie uzgodnionych warunkach, pomocy przy zapobieganiu zagrożeniom ekologicznym i zwalczaniu ich następstw, włączając w to wzajemne informowanie się o możliwych zanieczyszczeniach transgranicznych,
- uzgadniania planowanych przedsięwzięć, w celu wyeliminowania ich negatywnego wpływu na środowisko sąsiednich regionów.
- stworzenie obiektów przyrody chronionej, w szczególności w regionie Mierzei Wiślanej, Puszczy Romnickiej i Jeziora Oświn.

3. Strony rozpatrzą możliwość powołania wspólnego organu w celu realizacji niniejszego Artykułu.

Artykuł 14

Strony będą popierać rozwój stosunków w dziedzinie oświaty, nauki, kultury i informacji w ramach zdecentralizowanej współpracy i bezpośredniej wymiany:

- przedstawicieli instytucji naukowych i kulturalnych oraz organizacji społecznych,
- pracowników naukowych, wykładowców, doktorantów, studentów, stażystów i twórców, zgodnie z obowiązującym prawem strony przyjmującej,
- młodzieży.

Artykuł 15

1. Strony wyznaczają swoich Pełnomocników, odpowiedzialnych za koordynację programów i działań mających na celu rozwój współpracy w północno-wschodnich województwach Rzeczypospolitej Polskiej i w Obwodzie Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej, oraz sprawujących nadzór nad zgodnością realizacji tych programów i działań z postanowieniami niniejszego Porozumienia.
2. Pełnomocnicy ustanowią w miarę potrzeb strukturę zapewniającą realizację postanowień niniejszego Porozumienia.
3. Pełnomocnicy wchodzi z urzędu w skład Polsko-Rosyjskiej Komisji do spraw Współpracy Międzyregionalnej jako jej wiceprzewodniczący.
4. Powołanie Pełnomocników nastąpi w terminie dwóch miesięcy od wejścia w życie niniejszego Porozumienia.

Artykuł 16

W odniesieniu do poszczególnych dziedzin współpracy Strony mogą zawierać protokoły, które będą stanowić integralną część niniejszego Porozumienia.

Artykuł 17

Realizacja postanowień niniejszego Porozumienia nie będzie naruszać prawa wewnętrznego żadnego z obu Państw.

Artykuł 18

1. Niniejsze porozumienie wejdzie w życie w dniu ostatniego zawiadomienia stwierdzającego, że zostały spełnione niezbędne wymogi wewnętrzne dla jego wejścia w życie.
2. Niniejsze Porozumienie zostaje zawarte na okres 10 lat. Ulega ono automatycznemu przedłużeniu na kolejne okresy pięcioletnie, jeżeli żadna ze Stron nie zawiadomi drugiej Strony w drodze notyfikacji na 6 miesięcy przed upływem odpowiedniego okresu o zamiarze wypowiedzenia niniejszego Porozumienia.

Sporządzono w Moskwie, dnia 22 maja 1992 roku, w dwóch egzemplarzach, każdy w językach polskim i rosyjskim, przy czym obydwa teksty posiadają jednakową moc.

Z upoważnienia Rządu
Rzeczypospolitej Polskiej
(podpis nieczytelny)

Z upoważnienia Rządu
Federacji Rosyjskiej
(podpis nieczytelny)

**Porozumienie
między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej
a Rządem Ukrainy o współpracy międzyregionalnej**

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Rząd Ukrainy, zwane dalej Stronami;

kierując się celami i zasadami Traktatu między Rzeczypospolitą Polską a Ukrainą o dobrym sąsiedztwie, przyjaznych stosunkach i współpracy z dnia 18 maja 1992 roku;
mając na uwadze postanowienia Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Ukrainy o handlu i współpracy gospodarczej z dnia 4 października 1991 roku;
uwzględniając, że celem współpracy międzyregionalnej jest zacieśnienie stosunków między Rzeczypospolitą Polską i Ukrainą;
świadome znaczenia, jakie ma współpraca między terenowymi organami administracji państwowej i organami samorządu terytorialnego obu Państw;
zdecydowane wspierać tę współpracę i w ten sposób przyczyniać się do postępu gospodarczego i społecznego regionów obu Państw, szczególnie przygranicznych;
uzgodniły co następuje:

Artykuł 1

Dla celów niniejszego Porozumienia określenie „współpraca międzyregionalna” oznacza działania terenowych organów administracji państwowej i organów samorządu terytorialnego zmierzające do umocnienia i rozwoju przyjaznych i dobrosąsiedzkich stosunków między obu Państwami.

Artykuł 2

1. Strony będą informować swoje terenowe organy administracji państwowej i organy samorządu terytorialnego o możliwościach działania tych organów w zakresie współpracy międzyregionalnej.
2. Strony będą popierać wysiłki terenowych organów administracji państwowej i organów samorządu terytorialnego w realizacji współpracy międzyregionalnej.

Artykuł 3

1. Niniejsze Porozumienie nie narusza zobowiązań wynikających z umów międzynarodowych regulujących współpracę obu Państw.
2. Niniejsze Porozumienie nie narusza uprawnień i obowiązków terenowych organów administracji państwowej i organów samorządu terytorialnego określonych przez prawo wewnętrzne Rzeczypospolitej Polskiej i Ukrainy.
3. Każda ze Stron, w dowolnym czasie, może określić części terytorium swojego Państwa, przedmiot i formy współpracy, co do których niniejsze Porozumienie nie będzie miało zastosowania.

Artykuł 4

Strony będą sprzyjać wszechstronnie realizacji współpracy w zakresie rozwoju regionów, miast i obszarów wiejskich, wobec których stosuje się niniejsze Porozumienie, w szczególności w takich dziedzinach, jak:

- budownictwo i gospodarka przestrzenna,
- transport,
- gospodarka komunalna,
- przemysł,
- handel,
- rolnictwo (rozwój kultury agrarnej, przetwórstwo i zbytnie produkcji rolnej),
- ochrona przyrody (parki narodowe i krajobrazowe, obszary i obiekty wypoczynkowe),
- ochrona środowiska (zwalczanie zanieczyszczeń wód, powietrza i gleby),
- oświata i kształcenie zawodowe,
- nauczanie odpowiednio języka polskiego i ukraińskiego jako drugiego w szkołach, zwłaszcza w strefie przygranicznej,
- kultura i sztuka,
- ochrona zdrowia,
- turystyka i sport,
- wzajemne informowanie się i pomoc na wypadek katastrof i klęsk ekologicznych (epidemie, powódzie, pożary, katastrofy i wypadki transportowe),

- inne dziedziny wzajemnego zainteresowania.

Artykuł 5

1. Terenowe organy administracji państwowej i organy samorządu terytorialnego mogą zawierać, w ramach swoich kompetencji i zgodnie z prawem wewnętrznym każdego z obu Państw, umowy w dziedzinach, o których mowa w artykule 4 niniejszego Porozumienia. Dotyczyć to będzie w szczególności umów o dostawach towarów lub świadczeniu usług oraz tworzeniu wspólnych przedsiębiorstw, stowarzyszeń i fundacji.
2. Terenowe organy administracji państwowej i organy samorządu terytorialnego programują i organizują na swoich szczeblach współpracę międzyregionalną w dziedzinach wymienionych w artykule 4 niniejszego Porozumienia.

Artykuł 6

Strony utworzą wspólną Międzyrządową Radę Koordynacyjną do spraw Współpracy Międzyregionalnej.

Artykuł 7

Terenowe organy administracji państwowej i organy samorządu terytorialnego mogą tworzyć wspólne organy koordynacyjne do spraw współpracy międzyregionalnej.

Artykuł 8

Wydatki związane z udziałem w posiedzeniach wspólnych organów koordynacyjnych ponoszą odpowiednio te organy, które delegują na te posiedzenia swoich przedstawicieli.

Artykuł 9

Kwestie sporne związane z interpretacją i należytym wykonywaniem postanowień niniejszego Porozumienia będą rozstrzygane w drodze wzajemnych konsultacji i rozmów Stron.

Artykuł 10

Za zgodą obu Stron postanowienia niniejszego Porozumienia mogą być zmieniane lub uzupełniane zgodnie z procedurą przewidzianą w artykule 11 niniejszego Porozumienia.

Artykuł 11

Niniejsze Porozumienie wchodzi w życie po wymianie not informujących o zakończeniu odpowiedniej procedury, koniecznej dla wejścia w życie takiego porozumienia. Za datę wejścia w życie uważa się dzień otrzymania noty późniejszej.

Artykuł 12

Niniejsze Porozumienie zostaje zawarte na okres pięciu lat. Ulega ono automatycznemu przedłużeniu każdorazowo na okres pięcioletni, jeżeli żadna ze Stron nie wypowie go w drodze notyfikacji na trzy miesiące przed upływem danego okresu obowiązywania.

Sporządzono w Kijowie dnia 24 maja 1993 roku w dwóch egzemplarzach, każdy w językach polskim i ukraińskim, przy czym obydwie teksty posiadają jednakową moc.

Z upoważnienia
Rządu Rzeczypospolitej Polskiej
(podpis nieczytelny)

Z upoważnienia
Rządu Ukrainy
(podpis nieczytelny)

POROZUMIENIE
między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej
a Rządem Republiki Czeskiej
o współpracy transgranicznej

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Rząd Republiki Czeskiej, zwanej dalej „Stronami” przekonane, że rozwój współpracy transgranicznej będzie sprzyjać zacieśnieniu stosunków między Rzeczypospolitą Polską i Republiką Czeską; wyrażając wolę tworzenia sprzyjających warunków dla rozwoju kontaktów między regionami, województwami, powiatami, miastami i gminami, w szczególności na obszarach przygranicznych obu Państw; świadome znaczenia osobistych kontaktów obywateli i społeczności lokalnych oraz instytucji i organizacji społecznych obu Państw dla zbliżenia sąsiadujących ze sobą Narodów; zdecydowane wspierać te kontakty i współpracę transgraniczną przyczyniając się w ten sposób do postępu gospodarczego i społecznego w obu Państwach; uwzględniając postanowienia Europejskiej Konwencji Ramowej o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi z dnia 21 maja 1980 roku; uzgodniły co następuje:

Artykuł 1

1. Dla celów niniejszego Porozumienia wymienione określenia mają następujące znaczenie;
 - „współpraca transgraniczna” oznacza wszystkie przedsięwzięcia natury ekonomicznej, społecznej, administracyjnej, technicznej, naukowej, kulturalnej i innej, zmierzające do umocnienia i rozwoju stosunków między władzami regionalnymi i lokalnymi obu Państw, jak również zawieranie przez nie stosowanych porozumień;
 - „władze regionalne” oznacza władze terytorialne oraz ich organy, które zgodnie z prawem krajowym każdego z obu Państw realizują zadania regionalne;
 - „władze lokalne” oznacza władze terytorialne oraz ich organy, które zgodnie z prawem krajowym każdego z obu Państw realizują zadania lokalne.
2. Strony przekażą sobie informacje potrzebne dla bliższego sprecyzowania określeń „władze regionalne” i „władze lokalne”.

Artykuł 2

1. Strony będą informować swoje władze regionalne i lokalne o możliwościach działania tych władz w zakresie współpracy transgranicznej.
2. Niniejsze Porozumienie nie narusza uprawnień władz regionalnych i lokalnych określonych przez prawo krajowe każdego z obu Państw.

Artykuł 3

1. W drodze wzajemnych uzgodnień Strony będą stwarzać sprzyjające warunki dla realizacji współpracy transgranicznej.
2. Strony będą dążyć do rozwiązywania problemów natury prawnej, administracyjnej lub technicznej, które mogą zakłócić rozwój i pomyślną realizację współpracy transgranicznej.
3. Strony dołożą wszelkich starań w celu doprowadzenia do rozwiązania kwestii spornych, które utrudniają współpracę transgraniczną.

Artykuł 4

Strony popierają rozwój współpracy transgranicznej w następujących dziedzinach:

- planowanie i gospodarka przestrzenna,
- gospodarka komunalna,
- ochrona i kształtowanie środowiska,
- transport i łączność,
- graniczny ruch osobowy i towarowy,
- handel i usługi,
- rolnictwo i przemysł rolno-spożywczy,
- oświata i nauka, w tym nauczanie języka polskiego i czeskiego odpowiednio w państwie sąsiedzkim,
- ochrona zdrowia,
- kultura i sztuka,

- kontakty i wymiana dzieci i młodzieży,
- turystyka, rekreacja i sport,
- walka z przestępczością,
- wzajemna pomoc na wypadek katastrof i klęsk żywiołowych,
- inne dziedziny wspólnego zainteresowania.

Artykuł 5

1. Władze regionalne i lokalne obu Państw mogą zawierać w ramach swoich kompetencji, umowy i porozumienia w zakresie współpracy transgranicznej określone w artykule 1 ustęp 1 i artykule 4 niniejszego Porozumienia.
2. Umowy i porozumienia wymienione w ustępie 1 dotyczyć mogą w szczególności tworzenia wspólnych przedsiębiorstw, spółek, stowarzyszeń i fundacji.
3. Na szczeblu regionalnym i lokalnym odpowiednie władze obu Państw mogą tworzyć wspólne organy koordynacyjne do spraw współpracy transgranicznej

Artykuł 6

Władze regionalne i lokalne obu Państw mogą planować i organizować na swoich szczeblach współpracę transgraniczną we wszystkich dziedzinach określonych w artykule 1 ustęp 1 oraz artykule 4. Jeżeli współpraca ta dotyka spraw pozostających w kompetencji organów centralnych któregośkolwiek z obu Państw, postulaty władz regionalnych i lokalnych wymagają akceptacji tych organów.

Artykuł 7

1. W celu badania i rozwiązywania problemów wspólnego zainteresowania władz regionalnych i lokalnych obu Państw oraz wspierania kontaktów między państwowymi i niepaństwowymi podmiotami na obszarach po obu stronach granicy polsko-czeskiej, Strony tworzą Polsko-Czeską Komisję Międzyrządową do spraw Współpracy Transgranicznej, zwaną dalej Komisją.
2. Zadaniem Komisji będzie ustalanie ogólnych kierunków i form oraz koordynacja programów współpracy transgranicznej, wypracowywanie zaleceń w związku z decyzjami przygotowywanymi przez wspólne organy koordynacyjne szczebla regionalnego i lokalnego oraz rozpatrywanie kwestii spornych utrudniających tę współpracę.
3. Posiedzenia Komisji będą odbywać się stosownie do potrzeb, jednak nie rzadziej niż jeden raz w roku, na przemian w obu Państwach.
4. W posiedzeniach Komisji mogą uczestniczyć z głosem doradczym przedstawiciele wspólnych organów koordynacyjnych szczebla regionalnego i lokalnego.
5. Komisja może zapraszać ekspertów w celu zbadania poszczególnych problemów.

Artykuł 8

1. Komisja oraz wspólne organy koordynacyjne szczebla regionalnego i lokalnego będą działać na podstawie swoich statutów. Statut Komisji zatwierdzą Strony. Statuty wspólnych organów koordynacyjnych szczebla regionalnego i lokalnego zatwierdzać będzie Komisja.
2. Wydatki związane z udziałem w posiedzeniach wspólnych organów koordynacyjnych pokrywa się ze środków tych organów władz, które delegują na te posiedzenia swoich przedstawicieli.

Artykuł 9

Strony zalecają wspólnym organom koordynacyjnym korzystanie z wzorów umów i statutów stanowiących załączniki do Europejskiej Konwencji Ramowej o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi z dnia 21 maja 1980 roku.

Artykuł 10

1. W dowolnym czasie każda z obu Stron może określić części terytorium swojego Państwa, przedmiot i formy współpracy, co do których niniejsze Porozumienie nie będzie miało zastosowania. W takim przypadku jest ona zobowiązana do wcześniejszego poinformowania o tym drugiej Strony w drodze notyfikacji.
2. Niniejsze Porozumienie nie narusza praw i zobowiązań wynikających dla Stron z już zawartych umów międzynarodowych.

Artykuł 11

1. Niniejsze Porozumienie podlega przyjęciu zgodnie z prawem każdego z obu Państw i wchodzi w życie w dniu wymiany not informujących o tym przyjęciu.

2. Niniejsze Porozumienie zostaje zawarte na okres dziesięciu lat. Ulega ono automatycznemu przedłużaniu każdorazowo na okres pięcioletni, jeżeli żadna ze Stron nie wypowie go w drodze notyfikacji na sześć miesięcy przed upływem danego okresu obowiązywania.

Sporządzono w Warszawie dnia 8 września 1994 roku, w dwóch egzemplarzach, każdy w językach polskim i czeskim, przy czym obydwa teksty posiadają jednakową moc.

Z upoważnienia Rządu
Rzeczypospolitej Polskiej
(podpis nieczytelny)

Z upoważnienia Rządu
Republiki Czeskiej
(podpis nieczytelny)

U C H W A Ł A Nr 106/ 94

Rady Ministrów

z dnia 21 grudnia 1994 roku

w sprawie zatwierdzenia Porozumienia między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Czeskiej o współpracy transgranicznej.

Rada Ministrów uchwała co następuje;

§ 1

Zatwierdza się Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Czeskiej o współpracy transgranicznej, sporządzone w Warszawie dnia 8 września 1994 roku.

§ 2

Nadzór i zapewnienie wykonania Porozumienia wymienionego w § 1, powierza się Ministrowi-Szefowi Urzędu Rady Ministrów.

§ 3

Upoważnia się Ministra Spraw Zagranicznych do dokonania odpowiedniej notyfikacji Rządowi Republiki Czeskiej.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem powzięcia.

PREZES RADY MINISTRÓW
Waldemar Pawlak

POROZUMIENIE

między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o współpracy transgranicznej

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Rząd Republiki Słowackiej, zwane dalej „Stronami” przekonane, że rozwój współpracy transgranicznej będzie sprzyjać zacieśnieniu stosunków między Rzeczpospolitą Polską i Republiką Słowacką;

wyrażając wolę tworzenia sprzyjających warunków dla rozwoju kontaktów między regionami, województwami, powiatami, miastami i gminami, w szczególności na obszarach przygranicznych obu Państw;

świadome znaczenia osobistych kontaktów obywateli i społeczności lokalnych oraz instytucji i organizacji społecznych obu Państw dla zbliżenia sąsiadujących ze sobą Narodów;

zdecydowanie wspierać te kontakty i współpracę transgraniczną, przyczyniając się w ten sposób do postępu gospodarczego i społecznego w obu Państwach;

uwzględniając postanowienia Europejskiej Konwencji Ramowej o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi z dnia 21 maja 1980 roku;

uzgodniły, co następuje:

Artykuł 1

1. Dla celów niniejszego Porozumienia wymienione określenia mają następujące znaczenie:

- a) „współpraca transgraniczna” oznacza wszystkie uzgodnione przedsięwzięcia natury ekonomicznej, społecznej, prawnej, administracyjnej, technicznej, naukowej, kulturalnej i innej, zmierzające do umocnienia i rozwoju stosunków między władzami regionalnymi i lokalnymi obu Państw, jak również zawieranie przez nie stosownych porozumień;
- b) „władze regionalne” oznacza władze terytorialne oraz ich organy, które zgodnie z prawem krajowym każdego z obu Państw realizują zadania regionalne;
- c) „władze lokalne” oznacza władze terytorialne oraz ich organy, które zgodnie z prawem krajowym każdego z obu Państw realizują zadania lokalne.

2. Strony przekazą sobie informacje potrzebne dla bliższego sprecyzowania określeń „władze regionalne” i „władze lokalne”.

Artykuł 2

1. Strony będą informować swoje władze regionalne i lokalne o możliwościach działania tych władz w zakresie współpracy transgranicznej.

2. Niniejsze Porozumienie nie narusza uprawnień władz regionalnych i lokalnych określonych przez prawo krajowe każdego z obu Państw.

Artykuł 3

1. W drodze wzajemnych uzgodnień Strony będą stwarzać sprzyjające warunki dla realizacji współpracy transgranicznej.

2. Strony będą dążyć do rozwiązywania problemów natury prawnej, administracyjnej lub technicznej, które mogą zakłócić rozwój i pomyślną realizację współpracy transgranicznej.

Artykuł 4

Strony będą popierać rozwój współpracy transgranicznej, w szczególności w takich dziedzinach, jak:

- planowanie i gospodarka przestrzenna,
- gospodarka komunalna,
- przemysł,
- rolnictwo,
- ochrona przyrody i środowiska,
- transport i łączność,
- ruch osobowy i transport przez granicę,
- handel i usługi,
- oświata i nauka, w tym wzajemne nauczanie języka polskiego i słowackiego w państwie sąsiedzkim,
- ochrona zdrowia,
- kultura i sztuka,
- kontakty i wymiana młodzieży,
- turystyka, rekreacja i sport,
- zapobieganie przestępczości,
- wzajemna pomoc na wypadek katastrof i klęsk żywiołowych,
- inne dziedziny wspólnego zainteresowania.

Artykuł 5

1. Władze regionalne i lokalne obu Państw mogą zawierać, w ramach swoich kompetencji, umowy w zakresie współpracy transgranicznej określonej w artykule 1 ustęp 1 i artykule 4 niniejszego Porozumienia.
2. Umowy wymienione w ustępie 1 dotyczyć mogą w szczególności tworzenia wspólnych przedsiębiorstw, spółek, stowarzyszeń i fundacji.
3. Na szczeblu regionalnym i lokalnym odpowiednie władze obu Państw mogą tworzyć wspólne organy koordynacyjne do spraw współpracy transgranicznej.

Artykuł 6

1. Władze regionalne i lokalne obu Państw mogą planować i organizować w ramach swoich kompetencji współpracę transgraniczną we wszystkich dziedzinach, określonych w artykule 1 ustęp 1 oraz artykule 4.
2. Jeżeli współpraca ta dotyczy spraw pozostających w kompetencji organów centralnych któregośkolwiek z obu Państw, postulaty władz regionalnych i lokalnych wymagają akceptacji tych organów.

Artykuł 7

1. W celu badania i rozwiązywania problemów wspólnego zainteresowania władz regionalnych i lokalnych obu Państw oraz wspierania kontaktów między państwowymi i niepaństwowymi podmiotami na obszarach po obu stronach granicy polsko-słowackiej Strony utworzą Polsko-Słowacką Komisję Międzyrządową do spraw Współpracy Transgranicznej, zwaną dalej „Komisją”.
2. Skład Komisji zostanie ustalony na zasadzie parytetu.
3. Zadaniem Komisji będzie ustalanie ogólnych kierunków i form oraz koordynacja programów współpracy transgranicznej, wypracowywanie zaleceń w związku z decyzjami przygotowywanymi przez wspólne organy koordynacyjne szczebla regionalnego i lokalnego oraz rozpatrywanie i rozwiązywanie kwestii spornych utrudniających tę współpracę.
4. Posiedzenia Komisji będą odbywać się stosownie do potrzeb, jednak nie rzadziej niż jeden raz w roku.
5. W posiedzeniach Komisji mogą uczestniczyć z głosem doradczym przedstawiciele wspólnych organów koordynacyjnych szczebla regionalnego i lokalnego.
6. Komisja może zapraszać ekspertów w celu zbadania poszczególnych problemów.

Artykuł 8

1. Komisja oraz wspólne organy koordynacyjne szczebla regionalnego i lokalnego będą działać na podstawie swoich statutów. Statut Komisji zatwierdzą Strony. Statuty wspólnych organów koordynacyjnych szczebla regionalnego i lokalnego zatwierdzać będzie Komisja.
2. Wydatki związane z udziałem w posiedzeniach wspólnych organów koordynacyjnych pokrywa się ze środków tych organów władz, które delegują na te posiedzenia swoich przedstawicieli.

Artykuł 9

Strony zalecają wspólnym organom koordynacyjnym korzystanie z wzorów umów i statutów stanowiących załączniki do Europejskiej Konwencji Ramowej o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi z dnia 21 maja 1980 roku.

Artykuł 10

1. W dowolnym czasie każda ze stron może określić części terytorium swojego Państwa, przedmiot i formy współpracy, co do których niniejsze Porozumienie nie będzie miało zastosowania. W takim przypadku jest ona zobowiązana do wcześniejszego poinformowania o tym drugiej Strony w drodze notyfikacji.
2. Niniejsze Porozumienie nie narusza obowiązujących norm regulujących współpracę obu Państw, w szczególności wynikających z umów międzynarodowych.
3. Spory dotyczące interpretacji lub stosowania niniejszego Porozumienia będą rozstrzygane przez Strony w drodze dyplomatycznej.

Artykuł 11

1. Niniejsze Porozumienie podlega przyjęciu zgodnie z prawem każdego z obu Państw i wchodzi w życie w dniu wymiany not informujących o tym przyjęciu.
 2. Niniejsze Porozumienie zostaje zawarte na okres pięciu lat. Ulega ono automatycznemu przedłużeniu każdorazowo na okres pięcioletni, jeżeli żadna ze Stron nie wypowie go w drodze notyfikacji co najmniej na sześć miesięcy przed upływem danego okresu obowiązywania.
- Sporządzono w Warszawie dnia 18 sierpnia 1994 roku, w dwóch egzemplarzach, każdy w językach polskim i słowackim, przy czym obydwa teksty posiadają jednakową moc.

Z upoważnienia Rządu
Rzeczypospolitej Polskiej
(podpis nieczytelny)

Z upoważnienia Rządu
Republiki Słowackiej
(podpis nieczytelny)

UMOWA między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o współpracy transgranicznej

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Rząd Federacji Rosyjskiej, zwane dalej Stronami;
kierując się celami i zasadami Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Federacją Rosyjską o przyjaznej i dobrosąsiedzkiej współpracy z dnia 22 maja 1992 roku;
biorąc pod uwagę Europejską Konwencję ramową o transgranicznej współpracy między wspólnotami i władzami terytorialnymi z 21 maja 1980 roku;
uwzględniając, że celem współpracy transgranicznej jest zacieśnienie stosunków między obu Państwami;
świadome znaczenia, jakie przy dążeniu do tego celu może posiadać współpraca między władzami regionalnymi i lokalnymi obu Państw;
zdecydowanie wspierać tę współpracę i w ten sposób przyczyniać się do postępu gospodarczego i społecznego obu Państw, w szczególności północno-wschodnich i nadmorskich województw Rzeczypospolitej Polskiej i regionu Sankt Petersburga oraz Obwodu Kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej;
uzgodniły, co następuje:

Artykuł 1

1. Dla celów niniejszej Umowy wymienione określenia mają następujące znaczenie:
 - „współpraca transgraniczna” oznacza wszystkie uzgodnione przedsięwzięcia natury ekonomicznej, społecznej, prawnej, administracyjnej, technicznej, naukowej, kulturalnej i innej, zmierzające do umocnienia i rozwoju stosunków między władzami regionalnymi i lokalnymi obu Państw, jak również zawarcia stosownych porozumień;
 - „władze regionalne” oznacza władze terytorialne oraz ich organy, które zgodnie z prawem krajowym każdego z obu Państw realizują zadania regionalne;
 - „władze lokalne” oznacza władze terytorialne oraz ich organy, które zgodnie z prawem krajowym każdego z obu Państw realizują zadania lokalne.
2. Strony przekażą sobie informacje potrzebne dla bliższego sprecyzowania określeń „władze regionalne” „władze lokalne”.

Artykuł 2

1. Strony będą informować swoje władze regionalne i lokalne o możliwościach działania tych władz w zakresie współpracy transgranicznej.
2. Strony w drodze wzajemnych uzgodnień, dołożą starań w celu zapewnienia władzom regionalnym i lokalnym sprzyjających warunków dla realizacji współpracy transgranicznej.
3. Niniejsza Umowa nie narusza obowiązujących norm regulujących współpracę transgraniczną obu Państw, w szczególności wynikających z umów międzynarodowych.
4. Niniejsza Umowa nie narusza uprawnień władz regionalnych i lokalnych określonych przez prawo krajowe każdego z obu Państw.
5. Każda ze Stron może określić części swojego terytorium, przedmiot i formy współpracy, co do których niniejsza Umowa nie będzie miała zastosowania.

Artykuł 3

1. Strony będą dążyć do rozwiązywania problemów natury prawnej, administracyjnej lub technicznej, które mogą zakłócić rozwój i pomyślną realizację współpracy transgranicznej.
2. Strony dołożą wszelkich starań w celu doprowadzenia do rozwiązania kwestii spornych, które utrudniają współpracę transgraniczną.

Artykuł 4

Przedmiotem współpracy transgranicznej będą w szczególności:

- rozwój regionów, miast i obszarów wiejskich,
- transport oraz jego infrastruktura,
- łączność (poczta i telekomunikacja),
- problemy zaopatrzenia w elektryczność, gaz i wodę na szczeblu regionalnym,
- współpraca przemysłowa,
- rolnictwo,
- handel i usługi,

- finanse i bankowość,
- budownictwo,
- gospodarka komunalna, w tym budowa oczyszczalni, sieci kanalizacyjnych i urządzeń dla utylizacji odpadów,
- ochrona przyrody i środowiska,
- wykorzystanie zasobów naturalnych,
- oświata, nauka i kultura, kształcenie zawodowe i wzajemne nauczanie języków uczestników tej współpracy,
- ochrona zdrowia, w tym wzajemne wykorzystywanie placówek służby zdrowia,
- turystyka i sport,
- walka z przestępczością,
- informowanie się, pomoc i podejmowanie wspólnych przedsięwzięć w dziedzinie ratownictwa morskiego,
- informowanie się i pomoc na wypadek klęsk ekologicznych i żywiołowych, katastrof i epidemii, a także współdziałanie w likwidacji ich skutków,
- inne dziedziny wspólnego zainteresowania.

Artykuł 5

Władze regionalne i lokalne będą zawierać w ramach swoich kompetencji umowy w zakresie współpracy transgranicznej, określonej w artykule 1 ustęp 1 i artykule 4 niniejszej Umowy. Dotyczyć to będzie w szczególności umów o dostawach lub świadczeniu usług oraz tworzenia wspólnych przedsiębiorstw, spółek, stowarzyszeń i fundacji.

Artykuł 6

1. Na szczeblu regionalnym i lokalnym mogą być tworzone przez odpowiednie władze obu Państw wspólne organy koordynacyjne do spraw współpracy transgranicznej.
2. Władze regionalne i lokalne planują i organizują na swoich szczeblach współpracę transgraniczną we wszystkich dziedzinach. Jeżeli współpraca ta dotyczy spraw pozostających w kompetencji organów centralnych którekolwiek z obu Państw, postulaty władz regionalnych i lokalnych wymagają akceptacji tych organów.

Artykuł 7

1. Strony utworzą Polsko-Rosyjską Komisję do spraw Współpracy Międzyregionalnej, zwaną dalej Komisją.
2. Zadaniem Komisji jest ustalanie i koordynacja ogólnych kierunków, programów i form współpracy transgranicznej, wypracowanie zaleceń w związku z decyzjami przygotowywanymi przez wspólne organy koordynacyjne szczebla regionalnego i lokalnego oraz rozpatrywanie kwestii spornych, utrudniających tę współpracę.
3. W posiedzeniach Komisji mogą uczestniczyć z głosem doradczym przedstawiciele wspólnych organów koordynacyjnych szczebla regionalnego i lokalnego.
4. Komisja może zapraszać rzeczoznawców w celu zbadania poszczególnych problemów.
5. Komisja spotyka się stosownie do potrzeb, jednak nie rzadziej niż dwa razy w roku.

Artykuł 8

1. Komisja oraz wspólne organy koordynacyjne szczebla regionalnego i lokalnego będą działać na podstawie swoich statutów. Komisja zatwierdza statuty wspólnych organów koordynacyjnych szczebla regionalnego i lokalnego.
2. Wydatki związane z udziałem w posiedzeniach wspólnych organów koordynacyjnych pokrywa się ze środków tych organów władz, które delegują na te posiedzenia swoich przedstawicieli.

Artykuł 9

1. Niniejsza Umowa wejdzie w życie w dniu ostatniego zawiadomienia stwierdzającego, że zostały spełnione niezbędne wymogi wewnętrzne dla jej wejścia w życie.
2. Niniejsza Umowa zostaje zawarta na okres dziesięciu lat. Ulega ona automatycznemu przedłużaniu każdorazowo na okres pięcioletni, jeżeli żadna ze Stron nie wypowie jej w drodze notyfikacji na sześć miesięcy przed upływem danego okresu obowiązywania.

Sporządzono w Warszawie dnia 2 października 1992 roku, w dwóch egzemplarzach, każdy w językach polskim i rosyjskim, przy czym obydwa teksty posiadają jednakową moc.

Za Rząd
Rzeczypospolitej Polskiej
(podpis nieczytelny)

Za Rząd
Federacji Rosyjskiej
(podpis nieczytelny)

UMOWA
między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej
a Rządem Republiki Litewskiej
o współpracy transgranicznej

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Rząd Republiki Litewskiej, zwane dalej Stronami;
 kierując się celami i zasadami Traktatu między Rzeczpospolitą Polską, a Republiką Litewską o przyjaznych stosunkach i dobrosąsiedzkiej współpracy z 26 kwietnia 1994 roku;
 biorąc pod uwagę Europejską konwencję ramową o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi z 21 maja 1980 roku;
 uwzględniając, że celem współpracy transgranicznej jest zacieśnienie stosunków między obu Państwami;
 świadome znaczenia, jakie w dążeniu do tego celu ma współpraca między władzami regionalnymi i lokalnymi obu Państw, w tym zwłaszcza między samorządami terytorialnymi;
 zdecydowane wspierać tę współpracę i w ten sposób przyczyniać się do postępu gospodarczego i społecznego obu Państw;
 uzgodniły, co następuje:

Artykuł 1

1. Dla celów niniejszej Umowy wymienione określenia mają następujące znaczenie:
 - „współpraca transgraniczna” oznacza wszystkie, uzgodnione przedsięwzięcia natury ekonomicznej, społecznej, prawnej, administracyjnej, technicznej, naukowej, kulturalnej i innej, zmierzające do umocnienia i rozwoju stosunków między władzami regionalnymi i lokalnymi obu Państw, jak również zawarcia stosownych porozumień;
 - „władze regionalne” oznacza władze terytorialne oraz ich organy, które zgodnie z prawem wewnętrznym każdego Państwa realizują zadania regionalne;
 - „władze lokalne” oznacza władze terytorialne, przede wszystkim samorządowe, oraz ich organy, które zgodnie z prawem wewnętrznym każdego Państwa realizują zadania lokalne.
2. Strony prześlą sobie informacje potrzebne dla bliższego sprecyzowania określeń „władze regionalne” i „władze lokalne”.

Artykuł 2

1. Strony będą informować swoje władze regionalne i lokalne o możliwościach działania tych władz w zakresie współpracy transgranicznej.
2. Strony dołożą starań w celu zapewnienia swoim władzom regionalnym i lokalnym sprzyjających warunków dla realizacji współpracy transgranicznej.
3. Niniejsza Umowa nie narusza innych norm regulujących współpracę transgraniczną Stron, w szczególności wynikających z umów międzynarodowych.
4. Niniejsza Umowa nie narusza obowiązujących kompetencji władz regionalnych i lokalnych określonych przez prawo wewnętrzne każdego z Państw.
5. Każda ze Stron, w dowolnym czasie, może wskazać część terytorium swojego Państwa, przedmiot i formy współpracy, co do których niniejsza Umowa nie będzie miała zastosowania. W takim przypadku jest ona zobowiązana do wcześniejszego poinformowania o tym drugiej Strony w drodze notyfikacji.

Artykuł 3

Strony będą dążyć do rozwiązywania problemów natury prawnej, administracyjnej lub technicznej, które mogą zakłócić realizację i rozwój współpracy transgranicznej.

Artykuł 4

1. Przedmiotem współpracy transgranicznej, zgodnie z kompetencjami władz regionalnych i lokalnych, będą:
 - rozwój regionów, miast i obszarów wiejskich,
 - budownictwo i gospodarka przestrzenna,
 - transport i łączność,
 - ruch osobowy przez granicę,
 - zaopatrzenie w elektryczność, gaz i wodę,

- gospodarka komunalna,
 - współpraca przemysłowa,
 - handel i usługi,
 - bankowość i finanse,
 - ubezpieczenia wzajemne,
 - rolnictwo,
 - gospodarka leśna,
 - ochrona środowiska,
 - oświata i nauka,
 - kultura i sztuka,
 - środki masowego przekazu,
 - ochrona zdrowia,
 - turystyka, rekreacja i sport,
 - kontakty i wymiana grup młodzieży,
 - wzajemne informowanie się i pomoc na wypadek klęsk żywiołowych, katastrof, awarii przemysłowych mogących powodować szkodliwe skutki transgraniczne oraz innych nadzwyczajnych zagrożeń środowiska (awarie instalacji nuklearnych, epidemie, powodzie, pożary, wypadki transportowe i inne),
 - wymiana informacji o możliwościach wzajemnego zatrudniania na terytorium drugiego Państwa osób zamieszkałych na terenach przygranicznych,
 - walka z przestępczością.
2. Strony mogą uzgodnić inne dziedziny współpracy.

Artykuł 5

1. Władze regionalne lub lokalne obu Państw mogą zawierać, w ramach swoich kompetencji, umowy cywilnoprawne i inne w zakresie współpracy transgranicznej, określonej w artykule 1 ustęp 1 i artykule 4 niniejszej Umowy.
2. Umowy wymienione w ustępie 1 dotyczyć mogą w szczególności tworzenia wspólnych przedsiębiorstw, spółek, towarzystw, fundacji i innych stowarzyszeń. Realizację tych umów władze regionalne lub lokalne mogą powierzyć osobom fizycznym lub prawnym.

Artykuł 6

Władze regionalne i lokalne obu Państw programują i organizują w ramach swoich kompetencji współpracę transgraniczną w dziedzinach określonych w artykule 1 ustęp 1 i artykule 4. Władze te mogą tworzyć wspólne organy koordynacyjne do spraw współpracy transgranicznej.

Artykuł 7

1. Strony utworzą na zasadzie parytetu Polsko-Litewską Komisję Międzyrządową do spraw Współpracy Transgranicznej, zwaną dalej „Komisją”.
2. Nie mniej niż jedna trzecia członków każdej ze Stron w Komisji powinna reprezentować władze regionalne lub lokalne.
3. Zadaniem Komisji jest ustalanie i koordynacja ogólnych kierunków programów i form współpracy transgranicznej, udzielanie zaleceń wspólnym organom koordynacyjnym szczebla regionalnego i lokalnego oraz rozpatrywanie kwestii spornych utrudniających tę współpracę.
4. Na posiedzenia Komisji mogą być zapraszani z głosem doradczym przedstawiciele wspólnych organów koordynacyjnych szczebla regionalnego i lokalnego.
5. Komisja może zwrócić się do ekspertów o zbadanie poszczególnych problemów.
6. Komisja spotyka się stosownie do potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz w roku.

Artykuł 8

1. Komisja oraz wspólne organy koordynacyjne szczebla regionalnego i lokalnego będą działać na podstawie swoich statutów. Statut Komisji zatwierdzają Strony. Statuty wspólnych organów koordynacyjnych szczebla regionalnego i lokalnego zatwierdza Komisja.
2. Każda Strona pokrywa wydatki związane z udziałem jej przedstawicieli w Komisji. Wydatki związane z udziałem w posiedzeniach członków wspólnych organów koordynacyjnych szczebla regionalnego i lokalnego pokrywają instytucje delegujące tych członków.

Artykuł 9

Strony zalecają wspólnym organom koordynacyjnym korzystanie ze wzorów porozumień i umów będących załącznikami do Europejskiej konwencji ramowej o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi z 21 maja 1980 roku.

Artykuł 10

1. Strony poinformują się notami, że wszystkie wymogi prawa wewnętrznego - niezbędne do wejścia w życie niniejszej Umowy zostały wykonane.
2. Niniejsza Umowa wejdzie w życie w dniu otrzymania noty późniejszej.
3. Niniejsza Umowa zostaje zawarta na okres pięciu lat. Ulega ona automatycznemu przedłużeniu na dalsze okresy pięcioletnie, jeżeli żadna ze Stron nie wypowie jej w drodze notyfikacji na sześć miesięcy przed upływem danego okresu obowiązywania.
4. Spory, dotyczące interpretacji lub stosowania niniejszej Umowy będą rozstrzygane przez Strony w drodze dyplomatycznej.

Sporządzono w Wilnie, dnia 16 września 1995 roku, w dwóch egzemplarzach, każdy w językach polskim i litewskim, przy czym obydwa teksty mają jednakową moc.

Z upoważnienia
Rządu Rzeczypospolitej Polskiej
(podpis nieczytelny)

Z upoważnienia
Rządu Republiki Litewskiej
(podpis nieczytelny)

Aneks 13

Statut Stowarzyszenia Europejskich Regionów Granicznych

Preambula

Stowarzyszenie Europejskich Regionów Granicznych

- w przekonaniu, że granice często dzielą historycznie i kulturalnie powiązane ze sobą terytoria i narody,
 - przeświadczeniu o nienaruszalności granic, pokojowym współistnieniu społeczności na obszarach przygranicznych i ochronie mniejszości,
 - respektując kulturalną różnorodność Europy i regionalną samodzielność we współpracy transgranicznej.
 - wobec nasilającej się współpracy transgranicznej w Europie i postępującej integracji europejskiej,
 - wobec koniecznej subsydiarności i partnerstwa we współpracy transgranicznej na szczeblu europejskim, państwowym, regionalnym i lokalnym,
 - świadomości, że pomimo istnienia Europejskiego Wspólnego Rynku i rosnącej kooperacji z Europą Środkową i Wschodnią regiony przygraniczne mają za zadanie rozwiązywać problemy, za przyczyny których nie są odpowiedzialne,
 - świadomości występujących na granicy różnic w kompetencjach państwowych, strukturach, ustawodawstwie podatkowym i socjalnym, w polityce przestrzennej i regionalnej,
 - w przekonaniu, że współpraca transgraniczna przyczynia się na wszystkich szczeblach do umacniania pokoju, wolności, bezpieczeństwa i obrony praw człowieka,
 - w przekonaniu, że regiony graniczne i transgraniczne stanowią pomost w europejskim procesie zjednoczeniowym dla współpracy mieszkańców Europy i jej mniejszości,
 - świadomości szansy uczynienia z regionów granicznych pomostu wspólnych spotkań,
- jako kontynuację osiągnięć zgromadzenia założycielskiego 17 i 18 czerwca 1971 r. i rozwinięcie uchwał z 21 stycznia 1977 r. stanowi się następujący statut:

§ 1

Nazwa

Pod nazwą Stowarzyszenie Europejskich Regionów Granicznych (SERG) zrzeszają się europejskie rejony graniczne i transgraniczne.

§ 2

Forma prawna i siedziba

1. Stowarzyszenie Europejskich Regionów Granicznych (SERG) jest stowarzyszeniem zarejestrowanym.
2. Siedzibą stowarzyszenia jest Gronau, Republika Federalna Niemiec. Na wniosek prezydium, uchwałą zgromadzenia członków siedziba może być przeniesiona na inne miejsce.
3. SERG może tworzyć ekspozytury regionalne i upoważniać do reprezentowania swoich interesów na szczeblu państwowym.

§ 3

Cele i zadania

1. SERG reprezentuje europejskie regiony graniczne i transgraniczne celem:
 - wyeksponowania ich specyficznych problemów, szans, zadań i podejmowanych prac,
 - reprezentowania ogółu ich interesów na państwowym i międzynarodowym forum parlamentarnym, wobec organów władzy, urzędów i instytucji,
 - inicjowania, wspierania i koordynowania ich współpracy w całej Europie,
 - wymiany doświadczeń i informacji w sposób umożliwiający formułowanie oraz uzgadnianie wspólnych interesów i możliwych rozwiązań, biorąc pod uwagę różnorodność problemów i szans we współpracy transgranicznej.
2. Do zadań SERG należy:
 - realizowanie programów i projektów, wnioskowanie o środki finansowe, deponowanie i dysponowanie nimi,
 - organizowanie imprez poświęconych problematyce współpracy transgranicznej,
 - współudział przy rozwiązywaniu problemów transgranicznych i wspieranie szczególnych inicjatyw,
 - przygotowywanie i realizacja wspólnych akcji,
 - rozbudowa „Centrum europejskich regionów granicznych i transgranicznych” w ścisłej współpracy z Unią Europejską i Radą Europy.,
 - informowanie polityków i opinii publicznej w Europie o kwestiach współpracy transgranicznej.

§ 4

Członkostwo

Do Stowarzyszenia Europejskich Regionów Granicznych mogą przystąpić:

1. Jako członkowie zwyczajni z prawem głosu:
 - europejskie regiony graniczne i transgraniczne z państw członkowskich Unii europejskiej lub Rady Europy,
 - porozumienia regionów granicznych z obszaru kilku państw, o ile ich członkowie nie przystąpią samodzielnie do SERG.
2. Jako członkowie bez prawa głosu:
 - regiony graniczne i transgraniczne mające przez dwa lata status obserwatora, w których nie jest wyjaśniona kwestia przedstawicielstwa,
 - członkowie honorowi zasłużeń dla SERG.
3. Jako członkowie doradczy bez prawa głosu:
 - osoby cywilne, zrzeszenia osobowe, instytucje i instytuty, które działają dla rozwoju współpracy transgranicznej.
4. O przyjęciu nowego członka decyduje prezydium. Wymaga to zatwierdzenia przez zgromadzenie członków. Wniosek o przyjęcie należy wystosować w formie pisemnej. Jeżeli prezydium odrzuci wniosek o przyjęcie, wnioskodawca może złożyć sprzeciw w ciągu miesiąca od wydania decyzji negatywnej. W tej sprawie rozstrzyga najbliższe zwyczajne zgromadzenie członków. Zgromadzenie może uchylić decyzję prezydium większością dwóch trzecich głosów członków.
5. Członkostwo wygasa w drodze pisemnego oświadczenia o wystąpieniu. Może to nastąpić tylko w końcu roku kalendarzowego, przy czym oświadczenie musi być złożone z 6 miesięcznym wyprzedzeniem.
6. Członek może być wykluczony decyzją prezydium, jeżeli uporczywie nie wypełnia swoich zobowiązań wobec SERG. W ciągu miesiąca może zostać zgłoszony sprzeciw w sprawie wykluczenia, o którym rozstrzyga najbliższe zwyczajne zgromadzenie członków. Zgromadzenie może uchylić decyzję prezydium tylko większością dwóch trzecich głosów członków.

§ 5

Prawa i obowiązki członków

1. Członkowie współdecydują o charakterze i kierunku działań SERG. Informowani są o aktualnej problematyce transgranicznej i rozwoju na szczeblu europejskim.
2. Członkowie mają prawo korzystania z usług programów i urzędów SERG.
3. Członkowie zobowiązani są do wspierania prac SERG polegających na umacnianiu regionalnej współpracy transgranicznej i jej rozwoju na szczeblu państwowym i europejskim. Informują SERG o sytuacji panującej w ich regionach granicznych.
4. Członkowie zobowiązani są do uiszczania składek uchwalonych przez zgromadzenie członków w ramach ustaleń tego statutu i regulaminu składek.

§ 6

Organy

Organami SERG są:

1. Zgromadzenia członków,
2. Prezydium,
3. Sekretarz generalny.

§ 7

Zgromadzenie członków

1. Zgromadzenie członków jest organem najwyższym.
2. W Zgromadzeniu każdy członek zwyczajny ma co najmniej jeden głos, o ile została przez niego uiszczona składka członkowska za poprzedni, względnie obecny rok kalendarzowy. Liczba głosów ustalona zostanie w regulaminie składek. Wyklucza się możliwość przeniesienia głosów.
3. Zgromadzenie członków zbiera się co najmniej raz w roku.
4. Do zgromadzenia członków należy w szczególności:
 - a. wybór prezydenta,
 - b. wybór pierwszego wiceprezydenta i co najmniej trzech innych wiceprezydentów. Wybieralnymi są z reguły reprezentanci regionów granicznych i transgranicznych wybrani według klucza politycznego,
 - c. wybór prezydium,
 - d. przyjmowanie i wykluczanie członków zgodnie z § 4 statutu,
 - e. zmiana statutu,
 - f. ustanowienie regulaminu składek,
 - g. uchwalenie budżetu,
 - h. przyjęcie rachunku końcowego.
 - i. udzielenie prezydium absolutorium.
5. Zgromadzenie członków przekazuje te zadania prezydium, jeżeli w okresie pomiędzy zgromadzeniami muszą być podjęte decyzje w sprawach pilnych. Powyższe decyzje wymagają zatwierdzenia przez zgromadzenie członków.
6. Posiedzenia zgromadzenia członków są z reguły jawne.

§ 8

Prezydium

1. Kadencja prezydium trwa dwa lata.
2. W skład prezydium wchodzi:
 - prezydent,
 - pierwszy wiceprezydent i co najmniej trzech innych wiceprezydentów,
 - skarbnik,
 - co najmniej 20 członków - przedstawicieli regionów granicznych i transgranicznych.
 Przy formowaniu prezydium powinna być uwzględniona zasada równowagi regionalnej oraz ilość członków z poszczególnych państw. Prezydium zbiera się co najmniej dwa razy w roku. Na obrady zostają zaproszeni przewodniczący komisji i rad doradczych, o ile nie należą do prezydium.
3. Na posiedzenie prezydium mogą zostać zaproszeni w charakterze członków doradczych: po jednym przedstawicielu Unii Europejskiej, Rady Europy, Rady Gmin i Regionów Europy (RGRE) oraz Zgromadzenia Regionów Europy (ZRE).
4. Do zadań prezydium należy:
 - a. przygotowywanie i realizacja uchwał zgromadzenia członków,
 - b. prowadzenie spraw personalnych, organizacyjnych i finansowych, o ile nie leży to w gestii zgromadzenia członków lub sekretarza generalnego,
 - c. opracowywanie projektu budżetu,
 - d. sporządzanie rachunku końcowego,
 - e. wybór sekretarza generalnego; prezydium może zlecić tę funkcję jednemu ze swoich członków, o ile nie zostanie wybrany etatowy sekretarz generalny,
 - f. tworzenie i obsada komisji i rad doradczych,
 - g. zajmowanie stanowiska wobec programów i dokumentów na szczeblu europejskim,
 - h. współpraca z europejskimi instytucjami, organizacjami i zrzeszeniami,
 - i. podejmowanie decyzji w sprawach pilnych.

§ 9

Prezydent

1. Prezydent jest najwyższym reprezentantem SERG i reprezentuje go na zewnątrz. Prowadzi obrady zgromadzenia członków i prezydium. Upoważniony jest do podejmowania wszystkich decyzji koniecznych do realizacji uchwał SERG w porozumieniu z sekretarzem generalnym.
2. Pierwszy wiceprezydent jest zastępcą prezydenta.
3. Prezydent może przekazywać zadania jednemu lub kilku wiceprezydentom lub sekretarzowi generalnemu.

§ 10

Sekretarz generalny

1. Sekretarz generalny ma pełnomocnictwo do działania i uprawnienia reprezentacyjne w porozumieniu z prezydentem zgodnie z § 9.1. Prowadzi sekretariat generalny.
2. Do sekretarza generalnego należy w szczególności:
 - a. przygotowywanie zgromadzenia członków,
 - b. przygotowywanie i realizacja uchwał prezydium,
 - c. prowadzenie spraw bieżących łącznie z organizacją i administrowaniem finansami w ramach budżetu,
 - d. realizacja programów i projektów,
 - e. funkcja przełożonego współpracowników.
3. Sekretarz generalny bierze udział w posiedzeniach prezydium.

§ 11

Komisje i rady doradcze

1. W celu realizacji zadań SERG prezydium może powoływać i odwoływać komisje. Prezydium mianuje członków komisji. W zależności od rodzaju zadania mogą zostać zaangażowane europejskie gremia polityczne, stowarzyszenia i ugrupowania społeczne z głosem doradczym. Posiedzenia są zwoływane przez sekretarza generalnego.
2. W szczególności należy powołać „Radę do spraw współpracy transgranicznej”. Jej zadaniem jest fachowe doradztwo SERG we wszystkich sprawach współpracy transgranicznej i przygotowywanie propozycji rozwiązań. Rada zostaje mianowana przez prezydium i zwołana przez sekretarza generalnego. Prezydium mianuje przewodniczącego. Członkami rady są osobistości, które swoją pracą naukową lub inną działalnością przysłużyły się idei współpracy transgranicznej.

§ 12

Postępowanie w organach SERG

1. Prezydent zawiadamia pisemnie zgromadzenie członków o terminie zgromadzenia z czterotygodniowym wyprzedzeniem, informując o porządku obrad. Zwołanie nadzwyczajnego zgromadzenia członków wymaga uchwały prezydium albo wniosku co najmniej jednej trzeciej składu członków.
2. Prezydium zwoływane jest przez sekretarza generalnego z 14-dniowym wyprzedzeniem i z zawiadomieniem o porządku obrad.
3. Organy zdolne są do podjęcia uchwały, gdy stwierdzona zostanie obecność więcej niż połowy członków z prawem głosu, o ile statut nie stanowi inaczej. Zdolność do podjęcia uchwały trwa do momentu stwierdzenia braku tej zdolności.
4. Uchwały podejmowane są zwykłą większością głosów obecnych członków. Regułą jest głosowanie jawne; na wniosek odbywa się głosowanie tajne.
5. W wyborach w pierwszym głosowaniu decyduje większość absolutna (50% + 1 głos wszystkich członków), w drugim głosowaniu większość zwykła (50% + 1 głos obecnych członków), jednak nie mniej niż jedna trzecia wszystkich członków. W trzecim głosowaniu zostaje wybranym ten, który uzyska większość głosów. Jeżeli przedstawiciel wyłoniony w wyborach utraci swój regionalny mandat/urząd odchodzi z organów SERG. Do czasu nowych wyborów w najbliższym zgromadzeniu członków funkcję w organach SERG może przejąć następca delegowany przez region.
6. Z każdego posiedzenia zostaje sporządzony protokół końcowy.
7. Organy mogą zawierać w regulaminach szczegółowe postanowienia.
8. Zmiany statutu może dokonać tylko zgromadzenie członków większością dwóch trzecich oddanych głosów lub przynajmniej większością absolutną (50% + 1 głos wszystkich członków). O zamiarze zmiany statutu umieszczonym w porządku obrad informuje się w formie pisemnej cztery tygodnie przed terminem zgromadzenia.

§ 13

Finanse

1. W celu pokrycia niezbędnych wydatków finansowych SERG ustanowione zostają składki członkowskie. O szczegółach stanowi regulamin składek zawierający podstawy ich wymierzania i obliczoną na tej bazie liczbę głosów w zgromadzeniu członków.
2. O wysokości i terminie płatności składek stanowi zgromadzenie członków większością dwóch trzecich obecnych członków.
3. Dochody SERG stanowią ponadto:
 - wpłaty organizacji publicznych i prywatnych,
 - dochody z własnej działalności,
 - dochody z majątku,
 - inne dochody.
4. Wydatki powstałe w związku z posiedzeniami organów SERG ponoszone są z reguły przez region członkowski, w którym odbywają się obrady. Do tych wydatków nie zalicza się kosztów podróży i pobytu. W szczególnych przypadkach prezydium może postanowić o całkowitym lub częściowym przejęciu kosztów obrad przez SERG.
5. Rokiem obrachunkowym jest rok kalendarzowy. W każdym roku obrachunkowym sporządza się budżet i rachunek końcowy. Projekt budżetu powinien być sporządzony dwa miesiące przed rozpoczęciem roku budżetowego i uchwalony przez zgromadzenie członków z początkiem roku budżetowego.
6. Zasady budżetu i sprawozdania rachunkowego zgodne są z przepisami ustalonymi przez prezydium na podstawie obowiązującego prawa.
7. W przypadku sprzeciwu skarbnika na poczynienie wydatków lub zaciągnięcie kredytów nie przewidzianych w budżecie potrzebna jest uchwała prezydium podjęta większością dwóch trzecich głosów, w tym prezydenta i sekretarza generalnego.
8. Zgromadzenie członków powołuje dwóch rewidentów. Każdego roku sporządzają oni protokół. W każdym czasie mogą zażądać od sekretarza generalnego i skarbnika wszystkich potrzebnych informacji. W celu przeprowadzenia rewizji kasowej mogą korzystać z pomocy urzędu rewizji księgowości danego regionu członkowskiego.

§ 14

Rozwiązanie SERG

1. O rozwiązaniu SERG postanowić może jedynie nadzwyczajne zgromadzenie członków zwołane w tym celu z dwumiesięcznym wyprzedzeniem. Uchwała o rozwiązaniu musi być podjęta większością trzech czwartych obecnych członków.
2. Nadzwyczajne zgromadzenie członków rozstrzyga o sposobie likwidacji i społecznym wykorzystaniu majątku. O ile zgromadzenie członków nie postanowi inaczej likwidatorami są wspólnie członkowie prezydium. Mogą oni zlecić przeprowadzenie likwidacji sekretarzowi generalnemu.
3. Członkowie SERG zobowiązani są w postępowaniu likwidacyjnym, odpowiednio do wysokości świadczonych składek, do wypełnienia zobowiązań SERG, które pozostaną po wykorzystaniu majątku.

Bonn/Strasbourg 21 stycznia 1977 r.

ostatnie zmiany 25 listopada 1994 r. na zgromadzeniu członków w Trieście.

Aneks 14

S T A T U T

STOWARZYSZENIA GMIN POLSKICH EUROREGIONU „NYSA”

§ 1

Nazwa i siedziba Stowarzyszenia:

1. Nazwa Stowarzyszenia brzmi Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu „Nysa”.
2. Siedzibą Stowarzyszenia jest Jelenia Góra.

3. Terenem działalności Stowarzyszenia jest województwo jeleniogórskie oraz pozostałe terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
Stowarzyszenie może działać także za granicą.

§ 2

1. Celem Stowarzyszenia jest wszechstronna działalność na rzecz pomyślności regionu, sanacji ekologicznej, rozkwitu gospodarczego oraz stałej poprawy warunków życia mieszkańców.
2. Cele Stowarzyszenia realizowane są w szczególności z uwzględnieniem specyfiki położenia regionu w obszarze styku granic Polski, Czecho-Słowacji i Niemiec oraz szans, jakie to położenie stwarza dla wszystkich trzech stron.
3. Powinnością Stowarzyszenia jest w związku z tym:
 - a/ współdziałanie z czeskimi i niemieckimi podmiotami działalności komunalnej w ramach Euroregionu „Nysa”,
 - b/ harmonizowanie działalności komunalnej w zakresie programowania rozwoju gmin poprzez koordynację prac właściwych jednostek i służb ze strony wszystkich trzech krajów,
 - c/ dążenie do usuwania przeszkód wynikających z faktu istnienia granic państwowych,
 - d/ działanie na rzecz przyspieszonego rozwoju i wzajemnego dostosowania systemów infrastruktury technicznej i społeczno-usługowej o ponadgranicznym zasięgu oddziaływania,
 - e/ dążenie do zwiększenia potencjału gospodarczego regionu przy zachowaniu zasad i rygorów ekologicznych,
 - f/ tworzenie korzystnych warunków dla ponadgranicznej współpracy różnych podmiotów w dziedzinach: szeroko rozumianej kultury, nauki i oświaty, turystyki i rekreacji, zdrowia i opieki społecznej, w kwestiach prawnych, humanitarnych oraz bezpieczeństwa mieszkańców,
 - g/ tworzenie warunków i sprzyjanie rozwojowi bezpośrednich kontaktów osobistych pomiędzy mieszkańcami trzech sąsiadujących ze sobą krajów.
4. Stowarzyszenie w ramach swych kompetencji wynikających z polskiego systemu prawnego reprezentuje i broni interesów swego terenu w zewnętrznych kontaktach w kraju i za granicą, w szczególności w ramach trójstronnej Wspólnoty Euroregion „Nysa”.
5. Zadania Stowarzyszenia realizowane będą poprzez utrzymywanie stałego kontaktu z pokrewnymi instytucjami i stowarzyszeniami w kraju i za granicą.
6. Stowarzyszenie ma prawo prowadzenia działalności gospodarczej.

§ 3

Członkostwo.

1. Członkowie Stowarzyszenia dzielą się na:
 - a/ zwyczajnych,
 - b/ honorowych,
 - c/ wspierających.
2. Członkiem zwyczajnym może być każda gmina samorządowa Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie Uchwały Rady Gminy.
3. Członek honorowy to osoba prawna lub fizyczna przyjęta w drodze uchwały Konferencji Krajowej.
Status członka honorowego z uprawnieniami reprezentowania Stowarzyszenia na zewnątrz mogą mieć: Wojewoda Jeleniogórski, Przewodniczący Sejmiku Samorządowego Gmin Województwa Jeleniogórskiego oraz dwaj parlamentarzyści Ziemi Jeleniogórskiej na podstawie odrębnej uchwały Konferencji Krajowej.
4. Członek wspierający to osoba prawna lub fizyczna, która zadeklaruje poparcie finansowe lub wniesie istotny wkład w pracę Stowarzyszenia. Status członka wspierającego nabywa się w drodze uchwały Konferencji Krajowej.
5. Nabycie członkostwa następuje na mocy uchwały Konferencji Krajowej.
Członkostwo ustaje na skutek wystąpienia i skreślenia.
6. Wystąpienie następuje przez pisemne zgłoszenie Konferencji Krajowej.
7. Skreślenie następuje wobec członka uporczywie naruszającego Statut, po wyczerpaniu ustnych i pisemnych upomnień Konwentu, uchwałą Konferencji Krajowej bezwzględną większością głosów.

§ 4

Prawa i obowiązki członków Stowarzyszenia:

Członkowie Stowarzyszenia mają prawo:

1. Wybierać i być wybieranym do władz Stowarzyszenia.
2. Zabierać głos we wszystkich sprawach Stowarzyszenia. Wysuwać wnioski i postulaty. Brać udział w głosowaniu.
3. Brać udział w zebraniach, naradach i imprezach oraz korzystać ze wszystkich urządzeń Stowarzyszenia na zasadach określonych Regulaminem Stowarzyszenia, uchwalonym przez Konferencję Krajową.

4. Członkom honorowym i wspierającym czynne i bierne prawo wyborcze oraz prawo głosowania nie przysługuje. Członkowie Stowarzyszenia mają obowiązek:
5. Uczestnictwa w realizacji zadań statutowych Stowarzyszenia.
6. Przestrzegania przepisów Statutu, treści uchwał Konwentu i Konferencji Krajowej, oraz innych wynikających z zawartych przez Stowarzyszenie porozumień i układów.
7. Regularnie opłacać składki członkowskie. Członkowie wspierający i honorowi są zwolnieni z obowiązku płacenia składek.

§ 5

1. Władzami Stowarzyszenia są:
 - a/ Konferencja Krajowa Stowarzyszenia - w składzie po jednym przedstawicielu gminy,
 - b/ Konwent Stowarzyszenia składający się maksymalnie z dziesięciu osób wybranych przez Konferencję Krajową na kadencję zgodną z kadencją Rad Gmin. Konwent pełni swoje funkcje do nowych wyborów Konwentu.
 - c/ Komisja Rewizyjna.
2. Konferencję Krajową stanowi zebranie wszystkich członków. Każdy z nich ma jeden głos. Konferencja odbywa się minimum dwa razy w roku. Porządek obrad oraz materiały należy dostarczyć członkom co najmniej na siedem dni przed terminem Konferencji.
3. Konferencja zwołana prawidłowo władna jest podjąć ważne uchwały w obecności co najmniej połowy członków Stowarzyszenia.
4. Do wyłącznych kompetencji Konferencji Krajowej należy:
 - powoływanie reprezentantów Stowarzyszenia do organów Euroregionu „Nysa”,
 - wybór Konwentu i Komisji Rewizyjnej,
 - zatwierdzanie sprawozdań Konwentu i Komisji Rewizyjnej o udzielanie Konwentowi absolutorium,
 - uchwalanie i zmiana Statutu,
 - ustalanie składki członkowskiej,
 - załatwianie wniosków Konwentu, Komisji Rewizyjnej oraz członków zgłoszonych przez tych ostatnich co najmniej na trzy dni przed terminem Konferencji,
 - powoływanie grup roboczych i przyjmowanie od nich sprawozdań,
 - rozwiązywanie Stowarzyszenia.

Do ważności uchwał Konferencji Krajowej wymagana jest bezwzględna większość głosów obecnych członków, z zastrzeżeniem § 9 pkt 1.

5. Komisja Rewizyjna składa się z trzech członków wybieranych przez Konferencję Krajową na okres kadencji Rad Gmin. Komisja ocenia działalność Konwentu, sprawdza stan kasy, księgi kasowe i rachunkowe Stowarzyszenia i przedkłada na Konferencji Krajowej sprawozdanie z odpowiednimi wnioskami.

6.

1. Konwent wybiera ze swego grona Prezesa i Wiceprezesa.

2. Zadaniemi Konwentu są :

- dążenie do urzeczywistnienia celów Stowarzyszenia,
 - wykonywanie uchwał Konferencji Krajowej,
 - przygotowywanie Konferencji Krajowych,
 - reprezentowanie Stowarzyszenia wobec władz, sądów i instytucji,
 - zarządzanie majątkiem stowarzyszenia,
 - przedstawianie Konferencji Krajowej sprawozdań i bilansów rocznych oraz preliminarza budżetu na rok następny,
 - prowadzenie sekretariatu Stowarzyszenia.
- Do ważności uchwał Konwentu wymagana jest obecność co najmniej połowy jego składu w tym Prezesa lub Wiceprezesa.

7.

1. Uchwały Konferencji Krajowej obowiązują wszystkich członków.
2. Do podjętej uchwały naruszającej prawo lub interesy gminy członek Stowarzyszenia może wnieść pisemny sprzeciw w ciągu siedmiu dni od dnia podjęcia.
3. Wykonanie uchwały lub jej części objętej sprzeciwem podlega zawieszeniu do czasu rozpatrzenia sprzeciwu.
4. Sprzeciw podlega rozpatrzeniu przez Konferencję Krajową w terminie do trzydziestu dni od daty jego doręczenia w głosowaniu tajnym bezwzględną większością głosów.

§ 6

Stowarzyszenie prowadzi gospodarkę finansową w oparciu o obowiązujące przepisy prawa.

§ 7

Oświadczenie woli w imieniu Stowarzyszenia składają wspólnie Prezes lub Wiceprezes Konwentu i osoba upoważniona przez Konwent.

§ 8

Majątek Stowarzyszenia.

1. Majątek Stowarzyszenia powstaje z:

- a/ składek członków,
- b/ darowizn,
- c/ spadków,
- d/ zapisów,
- e/ dochodów własnej działalności,
- f/ dochodów z majątku Stowarzyszenia,
- g/ ofiarności publicznej,
- h/ dotacji.

2. Stowarzyszenie może prowadzić działalność gospodarczą na ogólnych zasadach określonych w obowiązujących przepisach.
Dochód z działalności gospodarczej przeznaczony zostaje w całości na realizację celów statutowych Stowarzyszenia.

§ 9

1. Uchwała o rozwiązaniu Stowarzyszenia podejmowana jest przez Konferencję Krajową większością trzech czwartych głosów członków Stowarzyszenia.
2. Uchwała o rozwiązaniu Stowarzyszenia musi określać sposób przeprowadzenia likwidacji.

§ 10

W sprawach nieuregulowanych Statutem obowiązują przepisy Ustawy o Stowarzyszeniach.

Aneks 15

STATUT

ZWIĄZKU MIĘDZYREGIONALNEGO „EUROREGION KARPACKI”

I. Preambuła

Przygraniczne regiony Polski, Słowacji, Węgier i Ukrainy położone na obszarze geograficznym Karpat, basenu rzeki Cisy oraz na terenach przyległych, działając w oparciu o zasadę równości i zasadę wzajemnych korzyści, reprezentowane przez organy podpisujące niniejsze Porozumienie

tworzą

ZWIĄZEK MIĘDZYREGIONALNY

„EUROREGION KARPACKI”

jako wspólny organ doradczy i koordynujący, mający na celu wspieranie współpracy transgranicznej między regionami przygranicznymi - członkami Związku - zgodnie z jej definicją zawartą w Europejskiej Konwencji Ramowej o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi (Konwencja nr 106 Rady Europy).

II. Postanowienia ogólne

1. Niniejszy Statut nie narusza istniejących form i rodzajów współpracy transgranicznej danego Państwa lub strony.
2. Niniejszy Statut nie narusza zakresu ani treści uprawnień przysługujących każdej ze Stron z mocy prawa krajowego danego Państwa.

3. Strony, w ramach wzajemnych uzgodnień oraz stosownie do swoich możliwości, zapewnią środki finansowe niezbędne dla działalności Związku i jego organów utworzonych na mocy niniejszego Statutu. Wszelkie koszty związane z funkcjonowaniem Euroregionu Karpackiego będą pokrywane z budżetów lokalnych, a także z innych dostępnych źródeł wsparcia jego działalności.
4. Strony będą wspierać inicjatywy lokalne służące rozwijaniu współpracy transgranicznej na obszarze Euroregionu Karpackiego.
5. Organy Związku pełnią funkcje doradcze, konsultacyjne i koordynacyjne, z których nie będą wynikać zobowiązania natury prawnej dla żadnej ze Stron.
6. Przy wypełnianiu swoich funkcji oraz realizacji zadań Związek i jego organy mogą współpracować z międzynarodowymi organizacjami i agencjami, w których polu zainteresowania pozostaje współpraca międzyregionalna.
7. Rządy Państw, których przedstawiciele szczebla regionalnego i lokalnego uczestniczą w Związku, otrzymywać będą na żądanie wszelkie informacje o działalności Związku i jego uchwałach. Mogą również zwracać się bezpośrednio do organów Związku w celu informowania ich o swoim stanowisku, a także z żądaniem bezpośrednich konsultacji w interesujących je sprawach.
8. Sekretariat Euroregionu Karpackiego przedstawia dwa razy do roku sprawozdanie ze swojej działalności i przesyła je rządowi państw, których przedstawiciele uczestniczą w Związku.¹

III. Obszar działania

1. Obszarem działania Związku są następujące regiony:

- * z Polski - Województwa krośnieńskie, rzeszowskie² i przemyskie
- * ze Słowacji - „Stowarzyszenie Regionu Karpat” obejmujące samorządy miast i gmin położonych na terytorium następujących jednostek administracyjnych: Bardejov, Humenne, Kosice-mesto³, Kosice-vidiek, Michalovce, Presov, Svidnik, Trebisov i Vranov
- * z Ukrainy - Obwody Czerniowce, Iwano-Frankowsk, Lwów⁴, Zakarpacie
- * z Węgier - Komitaty Szabolcs-Szatmar-Bereg, Hajdu-Bihar, Borsod-Abauj-Zemplen, Heves, Jasz-Nagykun-Szolnok⁵ oraz miasta Nyiregyhaza, Debrecen, Miskolc i Eger.

2. Członkostwo oraz obszar działania Związku mają charakter otwarty i mogą ulegać zmianie zgodnie z postanowieniami niniejszego Statutu.
3. W przypadku zmian terytorialnych bądź administracyjnych na obszarze jednego z Państw, które to zmiany dotyczyłyby obszaru działania Związku, nowy obszar jego działania zostanie określony w oparciu o zasadę sukcesji oraz zgodnie z prawem krajowym danego Państwa.
4. Członkostwo w Związku nie wyklucza prawa Uczestników do nawiązywania dwu lub wielostronnych stosunków i zawierania porozumień z innymi wspólnotami terytorialnymi nie należącymi do Związku.
5. Związek nie jest nowym podmiotem ponadnarodowym lub ponadpaństwowym, lecz stanowi strukturę służącą ułatwianiu współpracy międzyregionalnej między jego Członkami.
6. Członkowie Związku posiadają status „Członków Zwyczajnych” lub „Członków Stowarzyszonych”, który określi Rada Związku. Wszyscy Członkowie Związku są traktowani równoprawnie, bez względu na wielkość terytorium i liczbę ludności. Rada Związku może określić wyjątki od tej zasady w stosunku do Członków Stowarzyszonych.⁶
7. „Członek stowarzyszony” posiada takie same prawa i obowiązki jak „Członek Zwyczajny” nie wyłączając spraw finansowych. Członek Stowarzyszony nie może jednak proponować kandydatury obywatela swojego kraju na stanowisko Przewodniczącego Rady, a na terytorium takiego Członka nie może posiadać siedziby stały Sekretariat.⁷
8. Rada może zapraszać na swoje posiedzenia przedstawicieli innych Państw, poza sygnatariuszami niniejszego porozumienia, a w szczególności przedstawicieli Rumunii.
9. Euroregion Karpacki uzyska rejestrację i otworzy własne rachunki bankowe (depozytowe) z chwilą rozpoczęcia działalności stałego Dyrektora Wykonawczego na zasadach ustalonych przez Radę.⁸
10. Decyzję w sprawie roszczenia obszaru działania Euroregionu Karpackiego poprzez przyjęcie nowego regionu podejmuje Rada Euroregionu Karpackiego na podstawie pisemnego wniosku podpisanego przez uprawnione

¹ punkt 8 wprowadzony do Statutu na XIII posiedzeniu w dniu 27.10.1995 r.

² województwo rzeszowskie przyjęto na IX posiedzeniu w dniu 07.10.1994 r.

³ okręgi Kosice-mesto, Kosice-vidiek i Presov przyjęto na III posiedzeniu w dniu 25.06.1993 r.

⁴ obwody Czerniowce, Iwano-Frankowsk i Lwów przyjęto na V posiedzeniu w dniu 05.11.1993 r.

⁵ komitat Jasz-Nagykun-Szolnok przyjęto na IV posiedzeniu w dniu 05.11.1993 r.

⁶ punkt 6 w brzmieniu ustalonym na II posiedzeniu w dniu 05.04.1993 r.

⁷ punkt 7 w brzmieniu ustalonym na XII posiedzeniu w dniu 19.06.1995 r.

⁸ punkt 9 w brzmieniu ustalonym na XII posiedzeniu w dniu 19.06.1995 r.

władze regionu, przesłanego do Sekretariatu Euroregionu Karpackiego nie później niż dwa miesiące przed terminem posiedzenia Rady ⁹.

11. Członek Euroregionu Karpackiego (region) może wystąpić ze Związku.
Oficjalną informację o wystąpieniu władze danego regionu powinny przekazać na piśmie Przewodniczącemu Rady Euroregionu Karpackiego. Rada na najbliższym posiedzeniu podejmuje uchwałę stwierdzającą wystąpienie danego regionu ze Związku.
12. Członek Euroregionu Karpackiego (region) może zawiesić swoje członkostwo w Związku z ważnych powodów na okres nie dłuższy niż jeden rok. Jeżeli przed upływem roku od powiadomienia Rady o zamiarze zawieszenia członkostwa region nie zawiadomi na piśmie, że chciałby powrócić do aktywnego uczestnictwa w pracach Euroregionu Karpackiego, Rada podejmuje uchwałę stwierdzającą ustanie członkostwa tego regionu w Związku.
13. Rada może ustalić warunki, jakie powinien spełnić region, który ubiega się o członkostwo w Związku po uprzednim ustaniu członkostwa z powodu wystąpienia lub zawieszenia członkostwa. Rada może w szczególności uzależnić ponowne przyjęcie regionu na członka Euroregionu Karpackiego od wniesienia do budżetu EK odpowiedniego wkładu.
14. Wystąpienie lub zawieszenie członkostwa nie ma wpływu na zakres zobowiązań finansowych Członka w danym roku budżetowym, jeżeli zostało dokonane po upływie dwóch miesięcy od uchwalenia budżetu Euroregionu Karpackiego na ten rok. Jeżeli nastąpiło przed upływem tego terminu, członek nie ma obowiązku wnieść wkładu finansowego do budżetu, nie ma jednak prawa żądać zwrotu już przekazanych do budżetu kwot.

IV. Cele i zadania Związku

- Organizowanie i koordynowanie wspólnych działań na rzecz rozwoju współpracy między Członkami Związku w dziedzinie gospodarki, nauki, ekologii, kultury i oświaty.
- Pomoc w opracowywaniu konkretnych projektów w zakresie współpracy transgranicznej między Członkami Związku w dziedzinach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania.
- Rozwijanie i ułatwianie kontaktów między mieszkańcami obszaru działania Związku, w tym kontaktów między ekspertami w różnych dziedzinach.
- Rozwijanie dobrosąsiedzkich stosunków między Członkami Związku.
- Wspieranie rozwoju regionalnego wszystkich Członków Związku. ¹⁰
- Określanie dziedzin możliwej wielostronnej współpracy transgranicznej między członkami Związku.
- Pośredniczenie oraz ułatwianie współpracy między Członkami Związku a międzynarodowymi organizacjami, instytucjami i agencjami.

V. Struktura organizacyjna Związku

1. Strukturę organizacyjną Związku tworzą następujące organy: ¹¹
 - Rada Związku
 - Przewodniczący Rady
 - Dyrektor Wykonawczy
 - Komisje Robocze
2. Organy Związku pełnią funkcje doradcze, konsultacyjne oraz koordynacyjne mające na celu rozwijanie współpracy międzyregionalnej Członków Związku, jak również reprezentują one Związek na zewnątrz. Decyzje podejmowane przez organy Związku nie posiadają mocy prawnej, a jedynie charakter zaleceń wobec jego Członków.
3. Ilość organów Związku, ich struktura oraz zakres uprawnień mogą ulegać zmianom zgodnie z postanowieniami statutu.
4. Aparatem pomocniczym organów Związku jest Sekretariat Związku oraz stali przedstawiciele w krajach członkowskich. ¹²

VI. Rada Związku

1. Rada Związku jest jego najwyższym organem.
2. W skład Rady Związku wchodzi po trzech przedstawicieli każdej ze Stron, desygnowanych na zasadzie wewnętrznego porozumienia. Ponadto w pracach Rady Związku mogą uczestniczyć w charakterze obserwatorów przedstawiciele Ministerstw Spraw Zagranicznych lub innych władz szczebla centralnego i regionalnego, jak również przedstawiciele organizacji międzynarodowych. Udział innych osób w pracach Rady określa jej Regulamin Organizacyjny. ¹³

⁹ punkty 10-14 dodane na XV posiedzeniu w dniu 26 kwietnia 1996 r.

¹⁰ punktu tego brak w tekście jednolitym przygotowanym przez Sekretariat

¹¹ punkt 1 w brzmieniu ustalonym na XII posiedzeniu w dniu 19.06.1995 r.

¹² punkt 4 w brzmieniu ustalonym na XII posiedzeniu w dniu 19.06.1995 r.

¹³ punkt 2 w brzmieniu ustalonym na XII posiedzeniu w dniu 19.06.1995 r.

3. Posiedzenia Rady Związku odbywają się przynajmniej cztery razy w roku w trybie rotacyjnym. Wszelkie wydatki związane z określonym posiedzeniem Rady pokrywa kraj pełniący rolę gospodarza tego posiedzenia w ramach przyjętego budżetu Euroregionu Karpackiego.
4. Posiedzenia nadzwyczajne Rady Związku mogą być zwoływane w dowolnym czasie przez Dyrektora Wykonawczego z jego własnej inicjatywy lub na wniosek jednej ze stron.
5. Do kompetencji Rady Związku należy w szczególności:¹⁴
 - omawianie i zatwierdzanie wspólnych projektów współpracy międzyregionalnej prowadzonej w ramach Związku, zapewnianie ich finansowania oraz realizacji,
 - dokonywanie zmian w składzie członkowskim Związku,
 - dokonywanie zmian w Statucie Związku,
 - powoływanie Komisji Roboczych w poszczególnych dziedzinach współpracy transgranicznej Członków Związku oraz określanie siedziby danej Komisji,
 - podejmowanie decyzji w sprawach budżetu Związku,
 - uchwalenie Regulaminu Sekretariatu oraz dokonywanie w nim zmian,
 - podejmowanie decyzji o zwołaniu oraz określenie uczestników Konferencji Międzyregionalnych,
 - podejmowanie decyzji w sprawie członkostwa Związku w międzynarodowych organizacjach regionalnych,
 - reprezentowanie Związku wobec osób trzecich,
 - pełnienie funkcji pracodawcy w stosunku do Dyrektora Wykonawczego z prawem w uzasadnionych przypadkach do odwołania go ze stanowiska,
 - ustanowienie pełnomocników mających prawo dysponowania kontem bankowym Euroregionu Karpackiego,
 - podejmowanie decyzji w innych sprawach wymienionych w Statucie.
6. Wszelkie uchwały Rada Związku podejmuje w oparciu o zasadę jednomyślności.
7. Projekty uchwał są przedkładane Radzie Związku przez Dyrektora Wykonawczego lub przedstawicieli Stron.¹⁵
8. Rada Związku może zapraszać na swoje posiedzenia ekspertów w celu przedstawienia przez nich opinii.
9. Członkowie Rady nie pobierają wynagrodzenia za pracę w Radzie.
10. Pozostałe szczegółowe zasady organizacji i działalności Rady Związku określi jej Regulamin.

VII. Przewodniczący Rady¹⁶

1. Przewodniczący Rady wybierany jest na dwuletnią kadencję przez Członków Rady Związku ze swego grona, zgodnie z zasadą rotacji.
2. Przewodniczący Rady wybierany jest w czasie pierwszego w danym roku kalendarzowym posiedzenia Rady.
3. Przewodniczący otwiera obrady, prowadzi debatę oraz zamyka obrady.
4. Przewodniczący Rady reprezentuje Radę wobec innych organów Związku oraz osób trzecich. Przewodniczący wykonuje również inne obowiązki zlecane mu przez Radę.
5. Przewodniczący Rady nie pobiera wynagrodzenia z tytułu pełnionych obowiązków, natomiast w uzasadnionych przypadkach przysługuje mu zwrot kosztów.

VIII. Dyrektor Wykonawczy¹⁷

1. Dyrektor Wykonawczy jest organem wykonawczym i administracyjnym Związku.
2. Dyrektor Wykonawczy jest wybierany przez Radę w trybie konkursu na dwuletnią kadencję. Rada ustala kryteria, którym powinien odpowiadać kandydat na stanowisko Dyrektora Wykonawczego.
3. Kadencja Dyrektora Wykonawczego może być przedłużona.
4. Dyrektor Wykonawczy jest pracownikiem etatowym, wynagradzanym według zasad ustalonych przez Radę Związku.
5. Do zakresu kompetencji Dyrektora Wykonawczego należy w szczególności:
 - przedkładanie projektów uchwał Radzie Związku do zatwierdzenia,
 - reprezentowanie Związku z upoważnienia Rady wobec stron trzecich,
 - bieżąca koordynacja działań podejmowanych przez Związek w dziedzinie współpracy transgranicznej, w tym pracy Komisji Roboczych,
 - wykonywanie wszelkich koniecznych funkcji administracyjnych i budżetowych na rzecz Związku w tym uczestnictwo w działaniach mających na celu pozyskiwanie środków finansowych,
 - przygotowywanie propozycji wspólnych projektów w dziedzinie współpracy międzyregionalnej,

¹⁴ punkt 5 w brzmieniu ustalonym na XII posiedzeniu w dniu 19.06.1995 r.

¹⁵ punkt 7 w brzmieniu ustalonym na XII posiedzeniu w dniu 19.06.1995 r.

¹⁶ Rozdziały VII i VIII zastąpiły dotychczasowy rozdział VII (Sekretarz generalny). Zmianę wprowadzono na XII posiedzeniu w dniu 19.06.1995 r.

¹⁷ Rozdział VIII w brzmieniu ustalonym na XII posiedzeniu w dniu 19.06.1995 r.

- przygotowywanie projektów umów przedkładanych Radzie Związku do zatwierdzenia,
 - podpisywanie umów zatwierdzonych przez Radę Związku,
 - przygotowywanie i zwoływanie posiedzeń Rady Związku,
 - kierowanie pracą Sekretariatu,
 - wykonywanie na rzecz Związku czynności nie przekraczających zakresu zwykłego zarządu,
 - nawiązywanie i utrzymywanie kontaktów z organizacjami i instytucjami międzynarodowymi oraz lokalnymi,
 - przedstawianie rocznego sprawozdania ze swojej działalności i prac Sekretariatu w poprzednim roku kalendarzowym,
 - wypełnianie innych czynności określonych przez Radę.
6. Kadencja Dyrektora Wykonawczego ulega zakończeniu z następujących przyczyn:¹⁸
- upływu terminu,
 - złożenia rezygnacji,
 - odwołania przez Radę.
7. Dyrektor Wykonawczy wykonuje swoje zadania przy pomocy Sekretariatu.
8. Sekretariat działa w oparciu o Regulamin Sekretariatu zatwierdzony przez Radę Związku.
9. Dyrektor Wykonawczy i Sekretariat działają w oparciu o zasadę równego traktowania wszystkich stron.
10. O siedzibie Sekretariatu decyduje Rada Związku.
11. Personel Sekretariatu składa się z pracowników etatowych. Wynagrodzenia pracowników, pokrywane z budżetu Związku, zatwierdza Rada na wniosek Dyrektora Wykonawczego. Pracodawcą w stosunku do pracowników Sekretariatu jest Dyrektor Wykonawczy.
12. Obsada stanowisk w Sekretariacie odbywa się w trybie ofertowym.

IX. Komisje Robocze

1. Komisje Robocze w poszczególnych dziedzinach współpracy międzyregionalnej Członków Związku powołuje Rada Związku.
2. Komisje Robocze przedstawiają swoje zalecenia Radzie Związku oraz Dyrektorowi Wykonawczemu.
3. Komisje Robocze mogą zapraszać ekspertów do udziału w swoich pracach.
4. Na mocy niniejszego Statutu tworzy się Komisję Rewizyjną. Rada utworzy inne Komisje Robocze, które będą się zajmować poszczególnymi aspektami współpracy transgranicznej, w tym w szczególności problematyką rozwoju regionalnego, infrastruktury społecznej, turystyki i ochrony środowiska. W razie potrzeby Rada może utworzyć również inne Komisje Robocze.¹⁹
5. Rada określa zakres przedmiotowy prac każdej Komisji Roboczej, jej lokalizację oraz sposób finansowania działalności.
6. Koszty funkcjonowania Komisji pokrywane będą z budżetu Związku w ramach krajowych rachunków bankowych (depozytowych).²⁰
7. Członkowie Komisji Roboczych nie pobierają wynagrodzenia w związku z pełnioną funkcją, natomiast przyśługuje im zwrot poniesionych kosztów według zasad ustalonych przez Radę Związku.
8. Obrady Komisji Roboczej prowadzi jej Przewodniczący wyłoniony w drodze wyboru.
9. Działalność Komisji Roboczych może być koordynowana przez Sekretariat lub przedstawicieli krajowych Rady Związku.
10. Pozostałe szczegółowe zasady organizacji prac Komisji Roboczych określi Regulamin Komisji Roboczych uchwalony przez Radę Związku.

X. Przedstawiciele krajowi Euroregionu Karpackiego²¹

1. Przedstawiciele krajowych Euroregionu Karpackiego wybierają członkowie Rady z poszczególnych części Euroregionu Karpackiego. Kandydaci powinni być wybierani w trybie ofertowym.
2. Prawa i obowiązki przedstawiciela krajowego Euroregionu Karpackiego określa umowa, którą podpisuje on z Dyrektorem Wykonawczym lub osobą przez niego upoważnioną.
3. Rada zatwierdza wynagrodzenie przedstawicieli oraz inne wydatki, które pokrywane będą z budżetu Związku w ramach krajowych rachunków bankowych (depozytowych).
4. Do zakresu kompetencji przedstawicieli krajowych Euroregionu Karpackiego należy w szczególności:

¹⁸ punkt 6 w brzmieniu ustalonym na XIII posiedzeniu w dniu 27.10.1995 r.

¹⁹ punkt 4 w brzmieniu ustalonym na XII posiedzeniu w dniu 19.06.1995 r.

²⁰ punkty 6 i 7 dodane na XII posiedzeniu w dniu 19.06.1995 r.

²¹ Rozdział X dodany na XII posiedzeniu w dniu 19.06.1995 r.

- utrzymywanie bieżących kontaktów z Dyrektorem Wykonawczym oraz Radą Związku,
 - koordynowanie prac Komisji Roboczych na podstawie decyzji Rady Związku,
 - tłumaczenie materiałów otrzymywanych z Sekretariatu z języka angielskiego na język ojczysty i upowszechnianie ich,
 - tłumaczenie materiałów wysyłanych do Sekretariatu na język angielski,
 - wykonywanie innych zadań wyznaczonych przez Radę lub Dyrektora Wykonawczego.
5. Przedstawicielstwo krajowe może być zorganizowane jako wieloosobowe stanowisko pracy.

XI. Finansowanie działalności Związku

1. Strony dołożą wszelkich starań na rzecz zapewnienia środków finansowych niezbędnych dla realizacji celów i zadań Związku.
2. Zatwierdzone przez Radę Związku wspólne projekty oraz koszty związane z funkcjonowaniem Związku będą finansowane przez członków Związku w oparciu o zasadę równości (po przeliczeniu na waluty wymienne).
3. Budżet Związku składa się z wkładów gotówkowych własnych deponowanych na krajowych rachunkach bankowych (depozytowych) oraz wkładów rzeczowych.²²
4. Budżet Związku może być zwiększony lub uzupełniony ze źródeł zewnętrznych.
5. Wysokość budżetu, jego przeznaczenie, sposób tworzenia oraz dysponowania określa Rada Związku.
6. O sposobie pozyskania przez daną Stronę wkładu finansowego decyduje ona samodzielnie.
7. Strona finansowa działalności Związku podlega kontroli Komisji Rewizyjnej.
8. Konsekwencje niewywiązywania się z przyjętych zobowiązań finansowych lub poważnych opóźnień w dokonywaniu stosownych wpłat określi Rada Związku.
9. Wystąpienie Strony ze Związku nie upoważnia jej do wysuwania roszczeń majątkowych wobec Związku.

XII. Postanowienia końcowe.

1. Okres wypowiedzenia członkostwa w Związku wynosi sześć miesięcy i upływa z końcem roku kalendarzowego - po uregulowaniu wszystkich wzajemnych zobowiązań między Stroną a Związkiem.
2. W przypadku rozwiązania Związku jego majątek oraz zobowiązania ulegają równemu podziałowi między wszystkie Strony.
3. Związek ulega rozwiązaniu w następujących przypadkach:
 - jeżeli Rada Związku stwierdzi, iż cele i zadania dla których został on powołany nie są realizowane,
 - jeżeli w Związku pozostanie tylko jedna Strona.
4. Niniejsze Porozumienie oraz Statut zostały sporządzone w językach polskim, węgierskim, ukraińskim, słowackim i angielskim, przy czym wszystkie teksty posiadają jednakową moc. Wnioski dotyczące zmian niniejszego statutu winny być składane do Sekretariatu Euroregionu Karpackiego w terminie 30 dni przed planowanym posiedzeniem Rady Związku.²³
5. Niniejsze Porozumienie oraz Statut wchodzi w życie w dniu ich podpisania przez przedstawicieli wszystkich Stron.
6. Pierwsze posiedzenie Rady Związku zwoła Komitet Przygotowawczy w ciągu jednego miesiąca od dnia podpisania Porozumienia i Statutu.²⁴

Aneks 16

STATUT

Związku Euroregionu „Tatry”

R o z d z i a ł I

Postanowienia wstępne.

²² punkty 3-5 dodane na XII posiedzeniu w dniu 19.06.1995 r.

²³ punkt 4 w brzmieniu ustalonym na XII posiedzeniu w dniu 19.06.1995 r.

²⁴ Punkt 7 wg protokołu XIII posiedzenia został usunięty z tekstu jako identyczny z punktem 3 Porozumienia. Porozumienie oraz Statutu zostały podpisane w dniu 14.02.1993 r. w Debreczynie.

1. Związek „Euroregionu Tatry” został utworzony dla ożywienia wzajemnych stosunków we wszystkich dziedzinach przyspieszenia gospodarczego rozwoju regionu i nawiązuje do historycznej wspólnoty tych terenów.
2. Siedzibami Związku są Nowy Targ w Rzeczypospolitej Polskiej i Kieżmark w Republice Słowackiej.

R o z d z i a ł I I

Członkostwo Związku.

1. Członkiem Związku mogą zostać wsie i miasta /po stronie słowackiej/ i gminy /po stronie polskiej/ leżące na Spiszu, Liptowie, Orawie, Podhalu, w Pieninach i w Gorcach.
2. Członkostwo Związku następuje na pisemny wniosek właściwej Rady Miasta, Wsi lub Gminy na podstawie uchwały Kongresu.
3. Na wniosek Rady Kongres może przyjąć inne miasta, wsie i gminy niż określone w ust. 1.

R o z d z i a ł I I I

Cele i zadania Związku „Euroregion Tatry”

1. Celem działalności jest tworzenie odpowiednich warunków dla rozwoju współpracy obszarów przygranicznych obu Państw w szczególności w zakresie ochrony środowiska, powietrza i wód, wykorzystania ich walorów turystycznych, wypoczynkowych i lecznictwa.
2. Działalność Związku ukierunkowana jest na następujące dziedziny:
 - planowanie i gospodarka przestrzenna,
 - gospodarka komunalna,
 - przemysł,
 - rolnictwo,
 - ochrona przyrody i środowiska,
 - transport i łączność,
 - ruch osobowy i transport przez granicę,
 - handel i usługi,
 - oświata i nauka, w tym wzajemne nauczanie języka polskiego i słowackiego w państwie sąsiedzkim,
 - ochrona zdrowia,
 - kultura i sztuka,
 - kontakt i wymiana młodzieży,
 - turystyka, rekreacja i sport,
 - zapobieganie przestępczości,
 - wzajemna pomoc na wypadek katastrof i klęsk żywiołowych,
 - inne dziedziny wspólnego zainteresowania.
3. Związek „Euroregion Tatry” reprezentuje opinie i stanowiska swych członków wobec władz państwowych, innych organów i instytucji.
4. Związek „Euroregion Tatry” współpracuje z innymi Euroregionami i może przystępować do ich stowarzyszeń.

R o z d z i a ł I V

Organy Związku „Euroregion Tatry”

1. Organami Związku są:
 - a/ Kongres
 - b/ Rada
 - c/ Komisja Rewizyjna
2. a/ Kongres jest najwyższym organem Związku. Składa się z 70 delegatów, po 35 z każdej ze stron. Delegatów wybierają członkowie Związku oddzielnie dla każdej ze stron.
- b/ Do kompetencji Kongresu należy:
 - uchwalanie i zmiana statutu,
 - przyjmowanie nowych członków,
 - wybór i odwoływanie członków Rady i Komisji Rewizyjnej,
 - ustalenie wpisowego i składek członkowskich,
 - ustalenie podstawowych kierunków działania Związku,
 - podejmowanie uchwał o rozwiązaniu Związku i przeznaczeniu jego majątku,
 - rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdań Rady i Komisji Rewizyjnej,

- podejmowanie uchwał o przynależności do innych organizacji.
 - c/ Kongres zwoływany jest przynajmniej raz w roku.
 - d/ Nadzwyczajne posiedzenie Kongresu zwołuje Rada z własnej inicjatywy, na żądanie Komisji Rewizyjnej lub większości członków każdej ze stron.
 - e/ Kongres rozstrzyga sprawy w oparciu o konsensus stron w obecności co najmniej 50% delegatów każdej ze stron. Rozstrzygnięcia po obydwu stronach zapadają zwykłą większością głosów,
 - f/ Rozstrzygnięcia Kongresu zapadają w formie uchwał.
3. a/ Rada jest najwyższym organem wykonawczym Związku.
- b/ Rada składa się z 12 członków po 6 z każdej ze stron, wybieranych przez Kongres na okres 2 lat.
- c/ Pracami Rady kieruje Przewodniczący, wybierany przez Radę w głosowaniu tajnym na okres dwóch lat. Na Przewodniczącego wybierany jest przemiennie polski i słowacki przedstawiciel. Przewodniczący reprezentuje Związek na zewnątrz. Pierwszym Przewodniczącym będzie przedstawiciel strony polskiej.
- d/ W kierowaniu pracą Rady Przewodniczącemu pomaga jego V-ce Przewodniczący wybierany przez Radę - jest nim przedstawiciel drugiej strony.
- e/ Rada rozstrzyga sprawy w formie uchwał w oparciu o konsensus stron w obecności co najmniej 50% każdej ze stron.
- f/ Do kompetencji Rady należą wszystkie sprawy nie zastrzeżone dla innych organów tym statutem, a w szczególności:
- uchwalanie planów rzeczowo-finansowych,
 - wybór składu Komisji,
 - zwoływanie Kongresu,
 - przygotowanie propozycji uchwał Kongresu,
 - wykonanie uchwał Kongresu.
- g/ Rada zbiera się według potrzeb, nie rzadziej jednak niż raz na kwartał.
4. a/ Komisja Rewizyjna jest organem kontrolnym Związku wybieranym przez Kongres.
- b/ Komisja Rewizyjna składa się z 6 członków po 3 z każdej ze stron.
- c/ Komisja Rewizyjna ma prawo kontroli wszystkich organów Związku i działa na podstawie regulaminu uchwalonego przez Kongres.
- d/ Przewodniczącego i Jego zastępcę komisja wybiera spośród swoich członków na I posiedzeniu.
5. Sekretarze są organami wykonawczymi Rady, jeden po stronie polskiej i jeden po stronie słowackiej. Ich zadaniem jest obsługa administracyjna organów Związku.
- Sekretarze są powoływani i odwoływani przez Przewodniczącą Rady. Działają na podstawie regulaminu uchwalonego przez Radę.
6. Komisje Rady.
- a/ Komisje powołuje Rada.
- b/ Komisje rozwiązują konkretne problemy związane ze współpracą w związku i są organami doradczymi Rady.
- c/ W ramach Rady działają następujące Komisje:
- gospodarcza,
 - ochrony środowiska,
 - kultury,
 - informacji,
- d/ Rada może dla rozstrzygnięcia poszczególnych spraw powołać inne Komisje.
- e/ pracami Komisji kieruje jej Przewodniczący, wybierany przez Radę.
- f/ Komisje pracują na podstawie uchwalonych przez Radę regulaminów.

Rozdział V

Prawa i obowiązki członków.

1. Członkowie mają prawo zgłaszać problemy istotne dla nich, do rozwiązania przez Organy Związku.
2. Członkowie Związku proponują i wybierają delegatów na Kongres.
3. Członkowie są zobowiązani do realizacji decyzji i ustaleń przyjętych przez organy Związku.

Rozdział VI

Finansowanie działalności Związku.

Działalność Związku finansowana jest ze środków pochodzących z:

- a/ wpisowego i składek członkowskich poszczególnych członków,

- b/ dobrowolnych składek ze środków miast, wsi i gmin,
- c/ innych funduszy wspierających, sponsorowania oraz darowizn.

R o z d z i a ł V I I

Postanowienia końcowe

1. Utrata członkostwa w Związku następuje w przypadku:
 - a/ wypowiedzenia członkostwa przez członka, z zachowaniem półrocznego okresu wypowiedzenia dokonanego w terminie 30 czerwca lub 31 grudnia, bez prawa wycofania wkładów członkowskich.
 - b/ nie wywiązania się z wpłaty składek członkowskich według zasad ustalonych przez Kongres.
 - c/ poważnego naruszenia zasad statutu, na podstawie decyzji Kongresu.
2. Rozwiązanie Związku „Euroregion Tatry” następuje na podstawie uchwały Kongresu, która określa sposób likwidacji oraz przeznaczenie majątku Związku.

STATUT ZWIĄZKU TRANSGRANICZNEGO „EUROREGION BUG”

§ 1

POSTANOWIENIA OGÓLNE

1. Niniejszy statut nie narusza istniejących form i rodzajów współpracy transgranicznej danego Państwa lub Strony.
2. Niniejszy Statut nie narusza sfery i zakresu uprawnień przysługujących każdej ze Stron stosownie do ustawodawstwa wewnętrznego własnego Państwa.
3. Strony w ramach wzajemnych uzgodnień oraz stosownie do swoich możliwości finansują działalność Związku i jego organów utworzonych na mocy niniejszego Statutu.
4. Strony będą wspierać inicjatywy lokalne służące rozwijaniu współpracy transgranicznej na obszarze Związku.
5. Organy Związku wykonujące funkcje koordynacyjne i doradcze nie mogą w swojej działalności naruszać ustawodawstwa żadnej ze stron.
6. Przy wypełnianiu swoich funkcji oraz realizacji zadań Związek i jego organy mogą współpracować z organizacjami, agencjami krajowymi i międzynarodowymi.
7. Każda ze Stron zgodnie ze swym ustawodawstwem wewnętrznym może konsultować z odpowiednimi władzami treść uchwał Rady Związku. Niezależnie od tego właściwe organy administracji obu Państw będą na żądanie otrzymywać wszelkie informacje o działalności Związku i jego uchwałach.

§ 2

CELE I ZADANIA ZWIĄZKU

Związek Euroregion Bug tworzy się w celu rozwoju współpracy obszarów przygranicznych w następujących dziedzinach:

- zagospodarowania przestrzennego,
- komunikacji, transportu i łączności,
- oświaty, ochrony zdrowia, kultury, sportu i turystyki,
- ochrony i poprawy stanu środowiska naturalnego,
- likwidacji zagrożeń i klęsk żywiołowych,
- rozwijania kontaktów między mieszkańcami obszarów przygranicznych oraz współpracy instytucjonalnej, a także współpracy podmiotów gospodarczych.

§ 3

CZŁONKOSTWO W ZWIĄZKU

1. Związek składa się z członków rzeczywistych i zwyczajnych.
2. Członkowie założyciele Związku mają status członków rzeczywistych, a status członków zwyczajnych nadaje Rada Związku.
3. Członkostwo w Związku nie wyklucza prawa członków do nawiązywania dwu lub wielostronnych stosunków i zawierania porozumień z innymi strukturami, nie należącymi do Euroregionu Bug.
4. Każdy z członków Związku ma prawo swobodnego opuszczenia go po uprzednim powiadomieniu Rady Związku na 6 miesięcy przed opuszczeniem Związku. Członkostwo w Związku ustaje z chwilą decyzji Rady Związku.
5. W przypadku zmian terytorialnych bądź administracyjnych na obszarze jednego z Państw, które to zmiany dotyczyłyby obszaru działania jednego lub więcej członków Związku, powstałe wskutek zmian podmioty mają prawo przystąpienia na zasadzie sukcesji oraz zgodnie z prawem wewnętrznym danego państwa.
6. Wszyscy członkowie Związku są traktowani równoprawnie bez względu na wielkość terytorium i liczbę ludności.

§ 4

WŁADZE ZWIĄZKU

1. Władzami Związku są:
 - Rada Związku,
 - Prezydium Rady Związku,
 - Sekretariat Związku,
 - Komisja Rewizyjna
2. Władze Związku sprawują funkcje koordynacyjne i doradcze związane z realizacją celów i zadań Związku, o których mowa w § 2 oraz reprezentują Związek na zewnątrz.

3. Ilość organów Związku, ich struktura oraz zakres uprawnień mogą ulegać zmianom, zgodnie z jednomyślnymi postanowieniami stron.

§ 5

RADA ZWIĄZKU

1. Rada Związku, zwana dalej Radą, jest najwyższym jego organem.
2. W skład Rady wchodzi po 10-ciu przedstawicieli delegowanych przez każdą ze Stron.
3. Przedstawiciele każdej ze Stron pełnią funkcje członka w Radzie przez okres kadencji organów, które go do Rady Związku delegowały. Członkowie Rady pełnią swoje funkcje do czasu wyboru nowych przedstawicieli.
4. Odwołanie członka może nastąpić w dowolnym okresie przez Stronę, która go delegowała po uprzednim zawiadomieniu Prezydium Rady. Na miejsce odwołanego członka Rady Strona w okresie 1 miesiąca deleguje nowego przedstawiciela.
5. Posiedzenia Rady odbywają się nie rzadziej niż dwa razy do roku i są otwarte, jeżeli Rada nie postanowi inaczej.
6. Na żądanie jednej ze Stron mogą być zwoływane nadzwyczajne posiedzenia Rady.
7. W posiedzeniach Rady i jej pracach, z prawem głosu doradczego, mogą brać udział przedstawiciele władz nadrzędnych każdej ze stron. Za zgodą Rady w posiedzeniach mogą brać udział przedstawiciele organizacji międzynarodowych.
8. Przewodniczącym Prezydium wybiera się kolejno każdego z członków na okres jednego roku. Kieruje on pracami Prezydium w okresie między posiedzeniami Rady Związku.
9. Do kompetencji Rady należy:
 - omawianie i zatwierdzanie wspólnych projektów współpracy transgranicznej, prowadzonej w ramach Związku, zapewnienie ich finansowania i realizacji,
 - dokonywanie zmian w statucie,
 - przyjmowanie nowych członków i pozbawianie członkostwa w Związku oraz nadawanie członkostwa honorowego,
 - podejmowanie decyzji w sprawach budżetu Związku,
 - wybór Prezydium Rady Związku i Komisji Rewizyjnej,
 - powołanie Sekretariatu Związku i ustalanie jego budżetu,
 - uchwalanie regulaminów Rady, Sekretariatu i Komisji Rewizyjnej,
 - powoływanie stałych i doraźnych Grup Roboczych do realizacji określonych zadań w wybranych dziedzinach współpracy transgranicznej oraz uchwalanie Regulaminów ich pracy,
 - podejmowanie uchwał dotyczących członkostwa Związku w organizacjach międzynarodowych,
 - podejmowanie uchwał w innych sprawach określonych w Statucie.
10. Wszelkie uchwały Rady podejmowane są na zasadzie jednomyślności Stron.
11. Projekty uchwał przedkłada Radzie kierownik Sekretariatu Związku lub przedstawiciele Stron.
12. Szczegółowe zasady organizacji i działalności Rady określa jej regulamin.

§ 6

PREZYDIUM ZWIĄZKU

1. Prezydium Związku zwane dalej Prezydium składa się z dwóch członków i powoływane jest przez Radę według zasady po jednym członku z każdej ze Stron.
2. Prezydium wykonuje funkcje koordynacyjne i reprezentacyjne w imieniu Rady między jej posiedzeniami.

§ 7

SEKRETARIAT ZWIĄZKU

1. Sekretariat Związku zwany dalej Sekretariatem jest organem wykonawczym i administracyjnym powoływanym przez Radę w składzie równym liczbowo dla każdej ze Stron.
2. Każda ze Stron prowadzi na swoim terenie biuro krajowe Sekretariatu, w skład którego wchodzi członkowie Sekretariatu z danego Państwa.
3. Krajowe biura Sekretariatu nie są wzajemnie podporządkowane i spełniają funkcje koordynacyjne i administracyjne dla każdej ze Stron.
4. Kierownicy biur krajowych Sekretariatu uczestniczą w posiedzeniach Rady i Prezydium.
5. Do zadań Sekretariatu należy:
 - przygotowanie i przedkładanie Radzie projektów uchwał oraz innych opracowań dotyczących wspólnych przedsięwzięć w ramach współpracy przygranicznej, w tłumaczeniu na języki stron,
 - przygotowywanie posiedzeń Rady,
 - obsługa grup roboczych,
 - wypełnianie innych funkcji związanych z administrowaniem i realizacją zadań finansowych Związku.

6. Funkcję Kierownika Sekretariatu Związku pełni ten Kierownik biura krajowego i Sekretariatu, tej Strony, której członek Prezydium nie przewodniczy Radzie.
7. Sekretariat działa w oparciu o Regulamin zatwierdzony przez Radę.

§ 8

KOMISJA REWIZYJNA

1. Komisja Rewizyjna składa się z 4 osób i reprezentuje proporcjonalnie każdą ze Stron. Członkowie Komisji Rewizyjnej wybierani są na okres dwóch lat.
2. Do kompetencji Komisji Rewizyjnej należy kontrola prawidłowości prowadzenia dokumentacji i wykorzystania środków finansowych Związku.
3. Przewodniczącego Komisji rewizyjnej powołuje Rada na okres 2 lat kolejno z kandydatów każdej ze Stron.
4. Komisja Rewizyjna działa zgodnie z regulaminem uchwalonym przez Radę.

§ 9

GRUPY ROBOCZE

1. Dla realizacji określonych wspólnych zagadnień problemowych Rada może powoływać stałe lub doraźne grupy robocze.
2. W wyjątkowych przypadkach grupy robocze mogą być powoływane przez Prezydium ale wymagają zatwierdzenia przez Radę na najbliższym jej posiedzeniu.
3. Przygotowane przez grupy robocze propozycje i materiały przedkładane są Radzie za pośrednictwem Kierownika Sekretariatu.
4. Do pracy w grupach roboczych, za zgodą Prezydium, mogą być zapraszani eksperci.
5. Rada określa zakres przedmiotowy prac każdej grupy roboczej oraz sposób jej finansowania.
6. Szczegółowe zasady organizacji i pracy grup roboczych określa ich regulamin uchwalony przez Radę.

§ 10

FINANSOWANIE DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU

1. Finansowanie działalności Związku w zakresie niezbędnym dla realizacji jego celów i zadań zapewnia każda ze Stron.
2. Strony gromadzą środki na realizację celów statutowych Związku na odrębnych rachunkach.
3. Zatwierdzone przez Radę wspólne projekty, a także koszty niezbędne dla funkcjonowania organów Związku finansują Strony na zasadzie równości według kursów swobodnie wymienialnych walut, o ile Rada nie postanowi inaczej.
4. Każda ze Stron może w ramach własnych środków realizować określone przez Radę prace na rzecz Związku w celu nieodpłatnego ich wykorzystania przez Związek.
5. Budżet Związku może być zwiększany lub uzupełniany ze źródeł zewnętrznych. Środki te są dzielone po równo dla każdej ze Stron.

§ 11

ROZWIĄZANIE ZWIĄZKU

1. Związek zostaje rozwiązany w przypadku jednomyślnej decyzji wszystkich Stron, jeżeli cele i zadania dla jakich został powołany nie są realizowane.
2. W razie rozwiązania Związku jego majątek, tj. środki trwałe i obrotowe (aktywa i pasywa) stanowiące wspólną własność Związku dzieli się między obie Strony Związku proporcjonalnie do ich wkładu.

Aneks 18

Statut Euroregionu Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej

Euroregion Glacensis

§ 1

Nazwa, siedziba i charakter Euroregionu

1. Nazwa Euroregionu brzmi:
Euroregion Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej - Euroregion Glacensis.

Obydwie strony mogą używać skróconej nazwy Euroregionu w swoich językach macierzystych.

2. Siedzibą Euroregionu jest Rychnov n. Kněžnou w Republice Czeskiej i Kłodzko w Rzeczypospolitej Polskiej.
3. Euroregion jest dobrowolnym związkiem Regionalnego Stowarzyszenia do Współpracy Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej w Republice Czeskiej oraz Stowarzyszenia Gmin Ziemi Kłodzkiej w Rzeczypospolitej Polskiej, które powstało na podstawie Umowy o utworzeniu czesko-polskiego Euroregionu Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej - Euroregionu Glacensis podpisanej przez przedstawicieli obydwu stowarzyszeń w dniu 5 grudnia 1996 roku w mieście Hradec Kralove.
- Euroregion nie ma osobowości prawnej, współpraca jest ukierunkowana na skoordynowanie głównych przedsięwzięć zgodnie z zamierzeniami Euroregionu.
- Euroregion i wszystkie jego organy działają zgodnie z ustawodawstwem Republiki Czeskiej i Rzeczypospolitej Polskiej.
- Działalnością Euroregionu nie narusza się kompetencji i odpowiedzialności prawnej właściwych terenowych organów administracji państwowej i samorządowej.

§ 2

Zasięg terytorialny

1. Członkami Euroregionu są:
Regionalne Stowarzyszenie do Współpracy Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej z siedzibą w Rychnovie n. Kn.
Stowarzyszenie Gmin Ziemi Kłodzkiej z siedzibą w Kłodzku.
2. Członkami Euroregionu mogą być także inne czeskie i polskie miasta i gminy, które zostaną członkami stowarzyszeń określonych w ust. 1.
3. Euroregion działa na obszarze powiatów przygranicznych Republiki Czeskiej (Trutnov, Náchod, Rychnov n. Kn., Ústí nad Orlicą, Šumperk, Jeseník i Hradec Kralove) oraz na obszarze Dolnego Śląska Rzeczypospolitej Polskiej.
4. Strony na bieżąco będą się informować o zmianach w członkostwie w swoich stowarzyszeniach oraz o zmianach terytorialnych w poszczególnych częściach Euroregionu.

§ 3

Cele i zadania

1. Euroregion popiera na terenach przygranicznych rozwój przede wszystkim w następujących dziedzinach działalności:
 - a) współpraca w planowaniu przestrzennym,
 - b) ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego,
 - c) współpraca w sferze gospodarczej i handlowej,
 - d) budowa i wzajemna adaptacja infrastruktury technicznej,
 - e) współpraca przy likwidowaniu pożarów i kataklizmów,
 - f) współpraca w rozwoju turystyki przygranicznej i współpraca z organami rządowymi przy budowie nowych przejść granicznych,
 - g) wymiana kulturalna i troska o wspólne dziedzictwo kultury,
 - h) współpraca w sferze humanitarnej, socjalnej wraz z zapewnieniem bezpieczeństwa dla obywateli,
 - i) współpraca Górskich Ochotniczych Pogotowi Ratunkowych na terenie Euroregionu,
 - j) współpraca w dziedzinie szkolnictwa, młodzieży, wychowania fizycznego na terenie Euroregionu.
2. Euroregion wspiera w ramach swych możliwości interesy miast i gmin jak również działania stowarzyszeń, organizacji i osób fizycznych odpowiadających rozwojowym celom regionu.
3. Euroregion wspiera na płaszczyźnie regionalnej działania, które prowadzą do przystąpienia Republiki Czeskiej i Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej.
4. Euroregion popiera zawieranie umów międzynarodowych, które prowadzą do rozwoju współpracy transgranicznej.

§ 4

Organy

1. Organami Euroregionu są:
 - a) Rada Euroregionu
 - b) Sekretariat Euroregionu
 - c) Komisja Rewizyjna Euroregionu.

§ 5

Rada Euroregionu

1. Rada Euroregionu jest najwyższym organem Euroregionu.
2. Rada składa się z sześciu członków delegowanych po trzech przez każdą ze stron.

3. Rada Euroregionu wybiera ze swego grona przewodniczącego na jeden rok respektując zasadę przemienności kadencji obydwu stron.
4. Kadencja Rady Euroregionu odpowiada kadencji organów delegujących stron.
5. Rada Euroregionu zwołuje posiedzenia zwyczajne co najmniej 2 razy w roku.
6. Posiedzenia nadzwyczajne Rady mogą być zwoływane w każdym czasie, na wniosek dwóch członków Rady.
7. Posiedzenia Rady zwołuje Sekretariat Euroregionu.
8. Do zadań Rady należy:
 - a) uchwalenie wspólnych przedsięwzięć
 - b) podejmowanie decyzji dotyczących warunków wykorzystywania wspólnych środków finansowych
 - c) uchwalanie sprawozdań z wykorzystania środków finansowych
 - d) mianowanie członków Sekretariatu
 - e) powoływanie Grup Roboczych i Komisji Rewizyjnej
 - f) delegowanie przedstawicieli reprezentujących Euroregion na zewnątrz.
9. Rada na swoje posiedzenia może zapraszać z głosem doradczym przedstawicieli organów administracji państwowej, organów ustawodawczych i parlamentarzystów.

§ 6

Sekretariat Euroregionu

1. Sekretariat jest organem wykonawczym Euroregionu. Składa się z dwóch sekretarzy.
2. W sprawach zwykłego zarządu sekretarze działają samodzielnie.
W pozostałych sprawach sekretarze działają wspólnie i w porozumieniu.
3. Urząd Sekretariatu zapewnia obsługę administracyjno-biurową Euroregionu.
4. Działanie Urzędu jest sprawą wewnętrzną każdej ze stron.
5. Do zadań Sekretariatu należy:
 - a) prezentacja Euroregionu na zewnątrz
 - b) zwoływanie posiedzeń Rady Euroregionu
 - c) przygotowanie i przedkładanie radzie projektów uchwał
 - d) wykonywanie uchwał Rady Euroregionu
 - e) kierowanie pracami Urzędu Sekretariatu.

§ 7

Komisja rewizyjna

1. Komisja Rewizyjna jest organem kontrolnym Euroregionu.
2. Komisję Rewizyjną tworzą cztery osoby delegowane przez Radę Euroregionu - po dwie osoby z każdej strony.

§ 8

Grupy robocze

1. Grupy robocze powoływane są przez Radę Euroregionu.
2. Grupy robocze zajmują się opracowaniem koncepcji wspólnych projektów oraz realizują zadania zlecone Radą Euroregionu.

§ 9

Prawa i obowiązki członków Euroregionu

1. Członkowie Euroregionu mają za obowiązek realizować przyjęte dobrowolnie zobowiązania i współpracować przy realizacji celów wytyczonych przez Euroregion.
2. Członkowie Euroregionu mają prawo brać udział w działalności stowarzyszenia jak również w pracy w jego organach oraz korzystać z uprawnień wypływających z członkostwa w stowarzyszeniu.
3. Członkowie Euroregionu mają prawo wyrażania swoich opinii o przygotowywanych akcjach i programach. Mają również prawo przedstawiania własnych propozycji dotyczących działalności Euroregionu.
4. Członkowie Euroregionu mają obowiązek uczestniczenia w finansowaniu działalności Euroregionu w uzgodnionej formie i wysokości składki oraz wypełniać zadania, które dobrowolnie przyjęli i bronić interesów Euroregionu.

§ 10

Podjęmowanie uchwał

1. Uchwały podejmuje wyłącznie Rada Euroregionu.
2. Każdy członek Rady ma jeden głos.
3. Uchwały zapadają zwykłą większością głosów.

§ 11

Zasady finansowania

1. Obie strony mają dostęp do informacji dotyczących dysponowania funduszami Euroregionu.
2. Środki finansowe na działalność Euroregionu są gromadzone na niezależnych kontach stron i mogą pochodzić z:

- a) wpłat ze środków własnych poszczególnych Euroregionów
- b) dotacji
- c) darowizn
- d) innych źródeł finansowych.

§ 12

Rozwiązanie Euroregionu

1. Euroregion zostaje rozwiązany, jeżeli jedna ze stron oznajmi na piśmie dobrowolne zakończenie swojego członkostwa.
2. O zamiarze wystąpienia z Euroregionu strona powinna zawiadomić Radę co najmniej sześć miesięcy przed planowanym terminem wystąpienia.
3. O sposobie likwidacji organów i wzajemnych rozliczeniach stron decyduje Rada Euroregionu.

§ 13

Postanowienia końcowe

1. Zmiany Statutu wymagają zgodnej woli obydwu stron. Zmiany Statutu z uwagi na duże znaczenie wymagają formy pisemnej.
2. Statut wchodzi w życie z dniem podpisania.

Aneks 19

RAMOWE POROZUMIENIE O WSPÓŁPRACY EUROREGIONU NEISSE - NISA - NYSA

Preambula

Euroregion Nysa (zwany dalej Euroregionem) jest dobrowolną wspólnotą interesów gmin i powiatów na terenie „Trójkątnia”, to znaczy terenów nadgranicznych pomiędzy Republiką Czeską, Republiką Federalną Niemiec oraz Rzeczypospolitą Polską, która powstała w wyniku konferencji inicjującej „Dreiländereck” (Zittau 23 - 25 maja 1991).

Euroregion został założony w celu działania na rzecz rozwoju tych terenów w formie wzajemnej współpracy, która przekracza granice państw.

Współpraca opiera się na zasadach równoprawności, wyrażonych w „Europejskim Ramowym Porozumieniu o współpracy na terenach przygranicznych”, przyjętym przez Radę Europy w roku 1980.

§ 1

Cele

- (1) Euroregion popiera na terenach przygranicznych rozwój zwłaszcza w następujących zakresach działalności:
 - a - *współpraca w zakresie planowania przestrzennego*
 - b - *utrzymanie oraz poprawianie stanu środowiska naturalnego*
 - c - *podnoszenie na wyższy poziom gospodarki oraz dążenie do wyrównania standardu życiowego*
 - d - *budowanie oraz dostosowanie infrastruktury do potrzeb przekraczających granice*
 - e - *współpraca w trakcie likwidacji pożarów i klęsk żywiołowych oraz współpraca w sytuacjach awaryjnych*
 - f - *współpraca na rzecz rozwoju publicznych środków komunikacji osobowej i turystyki w obszarze przygranicznym*
 - g - *wymiana kulturalna oraz opieka nad wspólnym dziedzictwem kulturowym*
 - h - *wpływanie na ogólną poprawę stosunków międzyludzkich*
 - i - *współpraca w zakresie działalności humanitarnej oraz socjalnej*
 - j - *rozpatrywanie skarg obywateli w przypadkach przekraczających granice państwowe*
- (2) Euroregion wspiera w ramach swych możliwości interesy gmin, powiatów oraz interesy obywatelskie, które odpowiadają celom rozwojowym w regionie.
- (3) Celem Euroregionu na poziomie regionalnym jest pomoc w tych działalnościach, które prowadzą do włączenia się wszystkich krajów uczestniczących do Wspólnoty Europejskiej.
- (4) Euroregion działa na rzecz zawierania umów międzynarodowych prowadzących do zobowiązującej współpracy ponadgranicznej.

§ 2

Pozycja prawna

- (1) Euroregion jest dobrowolną wspólnotą czeskich, polskich i niemieckich gmin i powiatów na ich terenie. Współpraca zorientowana jest na zharmonizowanie podstawowej działalności zgodnie z celami Euroregionu Nysa.
- (2) Wszystkie organy Euroregionu pracują w ramach norm prawnych swoich krajów.
- (3) Finansowanie jest kierowane na konkretne projekty i regulowane jest specjalnymi umowami.
- (4) Wspólnota nie posiada osobowości prawnej w rozumieniu przepisów prawnych krajów uczestniczących.

§ 3

Zasięg terytorialny i struktura

- (1) Członkami Euroregionu są stowarzyszenia oraz związki w poszczególnych krajach:

ze strony czeskiej:	Stowarzyszenie Komunalne Euroregionu Nisa - Czechy Północne oraz Urzędy Powiatowe Liberec, Jablonec nad Nysą, Česká Lípa, Semily i Děčín
ze strony niemieckiej:	Kommunalgemeinschaft EUROREGION NEISSE, Sektion BR Deutschland e.V.
ze strony polskiej:	Stowarzyszenie Gmin Polskich EUROREGION NYSA.

- (1) Członkostwo indywidualne w ramach każdej ze stron jest jej sprawą wewnętrzną.
- (2) Zmiany w członkostwie w poszczególnych częściach regionu są podawane partnerom do wiadomości łącznie z ograniczeniami terenowymi oraz zmianami.
- (3) Założenie Euroregionu nastąpiło w drodze uchwały delegatów wszystkich trzech stron na I posiedzeniu Rady w dniu 21.12.1991.

§ 4

Nazwa, siedziba, godło

- (1) Nazwa Euroregionu brzmi: **EUROREGION NEISSE - NISA - NYSA.**
- (2) Siedziba Euroregionu jest tożsama z siedzibą organu wykonawczego - to jest Sekretariatu.
- (3) Obecną siedzibą Euroregionu jest miasto Zittau.
- (4) Wszystkie trzy strony mogą używać skróconej nazwy Euroregionu w swym własnym języku.
- (5) Euroregion używa symbolu graficznego według załączonego wzoru. Ochrona nazwy oraz godła jest sprawą poszczególnych członków Euroregionu.

§ 5

Prawa i obowiązki członków

- (1) Członkowie Euroregionu wyrażają swą wolę kierowania się przyjaźnią oraz zaufaniem w sprawie uzgadniania zamierzeń przekraczających granice.
- (2) Członkowie Euroregionu mają obowiązek współudziału w finansowaniu działalności Euroregionu w uzgodnionej wysokości oraz formie.

§ 6

Organy

- (1) Organami Euroregionu są:
 - a - Rada Euroregionu
 - b - Prezydium Euroregionu
 - c - Sekretariat Euroregionu
 - d - Grupy robocze Euroregionu
- (2) Rada Euroregionu dalej Rada jest najwyższym organem Euroregionu.
- (3) Rada decyduje o zakładaniu oraz sposobie prowadzenia wspólnego funduszu finansowego oraz o warunkach korzystania z niego.
- (4) Posiedzenia Rady są publiczne o ile Rada nie zadecyduje inaczej.
- (5) Rada może na swoje posiedzenie zaprosić z głosem doradczym:
 - a - Członków parlamentów na wszystkich poziomach wszystkich trzech stron uczestniczących
 - b - Członków Parlamentu europejskiego

c - Przedstawiciele innych znaczących podmiotów, którzy swą pomocą mogą służyć Radzie w rozwiązywaniu konkretnych problemów

- (6) Posiedzenia Rady prowadzone są zgodnie z regulaminem obrad.
- (7) Rada jest trzydziestoosobowa. Każda strona jest w Radzie reprezentowana przez dziesięciu mandatariuszy.
- (8) Sposób delegowania mandatariuszy do Rady jest sprawą wewnętrzną każdej z trzech stron.
- (9) Prezydium Euroregionu dalej Prezydium tworzy trzech członków Rady na zasadzie parytetu po jednym z każdej części Euroregionu. Prezydium może być doraźnie poszerzane na czas obrad o dalszego przedstawiciela każdej strony wymienionej w § 3, ustęp 1 i równocześnie o osoby sprawujące stale funkcje wykonawcze oraz koordynacyjne dla każdej ze stron z głosem doradczym.
- (10) Sekretariat Euroregionu dalej Sekretariat jest organem administracyjnym wspólnoty. Tworzy go trójstronne konsylium Sekretarzy, którzy reprezentują strony uczestniczące na podstawie stosownych pełnomocnictw.
- (11) Sekretarze pracują równolegle bez wzajemnego podporządkowania. Nadrzędnymi dla poszczególnych sekretarzy są organy wykonawcze poszczególnych stron przedstawione w § 3 ustęp 1.
- (12) Obecną siedzibą sekretariatu jest miasto Zittau. Strona niemiecka ustala osobę odpowiedzialną za działalność wewnętrzną i przyjmuje również obowiązek zapewnienia podstawowych środków oraz wyposażenia sekretariatu.
- (13) Sekretariat uczestniczy w posiedzeniach Prezydium oraz rokowaniach Rady.
- (14) Sekretariat koordynuje działalność grup roboczych Euroregionu oraz załatwia sprawy administracyjne dotyczące organów Euroregionu.
- (15) Działalność Sekretariatu odbywa się na podstawie odpowiedniego regulaminu.
- (16) Grupy Robocze poszczególnych członków Euroregionu w poszczególnych dziedzinach działalności Euroregionu oraz opracowują wnioski i zalecenia dla Rady, która je uchwała i realizację ich dalej nadzoruje.
- (17) Grupy robocze powstają i są rozwiązywane na podstawie uchwał Rady.

§ 7

Podejmowanie uchwał

- (1) Uchwały podejmuje wyłącznie Rada oraz Prezydium.
- (2) Zasady funkcjonowania Rady określa regulamin obrad.

§ 8

Finansowanie

- (1) Środki potrzebne dla działalności Euroregionu będą gromadzone na oddzielnych kontach członków Euroregionu i pochodzić będą z następujących źródeł:
 - a - Ze składek poszczególnych członków Euroregionu we wszystkich trzech częściach, przy czym wykorzystanie na cele wspólne będzie ustalane w drodze uzgodnień pomiędzy poszczególnymi członkami Euroregionu (§3 ustęp 1) na podstawie wytycznych Rady.
 - b - Ze składek członków wspierających oraz darów
 - c - Z innych źródeł finansowych.

§ 9

Rozwiązanie Euroregionu

- (1) Euroregion zostaje rozwiązany, jeżeli jedna ze stron oznajmi dobrowolne zakończenie swego członkostwa. Pozostałe strony mogą zawrzeć umowę o założeniu nowego Euroregionu.
- (2) O zamiarze wystąpienia z Euroregionu strona powinna oznajmić za pośrednictwem Sekretariatu najmniej sześć miesięcy przed zamierzoną datą zakończenia swego członkostwa.
- (3) Definicje stron wymienionych w poprzednich postanowieniach są przedstawione w § 3 ustęp 1.
- (4) Euroregion można rozwiązać również na podstawie decyzji Rady.
- (5) Rada zadecyduje we wspomnianych wypadkach o sposobie likwidacji organów i o sposobie wyrównania wszystkich zobowiązań.

§ 10

Postanowienia końcowe

- (1) Umowę można zmieniać wyłącznie na podstawie uchwały Rady zgodnej z odpowiednim regulaminem obrad.
- (2) Umowa wchodzi w życie i jest ważna od dnia podjęcia odpowiedniej uchwały przez Radę. Równocześnie w tym dniu traci ważność porozumienie ramowe zawarte w dniu 29.02.1992 roku w Libercu.

W Jabloncu nad Nysą w dniu 19.3.1994

Strona czeska:

za Komunalni sdružení EUROREGION NISA
- severní Čechy

Václav Pohl, Przewodniczący

za Urzędy Powiatowe

Liberec, **Mgr Jaroslav Mráz**

Jablonec nad Nisą, **RNDr. Karel Brodský**

Česká Lípa, **Ing. Petr Veltrubský**

Semily, Ing. Václava Kodejšová
Děčín, Ing. Libor Holanda

Strona niemiecka:

za Kommunalgemeinschaft EUROREGION NEISSE
- Sektion der BR Deutschland e. V.

Dieter Liebig, Przewodniczący

Strona polska:

za Stowarzyszenie Gmin Polskich
EUROREGIONU NYSA

Franciszek Zaborowski, Prezes

Aneks 20

POROZUMIENIE
o utworzeniu Związku Międzyregionalnego
„EUROREGION KARPACKI”

Niżej wymienieni Członkowie - Założyciele Związku, zwani dalej „Stronami”:

1. Strona Polska, reprezentowana:

- w imieniu władz administracyjnych szczebla regionalnego - przez Wojewodę Krośnieńskiego oraz Wojewodę Przemyskiego,
- w imieniu lokalnych władz samorządowych - przez Przewodniczących Wojewódzkich Sejmików Samorządowych w Krośnie i Przemyślu.

2. Strona Słowacka, reprezentowana:

- w imieniu lokalnych władz samorządowych - przez przedstawicieli Stowarzyszenia Regionu Karpackiego skupiającego samorządy jednostek administracyjnych miast Bardejov, Humenne, Michalovce, Svidník, Trebisov, Vranov.

3. Strona Ukraińska, reprezentowana:

- w imieniu organów administracji państwowej szczebla regionalnego - przez przedstawiciela Prezydenta Ukrainy na Obwód Zakarpcki,
- w imieniu lokalnych władz samorządowych - przez Przewodniczącego Rady Obwodu Zakarpckiego.

4. Strona węgierska, reprezentowana

- w imieniu organów administracji państwowej szczebla regionalnego - przez Pełnomocnika Prezydenta Republiki Węgierskiej na komitaty Szabolcs-Szatmar-Bereg i Hajdu-Bihar oraz przez Pełnomocnika Prezydenta Republiki Węgierskiej na komitaty Borsod- Abauj-Zemplen i Heves.
 - w imieniu lokalnych władz samorządowych - przez przedstawicieli Zgromadzeń Regionalnych (Borsod- Abauj- Zemplen, Heves, Hajdu-Bihar i Szabolcs-Sztamar-Bereg) oraz miast o statusie stolicy komitatu (Nyíregyháza, Debrecen, Miskolc, Eger).
- postanowili co następuje:

§ 1

Niniejszym powołuje się Związek Międzyregionalny „Euroregion Karpacki” zwany dalej „Związkiem”.

§ 2

Cele, zadania oraz strukturę organizacyjną Związku określa Statut, stanowiący integralną część niniejszego Porozumienia.

§ 3

W przypadku istnienia przewidzianego w prawie krajowym jednej lub więcej Stron wymogu zatwierdzenia niniejszego Porozumienia przez odpowiednie władze, którego spełnienie jest niezbędne dla jego wejścia w życie, Strona lub Strony te powinny wystąpić w tej sprawie do tychże władz.

POROZUMIENIE O UTWORZENIU ZWIĄZKU TRANSGRANICZNEGO „EUROREGION BUG”

Podpisane w Łucku w dniu 29 września 1995 roku

Niżej wymienieni Członkowie - Założyciele Związku, zwani dalej „Stronami”:

Strona polska reprezentowana przez:

- wojewodów chełmskiego, lubelskiego, tarnobrzeskiego i zamojskiego, działających w porozumieniu z zainteresowanymi samorządami lokalnymi województw chełmskiego, lubelskiego, tarnobrzeskiego i zamojskiego,

Strona ukraińska reprezentowana przez:

- Przewodniczącego Wołyńskiej Rady Obwodowej, działającego w imieniu organów administracji rządowej i samorządowej.

Kierując się pragnieniem swobodnego zrzeszania się i współpracy narodów Europy na zasadach tradycyjnych wartości demokratycznych, wolności rynkowej i współpracy gospodarczej w obszarach przygranicznych, działając zgodnie z ustawodawstwem wewnętrznym własnego państwa i swoimi kompetencjami oraz mając na uwadze Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Ukrainy o współpracy międzyregionalnej z dnia 24 maja 1993 roku, a także Europejską Konwencją Ramową o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi z dnia 21 maja 1980 roku postanowiły co następuje:

§ 1

1. Utworzyć Związek Transgraniczny pod nazwą „Euroregion Bug” zwany dalej „Związkiem”.
2. Siedzibą Związku są po Stronie polskiej miasto Chełm, po Stronie ukraińskiej miasto Łuck.
3. Strony postanawiają, że Związek ma charakter otwarty dla wspólnot lokalnych i władz terytorialnych, w tym również państw trzecich.

§ 2

1. Głównym celem Porozumienia jest tworzenie warunków rozwoju społeczno-gospodarczego i współpracy naukowo-kulturalnej w obszarach przygranicznych sąsiadujących państw.
2. Cele, zadania oraz strukturę organizacyjną Związku określa Statut, stanowiący integralną część niniejszego Porozumienia.

§ 3

1. Porozumienie niniejsze wchodzi w życie z dniem podpisania.
2. W przypadku istnienia przewidzianego w prawie krajowym jednej ze Stron wymogu zatwierdzenia niniejszego Porozumienia przez odpowiednie władze Strona ta wystąpi w tej sprawie do tychże władz.

Porozumienie sporządzono w dwóch egzemplarzach, w językach polskim i ukraińskim, przy czym oba teksty mają jednakową moc prawną.

Sporządzono w Łucku, dnia 29 września 1995 roku.

W imieniu Strony Polskiej

Wojewoda Chełmski
Wojewoda Lubelski
Wojewoda Tarnobrzeski
Wojewoda Zamojski
(podpisy nieczytelne)

W imieniu Strony Ukraińskiej

Przewodniczący Wołyńskiej Obwodowej Rady
Przewodniczący Wołyńskiej Administracji
Państwowej

(podpis nieczytelny)

**POROZUMIENIE
O UTWORZENIU ZWIĄZKU TRANSGRANICZNEGO
„EUROREGION NIEMEN”**

Niżej wymienieni Członkowie - Założyciele Związku, zwani dalej „Stronami”:
Województwo Suwalskie Rzeczypospolitej Polskiej reprezentowane przez Wojewodę Suwalskiego,
Obwód Grodzieński Republiki Białoruskiej reprezentowany przez
Przewodniczącego Grodzieńskiego Obwodowego Komitetu Wykonawczego,
Powiaty Alytus i Mariampol Republiki Litewskiej reprezentowane przez
Zarządcę Powiatu Alytus i Zarządcę Powiatu Mariampol,

Strony kierując się pragnieniem swobodnego zrzeszania się i współpracy narodów Europy na zasadach tradycyjnych wartości demokratycznych, wolności rynkowej i współpracy gospodarczej w obszarach przygranicznych, działając zgodnie z ustawodawstwem wewnętrznym własnego państwa i swoimi kompetencjami oraz mając na uwadze porozumienia między rządami wyżej wymienionych państw o współpracy międzyregionalnej i transgranicznej, a także Europejską Konwencję Ramową o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi z dnia 21 maja 1980 roku, uzgodnili co następuje:

§ 1

1. Utworzyć Związek Transgraniczny pod nazwą Euroregion „Niemen” zwany dalej „Związkiem”.
2. Siedzibą Związku jest miasto Suwałki.
3. Strony postanawiają, że Związek ma charakter otwarty dla wspólnot lokalnych i władz terytorialnych, w tym również państw trzecich.

§ 2

1. Głównym celem Porozumienia jest tworzenie warunków dla rozwoju społeczno-gospodarczego i współpracy naukowo-kulturalnej na obszarach przygranicznych sąsiadujących państw.
2. Cele, zadania oraz strukturę organizacyjną Związku określa Statut, stanowiący integralną część niniejszego Porozumienia.

§ 3

1. Porozumienie niniejsze wchodzi w życie z dniem podpisania. W przypadku istnienia przewidzianego w prawie krajowym jednej ze Stron wymogu zatwierdzania niniejszego Porozumienia przez odpowiednie władze, dokument ten nabiera mocy prawnej po jego zatwierdzeniu.
2. Porozumienie sporządzono w trzech egzemplarzach, w językach: polskim, białoruskim, litewskim, przy czym wszystkie teksty mają jednakową moc prawną.

Podpisano w Augustowie, dnia 6 czerwca 1997 roku.

W imieniu strony Polskiej

Wojewoda Suwalski

Cezary Cieślukowski

W imieniu Strony Białoruskiej

Z-ca Przewodniczącego Grodzieńskiego Obwodowego
Komitetu Wykonawczego

Michaił Aleksiejewicz Bielajew

W Imieniu Strony Litewskiej

Zarządca Powiatu Alytus

Ignas Aleškevičius

Zarządca Powiatu Mariampol

Kostas Jankauskas

STATUT ZWIĄZKU TRANSGRANICZNEGO EUROREGION „NIEMEN”

§ 1

POSTANOWIENIA OGÓLNE

1. Niniejszy Statut nie narusza istniejących form i rodzajów współpracy transgranicznej Państw lub Stron Euroregionu Niemen.
2. Niniejszy Statut nie może naruszać ustawodawstwa wewnętrznego i pełnomocnictw Stron.
3. Strony będą wspierać inicjatywy lokalne służące rozwijaniu współpracy transgranicznej na obszarze Euroregionu Niemen.
4. Organy Związku nie mogą w swojej działalności naruszać ustawodawstwa państwowego Stron.
5. Przy wypełnianiu swoich funkcji oraz realizacji zadań Związek i jego organy mogą współpracować z organizacjami krajowymi i międzynarodowymi.
6. Każda ze stron może konsultować z władzami swoich państw treść uchwał Rady Związku. Administracje Państw będą na żądanie otrzymywać wszelkie informacje o działalności Związku i jego uchwałach.

§ 2

CELE I ZADANIA ZWIĄZKU

Związek Euroregionu Niemen tworzy się w celu rozwoju współpracy obszarów przygranicznych w następujących dziedzinach:

- wszechstronnego rozwoju ekonomicznego,
- zagospodarowania przestrzennego,
- infrastruktury publicznej,
- oświaty, ochrony zdrowia, kultury, sportu i turystyki,
- ochrony środowiska,
- likwidacji zagrożeń i klęsk żywiołowych,
- rozwijania kontaktów między mieszkańcami obszarów przygranicznych oraz współpracy instytucjonalnej, a także współpracy podmiotów gospodarczych.

§ 3

CZŁONKOSTWO W ZWIĄZKU

1. Związek składa się z członków rzeczywistych i zwyczajnych. Może być nadawane członkostwo honorowe oraz status obserwatora.
2. Członkowie założyciele Związku mają status członków rzeczywistych a status członków zwyczajnych i honorowych oraz obserwatorów nadaje Rada Związku.
3. Status obserwatora nadaje się współpracującym z Euroregionem Niemen samorządom i władzom regionalnym nie graniczącym bezpośrednio z obszarem Euroregionu.
4. Członkostwo w Związku nie wyklucza prawa członków do nawiązywania dwu lub wielostronnych stosunków i zawierania porozumień z innymi strukturami, nie należącymi do Euroregionu Niemen.
5. Każdy z członków Związku ma prawo swobodnego opuszczenia go po uprzednim powiadomieniu Rady Związku na 6 miesięcy przed datą opuszczenia Związku. Członkostwo w Związku ustaje z chwilą decyzji Rady Związku.
6. W przypadku zmian terytorialnych bądź administracyjnych na obszarze jednego z Państw, które to zmiany dotyczyłyby obszaru działania jednego lub więcej członków Związku, powstałe wskutek zmian podmioty mają prawo przystąpienia do Związku na zasadzie sukcesji oraz zgodnie z prawem wewnętrznym danego Państwa.
7. Wszyscy członkowie Związku są traktowani równoprawnie bez względu na wielkość terytorium i liczbę ludności.

§ 4

ORGANY ZWIĄZKU

1. Władzami Związku są:
 - Rada Związku
 - Prezydium Rady Związku
 - Sekretariat Związku
2. Władze Związku sprawują funkcje koordynacyjne i doradcze związane z realizacją celów Związku, o których mowa w paragrafie 2 oraz reprezentują Związek na zewnątrz.
3. Komisja Rewizyjna jest organem kontrolnym władz Związku.
4. Ilość organów Związku, ich struktura oraz zakres uprawnień mogą ulegać zmianom zgodnie z postanowieniami Stron, w drodze zmian zapisów Statutu.

§ 5

RADA ZWIĄZKU

1. Rada Związku, zwana dalej Radą jest najwyższym jego organem.
2. W skład Rady wchodzi 4 przedstawicieli delegowanych przez każdą ze Stron.
3. Przedstawiciele każdej ze Stron pełnią funkcje członka w Radzie przez okres kadencji organów, które go do Rady Euroregionu delegowały. Członkowie Rady pełnią swoje funkcje do czasu wyboru nowych przedstawicieli.
4. Odwołanie członka Rady może nastąpić w dowolnym okresie przez Stronę, która go delegowała, po uprzednim zawiadomieniu Prezydium Rady. Na miejsce odwołanego członka Rady Strona w okresie 1 miesiąca deleguje nowego przedstawiciela.
5. Posiedzenia Rady odbywają się nie rzadziej niż dwa razy do roku i są otwarte, jeżeli Rada nie postanowi inaczej.
6. Na żądanie jednej ze Stron mogą być zwoływane nadzwyczajne posiedzenia Rady.
7. W posiedzeniach Rady i jej pracach, z prawem głosu doradczego. mogą brać udział przedstawiciele władz państwowych Stron oraz organizacji międzynarodowych.
8. Przewodniczącego posiedzenia Rady wybiera się kolejno każdego z członków Prezydium Rady Związku. Przewodniczy on pracy Prezydium w okresie między posiedzeniami Rady.
9. Do kompetencji Rady należą:
 - omawianie i zatwierdzanie wspólnych projektów współpracy transgranicznej, prowadzonej w ramach Związku, zapewnienie ich finansowania i realizacji,
 - dokonywanie zmian w Statucie,
 - przyjmowanie nowych członków i pozbawianie członkostwa w Związku oraz nadawanie członkostwa honorowego oraz statutu obserwatora,
 - podejmowanie decyzji w sprawach budżetu Związku,
 - wybór Prezydium Rady Związku i Komisji Rewizyjnej,
 - powoływanie Sekretariatu Związku i ustalenie jego budżetu,
 - uchwalanie regulaminów Rady, Prezydium, Sekretariatu i Komisji Rewizyjnej,
 - powoływanie stałych i doraźnych Grup Roboczych do realizacji określonych zadań w wybranych dziedzinach współpracy transgranicznej oraz uchwalanie regulaminów ich pracy,
 - podejmowanie uchwał dotyczących członkostwa Związku w organizacjach międzynarodowych,
 - podejmowanie uchwał w innych sprawach określonych w Statucie.
10. Wszelkie uchwały Rady podejmowane są na zasadzie jednomyślności Stron.
11. Projekty uchwał przedkłada Radzie Kierownik Sekretariatu Związku lub przedstawiciele Stron.
12. Szczegółowe zasady działalności Rady określa jej regulamin.

§ 6

PREZYDIUM RADY ZWIĄZKU

1. Prezydium Rady Związku zwane dalej Prezydium składa się z 6 osób, powoływane jest przez Radę według zasady po dwóch członków z każdej ze Stron.
2. Prezydium wykonuje funkcje koordynacyjne i reprezentacyjne w imieniu Rady między jej posiedzeniami.
3. Działalność Prezydium określa uchwalony przez Radę regulamin.

§ 7

SEKRETARIAT ZWIĄZKU

1. Sekretariat Związku zwany dalej Sekretariatem jest organem wykonawczym i administracyjnym powoływanym przez Radę w składzie równym liczbowo dla każdej ze Stron.
2. Każda ze Stron prowadzi na swoim terenie biuro krajowe Sekretariatu, w skład którego wchodzi członkowie Sekretariatu z danego Państwa.
3. Krajowe biura Sekretariatu nie są wzajemnie podporządkowane i spełniają funkcje koordynacyjne i administracyjne dla każdej ze Stron.
4. Kierownicy biur krajowych Sekretariatu uczestniczą w posiedzeniach Rady i Prezydium.
5. Do zadań Sekretariatu należy:
 - przygotowywanie i przedkładanie Radzie projektów uchwał oraz innych opracowań dotyczących wspólnych przedsięwzięć w ramach współpracy przygranicznej, w tłumaczeniu na języki Stron,
 - przygotowywanie posiedzeń Rady,
 - obsługa grup roboczych,
 - wypełnianie innych funkcji związanych z administrowaniem i realizacją zadań finansowych Związku.
6. Funkcje Kierownika Sekretariatu pełni ten Kierownik Biura Krajowego Sekretariatu, tej Strony, której członek Prezydium przewodniczy Radzie.
7. Działalność Sekretariatu określa uchwalony przez Radę regulamin.

§ 8

KOMISJA REWIZYJNA

1. Komisja Rewizyjna reprezentuje proporcjonalnie każdą ze Stron.
2. Do kompetencji Komisji Rewizyjnej należy kontrola prawidłowości prowadzenia dokumentacji i wykorzystywania środków finansowych Związku.
3. Przewodniczącego Komisji Rewizyjnej powołuje Rada na okres jednego roku kolejno z członków Komisji.
4. Działalność Komisji Rewizyjnej określa jej regulamin uchwalony przez Radę.

§ 9

GRUPY ROBOCZE

1. Dla realizacji określonych wspólnych zagadnień problemowych Rada może powoływać stałe lub doraźne grupy robocze.
2. W wyjątkowych przypadkach grupy robocze mogą być powoływane przez Prezydium, ale wymagają zatwierdzenia przez Radę na najbliższym jej posiedzeniu.
3. Przygotowane przez grupy robocze propozycje i materiały przedkładane są w Radzie poprzez Kierownika Sekretariatu.
4. Do pracy w grupach roboczych, za zgodą Prezydium, mogą być zapraszani eksperci.
5. Rada określa zakres przedmiotowy prac każdej grupy roboczej oraz sposób jej finansowania.
6. Obrady grupy roboczej prowadzi jej przewodniczący wybrany przez grupę.
7. Organizację pracy stałych i doraźnych grup roboczych określa uchwalony przez Radę regulamin.

§ 10

FINANSOWANIE DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU

1. Finansowanie działalności Związku w zakresie niezbędnym dla realizacji jego celów i zadań zapewnia każda ze Stron.
2. Strony w ramach wzajemnych uzgodnień oraz stosownie do swoich możliwości finansują działalność Związku.
3. Zatwierdzone przez Radę wspólne projekty, a także koszty niezbędne dla funkcjonowania organów Związku finansują Strony na zasadzie równości, o ile Rada nie postanowi inaczej.
4. Każda ze Stron może w ramach własnych środków realizować określone przez Radę prace na rzecz Związku w celu nieodpłatnego ich wykorzystania przez Związek.
5. Budżet Związku może być zwiększany lub uzupełniany ze źródeł zewnętrznych.
6. Konsekwencją nie wywiązywania się Stron z przyjętych zobowiązań finansowych lub poważne opóźnienie w dokonywaniu stosownych wpłat określa Rada.

§ 11

ROZWIĄZANIE EUROREGIONU „NIEMEN”

1. Związek zostaje rozwiązany w przypadku jednomyślnej decyzji wszystkich Stron jeżeli:
 - cele i zadania dla jakich został powołany nie są realizowane
 - jeżeli w Związku pozostanie tylko jedna Strona.
2. W razie rozwiązania Związku jego majątek, tj. środki trwałe i obrotowe, (aktywa i pasywa) stanowiące wspólną własność Związku dzieli się między wszystkie Strony Związku proporcjonalnie do ich wkładu.
3. Likwidację Związku przeprowadza Komisja Likwidacyjna w składzie po 3 przedstawicieli każdej ze Stron.

§ 12

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

1. Niniejszy statut stanowi załącznik do Porozumienia o utworzeniu Związku Transgranicznego Euroregion „NIEMEN” i wchodzi w życie wraz z jego podpisaniem.

W imieniu Strony Polskiej

Wojewoda Suwalski

Cezary Cieślukowski

W imieniu strony BiałoruskiejZ-ca Przewodniczącego Grodzieńskiego
Obwodowego Komitetu Wykonawczego
Michaił Aleksiejewicz Bielajew**W imieniu strony Litewskiej**Zarządca Powiatu Alytus
Ignas AleševičiusZarządca Powiatu Mariampol
Kostas Jankauskas

UMOWA O UTWORZENIU „EUROREGIONU SPREWA - NYSA - BÓBR”

zawarta między Stowarzyszeniem Gmin Rzeczypospolitej Polskiej

„EUROREGION SPREWA - NYSA - BÓBR”

a Stowarzyszeniem „EUROREGION SPREWA - NYSA - BÓBR”

podpisana w Gubinie dnia 21 września 1993 roku

UMOWA O UTWORZENIU „EUROREGIONU SPREWA - NYSA - BÓBR”

ZAWARTA MIĘDZY STOWARZYSZENIEM GMIN RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

„EUROREGION SPREWA - NYSA - BÓBR”

A STOWARZYSZENIEM „EUROREGION SPREWA - NYSA - BÓBR”

Preambula

Euroregion jest płaszczyzną dobrowolnej współpracy gmin polskich, członków Stowarzyszenia Gmin RP „Euroregion Sprewa - Nysa - Bóbr” oraz powiatów i miast Republiki Federalnej Niemiec, członków Stowarzyszenia „Euroregion Sprewa - Nysa - Bóbr”.

Współpraca realizowana jest na zasadach równoprawności stron uwzględniając treść „Europejskiej konwencji ramowej o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi” sporządzonej w Madrycie dnia 21 maja 1980 roku.

1. Cele Euroregionu

§ 1

1. Celem Euroregionu jest wszechstronna działalność na rzecz pomyślności obszarów przygranicznych Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Federalnej Niemiec, ich sanacji ekologicznej, rozkwitu gospodarczego oraz stałej poprawy warunków życia ich mieszkańców.
2. Cele Euroregionu realizowane są poprzez:
 - współpracę w zakresie gospodarki przestrzennej,
 - ochronę środowiska naturalnego,
 - poprawę kondycji gospodarczej i wyrównywanie poziomów życia mieszkańców,
 - rozwój infrastruktury o zasięgu ponadgranicznym,
 - współdziałanie w zapobieganiu oraz zwalczaniu katastrof oraz klęsk żywiołowych,
 - ponadgraniczną komunikację osobową i współpracę w dziedzinie ruchu turystycznego,
 - wymianę kulturalną i zachowanie wspólnego dziedzictwa kulturowego,
 - współpracę w wychowaniu młodego pokolenia,
 - tworzenie warunków umożliwiających swobodne kontakty obywateli,
 - wspieranie różnorodnych przedsięwzięć na rzecz rozwoju współpracy ponadgranicznej.

II. Strony euroregionu

§ 2

1. Stronami Euroregionu są: ze strony polskiej stowarzyszenie Gmin Rzeczypospolitej Polskiej „EUROREGION SPREWA - NYSA - BÓBR”, zwane dalej Stowarzyszeniem Polskim, ze strony niemieckiej Stowarzyszenie „EUROREGION SPREWA - NYSA - BÓBR”, zwane dalej Stowarzyszeniem Niemieckim.

III. Nazwa, siedziba, obszar

§ 3

1. Przyjmuje się nazwę:
„Euroregion Sprewa - Nysa - Bóbr”.
2. Siedzibą Euroregionu są miasta Gubin i Guben.
3. Euroregion obejmuje swoim obszarem gminy będące członkami Stowarzyszenia Polskiego oraz powiaty i miasta będące członkami Stowarzyszenia Niemieckiego.

IV. Prawa i obowiązki stron Euroregionu.

§ 4

1. Strony deklarują swoją wolę uzgadniania na partnerskiej płaszczyźnie przedsięwzięć o zasięgu ponadgranicznym.
2. Strony Euroregionu zobowiązują się do pozyskiwania środków finansowych na realizację wspólnych przedsięwzięć.

V. Organy Euroregionu

§ 5

1. Na władze Euroregionu składają się odpowiednie organy każdej ze stron. Uzupełnienie ich składu odbywa się na zasadach określonych w statutach stowarzyszeń.
2. Organami są:
 - Rada Euroregionu,
 - Prezydium Euroregionu,
 - Sekretariat Euroregionu,
 - grupy robocze.
3. Radę Euroregionu stanowią Konferencja Stowarzyszenia Polskiego oraz Zebranie Członków Stowarzyszenia Niemieckiego. Do zadań Rady należy wyznaczanie głównych kierunków działania Euroregionu, określanie priorytetów w realizowaniu wspólnych projektów.
4. Prezydium Euroregionu stanowią Konwent Stowarzyszenia Polskiego i Zarząd Stowarzyszenia Niemieckiego. Prezydium wykonuje uchwały Rady. Prezes Konwentu i Przewodniczący Zarządu reprezentują Euroregion na zewnątrz.
5. Sekretariat Euroregionu tworzą sekretariaty obu Stowarzyszeń. Sekretariat zapewnia bieżącą obsługę Euroregionu oraz koordynuje prace grup roboczych.
6. Grupy robocze powoływane są przez Radę na wniosek Prezydium Euroregionu. Grupy robocze wypracowują wnioski dla Prezydium dotyczące wspólnych projektów w zakresie problematyki im przypisanej.
7. Prace Rady, Prezydium i Sekretariatu określać będą ich regulaminy przyjęte przez Radę.

VI. Podejmowanie uchwał

§ 6

1. Rada Euroregionu podejmuje decyzje w formie uchwał, które zapadają zwykłą większością głosów.
2. Każdej ze stron Euroregionu przysługuje w Radzie taka sama ilość głosów.
3. Ustęp 1 i 2 stosuje się odpowiednio do Prezydium Euroregionu.

VII. Źródła finansowania

§ 7

1. Środki niezbędne na działalność Euroregionu są tworzone:
 - ze środków finansowych obu Stowarzyszeń,
 - z dotacji, darowizn, spadków i z innych źródeł.

VIII. Postanowienia końcowe

§ 8

1. Zmiany niniejszej umowy dokonywane są przez Radę Euroregionu zwykłą większością głosów.
2. Umowa zostaje zawarta na czas nieokreślony.
3. Umowa ulega rozwiązaniu, jeśli jedna ze stron dobrowolnie oświadczy swoje wystąpienie.
4. O wystąpieniu należy powiadomić Radę co najmniej sześć miesięcy przed planowanym terminem wystąpienia.
5. Rada rozstrzyga w powyższym przypadku o sposobie likwidacji organów Euroregionu i o uregulowaniu wszystkich zobowiązań.
6. Niniejsza umowa podlega przyjęciu przez odpowiednie organy Stowarzyszeń.
7. Umowa została podpisana w Gubinie w dniu 21 września 1993 roku i z tym dniem wchodzi w życie.
8. Umowa sporządzona została w 2 egzemplarzach, każdy w językach polskim i niemieckim, przy czym obydwa teksty mają jednakową moc.

Za Stowarzyszenie Gmin RP
„Euroregion Sprewa - Nysa - Bóbr”
 Prezes Konwentu
 Czesław Fiedorowicz

Za Stowarzyszenie
„Euroregion Sprewa - Nysa - Bóbr”
 Prezydent
 Waldemar Kleinschmidt

UMOWA O UTWORZENIU EUROREGIONU „PRO EUROPA VIADRINA”

pomiędzy Stowarzyszeniem Gmin Lubuskich i Związkiem Gmin Gorzowskich ze strony polskiej oraz Stowarzyszeniem „Środkowa Odra” ze strony niemieckiej.

Preambuła

Stowarzyszenie Gmin Lubuskich i Związek Gmin Gorzowskich ze strony polskiej oraz Stowarzyszenie „Środkowa Odra” ze strony niemieckiej, zwane dalej Stronami wyrażając wolę:

1. zapewnienia dobrosąsiedzkich stosunków pomiędzy Polakami a Niemcami,
2. umacniania tożsamości regionalnej żyjących w obszarze granicznym Polaków i Niemców poprzez stworzenie wspólnej perspektywy na przyszłość,
3. podnoszenia poziomu życia obywateli mieszkających w regionie poprzez utworzenie w przyszłości ponadgranicznego, zintegrowanego polsko - niemieckiego regionu gospodarczego,
4. wspierania idei jedności europejskiej i międzynarodowego zrozumienia,
5. ustalania wspólnych przedsięwzięć i pozyskiwanie środków finansowych niezbędnych na ich realizację,

oraz uwzględniając postanowienia Europejskiej Konwencji Ramowej o Współpracy Transgranicznej między Wspólnotami i Władzami Terytorialnymi sporządzonej w Madrycie 21 maja 1980 roku postanawiają utworzyć Euroregion „PRO EUROPA VIADRINA”.

I. NAZWA, SIEDZIBA, TERYTORIUM

§ 1

1. Przyjmuje się nazwę: „PRO EUROPA VIADRINA”.
2. Siedzibą Euroregionu jest Dąbroszyn. Zasady funkcjonowania i finansowania siedziby określi Rada Euroregionu.
3. Euroregion obejmuje teren gmin będących członkami strony polskiej, jak również powiaty, miasta, gminy i związki gminne będące członkami strony niemieckiej.

Wykaz gmin założycieli zawiera załącznik będący integralną częścią Umowy.

II. FORMY WSPÓŁPRACY W EUROREGIONIE

§ 2

Formy współpracy odpowiadają treści „Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o dobrosąsiedztwie i przyjaznej współpracy” z dnia 17 czerwca 1991 roku.

III. PRAWA I OBOWIĄZKI STRON EUROREGIONU

§ 3

1. Strony deklarują swoją wolę uzgadniania i uchwalania przedsięwzięć i projektów o zasięgu ponadgranicznym na płaszczyźnie partnerskiej w porozumieniu z kompetentnymi organami i administracjami.
2. Strony informują się wzajemnie o zamierzanych przedsięwzięciach dotyczących tylko jednej ze Stron Umowy.
3. Szczegółowe zasady dotyczące praw i obowiązków określać będzie regulamin.

IV. ORGANY EUROREGIONU

§ 4

1. Organami Euroregionu są:
 - Rada Euroregionu,
 - Prezydium Euroregionu,
 - Sekretariat Euroregionu,
 - Komisja Rewizyjna,
 - Grupy Robocze.
2. Mandaty w organach Euroregionu będą obsadzone w równej części przez każdą ze Stron. Wybór delegatów przeprowadza niezależnie od siebie każda ze Stron na zasadach określonych w swoich statutach.

§ 5

RADA EUROREGIONU

1. Rada Euroregionu jest najwyższym organem uchwalodawczym Euroregionu.
2. Rada Euroregionu składa się z 20 członków, wybranych po 10 przez stronę polską i niemiecką.
3. Rada może przyznać tytuł honorowego członkostwa.
4. Do zadań Rady Euroregionu należy w szczególności:
 - określanie kierunków działania,
 - wybór Prezydium Euroregionu,
 - uchwalenie regulaminów,
 - zatwierdzanie projektów uchwał,
 - koordynowanie spraw finansowych,
 - powoływanie i odwoływanie Komisji Rewizyjnej.

§ 6

PREZYDIUM EUROREGIONU

Rada powołuje ze swego grona Prezydium. Prezydium składa się z czterech osób, po 2 przedstawicieli ze strony Polskiej i niemieckiej. Przewodzenie Prezydium powierza się na zasadzie 2 letniej kadencji, poczynając od stycznia 1997 r., na przemian polskiej i niemieckiej stronie.

- a) Wprowadza się funkcję Wiceprzewodniczącego Prezydium na tej zasadzie, że w czasie przewodniczenia strony polskiej, funkcję wiceprzewodniczącego sprawuje przedstawiciel strony niemieckiej.

Do zadań Prezydium należy:

- reprezentowanie Euroregionu na zewnątrz,
- zwoływanie posiedzeń Rady,
- wykonywanie uchwał Rady,
- kierowanie Sekretariatem,
- powoływanie Grup Roboczych.

§ 7

SEKRETARIAT EUROREGIONU

Sekretariat Euroregionu tworzą jego dwie placówki w Słubicach i we Frankfurcie n/O. Zapewnia on bieżącą obsługę Euroregionu i koordynuje prace Grup Roboczych. Każda ze Stron Umowy finansuje swoją placówkę.

§ 8

GRUPY ROBOCZE

Grupy Robocze powoływane są przez Prezydium. Wypracowują propozycje wspólnych projektów w dziedzinach za które odpowiadają przed Radą. Uczestnictwo w Grupach Roboczych jest otwarte dla wszystkich zainteresowanych.

§ 9

KOMISJA REWIZYJNA

Komisja Rewizyjna ma obowiązek i prawo nadzorować na bieżąco wspólne wydatki finansowe Stron Umowy oraz składać Radzie sprawozdania.

§ 10

REGULAMIN

Szczegółowe zadania organów Euroregionu określone będą w osobnym regulaminie uchwalonym przez Radę.

V. PODEJMOWANIE UCHWAŁ

§ 11

1. Rada Euroregionu podejmuje decyzje w formie uchwał, które zapadają bezwzględną większością głosów (najmniej 11 głosów) przy obecności co najmniej 3/4 składu Rady.
2. Każdy z członków Rady posiada jeden głos.
3. Uchwały Prezydium podejmowane są większością głosów według zasad określonych przez Radę.

VI. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

§ 12

Środki niezbędne na działalność Euroregionu będą pochodzić:

- ze środków finansowych obu Stron Umowy,
- z dotacji, darowizn, spadków,
- innych źródeł.

VII. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

§ 13

1. Zmiany niniejszej Umowy wymagają zgodnej woli Umawiających się Stron.
2. Umowa zostaje zawarta na czas nieokreślony.
3. O kwestiach spornych rozstrzyga Rada Euroregionu.
4. Umowa ulega rozwiązaniu, jeśli jedna ze Stron dobrowolnie zgłosi swoje wystąpienie.
5. O wystąpieniu należy powiadomić Radę co najmniej sześć miesięcy przed planowanym terminem wystąpienia.
6. Rada rozstrzyga w powyższym przypadku o sposobie likwidacji organów Euroregionu i uregulowaniu wszystkich zobowiązań.
7. Umowa została podpisana dnia 21 grudnia 1993 roku i z tym dniem wchodzi w życie.
8. Umowa została sporządzona w sześciu egzemplarzach, po trzy w języku polskim i niemieckim, przy czym teksty mają jednakową moc.

Rogi, dnia 21 grudnia 1993 roku

Za stowarzyszenie Gmin Lubuskich
Ryszard Bodziacki

Za Związek Gmin Gorzowskich
Lech Marek Gorywoda

Za Stowarzyszenie „Środkowa Odra”
Wolfgang Pohl

ZAŁĄCZNIK do Umowy o Utworzeniu Euroregionu „PRO EUROPA VIADRINA”

Wykaz gmin założycieli

I. STOWARZYSZENIE GMIN LUBUSKICH

1. Kostrzyn n/O
2. Słubice
3. Rzepin
4. Słońsk
5. Górzycza
6. Cybinka
7. Sulęcín
8. Lubniewice

II. ZWIĄZEK GMIN GORZOWSKICH

1. Bierzwnik
2. Bogdaniec
3. Gorzów Wlkp.
4. Krzęcin
5. Krzeszyce
6. Ośno Lubuskie
7. Witnica
8. Zwierzyn
9. Santok

10. Strzelce Krajeńskie

III. STOWARZYSZENIE ŚRODKOWA ODRA

1. Miasto Frankfurt n/O
2. Powiat Bad Freienwalde
3. Powiat Strausberg
4. Powiat Seelow
5. Powiat Fürstenwalde
6. Miasto Eisenhüttenstadt (od 01.01.1994 r.)

Aneks 25

UMOWA O UTWORZENIU EUROREGIONU „POMERANIA”

zawarta w dniu 15 grudnia 1995 roku w Szczecinie pomiędzy:

Komunalnym Związkiem Celowym Gmin Pomorza Zachodniego „Pomerania”

reprezentowanym przez:

Zbigniewa Zychowicza Przewodniczącego Zarządu,

oraz

Związek Komunalny Euroregionu Pomerania

reprezentowanym przez:

Rainera Haedricha Prezydenta Związku

oraz

Miastem Szczecin

reprezentowanym przez:

Bartłomieja Sochańskiego Prezydenta Miasta

zwanymi w dalszym ciągu niniejszej umowy *Stronami*.

Ilekoć w Umowie używane będzie wyrażenie Strona polska, należy przez to rozumieć Miasto Szczecin i KZC GPZ „Pomerania” działające wspólnie i w porozumieniu.

Ilekoć w umowie używane będzie wyrażenie Strona niemiecka, należy przez to rozumieć Związek Komunalny Euroregion Pomerania.

PREAMBUŁA

EUROREGION „POMERANIA” stwarza podstawy powstania długotrwałych stosunków współpracy transgranicznej w celu równomiernego i zrównoważonego rozwoju regionów po obu stronach granicy.

Strony Umowy dążą do włączenia do współpracy w Euroregionie gmin krajów sąsiednich, w szczególności Królestwa Szwecji i Królestwa Danii, przy czym pożądana jest ponadregionalna współpraca w rejonie Morza Bałtyckiego.

Strony wyrażają zgodę na przystąpienie do Euroregionu gmin duńskich i szwedzkich, lub związków tych gmin.

Strony Umowy, kierując się we współpracy zasadą równości i uwzględniając postanowienia „Europejskiej Konwencji Ramowej o współpracy transgranicznej samorządów lub władz terytorialnych”, sporządzone w Madrycie

21 maja 1980 roku, oraz postanowienia „Traktatu między Rzeczypospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy” z 17 czerwca 1991 roku, postanawiają zawrzeć niniejszą Umowę

o Utworzeniu EUROREGIONU „POMERANIA” o następującej treści:

I. NAZWA, SIEDZIBA

§ 1

1. Dla współpracy transgranicznej w ramach niniejszej Umowy przyjmuje się nazwę EUROREGION „POMERANIA”.

2. Siedzibą Rady Euroregionu jest Szczecin.

II. CELE I FORMY WSPÓŁPRACY W EUROREGIONIE

§ 2

Celem współpracy w EUROREGIONIE „POMERANIA” jest podejmowanie wspólnych działań dla równomiernego i zrównoważonego rozwoju Regionu oraz zbliżenia jego mieszkańców i instytucji po obu stronach granicy.

§ 3

Cele wymienione w § 2 realizowane będą w szczególności poprzez:

- 1) podnoszenie poziomu życia obywateli mieszkających w Regionie, w szczególności poprzez wspólne wspieranie inwestycji i programów gospodarczych, szkoleń zawodowych i programów zmierzających do likwidacji bezrobocia;

- 2) popieranie idei jedności europejskiej i międzynarodowego zrozumienia;
- 3) współpracę i wymianę grup społecznych, naukowych, zawodowych, kulturalnych, środowisk młodzieżowych, a w szczególności tych jej form, które sprzyjają lepszemu wzajemnemu poznaniu społeczności zamieszkujących regiony graniczne;
- 4) utrzymanie oraz poprawianie stanu środowiska naturalnego, poprawę gospodarki rolnej i leśnej;
- 5) budowanie oraz dostosowanie infrastruktury do potrzeb ruchu granicznego i regionalnego;
- 6) rozwój współpracy gospodarczej, wymiany know-how i transferu technologii;
- 7) budowę kompleksowego systemu informacji, w celu wymiany danych w Euroregionie;
- 8) rozwój skoordynowanego transgranicznego planowania przestrzennego;
- 9) współpracę w zakresie likwidacji pożarów i klęsk żywiołowych oraz w sytuacjach awaryjnych;
- 10) wspieranie rozwiązywania problemów przejść granicznych.

III PRAWA I OBOWIĄZKI STRON

§ 4

1. Strony wspólnie uzgadniają przedsięwzięcia i projekty o zasięgu ponadgranicznym na płaszczyźnie partnerskiej i w porozumieniu z kompetentnymi organami administracyjnymi.
2. Strony postępują zgodnie z przepisami swojego kraju i uwzględniają prawne uwarunkowania drugiej Strony.
3. Strony informują się wzajemnie o własnych przedsięwzięciach mogących mieć znaczenie ponadgraniczne.
4. Strony umożliwiają członkom organów Euroregionu wzajemne korzystanie z biur i Sekretariatu.

IV. ORGANY EUROREGIONU

§ 5

Organami Euroregionu są:

- Rada Euroregionu,
- Prezydium Euroregionu,
- Sekretariat Euroregionu,
- Grupy Robocze.

§ 6

RADA EUROREGIONU

1. Rada Euroregionu jest organem uchwalodawczym Euroregionu. Jest wspólnym organem doradczym i koordynującym w podstawowych sprawach regionalnej współpracy transgranicznej.
2. Rada Euroregionu składa się z 24 członków, delegowanych po 12 przez Stronę niemiecką i polską. Kadencja odpowiada kadencji organów delegujących Stron. Strony informują się wzajemnie o przyjętych zasadach delegowania przedstawicieli.
3. Rada Euroregionu może przyznać tytuł honorowego członkostwa.
4. Do zadań Rady Euroregionu należy w szczególności:
 - wybór Prezydium Euroregionu;
 - określanie kierunków działania;
 - uchwalenie regulaminu Rady oraz innych regulaminów na wniosek Prezydium;
 - zatwierdzanie projektów współpracy;
 - uchwalanie planów finansowych dotyczących wspólnych przedsięwzięć, na wniosek Prezydium;
 - przyjmowanie sprawozdań z realizacji planów finansowych.
5. Rada Euroregionu spotyka się co najmniej 2 razy w roku na posiedzeniach zwyczajnych.
6. Posiedzenia nadzwyczajne mogą być zwołane przez Prezydium w każdym czasie oraz na wniosek co najmniej 6 członków Rady.
7. Posiedzenia Rady zwołuje Prezydium Euroregionu.

§ 7

PREZYDIUM EUROREGIONU

1. Prezydium składa się z 4 osób, po 2 ze Strony polskiej i niemieckiej.
W Prezydium są reprezentowane wszystkie Strony Umowy.
2. Prezydium Powołuje Prezydentów Euroregionu, po jednym ze Strony polskiej i niemieckiej. W sprawach zwykłego zarządu Prezydenci działają samodzielnie. W sprawach przekraczających zakres zwykłego zarządu Prezydenci działają wspólnie i w porozumieniu.
3. Prezydium może upoważnić swoich członków lub inne osoby do podejmowania czynności w imieniu Euroregionu.
4. Organizacja i przewodniczenie obradom Prezydium powierza się naprzemiennie tej stronie, na terytorium której odbywa się posiedzenie.
5. Do zadań Prezydium Euroregionu należy:

- a) reprezentowanie Euroregionu na zewnątrz,
 - b) zwoływanie posiedzeń Rady Euroregionu,
 - c) przygotowanie i przedkładanie Radzie projektów uchwał,
 - d) wykonywanie uchwał Rady,
 - e) kierowanie pracami sekretariatu Euroregionu,
 - f) powoływanie Grup roboczych z własnej inicjatywy lub na wniosek Rady.
6. Prezydium powołuje Sekretarza.

§ 8

SEKRETARIAT EUROREGIONU

1. Tworzy się Sekretariat Euroregionu z siedzibą w Szczecinie.
2. Sekretariat zapewnia obsługę bieżących spraw Euroregionu oraz przygotowuje i organizuje posiedzenia Rady, Prezydium Euroregionu i Grup Roboczych.
3. Koszty działalności Sekretariatu ponoszą wspólnie Strona polska i niemiecka.

§ 9

GRUPY ROBOCZE

Grupy robocze powoływane są przez Prezydium Euroregionu. Wypracowują propozycje wspólnych projektów. Uczestnictwo w Grupach roboczych jest otwarte dla wszystkich zainteresowanych.

§ 10

OBSERWATORZY

1. Strony Umowy umożliwią rządowi Brandenburgii, Meklemburgii-Przedpomorza oraz rządowi polskiemu delegowanie obserwatorów prac Euroregionu.
2. Organy Euroregionu mogą zaprosić do udziału w swoich posiedzeniach, w charakterze obserwatorów, także inne osoby lub instytucje, w szczególności przedstawicieli samorządów duńskich, szwedzkich oraz Kraju Związkowego Berlin.

V. PODEJMOWANIE UCHWAŁ

§ 11

1. Rada Euroregionu podejmuje uchwały bezwzględną większością głosów Rady, przy obecności co najmniej 19 członków Rady.
2. Każdy z członków Rady Euroregionu posiada jeden głos.
3. Uchwały Prezydium Euroregionu podejmowane są jednomyślnie.

VI. ZASADY FINANSOWANIA

§ 12

Gospodarka finansowa Euroregionu jest jawna dla Stron.

Środki na działalność Euroregionu mogą pochodzić:

- a) z wpłat Stron Umowy,
- b) z dotacji,
- c) z dochodów własnych,
- d) ze spadków i darowizn,
- e) z innych źródeł.

§ 13

Przewidywane roczne wpływy i wydatki finansowe zatwierdzane są przez Radę do końca roku poprzedzającego rok finansowy. Rada przyjmuje do końca marca każdego roku sprawozdanie z realizacji wydatków finansowych z roku poprzedniego.

§ 14

Uzasadnianie jakiegokolwiek wniosku z użyciem nazwy EUROREGION „POMERANIA” wymaga zgody obu Stron.

VII. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

§ 15

1. Zmiany niniejszej Umowy wymagają zgodnej woli umawiających się Stron.
2. Umowa zostaje zawarta na czas nieokreślony.
3. Umowa ulega rozwiązaniu, jeśli Strona polska bądź Strona niemiecka dobrowolnie zgłosi swoje wystąpienie.
4. O wystąpieniu należy powiadomić Radę Euroregionu co najmniej sześć miesięcy przed planowanym terminem wystąpienia.
5. Rada rozstrzyga w powyższym przypadku o sposobie likwidacji organów Euroregionu i uregulowania wszystkich zobowiązań.
6. Umowa została sporządzona w trzech egzemplarzach każdy w języku polskim i niemieckim, przy czym obydwa teksty mają jednakową moc.
7. Umowa wchodzi w życie z dniem podpisania.

Zbigniew Zychowicz

Przewodniczący
Komunalnego
Związku Celowego
Gmin
Pomorza Zachodniego
„Pomerania”
(podpis nieczytelny)

Rainer Haedrich

Präsident
Kommunalgemeinschaft
Europaregion Pomerania
e.V.

(podpis nieczytelny)

Bartłomiej Sochański

Prezydent
Miasta Szczecina

(podpis nieczytelny)

Aneks 26

Umowa ramowa

o utworzeniu czesko-polskiego euroregionu,

Euroregionu „PRADZIAD”

Preambula

Związki i stowarzyszenia gmin Śląska Opolskiego i stowarzyszenia miast i gmin powiatów Bruntal, Jeseník i Šumperk, dalej nazywane stronami, wspierające ideę współpracy transgranicznej, wspierające ideę zjednoczenia Europy, dążąc do rozwijania przyjaznych i wzajemnie korzystnych kontaktów między Republiką Czeską a Rzeczpospolitą Polską, dbając o zachowanie wspólnego dziedzictwa kulturowego terenów przygranicznych a jednocześnie biorąc pod uwagę postanowienia Europejskiej umowy ramowej o współpracy przekraczającej granice między jednostkami i organami terytorialnymi, przyjętej przez Radę Europy w 1980 roku, zdecydowały utworzyć Euroregion na styku Moraw, Śląska i Śląska Opolskiego - Euroregion „PRADZIAD”

§ 1

Cele

- 1/ Euroregion wspiera współpracę na terenach przygranicznych przede wszystkim w dziedzinach:
 - a/ współpraca w zagadnieniach planowania przestrzennego,
 - b/ środowiska naturalnego,
 - c/ podnoszenia na wyższy poziom gospodarki i wzrost poziomu życia,
 - d/ budowa i przysposabianie struktur transgranicznych,
 - e/ współpraca przy likwidacji pożarów i katastrof,
 - f/ współpraca w rozwoju turystyki i przejść granicznych dla ruchu osobowego i towarowego,
 - g/ wymiana kulturalna i dbanie o wspólne dziedzictwo kulturowe,
 - h/ polepszanie możliwości kontaktów międzyludzkich,
 - i/ współpraca w zakresie pomocy społecznej i humanitaryzmu,
- 2/ Euroregion wspiera w ramach swoich możliwości interesy i działania gmin, powiatów i osób indywidualnych, które odpowiadają rozwojowym celom regionu, a które nie są bezpośrednimi członkami Euroregionu.
- 3/ Celem Euroregionu na poziomie regionalnym jest wspieranie wszystkich działań, które wiodą do przylączenia obu uczestniczących państw do Unii Europejskiej.
- 4/ Euroregion wspiera zawieranie umów międzynarodowych, wiodących do współpracy przekraczającej granice.

§ 2

Podstawa prawna

- 1/ Euroregion jest dobrowolnym stowarzyszeniem celowym, czeskich i polskich związków i stowarzyszeń miast i gmin na jego obszarze.
- 2/ Euroregion i jego organy pracują w zgodzie z porządkiem prawnym Republiki Czeskiej i Rzeczypospolitej Polskiej.
- 3/ Współpraca jest zamierzona na zharmonizowanie decydujących działań z celami Euroregionu wymienionymi w § 1 tej umowy.
- 4/ Dokładne zasady działania Euroregionu stanowi statut, statut przyjmuje swoją uchwałą parlament Euroregionu.

§ 3

Terytorium i struktura

- 1/ Członkami Euroregionu są stowarzyszenia /związki/ z poszczególnych krajów:
 - ze strony czeskiej: Stowarzyszenie Miast i Gmin Powiatu Bruntal, Jeseník i Šumperk,
 - ze strony polskiej: Stowarzyszenie Rozwoju Gmin Dorzecza Osobłogi, Unia Turystyczna Ziemi Nyskiej jako członkowie założyciele.
- Członkostwo indywidualne w tych stowarzyszeniach jest sprawą wewnętrzną każdej ze stron.
- 2/ Członkami Euroregionu mogą być też inne czeskie i polskie miasta i gminy, które będą członkami stowarzyszeń wymienionych w punkcie 1.
- 3/ Euroregion działa na terenach przygranicznych czeskich powiatów Bruntal, Jeseník i Šumperk i na terenie strefy przygranicznej Śląska Opolskiego w Polsce.
- 4/ O zmianach członkostwa, łącznie ze zmianami terytorium, w poszczególnych częściach regionu jest informowana druga strona.

- 5/ Założenie Euroregionu zostało uzgodnione przez przedstawicieli obu stron, przy parafowaniu umowy 4 marca 1997 roku w Prudniku.

§ 4

Nazwa, siedziba, godło

- 1/ Nazwa Euroregionu brzmi:
Euroregion „PRADZIAD”
- 2/ Euroregion nie ma wspólnej siedziby. Każda narodowa część ma swoją siedzibę na terenie swego państwa. Siedzibą czeskiej części Euroregionu jest Bruntal, siedzibą polskiej części Euroregionu jest Prudnik.
- 3/ Obie strony mogą używać nazwy Euroregion w swoim języku.
- 4/ Euroregion będzie używał godła, które zostanie ustalone w trakcie pierwszego roku od dnia podpisania umowy. Ochrona nazwy i znaku jest indywidualną sprawą każdej części Euroregionu.

§ 5

Prawa i obowiązki członków

- 1/ Członkowie Euroregionu wyrażają wolę przyjaźnie i lojalnie uzgodnić zadania o wymiarze transgranicznym.
- 2/ Członkowie Euroregionu są obowiązani współuczestniczyć w finansowaniu działalności Euroregionu w ustalonej wysokości i formie.

§ 6

Organy

Organami Euroregionu są:

- A: Organy wspólne dla obu części narodowych
 - a/ Parlament Euroregionu,
 - b/ Prezydium Euroregionu
- B: Organy części narodowych: strona czeska
 - a/ walne zgromadzenie czeskiej części Euroregionu,
 - b/ rada czeskiej części Euroregionu,
 - c/ sekretarz,
 - d/ grupy robocze.strona polska
 - a/ walne zgromadzenie polskiej części Euroregionu,
 - b/ rada polskiej części Euroregionu,
 - c/ sekretarz,
 - d/ grupy robocze.

§ 7

Parlament Euroregionu

- 1/ Parlament Euroregionu /dalej tylko parlament/ jest najwyższym organem Euroregionu.
- 2/ Parlament jest trzydziestoosobowy i składa się z piętnastu delegatów każdej narodowej części Euroregionu.
- 3/ Każda strona spośród swoich delegatów wybiera przewodniczącego dwu wiceprzewodniczących, którzy automatycznie zostają członkami prezydium.
- 4/ Sposób wyboru do Parlamentu jest sprawą wewnętrzną każdej strony.
- 5/ Posiedzenia Parlamentu odbywają się zgodnie z odpowiednim regulaminem.

§ 8

Prezydium Euroregionu

- 1/ Prezydium Euroregionu /dalej tylko prezydium/ jest sześciuosobowe a jest tworzone przez trzech członków Parlamentu z każdej części narodowej Euroregionu.
- 2/ Prezydium jest między posiedzeniami Parlamentu decydującym i reprezentującym Euroregion organem.
- 3/ Posiedzenia prezydium prowadzone są według regulaminu przyjętego przez Parlament Euroregionu.

§ 9

Walne zgromadzenie

- 1/ Walne zgromadzenie /dalej tylko WZ/ jest najwyższym organem narodowej części Euroregionu.
- 2/ Członkowie WZ są reprezentowani przez swoich statutowych przedstawicieli.
- 3/ Do podstawowych kompetencji WZ należy:
 - a/ przyjmowanie głównych zadań i celów,
 - b/ decydowanie o przyjęciu nowych członków do stowarzyszenia,
 - c/ decydowanie o wykluczeniu członka ze stowarzyszenia,
 - d/ wybór członka Rady narodowej części Euroregionu,
 - e/ przyjmowanie uchwały o wysokości składki członkowskiej.

- 4/ WZ może samo określić kompetencje do rozwiązywania innych zagadnień, które znajdują się w zakresie zadań Rady lub innych organów Euroregionu.

§ 10

Rada Euroregionu

- 1/ Rada narodowej części Euroregionu /dalej tylko rada/ jest organem wykonawczym części narodowej z powszechną działalnością, który pełni zadania walnego zgromadzenia między jego posiedzeniami.
- 2/ Rada jest piętnastoosobowa, członkowie rady są jednocześnie członkami Parlamentu.
- 3/ Na czele rady stoi przewodniczący, który jest wybrany na odpowiednią kadencję wspólnie z dwoma wiceprzewodniczącymi.

§ 11

Grupy robocze, sekretarz

- 1/ Grupy robocze mianuje rada.
- 2/ Grupy robocze przygotowują propozycje wspólnych projektów i wykonują zadania zlecone przez radę.
- 3/ Działanie poszczególnych grup roboczych jest przez radę kierowane i koordynowane.
- 4/ Dla pełnienia zadań administracyjnych, związanych z działalnością organów narodowej części Euroregionu, rada mianuje sekretarza.

§ 12

Przyjmowanie uchwał

- 1/ Uchwały przyjmuje wyłącznie Rada Euroregionu i WZ.
- 2/ Uchwały są przyjmowane większością głosów.

§ 13

Finansowanie

- 1/ Informacje o gospodarce finansowej Euroregionu są dostępne dla obu stron.
- 2/ Środki na działanie Euroregionu są gromadzone na niezależnych kontach obu stron i mogą być tworzone:
 - a/ składkami poszczególnych części Euroregionu z ich własnych środków
 - b/ dotacjami
 - c/ darami
 - d/ środkami z innych źródeł.

§ 14

Rozwiązanie Euroregionu

- 1/ Euroregion zanika, jeżeli jedna ze stron pisemnie oznajmi dobrowolne zakończenie swego członkostwa.
- 2/ W przypadku rozwiązania Euroregionu są użyte odpowiednie postanowienia § 15 punkty 3 - 5.

§ 15

Postanowienia końcowe

- 1/ Umowa zawarta jest na czas nieokreślony.
- 2/ Umowę można zmienić na podstawie swobodnej woli obu stron. Zmiany muszą być na piśmie.
- 3/ Umowa przestaje obowiązywać jeżeli jedna ze stron ogłosi wystąpienie z Euroregionu.
- 4/ O wystąpieniu z Euroregionu strona powinna poinformować Parlament Euroregionu przynajmniej sześć miesięcy przed planowaną datą wystąpienia.
- 5/ O sposobie likwidacji organów i o rozliczeniu wszystkich zobowiązań i należności zdecyduje Parlament Euroregionu.
- 6/ Umowa została przygotowana w dwu jednobrzmiących egzemplarzach w języku czeskim i polskim, obie wersje mają taką samą moc prawną.
- 7/ Umowa wchodzi w życie z dniem podpisania.

Podpisano w Jeseniku dnia 2.7.1997 r.

Podpisy czeskiej strony

1. Ing. Ivo Vykopal
Sdružení obcí Bruntálska

2. Ing. Petr Košacký
Sdružení měst a obcí Jesenicka

Podpisy polskiej strony

Stowarzyszenie Rozwoju Gmin Dorzecza Osobłogi

1. Jan Roszkowski

2. Henryk Malek

3. Jiří Franc
Sdružení obcí Osoblažska

3. Edward Cybulka

4. Ing. Pavel Kolář
Sdružení obcí Rýmařovska

Unia Turystyczna Ziemi Nyskiej

5. Ing. Zdeněk Jarmar
Sdružení obcí Vrbenska

1. Jacek Suski

2. Zdzisław Martyna

Aneks 27

**Umowa
pomiędzy Samorządami
Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Słowackiej
o utworzeniu transgranicznego związku
„EUROREGION TATRY”**

Preambula

My, Przedstawiciele Samorządów reprezentujących mieszkańców terytoriów Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Słowackiej przyległych do Tatr, zgodnie z procesem integracji krajów Europy, w oparciu o Europejską Konwencję Ramową o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi z dnia 21 maja 1980 roku oraz Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o współpracy transgranicznej z dnia 18 sierpnia 1994 roku porozumieliśmy się w sprawie powołania związku

„EUROREGION TATRY”

§ 1

Tworzy się „Euroregion Tatry”, który jest związkiem transgranicznym, powołanym w celu osiągnięcia i przyspieszenia wszechstronnego rozwoju przylegających do siebie obszarów Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Słowackiej, w nawiązaniu do historycznych korzeni i wzajemnych stosunków tych regionów.

§ 2

Członkami związku „Euroregion Tatry” są w Rzeczypospolitej Polskiej miasta: Nowy Targ, Rabka i Szczawnica oraz Gminy: Białe Dunajce, Bukowina Tatrzańska, Czarny Dunajec, Czorsztyn, Jabłonka, Krościenko, Lipnica Wielka, Łapsze Niżne, Nowy Targ, Ochotnica Dolna, Raba Wyżna, Szaflary i Tatrzańska, a w Republice Słowackiej miasta i wsie powiatów: Dolný Kubín, Liptowski Mikuláš, Poprad i Stará Ľubovňa.

§ 3

Siedzibami związku „Euroregion Tatry” są miasta: Nowy Targ w Rzeczypospolitej Polskiej i Kežmarok w Republice Słowackiej.

§ 4

Celem związku „Euroregion Tatry” jest wspólna działalność ukierunkowana w szczególności na następujące dziedziny:

1. Współpracę gospodarczą, budowę infrastruktury, systemu wymiany informacji, rozwój turystyki,
2. Ochronę środowiska naturalnego,
3. Rozwój współpracy transgranicznej w zakresie handlu, drobnego przemysłu, inicjowanie budowy nowych przejść granicznych,
4. Wzajemne rozszerzanie współpracy w zakresie kultury, oświaty, wychowania i sportu.

§ 5

1. Organami związku „Euroregion Tatry” są:

- Kongres
- Rada
- Sekretarze
- Komisje Robocze.

2. Kongres jest najwyższym organem związku. Składa się z 70 delegatów, po 35 z każdej ze stron.

3. Rada jest organem wykonawczym związku. Składa się z 12 członków, po 6 z każdej ze stron, wybieranych przez Kongres.

§ 6

Szczegółowe zasady funkcjonowania związku „Euroregion Tatry” określi Statut.

§ 7

Organy samorządowe będą wymieniać doświadczenia mając na celu realizację zadań związku „Euroregion Tatry”.

§ 8

Organy samorządowe będą się wzajemnie informować o kongresach naukowych, sympozjach i innych akcjach podejmowanych w regionach przygranicznych oraz będą zapraszać na nie przedstawicieli drugiej umawiającej się strony.

§ 9

Niniejsza umowa jest dokumentem określającym podstawy współpracy w ramach związku „Euroregion Tatry”.

§ 10

Umowa została zawarta na czas nieokreślony i wchodzi w życie z dniem podpisania.

Sporządzono w Nowym Targu w dniu 26 sierpnia 1994 roku w dwóch egzemplarzach każdy w języku polskim i słowackim, przy czym obydwie teksty posiadają jednakową moc.

Za stroną słowacką:**Za wsie i miasta
powiatu Poprad:**

Ing. Jan Skupin
primator mesta Kieżmark

Frantisek Zavatzky
z-ca primatora mesta Stary Smokowiec

**Za wsie i miasta
powiatu Stara Lubowňa:**

Ing. Michal Sipos
primator mesta Stara Lubowňa

Ing. Mikulas Mytnik
starosta wsi Kamienka

**Za wsie i miasta
powiatu Liptowski Mikulasz:**

Julian Helka
primator mesta Ružomberek

Julius Medvedi
primator mesta Liptowski Hradek

**Za wsie i miasta
powiatu Dolny Kubin:**

Ing. Jozef Mazari
primator mesta Trstena

Ing. Ivan Sasko
primator mesta Twardoszyn

Za stroną polską:

Miasto Nowy Targ:
burmistrz Czesław Borowicz

Miasto Rabka:
z-ca burmistrza Jan Pyka

Miasto Szczawnica:
burmistrz Józef Gacek

Gmina Biały Dunajec:
wójt Andrzej Majewski

Gmina Bukowina Tatrzańska:
z-ca wójta Jan Kuruc

Gmina Czarny Dunajec:
wójt Kazimierz Dzielski

Gmina Czorsztyn:
wójt Stanisław Wojtaszek

Gmina Jabłonka:
wójt Julian Stopka

Gmina Krościenko:
wójt Bronisław Bublik

Gmina Lipnica Wielka:
wójt Franciszek Adamczyk

Gmina Łapsze Niżne:
wójt Wendelin Haber

Gmina Nowy Targ:
wójt Jan Smarduch

Gmina Ochotnica Dolna:
wójt Sławomir Olszewski

Gmina Raba Wyżna:

wójt Marek Wierzba

Gmina Szaflary:
wójt Stanisław Ślimak

Gmina Tatrzńska:
burmistrz Franciszek Bachleda-Księżdzularz

Aneks 28

UMOWA

O UTWORZENIU POLSKO-CZESKIEGO EUROREGIONU POGRANICZA CZECH, MORAW
I ZIEMI KŁODZKIEJ - „EUROREGION GLACENSIS” ZAWARTA W DNIU 5 GRUDNIA 1996 R.
W HRADEC KRALOVE POMIĘDZY:

STOWARZYSZENIEM GMIN ZIEMI KŁODZKIEJ Z SIEDZIBĄ W KŁODZKU,
REPREZENTOWANYM PRZEZ:

Czesław Kręcichwost - przewodniczący

A REGIONALNYM STOWARZYSZENIEM DO SPRAW WSPÓŁPRACY POGRANICZA CZECH,
MORAW I ZIEMI KŁODZKIEJ Z SIEDZIBĄ W RYCHNOVIE N. KN.,
REPREZENTOWANYM PRZEZ:

František Bartoš- předseda

O NASTĘPUJĄCEJ TREŚCI:

PREAMBUŁA

Stowarzyszenie Gmin Ziemi Kłodzkiej oraz Regionalne Stowarzyszenie do spraw współpracy pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej, zwane dalej Stronami, wspierając ideę współpracy transgranicznej, popierając ideę Jedności europejskiej, dążąc do rozwijania przyjaznych i wzajemnych korzystnych kontaktów między Polakami i Czechami oraz w trosce o zachowanie wspólnego dziedzictwa kulturalnego terenów nadgranicznych, jak też uwzględniając postanowienia Europejskiej Konwencji Ramowej o Współpracy Transgranicznej między Wspólnotami i Władzami Terytorialnymi sporządzonej w Madrycie 21 maja 1980 roku, postanawiają utworzyć Euroregion Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej - „EUROREGION GLACENSIS”.

NAZWA, SIEDZIBA, ZNAK

§ 1

1. Nazwa Euroregionu brzmi: Euroregion Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej - EUROREGION GLACENSIS.
2. Siedzibą Euroregionu jest Rychnov n. Kn. - po stronie czeskiej, a po stronie polskiej miasto Kłodzko.
3. Obie strony mogą wprowadzać skrócone nazwy Euroregionu w swoich językach macierzystych.
4. Euroregion otrzyma wyróżniający znak, który zostanie przedstawiony w przeciągu jednego roku od dnia podpisania umowy.
Ochrona nazwy oraz godła należy do kompetencji poszczególnych członków Euroregionu.

ZASIĘG TERYTORIALNY

§ 2

1. Stronami Euroregionu są: Stowarzyszenie Gmin Ziemi Kłodzkiej z siedzibą w Kłodzku i Regionalne Stowarzyszenie do spraw współpracy Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej z siedzibą w Rychnovie n. Kn.
2. Stronami Euroregionu mogą być także inne gminy polskie i czeskie, które zostaną członkami stowarzyszeń określonych w ust. 1.

3. Euroregion działa na obszarze Dolnego Śląska Rzeczypospolitej Polskiej i powiatów przygranicznych Republiki Czeskiej (Trutnov, Náchod, Rychnov n. Kn., Ústí nad Orlicą, Šumperk, Jeseník i Hradec Kralove).
4. Strony na bieżąco będą się nawzajem informować o zmianach w członkostwie w swoich Stowarzyszeniach oraz o zmianach terytorialnych w poszczególnych częściach Euroregionu.
5. Założenie Euroregionu nastąpiło w formie uchwały delegatów Stron na pierwszym posiedzeniu w dniu 5 grudnia 1996 r. w Hradec Kralove.
Uchwałę podpisali Przewodniczący obu Stowarzyszeń.

FORMUŁA PRAWNA

§ 3

1. Euroregion jest dobrowolną wspólnotą czeskich i polskich gmin.
2. Współpraca Euroregionu jest ukierunkowana na skoordynowanie przedsięwzięć zgodnych z celami określonymi w § 4 umowy.
3. Euroregion i wszystkie jego organy działają zgodnie z ustawodawstwem Polski i Czech.
4. Szczegółowe zasady funkcjonowania Euroregionu określi jego Statut.

CELE I ZADANIA

§ 4

1. Euroregion popiera na terenie swojego działania rozwój przede wszystkim w następujących dziedzinach:
 - a) współpraca w planowaniu przestrzennym,
 - b) ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego,
 - c) współpraca w sferze gospodarczo-handlowej,
 - d) budowa i wzajemna adaptacja infrastruktury technicznej,
 - e) współpraca przy likwidowaniu pożarów i kataklizmów,
 - f) współpraca w rozwoju turystyki przygranicznej i współpraca z organami rządowymi przy budowie nowych przejść granicznych,
 - g) wymiana kulturalna i troska o wspólne dziedzictwo kultury,
 - h) współpraca w sferze humanitarnej, socjalnej wraz z zapewnieniem bezpieczeństwa dla obywateli,
 - i) współpraca Górskich Ochotniczych Pogotowi Ratunkowych na terenie działalności Euroregionu,
 - j) współpraca w dziedzinie szkolnictwa, młodzieży i sportu na terenie Euroregionu.
2. Euroregion wspiera w ramach swych możliwości interesy miast i gmin oraz działania stowarzyszeń, organizacji i osób fizycznych, które odpowiadają rozwojowym celom regionu.
3. Euroregion wspiera na płaszczyźnie regionalnej wszystkie działania, które prowadzą do przystąpienia Republiki Czeskiej i Rzeczypospolitej Polski do Unii Europejskiej.
4. Euroregion popiera zawieranie umów międzynarodowych, które prowadzą do rozwoju współpracy transgranicznej.

ORGANY EUROREGIONU

§ 5

Organami Euroregionu są:

1. Rada Euroregionu
2. Sekretariat Euroregionu
3. Komisja Rewizyjna

RADA EUROREGIONU

§ 6

1. Rada Euroregionu jest organem uchwałodawczym Euroregionu
2. Składa się z sześciu członków delegowanych po trzech przez każdą ze Stron.
3. Rada wybiera ze swego grona Przewodniczącego.
4. Kadencja Rady odpowiada kadencji organów delegujących Stron.
5. Rada spotyka się co najmniej 2 razy w roku na posiedzeniach zwyczajnych.
6. Posiedzenia nadzwyczajne Rady mogą być zwołane w każdym czasie na wniosek dwóch członków Rady.
7. Posiedzenia Rady zwołuje Sekretariat Euroregionu.
8. Do zadań Rady należy:
 - a) uchwalanie wspólnych przedsięwzięć,
 - b) podejmowanie decyzji dotyczących warunków wykorzystania wspólnych środków finansowych,
 - c) uchwalanie sprawozdań z wykorzystania środków finansowych,
 - d) mianowanie członków Sekretariatu,
 - e) powoływanie Grup Roboczych oraz Komisji Rewizyjnej,
 - f) delegowanie zastępców reprezentujących Euroregion na zewnątrz.
9. Rada na swoje posiedzenia może zaprosić z głosem doradczym przedstawicieli organów administracji rządowej, organów ustawodawczych i parlamentarzystów.

SEKRETARIAT EUROREGIONU

§ 7

1. Sekretariat Euroregionu jest organem wykonawczym. Składa się z dwóch osób zwanych Sekretarzami.
2. W sprawach zwykłego zarządu Sekretarze działają samodzielnie.
W pozostałych sprawach Sekretarze działają wspólnie i w porozumieniu.
3. Urząd Sekretariatu zapewnia obsługę administracyjno-biurową Euroregionu.
4. Działanie Urzędu jest sprawą wewnętrzną każdej ze Stron.
5. Do zadań Sekretariatu Euroregionu należy:
 - a) prezentacja Euroregionu na zewnątrz,
 - b) zwoływanie posiedzeń Rady,
 - c) przygotowywanie i przedkładanie Radzie projektów uchwał,
 - d) wykonywanie uchwał Rady,
 - e) kierowanie pracami Urzędu Sekretariatu.

KOMISJA REWIZYJNA

§ 8

1. Komisja Rewizyjna pełni funkcję organu kontrolnego.
2. W skład Komisji Rewizyjnej wchodzi cztery osoby delegowane przez Radę Euroregionu - po dwóch członków z każdej Strony.

GRUPY ROBOCZE

§ 9

1. Grupy Robocze powoływane są przez Radę.
2. Grupy Robocze zajmują się opracowaniem koncepcji wspólnych programów oraz realizują założenia Rady Euroregionu.

PODEJMOWANIE UCHWAŁ

§ 10

1. Uchwały podejmuje wyłącznie Rada.
2. Każdy z członków Rady posiada jeden głos.
3. Uchwały zapadają zwykłą większością głosów.

ZASADY FINANSOWANIA

§ 11

1. Obie Strony mają dostęp do informacji dotyczących dysponowania funduszami Euroregionu.
2. Środki finansowe na działalność Euroregionu są gromadzone na niezależnych kontach Stron i mogą pochodzić z:
 - a) wpłat ze środków własnych poszczególnych Euroregionów,
 - b) dotacji,
 - c) darowizn,
 - d) innych źródeł finansowych.

ROZWIĄZANIE EUROREGIONU

§ 12

1. Euroregion zostaje rozwiązany, jeżeli jedna ze Stron oznajmi na piśmie dobrowolne zakończenie swojego członkostwa.
2. O zamiarze wystąpienia z Euroregionu Strona powinna zawiadomić Radę co najmniej sześć miesięcy przed planowanym terminem wystąpienia.
3. O sposobie likwidacji organów i wzajemnych rozliczeniach Stron decyduje Rada Euroregionu.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

§ 13

1. Zmiany Statutu wymagają zgodnej woli obydwu Stron. Zmiany Statutu z uwagi na duże znaczenie wymagają formy pisemnej.
2. Statut wchodzi w życie z dniem podpisania.

Regulamin Organizacyjny Organów Euroregionu „Pro Europa Viadrina”

Rozdział I

Zakres regulaminu

§ 1

Rada Euroregionu „Pro Europa Viadrina” ustala zgodnie z § 5 Umowy o utworzeniu Euroregionu „Pro Europa Viadrina” z dnia 21.12.1993 r. regulamin, określający organizację wewnętrzną i tryb pracy Euroregionu.

§ 2

Organami Euroregionu są:

1. Rada Euroregionu.
2. Prezydium Euroregionu.
3. Sekretariat Euroregionu.
4. Komisja Rewizyjna Euroregionu.
5. Grupy Robocze Euroregionu.

Rozdział II

Rada Euroregionu

§ 3

1. Rada Euroregionu działa na Zgromadzeniach oraz poprzez Prezydium Euroregionu i Grupy Robocze.
2. Rada składa się z 20 członków wybranych po 10 przez stronę polską i niemiecką.
Rada może przyznać tytuł honorowego członkostwa: honorowi członkowie Rady mogą uczestniczyć w jej posiedzeniach bez prawa głosowania.
4. Rada rozpatruje na posiedzeniach i rozstrzyga w drodze uchwał we wszystkich sprawach należących do jej kompetencji, wynikających z §5 Umowy.

§ 4

1. Rada Euroregionu obraduje, ilekroć wymaga tego sytuacja, jednakże co najmniej co 6 miesięcy.
2. Posiedzenia zwołuje przewodniczący Prezydium Euroregionu, a w razie jego nieobecności zastępca Przewodniczącego.

§ 5

1. O terminie, miejscu i proponowanym porządku posiedzenia, zawiadamia członków Rady Przewodniczący Prezydium. Zaproszenia wysyłane są z wyprzedzeniem jednego miesiąca.
2. O posiedzeniu nadzwyczajnym Przewodniczący powiadamia członków Rady co najmniej 10 dni przed terminem posiedzenia.
3. Termin posiedzenia nadzwyczajnego winien być określony przez wnioskodawców z możliwością zachowania postanowień pkt. 2.
4. Do zawiadomienia o posiedzeniu załącza się niezbędne materiały.
5. Planowane posiedzenia Rady odbywają się na zmianę w obu krajach. Miejsce posiedzenia ustala Przewodniczący Prezydium.
6. Zaproszenie na posiedzenie wysyła Sekretariat Euroregionu. Na każdym posiedzeniu ustala się termin następnego.

§ 6

1. Nadzwyczajne posiedzenia zwoływane są w przypadkach nie cierpiących zwłoki. W przypadkach niezdolności powzięcia uchwały, kolejne posiedzenie może odbyć się w przeciągu 10 dni kalendarzowych.
Posiedzenia nadzwyczajne zwoływane są na pisemny wniosek co najmniej 1/3 (7) osób składu Rady albo Zgromadzenia Związku Regionalnego oraz z inicjatywy Prezydium.
Okres między wysłaniem zaproszenia i terminem posiedzenia wynosi 10 dni.
2. W przypadku, gdy wnioskujący o zwołanie nadzwyczajnego posiedzenia nie wskażą miejsca, terminu posiedzenia albo gdy termin ten nie będzie czynić zadość postanowieniom par. 5 ust. 2 Regulaminu Przewodniczący Prezydium ustala miejsce i termin z zachowaniem postanowień Regulaminu.

§ 7

1. W posiedzeniu mogą uczestniczyć z prawem zabrania głosu członkowie Grup Roboczych, honorowi członkowie Rady. Członkowie Grup Roboczych mają głos doradczy w przypadkach rozważania kwestii związanych z zakresem zadań danej grupy.
2. Na posiedzenia mogą być zaproszeni przedstawiciele związków regionalnych, instytucji, organizacji, działacze polityczni i społeczni.

§ 8

1. Posiedzeniu przewodniczy członek Prezydium strony pełniącej rolę gospodarza.
2. Przewodniczącemu posiedzenia towarzyszy jedna lub dwie osoby spośród członków Rady wybrani przez nią na posiedzeniu w głosowaniu jawnym.

§ 9

1. Przewodniczący posiedzenia:
 - a/ otwiera posiedzenia i stwierdza quorum,
 - b/ przedstawia proponowany porządek obrad oraz wnosi o jego uzupełnienie i zatwierdzenie w głosowaniu. Porządek obrad powinien przewidywać przyjęcie protokołu z poprzedniego posiedzenia. Głosowanie odbywa się w sposób jawny - przez podniesienie ręki - zwykłą większością głosów obecnych na posiedzeniu uprawnionych do głosowania.
 - c/ wyznacza protokolanta,
 - d/ udziela głosu,
 - e/ dba o sprawny i zgodny z regulaminem przebieg obrad.

§ 10

Rada Euroregionu podejmuje decyzje i inne postanowienia w formie uchwał, które zapadają bezwzględną większością głosów (najmniej 11 głosów „za”, przy obecności co najmniej 3/4 składu Rady).

§ 11

1. Głosowanie odbywa się osobno w stosunku do każdej uchwały.
2. Uchwałom nadaje się formę odrębnych dokumentów, numerując je i nadając im numer kolejny uchwały oraz datę podjęcia.
3. Uchwałę podpisuje Przewodniczący Prezydium.

§ 12

1. Uchwały Rady przekazywane są Przewodniczącemu Prezydium w terminie 7 dni po zamknięciu posiedzenia.
2. W tym samym terminie członkowie Rady otrzymują protokół z posiedzenia.

§ 13

1. Z każdego posiedzenia sporządzany jest protokół. Protokół powinien zawierać w szczególności:
 - a/ numer kolejny, datę i miejsce posiedzenia, godzinę rozpoczęcia i zakończenia posiedzenia, kolejny numer uchwał i stwierdzenia; czego dotyczą.
 - b/ stwierdzenia prawomocności posiedzenia.
 - c/ odnotowanie przyjęcia protokołu z poprzedniego posiedzenia,
 - d/ uchwalony porządek obrad,
 - e/ streszczenie przebiegu obrad, a w szczególności treść wystąpień.
Na wyraźny wniosek członka Rady jego wypowiedź winna być odnotowana dosłownie, na podstawie przedłożonego protokolantowi tekstu wypowiedzi,
 - f/ tekst wniosków,
 - g/ treść uchwał,
 - h/ przebieg i wyniki głosowania.
2. Do protokołu dołącza się:
 - a/ listę obecnych członków Rady oraz listę gości.
 - b/ oświadczenia członków Rady oraz dokumenty złożone na ręce przewodniczącego.

§ 14

1. W trakcie obrad lub w terminie 7 dni od otrzymania protokołu, członkowie Rady mogą zgłaszać Prezydium poprawki lub uzupełnienia do protokołu. Jeśli to konieczne wyjaśnień udziela protokolant.
2. Jeśli wniosek, o którym mowa w pkt. 1. nie zostanie uwzględniony, wnioskodawca może odwołać się do Rady.
3. W wypadku uwzględnienia wniosku dokonuje się pisemnej wzmianki do protokołu.

Rozdział III

Prezydium Euroregionu

§ 15

1. Do zadań Prezydium należy:
 - a/ reprezentowanie Euroregionu na zewnątrz,
 - b/ zwoływanie posiedzeń Rady,
 - c/ wykonywanie uchwał Rady,
 - d/ kierowanie Sekretariatem,
 - e/ powoływanie Grup Roboczych.

§ 16

1. Prezydium powołane jest spośród członków Rady Euroregionu. Prezydium zostaje powołane zgodnie z § 6 dokumentu założycielskiego.
2. Prezydium składa się z 4 osób, po 2 przedstawicieli ze strony polskiej i niemieckiej.
3. Każda ze stron powołuje na Zgromadzeniach Regionalnych swoich 2 przedstawicieli.
4. Stronie, której nie przysługuje Prezydentura, ustanowi Viceprezydenta.
5. Prezydenta Euroregionu powołuje strona, której przypada przewodniczenie w danej kadencji, przy akceptacji Rady.
6. Kadencja Prezydium odpowiada rokowi kalendarzowemu i zostanie ona ustalona na dwa lata.

§ 17

1. Prezydium obraduje, jeśli wymaga tego sytuacja.
2. W czasie cyklicznych posiedzeń Prezydium podsumowuje bieżącą działalność, przygotowuje materiały na posiedzenie Rady Euroregionu.
3. Prezydium Rady podejmuje decyzje w formie uchwał.
4. Uchwały podejmowane są zwykłą większością głosów, w głosowaniu jawnym.
5. W przypadku takiej samej ilości głosów wniosek zostaje oddalony.

Rozdział IV

Komisja Rewizyjna Euroregionu

§ 18

1. Komisja Rewizyjna składa się z 2 osób wybranych spośród członków Rady.
2. W skład Komisji Rewizyjnej nie mogą wchodzić członkowie Prezydium.
3. Komisja Rewizyjna wybierana jest przez Radę w głosowaniu tajnym.
4. Komisja Rewizyjna spotyka się, jak tego wymaga sytuacja, jednakże co najmniej jeden raz w roku (w celu przygotowania zwolnienia z obowiązków).

§ 19

1. Wybory przeprowadza komisja wyborcza wybrana przez Radę w głosowaniu jawnym. Komisja Wyborcza sporządza karty do głosowania, które muszą być opieczetowane i podpisane.
2. Nazwiska kandydatów wpisywane są na karty do głosowania w porządku alfabetycznym.
3. Wyboru dokonuje się poprzez skreślenie lub pozostawienie na karcie wyborczej dwóch nazwisk.
4. Karta nie zawierająca wymaganej liczby skreśleń lub bez skreśleń nie bierze udziału w głosowaniu, a oddany na niej głos uważa się za nieważny.
5. Po głosowaniu komisja wyborcza oblicza głosy oraz sporządza protokół, w którym podaje:
 - a/ nazwiska i imiona kandydatów,
 - b/ liczbę osób biorących udział w głosowaniu,
 - c/ liczbę głosów ważnych,
 - d/ liczbę głosów uzyskanych przez poszczególnych kandydatów,
 - e/ skład Komisji Rewizyjnej.

§ 20

1. W skład Komisji Rewizyjnej wchodzi kandydaci, którzy uzyskali największą ilość głosów.
2. Przewodniczącym Komisji zostaje kandydat, który uzyskał największą ilość głosów.
3. W przypadku otrzymania przez kandydatów równej ilości głosów, wybory przeprowadza się powtórnie spośród tych kandydatów, którzy otrzymali w poprzednim głosowaniu równą ilość głosów.
4. Zadaniem Komisji Rewizyjnej jest bieżący nadzór wspólnych wydatków stron Umowy oraz składanie Radzie określonych sprawozdań.

§ 21

W celu wykonywania swoich zadań Komisja Rewizyjna ma prawo żądać od organów Euroregionu wszelkich danych, materiałów i informacji.

§ 22

1. Komisja Rewizyjna działa na wniosek:
 - a/ Rady Euroregionu podjęty w formie uchwały wskazującej zakres kontroli.
 - b/ Prezydium Euroregionu.
2. W wypadku, gdy Komisja Rewizyjna uzna za stosowne przeprowadzenie kontroli poza ustalonym planem, zwraca się w tej sprawie do Rady o podjęcie stosownej uchwały.

Rozdział V

Grupy Robocze Euroregionu

§ 23

1. Grupy Robocze, to zespoły powoływane przez Prezydium Euroregionu. Organizują one i prowadzą swoją działalność w imieniu Rady i na jej potrzeby.
2. Celem Grup Roboczych jest aktywne, merytoryczne opracowywanie projektów na rzecz Euroregionu.
3. Grupy Robocze mogą przedkładać Prezydium oraz Radzie własne propozycje i inicjatywy z zaleceniem uwzględnienia ich w programie działania.
4. Grupy Robocze stanowią przede wszystkim personalną reprezentację podmiotów komunalnych, środowisk społeczno- zawodowych, organizacji fachowych oraz administracji państwowej.
5. Merytoryczne wyniki pracy grup roboczych stanowią własność Euroregionu. Powinny one być przekazane zainteresowanym instytucjom, władzom, osobom, zależnie od decyzji Rady względnie Prezydium.
6. Grupy Robocze działają na zasadach społecznych, względnie w ramach służbowych powinności swoich członków.
7. Liczbę członków, strukturę fachową oraz skład osobowy grup roboczych ustala prezydium z zachowaniem poniższych postanowień:
 - a/ w grupie roboczej powinna uczestniczyć równa ilość przedstawicieli obu stron ,
 - b/ przewodniczącego grupy i jego zastępcę wybierają członkowie grupy,
 - c/ każda strona winna wskazać dodatkowo dwie osoby, jako przedstawicieli rezerwowych.
8. Grupy robocze w ustalonym składzie personalnym tworzone są, a także ulegają rozwiązaniu w drodze uchwały Prezydium.

§ 24

1. Grupy robocze spotykają się w zależności od potrzeb, po stronie polskiej i niemieckiej.
2. Strona organizująca dane spotkanie odpowiedzialna jest za sporządzenie dokumentacji obrad.
3. Posiedzeniu przewodniczy przewodniczący lub jego zastępca.
4. Do udziału w posiedzeniu strona organizująca może - w uzgodnieniu z drugim partnerem lub na jego wniosek - zaprosić osoby spoza stałego składu grupy roboczej.

§ 25

1. Zasadą podstawową przy wypracowywaniu stanowiska w kwestiach merytorycznych jest zasada konsensusu.
2. W uzasadnionych przypadkach przewodniczący posiedzenia może zarządzić przekazanie sprawy pod obrady najbliższego posiedzenia Prezydium.
3. Stanowisko grupy roboczej w każdej rozpatrywanej kwestii wymaga zaprotokołowania.
4. Zdolność do podejmowania miarodajnych rozstrzygnięć wymaga obecności co najmniej 3 przedstawicieli każdej strony, w tym przewodniczącego lub jego zastępcy.

§ 26

1. Koszty organizacyjne posiedzenia ponosi gospodarz posiedzenia.
2. Działalność Euroregionu może być finansowana ze środków zewnętrznych, względnie w przyszłości ze wspólnego funduszu Euroregionu.

§ 27

1. Działalność grup roboczych koordynuje Prezydium.
2. Każda grupa robocza wypracowuje własny regulamin, który zatwierdzany jest przez Radę oraz przekazuje go do wiadomości Sekretariatowi.
3. O terminie, miejscu i tematyce swoich posiedzeń grupy mają obowiązek powiadomić Sekretariat, który może na dane posiedzenie delegować swego przedstawiciela.

4. Grupy robocze sporządzają z każdego posiedzenia protokół. Dokument ten powinien być przekazany w języku strony organizującej posiedzenie, nie później niż w ciągu 3 dni po posiedzeniu.
5. Postanowienia regulaminu dotyczące protokołu stosuje się odpowiednio.

Rozdział VI

Sekretariat Euroregionu

§ 28

1. Strona polska prowadzi i finansuje biuro w Słubicach jako część Sekretariatu Euroregionu „Pro Europa Viadrina”. O wysokości finansów decyduje Związek Gmin Gorzowskich i Stowarzyszenia Gmin Lubuskich.
2. Strona niemiecka prowadzi i finansuje placówkę we Frankfurcie nad Odrą. O wysokości finansów decyduje Stowarzyszenie „Środkowa Odra”.
3. Wymiana korespondencji odbywa się w języku polskim i niemieckim. Tłumaczenia dokonują tłumacze zatrudnieni i finansowani przez każdą stronę.
4. Biura pozostają w stałym kontakcie, regularnie uzgadniając bieżące działania.
5. Zadaniem Biura jest praca techniczna na rzecz Rady i Prezydium Euroregionu „Pro Europa Viadrina”.

Rozdział VII

Postanowienia końcowe

§ 29

Przewodniczenie Prezydium Euroregionu w pierwszej kadencji powierza się stronie polskiej.

§ 30

1. Językiem obrad jest język polski i niemiecki.
2. Strona pełniąca rolę gospodarza jest odpowiedzialna za sporządzenie protokołu w swoim języku.
3. Protokół tłumaczony jest na dwa języki.

§ 31

We wszystkich innych wyborach stosuje się porządek wyborów taki jak w § 19. niniejszego regulaminu.

§ 32

1. Niniejszy regulamin został uchwalony przez Radę Euroregionu „Pro Europa Viadrina” dnia 22 kwietnia 1994 r. w Beeskow.
2. Regulamin wchodzi w życie z dniem uchwalenia i obowiązuje do odwołania.
3. Zmian w regulaminie dokonuje Rada bezwzględną większością głosów.

Wykaz map, rysunków, tablic i aneksów

A. Mapy

Nr	Nazwa	Strony
1.	Europejskie regiony graniczne	39
2.	Euroregiony	59
3.	Euroregion Pomerania	85
4.	Euroregion Pro Europa Viadrina	117
5.	Euroregion Sprewa - Nysa - Bóbr	139
6.	Euroregion Nysa	167
7.	Euroregion Glacensis	193
8.	Euroregion Pradziad	213
9.	Euroregion Tatry	229
10.	Euroregion Karpacki	251
11.	Euroregion Karpacki - strona polska	253
12.	Euroregion Bug	309
13.	Euroregion Niemen	385

B. Rysunki

Nr	Nazwa	Strony
1.	Schemat organizacyjny Euregio	37
2.	Schemat organizacyjny Euroregionu Pomerania	82
3.	Schemat organizacyjny Euroregionu Pro Europa Viadrina	115
4.	Schemat organizacyjny Euroregionu Sprewa - Nysa - Bóbr	137
5.	Schemat organizacyjny Euroregionu Neisse - Nisa - Nysa	162
6.	Schemat organizacyjny Euroregionu Glacensis	191
7.	Schemat organizacyjny Euroregionu Pradziad	212
8.	Schemat organizacyjny Euroregionu Tatry	226
9.	Schemat organizacyjny Związku Międzyregionalnego Euroregion Karpacki	248
10.	Schemat organizacyjny Euroregionu Bug	306
11.	Schemat organizacyjny Euroregionu Niemen	384

C. Tablica

Nr	Nazwa	Strony
2.2.1.	Status euroregionów na granicach Polski	52
2.2.2.	Organa euroregionów na granicach Polski	54
2.4.1.	Chronologiczny wykaz euroregionów	64
2.4.2.	Podstawowe dane o euroregionach w 1996 roku	65
2.4.3.	Charakterystyka polskich części poszczególnych euroregionów w 1996 r.	68

Wykaz nazw tablic opisujących każdy euroregion:

Lp.	Nazwa
1.	Ludność w 1996 r.
2.	Jednostki zarejestrowane w systemie REGON wg sekcji EKD w 1996 r.
3.	Pracujący wg sekcji EKD w 1996 r.
4.	Zasoby mieszkaniowe, abonenci telefoniczni, drogi w 1996 r.
5.	Obiekty noclegowe turystyki i ich wykorzystanie w 1996 r.
6.	Targowiska w 1996 r.
7.	Dochody budżetów gmin w 1996 r.
8.	Wydatki budżetów gmin w 1996 r.
9.	Osobowy ruch graniczny wg wybranych przejść granicznych w 1996 r.
10.	Wydatki poniesione w Polsce przez cudzoziemców zmotoryzowanych w 1996 r. według wybranych przejść granicznych
11.	Samochody osobowe i autobusy odprawiane w ruchu granicznym w 1996 r.

Tablice euroregionów:

Pomierania	- 3.1.1. - 3.1.11	- strony 88 - 110
Pro Europa Viadrina	- 3.2.1. - 3.2.11	- strony 120 - 132
Sprewa" - Nysa - Bóbr	- 3.3.1. - 3.3.11	- strony 142 - 156
Nysa	- 3.4.1. - 3.4.11	- strony 170 - 186
Glacensis	- 3.5.1. - 3.5.11	- strony 196 - 208
Pradziad	- 3.6.1. - 3.6.11	- strony 216 - 222
Tatry	- 3.7.1. - 3.7.11	- strony 232 - 244
Karpacki	- 3.8.1. - 3.8.11	- strony 256 - 302
Bug	- 3.9.1. - 3.9.11	- strony 312 - 380
Niemen	- 3.10.1. - 3.10.11	- strony 388 - 408

D. Aneksy

Nr	Nazwa	Strony
1.	Europejska Konwencja Ramowa o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi (tzw. Karta Madrycka) z 21 maja 1980 roku.	421
2.	Europejska Karta Regionów Granicznych i Transgranicznych z 20 listopada 1981 roku.	423
3.	Europejska Karta Samorządu Terytorialnego z 15 października 1985 roku.	433
4.	Oświadczenie końcowe Kongresu SERG z 1-2 grudnia 1995 roku.	435
5.	Projekt Rezolucji Końcowej „Więcej miejsc pracy poprzez kooperację międzygraniczną” Kongresu LACE - SERG z 15-16 listopada 1996 roku.	437
6.	Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Białoruś o głównych zasadach współpracy transgranicznej z 24 kwietnia 1992 roku.	440
7.	Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o współpracy północno-wschodnich województw Rzeczypospolitej Polskiej i Obwodu Kalingradzkiego Federacji Rosyjskiej z 22 maja 1992 roku.	442
8.	Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Ukrainy o współpracy międzyregionalnej z 24 maja 1993 roku.	445
9.	Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Czeskiej o współpracy transgranicznej z 8 września 1994 roku.	447
10.	Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o współpracy transgranicznej z 18 sierpnia 1994 roku.	450
11.	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o współpracy transgranicznej z 2 października 1992 roku.	452
12.	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Litewskiej o współpracy transgranicznej z 16 września 1995 roku.	454
13.	Statut Stowarzyszenia Europejskich Regionów Granicznych z 21 stycznia 1977 roku.	456
14.	Statut Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu „Nysa”	460
15.	Statut Związku Międzyregionalnego „Euroregion Karpacki”	463
16.	Statut Związku Euroregionu „Tatry”	468
17.	Statut Związku Transgranicznego „Euroregion Bug”	472
18.	Statut Euroregionu Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej Euroregion Glacensis	474
19.	Ramowe Porozumienie Euroregionu Neisse - Nisa - Nysa z 19 marca 1994 roku.	477
20.	Porozumienie o utworzeniu Związku Międzyregionalnego „Euroregion Karpacki” z 14 lutego 1993 roku.	480
21.	Porozumienie o utworzeniu Związku Transgranicznego „Euroregion Bug” z 29 września 1995 r.	481
22.	Porozumienie o utworzeniu Związku Transgranicznego „Euroregion Niemen” z 6 czerwca 1997 roku.	482
23.	Umowa o utworzeniu „Euroregionu Sprewa - Nysa - Bóbr” z 21 września 1993 roku.	486
24.	Umowa o utworzeniu Euroregionu „Pro Europa Viadrina” z 21 grudnia 1993 roku.	488
25.	Umowa o utworzeniu Euroregionu „Pomierania” z 15 grudnia 1995 roku.	491
26.	Umowa ramowa o utworzeniu czesko-polskiego Euroregionu „Pradziad” z 2 lipca 1997 roku.	494
27.	Umowa pomiędzy Samorządami Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Słowackiej o utworzeniu transgranicznego związku „Euroregion Tatry” z 26 sierpnia 1994 roku.	497
28.	Umowa o utworzeniu polsko-czeskiego Euroregionu Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej - „Euroregion Glacensis” z 5 grudnia 1996 roku.	499
29.	Regulamin Organizacyjny Organów Euroregionu „Pro Europa Viadrina” uchwalony przez Radę Euroregionu 22 kwietnia 1994 roku w Beeskow.	502

Wykaz adresów

1. Stowarzyszenie Europejskich Regionów Granicznych
(Arbeitsgemeinschaft Europäischer Grenzregionen)
Enscheder Strasse 362
48599 Gronau
Deutschland
Tel. 0049 2562 7020
Fax 0049 2562 1639
2. Ministerstwo Spraw Zagranicznych
Departament Instytucji Europejskich Wydziału Współpracy Transgranicznej
Al. Szucha 23
00-580 Warszawa
Tel. (022) 62-39-000
3. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
Wydział Współpracy Transgranicznej i Międzyregionalnej
ul. Wspólna 2
00-921 Warszawa
4. Główny Urząd Statystyczny
Biuro Integracji Europejskiej i Współpracy z Zagranicą
Al. Niepodległości 208
00-925 Warszawa
tel. (022) 608 31 13
fax 608 38 70
5. Urząd Statystyczny
ul. 1 Maja 1
58-500 Jelenia Góra
tel. (075) 7646471 do 6
fax (075) 7646477
6. Zarząd Miasta Szczecina
Biuro ds. Euroregionu Pomerania
Pl. Armii Krajowej 1
70-456 Szczecin
tel. (091) 245 214,
fax 553 630
7. Komunalny Związek Celowy Gmin Pomorza Zachodniego Pomerania
Zamek Książąt Pomorskich
ul. Korsarzy 2,
70-540 Szczecin
tel. (091) 342 001,
fax 340 283
8. Sekretariat Euroregionu Pro Europa Viadrina
ul. Jedności Robotniczej 13
69-100 Słubice
tel. (095 58) 3735,
fax (095 58) 3735
9. Stowarzyszenie Gmin RP Euroregion
Sprewa - Nysa - Bóbr
ul. Piastowska 18
66-620 Gubin,
tel./fax (068) 59-56-47
10. Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa
ul. Wolności 2,
58-500 Jelenia Góra
tel./fax (075) 220-45
11. Euroregion Glacensis - Sekretariat w Polsce
Plac Chrobrego 1,
57-300 Kłodzko
12. Euroregion Pradziad
ul. Kościuszki 3
48-200 Prudnik
tel. 077 36 34 19
fax 077 36 28 21
13. Euroregion Tatry - Biuro Rady
Al. Tysiąclecia 37
34-400 Nowy Targ
tel./fax (0-187) 699-81
14. Euroregion Karpacki
Przedstawicielstwo Polskie
ul. Bieszczadzka 1
38-400 Krosno
tel./fax (13) 4327090
Nowy adres Sekretariatu: ul. Prochowicka 4,
38-400 Krosno
15. Sekretariat Krajowy Euroregionu Bug
Pl. Niepodległości 1, p. 230
22-100 Chełm
tel./fax (048 82) 630 654
16. Niemen - Biuro Euroregionu Strony Polskiej
ul. Kościuszki 76
16-400 Suwałki,
tel. (048 87) 666 578
(w siedzibie Polsko -Litewskiej Izby Gospodarczej)

Bibliografia, w tym źródła cytowane

I. Książki, artykuły i materiały powielane

- Adamczuk F.: *Euroregion Nysa - o co chodzi?* „Rynek Jeleniogórski” nr 3, 1993.
- Adamczuk F.: *Euroregion Nysa - szanse i zagrożenia*. „Rynek Jeleniogórski” nr 4, 1993.
- Adamczuk F.: *Koncepcja rozwoju Euroregionu Nysa - blaski i cienie*. „Biuletyn Informacyjny ERN” nr 6, 1994.
- Aspekty prawne współpracy transgranicznej*. (w:) Samorzady terytorialne a współpraca transgraniczna. Europejska Agencja Wspierania Samorządów Lokalnych (maszynopis powielony), 1993.
- Baczyński J.: *Ministerstwa drżą w posadach*. „Polityka” nr 8, 1994.
- Barcz J.: *Współpraca regionów przygranicznych na przykładzie RFN. Wnioski dla polsko-niemieckiej współpracy przygranicznej. Problemy prawne i strukturalne*. MSZ, Warszawa 1991 (maszynopis powielony).
- Borys T., Mazurski K.: *Air pollution in the border areas of the Euroregion-Neisse*. Wyd. Sudety, Wrocław 1993.
- Borys T., Przybyła Z.: *Procesy euroregionalizacji na obszarach przygranicznych na przykładzie euroregionu Nysa* „Wrocławski Biuletyn Gospodarczy” nr 5, 1993.
- Borys T.: *Koncepcje wspólnej polityki energetycznej na obszarze przygranicznym Polski i Niemiec w Euroregionie Nysa* (w:) *Rozwój euroregionu Nysa - wybrane problemy*. Materiały II seminarium polsko-niemieckiego DAAD, Jelenia Góra, marzec 1994.
- Borys T.: *Rozwój statystyki obszarów transgranicznych* (w:) *Zastosowania metod ilościowych*. „Informatyka i ekonometria” Akademia Ekonomiczna Wrocław, nr 2, 1997.
- Borys T., Panasiewicz Z.: *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa. Podstawowe informacje*. GUS-WUS Warszawa-Jelenia Góra 1994.
- Borys T., Panasiewicz Z.: *Współpraca transgraniczna w Polsce*. US Jelenia Góra 1996.
- Bukowska-Floreńska I.: *Pogranicze jako kategoria wewnątrzspołeczna i wewnątrzkułturowa* (w:) „Pogranicze jako problem kultury”. UP. Opole 1994
- Ciok S.: *Problematyka obszarów przygranicznych Polski południowo-zachodniej. Studium społeczno-ekonomiczne*. Warszawa-Wrocław. PWN 1990.
- Ciok S.: *Zmiany funkcji granicy i jej wpływ na przeobrażenia w strefie przygranicznej (na przykładzie rejonu Zgorzelca* (w:) *Rozwój społeczno-gospodarczy obszarów przygranicznych*. Materiały na konferencję PAN. Wrocław 1979.
- Denisiuk Z.: *Karpaty Wschodnie*. (W:) „Rezerваты biosfery w Polsce”. MaB. Warszawa 1994.
- Eberhardt P.: *Euroregiony na wschodzie Polski*. „Rzeczpospolita” nr 81, 1993.

- Eckert M.: *Problemy rozwoju obszarów przygranicznych. Środkowe Nadodrze regionem transgranicznym*. Związek Gmin Zachodnich. Zielona Góra, 1991.
- Europa regionów*. "Gazeta Wyborcza" nr 249, 1992.
- „Euroregion Glacensis” nabiera kształtów*. „Magazyn Tygodniowy Gazety Robotniczej”, nr 2, 1996.
- Euroregion zmienia charakter*. Euroregion Nysa „Biuletyn Informacyjny” nr 30, 1997.
- Euroregion „Bug” w liczbach*. WUS Lublin 1995.
- Euroregion Czechy-Saksonia-Śląsk*. Wyd. NOT. Wrocław 1992.
- Euroregion Karpacki*. Krosno 1997.
- Euroregion Neisse-Nisa-Nysa*. Informator. Wyd. Stowarzyszenie Miast i Gmin. Jelenia Góra - Liberec - Zittau 1993.
- Euroregion Neisse-Nisa-Nysa*. Konferenz der Schuler und Lehrer. Przesieka 26-30.10.1992. Wyd. CSL Jelenia Góra 1993.
- Euroregion Niemen*. Suwałki 1997.
- Euroregion Nysa - organizacja i finansowanie - materiały informacyjne (maszynopis powielony)*. 1994.
- Euroregion Nysa - trzy lata doświadczeń*. PAN IGiPZ nr 7, 1994.
- Euroregion Nysa*. „Biuletyn Informacyjny” numery od 1(1991) do 31(1997).
- Euroregion Pomerania*. Wyd. Fundacja Pomerania. US w Szczecinie, Urząd Miejski w Szczecinie. Szczecin 1996.
- Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr w liczbach*. Wyd. US w Zielonej Górze, Landessamt für Datenverarbeitung und Statistik, Brandenburg. Zielona Góra, listopad 1996.
- Euroregiony nadal w modzie*. "Gazeta Przemysłowa i Handlowa" nr 9, 1994.
- Europejska Karta Regionów Granicznych i Transgranicznych oraz materiały informacyjne, dokumentacyjne i metodyczne*. Wyd. Perspektywy Press. Warszawa 1996.
- Fic M.: *Obszary przygraniczne w badaniach statystycznych*. Materiały seminarium „Regionalna Statystyka Transgraniczna”. Jachranka, listopad 1995.
- Gęsicki J.: *Strach przed obcym*. "Polityka" nr 43, 1992.
- Glott A.: *Euroregion - piąte koło u wozu czy piąta kolumna?* „Jeleniogórski Kurier Prowincjonalny” nr 4, 1994.
- Gminy przygraniczne*. US Jelenia Góra 1997.
- Golak J.: *Czy będzie Polsko-Czeski Euroregion? Ekorestrukturyzacja na pograniczu*. „Ziemia Kłodzka” nr 53, 1994.
- Grabowski R.J.: *Euroqsiedzi*. „Wspólnota” nr 5, 1996.
- Grzeszczak J.: *Euroregiony z udziałem Polski*. (w:) Współczesna geografia polityczna. PAN Warszawa 1993.

- Henzler M.: *Granice interesów - z euroregionów nie popłyną do Polski impulsy wzrostu*. „Polityka” nr 30, 1994.
- Henzler M.: *Zaliczka na integrację*. „Polityka” nr 40, 1991.
- Herman S.: *Badania i planowanie przestrzenne regionów pogranicznych w Europie zachodniej*. Warszawa, luty 1991.
- Informationbroschure*. AGE. Gronau, Marz 1991.
- Jadach H.: *Problemy planowania przestrzennego we współpracy przygranicznej na przykładzie Euroregionu Nysa*. Praca magisterska. Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu - Wydział w Jeleniej Górze. 1994.
- Jakubiec J.: *Euroregion Nysa - geneza, struktura, funkcjonowanie*. „Biuletyn Informacyjny Euroregionu Nysa” nr 9-10, 1994.
- Jakubiec J.: *Quo vadis Euroregionu Nysa?* „Biuletyn Informacyjny Euroregionu Nysa” nr 7, 1994.
- Jakubiec J.: *Szansa czy utopia?* „Nowiny Jeleniogórskie” (21.12.1992).
- Jakucki P.: *Euroregiony: piąty rozbiór Polski*. „Gazeta Polska” nr 2, 1993.
- Jałowiecki B.: *Kwestia regionalna*. „Wspólnota” nr 15-16, 1992.
- Kachniarz M.: *Ekologiczne podstawy restrukturyzacji gospodarki na terenach górskich Euroregionu Nysa*. Praca doktorska. Akademia Ekonomiczna - Wydział w Jeleniej Górze, 1997.
- Kępiński A.: *Piąta kolumna czy fundament*. „Rzeczpospolita” nr 290, 1994.
- Kiraga E.: *Euroregion Nysa*. „Przegląd Rządowy” nr 127, 1993.
- Koncepcja rozwoju gospodarczego dla Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa*. Dornier GmbH, tom I - grudzień 1993, tom II - styczeń 1994.
- Koncepcja rozwoju i działania Euroregionu Sprewa-Nysa-Bóbr*. Dornier GmbH, listopad 1993.
- Koncepcja rozwoju i działania Euroregionu Pro Europa Viadrina*. Dornier GmbH, październik 1993.
- Kończol B.: *Nie bójmy się euroregionów*. „Wieczór Wrocławia” (5-7.03.1993).
- Kosierkiewicz M.: *Restrukturyzacja przemysłu w Euroregionie Nysa a ochrona środowiska*. Praca magisterska. Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu - Wydział w Jeleniej Górze, 1994.
- Krysiak P.: *Laboratoria pogranicza*. „Gazeta Pogranicza” październik 1994.
- Krzemień E.: *Europa regionów*. „Gazeta Wyborcza” (22.10.1992).
- Kulik Z.: *Z wizytą w euroregionie Maas-Rhein*. (w:) Euroregion Nysa. „Biuletyn Informacyjny” nr 11 i 12, 1994.
- Kuźniar R.: *Euroregiony - kaprys czy konieczność „Pan”*, październik 1993.
- Markowska R.: *Problemy współpracy społeczno-gospodarczej gmin przygranicznych na przykładzie gmin woj. jeleniogórskiego i Górnych Łużyc (Saksonia)*. Praca magisterska. Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu - Wydział w Jeleniej Górze 1992.

- Mazurski K.: *Razem ku przyszłości - Euroregion Nysa i jego kłopoty z przyrodą*. „Poznaj Swój Kraj” nr 10, 1992.
- Mering K.: *Jak w Trójkącie?* „Życie Gospodarcze” nr 17, 1995.
- Metodyczne i praktyczne problemy statystyki euroregionów*. GUS-WUS. Warszawa-Jelenia Góra, 1994.
- Miasta w Euroregionie Nysa: Jelenia Góra-Görlitz-Liberec*. US Jelenia Góra, KUS Kamntz i PUS Liberec, 1995.
- Miasta w Euroregionie Nysa: Zittau-Bogatynia-Hradek*. US Jelenia Góra, KUS Kamntz i PUS Liberec, 1997.
- Międzyregionalna Rada Związkowa. Pierwszy rok międzyregionalnej współpracy związkowej nad Łabą i Nysą*. Materiał NSZZ „Solidarność” Region Jelenia Góra, Luty 1996.
- Mudrich G.: *Rada Europy i przygraniczna współpraca w Europie*. Rada Europy. Strasburg, 16 września 1991.
- Ochrona środowiska na pograniczu polsko-czesko-niemieckim*. Wyd. FRDL CSL. Jelenia Góra 1994.
- Oświadczenie końcowe Kongresu SERG*. Szczecin, 1-2 grudzień 1995.
- Pawłowski W.: *Unia opłotków*. „Polityka” nr 9, 1993.
- Persz T.: *Euroregion „Pomerania” - zamierzenia i współpraca statystyków*. Materiały seminarium „Regionalna Statystyka Transgraniczna” Jachranka, listopad 1995.
- Piasek P.: *Koalicja dwóch światów: co się komu z euroregionami kojarzy?* „Gazeta Wyborcza” (22.02.1993).
- Planowanie przestrzenne i rozwój regionalny - współpraca przygraniczna*. Wyd. FRDL CSL. Jelenia Góra 1994.
- Polska i jej współdziałanie transgraniczne z sąsiadami*. „Biuletyn PAN IZGiPZ”, nr 10, 1995.
- Pomerania*. „Wspólnota” nr 47, 1996.
- Powstaje Euroregion „Niemen”*. „Wspólnota” nr 47, 1996.
- Praktyczny przewodnik współpracy transgranicznej*. Opr. SERG. Wyd. II European Commission. Gronau - Bruksela 1997.
- Problematyka wschodniego obszaru pogranicza*. „Biuletyn PAN IZGiPZ” nr 2. Warszawa 1993.
- Problematyka zachodniego obszaru pogranicza*. „Biuletyn PAN IZGiPZ” nr 1. Warszawa 1993.
- Projekt Rezolucji Końcowej „Więcej miejsc pracy poprzez współpracę transgraniczną” Kongresu LACE - SERG*. 15-16 listopada 1996. Rheine Euroregiono.
- Propozycje działań na rzecz rozwoju regionów przygranicznych Polski, Czechosłowacji i Niemiec*. CUP. Warszawa, wrzesień 1991.

- Przybyła Z.: *Dylematy rozwoju euroregionu Nysa*. (w:) Planowanie przestrzenne i rozwój regionalny - współpraca przygraniczna. Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnych. Jelenia Góra 1994.
- Przybyła Z.: *Euroregiony w Polsce*. (w:) *Metodyczne i praktyczne problemy statystyki euroregionów*. GUS-WUS. Warszawa - Jelenia Góra 1994.
- Przybyła Z.: *O Euroregionie Nysa - nieco inaczej*. "Rynek Jeleniogórski" nr 6, 1993.
- Przybyła Z.: *Problemy rozwoju współpracy ekonomicznej regionów przygranicznych (np. Euroregionu Nysa)*. Wyd. Akademii Ekonomicznej. Wrocław 1995.
- Raport o sytuacji wyjściowej do koncepcji zagospodarowania przestrzennego polsko-niemieckiego obszaru granicznego*. IGPIK. Warszawa, czerwiec 1993.
- Region ujścia Odry*. Wyd. Mecklenburg-Vorpommern 1993.
- Rola Z.: *Furtka Europy*. „Wprost”, styczeń 1994.
- Rozłł J.: *Euroregion z rodowodem*. "Nowiny Jeleniogórskie" nr 51, 1993.
- Rozłł J.: *Wszystko będzie Europą*. "Nowiny Jeleniogórskie" nr 2, 1994.
- Rozwój społeczno-ekonomiczny obszarów przygranicznych*. Materiały konferencji PAN. Wrocław 1979.
- Ruch graniczny i wydatki cudzoziemców w Polsce w latach 1994-1996*. GUS. Warszawa 1997.
- Rybiński M.: *Wyścig do kasy*. "Polityka" nr 9, 1995.
- Siwek S.: *Euroregiony - UD - PC - Polska*. "Rzeczpospolita" (3.03.1993).
- Skrzydło A.: *Euroregiony z udziałem podmiotów polskich jako forma współpracy transgranicznej*. "Sprawy Międzynarodowe" nr 3, 1994 (wersja skrócona), styczeń 1996.
- Strahl D., Obrębalski M.: *Sieć osadnicza i ludność Euroregionu „Nysa”*. „Wiadomości Statystyczne” nr 3, 1995.
- Statystyka Euroregionów*. Red. T. Borys i Z. Panasiewicz. Materiały konferencji międzynarodowej. Drezno 1996.
- Strzemiecki R.: *Inflanty nad Odrą*. „Wprost” styczeń 1994.
- Sumień T.: *Racja stanu czy emocje?*. „Rzeczpospolita” (18.05.1993).
- Szczegóła H.: *Polsko-niemieckie kontakty przygraniczne w latach 1945-1990*. (w:) Środkowe Nadodrzu. Problemy rozwoju i współpracy z Niemcami. Wyd. Związek Gmin Zachodnich. Zielona Góra 1992.
- Szumowski A.: *Proces tworzenia się euroregionów na zachodniej granicy Polski*. (w:) *Metodyczne i praktyczne problemy statystyki euroregionów*. GUS-WUS. Warszawa - Jelenia Góra 1994.
- Ulmann M.: *Euroregion Nysa*. Informacni obcastnik ceske casti Euroregionu Nisa nr 7, 1995.

Warczak T.: *Strach ma wielkie oczy: czy euroregiony doprowadzą do rozbioru Polski?* „Słowo Polskie” (9.03.1993).

Węzłowe problemy współpracy przygranicznej. „Biuletyn PAN IGiPZK” nr 5, 1994.

Witkowski Z., Cichy-Pazder E.: *Ochrona środowiska i przyrody w strefach przygranicznych.* PAN Kraków 1996.

Współpraca transgraniczna. Materiały konferencji. Wisła, 23-24 lutego 1996.

Wykaz regionów współpracy transgranicznej z udziałem polskich władz i samorządów terytorialnych. Wydział Współpracy Transgranicznej MSZ. Warszawa, styczeń 1996.

Z myślą o przyszłości - kontrowersje wokół euroregionów. „Wieczór Wrocławia” (2.02.1993).

Żukowska B.: *Sami swoi (euroregiony).* „Życie Gospodarcze” nr 6, 1995.

Żukowska B.: *Wpływ się nie da.* „Życie Gospodarcze” nr 32, 1992.

Żurawski K.: *Problemy statystyki euroregionów w Polsce.* „Gospodarka Narodowa” nr 11, 1994.

II. Akty prawne i inne postanowienia o charakterze normatywnym

II.1. Umowy międzynarodowe

Europejska Konwencja Ramowa o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi (tzw. *Karta Madrycka*), sporządzona w Madrycie 21 maja 1980 roku.

Europejskie Ramowe Porozumienie o współpracy na terenach przygranicznych, przyjęte przez Radę Europy w końcu 1980 roku.

Europejska Karta Regionów Granicznych i Transgranicznych uchwalona przez Radę Europy 20 listopada 1981r. i znowelizowana 1 grudnia 1995 roku.

Europejska Karta Samorządu Terytorialnego uchwalona przez Radę Europy 15 października 1985 roku.

II. 2. Umowy dwustronne

Deklaracja o dobrym sąsiedztwie, wzajemnym zrozumieniu i współpracy między Rzeczpospolitą Polską a Federacją Rosyjską z 10 października 1991 roku.

Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o potwierdzeniu istniejącej między nimi granicy z 14 listopada 1990 roku.

Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z 17 czerwca 1991 roku.

Traktat między Rzeczpospolitą Polską a ČSFR o dobrym sąsiedztwie, solidarności i przyjaznej współpracy z 6 października 1991 roku.

Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o dobrym sąsiedztwie, przyjaznych stosunkach i współpracy z 18 maja 1992 roku.

Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Federacją Rosyjską o przyjaznej i dobrosąsiedzkiej współpracy z 22 maja 1992 roku.

Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Litewską o przyjaznych stosunkach i dobrosąsiedzkiej współpracy z 28 kwietnia 1994 roku.

Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o współpracy regionalnej i przygranicznej z 17 czerwca 1991 roku (w formie wymiany not).

Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Białoruś o głównych zasadach współpracy transgranicznej, sporządzone w Warszawie 24 kwietnia 1992 roku.

Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o współpracy północno-wschodnich województw Rzeczypospolitej Polskiej i Obwodu Kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej, sporządzone w Moskwie 22 maja 1992 roku.

Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Ukrainy o współpracy transgranicznej, sporządzone w Kijowie 24 maja 1993 roku.

Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Czeskiej o współpracy transgranicznej, sporządzone w Warszawie 8 września 1994 roku.

Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o współpracy transgranicznej, sporządzone w Warszawie 18 sierpnia 1994 roku.

Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Ukrainy o handlu i współpracy gospodarczej z 4 października 1991 roku.

Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o współpracy w dziedzinie gospodarki wodnej na wodach granicznych z 19 maja 1992 roku.

Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o współpracy transgranicznej, sporządzona w Warszawie 2 października 1992 roku.

Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Czeskiej o małym ruchu granicznym, sporządzona w Pradze 17 stycznia 1995 roku.

Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Litewskiej o współpracy transgranicznej, sporządzona w Wilnie 16 września 1995 roku.

Nota Ministra Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej do Federalnego Ministra Spraw Zagranicznych Republiki Federalnej Niemiec w sprawie utworzenia Niemiecko-Polskiej Komisji Międzyrządowej do spraw współpracy Regionalnej i Przygranicznej z 17 czerwca 1991 roku.

II. 3. Ustawy i rozporządzenia krajowe

Ustawa z dnia 28 maja 1975 roku o dwustopniowym podziale administracyjnym Państwa oraz o zmianie ustawy o radach narodowych. Dz. U. z 1975, nr 16, poz. 91.

Ustawa z 8 marca 1990 roku o samorządzie terytorialnym. Dz. U. z 1990, nr 16, poz. 95 wraz z późniejszymi zmianami.

Ustawa z dnia 28 grudnia 1989 roku - Prawo celne. Dz. U. z 1994, nr 71, poz. 312.

Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 roku - Prawo o Stowarzyszeniach. Dz. U. z 1989, nr 20, poz. 104 wraz z późniejszymi zmianami.

Ustawa z dnia 17 maja 1990 roku o podziale zadań i kompetencji określonych w ustawach szczególnych pomiędzy organy gminy a organy administracji rządowej oraz o zmianie niektórych ustaw. Dz.U. z 1990, nr 20, poz. 198.

Rozporządzenie z 28 maja 1991 roku Rady Ministrów w sprawie określenia zakresów obowiązków organów obowiązanych do utrzymywania przejść granicznych oraz źródeł finansowania tych przedsięwzięć, a także określania organów zobowiązanych do osadzania i utrzymywania znaków granicznych na morskich wodach wewnętrznych. Dz. U. z 1991, nr 49, poz. 215.

II. 4. Dokumenty struktur euroregionów

Statut Stowarzyszenia Europejskich Regionów Granicznych. Bonn - Strasbourg 21 stycznia 1977 roku (ostatnie zmiany 25 listopada 1994 roku na zgromadzeniu SERG w Trieście).

Statut Regionalnego Komunalnego Stowarzyszenia Miast i Gmin Północnych Czech, uchwalony 28 sierpnia 1991 roku.

Statut Komunalnego Stowarzyszenia Euroregionu „Nysa”, Sekcja Niemiecka, uchwalony 10 grudnia 1991 roku.

Statut Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu „Nysa”, uchwalony 3 października 1992 roku.

Statut Związku Międzyregionalnego „Euroregion Karpacki”, uchwalony 14 lutego 1993 roku.

Statut Związku Euroregionu „Tatry”, zarejestrowany 27 listopada 1996 roku.

Statut Związku Transgranicznego „Euroregion Bug”.

Statut Euroregionu Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej Euroregionu Glacensis.

Ramowe Porozumienie o współpracy Euroregionu „Nysa”, zawarte 19 marca 1994 roku w Jabloncu nad Nysą.

Porozumienie o utworzeniu Związku Międzyregionalnego „Euroregion Karpacki”, podpisane 14 lutego 1993 roku w Debreczynie.

Porozumienie o utworzeniu Związku Transgranicznego „Euroregion Bug”, podpisane 29 września 1995 roku w Łucku.

Porozumienie o utworzeniu Związku Transgranicznego „Euroregion Niemen”, podpisane 6 czerwca 1997 roku w Augustowie.

Umowa o utworzeniu „Euroregionu Sprewa-Nysa-Bóbr”, podpisana 21 września 1993 roku w Gubinie.

Umowa o utworzeniu Euroregionu „Pro Europa Viadrina”, podpisana 21 grudnia 1993 roku w Rogach.

Umowa o utworzeniu Euroregionu „Pomerania”, podpisana 15 grudnia 1995 roku w Szczecinie.

Umowa ramowa o utworzeniu czesko-polskiego Euroregionu „Pradziad”, podpisana 2 lipca 1997 roku w Jeseniku.

Memorandum uczestników konferencji założycielskiej Euroregionu „Nysa” z dnia 25 maja 1991 roku

Deklaracja Organów Samorządów Terytorialnych Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Słowackiej w sprawie utworzenia transgranicznego związku „Region Tatry”, przyjęta 31 października 1993 roku w Zakopanem.

Regulamin Rady Euroregionu „Nysa”, uchwalony przez Radę Euroregionu 29 lutego 1992 w Liberku.

Regulamin Grup Roboczych Euroregionu „Nysa”, uchwalony przez Radę Euroregionu 24 października 1992 w Jeleniej Górze.

Regulamin Sekretariatu Euroregionu „Nysa”, uchwalony przez Radę Euroregionu 29 lutego 1992 w Libercu.

Regulamin Organizacyjny Organów Euroregionu „Pro Europa Viadrina”, uchwalony przez Radę Euroregionu 22 kwietnia 1994 w Beeskov.

Regulamin Organizacyjny Rady Związku Międzyregionalnego „Euroregion Karpacki”, uchwalony przez Radę Euroregionu Karpackiego 19 czerwca 1995 roku.

Regulamin Sekretariatu Związku Międzyregionalnego „Euroregion Karpacki”, uchwalony przez Radę Euroregionu Karpackiego 26 kwietnia 1996 roku.

Regulamin Komisji Roboczych oraz Komisji Rewizyjnej Euroregionu Karpackiego, uchwalony przez Radę Euroregionu Karpackiego 26 kwietnia 1996 roku.

Zakres podmiotowy BDL

uwzględnia podział terytorialny kraju na gminy (dzielnice miast, miejskie, miejsko - wiejskie, wiejskie), a także elementy układu osadniczego, miejscowości oraz ich części, tj. miasta i wsie z uwzględnieniem ich rodzajów i struktury wewnętrznej

Zakres czasowy

BDL zawiera dane dla lat 1994 - 1996; przewiduje się utrzymanie w stałej dyspozycji odbiorców dane dla kolejnych pięciu lat

Zakres przedmiotowy BDL

Kategorie cech (liczba cech)
Podział terytorialny (5)
Samorząd terytorialny (42)
Ludność (186)
Rynek pracy (43)
Użytkowanie gruntów (14)
Rolnictwo i leśnictwo (57)
Transport i łączność (11)
Stan i ochrona środowiska (71)
Gospodarka mieszkaniowa (117)
Gospodarka komunalna (21)
Handel (12)
Turystyka (234)
Szkolnictwo i wychowanie (365)
Ochrona zdrowia i opieka społeczna (69)
Kultura i sztuka (14)
Region (69)
Dochody/wydatki budżetów gmin (78)
Inwestycje (119)

BANK DANYCH LOKALNYCH

jest uporządkowanym zbiorem informacji o sytuacji gospodarczej, demograficznej, społecznej i środowiskowej, opisującym miejscowości i gminy jako podstawowe podmioty systemu organizacji społecznej i terytorialnej państwa

Agregacja i dezagregacja danych

organizacja BDL umożliwia tworzenie agregatów danych oraz zapewnia możliwość ich dezagregacji; agregatami, których tworzenie jest zapewnione są :

POLSKA WOJEWÓDZTWA
MAKROREGIONY SUBREGIONY

Udostępnianie danych

dane udostępniane są na maszynowych nośnikach informacji lub w formie tabulogramu

Szczegółowe informacje

Urząd Statystyczny Jelenia Góra, tel. (075) 7646471/6 w.245 fax (075) 7646477

Centralne Informatorium Statystyczne GUS, tel. (022) 608 3161/8 fax (022) 608 3187

Cena 25,- zł

Druk:
PPW "DORGA" Jelenia Góra
ul. Wojska Polskiego 40
tel. (0-75) 75-234-91